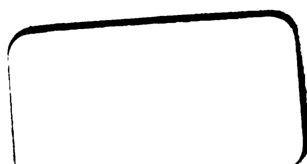

TAYLOR INSTITUTION
DOMI NUS ILLU MINA TIO MEA

STARI

PISCI HRVATSKI.

NA SVIET IZDAJE

JUGOSLAVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI.

KNJIGA ČETVRTA.

U ZAGREBU 1872.

U KNJIŽARI FR. ŽUPANA (ALBRECHTA I FIDLERA) NA PRODAJU.

PJESME

MAVRA VETRANIĆA ČAVČIĆA

SKUPILI

Dr. V. JAGIĆ, Dr. I. A. KAZNAČIĆ i Dr. GJ. DANIČIĆ.

NA SVIET IZDALA

JUGOSLAVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI.

DIO II.

U ZAGREBU 1872.

U KNJIŽARI FR. ŽUPANA (ALBRECHTA I FIDLERA) NA PRODAJU.

Stamparija Dragutina Albrechta u Zagrebu.

MAVRO VETRANIĆ.

(r. 1482 † 1576)

Porodica Vetranića, koja se iz Kotora preseli u Dubrovnik, god. 940 bi primljena megju vlasteoske porodice; ali godine 1348 kad ono kuga strahovito bješnjaše, Vetranići, da bi se uklonili od pogibe, pobjegoše iz grada, protiv osobitoj zabrani velikoga vijeća, te izgubiše vlasteostvo i sva njegova prava, ostavši samo u pučanskome redu. Kako i mnoge dubrovačke porodice, osobito vlasteoske, tako i Vetranića, prosti narod obično nazivaše slovenskijem nadimkom „Čavčića.“ Tako i dan današnji malo je seljana, koji znaju da se Škatići zovu Pučići (Pozza); Debi, Sorgo; Tamarići, Zamanja; Lukovići, Bona, i t. d.; jer narod — kao i čovječije tijelo, da bi prisvojio inorodne stihije, treba da ih preobrazi.

God. 1482 rodi se Nikola, poslije prozvan Mavro. Otac mu Dominik i mati Tomka od kuće Turčinovića — imaše pet sinova. Svi oni koji su pisali o Mavrovu životu, iz istoga su izvora crpli svoja izvješća, te su jedan drugoga prepisivali. Budući je proveo najveći dio svoga dugovremenog života u samoći, kao kalugjer, sa svijem usamljen na jednom malahnom otoku posred jadranskoga mora, rijetko općeći s ljudskiem društvom, udaljen od svijeh svjetovnijeh posala i zabava, vas zaduben u učenju bogoslovlja i mudroznanja, to nije bilo moguće nakititi njegov životopis izvanrednijem i romantičnijem dogagjajima. No da o njemu i ja sad što rečem, osnivajući se na njegove umne proizvode, koje nam ostavi i koje tek sada, nakon četiri vijeka na svjetlost izdava zagrebačka jugoslavenska Akademija znanosti i umjetnosti, rijeti ću, da Mavro već kao mladić objavi obilni duh pjesnički i izvanredno bogatstvo fantazije. Ta se njegova darovitost počne spoznavati u njegovijem pjesmama za maškarade, u nekim satiričkim i šaljivijem i u onijem što svjetovna ćuvstva za predmet imaju. Mislim da se on, poznavši svoju poetičnu sposobnost, odvaži, da većim, a ne samo

prigodnijem djelom steče sebi neumrlo ime megju pjesnicima, te uze da napiše „Pelegrina.“ Ali još prije nego ga dovrši, njegov um obogaćen novijem naukama stade drugijem pogledom razmatrati svijet i uvigjati, da, ako razum ne obuzda fantaziju, ona jasno prijegje granice umjerenosti i zavede ljudsku misao na stranputice.

Tada ga religiozne idee osvojiše, te odluči odalečiti se od svijeta, baviti se bogoslovljem i postati kalugjerom u benediktinskom redu, koji u ono doba na glasu bijaše kao društvo najobrazovanijih ljudi cijeloga svijeta. Godine 1520 nalazimo, da bi naimenovan opatom svojega reda, u samostanu na Mljetu. Nakon sedam godina sajedinjen bi samostan mljetski sa onijem sv. Jakova u Višnjici i sv. Andrije na ostrvu istoga imena, pod starješinstvom istoga Vetranića, ali pod tijem uslovom da unaprijed opatsko dostojanstvo bude za neko vrijeme, a ne do smrti, kao do tada. Ova promjena — koju potajno izrádi ondašnji namjesnik, arcibiskup Dubrovački — teško uvrijedi Vetranića, koji to uze kao povrjedu právâ svojega reda i svojega dostojanstva:

Tiem rec'te za ljubav, čemu se nadate,
crkovnu koji plav lupeški vladate?
Gdi je pravda, gdi je razlog? ali ste sebe van?
Gdi je duša, gdi je bog i gdi je sudnji dan?
Ako vi scienite da ćete umrieti,
što tako plienite boži stan na svieti?
Ne će li plačni vaj skoro prit i on čas
kad vam će rasap taj vrh glave pasti vas?

Ovijem stihovima prekorava ih u svojoj 19. pjesni „Moja plavca“ na str. 172, a i u drugijem stihovima istom ogorčenošću povraća se na isti predmet. — Da ne bi pak doživio, da ga svrgnu s poglavarstva i mlagjemu svojemu podlože, sam svojevoljno ostavi poglavarstvo i otide na otočić sv. Andrije, da sam samcat u onome samostanu živi kao cenobiarka. Ono mjesto i način svojega ondašnjega življenja on tako živo opisuje u svojemu „Remeti“, da čovjek kad čita onu pjesmu čini mu se, da je prenesen na ono udaljeno ostrvo jadranskoga mora megju gušterice, prugove, gagrice, pliskavice, morovrane i morske medvjede

gdi pitome nie zeleni
nit je busa ni čepresa
ner u hrid'ju meu grebeni
mnoštvo raste od čepljeza.

U onoj pustinji zadubi se najvećma u bogoljubne i moralne

nauke, koje odabra za predmet većemu dijelu svojih pjesama ove druge epoke. Pak u onoj strahovitoj samoći, razmatrajući neizmjerni prostor neba i pučine morske, tijek nebeskih tjelesa i vjekovitu uzrujanost mora, raznolikost vrstâ živinâ, koje se kriju u morskim ponorima, one koje lete po vazduhu i one što žive na kopnu — i ispitujući svu zemlju i same dubine morske pokrivene neizbrojnijem i raznovrsnijem biljem — osobito zaljubi čudnovatu ljepotu prirode, te koliko mu dopustiše ondašnja ograničena sredstva znanja u tijem granama ljudskog nauka, zabavljavljaše se zvjezdoznanjem, živoslovljem i biljarstvom, o kojima često spominje u svojim pjesnama. No i glasovi velikih svjetskih dogadjaja dopru do ušiju pastinjaka sv. Andrije, a na ime: razdor crkve uzrokovan novijem naucima Husa, Zvinglia, Lutera, Melanktona, Kalvina; napredovanje turske sile pod Mahometom i Solimanom II; nesrećni rat u Italiji za vrijeme francuskoga kralja Frana I; — otkrivenje Amerike Kolumbom — te on u svojijem pjesnama i s ovijem dogagjajima zabavlja se, razmatra ih i priznaje njihovu veliku važnost i pošljetke koje će svijetu donijeti. Grehota što često iste idee opetuje i što suvišnja rječitost kašto škodi krasoti njegovijeh umotvora, i prilične ih čini besjedama propovjednika.

Vetranić nam je ostavio takogje svoja četiri dramatička djela: Hekubu, prijevod iz Euripida, Posvetilište Abramovo, Uskrsnutje Isukrstovo i Čistu Suzanu. — Prva dva bjehu na svjetlost izdana u Zagrebu god. 1852 po Lavoslavu Župânu iz jednoga prijepisa od god. 1757, što ondje donese iz Dubrovnika god. 1846 gosp. Viktor Grigorović, ruski profesor slovenskih narječjâ na kazanskom sveučilištu. — Gospodin Armin Pavić, vrijedni pisac historije dubrovačke drame, tiskane 1871 godine u Zagrebu od jugoslavenske akademije, dokazao je da Hekuba, do sada držana kao prijevod izvornoga djela grčke književnosti, nije nego s talijanskoga prijevoda Europidove Hekube od Ljudevita Dolčia, štampane god. 1566 — kojim dokazom, govori profesor Pavić, da „sva kvarenja izvorne tragedije padaju na Dolčia, a prijevod ostaje dostojan vještine Vetranićeve, jerbo je u njem talijanski tekst lijepim izborom riječi i sigurim naškim slogom i priličnom vjernosti prenesen.“ — O Posvetilištu Abramovu isti profesor, pohvaliv ga u onoj vrsti ondašnjijeh prestava, kojima predmet bijaše ponajviše izvagjen iz svetoga pisma, zaključuje: „hvaljena Vetranićeva krasota jezika i lahkoća versa, ističe se ovdje mnogo sjajnije nego u Uskrsnuću i u Suzani, dakako u koliko dosadni dvanaestorac dopušta lahkoću versifikacije. U dikciji

ima nekoliko veoma lijepih karateristiĉnih mjesta, ali je u cijelosti još uvijek silno otegnuta retoriĉka deklamacija bez odliĉnih misli i pjesniĉkih prispodoba ili fraza.“ — O Uskrsnuću i o ĉistoj Suzani slažem se potpuno s mnijenjem spisatelja historije dubrovaĉke drame, izreĉenim na str. 28 i 29 gore pomenutoga djela.

Mnogocijenjen megju slovenskim pjesnicima, što svjedoĉe spomeni u djelima njegovijeh suvremenika, Bobalića, Hektorovića i Držića, kao i oni njegovijeh nasljednika Mitra Bunića, Nikole Nalješkovića i Jakova Flavija, Vetranić svrši svoj život 15. sijeĉnja 1576, starac od 93 godine, premda neki pišu da mu je bilo 120 godina. — Ne zna se je li umro na pustome ostrvu, na kojemu je proveo posljednje dane svojega života, ili se pred smrt u Dubrovnik povratio.

Occidit heu! charum musis caput, occidit, inquam,
Maurus et heu! longum jam silet ille caput.
— — — — — — — —
Vos tumulum properate seni, vos addite carmen
quod legat assidue candida posteritas.
Maure, tuum nomen venturum crescet in aevum
donec erunt clarae moenia Ragusiae.

Hvala na ime Dubrovnika jugoslavenskoj akademiji, koja prva podaje našoj mladosti prigodu da se upozna sa starijem pjesnikom.

Dr. I. A. Kaznaĉić.

PREDGOVOR.

U ovoj je knjizi prvieh sedamnaest pjesama pod nadpisom „pjesni razlike“ na str. 1—79 pripravio za štampu dr. V. Jagić po rukopisu dubrovačkom o kom je rieč u predgovoru k trećoj knjizi starieh pisaca, a pjesmu koja je za njima pod imenom „Pelegrin“ na str. 81—196 dr. I. A. Kaznačić po istom rukopisu dodavši razlike iz drugoga rukopisa, koji spominje na str. 81 u dnu; prvi je njih dvojice i štampanje svega toga nadgledao. Što je iza toga, ono ja za štampu pripremih i štampanje mu nadgledah. Rukopise, koje upotrebih spomenuh pred svakim djelom na prvom listu u dnu u kratko da bi se samo znalo za razlike u dnu stavljene koja je iz koga rukopisa.

Uskrsnuće Isukrstovo imah u četiri rukopisa; izmedju njih je samo u jednom to djelo cielo: u rukopisu jugoslavenske akademije 779, a u ostalima su trima samo dielovi, i to u rukopisu jugoslavenske akademije 538 i u rukopisu male braće u Dubrovniku 193 (31) isti dio: stihovi 1—214, a u rukopisu jugosl. akademije 349 dio kojega nema u ta dva rukopisa: stihovi 251—478. U rukopisu jugosl. akademije 779 na listu, gdje se počinje to djelo svrh nadpisa mu piše istom rukom „a di 3. gliuglio 1571 in Rag.“, koje mislim da pokazuje kad je pisan rukopis ili taj dio njegov; natpis je djelu u tom rukopisu: „Komedija od uskrsnutja Isukrstova“, a imena piscu nema, nego je neko u naše vrieme (može biti Ivan Kukuljević Sakcinski, čiji je rukopis bio) dodao: „od Don Mavra Vetranića Čavčića.“ — Rukopis jugosl. akademije 349 mogao bi biti pisan XVII vieka; kako u njemu nema ni početka ni svršetka, nema ni nadpisa djelu ni imena piscu. — Rukopis jugosl. akademije 538 pisan je prošloga vieka, jer pod nadpisom „Suzane čiste“, koja je u istom rukopisu napisana istom rukom, stoji zapisano istom rukom: „Colleg(ii) Ragus(ini) S(ocietatis) J(esu) 1759“; tu je nadpis djelu: „Uskrsnutje Isukrstovo, prikazanje složeno po D. Mavru Vetrani

Cavčiću Dubrovčaninu kalugjeru i opatu Melitenskomu." — Mladji će biti od ovoga rukopisa i može biti iz njega prepisan našega vieka rukopis male braće u Dubrovniku 193 (31); u njemu je nadpis: „Uskrsnutje Isukrstovo, prikazano po D. Mavru Vetrani Čavčiću opatu Melitenskomu."

Posvetilište Abramovo spremajući za štampu imah četiri rukopisa; u tri je izmedju njih cielo djelo: to su dva rukopisa male braće u Dubrovniku 193 (31) i 309 (57) i rukopis slovenske biblioteke u Odesi 2; a u jednom je samo dio, pa ni taj dio nije cio, nego je na tri mjesta isprekidan, kako sam spomenuo na str. 235, to je rukopis jugosl. akademije 325. O rukopisu dubrovačkom 193 (31), u kom je i dio Uskrsnuća, već rekoh da će biti pisan istom našega vieka; u njemu nema lista na kom je mogao biti nadpis Posvetilištu, nego na prednjem listu, gdje je popisano drugom rukom šta je u rukopisu, stoji: „Posvetilište Abramovo D. Mavra Vetrani." — Rukopis dubrovački 309 (57), i to onaj dio u kom je ovo djelo, pisan je istom rukom kojom je pisano Uskrsnuće u pomenutom rukopisu jugosl. akademije 538, dakle XVIII vieka; u njemu je nadpis na prvom listu pred početkom: „Posvetilište Abramovo, prikazanje složeno po Dum Mavru Vetrani Čavčiću kalugjeru i opatu Melitenskomu Dubrovčaninu", i na prvoj strani gdje je početak: „Posvetilište Abramovo, prikazanje složeno po Dum Mavru Vetrani Čavčiću, Dubrovčaninu, opatu Melitenskomu." — Odeski je rukopis pisan takodjer istom XVIII vieka: u njemu na prvom listu piše: „Tragedije i komedije po Dum Mavru Vetrani Čavčiću, kaludjeru i opatu Melitenskomu, raspršane po Dubrovniku, a skupjene, pripisane i složene u ovo libro po zapoviedi gos. Miha Gjona Resti, vlastelinu dubrovačkomu, ljeta Gospodinova 1757." Iz toga je odeskoga rukopisa ovo djelo izdano na sviet u Zagrebu 1853 trudom V. Babukića i A. Mažuranića (Mavra Vetranića Hekuba i Posvetilište Abramovo. U Zagrebu tiskom i troškom Franje Županа 1853), a kako je izdano može svak vidjeti ako isporedi to izdanje s oviem uzimajući na um razlike ovdje u dnu stavljene. — Rukopis jugosl. akademije 325 ne imajući ni početka ni svršetka nema ni nadpisa djelu ni imena piscu; on je stariji od sva tri prva, prem da ne mogu vjerovati da je pisan XVI vieka, kako veli I. Kukuljević (Stari pjesnici hrvatski 1. U Zagrebu 1856. na str. 75 i 82), nego mislim da je dosta ako nije mladji od XVII vieka; rieči kojima se diele govori u njemu su pisane crveniem mastilom; iz njega je I. Kukuljević u istoj knjizi

na str. 82—88 naštampao djelić, a kako je naštampao, može i to svak vidjeti poredeći njegovo izdanje s oviem, gdje su i razlike iz toga rukopisa pobilježene. — U rukopisu dubrovačkom 309 (57) ima na kraju pogovor, gdje se veli da je to djelo u taj rukopis prepisano iz druga dva rukopisa, te se oba malo opisuju i dodaju razlike izmedju njih. Nadpis je tom pogovoru: „Primjera dvieh rukopisa ovega prikazanja, iz kieh je izet ovi pripis, i razlikosti, koje se meu njimi nahode." Po tom za jedan veli pisar: „prvi rukopis jes davnjeni i polu razdrt, pisan liepom rukom, i nadpise i početke od govora ima crvenom masti ispisane; nu u njemu ne rietko njeke sagrjehe susretaju se"; dodaje kakav mu je i nadpis, u kom se i ime piscu spominje: „poglaviti nadpis ovaki je: Počinje komedia i prikazanje od Abrahama, ispisana iz Dum Mavra Čavčića libra"; veli još i u koga je bio taj rukopis: „ovi pripis u rukah je sada G. D. Iva Šodrnje (Sciodærgne)." Dr. I. A. Kaznačić na molbu moju da bi potražio ako se može naći kad je živio Ivo Šodrnja, odgovori mi da je u arkivu c. k. suda dubrovačkoga našao oporuku Ivana Šodrnje popa dubrovačkoga pisanu godine 1782. Kako se s tiem vremenom slaže vrieme kad je pisan dubrovački rukopis 309 (57), nema sumnje da je posao o kom se govori u ovom pogovoru radjen onda kad je ovaj rukopis pisan a ne prije u kakvom starijem rukopisu, iz kojega bi i pogovor mogao biti samo prepisan u ovaj rukopis. Za drugi rukopis veli pisar dalje u pogovoru: „Drugi je vele noviji i čini mi se ženskom rukom ispravljen, nu pomnjivo. Nosi nadpis: Štenje Abramovo. Na listu najzadnjemu upisano je: questo libro è di me Maria di Marco Dubraviza. Sada je ovi pripis" — ne veli u koga. nego je po praznom mjestu stavio zrnca. Dalje veli da ni u jednom ni u drugom rukopisu nema diobe na „skazanja" ni na „govore", kako sam napomenuo na str. 237. Najposlije kazuje razlike izmedju dva rukopisa iz kojih je prepisivao, razlike, koje sam takodjer stavljao u dnu pod mjesta, kojih se tiču, bilježeći one iz starijega izmedju ta dva rukopisa slovima *n. a.*, a one iz mladjega slovima *n. b.* Budući da razlike u *n. a.* niesu samo u riečima nego često pokazuju drugu redakciju, za to sam te razlike — kad niesu samo u pojediniem riečima — odvajao od razlika drugih rukopisa, da bi se lakše mogla sagledati ta redakcija. Vas ovaj pogovor ima i u odeskom rukopisu, ali mislim da je odeski prepisan iz ovoga dubrovačkoga 309; to mislim po razlikama odeskoga rukopisa osobito oniem u kojima su upravo pisarske pogrješke prema dubro-

vačkom 309, n. pr. u stihu 647; iz istoga će dubrovačkoga rukopisa 309 (57) biti prepis an i dubrovački 193 (31), jer ako se gdjekoje razlike dubrovačkoga 193 (31) i slažu s razlikama odeskoga, n. pr. u stihu 280, gdje je jednakost mogla doći i od tuda što su oba prepisivača jednako mislila o svom poslu, opet na mjestima mnogo znatnijim dubrovački 193 nema kako je u odeskom nego kako je u dubrovačkom 309, n. pr. u stihu 39, gdje odeski ima onako kako je u dubrovačkom 309 na strani, a dubrovački 193 nema tako kako je u odeskom nego kako je u dubrovačkom 309 u samom tekstu.

Suzanu imah u dva rukopisa: u rukopisu jugosl. akademije 538 i u rukopisu male braće u Dubrovniku 193 (31); oba rukopisa već spominjah: oba medju rukopisima u kojima je Uskrsnuće a drugi i medju rukopisima u kojima je Posvetilište Abramovo. Kako rekoh da je Posvetilište u dubrovačkom 193 prepisano iz dubrovačkoga 309, tako mislim da je u njemu i Suzana prepisana iz rukopisa jugosl. akademije 538, koji je pisan istom rukom kojom je pisano Posvetilište u dubrovačkom 309. Nadpis je Suzani u rukopisu jugosl. akademije 538 na jednom listu: „Suzana čista, prikazanje složeno po D. Mavru Vetrani Čavčiću Dubrovčaninu opatu Melitenskomu“, a na drugom samo „Suzana čista, prikazanje“, ispod čega piše: „Colleg(ii) Ragus(ini) S(ocietatis) J(esu) 1759“; na drugoj strani istoga lista piše istom rukom: „Ko je tvorac i spjevalac ovega prikazanja nie mi bilo naći, nu tvrdo sumnjim da je D. Mavro Vetrani Čavčić, kalugjer i opat Melitenski, ki priminu god(išta) Gospod(inova) 1576. radi er mni mi se vidjeti vas njegov način u složenju; samo me ištom smeta er se nahodi koja god talijanska rieč umetnuta; ali za sve er u komu god njegovu pismu tega se ne susreta, susreta se u inieh; a budući on živio deri do pristarosti slovinske pjesni slagajući, nie čudit' se da je kad god što god i promjene učinio, navlaš za ugoditi puku dubrovačkomu, njeciem inostraniem riečim običnu. — Ovo prikazanje pripisano je iz jednoga pridavnoga rukopisa collegia jezuvitskoga, koji bi pok(ojnoga) D. Gjura Mattei, nu neciela i nedostajna. Ti rukopis počinje na ornju 275 govora drugoga skazanja prvoga. Početak do tega ornja i priložak iza or(nja) 118 prvoga govora skaz(anja) 2. i koji god oranj sjemo tamo nakladjen izeti su iz rukopisa G. D. Vlaha Martellini, s kojiem je sve ostalo bilo primjereno i ponapravljeno.“ — U rukopisu dubrovačkom 193 (31) nadpis je: „Suzana čista, prikazanje, nu nezna se po komu skladjeno“, a iza toga stoji isti zapis o piscu i o rukopisima iz kojih je sastavljen priepis kao u rukopisu

jugosl. akademije, s malim promjenama, koje gotovo sve mogu svjedočiti da je u dubrovačkom 193 (31) noviji priepis iz rukopisa jugosl. akademije: tako mjesto *tvrdo sumnjim* stoji u dubrovačkom samo *sumnjim*, mjesto *ki* — *koji*, mjesto *radi er* — *pokli*, mjesto *talijanska* — *italijanska*, mjesto *deri do* samo *do*, mjesto *njeciem* — *njekiem*, mjesto *pok(ojnoga) D. Gjura* — *poklonjen D. Gjuru*.

Hekubu pripravljajući za štampu imah četiri rukopisa: rukopis male braće u Dubrovniku 309 (57), rukopis slovenske biblioteke u Odesi 2, i dva rukopisa universitetske biblioteke u Odesi 87 i 89. Govoreći o rukopisima u kojima je Posvetilište Abramovo već spominjah rukopis male braće u Dubrovniku 309, ali je Hekuba u njemu pisana drugom starijom rukom po svoj prilici XVII vieka i na papiru mnogo manjem nego Posvetilište, te je samo svezana s Posvetilištem u jednu knjigu; nadpis je na prvoj strani gdje se počinje: „Hekuba tragjedija“; a naprijed na prvom od tri lista piše rukom kojom je pisano Posvetilište kao nadpis cielomu rukopisu: „Prikazanja D. Mavra Vetrani Čavčića, Dubrovčanina, opata Melitenskoga. Priminu na 15 genara god(išta) G(ospodinova) 1576. Coll(egii) Ragusini Soc(ietatis) J(esu)“, a na drugom listu istom novijom rukom: „Hekuba, tragedija Evripida grčkoga spjevaoca, u slovinski jezik prinesena po D. Mavru Vetrani Čavčiću, Dubrovčaninu, kalugjeru i opatu Melitenskomu. Priminu na 15 genara 1576.“ Iza toga na drugom listu piše istom novijom rukom: „Predgovor, u komu se kaže što se u ovoj tragediji zdrži. Kada grad Troju Grci razvrgoše, spravljajući se veselo domom poći, bivši utišalo more, zategn(u) ih zla opet godina, ter mnogo brjemena iztrajaše čekajući dobro brieme; radi česa Grci mučeći se, sjena mrtvoga Akila dodje u san Taltibiju sluzi Agamenonovu, ukaza se govoreć mu:

> Podjite, pojte neharni, i ponesite časti mojim pakljenim bogovom, koji se dostoje,
> i odriešite drieva vaša i korablje neka vam plove po našieh morah;
> znajte da grčka zemlja ne će maliem platiti Akilovu rasrdjbu:
> dajte u posvetilište meni Poliksenu obećanu, i neka je Piro moj zakolje na mom grobu.

Što kako Piro razumje, da bi očin duh samirio djevičkom krvi i veselo u Greciju se vratio, Poliksenu, Prijama i Hekube kćer, najljepšu od svieh trojanskieh žena, pita je u Agamenona s velikom svojevoljom, koju, bivši njegova posnica, mučno je i suprotiva svojoj volji po zapoviedi Kalkanta poda; koju kako djevojčicu za Helenu k Piru je kako na pier dovedoše; nju paka rasrdjen mladić nad

Akilov grob na gori Sigea kako to jednu zvir zakla i posveti, čim krv svu koliku Akilov grob kako da njom samom žedjaše popi. A prave da je nju Akile, pod Troju kad dodje, za radi nje neizmjerne ljepote za vjerenicu prosio i da se mir učini, i Trojani za Grke hinit' obećaše; koju stvar da mu je opravit' otide s Hekubom u crkvu Timbrija Apola, ubi ga Pariš strilama iza otara, koje Apolo suproć Akilu držaše. Za koju stvar bog čini Polidora Prijamova sina da ga zakolje Polinestor kralj od Tracije, komu bi s veliciem blagom i imanjem u pohranu poslan, kada Grci pod Troju s vojskom dodjoše; a sve toj bogovi hotješe za većma himbene Trojane pedjepsat', ter neka veće se ne nadje nitkore tko bi opet Trojane osvetio ni grad Troju sagradio. Ovoga pako Polidora ubjena Polinestor u more vrže, ter pak morski val na kraj izvrže, na(ša)vši ga jedna Hekubina sluga i prid mater donese, koja Hekuba pak Polinestoru oči izvadi a djecu mu zakla, i poslie je bogovi u psa stvoriše.“ — O rukopisu slovenske biblioteke u Odesi 2 govorih spominjući rukopise u kojima je Posvetilište. — Rukopis odeskoga universiteta 87 biće pisan XVII vieka, u njemu je nadpis: „Tragedija Hekube kraljice od Troje,“ — Rukopis odeskoga universiteta 89 pisan je našega vieka ali stariem pravopisom; u njemu je nadpis: „Hekuba, tragedija Evripida spjevaoca grčkoga, u slovinski jezik prinesena po D. Mavru Vetrani Čavčiću, Dubrovčaninu, kalugjeru i opatu Melitenskomu, koji priminu na 15 genara god(išta) Gosp(odino)va 1576 u pristaroj starosti.“ Po razlikama koje sam stavio u dnu, n. pr. u stihu 1277 ili 2481—2, za cielo mislim da je rukp. od. a. prepisan iz dubr. prije nego je u dubr. dopisivano koješta novijom rukom, a iz toga od. a. da je prepisan od. c.; a može biti da je i od. b. pisan iz dubr.

Što se tiče prepisivanja i štampanja, starah se koliko mogoh da sve bude onako kako je u prve tri knjige; samo se ne mogoh skloniti da stavljam ’ iza *l*, *n* i *d*, a pred *j*, gdje je negda bilo *i*, pa su oni glasovi napisani u rukopisima tako da se niesu slievali sa *j*, n. pr. *veselje*; ne mogoh se na to skloniti za to što mislim da toga starinskoga izgovora u toj jednoj prilici nije vriedno bilježiti, kad se taj isti izgovor tieh istieh glasova ne može pokazati sadašnjim našim pravopisom u drugim prilikama, n. pr. onda kad *j* postaje od *ѣ*, n. pr. *ljeto*, *njeki*, gdje rukopisi osobito stariji pišu *lj* i *nj* drugačije nego u *moljen*, *njegov*, kao što je napomenuto u trećoj knjizi na str. IV. Ali ako se ovaj starinski izgovor i ne može sa-

dašnjim našim pravopisom zapisati, svakojako treba javiti kako se na nj pazi u rukopisima. Pazi se na nj dosta postojano — ako i ne bez kolebanja — u starijim rukopisima koje upotrebih: u Uskrsnuću u rukopisu jugosl. akademije 779 redovno ima u prvoj prilici: „veselie“ 725, „zlamenie“ 11, „velia“ 815, ali i „veglia“ 457; a u drugoj prilici takodje redovno: „uliesti“ 88, „liepši“ 420, „cvilienie“ 280, „nieki“ 557, ali i „gneku“ 605; u Hekubi u rukopisu dubrovačkom ima u prvoj prilici n. pr. „veselie“ 201, „zlamenie“ 358, „velia“ 492, ali i „veseglie“ 1252, „dreseglie“ 1498, „ufagnie“ 360, „veglia“ 147, a u drugoj prilici „liepote“ 778, „koliena“ 943, „niešto“ 468, „niekad“ 50, ali i „gneki“ 1419. Takodjer mi se čini potrebno za historiju našega jezika spomenuti da u Uskrsnuću u rečenom rukopisu stoji „igiahu“ 452, „vigiahu“ 451, „scugiah“ 593, „zuigliasce“ 644, a u Hekubi u rečenom rukopisu: „xegliaxe“ 509, „brignaxe“ 1412, „xugieni“ 1286, „zuiglenie“ 601. Gdjekoje sam ovake stvari i u dnu napomenuo.

Na strani 199 u nadpisu k rieči *duhovom* treba dodati *pakljeniem*, kako stoji u rukopisu jugosl. akademije 779; na strani 260 u dnu medju razlikama k stihu 546 iza *dubr. b.* treba dodati *na strani*, a iza *od.* treba *s;* na str. 282 u dnu medju razlikama k stihu 1119 mjesto *jošce* treba *jošće*.

Dr. Gj. Daničić.

Sadržaj.

Spjevanja i skladanja

GOSPARA DUM MAVRA ČAVČIĆA DUBROVČANINA.

PJESNI RAZLIKE.

1.

Pjesanca muzam.

O muze, molim vas za ljubav svieh boga,
  slišajte trudan glas od mene neboga,
i suze i uzdah moj toliki na svieti,
  trpeći nepokoj ki nie moć izrieti,
gdje vajmeh trudeći ne može svies moja
  ni javi ni speći prijati pokoja,
razmi sam u tuzi družeći tolik trud
  ter ni ja ni druzi učinit ne viem sud,
odkud bi uzrok taj, tko li me prisudi,
  trpeći tolik vaj da život moj trudi,
lugovi najliše stramputno hodeći,
  gdje moj duh uzdiše velmi se boleći.
Lie takoj sam sudim, da ste vi uzrok vas,
  lugovi da trudim svaki hip i svak čas,
sam vajmeh hodeći bez družbe po sebi,
  sve boge moleći, koji su na nebi,
jeda se smiluju na mene ki trudim,
  ter mi dar daruju prijati ki žudim.
A druge ne želim milosti i ljubavi,
  ner da se naselim u vašoj dubravi,

Premda sama pjesma Pelegrin istom dolje niže počima pod svojim posebnim naslovom, ipak je već u rukopisu naznačeno, da se ovih 17 pjesama ne smiju odieliti od Pelegrina u užem smislu, već se imaju smatrati kao invokacije i priprave na Pelegrina; *za to je u rukopisu zapisano ovako (na l. 59):* Na slavu i na čas velikoga boga svrši libro V, a počinje VI koje se zove piligrin.

*

gdje vajmeh nitkore u vieke nikadar
tamo prit ne more, komu ni dano zgar
od zviezde od svoje, kad se tko porodi,
da s vami tuj stoje svoj život provodi.
Tiem kušam čes moju, mogu li na službi
jedan bit u broju pri vašojzi družbi,
od onieh dim sluga, ke u vašoj dubravi
svjetovnieh svieh tuga vaš razum izbavi,
u slavi slovući vrh gore zelene,
pjesance pojući kod vode studene
s tolikom sladosti, ku nigdar na svieti
mojojzi slabosti nie dano izrieti.
Za toj vas molim ja, ako mi bit more,
za sunce koje sja nad nami vrh gore,
izajdi jedna van ter milos ne krati
ter moj mrak u bil dan i u svitlos obrati;
ter mene provodi, sliedeći pravi drum,
po kom se dohodi, gdje stoji vaš razum,
u tojzi dubravi neka se nastanim,
pri vašoj ljubavi da moju čas shranim;
da pravo mogu reć: vesel sam za dosti,
za-č milos mogoh steć pri vašoj radosti,
pri vašoj prijazni, ka u gori zelenoj
pjesancom priblazni i srce i duh moj,
gdje živ plam dogara lie po božjem daru,
Apollo gdje udara i zvoni u citaru,
u lovornu vencu vrh gore zelene
pri živom studencu od vode studene;
ter je tuj za dosti od pjesni najliše
vjekušte sladosti, ka nigdar ne lipše;
i rajski razgovor, ki javi ni speći
ne može niedan stvor jezikom izreći.
Pierske gospoje, za toj vas sve molju,
na molbe na moje da mi ste na volju;
činte, da život moj rad božje ljubavi
u gori zelenoj s vami se sastavi.
Za-č trudim ja sada, kako no sliepac taj

31 *rkp.* nitkor. 38 *rkp.* pohodi. 56 *rkp.* sastani. 57 *rkp.* trudan.

ki o štapu nabada ter ćuti velik vaj,
ter trudi ter muči, za-č ne vie nikadar
da od biela razluči do crna niednu stvar,
ter mu je jednaka i javi i u san
i svitlos i mraka, tmasta noć i bil dan.
Za toj bih velmi rad, da vas ja sadružim,
ćuteći tolik jad da veće ne tužim.
A same činte sud ter ćete moć reći,
da mi se težak trud navali vrh pleći,
gdje kako sliep hodim po gori zelenoj
ter trudan provodim čemeran život moj,
vaj gdje se sam skitam bez družbe hodeći
i milos tuj pitam sve boge moleći,
jeda ka od gospoj od vaše te družbe
prikrati nepokoj i moje sve tužbe,
da svojom ljuvezni, čiem sam živ na svieti,
ja budu sve pjesni zaglavit i spjeti.
neka su od mene, ako se može riet,
vjekušte spomene, dokoli teče sviet.
Osnova nie duga, ka još nie dotkana,
ter žalos i tuga rve me svieh strana;
a sam se spoznavam, da je kratak život moj
ter se vas skončavam ćuteći nepokoj,
gdje prieka smrt preši, sviem ljudem nemila,
da naglo razdrieši moj život od tiela;
ter je trud i muka, gdi od velje slabosti
trepti mi sva ruka i ostale sve kosti,
ter perce vladati ne mogu od tuge
ni pjesni skladati ni kratke ni duge.
Spravan sam toga rad, da budem u saj čas
sviem bogom poslat sad s uzdahom plačan glas,
koje ću moliti, da mi njih dobrota
dopusti prodljiti tolikoj života,
čiem život moj bude s vami se sastati,
da moje sve trude vaša vlas prikrati,
da tužbu svu skratim u vašoj dubravi,
i da se zdrav vratim s venačcem na glavi,
onogaj sit vira živoga kladenca,
ki tamo izvira, gdi je rajska zelenca.

Za-č tko ga bude sit, vazda se može riet,
  da je blažen i čestit, dokolu teče sviet:
na pokon i duh svoj gdje u višnjieh pribiva,
  vječni mir i pokoj s blaženstvom priživa.

2.

Pjesanca Apollu.

Jur mi se priklada, pokli mi može bit,
  koliko za sada, klikovat i vapit
svietloga Apolla s velikom ljubavi,
  konjice i kola srjed neba da ustavi,
da svoje milosti ne brani jedine,
  ner višnjom svjetlosti vrh mene da sine;
da svojom svjetlosti izvede mene van
  iz tmaste mrklosti na zraku i bil dan,
zaman da ne kršim s pameti svies moju,
  čiem svasma ne svršim pjesancu ja moju,
stramputno ter hodim i sjemo i tamo
  i pamet zavodim a ne viem ja kamo,
dubravom i lugom sam vajmeh hodeći
  i s trudom i s tugom moju svies gojeći.
Dubrava za-č pusta, kud hodim vaj meni,
  česta je i gusta razlikom zeleni,
ter je svies i vid moj gustina vazela,
  po gori zelenoj kose je svud splela;
ter treptim i predam, ter mučim i trudim,
  za-č k nebu kad gledam, ne vidim što žudim.
Dim višnje svjetlosti, ku nitkor na svieti
  bez božje milosti ne može vidjeti,
ter život moj suzi ter željno uzdiše,
  jak tomuj u tuzi komu vid polipše,
ter trudan za dosti sve trepti i preda,
  te višnje svjetlosti jeda se nagleda.
A ovo je vajmeh lug bez polja od gore,
  širok i tolik dug, jak sinje sve more.
Za toj se prolieva ovi moj plač priljut,
  za-č s desna i s lieva ne vidi pravi put,
po kom bi izašal na ravno život moj,

jeda bih gdje našal vječni mir i pokoj,
da me bog umnoži darom, da počinem
u tmastoj pustoši prie ner li poginem.
Apollo svietli moj, za toj te molim ja,
za svietli venčac tvoj, na glavi koji t' sja,
za on šip priljuti, ki t' srce propade
kad ranu oćuti i s ranom sve jade,
za Damfnom tekući kada se moraše,
na plamen gorući za-č zaman goraše,
taj plamen ljuveni, ki t' želju prikrati
u lovor zeleni ter Damfnu obrati;
za strielu još tvoju, Apollo izbrani,
Pitona u boju kom smrtno izrani:
jeda ja ku milos mogu nać pri tebi,
prosini tuj svitlos, kojom sjaš na nebi,
po svieti svieh strana neka se riet može,
da svjetlos sunčana onogaj pomože,
pustinjom ki zajde za vječne spomene,
Elikon da najde i dvore blažene,
i u dvorieh tuj družbu, od muza gdi je goj,
da im da na službu svršeno život svoj,
na službi njim stoje da spoje u pjesni
tužice sve svoje i svoje boljezni.
Sunčanom svjetlosti tiem kad bih obasjan,
i s božjom milosti da izajdem na bil dan,
vas mislim izrieti trud, ki sam nahodil,
svieh strana po svieti kudi sam pohodil,
pri sebi u jadu sve trude gojeći,
k tužnomu zapadu bez družbe hodeći,
ter ob dan ter ob noć trudeći u bezred
ne mogoh gojno proć bez družbe jednu ped;
za-č božje odluke mnim da su htjele toj,
svi trudi i muke da sliede život moj,
da ni u čem čes moja po kopnu ni u vodi
ne da mi pokoja, ner da me trud vodi,
jaki no sve toga, ki ni u dne ni u noći
ne može ni od koga prijati pomoći,

37 šip] *rkp.* hip. 40 zač] *rkp. grieškom* chas.

ni slatki razgovor u svoj trud najveći,
jaki no suh javor bez listja stojeći,
na komu ni ptica ni sida ni poje,
ner sama grlica u tužbe u svoje
cvileći za drugom, ter u plač priljuti
ponavlja svoj s tugom nepokoj minuti,
nesreći ter takoj stojeći na službi
provodi život svoj u plaču i tužbi.
Apollo toga rad, ako je ljubav tva,
vrh mene sini sad, da moja tužba sva
sa mnom se razdieli i sasma rastavi,
kad vidim dan bieli po tvojoj ljubavi;
minuto vesel'je da mi se ponovi,
kad stlačim dresel'je i plačan trud ovi
od pakla tamnoga, ki ću pjet u pjesni,
gdje truda svakoga ne lipše s boljezni.
K tomuj ću još pjeti žalosti i tuge,
kojiem ja na svieti ne mogu nać druge
prilike od jada ni tužbe u jadu,
koja se priklada tužnomu zapadu.
A ta će vidjeti, ke su to boljezni,
tko bude pročtiti jadovne me pjesni,
ako se ne skrati prie roka život moj
ter mi se obrati sva tužba u pokoj
i čemer moj jadan, ako kad k svjetlosti
izajdem na bil dan iz tmaste mrklosti
ter boga proslavim, ki je bog svieh boga,
kad pjesni zaglavim od skladan'ja moga.
Apollo svjetlušti, za višnju tuj svitlos
za toj mi dopusti tuj ljubav i milos,
po tvojoj ljubavi prosjaj mi tmastu noć,
od muza k dubravi da mi je tamo doć,
vaj da me napute, kako ću boljezni
i tužbe priljute skladati u pjesni,
i k tomuj vesel'je, komu se sva žalos
i gorko dresel'je obrati u rados.
A znat toj ne može, ner tko bi rascviljen,
kako ja, moj bože, ki sam bil razdieljen
od svake radosti, u tužbi stojeći,

u svakoj žalosti nesreću dvoreći
po mnogo vrjemena, neplodna jak trava,
ka svoga sjemena ni ploda ne dava.
Pak najde život moj po božjoj odluci
vječni mir i pokoj po trudu i muci.
Obašad vas sviet saj po svakoj državi
napokon vječni vaj mene se ostavi,
vidivši prie toga velike žalosti
i truda svakoga i tužbe za dosti,
po svieti hodeći stramputno i u putu
s plačem provodeći svu tužbu minutu.
A ne viem, za ki sud činiše zle zgode,
do trpim tolik trud, bez družbe sam hode
svieh strana po svieti, plač s tužbom gojeći,
što nie moć izrieti ni javi ni speći,
koji trud i danas kad vajmeh spomenem,
kako prut streptim vas i zbliedim i svenem
od velje tužice s toliciem porazom,
kako cviet ružice prid slanom i mrazom,
rnžan cviet gdje takoj, vaj momu životu,
izgubi miris svoj i svoju ljepotu.
Lie kad moj trudan duh u misal toj stavi,
zgar prhne vjetra ćuh od božje ljubavi,
ter misal tuj skrati, ter trudan duh se moj
opeta povrati iz truda na pokoj.
Tiem človjek, ki ljubi sliediti drum pravi,
ufan'ja ne gubi pri božjoj ljubavi;
za-č milos od boga na pomoć tko zove,
ne ostavlja nikoga u tužbi kad plove.
Svaki hip i svak čas a toj se poznava,
kakva je božja vlas, tko joj se pridava.
Još da se tko duši u morskoj pučini,
tere se taj skruši a zavjet učini,
na pokon človjek taj smrti se izbavi
i opeta na suh kraj zdravo se priplavi.
Tiem scienim jošte ja, ako je moć rieti,
sunačce koje sja i bil dan vidjeti,
i najti oni zbor, ki želi ma duša,
gdi je rajski razgovor od blaženieh muža.

Ako mi dopusti tuj milos i ljubav
Apollo svjetlušti, da budu živ i zdrav,
plačne ću sve pjesni i tugu i žalos
s velikom ljuvezni svrnuti u rados,
ter ću mir i pokoj s vesel'jem prijati,
ako smrt život moj prie roka ne skrati.

3

Pjesanca mjesecu.

Mjeseče moj jasni, ako se može reć,
da ljubav s prijazni pri tebi mogu steć,
da meni harnu stvar učiniš rad boga,
ljuveno pozri zgar vrh mene neboga;
za-č venem i blidim trudeći, neka znaš,
gdje tebe ne vidim da s neba od zgar sjaš,
u sinjem oblaku ako se tajiš sad,
da u tmastom pomraku ja trpim tolik jad,
velmi se moreći od jada i truda
pustinjom hodeći, a ne viem sam kuda,
zanosim me kosti i trudan život moj,
po tmastoj mrklosti sliedeći nepokoj.
Tiem ako s' u krovu, željno te za svu moć
vapijem i zovu, da mi si na pomoć.
Ti ljubav umnoži ter moju tmu prosjaj
i u ovoj pustoši krmi me i vladaj.
Sini sad iz krova za ljubav i milos,
da tmasta noć ova svrne se u svitlos,
ter tužba sva moja sa mnom se rastavi,
kad zraka taj tvoja od zgar se objavi.
Toj li se mjenuješ ter čekaš s krieposti
rok, da se odedješ sunčanom svjetlosti:
sunce bih molio ja s velikom ljubavi,
da te prie obasja ner li je rok pravi.
Za-č tužba žestoka znaj da me skončaje,
jasnoga istoka od tebe čekaje,
dobro da je oblačno, mjeseče ljuveni,

22 *rkp.* odiegiesc.

i tmasto i mračno sve nebo sad meni,
mjeseče moj jasan, u vrieme u svako
tmasta noć i bil dan ter mi je jednako,
jednako u tmasti, jednako u mraku,
a ne imam oblasti posudit stvar taku,
za koja vaj djela tač trudim i mučim,
ter crna od biela ne viem da razlučim,
dokli me tva zraka od zgara ne prosja,
iz tmasta pomraka da izajdem vanka ja
k onojzi dubravi, gdje u rajskoj zeleni
višnji se bog slavi u vieke po sve dni
u družbi blaženoj, ku vajmeh sad želi
srdačce i duh moj, da se tuj veseli.
S tom družbom za-č blažen ja bih se vazda zval
po vas viek i amen, kad bih se š njom sastal;
za-č bi se tuj stoje svi trudi ne mali
i tužbe sve moje sa mnome rastali,
ter bih tuj u goju, ne u plaču i tužbi,
provodil čes moju pri blaženoj družbi;
blažena i mila za-č bi mi družba taj
na pamet nanila, što je pakao, što li raj,
što je plač, što li vaj, što trpi u tužbi
človječji narav taj, ki je svietu na službi;
što je trud i žalos, ki človjek provodi
u mlados i u staros po kopnu i vodi,
kad saj sviet sadruži razlicieh pun zloba.
po sve dni ter tuži i trudi do groba;
po smrti na pokon po vas viek tuguje,
za-č mu sviet za poklon vječni plač daruje,
za-č hoće višnji sud, da trpe te duše
vječni plač, vječni trud, taman sviet ke služe.
Molim te tiem za toj, ne taj se u krovu,
mjeseče jasni moj, pokli te ja zovu,
u ovoj pustoši da sineš zgar sada,
da mi se odloži tužice i jada.
Za kripos mjeseče, ku tvoja vlas ima,
da more oseče i more da plima,

36 iz tmasta] *rkp.* i tmasta. 53 *rkp.* razdruži. 58 ke služe] *rkp.* ki služe.

i tvoja promjena aliti uštap tvoj
   mjenuje vrjemena kako se vidi toj,
i liesjem još vladaš i mno-krat za dosti
   smeteno vrieme daš s velikom plahosti,
od zviezda s krieposti kad bude vrieme doć,
   da svojom svjetlosti tebi su na pomoć:
rad božje ljubavi učin' mi harnu stvar,
   u tmastoj dubravi vrh mene sini zgar,
da mogu po tebi znat, je li danica
   istekla na nebi, sviem zviezdam kraljica,
ku želim nazrieti ja, velmi bolježljiv,
   očima vidjeti, dokli sam vajmeh živ,
da joj se pomolju, što mogu za svu moć,
   u ovuj nevolju da mi je na pomoć,
oh jeda zviezda taj s goruštom ljubavi
   sa mnome tmasti vaj i moj trud rastavi;
ako kad vedrina meni se prikaže,
   taj zviezda jedina da mi bljude straže.
Čiem sine sunačce i svane dan bieli,
   ter moje srdačce s trudom se razdieli,
da mogu rieti ja: moj ne bi trud zaman,
   sunce me obasja, svanu mi bieli dan,
bivši mi za druga danica svjetlušta,
   ka me da van luga, gdi je tma vjekušta.
Tada bih mogal riet, kad bi se steklo toj:
   potlačih taman sviet, priživam vječni goj,
u miru i u goju bez tuge i vaja
   pjesance gdje poju od pakla i raja;
ne ćutim u tužbi ja veće plačni jad,
   pokli sam na službi blaženiem muzam sad.
Truda me izbavi zviezda, ku sliedih ja,
   i s mjestom sastavi, gdje drugo sunce sja.

4

Pjesanca Orfeu.

Orfeo dragi moj, Orfeo gizdavi,
   ako si po pustoj gdje zašal dubravi,
ali pak po lugu, skladaje u pjesni

ku žalos i tugu s velikom boljezni,
ter gdi trud razbiraš i jade priljute
suzami opiraš pojući sve pute,
planinom hodeći u tužbi ter takoj
u liru zvoneći skončavaš život svoj;
ter zvieri ter ptice, gdje plačno tač zvoniš,
s ljuvene tužice sliede te kud hodiš;
kamen te još sliedi i dubak zeleni,
gdje te tvoj plač vriedi i nemir paklјeni;
trava se podira još vajmeh zemlje van,
gdje tvoj plač razbira i gorku boljezan,
u suzah plovući s goruštom ljubavi,
družicu zovući, jeda t' se gdje objavi,
s kojom te razluči paklјeni nepokoj,
da trudi i muči do groba život tvoj,
jaki sve človjek taj ki cvieli i tuži
s kojiem se plačni vaj i tužba sadruži,
dragu stvar želeći ter počne jadati,
veće se ne mneći nigdare š njom stati,
u plačno dresel'je ter trudan od vaja
minuto vesel'je suzami pobraja,
kako ti rascvieljen, komu ćes prisudi,
s ljubavi razdieljen da život tvoj trudi,
obašad vas sviet saj s jadovnom tužicom,
sliedeći plačni vaj razdružen s družicom;
u toli plačan glas skladaje sve jade
ter tvoj plač u propas pakljenu propade,
pakljenu usilos ter doli privrati
na ljubav i milos, da tvoj trud prikrati;
ter ti se pod zakon od suda pakljena
povrati na pokon tva druga ljuvena,
na pokon ka osta u pakli da tuži,
jadavna za dosta, za-č zakon ne obsluži,
ter tebi povriedi sve trude minute,
da život tvoj sliedi jadove priljute:
Orfeo, za taj trud, kojiem te prisudi
od pakla plačni sud, da život tvoj trudi,

17 *rkp.* s kojome. 28 *rkp.* sadružen. 32 *rkp.* privrati.

kako ja mnogo dan pustinjom plačući
jaki no crni vran pustinjom gračući:
za ljubav svieh boga i za plač, ki skladaš,
putnika neboga tješi me, kako znaš,
ti tvoj plač ustavi i suze ke roniš,
a liru pripravi, da meni pozvoniš,
da trudnu ćes moju i plačne me pjesni
završim i spoju s razlikom boljezni,
svaki stvor da čuje, koli je trud jadan,
tko stranom putuje s pravoga puta van.

5

Pjesanca Arionu.

Arion, ako sad pripievaš u pjesni
tvoj vajmeh plačni jad i tvoje boljezni,
vrh ribe stojeći, jeda te riba taj
pučinu brodeći priplavi na suh kraj,
ter se tuj grozni plač suzice roneći
prikrati skoro tač s citarom zvoneći;
ako te priplavi tuj riba na kraj suh:
rad božje ljubavi pokriep' mi trudan duh,
koljenca i žitce sprav', da slatko pozvoniš,
jeda mi tužice daj malo odkloniš,
ti slatko zvoneći, a ja ću s boljezni
suzice roneći skladati me pjesni.
Tiem hrli i teci, ljubavi rad moje,
serenam ter reci, u moru ke stoje:
oni vas sad moli, ki od velje tužice
od suza živ proli kladenac niz lice,
neka te serene na kopnu poznaju
jadove, ki mene pustinjom tjeraju.
Čin' još nereide š njimi prit u družbi,
da čuju i vide moj život u tužbi,
gdje grozne suzice cvieleći prolievam
i moje tužice gdje u pjesni pripievam
s jadovi i s tugom, jaki no ptica taj,
cvieleći za drugom ka sliedi plačni vaj.
Te morske gospoje, ako mi može bit,

na tužbe na moje da budu na kraj prit.
Arion ljuveni, ako bit može toj,
umol' se ti meni, pokriepi život moj,
ki velmi tuguje u trudu stojeći,
čiem tebe začuje u žitce zvoneći.
Od mora taj družba tere će činit sud,
što je plač i tužba, što li je pakljen trud,
kad s tobom pobroju pojući u pjesni
tužicu svu moju i plačne boljezni,
najliše gdje osta trudan duh u meni,
kad pridoh dva mosta, Arion ljuveni;
prvi mos ognjeni, gdje mi da krvav trud,
i drugi vodeni, a ne viem za ki sud.
K tomuj ću još spjeti tužice ne male,
trudeći po svieti, ke me su tjerale,
i razlk nepokoj, ki nie moć izrieti,
ki ne viem život moj da je mogao podnieti,
dubrave i luge stramputno sliedeći,
od vaja i tuge u suze cvieleći,
koji trud nitkore ni plačni nepokoj
izreći ne more razmi sam život moj:
ako kad izajdem iz tmaste mrklosti
ter pravi drum najdem po božjoj milosti,
spravivši svies moju i srce i dušu,
pjesance da spoju ter muzam poslužu.

6

Pjesanca Eolu kralju od vjetar.

O kralju Eole, u pustoj dubravi
suze se me mole tvojojzi ljubavi,
i uzdah moj jadovit, ki gorče od jada
vaj kamen stanovit i mramor propada,
podobno ako je u hrid'ju gdi stojiš,
na molbe na moje da uho prikloniš,
da meni tolik dar za ljubav dopustiš,
da silu od vjetar van spile ne pustiš.

50 da] *rkp.* kad.
8 *rkp.* van sile.

U rifeoskoj gori tiem vrata od spile
iz nutra zatvori i od vjetar svieh sile,
da oholi narav svoj i ćudi zlosrde
jad, tužbu i plač moj meni ne pogrde.
Za-č svojom plahosti ako bi dunuli,
na veće žalosti moj bi duh prignuli;
ar da se budu tač na volju puštati,
zaman će vas moj plač pojući ostati,
sve će bit za ludu, što skladam i poju,
u muci i trudu lomeći svies moju;
za što će manen bies svieh strana okolo
skršiti zelen lies od vihar oholo
i s desna i s lieva s tolikom plahosti,
da niedna stvar živa ne čuje žalosti,
ni truda ni muke, ni ostale boljezni,
što su me odluke da skladam u pjesni.
Vaj neće čut pastir u gori u crnoj
ni vila ni satir, što je plač i trud moj,
ni zvieri ni ptice, ako su gdje koje,
neće čut tužice ni trude sve moje,
ni ostalu nevolju od vjetar rad sile,
ako se na volju rasprše van spile.
Eole, a ti znaš oholu tuj silu,
ki gojiš i vladaš od vjetar tuj spilu:
oštri su i ljuti, protivni i jadni,
trudno je još čuti koli su neskladni;
trudno je taj nesklad i nemir izrieti,
ki dava tolik jad sviem ljudem na svieti,
i zvierem i pticam i svakoj živini,
na pokon i ribam u morskoj pučini;
pjeneći valove ter more sve mute,
gdje mnoge jadove sve ptice oćute,
ter ribar ni mrnar, Eole dragi moj,
ne može rad vjetar prijat mir ni pokoj,
ni težak u brazdi ki teži i trudi,
kada su u svadi ti vjetri zlosrdi.
Razlike još muke ter trude zadaju,

45 *rkp.* i suarche.

na pokon oblake više nas smetaju,
plahi dažd da pada i bil snig i slana
i krupe od grada po svietu svieh strana,
da triešte gromovi, da mun'je lampaju,
i ognjeni trieskovi da od zgara padaju.
Još zima poznava, s kom pride ne mao trud,
koga su narava i što je svoja ćud,
gdi s togaj poraza, Eole ljuveni,
mosuri od mraza svud vise zeleni,
da nitkor na svieti ni od polja ni od gore
najmanjše vidjeti zelence ne more;
za-č zima kraljica, kad svoj stieg otvori,
svu zelen na nica u polju i u gori
gori dnom obrati, čiem slavno proljetje
razliku povrati zelencu i cvietje.
Zima je vajmeh taj priljuta narava,
kojoj se vas sviet saj s vremenom pridava,
i bosa i gola, u vencu od drače,
i velmi ohola, i na nju svak plače.
Poznava i jesen, kolik je nepokoj,
kad zemlji sva zelen prihini listak svoj,
po dubju i travi ter listak vas bliedi,
kad sjever krvavi sve dmeći povriedi.
Zna ljeto i proljetje, kad vihar plah plaši,
svu zelen i cvietje plahostju ter spraži.
Poznavam i ja toj, koli je trudna stvar
i ki je nepokoj zlosrd'jem od vjetar,
ki svojom plahosti takoj me rascviele,
da mi se sve kosti u zglobieh razdiele;
i u goju i u miru moje ruke što sade,
toj mi sve podiru s korienkom i vade,
ter nie moć, vaj meni, bez boja i rati
najmanjše zeleni sadit ni vladati.
Za-č mi tuj boljezan prisudi čes moja,
da speći tihi san ni javi pokoja
imati ne mogu, ner trude ne male
vaj meni nebogu nada sve ostale,
koje m' čes prisudi, da tužan život moj
i muči i trudi, sliedeći nepokoj.

Tiem da se ne boju, pakljeni što je plamen,
   proklel bih čes moju, tukući u kamen,
koja me namjeri da tamo tuguju,
   gdje ptice ni zvieri pokoja ne čuju,
ni ostali niedan stvor. Eole plah bože,
   ljuveni razgovor prijati ne može;
od tužnich jadova gdje vihri najliše
   dimaju iz krova, da plača ne lipše.
Iz krova gdi takoj i s himbom puhaju,
   velik mi nepokoj i tužbu davaju;
u tuzi i vaju dimaje ter takoj
   pjesni mi smetaju i srce i duh moj.
K tomuj su žalosti i tuge pakljene,
   jadovne za dosti ke cviele sad mene,
gdi najdoh pritužan, ni speći ni u san,
   bez glave trup ružan, grdobnu nakazan,
ne imavši ni kude; ter ne viem tko je taj,
   da može te trude izreći na sviet saj.
Za-č nie moć izreći grdobni taj poraz,
   ni javi ni speći bez konca po viek vas;
ar nitkor nikadar, odkli je stvoren sviet,
   nie mogal grubšu stvar upengat ni vidjet,
koju stvar od jada ja neću zbrajati
   pojući, za sada ner ju ću parjati,
da tužbe k žalosti prikladat ne budu,
   ke sam sit za dosti u muci i trudu,
čiem budu k mjestu doć, ako ja budu zdrav,
   slobodno gdje ću moć pravedan razlog dat,
pravedan dat razlog, koji će vidjeti
   na nebi višnji bog i ljudi na svieti.
Tiem sada molim ja uzmnožnu tvoju vlas,
   za sunce koje sja od zgara vrhu nas,
ustegni vjetre te, Eole ljuveni,
   da raspa i štete ne čine zeleni
i ostaloj naravi usilos plaha taj,
   ku sam bog objavi i sazda na sviet saj.

7

Pjesanca Neptunu.

Neptune, za ljubav čin' da se od kraja
 odrieši moja plav bez tuge i vaja,
ka je jur krcata od više razloga,
 ne srebra ni zlata, ner truda svakoga,
koji trud nitkore, ki skrcah ja nebog,
 procienit ne more, ner samo višnji bog.
koji me prisudi i koji htje takoj
 do groba da trudi čemeran život moj.
Vaj tiem se ja boju, ljuveni Neptune,
 da mene i plav moju ne sretu fortune;
zlosrdje za-č gojiš vas spravno stojeći,
 da mene potopiš, s plavcom se brodeći.
Ako nie pravo toj, rad božje ljubavi,
 Neptune dragi moj, zlosrd'je ustavi;
za-č treptim i predam u strahu ja stoje,
 očima gdje gledam zlosrd'je toj tvoje.
Viem da t' je vlas dana za toli slavan dar,
 od mora od slana da s' tolik gospodar,
u kruni od braka, ter ti se na volju
 pridava stvar svaka u svoju nevolju.
Dim svaka stvar živa, Neptune dragi moj,
 ka brodi i pliva po vodi po slanoj,
ter svaki živi duh gdje plovi u plavi,
 kom prhne vjetra ćuh, svu misal postavi,
strnući kad ćeš ti s ostima iz dubine
 na skorup ispliti od morske pučine:
ali ćeš tih isplit, ali ćeš s plahosti
 trudjahne rascvilit mrnare za dosti,
zlosrd'jem toli plah, da u moru ne lipše
 plač tužba i uzdah mrnarom najliše;
za što svak poznava rdjave tve osti,
 koga su narava koje li krieposti.
Za-č ništa ne scieniš niedan duh živući,
 kad more zapjeniš pučinom plovući,
gdi rikaš šumeći ter zadaš jadove,

ostima zgoneći prid sobom valove.
Tužan je jošte vaj, gdi rikaš i reveš,
pjenami morski kraj ter priskaš i pereš,
i priskaš i pereš; na pokon biesan pak
zlosrdo podereš do struka s vaogom brak,
mlateći ostima, kako sve vlasnik taj,
ki taku vlas ima ogolit morski kraj,
od riba vlas svaka, morski kraj ke goji,
bez vaoge i braka u trudu da stoji,
da ćuti tužicu, kad se tač naklatiš
ter joj svu hranicu ostima pomlatiš;
na pokon kad smeteš sve morske pučine,
vrh sebe primećeš od jada dubine.
Još tužbe priljute i trude pakljene
na pokon oćute da mora serene,
kada se rasrdiš, biesneći ter takoj
tišinu pogrdiš, sliedeći narav svoj;
serene ter tvoje, zlosrdan gdje si tač,
u krovu sve stoje, skladaje grozni plač,
gdje s veljom boljezni u muci i trudu
ljuvene sve pjesni od jada zabudu,
dočiem se povratiš k tihojzi milosti
zlosrd'je ter skratiš od biesne plahosti.
Kad li si u goju, velmi si na svieti
serenam, ke poju, ugodan vidjeti,
i vrsti ostaloj od ribnje naravi,
u vodi u slanoj ka s tobom boravi;
i u plavi mrnarom od vode od slane,
i trudniem ribarom, ki se ribom hrane.
Nada sve lie meni, ki s veljom boljezni,
Neptune ljuveni, pojući u pjesni
nakrcah plav moju, a nie mi dano znat,
u miru i u goju gdje ju ću iskrcat.
Za što su svud trudi, Neptune dragi moj,
svieh strana zlieh ljudi, kojiem se ne zna broj,
trudeći ter takoj po kopnu i vodi
s boljezni nepokoj svudi se nahodi.
Svud je plien i gusa, svieh strana po svieti,
da se stvar bez suza ne može izrieti,

ka se stvar tajati u krovu ne može,
ni u pjesni zbrajati bez plača, moj bože.
Neptune a za toj što dalje zahodi
pustinjom život moj, veći trud nahodi
i veće boljezni; za-č su sad vrjemena
da od prave ljuvezni nie vidjet sjemena,
sjemena ni voća, velika ni mala,
za-č je sad sva zloća po svieti nastala;
ter kopno ni more, pučina ni suh kraj,
projti se ne more, gdi nije plačni vaj.
Vaj nigdjer nie mirno, za-č je svud pogiblo
ufan'je priverno ter živjet nie milo;
taj žalos i tuga prijazan ter skrati,
ni u brata ni u druga da nie moć ufati,
ni u pleme ni u svoj rod, za što je koštrava
razvrgla svudi rod, kako sve zla trava,
ter vajmeh svaki dan, svaki čas i vrieme,
izlazi zemlje van otrovno toj sjeme,
zlosrd'je ko plodi i djavli njeguju,
svi od svieta narodi da po njem tuguju.
Neptune ljuveni, za toj te molim sad,
odkli se pri meni njeguje tolik jad,
u ovoj pustoši; pritužnoj za dosti,
gdje me čes umnoži razlikom žalosti,
ako kad izajdem iz ove mrklosti
ter pravi drum najdem od vječne svjetlosti,
da u miru i u goju odriešim od kraja
krcatu plav moju bez tuge i vaja.
S plačem ću moliti ja trudan tvu milos,
da budeš slomiti tuj tvoju usilos,
neka zdrav pribrodim pučine te tvoje,
dočiem se slobodim tužice sve moje,
ter tamo plav moju iskrcam Neptune
u miru i u goju, gdje nie čut fortune,
i seku dno mora vaj gdje nie vidjeti,
da od plavi ankora bude se zadjeti;
gdi je porat prislavan bez spraže najliše
čist, sikur i ravan, gdje nitkor ne uzdiše;
vaj gdje se ne ćuti ni uzdah ni suze,

gdje pliena nie čuti, lupeža ni guse,
gdje svaka stvar živa, Eole dragi moj,
u goju priživa vječni mir i pokoj;
gdi je pravda i razlog, kako bi sam hotio,
i gdi je višnji bog s pristoljem sasma sio,
blaženstvo ter tako od goja i mira
u vrieme u svako živ človjek razbira;
gdje tužba i žalos človječjoj naravi
svrne se u rados pri božjoj ljubavi.
Tadaj bih mogal riet: našal sam mjesto toj,
pjesance gdje će pjet u goju život moj.

8

Pjesanca lovorici.

Krasna lovoriko, zelence ljuvena,
ma časti i diko i sjence blažena,
jur projde, vaj meni, s vremenom mnogo ljet,
da tvoje zeleni ne mogu ja vidjet,
ni miris čuti tvoj, ki rajski miriše,
da srce i duh moj od slasti uzdiše,
prie togaj običaj kako je vaj bila,
da meni miris taj zanosi van tiela:
srdačce i duh moj, pravedno mogu riet.
u gori zelenoj deri tja na on sviet.
Tiem venem i bliedim i trgam svies moju,
gdje vajmeh ne vidim zelencu tuj tvoju,
u pustoj dubravi gdje trudi život moj,
gdi mi čes objavi razliki nepokoj,
pustinjom trudeći a slabom krieposti,
bieli dan žudeći i višnje svjetlosti,
jeda bih, lovore, kako je ma misal,
po trudu van gore naravno izljezal.
A vajmeh ne čuju niedan duh živući,
gdje velmi tuguju, gorom se tukući,
da mi je za straže u pustoj dubravi
i da mi pokaže od polja drum pravi;
u ravnom da polju, ako se kad stanim,
sve pjesni na volju sve moje zaglavim,

koje će čuti sviet po svakoj državi,
ako ih budu spjet, koje su naravi.
Mnim da će sviet čuti i ostali svaki stvor,
što je plač priljuti i tužni razgovor,
koji plač na svieti za sad se ne more
na puno izrieti, moj dragi lovore,
zelenca čiem tvoja bude me okrunit,
ter pjesan sva moja bude se ispunit.
Tiem ako gdje stojiš pri živom studencu
u krovu ter gojiš tuj tvoju zelencu
u vrieme u svako gdje taj vir izvira,
ter drago i slatko vesel'je razbira
svaka zvier i ptica, svaki duh živući,
gdje bistra vodica žuberi tekući,
da svaki živi duh uzdiše u sebi,
tihoga vjetra ćuh gdje prši po tebi;
ter listak tvoj slatki taj miris sazdava,
ki niedna dat taki ne može dubrava:
čin' dake tuj stoje u ovoj dubravi
da slavic zapoje, da tebe objavi,
neka ja priteku k toj tvojoj zeleni,
pojući da reku: moj dubče ljuveni,
našal sam mir i goj od moje ufance,
da spoje život moj do svrhe pjesance;
našal sam moj lovor, ki će bit do groba
moj slatki razgovor, kako se podoba
jednomu, ki poje pjesance i sklada,
pri muzi toj stoje, lovorom ka vlada
u gori pierskoj, u slavnoj dubravi,
gdje trudan život moj tužbe se izbavi,
i gdi se meni tač trudjahnu za dosti
obrati grozni plač u vječne radosti.
Da najdem trudan toj i da mi bit more
u gori zelenoj, moj slatki lovore,
pustil bih u saj čas suzice roneći
k nebesom plačan glas, bogu se moleći.
Ako mi bit može, rekal bih, vaj meni,
upuhni duh, bože, u lovor zeleni,
pokli je taj lovor sa mnome u družbi,

da mi je razgovor u plaču i tužbi,
da vidi i čuje, gdi s veljom boljezni
moj život tuguje, pojući u pjesni;
gdje od tuge i vaja priplačni nepokoj
suzami pobraja čemeran život moj.
Mimo stvor ostali, ostali mimo stvor,
da moj trud požali ljuveni taj lovor,
ter će sam činit sud taj lovor ljuveni,
kolik se goji trud i tužba pri meni,
koji trud človjek živ ne može na svieti,
koji je boliežljiv, jezikom izrieti,
razmi sam život moj, ki se je nasuzil,
koji je vajmeh toj trudeći iskusil.
I suzim ja sada i još ću suziti,
gorčije od jada i željno tužiti;
za-č mi tač prisudi nesrećna čes moja,
da život moj trudi bez mira i goja;
i onudje što hodim svaki čas mir i goj,
to veći nahodim s razmirjem nepokoj;
ter s trudom žalosti kad bih htil sve izriet,
ne bi mi za dosti sto godiš' ni sto ljet,
od boga čiem milos opet me povrati
iz mraka na svitlos ter moj trud prikrati,
ako se kad zgodi, da svojom milosti
bog mene slobodi od svake žalosti,
od truda najliše cvieleći gdje takoj
jadovno uzdiše i srce i duh moj.
i javi i speći svaki hip i svak čas
vir vode želeći, u kom je rajska slas,
dim oni vir vode, gdi dragi lovore
goje se i plode vrh pierske vode
sve od svieta vriednosti u slavnoj dubravi
i gdi je za dosti blažene ljubavi.

9

Pjesanca kufu.

O kufe pribieli, ljuveni druže moj,
željno ti procvieli a ne vim što bi toj,

da poješ u pjesni kraj vode studene
s tolikom ljuvezni, travica da vene;
na pokon i cvietje sve bliedi od jada,
gdje slatko tve pietje na on sviet propada.
Rieka se još muti i velmi tuguje,
tuj pjesan gdje ćuti i tvoj glas gdje čuje;
kamen se podira još vajmeh zemlje van,
gdje tvoj glas razbira i tvoju tuj pjesan.
Još stoje sebe van i zvieri i ptice,
kako stup mramoran od velje tužice,
ljuveni kufe moj, pojući gdje jadaš
k tužici ter takoj boljezan prikladaš;
i mene primaga tvoj vajmeh plačni glas,
ptičice pridraga, da stinem kako mraz
i venem i bliedim, velmi se boleći,
gdje tebe tuj vidim kraj rieke stojeći;
kraj rieke tuj stoje ter se vas snebivam
gdje željne te tvoje pjesance razbiram,
a ne viem, za što tač s tolikom ljuvezni
ukladaš grozni plač pojući u pjesni.
Vaj nu je ma misal, ptičice pribiela,
da ti je rok prišal dielit se od tiela,
da te stril od smrti svih truda i tužbe
na pokon isprti i svjetovne službe;
za-č platu mi drugu od svieta ne imamo,
ner žalos i tugu, ku svak čas primamo
i truda za dosti, trudeći ter tako
sliede nas žalosti u vrieme u svako.
Ako je toj takoj, boga ću moliti,
daj malo život moj da bude prodljiti,
da s tobom jednaga život se moj združi,
ptičice pridraga, ki željno sad tuži;
i tuži i cvieli i trepti i preda,
moj kufe pribieli, gdje prieku smrt gleda,
biesneći ka grede i plaho ka plaši,
što život moj prede, da mi toj popraži.
Tiem božja dobrota ako bi hotjela,
daj malo života da bi nam prodljila,
plačnu ćeš čuti stvar i vele tužan glas,

ki prije nikadar niesi čuo do danas,
ako se povrati na svjetlos život moj
ter mi se trud skrati i tužni nepokoj.
Tiem bože prislavan, o vječna milosti,
pokli je stril spravan od smrtne krieposti,
da kufa i mene u zemlju obrati
i pjesni medene da nam sve prikrati:
ti tvojom ljubavi plačna me utješi
ter plahos ustavi od smrti ka prieši,
da se kuf pribieli sa mnome sadruži,
sa mnome da cvieli, sa mnome da tuži;
da sa mnom pobraja pojući u pjesni
trud, ki je pun vaja i tužne boljezni.
Moj bože, a po tom, kad se trud zaglavi,
ako me ć životom rastavit, rastavi.
Sve trude i muke za-č kad mi smrt skrati,
moj ću duh u ruke u tvoje pridati,
neka tuj boravi, neka se nastani
u višnjoj državi, gdje stoje izbrani,
tuj gdje ti kraljuješ i vladaš stvor svaki,
ako mi daruješ za ljubav dar taki.

10

Pjesanca grlici.

Pritužna grlice, što toli željno tač
vrh suhe granice ukladaš grozni plač
s tolikom boljezni, ku nitkor na svieti
ni javi ni u sni nie mogal izrieti?
Ljuvena ptičice gdje trpiš tolik trud
i gorke tužice, a ne viem za ki sud.
prijazan taj tvoja ni javi ni speći
ne prija pokoja suzice roneći;
svaki hip i svak čas ter grozno cvieleći
ponavljaš plačan glas s duhom se dieleći;
radosti minute ter si sve zabila

Ova pjesma govori o smrti njegove srodnice (sr. stih 54—55), zato je valja porediti s pjesmom knjige I. na str. 185 pod brojem II. 2; po svoj prilici da se ovdje kao ondje ima razumjeti njegova sestra.

a tužbe priljute s jadom si združila,
ter trudi sva gora, gdje sama tuj stojiš,
vrh suha javora suzice gdi roniš;
i suhi taj javor velmi se snebiva,
taj plačni razgovor gdi vajmeh priživa;
i srce i duh moj s tielom se rastavlja,
gdje željni uzdah tvoj s plačom se odpravlja
po gori zelenoj, po gustoj dubravi,
cvieljen'je i plač moj da vajmeh objavi,
sve zvieri i ptice, satiri i vile,
na tvoje tužice da bi se skupile,
i pastirska družba da sve toj posudi,
ki je vaj i tužba, da život moj trudi,
zemlje van živ kami gdje vajmeh podiraš,
vrućiemi suzami gdje se tač opiraš.
Još vajmeh gdje ćuti zelena travica
tvoj čemer priljuti, list svrće na nica.
Za toj mi reci sad, pritiha ptičice,
što je taj gorski jad i velje tužice,
koje si spravila, da t' srce mramorno
s korienkom iz tiela podiru jadovno?
Vaj, ako za drugom toli si trudna tač
ter s jadom i tugom ukladaš gorki plač,
združivši javor suh bez sjence zelene
da skončaš trudan duh od želje ljuvene:
viem da je razlog toj, cvieljen'je da gojiš
i u tužbi život tvoj da s plačem provodiš,
i žedna gdje ćutiš tužice ljuvene,
bistri vir da mutiš od vode studene;
ter bistru vodicu žedjahna neć piti,
svršeno tužicu da budeš ćutiti.
Prije hoć poginut na mramor studeni,
ner trudna počinut na dubak zeleni;
i prie hoć u tužbi tvoj život skončati,
ner li se u družbi s druziemi sastati.
Za-č tvojoj naravi od zgar je dano toj,
za vernom ljubavi taj sliedit nepokoj.
Za toj se ne čudim, pritiha grlice,
za-č i ja ta-č trudim, ćuteći tužice

od smrti nemile, ka plahom naravi
tužan luk i strile zlosrdo pripravi,
ter mene rascvili, zlosrdo gdje takoj
tuj mlados ustrieli, ku pleme i rod moj
u časti porodi i krasno odgoji;
a smrt se prigodi da ju zemlja posvoji,
zemlja ju posvoji ter taj cviet rumeni
u prahu sad stoji pod kamen studeni;
ter ništo, moj bože, pod nebom na sviet saj
ustavit ne može studeni kami taj,
vaj da se ne boli, da željno ne cvieli,
i sa mnom na poli da tužbe ne dieli;
najliše taj mlados gdi s veljom boljezni
svrnu mi u žalos ljuvene sve pjesni,
suzami čes moju sliedeći ter jadam
da s plačem sve poju pjesance, ke skladam.
Tiem tužna grlice, ako t' je milo čut
me gorke tužice ali pak toli ljut
i tužni razgovor i moj trud krvavi:
ostavi suh javor u tojzi dubravi,
sama se utješi za ljubav svieh boga,
leteći ter prieši do mene neboga,
ako se podoba da vidiš grlice,
koje ću vrh groba ja prolit suzice,
suzice proliti, koje će za zlamen
od tužbe probiti i od jada živ kamen.
Plač ki ću ja klasti, još pravo mogu riet,
vaj da će propasti pod zemlju na on sviet,
neka se poznava pod zemljom vajmeh sad,
koga je narava moj čemer i moj jad.
Lie vajmeh poznaju, priplačna grlice,
da zaman dni traju skladaje tužice.
Zaman je nepokoj u tužbi sliediti,
zaman je i uzdah moj i željno cvieliti.
Zaman je sva žalos suzami zbrajati,
pokli se ma rados na nica privrati,
željeći dragu stvar, skladaje plač ljuti,
koja se nikadar ne može vrnuti
iz trudna groba van, nit može još vidjet

sunačce ni bil dan, dokoli teče sviet.
Grlice priplačna tiem vajmeh ako je
ranica taj mačna probila na dvoje
i tebi i meni srdačce kameno,
da taj trud pakljeni trpimo takmeno:
sliedimo oba tač, ptičice pridraga,
do groba grozni plač oba dva jednaga;
za-č nam se podoba da za jedno cvilimo,
da tužbu do groba na poli dielimo
združeni s tugami, neka nas požali
zemlja lies i kami i vas stvor ostali.
Za što su žalosti dostojne zbrajati.
cviet krasne mladosti pokli je stradjati,
cviet koji smrt prieka u zemlju obrati,
da veće do vieka nigdar se ne vrati;
cviet ter je oprudjen, u gizdah ki ctieše,
za diku okrunjen biserom ki bješe,
i zlatom i svilom, kiem se rod proslavi,
planina jak vilom u gustoj dubravi,
kad vila u vencu s medenom ljubezni
pri živom studencu začina u pjesni,
najliše pod borom u slavnoj dubravi,
danica kad zorom nebom se odpravi,
za sobom vodeći sunačce i bil dan,
a zorom goneći pod zemlju noćnji san.
Sad ne viem, moj bože, je li koj na svieti,
tolike da može boljezni izrieti,
ke ćuti život moj jadovno cvieleći,
vjekušti nepokoj i tužbu sliedeći,
stradjaje oni cviet, za ki bih ja podal
sam sebe i vas sviet (ako bih dat mogal).
Sad drugo ne lipše, ner mi se podoba,
da moj duh uzdiše cvieleći do groba,
jaki sve človjek taj, ki cvieli i tuži,
ki vajmeh plačni vaj i tužbu sadruži,
cvieleći ter suzi i u san i javi,
kad smrtni iskusi stril gorke naravi
s kiem ga ti porazi ter ljutu da ranu,

127 *u rkp.* s chiemu ti.

kad mili i drazi sobom se rastanu,
ter stradja drag draga cvileći najliše,
čiem kriepos i snaga sva svoja polipše.
Koliko za sada, te plačne boljezni
ne mogu od jada pobrajat u pjesni;
za-č se ma sva skrati i snaga i kriepos,
po tom smrt obrati u zemlju tuj liepos,
taj liepos ka je bila i dika ljuvena
jak jedna od vila od luga zelena,
ne samo ljepotom uresna tač bješe,
ner svakom dobrotom, ka u njoj captješe.
Za to je pravedno, da za svu usilos
svak žali za jedno sa mnome tuj lipos
i taj cviet gizdavi, ki bješe na svieti
človječjoj naravi ugodan vidjeti.
Na svoj grob tiem teci i od ljudi i od žena
svaka vrst ter reci: duša ti blažena,
spasen'je bog ti daj po vas viek i amen,
na pokon i grob taj vazda se zvao blažen;
i od ruže rumene vrh njega proctio cviet
za vječne spomene, dokoli teče sviet,
gdje leže te kosti i u goju borave
od tvoje mladosti toliko gizdave,
neka svak može riet tko tuda prohodi:
nigdar se ljepši cviet u zemlji ne plodi,
ner li je cvietak taj, ki svojom ljubavi
van groba na sviet saj višnji bog objavi.
Gizdav je za dosti i vidjet toli mio:
blažene te kosti, vrh kieh je procaptio;
blažena dušica, vrh kieh je proctiela
vrh groba ružica rumena i biela
krasnoga uresa, cafteći ter takoj
probija nebesa ljuveni ures svoj,
u vrime u svako da nigdar ne lipše
ljuveno i slatko da rajski miriše.
Nu pokli tu mlados zeleni, moj bože,
od svieta sva dragos odkupit ne može,
da se k nam povratiš opeta na sviet saj,
da moj trud prikratiš i s trudom plačni vaj :

ja se ću na službu grlici pridati,
plač žalos i tužbu s kojom ću skladati,
u vrieme u svako da oba cvielimo,
i oba jednako da tužbu dielimo,
u crnoj toj gori daleče od roda,
ku sam bog satvori, da je naga bez ploda,
bistri vir vodeni gdje nie moć vidjeti
ni niedne zeleni ni zimi ni ljeti,
razmi sam suh javor vrh puste te gore,
da niedan živi duh k nam priti ne more,
ni zvieri ni ptice, ni niedan drugi stvor
u naše tužice i u plačni razgovor;
gdje vidjet najliše nie jele ni bora,
ni da tuj miriše lovorom taj gora;
gdje vajmeh tuj stoje još se čut ne more,
tih slavic da poje s večera do zore.
Lie mislim ures tvoj ja vidjet gizdavi,
kad trudan život moj s tielom se rastavi,
da budem tamo prit, gizdava mladosti,
na drugi vajmeh sviet od vječne radosti
u elizeja polja, gdi je vječni stan tebi,
ako bude volja svieh boga na nebi,
gdje tamo pribivaš splesavši dresel'je
i vječno uživaš s radosti vesel'je,
u cvietju i u travi i u svakoj zeleni
razlike naravi, gdje stoje blaženi.
Ku zelen i lug taj ne može nikadar
procienit vas sviet saj, koli je slavna stvar,
družice blažena, najliše najliše
gdje mrča zelena i svoj cviet miriše,
i ostalo sve cvietje i od polja i od gore,
ko naše proljetje sazdati ne more.
Pri dragom sunačcu gdje se tamo bani
u rajskom venačcu tvoj cvietak izbrani,
gdi je djevic mnoštvo toj i slavnieh gospoja,
kiem trudan život moj ne može znat broja,
s kiemi ćeš gojno stat, s kiemi ćeš po viek vas
razliko cvietje brat, u kom je rajska slas,
vrh koga snieg ni mraz ni slana ne pada,

ni na tle po viek vas zelenca ne spada;
tuj gdje se razbira vesel'je s radosti,
gdje voda izvira s tolikom radosti,
ku slados na svieti od rajske zeleni
ne može izrieti nitkore po sve dni;
gdje ne ima smrt prieka zlosrd'ja plahoga
po vas viek do vieka umorit nikoga;
ter ovdi dresel'je, kiem nas sviet naplati,
u vječno vesel'je tamo se obrati
i tamo zabude svak, gdi je ta slava,
sve tuge i trude ke saj sviet sazdava.
I blago svakomu, moj cviete izbrani,
u blaženstvu tomu tko se tuj nastani,
najliše gdje se tač po vas viek raduje
tuj, gdje se grozni plač ni tužba ne čuje,
za toli slavan dar ter tko tuj pribiva
ambroziju i nektar s vesel'jem priživa.
Nu odkli bog naseli tu tvoju dobrotu,
da se tuj veseli u vječnom životu
i u tomu blaženstvu, vjekušta gdi je slava,
ku u umrlom kraljevstvu trudan sviet ne dava:
ti s bogom pribivaj, kako t' se podoba,
a ja ću plačni vaj slíditi do groba.

11

Pjesanca nimfi Eko.

Sva gora zelena trud velik sad ćuti,
o Eko ljuvena, gdje tebe nie čuti.
Čude se i spile, čude se i doline,
satiri i vile i ostale živine.
Čude se i luzi i velmi tuguju,
ja vajmeh u tuzi gdje željno klikuju
svaki hip i svak čas u suze priljute,
uzdah moj i plačan glas nebesa da ćute,
da gori nad nami sve zviezde poznaju,
vas opran suzami kako se skončaju,
sliedeći nepokoj, sliedeći sve jade,

11 *us* jade *pripisano je istom rukom* vaje.

da trudan duh se moj od tiela rastade.
A ti tač u krovu poče se tajati
i gdi te ja zovu, nećeš se javljati,
ter mi se ne javljaš, potajna djevice,
da moje ponavljaš s jadovi tužice,
od časa do časa gdje trudi život moj
vičući iz glasa po gori zelenoj :
ako bdiš u lugu, a neć se ozvati,
da moj plač i tugu odgovor tvoj skrati,
molim te boga rad, tajit se već ne moj,
javi se vajmeh sad, u krovu tač ne stoj
na moj plač i tužbe koje ću skladati,
bez tvoje te družbe ke nie moć zbrajati;
za-č mi je izmukao glas od velje boljezni
vičući svaki čas, pojući u pjesni,
jeda ki od boga po svojoj ljubavi
truda me ovoga i tužbe izbavi,
od suza usilos jeda ga primože,
za ljubav i milos ter mene pomože,
u gori pustinskoj gdje pievca nie čuti,
gdje trudan život moj boljezni sve ćuti,
da moj trud prikrati, da svojom ljubavi
k mjestu me obrati, gdje ću nać drum pravi
od rajske dubrave, gdi je njeka od gospoj
dostojna sve slave, ku želi život moj
očima vidjeti, dokli živ me kosti
zavodim po svieti s velikom žalosti,
gdje žalos priljuta i trudna čes moja
vidi me stranputa bez mira i goja,
čiem milos svieh boga po veljoj ljubavi
truda me plačnoga i tužbe izbavi,
ter nebog izajdem iz mrkle tamnosti,
tuj dievu da najdem punu sve radosti,
Gracijom ku zovu, da je ljepša svieh vila,
a ne viem u krovu gdje se je sad skrila,
da nigdir na svieti vaj momu životu
nije moć vidjeti nje slavnu dobrotu,

12 *us* rastade *istom rukom* rastaje *prema gornjemu* vaje. 34 me] *rkp.* se.

jak sunce ka sjaše, kojom se, mogu riet,
s blaženstvom vladaše pod nebom ovi sviet;
a sad se potaja nje ures čestiti,
svieh tuga i vaja da se sviet nasiti.
Tiem Eko ljuvena, molim te boga rad
na mene utrudjena smiluj se vajmeh sad,
u pustoj dubravi, gdje s plačem klikuju,
moj mi glas pojavi, nebesa da čuju
me trudne žalosti, ke nitkor na svieti
ni jadne gorkosti ne može izrieti,
i čemer priljuti i plačni nepokoj,
me srce što ćuti i trudan život moj,
čiem vajmeh izajdem iz tmaste mrklosti
ter dievu tuj najdem punu sve milosti,
da veće ne trudim, da veće ne predam,
svitlosti ku žudim dokli se nagledam;
da svojom ljubavi taj višnja odluka
truda me izbavi i s trudom svieh muka,
ke trpim i sliedim s veliciem porazom
ter venem i bliedim, kako cviet prid mrazom,
pustinjom hodeći gdje tjerim sve tužbe,
trudom se gojeći, sam hode bez družbe,
gdje se trudan pasu i u trudu gdje truju
a tebe po glasu, o Eko, ne čuju,
moj vajmeh tužan glas da u gori zelenoj
ponavljaš svaki čas i tužni uzdah moj.
Vaj pravda nie prava, pokli te ja molju,
o Eko gizdava, da mi si priz volju,
vapjen'je na moje da se neć ozvati,
u krovu ner stoje hoćeš se tajati!
Vaj što je taj nehar, ne stid se tajati,
da kako niema stvar odgovor neć dati?
Viem niesi gluha tač, da ne mož sad čuti
moj vajmeh grozni plač i uzdah priljuti!
Neharstvo što je toj, reci mi boga rad,
da tužbu i plač moj ponavljat nećeš sad,
ter mojoj slabosti nećeš prit na pomoć,
gdje s veljom žalosti vapiju dan i noć,
gorčije od jada gdje u gori zelenoj

k boljezni priklada tužice život moj,
jak ranjen taj tko je ter vene i bliedi,
ranice kad svoje u srcu povriedi,
ali pak tko gleda prid sobom prieku smrt
ter trepti i preda, kad ga će vajmeh strt.
Tiem trpim ne mao trud, gdje u nova godišta
taj tvoja stara ćud došla je na ništa.
Što prije nie bilo u ovojzi dubravi,
sad se je zgodilo protiva naravi!
Nu Eko ljuvena, može se pravo riet,
da si tač skrovena i da te nie vidjet.
Za toj se ne čudim, nit se ću čuditi,
da tuj stvar posudim, nit ju ću suditi;
za-č ti je dano toj, da nitkor na svieti
gizdavi ures tvoj ne može vidjeti,
raźmi sam glas čuje, tko jako govori
ali pak klikuje iz glasa u gori,
ter se ti ne kratiš, o Eko, u taj čas
tutako da odvratiš opeta isti glas.
Lie je meni velik trud, da činim vajmeh ja
po sebi pravi sud, za-č se tač potaja
ter neć dat odgovor na tužbu na moju,
ja vajmeh boži stvor gdje glasom klikuju.
Nu sudi svies moja meju zla ostala,
da narav taj tvoja sasma je lipsala,
neka se može riet, gdje trudi život moj,
da ni u čem taman sviet ne da mi tih pokoj,
ter takoj u trudu gdje velmi tuguju,
sve mi je za ludu što tebe klikuju;
sve mi je toj zaman, sve mi je zaman toj
i ob noć i ob dan što tuži život moj
kako sve človjek taj ki muči i trudi,
komu čes plačni vaj za darov prisudi.
Nu odkli je toj takoj, sam vajmeh bez družbe
da uklada život moj tolik plač i tužbe,
sam ću plač skladati, kako se podoba,
i u trudu vladati moj život do groba,

107 **činim** *rkp.* **učim.**

jeda li prie toga, gdje trudim vajmeh sam,
vrh mene neboga zgar sine bieli dan,
ter se moj trud skrati i moje dresel'je
i tužba obrati u rajsko vesel'je;
dubrave tmaste van ako kad izajdem
na sunce i bil dan ter milos tuj najdem,
da meni čes moja pravi drum objavi,
čestita gospoja gdje sama boravi,
koja je sieh dana od mnogo ljudi zlieh
zlosrdno prognana za niedan za svoj grieh.
Nit bješe taj zloba ni niedan uzrok svoj,
za ki se podoba prognana da je takoj,
nenavid ner svoju usilos ne skrati,
tuj slavnu gospoju da bude prognati,
da bude prognati ter vajmeh svud sada
s razmirjem u rati ovi se sviet vlada.
I pride toj vrieme, da prave ljubavi
zlosrd'je za sjeme ni za liek ne ostavi,
ni za liek ne ostavi, zlu volju gojeći,
da se sviet krvavi u oružju zvoneći.

12

Pjesanca djevici.

Pričista djevice i majko blažena,
angjelska kraljice i kruno svieh žena,
ka od zgar nad nami veće ner sunce sjaš
i nebo zviezdami kraljuješ i vladaš,
kraljuješ i sviet saj i ostali svaki stvor,
gospoja kako taj, ku čtuje rajski dvor;
kojoj je dana vlas i kriepos od boga,
kraljevat po viek vas vrh stvora svakoga
od zviezda u kruni s goruštom svjetlosti,
kom se sviet napuni vjekušte milosti;
danica svjetlušta, ter viekom nikada
tva zraka gorušta ne ima zapada,
i slavni tvoj istok imati ne more
vrjemenit niedan rok kako taj od zore,
s kiem zviezda ishodi iz svoga dvora van,

prid sobom ka vodi sunačce i bil dan;
s pristol'jem ner stojiš u višnjoj toj slavi
vrué plamen ter gojiš od božje ljubavi,
ki plamen sve more po vas viek u vieke
zagasit ne more ni od svieta sve rieke,
gospoje prislavna, ni niedna usilos.
A ti si pripravna na ljubav i milos,
milosrdja tvoga da dievo ne braniš,
nego li svakoga da zbljudes i shraniš;
svaki čas i vrieme tko u trudu tuguje,
a slavno tve ime na pomoć klikuje,
prislavna gospoje togaj ti pomagaš
i u trude sve svoje milos mu tvu davaš,
ter tvojom ljubavi i tvojom milosti
truda se izbavi i svake žalosti.
S fortunom u plavi ako se tko brodi,
tvojom se ljubavi potopa slobodi
i velje nevolje, smeteno toj more
o seke i o školje razbit ju ne more.
I kopno tko hodi ter s trudom ćuti vaj,
tvoja ga provodi gospoje milos taj,
ter togaj ne more niedna stvar rascvielit,
ni gusar od gore životom razdielit,
i tvoj je porat taj, ki može svak rieti,
što obtječe morski kraj svih strana po svieti,
da viekom nikadar meu dobra ostala
tišu nijednu stvar nie narav sazdala.
Tiem blago svakomu, tko u miru i u goju
u portu u tomu razveže plav svoju,
gdi je vječna tišina, tišija od mlieka,
i čista vedrina po vas viek do vieka;
gdje tmasta pomraka vidjeti nije moć,
ni sinja oblaka ni ob dan ni ob noć.
Tiem dievo pričista i kruno svieh gospoj,
čin da nie za ništa pri meni uzdah tvoj;
i uzdah i moj plač, gospoje prislavna,
pokli si vajmeh tač na milos sva spravna.

45 *rkp*. tiscieya.

O slavna gospoje, gdje život moj tuži,
na molbe na moje prikloni tve uši,
djevice i majko, u ovuj nevolju,
ljuveno i slatko pokli te ja molju,
da na me pogledaš, o vječna ljubavi,
i da mi milos daš u pustoj dubravi,
u tmastoj mrklosti, gdje sjemo i tamo
zavodim me kosti, a ne viem sam kamo;
ni kamo ni kudi, ter tužan život moj
tuguje i trudi sliedeći nepokoj.
Tiem dievo prislatka, tom tvojom ljubavi
tmastoga pomraka ti mene izbavi.
Čin' tvoja taj milos, da nebog vajmeh ja
izajdem na svitlos, gdi drugo sunce sja,
i gdi je vječni dan sva ljeta i godišta,
da moj plač nie zaman pri tebi za ništa;
za-č vrieme pride toj, krunice gizdava,
toliki nepokoj gdi mi tma zadava,
pierske da muze na pomoć ne zovu,
vaj da me sadruže u suzah gdje plovu,
skladaje me pjesni pustinjom hodeći,
s velikom boljezni nepokoj gojeći;
ner tebe gospoje zvati ću na pomoć
u trude sve moje s vapajem za svu moć;
pri tebi gospoji i od gospoj gospoje
me ufan'je za-č stoji i zdravje sve moje,
dim zdravje od duše, koje mi nebogu
pierske sve muze na dar dat ne mogu.
Tiem slavna djevice i od djevic svieh časti,
po zemlji na nice sada ću ja pasti,
skrušeno roneći jadovne suzice,
tebi se moleći, angjelska kraljice,
da hitre Kamene (ako se može riet)
pod zemlju od mene poženeš na on sviet;
a s tobom gospoje neka se ja spravim,
da pjesni sve moje do konca zaglavim.
Tiem te ću moliti, čin' Jesus sinak tvoj
da bude prodljiti toliko život moj,
čiem s tvojom milosti pravi drum ja najdem,

iz tmaste mrklosti ter nebog izajdem,
da s tobom pobroju skladaje u pjesni
tužicu svu moju i moje boljezni,
i moj plač toli ljut, suzice roneći,
ki mi da trudan put k zapadu hodeći.

13

Pjesanca Jesusu.

Jesuse slatki moj, je li tko na svieti
tve muke i trud tvoj da može izrieti;
za-č pravo mogu riet, Jesuse ljuveni,
da odkli je stvoren sviet s početka po sve dni,
nitkor se nie rodil ni se će roditi,
taj tko bi pribrojil ni tko će zbrojiti
boljezni tolike i trude bez broja,
kojiem nać prilike ne može svies moja,
ke vajmeh boljezni, trudeći na svieti,
rad naše ljuvezni hotil si podnieti;
prit s nebes na saj sviet ter se tač dopušta
prijazan tvoja taj, ljubavi gorušta,
bez broja te muke da budeš podnieti,
davši se u ruke grješnikom umrieti;
na křižu viseći napokon ter za nas
naš rasap videći u krvi opran vas,
nag vajmeh izdaše, Jesuse prisveti,
za griehe za naše gdje se da propeti,
gdje se tač poboli narodom, vaj meni,
ter dragu krv proli, kako vir vodeni;
iz prsi najliše, ke t' kopjem židovi
sulicom probiše, da t' se trud ponovi,
da slavna put tvoja, človječe i bože,
ni mrtva pokoja prijati ne može;
ter taj vir gdje izvira, kako vir od vode,
od zlobe opira sve od svieta narode,
i u kruni trnovoj u krvi gdje ploveš,
ljuveno narod tvoj klikuješ i zoveš,

93 *rkp.* skladanje.

klikuješ svakoga, ako će tko piti,
kladenca živoga neka se nasiti;
ter tko ga bude pit, bez konca po viek vas
blažen će i čestit priživat rajsku slas.
K tomuj se još hrliš vas ranav i krvav,
da togaj zagrliš za milos i ljubav,
tko ti kriv i dužan Jesuse ostaje,
kako rob i sužan ter ti se pridaje,
suzice roneći s velikom gorkosti
tebi se moleći, da mu se dug prosti;
ter mu se dug prosti, jošte ga daruješ
vjekuštom radosti, kad se na nj smiluješ;
na križu ter tako, Jesuse prislavan,
u vrieme u svako vazda si pripravan
prostiti svakomu sve duge svršeno,
blaženstvu tko tvomu prida se skrušeno;
svieh duga ter takoj dužnik se izbavi
i slatko naliep svoj na pokon probavi.
Tiem slatki Jesuse, ako mi može bit,
želim se u suze ja grješnik rastopit,
u suzah stopljen vas, da skrušen za dosti
raslačim tvoju slas vrhu svieh sladosti,
koju slas nitkore po svojoj naravi
raslačit ne more, bez tvoje ljubavi.
Lie milos dobiva, tko suze roneći
svoj obraz polieva, tobom se boleći,
rad naše ljubavi gdje tielo prisveto
nago se krvavi, na križu propeto;
gdje prija smrt prieku, Jesuse slatki moj,
da prostiš grješniku sve zlobe i grieh svoj.
Toj lupez iskusi na križu viseći,
ki željno prosuzi, tobom se boleći;
za-č lupež taj znaše, Jesuse moj prisvet,
za griehe za naše da si ti prav propet.
Skrušen'jem lupež taj ter milos izdvori,
da mu se vječni raj po tebi otvori,
po tvojoj ljubavi ter mu duh nastani
u višnjoj državi, gdje stoje izbrani.

33 *rkp.* chrilisc, *što bi se moglo čitati takodjer* kriliš. 56 *rkp.* naglo.

Tiem slatki Jesuse, slatko te ja molim,
daj uzdah, daj suze, da se tač pobolim;
pobolim da se tač tom tvojom boljezni,
skladaje grozni plač s velikom ljuvezni.
Ako mi bit može, neka te Jesuse
na milos primože moj uzdah i suze,
i srce skrušeno i moj duh umiljen,
da sasma svršeno, ja ki sam rascvieljen,
slobodno mogu reć: trud me se izbavi,
ter milos mogoh steć pri tvojoj ljubavi;
tužni se nepokoj i moj plač prikrati,
i trud se vajmeh moj s vesel'jem naplati,
minute tužice ter moje sve zabih,
vjekušte vodice pokli se sit napih,
iz prsi blaženieh ka tiekom izvira,
naroda oda svieh ter zlobe opira.
Jesuse prislatki, slavo milostiva,
pokli se trud svaki pri tebi zabiva,
pokli sve žalosti i tužbe sve skraćaš,
i u vjećne radosti dresel'je obraćaš;
pokli plač Jesuse ljuveno i milo
od grješnik i suze primaš ti u krilo:
u krilo toj tvoje tiem sada posilam
suzice sve moje, ke s jadom prolievam,
prolievam roneći u tmastoj mrklini,
tebi se moleći, Jesuse jedini,
tva ljubav i milos jeda se ne skrati,
iz mraka na svjetlos da mene povrati,
da u pustoj dubravi i u tmastoj mrklosti
duh se moj izbavi razlike žalosti;
u ravnoj poljani da trudan život moj
stanom se nastani na zraci sunčanoj,
gdje druga livada, gdje vječno proljetje
njeguje i vlada svu zelen i cvietje,
a sunačce mlako i s desna i s lieva
u vrieme u svako zelencom odieva
blaženo polje toj, ko velmi na svieti,
Jesuse slatki moj, ja želim vidjeti.
I kada izajdem van tmaste mrklosti,

gospoju da najdem punu sve milosti,
ku trudan život moj Gracijom naziva,
vječni mir i pokoj ka trudniem dariva;
koju nać nitkore, Jesuse priblažen,
po sebi ne more po vas viek i amen,
razmi sam človjek taj po tvojoj ljubavi,
s kojiem se plačni vaj po tebi rastavi,
vaj koga ne ohodi tva ljubav i milos,
ner li ga izvodi iz mraka na svitlos,
a navlaš u suzah skrušeno kad plove
ter tebe u tugah vapije i zove,
vapije za svu moć, podobno kako je,
da mu si na pomoć u trude sve svoje.
Čin' za toj Jesuse, o kralju prislavan,
da grozne me suze pri tebi niesu man,
i moj plač toli ljut, gdje trudi život moj,
želeći pravi put ki vodi na pokoj,
čiem ljubav taj tvoja trudnu mi objavi,
Gracija gospoja gdje sada boravi,
ku javi i speći vrh svega na svieti
vas venem želeći da ju mogu vidjeti.
A ova mi tmasta noć, ku sunce ne obsieva,
ne da mi gojno proć ni s desna ni s lieva,
da najdem drum pravi, ki najti ja žudim
u tmastoj dubravi da veće ne trudim,
Gracija gospoja gdje sama sad stoji,
tužica da moja sva joj se pobroji,
i moje boljezni i trudi ne mali,
da svojom ljuvezni plačna me požali,
da trudnu da meni svoj ures gizdavi,
razgovor medeni po svojoj ljubavi.
Nu pokli toj takoj ne može bit meni,
Jesuse slatki moj, Jesuse blaženi,
ja ki se skončavam, pustinjom hodeći,
tebi se pridavam, željno te moleći,
tva ljubav i milos da moj trud prikrati,
i da me na svitlos iz mraka povrati,
da te duh moj slavi bez konca po sve dni
u višnjoj državi, gdje stoje blaženi.

14

Pjesanca (o spoznanju).

Pride hip, pride čas, pride rok i bil dan,
u ki me božja vlas izvede tmasti van;
i pride vrieme toj, ter s božjom milosti
trudan se život moj rastavi s mrklosti,
ter s božjom ljubavi vrh mene sunce sja,
u tmastoj dubravi ko vidjet željah ja.
i tmaste me oči sve bistre ostaše
ter svietlu s istoči danicu poznaše.
i zviezda tolik broj, ke nigdar na svieti
trudjahan život moj ne može izrieti;
i poznah tutako, bez sumnje tutako,
što je gorko i slatko i ljuto i slatko,
što l' vedro i oblačno, što li je vedrina,
što je svietlo i mračno, što li je maglina;
što je plač i tužba i što su žalosti,
sloboda i služba i što su radosti;
što je pokoj, što je trud i dobra razlika,
što je prav i kriv sud i dobra razlika,
i što je blaženstvo i što su blaženi,
i što je kraljevstvo, gdi je pakal ognjeni.
Zgar mi bi još dano, mogu riet po bogu,
što je bielo i crno razlučit da mogu,
veselo koju stvar kada ja razabrah,
rieh: ovo slavan dar od boga sad prijah;
za-č poznah, višnji plam da taknu svies moju,
da spoznam sebe sam i kako duh goju,
je li ma dušica u tieli pokojna,
ali je tužica pakljenieh dostojna,
koju stvar nitkore ner samo višnji bog
suditi ne more, ner pravda i razlog;
dim razlog od boga, ki nigdar ne sudi
zlosrd'jem nikoga, kako sad zli ljudi,
u kieh nie dobrote, razmi zlobe svake
ter cvile sirote i ostale nejake,
ki od straha na svieti ne smiju nikomu

razlog svoj prav rieti, samomu ner bogu.
Ter ne viem, gdje mož toj trpjeti, moj bože,
na sudu razlog svoj da prav reć ne može,
najliše gdi je sada u naša godišta
i razlog i pravda pri sudu za ništa.
pokli svak zna sada da slavna vlas tvoja
kraljuje i vlada stvoren'ja svakoja,
i svak još može riet, u višnjieh gdje sjediš.
nebesa i saj sviet na dlani da mjeriš,
i kako slavan bog u višnjieh ki sjedi
svemu si dal zakon i razlog da sliedi;
ter od zgar nad nami, od mlina jak kolo,
nebesa zviezdami vrte se okolo,
s istoka k zapadu, s zapada u istok,
sliedeći u skladu s vrjemenom pravi rok.
Posudit još more, tko cielu svies ima,
s vrjemenom da more oseče i plima,
s razlogom i lozje listom se zeleni,
s vrjemenom i grozdje meči se s jeseni.
Jošte se s proljetjem i s desna i s lieva
zelencom i cvietjem sva zemlja odieva,
a zimı snieg i mraz s mosuri ledeni
daju trud i poraz svakojzi zeleni.
I sunce kad raka u ljeto sadruži,
zelen se tad svaka na sušu potuži.
Srjed zime tiem tko će zelen grozd zobati,
ali pak tko voće po granah trgati:
zaman se taj brine i trga razum svoj,
kad voću rok mine da slači voće toj.
Tko li će birati s ružicom rajsku slas,
kad ljeto prikrati proljetju svoju vlas:
scienim ga da je lud, za-č višnji moj bože
naravi stare ćud lipsati ne može.
Još mogu poznati, od mala da je svjeta,
tko hoće sijati pšenicu srjed ljeta;
sunčanoj naravi zač nije razlog dan,
toj dobi na travi izvodit sjeme van.
Tiem scienit ja mogu, da sliedi djavlju ćud,
protiva razlogu tko čini krivi sud.

Nu ne viem moj bože, komu je dano zgar,
  posudit da može toliko tanku stvar,
pokle s' ti stvorac taj i kriepos izbrana,
  što toli trudan vaj plodi se svieh strana;
što živi svaki duh bez konca po vas viek
  tebi je na posluh, ner samo živ človjek?
Najprvo nad nami, podobno kako je,
  nebesa zviezdami na posluh tvoj stoje,
sva polja sve gore, sva dubja sva trava,
  sve vode sve more hvalu ti sazdava.
Svakoga vjetra ćuh, kako se vidi toj,
  da ti je na posluh, o višnji bože moj.
Živ kamen i mramór, k tomuj se riet more,
  i ostali svaki stvor, u čem duh kopore,
i zemlja na pokon i sada i vazda
  s načinom pod zakon krmi se i vlada;
stvoren'je ter sve toj razlika narava
  stvoritelj da si svoj, očito poznava,
sve spravno po sebi, moj bože, ter stoji,
  da posluh da tebi kako t' se pristoji;
naredbi po tvojoj s načinom ter tako
  provode narav svoj u vrieme u svako.
Mimo sve človjek sam, viem, da te ne ljubi,
  s blaženstvom višnji raj za zlobu ter gubi,
i višnje toj carstvo, o višnji bože moj,
  za svoje neharstvo viem da sve gubi toj.
Nu kako vina pjan mno-krat se nahodim,
  ter daleč sebe van u misleh zahodim;
za-č pravo da sudi ma slabos, ne može,
  od kud su zli ljudi, ako si ti bože?
Toj li te nie bože, kako se može riet,
  pravedan da može najti se na saj sviet?
Ter mučim ter trudim, za-č ništo nie gore,
  ner ja toj da sudim, o višnji moj stvor(č)e.
Lie mi duh govori, da viekom po viek vas
  niedno zlo ne stvori uzmnožna tvoja vlas,
i prie će u bezred vas saj sviet pogorit,
  ner ćeš ti niednu zled u zlobi satvorit;
dobrota za-č je taj u tebi, moj bože,

ku nitko na sviet saj izreći ne može.
Tom tvojom dobrotom ter može svak znati,
da sada i po tom sviet se će vladati.
Vlada se i sada, vaj nu se prigodi,
da tuge i jada ne lipše kad godi;
za što ti dopuštaš, za što ti hoć takoj,
pravedne da frustaš zlobniemi, bože moj,
da trpe tužicu. da poslie po trudu
vjekuštu krunicu s blaženstvom dobudu.
A činiš, da zlobni saj sviet uživaju,
ki niesu podobni blaženstvu i raju;
ovdi se raduju, ovdi se vesele,
ovdi sviet kraljuju, sve imaju što žele;
ovdi je zloba taj prodljila kraljevstvo
i sve je u sviet saj stavila blaženstvo.
Još veću zled tvore, o višnji stvorče moj,
za-č sami govore da im sreća dava toj;
i u sreću ufaju ter meu zled ostalu
ni u čem ti ne daju ni slavu ni hvalu.
Ter kad ih uzvisiš i blago kad steku,
ali pak poniziš ter blago rasteku,
ne sciene da trud tvoj i uzmnožna tva slava
sve može vazet toj, što komu sazdava,
ner sreći toj daju na svemu uzrok vas,
za-č vajmeh ne znaju, što je tvoja slavna vlas.
Nu slaba svies moja ne dava sreći grieh,
za-č stoje svakoja u rukah u tvojieh.
Za toj ću spraviti krieposti moje sve,
da budem slaviti i hvalit ime tve,
i sada i po tom da te duh moj slavi,
dokli me životom prieka smrt rastavi.
Pravedno za što je, za što se podoba,
da vrieme sve moje slavim te do groba,
o višnja ljubavi, za-č pozna svies moja,
da si ti bog pravi, ki s' stvoril svakoja.
Stvoril si svakoja, naredno ter tako
sve vlada vlas tvoja u vrieme u svako.
I ti si razum taj, ki višnji moj bože
s nebesi vas sviet saj dosegnut ne može;

a kamo ma slabos, da pravo posudi,
s vesel'jem što rados provode zli ljudi;
za zlobno neharstvo kako li bit može,
da imaju bogactvo i ostale raskoše:
a ki su pravedni u trudu da takoj
do groba po sve dni provode život svoj.
Da ja taj činim sud, mogal bil svak rieti,
vaj da sam veće lud, neg nitkor na svieti.
Za toj se meni mni, da je bolje parjati
taj čemer pakljeni ner li ga zbrajati
u trudne me pjesni, koje ja na svieti
bez velje boljezni ne mogu izrieti.
Za toj ću ovi trud, ki ćutim u meni,
na druzieh stavit sud, o bože ljuveni,
koji svies imaju i sudjen'je cielo,
razlučit da znaju što je crno i bielo.
Tiem se sad ustavljam od suda ovoga,
i ufan'je sve stavljam u stvorca u moga,
koga ću moliti, da svoja dobrota
bude mi prodljiti daj malo života,
pjesance čiem spoju, ako je slično toj,
u miru i u goju ja sluga i rob tvoj,
pokli mi da milos, da s tvojom milosti
izajdem na svitlos iz tmaste mrklosti,
i ostavih dubravu i najdoh drum pravi,
da tebi dam slavu na svakoj ljubavi.
Tiem bože milostiv, vjekušta radosti,
pokli sam zdrav i živ i kriepak za dosti,
zdravje mi podrži, ako je slično toj,
čiem se moj drum svrši, ki sliedi život moj,
neka sam stanovit, da trude minute
ne budem ponovit i plače priljute,
koje sam provodil, trudom se gojeći,
kada sam zahodil stramputa hodeći,
po mrkloj tamnosti sam hode bez družbe,
gdje najdoh za dosti svieh vaja i tužbe.
Lie treptim i predam prid vihrom kako prut,
prid sobom gdi gledam što je dug ovi put;
dug mi se vele mni, tiem sada tuguju,

nu mi se velmi ckni, da prije putuju.
Tiem vječna svjetlosti, o bože ljuveni,
po tvojoj milosti provodič bud meni.
Čuvaj me i bljudi po putu svieh strana,
od djavla i zlieh ljudi do smrti svieh dana,
ako se podobi, da u strani u tudjoj
ništore ne oznobi po putu život moj,
da život ne skratim prie roka žalostan,
dočim se povratim opeta na moj stan.
A po tom, a po tom, o vječna ljubavi,
ako me ć životom rastavit, rastavi;
istom čin' da duh moj u višnjoj državi
priživa mir i goj pri tvojoj ljubavi;
za-č drugo ne želim, ostala meju sva,
neg da se naselim gdi je vječna ljubav tva,
u plamu da gorim, pravedni gdje stoje,
dil kada izdvorim od milosti tvoje.
Lie sudim vajmeh sam, da je trudno poznati,
hoće li višnji kram tamo me prijati.
Kako ću znati ja, koji sam zloban vas,
hoću li od raja priživat vječnu slas
u višnjoj državi, blaženstvo gdi je toj,
kada se rastavi od tiela život moj.
Za-č pokli, bože moj, pravedni ne znaju,
hoće li mir i goj priživat u raju;
ali me ć' suditi u plamen ognjeni,
da budem truditi bez konca po sve dni:
lie ti se ja molju, mu molbu prim' u skut,
dopus mi na volju svršiti ovi put.
I javi i speći nu trudim za svu moć,
u sebi misleći, koli je trudan proć,
ter vajmeh život moj, kad taj trud razbira,
trudnu mi krvav znoj iz tiela izvira;
od jada i od tužbe za-č ne viem i ne znam,
kako ću bez družbe k zapadu hodit sam,
čiem najdem gospoju da moj trud prikrati,
da tužbu svu moju u rados obrati;
pripravna za-č stoji taj dieva izbrana,
da togaj posvoji, tko joj se pridava.

Nu tamo tko žudi toj dievi slavnoj doć,
trjebi je, da trudi pustinjom dan i noć,
i s trudom hodeći da je spravan na svieti
veliku vrh pleci tegobu podnieti.
Ako mi tko veli: gospoja ka je toj,
Ku hlipi i želi da najde život tvoj:
dim. ta je gospoja, ako ju najdu kad,
potajna sva svoja odkrit će meni tad;
svoj ures ljuveni, da vam je sad znati,
pravo će riet meni, što ju ću prašati,
što li sviet prisudi, najliše sieh dana,
od mnogo zlieh ljudi da je sada prognana:
prišad zla vrjemena ter za liek na svieti
blagoga sjemena nie moći vidjeti,
ner li trn i drača s troskotom najliše
da tužbe i plača pravedniem ne lipše,
i mnozi porazi i trudi ostali,
pakljeni svi vrazi koje su sijali;
ter drazi i mili, da vam je vajmeh znat,
ki su se ljubili, hoće se sada klat,
i nie taj država meu sviemi narodi,
s troskotom koštrava gdje se sad ne plodi,
ku nitkor na svieti ni nokti ni zubi
ne može podrieti, da joj trag pogubi,
ni struka ni žile pasjega narava,
opāke kopile ka na sviet sazdava
i ostale sve jade, kiem ne vi svies moja
izrieti za sade ni mnoštvo ni broja.
A blagoj gospoji još niesu vrjemena
kako se pristoji odkriti imena,
dokli mi ne objavi višnji bog sam s nebes,
u krasnoj dubravi gdje stoji nje ures,
gospoja taj slavna s kondierom ka stoji,
po sve dni pripravna da tamo napoji
svaku vrst od ljudi nebeskom sladosti,
tko se k njoj potrudi podobno za dosti.
Tiem želim dan i noć gdi je taj dobrota,
da bi mi tamo doć za moga života,
nje ures čestiti jeda me koji dan

tom slasti nasiti, da jesam sit i pjan.
Za-č kom bih raslačio, što je taj rajska slas,
tudjer bih potlačio sve trude i sviet vas,
sviet ki mi dan i noć zadava tužice,
da mno-krat nie mi moć pojmiti dušice.

15

Pjesanca mladosti.

O mlaci pridite, molim vas rad boga.
hod'te se napi'te kladenca živoga!
Ako je trudan tko ter ćuti nepokoj,
ljuveno i slatko hod' ga se sad napoj.
ter ga se nasiti za ljubav za moju,
ako hoć živiti u miru i u goju;
za-č tko ga bude pit, slatko ga probavi
i vazda bude sit vjekušte ljubavi,
vaj koje sladosti nitkore na svieti,
ljuvena mladosti, ne može izrieti,
nit bi ju pripisal razmi sam človjek taj,
tko je željno uzdisal sliedeći ljuven vaj,
ljuven vaj sliedeći ljubavi na službi.
jadovno cvileći u plaču i u tužbi.
strelicom izranjen ter zdravja želeći,
da bude sahranjen, ovi vir žedneći.
Ter kom je okusil te bistre vodice,
nie veće prosuzil ni pustil suzice,
razmi te sladosti, kom se je opojil,
vjekušte radosti vazda je provodil,
najliše u duši u višnjoj državi,
gdje nitkor ne tuži pri božjoj ljubavi,
gdje priti nitkore ne može na sviet saj,
ner milos ki dvore da najdu živac taj,
taj živac gdje izvira u rajskoj zeleni,
ter se tuj razbira vesel'je po sve dni.
Mladosti ljuvena, toj li će tko rieti:
taj voda studena gdi je sada na svieti,
kazuj nam drum pravi, da našoj mladosti
taj se vir objavi pun rajske sladosti,

da ga se nasiti na volju svaki nas,
  neka smo čestiti bez konca po viek vas;
za-č bismo svi radi, da taj slas medena
  dušu nam nasladi i srca ledena:
o mlaci, dim pravo i neću za vas sviet,
  tako mi bit zdravo, ništore lažno riet:
trudno je i lasno pristupit k vodi toj,
  nu rano i kasno more se priti k njoj.
Nu mlaci ljuveni, bdi se dan i sva noć,
  k toj vodi studeni tko hoće tamo doć.
Tamo se prihodi proz trn'je i draču,
  po ognju po vodi i s tužbom u plaču;
hodi se ravninom po cvietju i travi,
  hodi se planinom po gustoj dubravi;
hodi se i s gladom i žedju trpeći,
  i trude sve s jadom vrh sebe prteći.
I bosi i nazi još tamo ki hode,
  o mlaci pridrazi, taj živac nahode.
Blizu je i daleče, nu tamo tko hodi,
  blaženstvo sve steče, tko pride toj vodi;
blaženstvo ne malo za-č s trudom dobude,
  i sve zlo ostalo po trudu zabude.
Najliše, mladosti, ostavi noćnji san
  iz tmaste mrklosti ter pride na bil dan,
na bil dan i zraku, da od noga potplati
  potlači stvar svaku, s koje duh zlopati.
Pri tomu studencu još ćeš nać djevicu,
  pod jelom u vencu, svjetlju ner danicu,
od koje ljepotu nie dano na svieti
  mojemu životu za sada izrieti
ni gizdav ures svoj ni odkrit joj imena;
  za-č čeka život moj drugoga vrjemena,
drugi čas i vrieme ja čekam s milosti,
  da odkrijem nje ime i velje krieposti,
ne samo krieposti ner jošte slavan dar
  od rajske lieposti koj joj je dan ozgar.
A navlaš svoj pogled i angjelski svoj obraz,

63 mladosti] *rkp.* milosti.

pri kom bi snieg i led prikopnio u taj čas;
i k tomuj ljuveni i slatki razgovor
u gori zeleni da čuje tvrd mramor,
u gori tuj stoje, umiljen za dosti,
pukal bi na dvoje od velje sladosti.
Taj dieva prislavna pri viru ter stoji
po sve dni pripravna, da trudnieh napoji
kondierom od zlata komu nie procjena
na saj sviet ni plata ni niedna zamjena.
Ki kondier, velim ja, (a bog mi svjedoči)
da tamo ljepše sja ner sunce s istoči;
i s desna i s lieva ter tamo u gori
sunačcu odsieva jak plamen ki gori.
Takodjer i pehar, ki velim, po vas viek
procienit nikadar ne može živ človjek,
u lugu u tomu držeći u desnoj,
da služi svakomu, tko tamo pride k njoj.
I tiemiem tko godi peharom bude pit,
duh mu svoj zahodi od slasti na on svit;
na on sviet više nas, gdje sam bog kraljuje
i gdje se po viek vas s blaženstvom raduje,
u višnjoj državi gdi je svjetlos svjetlušta,
gdje se sam bog slavi, gdi je ljubav goru̇šta.
Nada sve ostalo, ki pehar taj žele,
piju ga po malo, piju ga po vele.
Lie vazda pun stoji i ravan jednako
i slados tuj goji u vrieme u svako.
Taj dieva gizdava nu vječne te slasti
nikomu ne dava posionom oblasti,
nu se sam prisudi, tuj slados tko će pit,
tko većma potrudi, da većma bude sit;
i većma tko gori u božjoj ljubavi,
veću slas izdvori u tojzi dubravi.
I rajsko pitje toj učini človjeka
vječni mir i pokoj uživat do vieka,
ter je sit za dosti u tielu i u duši
te rajske sladosti, ka se zlatom služi.
Još ne viem nikako, što može sladje bit,
u zlatu ner tako tu vječnu slados pit.

ka čini človjeka i mrtva i živa,
blaženstvo do vieka s vesel'jem da uživa.
Vaj nu se skončaje u misleh život moj,
gdje mlados ne haje blaženstvo sliedit toj,
svoj život ner traje pod krilom lienosti
i ništor ne haje priti k toj lieposti,
iz zlata pehara napit se za dosti
ki naliep satvara u rajske sladosti.
Mladosti pridraga, tiem reci za milos,
koja te primaga od svieta usilos,
ter takoj za ludu provodiš dni tvoje,
s lienosti u bludu isprazno tač stoje.
Ako je tužan sviet prihinil na službi
mladosti tvoje cviet, da si njim na službi,
tuj družbu ostavi a spleši iman'je,
k tomuj se još spravi pogrdit gizdan'je;
pogrdi ljepotu, pokli je umrieti
i u dugu životu nie nam moć živjeti.
Velika ni mala jošte nie, tko će riet:
što mi je čes dala, tomu sam ja kontient.
Nu ako se spoznaš sam, tadaj ćeš pravo riet:
očito sada znam, pridobih vas saj sviet;
tiem ću bit slobodan bez boja i rati,
i ob noć i ob dan vrieme ću trajati,
sliedit ću slobodu, družit ću goj i mir
i pit ću tuj vodu, blaženi gdi je vir.
Iz kupe te zlate ja ću tuj slados pit,
a navlaš bez plate, dokli je budem sit.
Nu ako mi tko veli: veliku stvar čuju,
tiem život moj želi da tamo putuju,
a ne viem kako prit sam tamo bez druga,
tuj slados vječnu pit u gori srjed luga,
velik trud ter ćutim, ako se prigodi,
da se sam uputim k blaženoj toj vodi;
tiem pokli niesam vješ, kako mi može bit,
jezdeći ali pješ bez dobre družbe prit
k toj slasti medenoj, koju bih rad piti,

131 *rkp. piše :* sliedići, družići.

da srce i duh moj blaženstva nasiti:
tomuj se može reć, sam se sad odpravi,
ako hoć milos steć od božje ljubavi;
ne išti za družbu provoda ni straže,
ni liepos na službu da ti taj drum kaže,
strpljeniem pancierom ner li se oružaj
i križem i vjerom ter ćeš nać živac taj.
I kad se uputiš, sam hode po sebi,
ter ku zled oćutiš protiva da je tebi,
u pustoj toj strani u stupaj tvoj prvi
vjerom se obrani i križem odrvi
i u pustoj dubravi rad togaj poraza
boga od ljubavi zavapi iz glasa,
ter taj bog ljuveni hrlo će tebi doć,
u gori zeleni da ti je na pomoć,
ki je bog bos i nag, ohol i umiljen,
zlosrd i velmi blag, vesel i rascviljen;
njegda se veseli, njegda se cvieleći
zlovoljno dreseli u mraku sjedeći.
Nu ni mlad, nu ni star, živ človjek na svieti,
od njega ljepšu stvar ne može vidjeti;
vidjet je velmi liep i kriepos tuj ima,
kazat se da je sliep i da je s očima,
i liepos njegova mno-krat se namjeri
da je grubša ner sova na svjetlos kad zvjeri,
ter kad se grub stvori meju sve ostalo,
zvieren'je u gori prid njim bi bježalo,
i kad se pogrubi protiva naravi,
svu kriepos izgubi od prave ljubavi.
Pogrdiv ter takoj kad liepos promieni,
tadaj se ures svoj za ništa ne scieni.
Ljepota nu svoja čiem sliedi drum pravi,
živuća svakoja uresom zatravi.
K tomuj se govori, da je bjelja svoja put,
ner bil snig na gori, ni galeb nī labut.
Nu mno-krat po puti vidjet je liepos taj
jak čafran prižuti, i blieda kako vaj,
i ništor ne stvori višnji bog na sviet saj,
da manje govori, nego li mladac taj;

i u vrieme u svako kad sliedi ljuven put,
govori po lako, da ga je jedva čut;
i himbu gdje goji meu draga dva duha,
po šapat tuj stoji od uha do uha
s tolikom sladosti, da tužbe ni jada
razlikoj mladosti ne lipše nikada.
I nie taj gospoja ni od gore niedna vil,
ku neće rieč svoja propasti kako stril
od slasti medene, gdje svojom naravi
učini da svene rumen cvit na travi.
Najliše kad hini svoj slatki razgovor,
omekšat učini i acar i mramor,
da srce kameno, gdje himbu tuj klade,
sladosti takmeno svoj ga stril propade.
Još mu se vidi vas jaki no živ plamen
na glavi krešpan vlas i zlati svoj pramen;
kad oči otvori, svjetlje se učine
ner sunce na gori s istoka kad sine.
Ni svjetlja taj zviezda, ku zovu Dianom,
ka se nebom gizda svjetlosti izbranom,
u vrieme od zore goneći tih sanak,
sunčane da dvore otvori bio danak.
A grlo i svoj vrat, pod nebom nikadar
ne more narav dat na svieti bjelju stvar;
svoj obraz i lica ljepša su još vidjet
ner ruža i ljubica ni niedan drugi cviet,
a usne medene celovom kad hini,
ljepše su rumene neg koralj prifini,
koje bi stravile za toli slavan dar
satire i vile i svaku živu stvar.
I obrvi još crne, kad mu ih tko gleda,
srce mu sve trne i svoj duh popreda;
a zubi u glavi da vam je sad znati,
nie dano naravi bjelju stvar sazdati,
od zuba gdje bielos vidi se svieh strana
od pilja kako kos na toran strugana.
A prsti izbrani od ruka i od noga

201 *rkp.* ni svietla.

reć bi su kovani od srebra živoga.
S krili je diete toj ter s krili od svieta
na volju ures svoj sve strane oblieta,
ter ptica ni strila hrl'ja bit ne more,
ni planinska vila, ni vihar od gore;
leteći za-č okol s goruštom ljubavi,
jaki no kad sokol u lov se odpravi,
s lukom i strielami ter nago diete toj
tjera se s vilami po gori zelenoj,
tjera se satiri prihitra svoja ćud
ali pak s pastiri da im da ne mao trud,
kod vira od vode navlaš gdje pastiri
svoj tančac izvode s vilami i satiri,
ter se sve snebiva gdje poje u tancu
a lug im odpieva ljuvenu pjesancu.
Gdi strilu priljutu ljuven bog ne skrati,
da im slados minutu u naliep obrati,
ter smete tančac taj i slatke te pjesni
i da im velik vaj s goruštom boljezni.
Gospoje još vriedi i slavne kraljice,
najveće lie sliedi dievce i djevice;
cvili još u jadu razliku gospodu,
da mu se pridadu stradjavši slobodu.
Još hraben oružnik, da je jači od lava,
i pješac i konjik njemu se pridava.
K tomuj se riet more, sve zvieri, sve ptice
od polja i od gore da ćute tužice,
i tolik nepokoj i tužbe i jade,
kad srce i duh svoj ljuven stril propade;
za-č gore od jada, ljuven stril gdje strieli,
objestran propada srdačce u tieli,
i rani toj lieka ni u čem bog ne objavi,
razmi smrt človjeka kad s lukom rastavi.
Nu ptice nu zvieri i ostale živine,
što ih ljubav taj tjeri, ne imaju krivine;
za-č svojom naravi, koju njim čes dava,
s vrjemenom ljubavi svaka se pridava.
Nu vrieme čekaju, sliedeći narav svoj,
kad se sve pridaju ljubavi telesnoj,

i prie će živ kamen na polak puknuti,
neg ju će taj plamen na ljubav prignuti,
da se da za roba telesnoj ljubavi,
prie ner se podoba svojojzi naravi.
Meu stvari sve ine za toj se poznava,
zemaljske živine koga su narava.
Armilin najliše tuj žalos iskusi,
ki željno uzdiše, kada se izgnusi.
A človjek vajmeh sam ne viem kom naravi,
kada ga takne plam telesne ljubavi,
smami se i biesni, da trudna svies svoja
ni javi ni u sni ne prija pokoja,
ter neće da sliedi ni vrieme ni rok svoj,
kada ga povriedi ljuveni nepokoj.
Vrh tužbe vrh svake još ljubav nastoji,
od oca i od majke da porod razdvoji;
rod s rodom razdvaja, da od roda najliše
od tuge i vaja prijazan polipše.
U zlatne uzice još koga postavi,
razlike tužica taj s jadom boravi.
Tiem da je sviem znati, ljuvena mladosti,
vezi su ti zlati od velje žalosti,
kiem puti, kiem veže ter i kraje svieta
sve k sebi poteže kako kalamita;
i kriepos još svoja ne može na svieti
bez rati i boja tihi mir podnieti.
Tiem njega samoga stidi se i boji
svaka vrst od boga, ku Varon pobroji.
Toj li će tko rieti: taj bog od ljubavi,
vaj gdje se na svieti porodi i objavi?
ali je svoj ures meu cvietjem procaptil,
ali je zgar s nebes na zemlju doletil?
iz vira vodena ali je liepos taj
i kriepos ljuvena izvrjela na svit saj?
Ali je prislavan i gizdav ures taj
iz morscieh dubin van izavril na suh kraj,
neka se objavi na kopnu taj slava

273 *rkp.* ne stoji. 274 *rkp.* rastavi. 275 *rkp.* razdavlja. 294 van] *rkp.* vaj.

od vječne ljubavi, ku more sazdava?
Ali se na gori, gdi je velja visina,
od sniega satvori taj liepos jedina,
vrh gore snieg bieli da svojom krieposti
vas saj sviet nadieli takmenom lieposti?
Ali ga na saj sviet porodi ka žena,
neka se može ríet nada sve blažena,
blažena utroba meju sviem narodi,
koja se podoba da taj plod porodi;
od koga slavan glas letjet će sva ljeta
u slavi po viek vas do konca od svieta;
za-č mu se priklada sva hvala i slava,
pokoli sviet vlada taj liepos gizdava?
Sad znajte mladosti, da slavan taj ures
sve višnje krieposti poslaše zgar s nebes,
da krmi i vlada sve od svieta narode,
i da im milos da, da dobar plod plode,
i da se do vieka ostale meu trude
neplodna človjeka svak čuva i bljude,
Neplodan dim da je, tko razum potlači,
ter zaman dni traje a vriednos ne slači.
Dim Venus pridraga da ga je rodila,
i bosa i naga u mrči gojila,
u mrči zelenoj i sad je njegov stan,
ki je družbi ljuvenoj od višnjeh na dar dan,
ljuvenoj toj družbi, ter joj su tuj stani,
ka mu je na službi, da se njim sahrani.
Nu nigdjer na svieti pod nebom niedan stvor
nie ljepši vidjeti neg je taj ljuven dvor
u mrči zeleni, gdi je krasna družba taj
pri vodi studeni, ka je slatka kako raj,
i bistra i čista, ku viekom ništore
sva ljeta i godišta prisušit ne more.
Koji stan koji dvor za vječno zlamen'je
obzidal nie mramor ni drago kamen'je,
od mrče ner zelen, ka plodi toj cvietje,
ko ljeto ni jesen ni naše proljetje

305 *skp.* lietiechie.

takodjer ni zima, da vam je još znati,
krieposti ne ima tuj kriepos sazdati;
a miris svoj slavan, ki se tuj razbira,
s korienkom kruga van srdačce podira,
gdi je slados tolika, kojoj se na svieti
ne može prilika jezikom izrieti.
Još je tuj livada ljuvena i mila,
ku drugdje nikada nie zemlja gojila,
niti se sad goji, nit se će gojiti,
nit narav nastoji taku stvar ploditi,
taku stvar ploditi, za-č sada ni po tom
ništor ju dobiti ne može ljepotom.
Za-č narav nikadar u polju ni u gori
toliko krasnu stvar na svieti ne stvori,
kako taj livada, ku sam bog ljuveni
svakoga narava, što polje toj plodi,
i sve tej zeleni, o mlaci pridrazi,
živi vir vodeni polieva i kvasi.
Nu (tko bi) vidil stan i ta dvor pridvorni,
ostal bi sebe van, kako stup mramorni,
ali pak vrh gore, na kom nie vidjeti,
zelen lis da more ni cvietje proctieti,
videći najliše razlike mladosti,
gdi njetko uzdiše jadovno za dosti,
a njetko trudan vas, zamaknut uzami,
pribliedi svoj obraz polieva suzami;
a njetko rascvieljen gorčije od jada
strelicom ustrieljen plačan glas uklada;
a njetko sindjer zlat, suzice roneći,
ne more gojno stat, na grlu noseći;
a njetko tuj jada od velje tužice,
gdje mu su nazada svezane ručice;
a njetko vas ranjen travicu krvavi,
a njetko zatravljen s gorušte ljubavi,
ni u miru ni u goju, zanosi sebe van
trudeći svies svoju, jak da je vina pjan,
najliše misleći što je ljubav gorušta,

347 *mjesto* ljuveni *treba nekakav glagol, možda* naplodi. 351 *rkp. bez umetka.*

ku željom želeći tuj se prit dopušta,
gdje trudan život moj ni nitkor na svieti
sužanstva tolik broj ne može izrieti;
najliše bez broja gdi je ljubav stavila
razlicieh gospoja, kraljica i vila,
i ostale gospode, ki u toj zeleni
stradjaju slobode, trudeći po sve dni,
i k tomuj vojnici, vitezi izbrani,
pješci i konjici, gdje stoje svezani,
od kojieh imena za sad ću parjati,
za-č ne imam vrjemena tolik broj zbrajati.
I siedi i stari još se tuj nahode,
ke ljubav nadari, da tužbu provode.
Nu tko će sve vaje iskusit i tugu
vidj malo šetaje tuj družbu po lugu,
šetaje gdje takoj meu mrčom zelenom
zbrajaju nepokoj s tužicom ljuvenom,
ter strilom taj tko je zlaćenom ustriljen,
ranice sve svoje odkriva rascvieljen,
ter željno uzdiše, gdje mu je taj striela
u krugu najliše srdačce probila,
a veće do vieka ni u čem na svieti
nie rani toj lieka ni zdravja vidjeti.
A njeki roneći od jada suzice,
na grlu noseći zlaćene uzice,
a njetko sindjir zlat, kiem mu je okovan
i grlo i bil vrat ter trudi jadovan,
tuži t' se na taj vez i na te okovi,
sva žalos i boles da mu se ponovi.
A njetko očima u zemlju niči sam,
jaki sve tko ima u družbi stid i sram,
najliše tko je bil slobodi gospodar,
a pak je izgubil za ljubav tolik dar,
stradjaje gospodstvo, koga se izbavi
davši se u robstvo na službu ljubavi.
Mnim da bi biesan lav od jada prosuzil,
za milos i ljubav kad bi to iskusil,
kolike boljezni kolike nezgode
od gorke ljuvezni takoj se provode;

i ki su porazi i trudi najveći,
gdje mili i drazi tješe se cvieleći,
za-č milos primaga, gdje se su tuj stali,
da tješi drag draga i da ga požali.
Tješe se i žale i tužbu zbrajaju,
gdje trude ne male provode u vaju.
Plač žalos i tužba za što se tuj goji,
ljuvena taj družba u lugu gdje stoji,
sva blieda sva žuta, sva velmi stamnila,
jak zmija priljuta da ih je ranila.
Taj mrča zelena i zimi i ljeti
vazda je ljuvena ljuveniem vidjeti,
nu ne viem čes koja taj joj dar prisudi,
da se u njoj bez broja toliki puk trudi.
Lie sudim ja tako i ćutim u sebi,
da joj je dano toj od višnjieh na nebi,
koju stvar iskusi Mantuan poeta,
takodjer i drugi, da je mrča taj sveta;
u mrči zelenoj za-č nebo dopusti
svoj družbi ljuvenoj da je stan vjekušti,
svak tko tuj pribiva vaj neka po viek vas
taj miris priživa, u kom je rajska slas,
nada sve ostalo, gdi je družba taj draga,
da tužbe daj malo taj miris odlaga.
Nu tko će riet meni: reci mi boga rad,
kiem se bog ljuveni imenom zove sad,
koji se može riet da sada i vazda
oholo vas saj sviet kraljuje i vlada;
leteć ki obhodi hrlije od ptice,
po kopnu i vodi noseći strelice,
i k tomuj zlatan luk, ki je napet po viek vas,
kiem vazda velik puk pod svoju stavlja vlas;
ter koga izrani za tolik nepokoj,
tamo ga nastani u mrči zelenoj:
dim, mlaci, bog se taj, u slavi ki plove,
što obtječe vas sviet saj, Kupidom sad zove,
po svakoj državi uzmnožnom krieposti

414 vaju] *rkp.* jadu.

glasi se i slavi jak sunce svjetlosti.
Željan je za dosti ljuveni ures svoj
razlike mladosti od vila i od gospoj.
željan će i biti ljuvenu sliedit vlas,
dokle sviet zgoriti po plamu bude vas.
Nu blago toj duši, blago će i biti,
ka se š njim sadruži ter ga se nasiti;
ze-č milos ne brani taj mlados gizdava,
da togaj sahrani, tko joj se pridava;
i tko se uteče k toj slavnoj mladosti,
blaženstvo svak steče od vječne sladosti;
pri slavnoj gospoji još mu će bit plata
prišlace ka poji peharom od zlata,
u sjenci zeleni u slavnoj dubravi,
gdi je vir vodeni od vječne ljubavi,
gdje slavna taj dieva, puna sve milosti,
sunačcu odsieva vjekuštom svjetlosti,
i u slavi sva plove i u slavi plovući
Gracijom nju zove svaki duh živući.
Mila je i slatka, ugodna i draga,
kraljica i majka oda svieh rusaga;
po djelu dobromu ter ime toj nosi,
za-č milos svakomu dariva, tko ju prosi.
Ljuvena mladosti, čuli ste plačni vaj
i s kojom sladosti čeka vas dieva taj.
Za toj vas molim svieh, slišajte nauk moj,
hrlite na pospjeh k toj dievi blaženoj;
hrlo se svi spravte, dokli vam bit može,
a lienos ostavte i ostale raskoše,
za-č vam će dieva taj sve trude i žalos
i s tužbom plačni vaj svrnuti u rados.
Nu tamo nitkore k toj slavnoj dubravi
sam priti ne more bez gorke ljubavi;
nit tamo tko hodi, ner koga trudeći
Kupido provodi, po drumu hodeći.
Tiem mladci gizdavi, za toj se svaki vas
s Kupidom odpravi, tuj najti rajsku slas,
ter ćete po tom reć: mogosmo na svieti
s Kupidom milos steć, ku nie moć izrieti.

16

Pjesanca druga mladosti.

Apolo ljuveni, Apolo gizdavi,
za venčac zeleni, ki nosiš na glavi,
podobno ako je, od muza svieh hvalo,
na molbe na moje priklon' se daj malo.
Ako ja mogu steć ku milos pri tebi,
ne moj tač hrlo teć k zapadu po nebi.
za svietlo tve lice, ner višnji Apolo
sred neba konjice ustavi i kolo;
od tebe drugi dar za-č sada ne prosim,
ner na me sini zgar za ljubav, ku t' nosim,
da vajmeh takmeno tvoj plamen živući
me srce kameno pritopli i svrući,
svaki hip i svak čas u meni ko stine,
jak zimnji snieg i mraz bez tvoje topline:
ter trepti ter preda, u krugu mom stoje,
u putu gdje gleda pierske gospoje,
hrleći gdje plaše s velikom ljuvezni,
da moj trud utaže pojući u pjesni.
Za toj bih vele rad moju svies prignuti,
da budem vajmeh sad pjesancu kliknuti.
A mislim u sebi: ugodan bih li bio
i muzam i tebi pjesancu kad bih spio?
Ter ne viem početi, podobno kako je
pjesancu začeti bez pomoći tvoje;
za-č mislim, svies moju u te svu da stavim,
da kriepos tuj tvoju pojući proslavim,
nejaka ma slabos neka se potrudi,
iza sna svu mlados da moj glas probudi,
neka tmu zamiene u višnjoj svjetlosti,
kad uprav prociene dar tvoje krieposti,
ke od zgar nad nami imaju taku vlas,
da nebo zviezdami vladaju i sviet vas;
meju sve taj kriepos, ka od zgar sve obsieva
i mjesec u svjetlos i zviezde odieva.
Mladosti pridraga, tiem s veljom ljuvezni

razlog me primaga, da pojem u pjesni
ter drugo ne žudim ner da vas pojući
iza sna probudim na bil dan zovući,
da vam je na svieti, mladosti gizdava,
očima vidjeti, nebeska što je slava,
i svjetlos gorušta, ku svojom ljubavi
višnji bog dopušta čovječjoj naravi,
svitlosti darov taj da človjek uživa
i ostali vas sviet saj i svaka stvar živa,
ku svjetlos nitkore. koli je slavan dar
procienit ne more, komu nie dano zgar,
najliše tko traje sve svoje dni zaman
ter scienit ne haje, što je noć što li dan,
što je svitlos i zraka, što je crno i bielo,
što je tmasta pomraka i vječno tamnilo,
i što je smrt prieka, hrleći ka plaši,
da prije človjeka u pepel popraži.
Nada sve sebe sam tko u sebi spoznava,
taj vidi višnji plam i u plamu ka je slava;
i u sunce na nebi tko oči upira,
sjede sam po sebi ter svjetlos razbira,
taj vidi svu svjetlos, ka vas sviet obsieva,
i uzmnožnu svu kriepos ka u bogu pribiva.
Najliše tko leti, da želju ispuni
visoko s pameti, jak orao u kruni,
ki narav tuj ima, k visinam kad leti,
da nigdar očima ni bliešti ni trepti,
s velikom krieposti put sunca leteći,
višnje se svjetlosti nasitit želeći,
ter mno-krat po vas dan s večera do mraka
vija se kako pjan vrhu svieh oblaka.
Nu niedna stvar živa ne može izreći,
što u suncu priživa k visinam leteći,
sunčana gdje kripos s velikom prijazni,
da gleda na svitlos, k sebi ga priblazni,
leteći da takoj vas danak provodi,
gdje svjetlos život svoj u blude zavodi,

52 popraži] *rkp.* poplaši. 72 *rkp.* bludu.

zavodi u blude, gdje svjetlos priživa
ter svoje sve trude pri suncu zabiva.
Leteći još kada k suncu se uputi,
ni žedje ni glada u sebi ne ćuti.
Još' da ja dulji dan od svega godišta,
ne bi ga mogao san pridobit za ništa.
Nu ja sam činim sud, taku stvar misleći,
orlova da je ćud put sunca leteći,
neka se ne malo na nebi objavi
u suncu zrcalo orlovoj naravi,
da bude svak vidjet u suncu nad nami,
po čem se vlada sviet i nebo zviezdami;
i stvoren'je svako, navlaš duh živući,
sunačce što mlako zgar topli i vrući;
vaj svaka živina još k tomuj poznava,
sunčana toplina koga je narava;
zemlja lies i kamı i vode sve znaju,
što je sunce nad nami, po kom se vladaju;
i svaka stvar živa i vas stvor ostali,
što sunce obsieva, sve sunce toj hvali,
i hvali i slavi toj sunce na nebi
sve svojom naravi, ku sliedi po sebi.
Nu človjek vajmeh sam ostale meu stvari,
sunčani što je plam, razbirat ne mari,
ni kripos ni tuj moć, ni što je svitlos taj,
ka priz dan i priz noć obsieva vas sviet saj.
Dim svitlos tolika, ku vriedni govore
da joj se prilika ni u čem nać ne more;
človjeka za-č veže tmasti sviet i puti,
i k sebi priteže, da taj dar ne ćuti.
Sliepi ga i tielo, da sudit ne zna sam,
što je crno i bielo, ni što je sunčan plam;
sliepi ga i lienos, da nigdar na svieti
iz mraka na svitlos ne može pozriti,
nepomstvu ter podan u vrieme u svako
tmasta noć i bil dan mni mu se jednako;
nepomstvo i lienos taj ter mu ne da s tmom
ni sunce ni svitlos razbirat nad sobom.

77 dulji] *rkp.* dalji. 96 mari] *rkp.* brani.

Prikorna ter je stvar člověčjoj naravi,
da toli slavan dar u zabit postavi,
navlaš tko ne haje blaženstvo spoznat toj,
s nepomstvom ner traje u mraku život svoj,
u mraku gdje stoji lienosti ter služi,
da ga mrak posvoji, po vas viek da tuži,
mrklina i tma taj gdje s tromom lienosti
zadava velik vaj bez božje milosti,
vaj gdje bi lienac rad mrkline da ostavi,
a nie mu dano tad od božje ljubavi,
ni jakos ni kriepos, s mrakom se rastavit,
sunačce i svjetlos da bude proslavit,
ni toli srčano da oči upira
u kolo sunčano, da svitlos razbira.
Za-č koga vječni san za grlo uhvati,
sve mu je pak zaman sankom se rvati,
na pokon ter leže u donjoj propasti,
gdje ga sud popleše od višnje oblasti.
Za toj se svi spravte, ki u mraku sjedite,
ter tuj tmu ostavte a svjetlos sliedite;
sliedite sunačce, vesel'je tko želi,
da vaše srdačce s duhom se veseli,
i sada i po tom u višnjoj državi,
kad vas smrt životom na pokôn rastavi,
gdi biste poznali po višnjoj svjetlosti
dar ki ste prijali od božje milosti,
najliše tuj mlados kojoj se prigodi,
da tužbu i žalos s uzdahom provodi,
i tolik nepokoj i žalos i tužbu,
podavši život svoj Kupidu na službu,
ki niedno ne plaća za službu vesel'je,
ner rados obraća u gorko dresel'je;
i većma tko služi neharnoj ljuvezni,
taj većma i tuži s gorčijom boljezni.
A dobro toj znaju, ki zaman služeći
u robstvu dni traju, jadovno tužeći,
ter vazda život svoj u gorkoj žalosti

Stihovi 147 i 148 dolaze u rkp. dva puta.

stradja mir i pokoj i ostale radosti,
jaki sve sliepa stvar, ka vajmeh na svieti
ne može višnji dar u suncu vidjeti.
A navlaš nemilo taj ljubav koga je
stavila pod krilo na službe na svoje,
i grlo i ruke ter mu je sputila,
od truda i muke da mu je smrt mila,
gdje taj trud razbira i svak čas to gore
ter željan umira a umriet ne more,
gdje hitro ljuven plam blazni ga u blude,
nebeski dvor i kram da sasma zabude.
Oh ka je toj narav, protivna naravi,
telesna da ljubav s božjom vas rastavi!
Vaj što ste zaspali, toj li se podoba
ter se ste podali ljubavi za roba!
Vašega dievstva cviet ter dievstvo prikrati,
ki ništor na saj sviet ne može da plati,
ki u kratko gojite, a po tom a po tom
čemernu plodite koštravu s troskotom.
Gdi je venčac zeleni, koji se dariva,
kad vitez hrabreni trudan boj dobiva?
ki venčac po viek vas, o mlaci ljuveni,
ne može snig ni mraz rastavit zeleni,
ner zimi i ljeti i u svako jur doba
zelen je vidjeti; za-č mu se podoba
zelencu da goji i miris priblažen,
pri dievstvu ka stoji po vas viek i amen.
Človjeka nu po tom prihini ljuven vaj,
tutako s ljepotom izgubi venčac taj,
ter veće na glavi ne nosi nikadar
taj venčac gizdavi, u kom je slavan dar,
slavan dar i kriepos po kom se nahodi,
da iz mraka na svjetlos človjeka provodi;
i blago svakomu, tko taj dar dobiva,
u vencu u tomu da s dievstvom pribiva.
Koštravu i troskot a u srcu tko goji,
u trudu svoj život do groba vas stoji,
u trudu vas stoji, ter rados svu skrati,
za-č o čem nastoji, tiemiem ga bog plati.

Tiem sada pozrite u svitlos u pravu,
ter trudnu podrite s korienkom koštravu,
u srce kameno ka vam se uplodi,
vaj ter vas takmeno u ponor zavodi;
za-č tko je prem sasma ne bude podrieti,
togaj će vječna tma i ponor proždrieti.
Toj li tko čini sud, kako bi moglo bit,
tegotan da je trud tuj travu pogubit;
za-č koga zasliepi ljuveni nepokoj,
s trudom se koriepi jadovno bil'je toj:
toj vriedan ne veli, ner samo človjek lud,
za ljubav ki želi podnieti tolik trud,
kad se sam prisudi da takoj u tužbi
i muči i trudi ljubavi na službi,
davši se za roba ljubavi telesnoj,
da trudi do groba čemeran život svoj,
jadovan i tužan du s tužbom pribiva,
da se rob i sužan ljubavi naziva,
da ljubav za platu poda mu da nosi
zlat sindjer na vratu, da u boga smrt prosi;
da takoj okovan jadovno u tuzi
i ob noć i ob dan uzdiše i suzi,
da život provodi, kako sve tužna stvar,
da svojoj slobodi nie veće gospodar.
Tiem biraj, mladosti, ki u bludu zahode,
kolike žalosti s jadovi provode,
gdje bliede i venu u tužbi stojeći,
strelicu ljuvenu u srcu noseći,
i željno cvileći do groba gdje takoj
sužanstvo sliedeći skončaju život svoj,
ljuvena usilos ljuveniem gdje brani
razbirat tuj svjetlos i okoliš sunčani;
da pamet nad oblak vrh sebe prisele,
ostaviv tmasti mrak neka se vesele.
Prikorna ter je stvar sviem, ki bieli dan ljubite,
da tolik slavan dar za lienos gubite,
ter neće nitko vas svoju svies prignuti,

198 ki] *rkp.* ku.

da gorje višnju slas razbira i ćuti,
u suncu da takoj gdje svoj vid upira,
stvoren'je vaj svakoj i stvorca razbira.
To li će tko rieti, komu nie zgar dano
očima pozrieti u kolo sunčano,
zaman je usilos človječjoj naravi
razbirat tuj svitlos bez božje ljubavi;
tiem čemu život svoj taj človjek siluje,
u odjeći telesnoj da se tiem njeguje,
pokli te krieposti ne ima sam po sebi
sunčane svjetlosti razbirat na nebi;
nie li to velik trud, koj ne ima zgar kriepos
da čini pravi sud, što je sunce i svjetlos!
O mlaci gizdavi, tiem da je sviem znati
da od višnje ljubavi taj se dar ne krati;
neg taj dar ki prosi zgar mu se dariva,
kako se tko nosi, da ga tač uživa.
Tiem mlaci, sud je moj i vriedan svak sudi,
da je lasno dobit toj, tko dobit toj žudi;
s kiem li nie taj milos ni razlog ni mjera,
sunčanu da svjetlos s toplinom razbira,
pripravi svies svoju i srce i duh svoj
ter klikuj Graciju, gospoju svieh gospoj,
neka te pomože, neka te ne ostavi,
za-č ona dat može tuj milos s ljubavi,
pripripravna za što je, tko ju verno podvori,
bez vida ako je, da mu vid otvori,
da bude na svieti s prijazni srčano
vidom se uprieti u kolo sunčano,
svjetlosti vjekušte neka se opoji,
sunačce gorušte pri sebi ku goji,
jak orao ki prija dar velje krieposti
da se tač opija sunčanom svitlosti,
nada sve letušte, ter se još ne straši
da sunce gorušte perja mu popraži,
ni perja ni krila, ni krunu na glavi,
kom ga je krunila čes svoje naravi.
Tiem mlaci gizdavi, višnji dar spoznajte,
i višnjoj ljubavi vladat se podajte,

ku ljubav svak gubi i od njega bježi tja,
tko veóma tmu ljubi ner sunce koje sja.
Taj človjek po sebi ter neće vidjeti
sunačce na nebi, ni zimi ni ljeti,
ni svjetlos ni zraku, ner ob noć ner ob dan
skončava u mraku svoj život nespoznan,
gdje ga tme prihine, da u veljoj nezgodi
od prave istine stramputno zahodi.
Ter kad toj razbiram, vrh sebe stojeći,
suzice ubiram, velmi se boleći,
u samu človjeku da se taj zled tvori,
na svoju priliku koga bog satvori,
davši mu taj razum, kojiem ga nadari
da spozna zmijam drum i ostale sve stvari;
a sam se odmeće od slave vjekušte,
razbirat ter neće, što je sunce gorušte,
ni svietlu tuj svjetlos više nas ka je gori.
uzmnožna gdi je kriepos stvorca, ki sva stvori.
Vaj ter je ružna stvar s umom se dieliti,
i toli slavan dar na mraku mieniti.
Tiem Gracija svieh vas zove, i gospoja i dieva čista,
u milosti koja plove po sva ljeta i godišta
svi u tmasti koji spite, da ostavite tmasti sanak,
da se s mrakom rastavite, razbirajte bieli danak.
K nebu dvižte vaše glave iz tmastoga toga mraka,
da vidite vječne slave u sunačcu vrh oblaka,
u sunačcu i svjetlosti za-č tuj slavu tko razbira,
po ljubavi i milosti vazda žive a ne umira,
i u suncu vidi gori stvoritelja prislavnoga,
sve stvoren'je koji stvori, boga ki je vrh svieh boga,
i u jedinstvu vidi trojstvo, u plamenu od ljubavi,
svietlieh duha velje mnoštvo gdje ga hvali gdje ga slavi.
Vidi majku i djevicu, sve milosti ka je puna,
i gospoju i kraljicu, od angjela ka je kruna;
i u tielu vidi sina, komu otac tač naredi,
da zgar pride k nam s visina, da sve smrsi na sviet zledi.
I od mjeseca i od zviezda vidi način po razlogu,
čiem se višnje nebo gizda, gdje u svem hvalu daju bogu.
Vidi slavu i radosti, od pravednieh gdi je družba,

gdje nie plača ni žalosti i svjetovna gdje nie tužba;
i ped zemljom vidi jamu, osudjeni gdi svi stoje
u vječnomu donjem plamu za bezredne zlobe svoje.
Toj su višnji dari slavni, ki se diele po milosti
oniem, ki su vazda spravni razbirat ih po svjetlosti.
A koji se ljepši dari mogu vidjet i poznati,
razmi stvorca i sve stvari u svjetlosti razbirati,
višnje sunce gdje zgar stoji, u komu je vječna slava,
ter sve vlada i sve goji i vrjemena sva sazdava;
i toj sunce toplo i vruće kaže kriepos koju ima,
gdje pod nebom sve živuće š njega život i smr' prima.
Za toj oči upirajte u sunčanu višnju svitlos,
svak po tihu razbirajte ka se u njem goji kripos.

17

Pjesanca nesreći.

Nesrećo, družice vaj meni nebogu,
jur veće dušice pojmiti ne mogu;
za-č je moj skončan glas u jadu i tužbi,
cvileći svaki čas, odkli t' sam na siužbi.
I veće što jadam, u tužbi stojeći,
veći trud prikladam, suzice roneći,
jeda hip, jeda čas zgodi se kad godi,
da me moj plačan glas od tebe slobodi,
od tebe ki sam tvoj, ka me tač nadieli,
da trudan život moj bez pristanka cvieli,
ter vajmeh po vas dan, ter vajmeh po svu noć
ne može tihi san na oči moje doć;
tihi mir i pokoj još nie moć prijati,
da prije život moj prieka smrt prikrati,
ter moj plač i tužba neće me parjati,
ni tvoja taj družba sa mnom se rastati,
nesrećo družice, prie ner li poginem,
da od velje tužice daj malo počinem.
Ako se podobi, ne moj me cvilit tač,
vaj da me ne znobi toliko jadan plač,

314 svak] *rkp.* za-č.

plač, tužba i žalos i ostali nepokoj,
vesel'je i rados gdje stradja život moj,
nesrećo prihuda, gdje toli bolježljiv
sam ne viem od truda, jesam li vajmeh živ,
mrtav li vaj hodim, gdje trude velike
s tobome provodim i tužbe razlike.
Još ne viem jadovan, koji sam vajmeh stvor,
stup sam li mramoran, ali sam suh javor?
Trpeći tolik trud, rascviljen i utrudjen,
a ne viem za ki sud tebi sam prisudjen,
da mi daš nebogu tolike boljezni,
koje se ne mogu pobrojit u pjesni.
Jur ne viem tolik broj od ljeta i od godiš
da trudan život moj za sobom zavodiš,
putem i stranputa svudi te sliedeći,
da tužba priljuta vriedi me cvileći,
u gvozdju okovan da od velje tužice
i ob noć i ob dan prolievam suzice,
vječni rob i sužan odkli se tvoj zovem,
bolježljiv i tužan u suzah da plovem,
suzami ter se vas ja nebog opiram,
to veću svaki čas gdje tužbu razbiram;
rascviel'en život moj ter željno uzdiše,
to veći nepokoj gdje me svud pristiže,
ter gorče od jada moj uzdah jadovit
objestran propada živ kamen na on svit,
srdačce a moje taj čemer gdje ćuti,
neće se na dvoje od jada puknuti,
niti se podrieti s korienkom iz kruga,
gdje svudi po svieti sliedi me taj tuga,
ka sada ni po tom neće me ostavit,
dokli smrt životom bude me rastavit.
Ter javi ni speći ne prijam radosti,
pri sebi gojeći sve od svieta žalosti;
ili spim ili bdim, tiem život moj vene,
pri sebi gdje vidim sve trude pakljene.
Velmi se još bolim, za-č vajmeh u vaju
suzice ke ronim, ne viem kud padaju.
Vaj nu se meni mni, i pravo mogu riet,

da u ponor pakljeni padaju na on sviet,
da moj plač priljuti i od suza usilos
ne može svrnuti niedan stvor na milos,
ter nigdjer nikoga ni vidim ni čuju
kod mene neboga, gdje željno tuguju,
da svojom ljubavi, gdje trudim ja takoj,
najmanjši ustavi pri srcu uzdah moj,
meu sve zlo ostalo ter niedan božji stvor
neće mi daj malo slatki dat razgovor.
Tiem grozno cvieljenje zaman je skladati,
pokli se smiljenje gori dnom obrati,
ter moj plač krvavi ni uzdah jadovit
ne može k ljubavi niedan stvor priklonit,
nesrećo družice, ni tebe ki sam tvoj,
da od velje tužice slobodiš život moj.
Ako je razlog toj i pravda još prava,
toliki nepokoj da me tač skončava:
krmi me i vladaj, kako znaš najgore,
i veći trud mi daj, ner li se riet more;
zlosrd'je toj tvoje ter ni u čem ne skrati,
da trude sve moje veći trud naplati,
da mogu ja reći od nesreće hude
podnil sam vrh pleći sve muke i trude;
nesreća družica ne htje me parjati,
ner mi sve na nica vesel'je obrati;
na nica vesel'je svrnu mi i rados,
davši van dresel'je, plač tužbu i žalos.
Nu je moja odluka, dokli sam na svieti,
sve muke vrh muka strpjeno podnieti,
i trude vrh truda i svaki nepokoj,
nesrećo prihuda, pokli sam sužan tvoj.
Toj li t' nie dosta vaj, ki ćutim u sebi,
živa me ukopaj, molim se ja tebi.
Pod zemljom gdje takoj budeš me kopati,
čemeran život moj ja budem skončati.
Zlosrd'je toj tvoje jadovne naravi,
pod zemljom tuj stoje neka me ostavi;

86 van] *rkp.* vam.

za-č mi je za dosti pod zemljom poginut,
neboge me kosti da budu počinut.
Toj bi mi od boga za dosta ljubavi,
da me smrt neboga s tobome rastavi;
ar bi mi jur bolje prie roka umrieti,
ner plačne nevolje, ke trpim, trpjeti,
i trude tolike vrh sebe pateći,
kojiem ja prilike ne mogu izreći.
S vesel'jem radosti a ti bi spravila,
kad bi smrt me kosti pod zemlju stavila.
Koliko za sada, nesrećo družice,
ne mogu od jada sve zbrojit tužice,
ke mi si zadala s početka do danas,
odkli s' me prijala pod tvoju tužnu vlas;
za-č bi prie svies moju skratile boljezni,
ner da ih pobroju u plačne me pjesni.
Nu na te ni tebi ja se sad ne tužim,
ner zviezdi na nebi, s tobome ku družim,
ka vajmeh isteče, kad se čas prigodi,
primal'ja kad reče: človjek se porodi,
i pride na sviet saj ter mu se podoba
sliediti plačni vaj i tužit do groba;
za-č zviezda hoće toj, s kojom se porodi,
da plačan život svoj s nesrećom provodi.
Vas polit suzami za toj ću sad počet
tukući u kami tuj zviezdu željno klet,
i riet ću zviezdi toj, ka vajmeh prisudi
čemeran život moj nesreći prihudi:
vaj zviezdo nemila, da bi zgar nad nami
mrakom se stvorila medju sviem zviezdami!
Veće ne prijala sunčane svjetlosti,
ka me si pridala nesrećnoj kriposti!
S tobom se rastala, o zviezdo, tvoja vlas
i veće ne sjala na nebi po viek vas!
Svu kriepos tu tvoju stradjala, ku gojiš,
od zviezda u broju neka se ne brojiš;
tuj kriepos stradjala, jako se može riet,
zgar s neba propala od zgara na on sviet,
da veće po vas viek, podobno ako je,

ne vidi živ človjek svjetlosti te tvoje;
za-č ti se podobi, da te s tom oblasti
vječni mrak oznobi u tmastoj propasti,
da veće nitkore na svomu porodu
tužit se ne more na tvoju zlu zgodu.
Za toj se tužim sad na tebe a tebi,
što mi da gorki jad gojiti pri sebi,
da cvilim nebog tač u veljoj nezgodi,
jak da mi bridak mač trudan duh prohodi.
O zviezdo nezgodna, o zviezdo pritužna,
vaj što me slobodna ne učini od sužna!
Vaj što te primože, ter mene na svieti
slobodna ne može o zviezdo vidjeti,
ner li me prikaza nesreći za roba,
da meni poraza ne lipše do groba;
ter čini taj poraz željno me plakati,
da želim svaki čas prieku smrt prijati.
O zviezdo nemila, nebogu vaj meni,
nu je smrt zacknila i neće prit k meni,
da prije rastavi od tiela život moj,
nesrećnoj naravi da niesam sluga svoj.
Vaj meni nebogu, a ne viem za ki sud,
umrieti ne mogu ni trpjet tolik trud,
o zviezdo, ter takoj nesreći na službi
trudan se život moj skončava u tužbi;
skončava i trudi, i ob dan i ob noć,
i drugo ne žudi ner tielo k zemlji oć;
a duh moj poslati, jaki sve dragu stvar,
da mu se trud plati, tuj gdi je poslan zgar,
neka tuj pribiva i tuj se nastani,
da pokoj priživa, gdje stoje izbrani;
neka se veseli, neka se raduje,
kad se tuj naseli, gdje sam bog kraljuje,
sve moje dresel'jè neka se prikrati
i u vječno vesel'je da se tuj obrati;
o zviezdo, vaj meni, da naliep priljuti
i čemer pakljeni moj život ne ćuti,
kako ga ćutim̄ sad, gdje čini tvoja zled,
da vajmeh gorki jad probavljam kako med.

Tiem ako bit more, za ljubav svieh boga,
navali sve gore vrh mene neboga;
još vajmeh navali sve s briezi gomile
i vas trud ostali i plačne sve sile,
ali me ponuzi srjed morske pučine,
da svasma u tuzi moj život ne gine,
neka se daj takoj u slanoj toj vodi
čemeran život moj nesreće slobodi.
O zviezdo žagorna, za-č da je moja put
od stupa mramorna, sliedeći plač priljut,
koji mi ti zada i sva zla ostala,
sva bi se od jada i od truda raspala.
Po tom stah na saj sviet, tiem što me ne stvori
u kamen stanovit, ali me ne umori?
U kamen za-č takoj da bi me stvorila,
ne bi tač život moj u robstvu vodila
nesrjeća huda taj, ka vajmeh za svu moć
dava mi plačni vaj i ob dan i ob noć.
Veći su porazi, gdje u moje nezgode
svi mili i drazi daleč me ohode,
vaj mene neboga, ter ne imam u družbi
od drazieh nikoga u plaču i tužbi;
i sve sam izgubil i svak me ostavi,
kojieh sam ja ljubil jak oči u glavi,
vaj svak me ostavi, gdje u plaču dni traju,
još mojom ljubavi i mnom se rugaju,
rugaju ne samo, neg mi još svak pravi:
mi tebe ne znamo ni tvoje ljubavi.
S trudom se zabavljaj i u trudu tom stoje,
grozni plač probavljaj i trude sve tvoje;
i sam se ti vladaj, kako znaš najgore,
i od nas se ne nadaj, da t' ljubav bit more.
Muke su pakljene još vajmeh trpjet toj,
gdje daleč od mene odnose obraz svoj,
vaj meni nebogu, neka ja božji stvor
ni od koga ne mogu prijati razgovor,
razgovor ljuveni, gdje od truda vas venu,
stradjaje pri meni svu družbu ljuvenu,

ka me je ljubila i koju ljubjah ja,
 a sad je odbjegla od mene daleč tja;
odbježe daleče i mene ostavi,
 i sva se odreče od moje ljubavi,
ter puca živ kami od vaja i tužbe
 gdje se sam suzami opiram bez družbe.
Vaj družbo pridraga, koje te vajmeh tač
 zlosrd'je primaga, da te nie na moj plač?
Vaj što me samoga ostavi boga rad,
 cvieljen'ja ter moga ne vidiš ni moj jad,
ni tužbe ostale, ke mi su za dosti
 jadova zadale i gorke žalosti,
ter ću prie poginut meu sve zlo ostalo,
 ner li ću počinut bez truda daj malo,
neharstvo a tvoje neće se prignuti
 na tužbe na moje ni moj plač priljuti,
vaj da me sadruži neharstvo tvoje toj,
 rascvieljen gdje tuži čemeran život moj.
Ako se zled koja u meni objavi,
 prijazan taj tvoja da me tač ostavi:
reci mi boga rad, ne stoj tač vrh sebe,
 da prosim vajmeh sad prošten'ja od tebe.
Nu ni u čem vajmeh kriv tebi se ne čuju,
 a toli boliježljiv bez grieha tuguju;
za-č kom se sadružih ja s tobom za jedno,
 u svem ti poslužih vjerno i pravedno,
da niednu krivinu nies našal u meni,
 ner pravu istinu i razlog ljuveni,
odkli se sprijazni sa mnome, u-on čas
 kad me tvoj priblazni s hitrinjom slatki glas.
Tiem što ću riet ino, reci mi rad boga,
 nevjerna družino, od neharstva tvoga,
ner s veljom boljezni u plaču mom stoje
 pripievat u pjesni hitrine te tvoje,
neka zna vas sviet saj, što je plač i tužba,
 i što je trudan vaj, nevjerna gdi je družba;
neka svak poznava, kad moj plač prosudi,
 koga su narava u družbi zli ljudi,
neharstvo ki sliede ter gorče od jada

onogaj povriede, tko se zlu ne nada.
Lie vajmeh tko druži s nesrećom zled koju,
zaman se taj tuži na družbu na svoju;
za-č koga postavi nesreća u svoj broj,
togaj svak ostavi na pokon i rod svoj.
Nit se tko boli tač nit se njim tko brine,
gdje sklada grozni plač da prije pogine;
nesrećna taj tužba ter s kieme pribiva,
minuta sva služba pri njoj se zabiva.
A čestit život svoj tko vajmeh provodi,
draziem se ne zna broj, koje svud nahodi.
Nu odkli je život moj, vaj družbo pritužna,
nesreći jadovnoj prisudjen za sužna:
ja ću sam cviliti i uzdisat i plakat,
i tužbu sliediti i jadat i plakat;
a vi tač svi stojte, kako ste i stali,
i dobra sva gojte, koja ste prijali.
Sliedite vesel'je, sliedite i rados,
pri ner vas dresel'je pristigne i žalos.
Tiem se čuj svaki vas nesrećne naravi,
da vas moj plačni glas ne udari po glavi;
za-č nitko na saj sviet, tko se je porodil,
ne može pravo riet: ja se sam slobodil
svieh vaja i tužbe i svake žalosti
i nesrećne družbe, sve uživam radosti
i miran u goju čestit se zovući
provodim čes moju u slavi plovući;
sve imam na saj sviet, na volju što bih htio,
čavao sam stanovit u kolo ja zabio.
Mani je toj rečen'je, ludo je toj reći,
za-č svako stečen'je može se rasteći,
za što čes što daje, običaj tjeri svoj,
naumila kada je da opet raspe toj.
Dava nam i dieli, i kad mi ne mnimo,
tadaj nas rascvieli, da pokoj želimo.
Blazni nas i vodi po cvietju svakomu,
a pak nas izvodi po trnu dračnomu,
ter naše vesel'je u kratko prikrati,
i u plačno dresel'je rados nam obrati;

radoš nam obraća u gorke žalosti,
i trud nam naš plača jadovno za dosti;
ter tko se mni blažen sliedit mir i pokoj,
tutako poražen najde se život svoj.
Tiem družbo ljuvena, s nesrećom zle zgode.
i okorna vrjemena snevarkom prihode
svaki hip i svak čas, kako se vidi svud,
u tužbi da sviet vas provodi svaki trud.
Tiem ako život moj provodim u vaju,
druziem se ne zna broj ki s tužbom dni traju,
ki gore od mene i cvile i tuže,
i trude pakljene s nesrećom sve druže,
a navlaš gospoda, ki cvile u službi
kojiem se sloboda promieni na tužbi,
suzice roneći ter prieku smrt žude,
vrh sebe noseći sve muke i trude.
Nu pokli toj takoj češ meni prisudi,
čemeran život moj do groba da trudi,
ter odkli ne mogu mienit se na tomu:
hvalu ću dat bogu na daru svakomu
da svojom milosti daj me tad nadieli,
s nesrećnom žalosti kad me smrt razdieli.

POČINJE LIBRO KOJE SE ZOVE

PELEGRIN.

PELEGRIN.

Tko želi tužbu čut i trude razlike
  i što je plač priljut, komu nie prilike:
pojući čuj mene, ter će čut u pjesni
  tužice pakljene i plačne boljezni,
i jade vrh jada, ke najdoh hodeći
  put tmasta zapada, trudom se gojeći.
Trudjahan za što bjeh, sliedeći plačni vaj,
  i drugo ne željeh, razmi sam duši raj,
da moj duh zabude pri višnjoj radosti
  sve muke i trude s minutom žalosti;
najliše prvi trud, kad plačan život moj
  prisudi višnji sud nesreći jadovnoj.
Od zviezda svieh takoj budući prisudjen,
  da traju život moj rascvieljen i utrudjen,
jur bješe prišla vlas od zimnje naravi,
  da studen, led i mraz zemlji se objavi,
iz tmastieh oblaka kad pada snieg bieli
  zelenca ter svaka s liskom se razdieli,
svi vihri studeni kada se pobune
  cviet svakoj zeleni ter s liskom obrune;
ne mala tužica ter mi da tolik vaj,
  gdje zima kraljica izajde na sviet saj,
zlosrda i ohola, svoj narav sliedeći,
  od mraza vrh kola u draču sjedeći.

Ova pjesan dolazi u običnom rukopisu fratarske knjižnice pod broiem 77, na l. 71, iza 17. pjesme, kao sastavina knjige šeste; varijante su iz Bašićeva priepisa od god. 1781, gdje je naslov Putnik aliti Pelegrin. 7 *baš.* plač i vaj. 14 *baš.* ražaljen.

Mljah da ju porazi svi od svieta sliedjahu,
gdje joj se svi vlasi na glavi vidjahu
s mosuri ledeni, pod vencem od drače,
u komut spleteni, da srce proplače;
i niedan božji stvor pokoja ne imaše,
sjever i kozomor gdje prid njom dimaše.
Tolika mećava ter bješe po svieti
i studen krvava, ku nie moć izrieti,
ter zvieri vidjeti ne mogah ni ptice,
ni okom nazrieti tekušte vodice,
ni drugu niednu stvar, gdi je duh živući,
gorušte sunce zgar da ju stopli i svrući;
za što se tajaše u sinjem oblaku
ter od zgar ne sjaše, da stopli stvar svaku,
čiem pride pravi rok od višnje ljubavi,
da svietli svoj istok svietu se objavi;
da svojom milosti prisvietli istok taj
vjekuštom svjetlosti obasja vas sviet saj:
po kom se stekoše s vrjemenom svi roci,
što od njega rekoše po pismu proroci,
ter nam se prigodi mjeseca časnoga,
da dieva porodi človjeka i boga.
U onuj istu noć, u oni hip i čas,
kad htješe s nebes doć na zemlju radi nas
sin boga živoga s goruštom ljubavi,
sužanstva vječnoga da svoj puk izbavi:
ja bivši srjed puta od moga poroda
tužba me priljuta i plačna nezgoda
nesreći prisudi, da s plačem dni traju,
da život moj trudi u tužbi i vaju.
Tiem leden i mrazan, ni u miru ni u goju,
zastranih sebe van daleče svies moju,
moja svies po svietu da trudi svaki čas,
jak pčela po cvietu ištući mednu slas;
da najdem mjesto toj, gdje bih se nastanil
i gdi bi život moj u goju sahranil;
gdi bi mi sunačce ljuveno i milo

28 komut *ili* homut? 31 *baš*. gdje. 37 *baš*. višnjem 45 *baš*. jasnoga.

ledeno srdačce i moj duh stoplilo,
da leden i mrazan ne budem tužiti,
sunčanu prijazan čiem budu združiti.
U misleh ja takoj sebe van stojeći,
jadovit nepokoj u srcu gojeći,
svaki hip i svak čas želeći pokoja,
jeda mi dobar glas naviesti svies moja:
u toj se u mene moja svies povrati,
nu tužbe pakljene ni moj trud ne skrati;
ter ne viem, moj bože, taj žalos i tuga
što podriet ne može me srce iz kruga,
gdje meni svies reče: svud s desna i s lieva
obajdoh daleče, što sunce obsieva,
i što sam obašla ja, trudna svies tvoja,
još niesam vaj našla tihoga pokoja.
Nie školja, ni otoka, ni sela, ni grada,
od sunca istoka, do tmasta zapada,
da človjek može reć: ovdi je kraljevstvo,
u kom se može steć pokojno blaženstvo.
Tiem grozno procvielih na taj glas jadovan,
i sam se pak dielih iz moga doma van,
i drumom hodeći toliko trudan bjeh,
na ramu noseći pun misli šupalj mieh.
Prigna me, vajmeh, san u moj trud najveći
i njeka boljezan, ku ne viem izreći,
pod njeki javor suh, visoko vrh gore,
da se moj trudan duh pokriepit ne more.
I vazeh šupalj mieh, ki nošah vrh pleći,
da uprosim misli svieh, što mi će tuj reći;
nu ništo u miehu ne mogoh vidjet ja,
za-č misli sve bjehu u maglu zašle tja.
Vrh sebe lie stoje, mnjah se će vratiti,
tužice da moje budu se skratiti;
tutako ter taj mieh, velmi se boleći,
odrieših na pospjeh, suzice roneći,
da odriešen stoji tač, ako se povrate
me misli na moj plač, da se opet uhvate.

62 *baš.* stopilo. 95 *baš.* tuj takoj.

Nu oni suh javor, gdje ne mnjah nikadar
prijati razgovor, jaki sve plačna stvar,
spravi se u tolik smieh, ki se izreć ne more,
gdje odriešen šupalj mieh držah ja vrh gore;
i mnom se naruga, jaki sve da sam lud,
da žalos vrh tuga zada mi velik trud.
U toj se velik jaz, ne viem gdje u gori,
u zemlji u taj čas tutako otvori,
iz koga plah vihar plaho se podviže,
jaki sve biesna stvar ter maglu pristiže;
ter maglu razvija ter misli sve moje
po prahu rasija, u krovu da stoje.
Mah misli u gori ne viem ki od boga
u proso satvori rad mene neboga,
ni u čem mir ni pokoj da mi nie prijati,
da se prie život moj bezredno prikrati.
Na pokon i prah taj stvori se mravljami,
da meni vječni vaj ne lipše s tugami;
ter mravlje pridoše, kojiem se ne zna broj,
ter vajmeh zgrizoše do zrna proso toj,
da po sva vrjemena od prosa od togaj
ni zrno sjemena ne ostane na sviet saj.
Pak mravlje pridoše pod javor, gdi ja bjeh,
ter meni zgrizoše do krpe šupalj mieh;
ter treptjeh ter predah od muke pakljene,
te mravlje gdje gledah lazeći vrh mene,
bez broja ke bjehu ter ne znah žalostan
što u zemlji ne htjehu kopati sebi stan,
običaj kako je od svoje naravi,
u vrieme da stoje pod zemljom sve mravi.
Vrh jada sve jade još vidjeh u gori,
gdje medvjed od klade tudjer se satvori.
Mnjah, da ga hudoba pakljena objavi,
gdje mravlje pozoba i niedne ne ostavi,
ter javor vajmeh (suh) zgrohota vas u smieh,
medvjedov gdje trbuh nadu se kako mieh.

105 *baš.* gdi. 107 *baš.* podiže. 111 *baš.* Pak. 117 *baš.* kijem. 124 *baš.* ter. 133 javor — suh *po baš. priepisu, frat. rkp.* mramor (*bez* suh.)

Nadut se valjaše po travi ter takoj
plač s tužbom skladaše za tolik nepokoj;
rikaše u plačan glas, koliko da pravi:
ja medvjed u zao čas pozobah sve mravi,
u meni ter moj duh jadove sve ćuti,
gdje nadmen moj trbuh sit hoće puknuti;
žalos me oznobi, ćutim trud krvavi,
gdje u mojoj utrobi koporu sve mravi
i trbuh moj grizu, da opeta na bil dan
sve žive izljezu iz moga kruga van.
Jeda je gdje koga, plačna me pohodi,
za ljubav svieh boga ter me sad slobodi!
za što je, vaj meni, stvar plačna na svieti,
tolik trud pakljeni da budem podnieti.
Tuj prinie namjera jednoga od satir,
po gori gdje tjera s matragom plahu zvir:
plahu zvir ostavi a medvjeda smlati
matragom po glavi, ter život svoj skrati,
svar da bude taj medvjed u gori
podnieti sve trude da se tač umori.
Za-č hotje sud pravi, svoj život da skrati,
na pokon sve mravi životom da plati;
rastav se životom da je po sva vrjemena
i sada i po tom od njega spomena.
Nu mravlje zgrizoše medvjedov trbuh taj
ter žive pridoše opeta na svit saj;
pak njeka od vila tudjer se objavi
tiem mravljem ter krila tutako pristavi,
ter krili treptjeti počeše tutako
a po tom letjeti po lako po lako.
Nu stekši krila taj, to više leteći,
stekoše smrtni vaj, poginut ne mneći;
za-č svraka tuj dodje prugove loveći,
ter niednu ne odje od mravalj leteći.
I pride pak sova, leteći u nesvies
od njekud iz lova, jaki no manen bies.

153 *stih pogrješan, ali je tako u rkp.* 154 umori] *u rkp.* umrieti, *što se ne sriče s predjašnjim stihom.* 157 *baš.* u pozna. 162 *baš.* tuj tako. 163 *baš.* krilim — tuj tako. 170 *baš.* mamjen.

Biesna se naklati ter svraku gdje leti
u gramfu uhvati da mravlje osveti.
Gramfom ju zadavi što može vaj brže,
ter žive sve mravi prohodom izvrže.
Pogibe tač svraka pak se tuj u gori
tutako mrav svaka od zlata satvori;
i dunu vihar plah, ki spaše u krovu,
ter ništar ja ne znah kud zanie tuj sovu.
I rekoh: moj bože, koji bi ovoj sud,
moj život gdje može trpjeti tolik trud?
misli su sve moje utekle od mene
i u gori tuj stoje u prosu stvorene!
Zgrizle su mravlje mieh, u kom ja do groba
sve misli shranit mnieh, kako se podoba.
Tihoga pokoja ter nie mi moć prijati,
kako će svies moja bez misli moć stati;
a duh se vajmeh moj bezredno skončava,
gdje tolik nepokoj tužba mi zadava,
ne znavši sam što ću u pustoj dubravi
bez misli, u što ću skupiti te mravi.
I rekoh: moj bože, je li tko na svieti,
u prosu da može me misli prinieti
do mene neboga, gdje treptim i predam,
da čuda takoga živ se ja nagledam!
Iz prosa čes moja za-č da mi povrati
me misli bez broja, da moj trud prikrati:
tadaj bih mogao riet: nisam se potopio,
još me nie taman sviet na volju oznobio.
Nu ne bi zaman plač ni moje vapjen'je,
da budem opet tač steć moje željen'je;
ter mi se trudan duh pokriepi malahno,
gdje meni javor suh prišapta lagahno:
prie ner li danak bil mrak bude skratiti,
sve se će u tvoj kril tve misli vratiti.
Mojemuča mala tamo je proso sve
do zrna pobrala, u kom su misli tve.

171 *baš*. svaku. 175 tad svaka *u našem rkp*. tat *t. j*. tad. 176 tuj tako *baš*. 183 grizle] *i naš rkp. prvobitno* grizle, *ali je istom rukom ispravljeno*: zgrizle. 188 *baš*. trude. 189 *baš*. znajuć 190 *baš*. tej.

Pripravno tiem stani, kad pride vrieme toj,
ter misli sve shrani, ke prospe u kril tvoj;
u prosu ke nosi za vele slavan dar,
i sve što t' zaprosi, ne bran' joj niednu stvar.
I rekoh: javore, molim te vajmeh sad,
kako toj bit more, reci mi boga rad?
U svako jur doba dano je naravi,
što prima utroba, da se toj probavi,
i što se probavlja, veće se nikadar
opet ne ponavlja u svoju predjnju stvar.
I reče javor moj: dano je naravi,
da obsluži razlog svoj, da obsluži drum pravi;
protiv(n)a godišta nu su sad nastala.
ter narav za ništa jur je sva ostala.
Tko sije pšenicu, zemlja mu vrat plodi;
tko sadi ljubicu, trn'je mu ishodi.
Neka t' je i ovo znat (a nie stvar laživa),
tovar se konju brat i mulac naziva.
Sliši još što ću riet tere ćeš čut sada,
na što je došao sviet i razlog i pravda.
Tovarom se dava na domu i u polju
čista zob i trava, češu ih na volju;
češu ih i glade svaki hip i svak čas
i musi ne dade da im sjede na oćas:
a dobar konj sada u zabit stojeći
primira od glada, travice želeći;
ne samo travice da okusi zelene,
ner suhe slamice i pljeve ječmene.
Tiem vajmeh, dragi moj, može se vidjeti
da plačni nepokoj svud raste po svieti;
tužbom se ponavlja vesel'je i rados,
i naliep probavlja jednaga i slados.
Trudi sviet skončaju i tužbe velike,
ljudi se stvaraju u zvieri razlike.
Vrh svega sviet trudi, za-č se sad radjaju
mahniti i ludi, koji ga vladaju;
a, vajmeh, razum vas scieni se za ništa

216 *baš.* prednju.

ter ne ima niednu vlas, kako stog strništa;
razumna ter mudros stlačena uzdiše
a smamljena ludos k nebu se podviže,
i ohola nje gizda i narav prokleti
izviše svieh zviezda hoće se propeti,
da od zgara nad nami i sada i po tom
kraljuje zviezdami i kopnom i vodom.
A sad sam čini sud, je li ki na svieti
pod nebom veći trud, razmi toj vidjeti?
Još da je tko bogat, toliku ima vlas,
ako bi bio rogat, svak tomu čini čas;
i kriepos od blaga, koje nam čes dieli,
od mila do draga prijazan razdieli.
Tiem koga nadieli zlosrd'jem čes huda,
taj tuži i cvieli od muke i truda,
i svi ga porazi s nesrećom još sliede
i mili i drazi rane mu povriede.
Na pokon i svoj stan i pleme i rod svoj
goni ga sebe van, za dat mu nepokoj,
jak tudjin da tako trudi se tukući,
u vrieme u svako tudjine služeći,
neka se dreseli po tudjoj državi,
očinstva da želi, s čiem ga rod rastavi.
Tiem je li sud pravi, da od svieta bogatstvo
s jedinstvom rastavi prijazan i bratstvo?
Tiem mudri govore vičući svakomu,
da ništor nie gore, ner li bit lakomu.
Za-č skupi lakomac i priešno i hrlo
sam sebi konopac zažima na grlo;
a od zlata vajmeh dar i kriepos od blaga
primaga svaku stvar napokon i vraga.
Mno-krat se još zbude, da vajmeh pri blagu
razum se zabude i duša da vragu,
od onieh najliše, na kojieh suzami
čemerno uzdiše zemlja lies i kami.
Tiem koje ufan'je imaju pri bogu,

246 smamljena] *baš. priepis, naš rkp. pogrješno* samljena. 259 *baš.* svud. 267—268 *u rkp.* bogatctvo — bratctvo. 269 vikući *baš. priep., naš rkp.* uichiuchi.

ki tudje iman'je sve grabe što mogu,
i sirote plačne, k tomuj se može riet,
i žedne i lačne progone na on sviet;
od kojieh suzice, suh kamen za jedno,
padaju prid lice, ki sudi pravedno,
s razlogom ki sudi i pravde ne krati,
ner kako tko trudi, takoj mu trud plati.
Piligrin dragi moj, nu ću sad parjati
zlieh ljudi tolik broj, kieh nie moć zbrajati;
koliko za sada, vaj meni nebogu,
za-č tuge vrh jada prikladat ne mogu.
I ja sam boži stvor njekada človjek bil,
a sad sam suh javor u gori potamnil;
javor sam vajmeh suh, lie ovdje vrh gore
u meni trudan duh još jedva kopore.
I ovdi svieh dana ja kunem čes moju,
obsječen bez grana, vrh gore gdje stoju,
svi vihri na svieti gdje ob noć i ob dan
hoće me podrieti s teškerom zemlje van.
Vaj, gdje me suh javor moja čes obrati,
da niedan razgovor ne mogu prijati.
Godina ciela jes i druge dva diela,
da me je moja čes u pustoš zaniela;
i ovdi se stanih ja vrh gore najliše
da tuge i jada nigdar mi ne lipše.
Gdje trpim svaki jad, prik zime a navlaš
bije me snieg i grad, mlati me slana, daž;
trudi me leden mraz, za-č hoće čes moja,
da ovdje po viek vas ne prijam pokoja,
da zimi ni ljeti, proljetjem ni u jesen
ne mogu vidjeti ni cvietka ni zelen.
Niedna vrst od ptica gdje vajmeh ne poje,
nit je čut slavica na tužbe na moje,
da mi da kad godi ljuveni razgovor,
gdi trudim ja odi, vrh gore suh javor.
Bio sam mlad i pristao, i u snagu najbolju,

306 grad] *u rukopisu pogrješno* daž, *ali je već starom rukom ispravljeno.*

i sve sam ja imao što sam htio na volju;
imao sam vesel'je, imao sam i rados,
i niedno dresel'je ne poznah ni žalos.
Nu mi čes prisudi, kad caftjeh u slavi,
nenavid zlieh ljudi da se vas pripravi
svom silom na mene, da bude tač napriet,
da me prie prožene pod zemlju na on sviet,
da po sva vrjemena za toli plačan dar
od moga imena ne zna se niedna stvar.
Ter mi trud zadaše i plačnu boljezan
i još me prognaše iz moga doma van.
Cvileći ter takoj od muke i truda,
zastranih život moj a ne znam sam kuda,
stramputno hodeći i ob dan i ob noć,
sve boge moleći da mi su na pomoć,
jeda me sahrane po svojoj ljubavi
ter mene nastane u mirnoj državi.
Nu njeki sinj oblak željno me rascvieli
ter mi se u tmasti mrak satvori dan bieli,
i ništor ne vidjeh ner sjever pripusti,
gdje kako nadmen mieh pripuhnu iz usti,
u oblaku ter mene jadovno za dosti
vrh gore zelene zanese s plahosti
sjeverov vihar taj, ki čini u nečas
da sliedim plačni vaj bez konca po viek vas,
tužicom nadieljen, ku ne viem ja izriet,
da trudim rascvieljen, dokoli teče sviet.
I ti se tiem čuvaj, da i tebe ne stvori
nesrećan plačni vaj divju zvier u gori,
ali pak javor suh u ovojzi dubravi,
vječnoga da tvoj duh truda se ne izbavi.
Nu ćeš još na svieti nakazni razlike
očima vidjeti i trude razlike.
Strpjen'je tiem spravljaj ter tvoje sve zgode
s naliepom probavljaj, kako kad prihode;
a mene ostavi i plačna i tužna
u pustoj dubravi jadovna i ružna,

339 *baš.* svaki čas.

gdje trpim plač priljut; a ti se nikadar
ne nadaj veće čut od mene niednu stvar.
Pakljeni za-č poraz (za ki sud nu ne viem)
vaze mi sada vlas, da ostanu vazda niem.
Na pokon javor suh, bez vida sliep ostah,
ostah niem, ostah gluh, ter toprv trud poznah;
toprv me tužen'je i nov trud rascvieli,
za-č se sve oćućen'je sa mnome razdieli.
Nu od njega ništore, kad vajmeh svrši toj,
iskusit ne more čemeran život moj;
ter gorče prosuzih neg ništor na sviet saj,
za-č željan ne iskusih, tko je bil javor taj.
Odlučil za-č bjeh ja zaklet ga u taj čas
sunačcem, koje sja od zgara vrhu nas
u pustoj dubravi, podobno ako je,
da mi se objavi imenom taj tko je,
tko li ga u gori nesrećna človjeka
javorom satvori, da trudi do vieka.
Vrh svega vrh toga tuj mi se prigodi,
put mene neboga mojemuča gdje hodi,
štapa se držeći gdje neboga hrama,
na batu noseći bisake vrh rama,
Krcate sve prosa bisake nošaše,
bez postola bosa, ter jedva hramaše.
I rekoh: svi bozi, vječna vam bud' hvala,
slavan nam dar nosi mojemuča mala,
na puno ako su, ke bjehu zašle tja,
me misli u prosu koje sam stradjal ja.
Mojemuča nu pride ter javor i mene
oposlom obide vrh gore zelene,
vrh živa kamena; a po tom najbrže
bisake s ramena isprti i vrže.
Pak sjede na kami, sjedeći ter takoj
objema rukami otirat poče znoj,
od truda i od muke a pak se zlovoljna
podniemi na ruke, jak da je mramorna,
sjedeći uz javor suh, vrh kamena živa,

378 slavom nam *baš. priepis, naš rkp. samo* slavan dar nosi.

da u se pojmi duh, gdje trudna počiva.
Nu poče pršati tihoga vjetra ćuh,
ter joj se povrati u sebe trudan duh;
pak iglu babjaču na kami nagladi
trnovu ter draču iz pete izvadi.
Mnjah ju će žestoka tužica skončati,
krvava osoka gdje joj poče kapati.
Nu drienka s bokvicom kamenkom natuče,
vedašom krpicom strpjeno ter muče
poveza ranicu tiho i po lako
ter zdravu jak pticu vidjeh ju tutako.
Pak k meni bolesnu s velikom ljubavi
ručicu da desnu, jošte me pozdravi,
i reče: zdrav budi, Piligrin dragi moj
s tobom se svi trudi rastali i jad tvoj!
Nu tko te umnoži tolikom žalosti,
u ovoj pustoši da stradjaš radosti?
Tko li je htio takoj, da se tač u tužbi
skončava život tvoj nesreći na službi?
Svieh boga nie li sud, tko ovdi prihodi,
da s plačem velik trud i tužbu provodi?
Tko ovdi prihodi za-č ovdi u gori
u drugo što godi tudjer se satvori.
A ti si prišal sad, a ne viem od kuda,
da trpiš tolik jad i trude vrh truda,
na ovi vrh gore, gdje trudan život moj
prijati ne more tihi mir i pokoj;
i ako se neć dielit odovle do tri dni,
većma ćeš procvielit, ner li se tebi mni;
za-č čine dogovor tri dusi pakljeni,
da tebe u mramor satvore studeni,
ter ćeš sam poznati, kad ti se toj zgodi,
koje se zlo pati kad se to dogodi.
Nu se sprav' ter prieši, ne čakaj ti roka,
najbrže ter bježi prie sunca istoka.
Tiem vazmi proso toj i zoblji kako znaš,

401 *rkp.* bolesni. 404 *u rkp. ovim redom:* s tobom se rastali svi jadi i trud tvoj. 408 tvoj *baš. pr., naš rkp.* moj 411 *rkp.* ovudi.

u misleh život tvoj na volju da vladaš.
Naglo se naklati, zoblji ga iz šake,
a meni povrati opeta bisake;
ter ti će misli riet obilno za dosti,
kamo ćes ti zaniet tvoj život i kosti.
Toj li mi neć podat postola jedan par,
nećeš moć pozobat toj proso nikadar;
i prie ćeš rastavit od tiela život tvoj,
ner li ćeš probavit bez jada proso toj.
Tiem ruke uzmakni, ako t' je život mio,
ter prosa ne takni koga si željan bio,
prijati čiem budu, što je moja odluka,
da ti nie za ludu vas tvoj trud i muka.
Vidiš li neboga gdje sam bez postola
potplate od noga na drače izbola,
o štapu hodeći, nabadaje sama,
pustinjom noseći bisake vrh rama.
Ter ne ištem za platu, neka t' je sad znati,
ni u srebru ni u zlatu za moj trud prijati,
ni drugu niednu stvar, Piligrin neka znaš,
ner samo jedan par postola da mi daš.
I rekoh: o móje, velika ti hvala,
ka s' misli sve moje u prosu pridala.
Nu je trudna, vajmeh, stvar u ovojzi dubravi
postola najti par toj tvojoj ljubavi.
Vidiš li plačni jad, ki se ovdi pati,
kamo ću vajmeh sad postole iskati?
Jurve je tmasta noć, a mjesec zgar ne sja,
kako ću vajmeh moć pustinjom projti ja?
A ona mi pak reče: dieli se odovle,
nie mjesto daleče, gdje ćeš nać postole.
Tiem se sprav' ter hodi i stupaj ne skrati,
a tebe ja ovdi sama ću čekati.
To li se neć spravit i sad se dieliti,
ja te ću ostavit a ti ćeš cvieliti.
Tri dusi pakljeni za-č hrle put gore,
u mramor studeni da tebe satvore.

433 *baš.* će se.

Još se će zgoditi, da t' će se proso sve
lepiri stvoriti, u kom su misli tve
Kad vajmeh začuh toj. mojemuča što pravi,
mnjah da se život moj od tiela rastavi,
i rekoh: kako ću trpjeti tolik jad.
gdje ću nać obuću u pustoj gori sad?
Lie se tuj podigoh ter gorom hodeći
iz glasa poklikoh suzice roneći:
jeda je gdje koga u ovoj dubravi,
hodi me neboga životom rastavi!
Za-č bih prie žagoran volio se umorit,
u kamen mramoran ner li se satvorit.
Sam hode gorom tač, zaman se trudeći,
uložih grozni plač ki nie moć izreći;
a željan moj uzdah poče me moriti,
za-č niednu stvar ne znah, kamo ću hoditi,
i rekoh: tmasta noć ovaj me umori,
da budem kosti oć van groba u gori.
Tiem višnji svi bozi, trudna me ne ostavte,
i tužbi ovojzi splesat me ne dajte,
čiem se ja proz goru opeta povratim
k suhomu javoru, da moj dug naplatim.
Postole kad nadju, o bozi ljuveni,
neka ja nasladju trudan duh u meni.
Ako bit može toj, da mi se trud skrati,
blažen će život moj vazda se moć zvati.
A ja se objetuju, pritužni vaš sluga,
ki velmi tuguju, naprćen svieh tuga,
vaj da ću plakati ter vam ću na pokon
živi vir poslati od suza za poklon.
Tuj hotje moja čes, da uzdah i plač moj
sviem bogom od nebes doletje prid hip svoj,
ter moje smiljen'je u muci i trudu
i grozno cvieljen'je ne bi mi za ludu;
svi bozi za milos za što mi stvoriše
tmastu noć u svitlos i mjesec odkriše,
odkriše i vedrinu ter mjesec moj jasan

476 *rkp.* izrieti. 493 *baš.* duh.

svjetlosti zgar sinu, jak da je bieli dan.
Tuj mi se prigodi vidjeti tutako,
ovčica gdje hodi po lako po lako;
i sumnju ne imaše tuj mene videći,
ner svoj drum sliedjaše, po tihu hodeći
put jele zelene, na briegu ka staše.
Vaj nu se na mene jantoli oz(i)raše,
ozrivši ter tako jala bi blejati,
ljuveno i slatko i mene zgledati,
koliko da veli: Piligrin dragi moj,
što život tvoj želi, skoro ćeš imat toj.
Lie trudan za dosti pustinjom hode tom,
s velikom radosti željah se stati s njom,
jeda se priblazni na moj plač i tužbu
i sa mnom prijazni da mi je u družbu.
Ter grozno cvileći prolih plač krvavi,
gorom ju sliedeći, jeda se ustavi.
Nu ne htje na moj plač ni na uzdah tužni moj
ustavit vajmeh tač najmanjši stupaj svoj;
ter brže što za njom moj život priešaše,
a ona prida mnom to većma bježaše,
i ne htje uzmaknut najmanjši svoj stupaj,
nit mi se da taknut po ništo na sviet saj.
Ter mučah trudeći ter trgah život moj,
u sebi sudeći, što može bit ovoj?
Dubravom i gorom, lie truda vajmeh sit,
sliedih ju nazorom, čiem vidim gdje će prit.
Put sunca istoka nu tamo hodjaše,
gdje jela visoka na briegu tuj staše.
U tojzi dubravi pod jelu nu prišad,
sama se ustavi i ja se najdoh rad.
I ja se ustavih, pod jelom ter tuj stah,
i boga proslavih i hvalu njemu dah,
scieneći ja takoj ponieti odtole
mojemuči maloj pod javor postole.
I rekoh u sebi: reci mi, moj bože,
molim se ja tebi, što ovoj bit može?

510 *rkp*. moj.

Pusta je sva gora, gdje nitkor na svieti
ne može obora ni sela vidjeti;
a ne viem ovci toj vaj što se prigodi,
da sama život svoj pustinjom provodi,
gdje nie psa stražnika ni pastiera svoga,
ner tužba razlika od truda svakoga;
ter vajmeh nie mao trud človječjoj naravi
učinit pravi sud, u ovojzi dubravi
koga je narava. gdje se sama goji,
vnkova i lava da li se ne boji?
Nu se meni mnjaše, da je toj boži dar,
pod jelom gdje staše toliko liepa stvar,
gdje bješe svieh strana taj tiha ovčica
na prute šarana, kako jarebica.
U mene ter tako primi se ma kriepos,
ljuveno i slatko kušaje tuj liepos:
pažah ju i gledah, nu ne htjeh bliže prit,
vidjeti za-č željah, na pokon što će bit.
Ter vele čudnu stvar tuj vidjeh na svieti,
ku ne mnjah nikadar očima vidjeti,
na drobnu travicu gdje se sva položi
prikloniv glavicu da truda odloži.
I poče tuj spati, budući bio danak,
da bnde prijati pod jelom tih sanak.
Nu tiho gdje spaše, spravih se hoteći,
što mogoh najlakše, taknut ju hodeći.
Ter blizu prišad k njoj, taj čas se probudi,
a vajmeh život moj zaman se potrudi.
U taj hip i u taj čas na noge ter kom sta,
jaki no zimnji mraz me srce sve osta,
gdje se bjelja stvori ner li je labut bil,
ali snieg na gori. prie neg je okopnil.
Tiem ju ja ne taknuh, sebi se bojeći,
i stupaj uzvrnuh, velmi se boleći.
Sebe van ter tuj stah, jak kamen stanovit,
posudit za-č ne znah što može ovoj bit.
Nu u tojzi zeleni, ovčica gdje staše,
živi vir vodeni iz mramora vraše;
vraše tuj vodica i taj vir živući,

koga se ovčica nasiti pijući,
I kada se napoji, vidih ju sebe van
pri viru gdje stoji kako stup mramoran.
Lie na me gledaše, ter jednom ovca taj
željnije uzdaše ner ništa na sviet saj,
i rekoh ovci toj, stojeći pri vodi:
nie zaman uzdah tvoj, još će bit što godi!
Tudjer se ovčica pod jelom u gori
prikrasna djevica pri vodi satvori.
Vidivši čudo toj od ovce pribiele,
mnjah srce i duh moj probiše sve striele;
nu rekoh: djevice, molim te željno ja
za rajsko tve lice iz koga sunce sja,
ako je slično toj, uresu gizdavi
koja si od gospoj, ti mi se objavi.
Za-č znaju svi bozi, da me trud skončava,
čiem saznam, ti tko si, krunice gizdava,
kojom li krieposti ovdi se u gori
tom rajskom lieposti od ovce satvori?
Ku liepos nitkore, govoru ja tebi,
izreći ne more ner sam bog na nebi.
Za-č tko bi vas saj sviet okolo obašal,
vaj ne bi ljepši cviet ni vidil ni našal,
ner tebe tuj stoje kod vodena vira,
za kom se sve moje srdačce podira,
tuj liepos videći ku prije po viek vas
ni javi ni speći ne vidjeh do danas.
Za toj bih velmi rad, da budem gospoje
sliediti tebe sad i vrieme sve moje
s tobome družiti i časno do groba
verno te služiti, kako se podoba.
Nu moje misli sve niesu sad pri meni,
tiem sliedit dike tve dostojno nie meni;
i drugo ne prosi od tebe život moj,
ner samo reć, tko si i od kud li je ures tvoj.
Nu bih rad mimo sve, odgovor da mi daš,
što je pravo ime tve, kojiem se nazivaš,

610 *baš*. riet.

gdje li je porodjen tvoj ures gizdavi ?
   gdje li je odgojen, kojom li naravi
ovdi se u gori, budući ovčica,
   prida mnom satvori gizdava djevica ?
Za-č nie toj bez čuda, djevice izbrana,
   taj oblas od kuda tebi je sazdana ?
I reče tuj meni : nie tebi dano znat,
   Piligrin ljuveni, kako ćeš mene zvat ;
ża-č niesam ja pala od žene, mogu riet,
   ner me je sazdala vodica na saj sviet.
Zorom sam izvrjela iz bistra studenca,
   gdi me je gojila od jele zelenca,
gdi sam ja život moj, odkli sam postala,
   Diani prislavnoj na službu podala.
I ovdi je stan meni i ovi lug priživam,
   pri vodi studeni, gdje sama pribivam.
I svuda kud hodim, svudi mlados moju
   bez družbe provodim u miru i u goju ;
ili spim ili bdim, još pravo mogu riet,
   da živa ne vidim človjeka na saj sviet,
ner ptice razlike i zvieri bez broja,
   kojiem nać prilike ne može svies moja.
I sam ćeš gledati od zvieri mnoštvo toj,
   ako se ne skrati prie reda život tvoj.
Nu mene ne more taknuti nikadar
   niedna zvier od gore, ni živa niedna stvar ;
po gori i polju ter svuda kud hodim,
   bez straha na volju moj život provodim.
Nu prije ner se dan svjetlosti rastavi,
   priti će crni vran u ovoj dubravi,
postole crljene u kljunu noseći,
   vrh jele zelene počinut hoteći.
Kad pride s postoli, a ti ga tuj stoje
   ljuveno pomoli, da t' liepo zapoje ;
ter kako luda stvar taj vranak oholi,
   vrć će se s jele zgar na zemlju postoli,

618 *rkp. može se čitati* zaslana *ili* sazdana ; *baš. priep.* sazdana. 648 *rkp.* uarchcie se.

da svoja oholas, Piligrin dragi moj,
pokaže taki glas, kakav je narav svoj.
Spravan ćeš tiem stati ter što mož najbrže
u ruke uhvati postole kad vrže;
s velikom ljuvezni pak mu rec: vranče moj,
hvala ti na pjesni, i ovi darov tvoj
ja ću sad prijati s velikom ljubavi
da se moj trud skrati u ovoj dubravi.
Djevica rekši toj pod jelom u gori
tutako ures svoj zmijom se satvori,
s krunom od bisera jak sunce ka sjaše,
kraj bistra jezera na travi gdje staše;
ter vajmeh scienjah ja, da tamo u gori
sunačce drugo sja i živ plam da gori,
živ plamen da gori; nu s krunom bisera
pod skorup zanori srjed bistra jezera,
gdje veće na saj sviet u vodi studenoj
ne bi čut ni vidjet pričudno čudo toj.
A ja sam stojeći kraj vode studene
pride vran noseći postole crvene;
taj vranak oholi ter se tuj nastani
u kljunu s postoli od jele na grani.
Ter kom ga vidjeh tač vrh jele stojeći,
uložih grozni plač, željno ga moleći,
i rekoh: crni vran, za sunce svjetlušte
i za dar, ki t' je dan nada sve letušte,
u vrime u svako da pustiš gizdavo
ljuveno i slatko, od ptica svieh slavo,
slatko mi sad zapoj, rad božje ljubavi,
da trudan duh se moj cvieljen'ja rastavi;
za-č se ću rastat vas u suzah plačući,
ako tvoj slatki glas ne čujem pojući.
Tiem vranak oholi da moj trud prikrati,
vrže se postoli i poče grakati.
Ja vazam postole, iz kljuna ke vrže,
spravih se odtole u biege najbrže.
A taj se crni vran tutako satvori

654 hvala ti *baš., naš rkp. grieškom samo* hvali.

papagao našaran vrh jele u gori,
iz glasa ter kliče: ako ćeš uteći,
nigdir se putniče ne obazri za pleći.
Za-č ako obazriet budeš se na zada,
neće te vas saj sviet slobodit svieh jada,
ni ćeš moć postole, Piligrin dragi moj,
ponieti odtole, gdje želi život tvoj;
ni ćeš nać javor suh u pustoj dubravi,
da se tvoj trudan duh s tužicom rastavi;
i misli sve tvoje k tomuj ćeš izgubit,
u prosu ke stoje i neće tvoje bit;
stramputno ar ćeš zać u lužje veliko,
bez broja gdje ćeš nać zvieren'je razliko,
i strašne još ptice, grifone najliše,
da t' velje tužice s jadovi ne lipše.
Ja vajmeh na taj glas u gori zeleni
stvorih se kako mraz i mramor studeni,
i rekoh sebi sam: ne imam gdje počinut,
očito sada znam, da mi je poginut.
Papagao rekši toj, tudjer se u gori
na jeli zelenoj strežićem satvori.
I pride akvila, strežića ter toga
ponese vrh krila vrh sunca gorkoga;
u sunce gorušte ponie ga vrh gore,
gdje niedno letušte više prit ne more.
A ja sam proz luge spravih se hodeći,
pun vaja i tuge, sve boge moleći,
da milos svieh boga u pustoj dubravi
trudna me i neboga u zabit ne ostavi.
Nu takoj sam hode proz luge zelene
sve tužne nezgode srjetoše tuj mene,
da od velje tužice, pustinjom gdje hodjah,
u sebi dušice pojmiti ne mogah,
gdje bješe dubrava svieh strana pripuna
vukova i lava, lisica i kuna,
i zvieri ostalieh pričudno mnoštvo toj,
velicieh i malieh, kojieh se ne zna broj.

708 žarkoga *baš.*

I od zvieri kom vidjeh toliku strahotu,
ovdi je momu, rieh, skončan'je životu;
ovdi su žalosti, gdje ću ja žalostan
ostavit me kosti na trzni groba van.
Ter treptjeh vajmeh vas stradjaje ufan'ja,
gledaje hip i čas od moga skončan'ja,
kad me će razdrieti vukovi i lavi
i u zabit zanieti po pustoj dubravi.
Nu ne znah, tko je taj pod nebom na svieti,
toliko plačan vaj da može izrieti,
grifone i arpije i zmaje ognjene
i troglave zmije gdje vidjah kod mene,
kravosce i tire, s dvie glave orlove,
centaure i satire i divje volove,
basiliske jadne i strašne kimere,
k nemani prikladne i ljute vipere;
i k tomuj ostale nakazni razlike,
velike i male od strašne prilike.
A ovo ja od jada i od velje boljezni
ne mogu za sada pripievat u pjesni.
U tojzi dubravi još vidjeh djevicu,
gdje nosi na glavi bisernu krunicu,
i bješe do pasa za diku niz bil vrat
nakrješpan od vlasa prosula venčac zlat,
i u ruci u desnoj zlatan bat nošaše,
zvieren'je ter sve toj prid sobom zgonjaše.
I rekoh : nikadar nie narav stvorila
toliko liepu stvar od djevic i od vila.
Nu odkli je nje liepos i dika gizdava
stlačila svu kriepos od vukov i lava,
gdje ne bi zaniela človječjoj naravi
srdačce van tiela od velje ljubavi!
Nu tko joj vlas sazda, da slavan ures svoj
kraljuje i vlada zvieren'je divje toj?
Kojom li prijazni u pustoj dubravi
strašive nakazni pod svoju vlas stavi?

Stihova 731—732 nema baš. rukp., ali su kako se iz saveza vidi, jamačno grieškom izostavljeni. 746 negriešpan *baš.*

Nu bliže kad pride u gori, gdi ja stah,
tudjer me obide neboga smrtni strah
s veljega poraza, ki ne viem izrieti,
gdje bješe do pasa djevica vidjeti;
a od pasa ljuti zmaj, toliko strašna stvar,
ku prije na sviet saj nie sazdal nikadar.
Nu rekoh: dobra kob, gospoje gizdava,
' tvoj sužan i tvoj rob ovo t' se pridava,
uresu izbrani, na službi da sam tvoj,
samo mi sahrani od zvieri život moj;
najliše gospoje čiem misli me zberu,
u prosu ke stoje pri tužnom jezeru,
gdje stoji suh javor vrh gore zelene,
moj tužni razgovor, ki je daleč od mene.
Tiem kruno od gospoj, tvu milos ne skrati,
čin' da se život moj k javoru povrati,
u pustoj dubravi gdje su misli moje,
od zlata gdje mravi pod javorom stoje,
ke ne viem pobrati ni poniet odtole,
čiem budu pridati mojemuči postole.
Pukal bi živ kami od velje boljezni,
gdi ju moljah suzami, s velikom ljubezni.
Na molbu nu moju suzami ke prolih
tuj dievu gospoju na milos priklonih,
ter meni u taj čas taj gorska djevica
vas vesel svoj obraz pokaza i lica.
K tomuj mi još reče: pokriepi trudan duh,
nie mnogo daleče od tebe javor suh;
skoro ćeš tamo prit, putniče dragi moj,
gdje ć' misli sve skupit na volju u kril tvoj.
Postole nu bljudi, mojemuči ke nosiš,
što život tvoj žudi ako hoć da isprosiš.
A zvieri bez broja, ke vidiš kod mene,
volja će bit moja, da tebe ne tegne
niedna zvier od gore, ni ostale nakazni,
ner da te sve dvore s velikom prijazni.
Pak zlatu jabuku, gizdavu mnogo stvar,

759 *naš rukp.* brižе. 783 *naš rkp.* gorka. 788 *naš rkp.* gdje ćeš.

da meni u ruku za vele slavan dar
ī reče pak meni: govoru ja tebi,
Piligrin ljuveni, drži toj pri sebi;
dokle ti može bit, pri sebi drži toj,
ako neć izgubit bezredno život tvoj.
Za što ta jabuka, koju t' sam dala sad,
od lava i od vuka primaga biesan jad,
i zvieri ostale, zlosrde naravi,
velike i male privodi k ljubavi;
putniče gizdavi, još svoja usilos
pakljene naravi privodi na milos.
Za to ju sahrani, za to ju sabljudi,
da te tuj nastani gdje život tvoj žudi.
A sad se odpravi, Piligrin dragi naš,
po pustoj dubravi ter hodi kudi znaš.
Djevica rekši toj, ljuveno i slatko,
pritužan duh se moj pokriepi tutako,
i rekoh tuj stoje: velika ti hvala
na daru, gospoje, ki mi si sad dala.
Hranit ću ovi dar, govoru ja tebi,
jaki sve dragu stvar do groba pri sebi.
Po tom ja ovo rieh, o višnji moj bože,
čudniju stvar vidjeh, ner li se riet može,
djevica gdje se taj u pustoj toj gori
ognjeni ljuti zmaj tutako satvori,
ter krili potrepti s biesom se pak spravi,
i s plamom poleti po pustoj dubravi,
a svoj se zlati bat, ki ojde na travi,
satvori u taj (t)rat kravosac krvavi;
s krili se satvori ter zmaja sliedeći
otide po gori dubravom leteći;
a zvieri ostale, ke vidjah nebog ja,
velike i male, plah vihar zanie tja,
ter veće na svieti ni k desnu ni k lievu
ne mogoh vidjeti kod mene stvar živu.
A ja sam proz luge spravih se hodeći,
sve trude i tuge na glavi noseći,
tužicu priljutu ćuteći, hode pješ,
rasputju ni putu za-č ne bjeh vajmeh vješ.

Ter tako sam hode, jur bješe k večeru,
k bistromu od vode nabatah jezeru,
gdje bješe kraj vrjela pri vodi studeni
utva zlatokrila na travi zeleni.
Lie sama tuj bješe ter malo po malo
ružicu pasješe i cvietje ostalo.
Nu po tom oćuti i vidje tuj mene,
tudjer se uputi put vode studene,
u jezero to slatko, ter na mom prihodu
jak biesna tutako zaroni u vodu.
Utrudjen a ja bjeh pustinjom tom hode
hlipeći ter željeh napit se te vode;
i prem htjeh priuiknut, vaj da se napoju,
pak malo počiknut u miru i u goju;
nu hotje čes moja, vaj meni nebogu,
da ni u čem pokoja prijati ne mogu.
Za-č nje(t)ko pokliče i poče vapiti:
nie t' dano, putniče, vodicu tuj piti,
za što je u gori taj voda izvrila,
odkli bog sviet stvori, na službu od vila,
da je nitko ne okusi vilinje družbe van,
tko neće da suzi i ob noć i ob dan;
za-č mu se podoba, tko je bude okusit,
da bude do groba uzdisat i suzit.
Tuj mi se prigodi toliko čudna stvar,
gdje nigdjer pri vodi ne vidjah nikogar,
razmi sam što čuh glas u pustoj dubravi,
ki mene u taj čas u sumnju postavi,
i rekoh: nie trud mao, ki se sad prigodi,
jur je dan izlinjao a sunce zahodi;
jurve je k večeru, nu ak me stigne noć
pri ovomu jezeru, kamo ću po tmi poć?
Nigdir li trudeći ne može život moj
ni javi ni speći prijat mir ni pokoj?
Što t' mi se prigodi nebogu na svieti,
žedjahan pri vodi da budem umrieti?
Što li ću nebog, rieh, kod vode studene

826 *rkp.* k jezeru. 848 *baš.* počinut.

bez misli bez mojieh odlučit od mene?
Pokli misli moje sa mnom čes rastavi,
u prosu ke stoje u pustoj dubravi,
pak tužni javor suh od mene daleč tja:
s kiem ću sad dogovor učinit nebog ja,
ali ću poginut i sam se oznobit,
ali ću priniknut, vodicu bistru pit?
Lie učinih vajmeh sud, da veći na svieti
ne može biti trud, ner žednu umrieti.
U zlatnoj jabuci ufan'je nu moje,
ku nošah u ruci, sve bješe tuj stoje,
ter prignuh glavicu ter počeh žedan pit
tuj bistru vodicu, koje se napih sit.
A pak se uzmaknuh vode sit u taj čas
ter željno uzdahnuh, jak da sam bolan vas.
Nu odnikao istom bjeh od vode studene,
a plaho zamjerih gdje jezdi put mene
jedna vil od gore na plahom jelenku,
najbrže što more jak utva niz rieku.
Ter vajmeh ljepšu stvar, odkli sam na svieti,
prie toga nikadar ne mogoh vidjeti,
gdje bješe taj vila niz bil vrat do pasa
krešpano pustila pramen'je od vlasa,
venačac biseran noseći na glavi,
moj život čemeran ki tudjer zatravi.
Jezdaše ter takoj iz gore zelene
u košulji tankoj od biele koprene,
proz koju bjelja put svoja se vidjaše,
ner li je snieg i labut, gdje plaho jezdaše.
Oholo jezdaše taj dikla ljuvena
i zlat luk nošaše vrh svoga ramena,
i trkač pozlaćen na bedri pun strila,
kojiem bi živ kamen objestran probila.
Na luku te vile još bješe ure(d)na
od zlata i od svile tetiva spletena.
Tuj k meni priteče, gdje ja stah pritužan,
stan' tvrdo, ter reče, moj si rob i sužan.

905 *rkp.* urena *ili* čirena *baš.* uredna.

Pak spasa zlatan pas ter prešno i hrlo
sveza mi u taj čas tužan vrat i grlo;
htješe mi i ruke na zada sputiti,
svršeno sve muke da budem ćutiti,
tutako u ruku nu vazeh iz njedar
od zlata jabuku ka bješe slavan dar,
i rekoh: o vilo, molim te željno ja,
za lice tve bilo, iz koga sunce sja,
prim' ovi liepi dar, krunice od gospoj,
jaki sve dragu stvar od mene ki sam tvoj;
tvoj sužan i tvoj rob za što ću ja biti,
mramoran dokli grob bude me pokriti.
Nu samo za sada izbav me tužice,
ne moj mi na zada vezati ručice,
vaj vilo gizdava, pokle t' se na službu
tvoj sluga pridava, sliš moj plač i tužbu;
smiluj se na mene, uresu izbrani,
postole crljene ter sa mnom sahrani,
postole ove dim, s kieh trudan život moj,
ili spim ili bdim, ne ima mir ni pokoj;
ter treptim ter predam ter život moj muči,
dokle ih prie predam malojzi mojemuči,
kad meni povrati misaoce sve moje,
neka se naplati za trude sve svoje.
I reče meni taj gospoja od vila:
ne bih te za sviet saj slobodna pustila;
nu t' neću ručice vezati na zada,
za tvoje suzice ke roniš ti sada;
lie ćeš taj zlatan vez na grlu nositi,
sliediti moj ures, pješice hoditi.
A meni nie plata, Piligrin neka znaš,
jabuka ta zlata, koju hoć da mi daš;
za-č slavni perivoj, gdi je naša dubrava,
Piligrin dragi moj, ljepši plod sazdava;
za-č gdje mi stojimo i zimi i ljeti,
perivoj gojimo, koga nie na svieti.
A ti ćeš tamo sam učinit sud pravi,
kad vidiš dvor i hram u našoj dubravi,
Dianu gdje dvore, s kojom su na službi

sve vile od gore jednaga u družbi.
Nu je meni vlas dana, tko se tuj napoji,
vodit ga svezana k vilinjoj gospoji;
tko li se uzbrani, htjevši se rvati,
da ga stril moj rani, da život svoj skrati.
Tiem dviž' se odtole, govoru ja tebi,
a nosi postole, kako znaš pri sebi.
Vaj ne htje ćut mene ljuveni ures svoj,
da većma povene čemeran život moj;
taj liepos izbrana nu mene pritužna
povede svezana za roba i sužna;
ja pješa hodeći, pun vaja i tuge,
a ona jezdeći na jeljenu proz luge.
Vidivši taj poraz, proz luge hodeći,
od straha treptjeh vas, suzice roneći;
a tužan moj uzdah padaše na on svit,
za-č niednu stvar ne znah od mene što će bit.
Hodeći lie takoj, tej luge ojdosmo,
planini k visokoj ter oba dojdosmo,
k ljepšojzi dubravi, koja se može riet,
da taku ne objavi ni sazda vas saj sviet.
I po tom zajdosmo po tojzi dubravi,
meu dubjem najdosmo perivoj gizdavi,
i krasan i zelen, i okolo brštanom
lovorjem opleten i mrčom gizdavom;
od pribiele kosti još vrata zlaćena
s velikom lieposti tuj bjehu stavljena;
objestran od vrata dva lava još stahu,
u okoveh od zlata, ki stražu čuvahu,
ki strašniem pogledom daše mi tolik strah,
da smrti bezrednom tudjer se stati mnjah.
Mnjah pakljen još poraz planinom privrati,
gdje u toli strašan glas počeše rikati.
Strašnije rikahu, neg ništor na svieti,
i strašno još zjahu, htijući me proždrieti.
Nu vila gizdava u tojzi dubravi
zlosrd'je tieh lava pogledom ustavi,
dim vila, ka mene uvede svezana
u dvore blažene, gdje stoji Diana;

za-č vilu poznaše po košulji tanci
priklono ter staše jak tihi jaganci.
Još vidjeh stvar dragu, gdi je tamo van dvora
vrh vrata na pragu od biela mramora;
gdje pismo tuj staše od zlata pisano,
koje se svietljaše jak kolo sunčano:
ovi dvor i ovi hram i zelen izbranu
višnji bog stvori sam za slavnu Dianu,
vilinja gdje mlados slobodna pribiva,
da rajsku svu rados s vesel'jem priživa.
Ja płačan i tužan, nesrećni boži stvor,
kako rob i sužan uljezoh u taj dvor,
gdje vidjeh liepu stvar, koja se na svieti
ne može nikadar jezikom izrieti;
perivoj za što taj vas bješe, vaj meni,
zemaljski kako raj, vas bješe zeleni,
od razlicieh trava livada gdje bješe,
svakoga narava ter cvietje captieše;
razliki ter taj cviet, koji se tuj plodi,
mirisom na on sviet dušicu zavodi,
a voća razlika, ka sada i po tom
najti se prilika ne može ljepotom;
najliše gdje bjehu po tunji sadjena,
ter ljepše rastjehu ner kita zlaćena.
A dubja ostala od polja i od gore,
velika i mala, procienit tko more?
razmi sam bog pravi, koji je dal kriepos
zemaljskoj naravi, da plodi tuj liepos.
Mimo sve liep stabar tuj vidjeh stojeći,
toliko slavnu stvar ku ne viem izreći:
stabar ki tuj staše, gdje zelen izbrana
mjeden stup imaše od zemlje do grana,
a listja i grane od srebra imaše,
svudi po sve strane jak sunce ter sjaše.
Ter zajde svies moja od zlata videći
po granah bez broja jabuke viseći,
i rekoh: moj bože, je li ka živa stvar,
procienit da može toliko slavan dar?
Stvar se još pričudna i krasna vidjaše,

iz stupa mramorna vodica gdje vraše;
vesel'je i rados ter se tuj razbira,
medena taj slados gdje tiekom izvira
po rajskoj zeleni, da srce podere
razgovor ljuveni, gdje ptice žubere,
slavici najliše ljuveno gdje poju,
ki pietjem zanieše mene van svies moju.
Rajske se pjesance još vajmeh čujahu,
i hore i tance gdje vile vodjahu,
po zeleni travi livadom hodeći,
biserne na glavi venačce noseći.
A šator što bješe toliko stvar slavna,
pod kojiem sjedjaše gospoja Diana,
niedna stvar na svieti ne ima te krieposti,
da može izrieti tolike lieposti,
što bjehu tej vile bieliemi rukami
s biserom kitile zlatiemi kitami,
i svilom razlikom, pritankom tančinom,
s hitrinom velikom i čudniem načinom
po kožah razlicieh zvieren'ja svakoga,
što prije ne vidjeh od postan'ja moga,
nit se će vidjeti tanja stvar, mogu riet,
pod suncem na svieti dokoli teče sviet.
I rekoh: nie ovoj pleteno ni šveno,
o višnji bože moj, ner je sve smišljeno.
Pri ljepoti tojzi još vidjeh sto vila,
gdje svaka luk nosi i trkač pun strila,
na straži ke stahu prid slavnom Dianom,
jak sunce ter sjahu ljepotom izbranom.
Ter gdje toj razbirah kraljevstvo i carstvo,
pri njemu zabivah me plačno sužanstvo.
Vaj nu se saj slados i rajska ljepota
obrati u žalos od moga života;
za-č mene, plačan stvor, jaki no sve sužna
uvede pod šator svezana i ružna
planinska ta vila, ka bješe uzao zlat
u gori stavila na grlo i moj vrat;
svezana ter me tač s velika poraza,
da sliedim grozni plač, Diani prikaza,

i reče: gospoje od vila kraljice,
prid slavno toj tvoje prišal sam sad lice,
ovogaj da t' roba ja budem pridati,
komu se podoba prieku smrt prijati,
za-č se sit napoji vodenoga živca,
na službu ki stoji od gorscieh djevica.
A dobro sama znaš, ka tvojom krieposti
kraljuješ i vladaš vilinjom lieposti,
da s' taj vir vodeni za vile shranila
i vazda po sve dni tudjinom branila,
da niedna živa stvar, o slavna kraljice,
ne takne nikadar te bistre vodice.
Van družbe od vila za toj si ti mene
na stražu stavila od vode studene,
od vira slatkoga, koji je radi nas
od nebescieh boga posvećen po viek vas.
A sada čini sud i da' nam sviem znati,
za taj grieh ki će trud ovi rob prijati?
Nu tebe gospoju željno ću moliti,
za svjetlos tuj tvoju, ne moj mu prostiti;
ali ga umori, da veće nie njega,
ali ga satvori u vepra divjega,
neka se poznava, čestita gospoje,
koga je narava vladan'je toj tvoje,
u našoj zelenci ter će t' bit, kraljice,
shranjeni studenci od bistre vodice.
Kom vila svrši toj, ka me tač prikori,
mnieh, da se život moj u mramor satvori,
ćuteći tolik trud i muke pakljene,
dokoli vidim sud, što će bit od mene.
Nu reče Diana: neću ga umorit,
sestrice srčana, ni veprom satvorit,
ma vilo ljuvena, ner li se ti spravi
ter meju ramena grbu mu pristavi.
Odkli nie putnik prav, ner se kriv nahodi,
trjebi je da grbav svoj život provodi,
neka se spomene, kakva je slados pit
od vode studene, koje se napi sit.
Diana toj rekši, spravi se taj vila,

hrlije potekši ner ptica i strila,
ter vajmeh popade ne viem gdje stramputa
jedan stup od klade, od suhoga pluta,
s kiem prišad pokliče, nebogu vaj meni:
probavi putniče bistri vir vodeni!
A pak mi vrh pleći taj trupac naprti,
gdje ja stah trepteći, jak bolan prid smrti.
I reče: primi toj, za ljubav svieh vila,
Piligrin dragi moj, što ti sam donila
iz naše zeleni, gdje se slas razbira,
živi vir vodeni gdje tamo izvira.
Sad se sprav' ter hodi, putniče dragi naš,
kudi te čes vodi na volju kako znaš.
Mnjah da se obori na mene vas sviet saj,
gdje mi se satvori u grbu trupac taj,
vaj ter se ugledah ja s grbom na zada,
gdje treptjeh i jadah od tuge i jada.
Grbav se tuj vidjeh ter grbav hodeći
jadovno procvielih, suzice roneći.
Od fierle štap vazam, ni u miru ni u goju,
ter pojdoh vajmeh sam sliedeći čes moju,
i srjetoh veći broj od vila hodeći,
ner li je pčela roj u hustu stojeći.
Nu kom me srjetoše u pustoj dubravi,
ovo je, rekoše, Piligrin grbavi;
ter posta tolik smieh i grohot od ruga
od vila planinscieh, ke srjetoh srid luga.
Taj čemer priljuti videći prida mnom,
mnjah se će svrnuti planina gori dnom,
s veljega poraza, gdje vile svieh strana
vikahu iz glasa s pleskan'jem od dlana:
ovo ga, ovo ga, što veće stojimo,
u prasca gorskoga daj da ga stvorimo.
Od velje tužice vidjevši taj poraz,
po zemlji na lice ponikoh u taj čas,
suzice roneći u tuzi i u vaju,
te vile moleći, da me se ohaju.
Nu zaman sve bješe, što počeh plakati,
za-č me se ne htješe neboga parjati;

ner većma što jadah, roneći suzice,
to većma prikladah k jadovom tužice.
Nu moj plač priljuti ni od suza usilos
ne može svrnuti te vile na milos,
ner li me uhvatiše s pobunom tolikom,
ter me namlatiše po grbi tršljikom.
Lie vazeh u ruku ja vajmeh iz njedar
od zlata jabuku ka bješe slavan dar.
Po tom ju vidješe, staše se čuditi
i jednaga sve rieše: grieh ga je ubiti;
s mirom ga ostavmo, putnika grbava,
a mi se odpravmo put našieh dubrava.
Ter s vihrom pojdoše, s velikom plahosti,
a mene ojdoše jadovna za dosti,
gdje grozno rascvieljen, pun plača i tužbe,
s vesel'jem razdieljen, sam vajmeh bez družbe,
dielih se odtole, u ruci noseći
crljene postole, a grbu vrh pleći.
Štapom se podpirah dubravom tom hode,
i od žedje umirah ja trudan bez vode,
i rekoh: moj bože, čemu sam na svieti,
pokli se ne može ovi trud podnieti?
Tiem višnja ljubavi u ovoj zeleni
trudnu mi objavi kladenac studeni,
da bistre vodiçe budem se napiti,
daj malo dušice da mogu pojmiti,
neka ja sluga tvoj, o bože ljuveni,
pokriepim život moj pri vodi studeni.
Nu ako se prigodi, da budu trudan prit
k studenoj toj vodi, ke bih se rad napit:
čin' tvoja prijazan, ako se podobi,
da niedna nakazan trudna me ne oznobi;
po gori za što svud što veće prohodim,
to veći vajmeh trud s boljezni nahodim,
vaj momu životu ako je trud veći
ner ovuj tegotu nositi vrh pleći.
Hodeći nu takoj po pustoj dubravi
mnjah, da se život moj od tiela rastavi,
u suze cvieleći nesreće rad hude,

razlike sliedeći boljezni i trude ;
od grbe tegotu noseći najliše,
da momu životu žalosti ne lipše.
Lie i ako uzdisah i cviljah u muci,
ufan'je nu imah u zlatnoj jabuci;
za što znah, usilos od zlata da more
svrnuti na milos zvieren'je od gore.
Čineći taki sud u jabuci zlati,
mnjah veće niedan trud neću moć prijati,
nit me vila more ni neman zatravit,
ni zvieri od gore životom rastavit.
Nu što toj posudih, svies moju lomeći,
zaman se potrudih tiem svjetom gojeći;
za-č višnji svi sudi hotješe toj takoj,
do groba da trudi čemeran život moj,
da mučim i trudim u vrieme u svako,
i pravo što sudim da je sve opako,
i da me zlatan dar od tuge i jada
ni druga niedna stvar ne odkupi nikada;
ter gorom tuj hode strampútno proz luge
nigdjer me ne ojde tužica vrh tuge,
da sliedim plačni vaj, rascvieljen i trudan,
kako sve človjek taj nesreći nazuban
i svietu tamnomu, koji me izdava,
životu ter momu plačni trud zadava,
pod grbom najliše, kom me čes nadieli,
da moj duh uzdiše i srce da cvieli.
Slavica nu začuh u gori tuj stoje
ter se moj trudan duh pokriepi gdje poje;
za što mnjah, da reče: Piligrin ljuveni,
nie mnogo daleče studenac vodeni;
spravi se tutako ter ćeš nać kako med
jezero prislatko i hladno kako led
pod sjencom od bora, urešen ki je toli,
da se njim sva gora slaveći oholi.
Ja plačan boži stvor, u sumnji ki predah,
na daleč zelen bor prida mnom ugledah.
K njemu se uputih, radosti ter vel'je
u sebi oćutih i rajsko vesel'je,

gdje vjetric pršaše a listje od bora
po tihu šušnjaše, da uzdiše sva gora
od slasti tolike, ku nitkor na svieti
ne može u vieke jezikom izrieti;
a voda gdje vraše iz mramora biela,
duh se moj htijaše rastavit od tiela,
tih žuber vodeni vaj gdje se čujaše
po travi zeleni, ka u cvietju goraše,
ter miris i taj cviet, što nie moć izrieti,
učini na on sviet me srce zanieti,
ter ostah u bludu daleče sebe van,
jak težak u trudu kad vidi prvi san.
I ostidoh kako mraz, dokli prie razberu
tuj mednu rajsku slas u bistrom jezeru,
ko bješe obgradila zelenca razlika,
koja bi smamila oružna vojnika.
Nu ne imam krieposti nit ju ću još steći,
tolike lieposti da mogu izreći,
tuj vajmeh ljepotu od rajske zeleni,
ka momu životu zada trud pakljeni;
za-č meni čes moja svu želju prikrati,
da ni u čem pokoja ne mogu prijati;
ni žednu vodice ne da mi tuj piti,
gdje trudan dušice ne mogah pojmiti.
Za-č po tom htijah prit k toj vodi studeni,
truda se napih sit i tužbe vaj meni,
a vode ne okusih od bistra jezera,
neg željno prosuzih s gorkoga čemera.
Za-č nage tri vile ugledah, gdje bjehu
u jezero uplile ter se tuj perjehu,
ter se meni mnjahu tej rajske lieposti
tri sunca da sjahu s istočnom svjetlosti,
i rekoh: moj bože, je li tko na svieti,
tuj liepos da može i diku izrieti?
Za-č vajmeh ja kriepos ne imam toliku,
da mogu tuj liepos pobrojit i diku.
Nu slavic pojući pokliče tutako,

1226 *naš rkp.* tiaše. 1249 nage] *rkp.* nagle.

te vile zovući ljuveno i slatko,
stojeći vrh bora vrh vode studene:
čujte se zlotvora, djevice ljuvene!
Jur putnik prihodi, sam hode bez druga,
da vam se u vodi naziemi naruga.
Prava me obadi tuj slavic gizdavi,
da mene u svadi s vilami ostavi,
a ja kriv ni dužan ništor se ne čujah,
ner trudan i tužan istom se sam čudjah,
gledaje hip i čas kad se ću skončati
i kad će pusti glas za mnome ostati.
Pierske te vile nu kom me nazrieše,
tri utve pribiele tudjer se stvoriše,
i tuj se dvigoše, leteći proz lug taj,
a mene odjoše, sliedeći plačni vaj,
plačni vaj u tužbi, nebavac da takoj
s nesrećom u družbi provodim život moj.
Za-č počeh vodu pit, trudjahan ku željeh,
ter kom se napih sit, naduh se kako mieh,
tolike boljezni u sebi ćuteći,
u plačne me pjesni ke ne viem izreći.
K tomuj se prigodi tužica još druga,
gdje su tuj pri vodi mnom njetko naruga,
s pleskan'jem rug i smieh ter poče skladati,
gdje kako nadmen mieh jah se ja valjati,
a k desnu i k lievu nigdjere na svieti
stvar mrtvu ni živu ne mogah vidjeti.
Samo čuh jedan glas, ki zazva tuj mene:
probavi rajsku slas od vode studene,
Piligrin grbavi, slatka je voda taj;
nu malo probavi, rukom se popipaj,
ter primi, moj druže, koje su tri vile
venačac od ruže na glavu stavile.
Ja vajmeh na taj glas, cvileći ki pihah,
rukom se u taj čas po glavi popipah:
od osla uha dva ter najdoh na glavi,
minuta tužba sva da moj trud pojavi,

1269 *rkp.* priiersu, *ispravih u* pierske, *ili možda* pri jezeru. 1275 ku] *rkp.* ki.

da plačan i tužan, kud godi prohodim,
pogrdjen i ružan moj život provodim.
Vaj nu se podvigoh s travice zelene,
iz glasa ter klikoh kraj vode studene:
o vodo studena, u nečas izvrila,
tva se slas medena naliepom stvorila!
tvoj se vir vjekušti do kaplje prisušil,
s koga sam vjekušti plačni trud sadružil!
ostao te pusti glas, neka su spomene
bez konca po viek vas od tebe i mene!
ali se sve vrjelo još sa sviem jezerom
naliepom stvorilo i od zmija čemerom;
ali se smutila, kad more zle zgode,
suzami od vila ke k tebi prihode!
Pak projdoh hodeći po pustoj dubravi,
od osla noseći dva uha na glavi,
ćuteći tolik sram, vaj meni nebogu,
ki nitkor ni ja sam izreći ne mogu.
Mala bi bila toj, što me čes povriedi,
da veći nepokoj tužna me ne sliedi.
Ar gorom hode tač trudna me i neboga
gorčiji stiže plač ner nigdar prie toga,
ter plačna i tužna srjed gore zelene
grdobna i ružna navede čes mene,
gdje jedna od vila kraj vira vodena
bješe se sakrila za stabar od kliena.
Taj vila pridraga skrovena staše tuj,
i bosa i naga i blieda kako ruj,
trpeći tolik sram, ki nitkor na svieti
ne može ni ja sam jezikom izrieti.
Za-č bješe taj vila i bosa i gola
vode van isplila, vidivši Apola,
Apolo čiem projde dubravom hodeći
ne daleč od vode u liru zvoneći.
Apolo nu prošad gorom se uputi,
a vila velik jad toprva oćuti,
vidivši neboga, za stabrom vireći,

1319 vodena] *baš.* studena.

satira jednoga u dipli svireći,
ki prišad k vodi toj u pustoj dubravi
tutako stupaj svoj u sjenci ustavi,
kraj vira ter kleče na travi zeleni,
gdje voda taj teče i živac medeni,
ter poče šakom pit i tač se za dosti
do grla napi sit te rajske sladosti.
Pak kliče iz glasa, pojući u pjesni
s trudnoga poraza od gorke ljuvezni
čes svoju moleći, na nj da bi nanila
iz luga hodeći ku godi od vila.
Još kliče: svi bozi u višnjoj državi,
mala se stvar prosi od vaše ljubavi,
dajte mi od luga ali vam od gore
jednu vil za druga, ako mi bit more;
za-č da steć mogu toj, blažen bih za dosti
provodil život moj s velikom radosti,
ter bih se podal vas toj vili na službu
i ostavil u saj čas satirsku svu družbu.
Pustio bih i spilu brštanom spletenu,
sliedeći tuj vilu za milos ljuvenu.
Pak poče hoditi iz tiha po lako
i u dipli sviriti ljuveno i slatko,
okolo kladenca, razlik cviet gdi ctieše
i rajska zelenca svieh strana rastieše.
U dipli zvonjaše s goruštom ljubavi,
a okom metaše po gustoj dubravi,
jeda se prigodi da pride u taj čas
od vila ka godi na toli meden glas.
Nu vila ka staše za stabrom skrovena,
željnije uzdaše ner da je bodena,
i muče prosuzi trepteći kako prut,
kako taj u tuzi tko ćuti čemer ljut,
sam vajmeh bez družbe ter ne smie vapiti
ni svoj plač ni tužbe od stida odkriti.
Nu satir oćuti kraj vode studene
taj uzdah priljuti od vile skrovene.
ter ne htje da sviri, za-č vilu ugleda
za stabrom gdje viri i trepti i preda;

ner prešno uhrli, stavivši svu snagu,
da ju prie zagrli bez košulje nagu.
A vila neboga pokliče u plačan glas,
u ruke svieh boga pridavši svoju čas,
i reče: svi bozi, molim vas za svu moć,
sada mi nebozi budite na pomoć;
milos mi ne brante ni vaše ljubavi,
dievstvo mi sahrante u ovojzi dubravi.
Navlaš ti, pričista Diano gospoje,
čin', da nie za ništa cvieljen'je sad moje;
pri tebi vaj meni da bih se ja vila
u mramor studeni neboga stvorila,
da nitkor ne more riet vajmeh po viek vas:
satir je od gore poljubio moj obraz.
Tiem se tuj u gori, gdje željno procvieli,
tutako satvori u mramor pribieli.
Nu liepos ni diku ne izgubi taj vila
ter shrani priliku, kako je prie bila.
Lie satir pritječe k mramoru bielomu
cvieleći ter reče: životu vaj momu,
uresu gizdavi, što me čes svieh boga
s tobome rastavi plačna i neboga!
Vaj što mi ne da čes, dokli bješe živa,
angjelski tvoj ures da sa mnom pribiva!
Što mi čes zabrani, neharna gospoje,
tvoj ures izbrani da sa mnom ne poje,
da s veljom ljubavi, mramoru studeni,
ovi se lug slavi i ovi vir vodeni;
ter naše kad pjesni zvieri bi začule,
sve bi se s ljuvezni na blagos prignule;
ptice bi letušte još male i vel'je
s ljubavi gorušte ćutile vesel'je.
A moja sva rados i pokoj minuti
svrnu se u žalos i u plač priljuti,
gdje me čes razdieli i s tobom razdruži,
do groba da cvieli moj život i tuži.
Pak polit suzami jaki sve plačan stvor
objema rukami zagrli taj mramor,
i poče ljuvena celivat taj lica,

ka behu rumena ko poljska ružica;
taj lica rumena i usni i obraz
nu bjehu studena jaki no jedan mraz.
I reče: druže moj, tko ovdi u gori
ljuveni ures tvoj mramorom satvori:
tvoju je ljepotu mramorom proslavio,
a momu životu vječni plač ostavio!
Pak malo odstupi ter dipli o kamen
od jada razlupi jak biesan i manen,
jak bolan a po tom tuj leže na travi
želeći životom da ga smrt rastavi,
da veće u gori s tolikom boljezni
u plamu ne gori od gorke ljuvezni.
Jak bolan ležaše cvileći ter takoj
sve prieku smrt zvaše, da vazme život svoj.
Žaleći tuj vilu na pokon u mao čas,
u kladinu gnilu stvori se nebog vas.
Taj satir priplačan u kladu bi stvoren,
pak pride vuok lačan od truda umoren,
ter gnilu tu kladu, gdje leži na travi,
svu ozubi pri gladu zlosrdom naravi.
Nu se vuok oznobi gorčije od jada,
za što mu ne probi napokon ta klada;
za-č kom se nasiti od klade gniladi,
priniče pak piti, da srce nasladi
od bistroga vrjela tekušte vodice,
gdi je svoja čes htjela, da ćuti tužice.
Pak prišad toj vili, stvorena ka bješe
u mramor pribieli, sva zelen gdje ctieše,
na zadnje ter noge poče se dvizati
i od vile neboge svoj obraz lizati.
S ljubavi velikom lizaše mramor taj
krvaviem jezikom, ćuteći velik vaj,
kako da poznava po mramoru bielu,
koja je dubrava gojila tuj vilu.
Ter velmi ljuveno poče ju ljubiti
u lice studeno i grozno suziti.

1410 ka] *baš.* da, ko] *baš.* jak. 1411 rumena] *baš.* ljuvena.

I po tom poljubi nje usni gizdave,
na tli mu svi zubi padoše iz glave,
ki biše stvoreni u crvi repate,
u vieke po sve dni da u smradu zlopate.
I oči još svoje izgubi i vid svoj,
bolježljiv tuj stoje pri vili mramornoj.
K suncu se trbuhom pak svrnu na travi,
životom i s duhom gdje ga smrt rastavi;
ter život svoj skrati, ćuteći smrtni vaj,
životom gdje plati ljuveni celov taj.
I u kremen pritvrdi svoj se trup satvori,
gdje ga ćes pogrdi i gdje ga umori,
da je vječna spomena od smrti žagorne,
od tvrda kremena i od vile mramorne;
da veće nitkore po vas viek u vieke
te taknut ne more mramorne prilike
bez zledi bez svoje; da dievstu po viek vas,
i mrtvo ako je, vazda se čini čas.
Za-č vriedni govore, pod nebom da ništo
draže bit ne more ner dievstvo pričisto.
Ja trudan i plačan i grozno rascvieljen
i tužan i mračan, s vesel'jem razdieljen,
u škrobut i brštan pri hridu skrio se bjeh,
izljesti vajmeh van iz krova gdje ne smjeh,
gdje željno uzdisah od tuge pakljene,
na pokon za-č ne znah što će bit od mene.
Iz krova ter virah, plačnoga truda sit,
gdje od žedje umirah a ne smjeh k vodi prit,
zavjete nu mnoge učinih tuj stoje,
blazneći sve boge na trude na moje,
da meni nebogu u pustoj dubravi
nesrećnu pomogu u taj trud krvavi.
Na pokon izajdoh iz krova nebavac,
pirlitan ter najdoh od smrjeka peharac,
na kljanu viseći pri trupu hrastovu.
Ter vajmeh videći tuj liepos njegovu,
početh se snebivat u tojzi dubravi,

1460 i od] *baš.* kod.

i u sebi razbirat; tko ga tuj postavi?
Nu rekoh: ka godi od planinskieh vila
ovu je pri vodi krasnu stvar zabila.
Vazeh ga za mene i ja ga posvojih,
i vode studene njime se sit napih.
I kom se sit napih, za milos i ljubav
u njedra moja skrih peharac taj gizdav.
A po tom pak rekoh: hvala vam svi bozi,
za-č liepu stvar stekoh pri vodi ovojzi,
ako mi probude; za-č mi će haran bit,
potreba kad bude vodicu bistru pit.
Vidivši taj čuda, da nie moć izreći,
dielih se pun truda nesreću sliedeći,
ka zanie život moj stramputno najliše,
da plačni nepokoj nigdar mi ne lipše.
Stramputno ter zajdoh tom gorom vaj meni,
prodol'je gdje najdoh razlikom zeleni
od grma svakoga i od dubja i od trava,
s naredbom svieh boga što zemlja sazdava.
Nu milos taj bješe mimo sve vidjeti,
gdje trstje rastješe gizdavo na svieti,
ter željno uzdaše u meni trudan duh,
gdje u trstju šušnjaše tihoga vjetra ćuh,
vaj s većom sladosti ner li bih sam htio
ter moje žalosti prikrati velik dio.
Nu rajska slados taj teče mi u kratko,
za-č po tom veći vaj stiže me tutako;
za-č jednu trst vazam s kolience odrezah,
i u trstju sjede sam sviraocu izdjelah,
da u svirao tuj malu za taj dar ljuveni
sviem bogom dam hvalu u tojzi zeleni.
Nu bješe tuj jela po onudje od mene
zelencu nadvela vrh vode studene.
Tuj se ja podvigoh, Piligrin grbavi,
i k jeli toj pridoh i sjedoh na travi,
i pleći naslonih od jele na stabar,
i u svirao zazvonih lie kako trudna stvar.
Sviraoca nu moja ne bi mi s radosti,
nit mi da pokoja ner gorke žalosti;

za-č vajmeh u taj čas svireći tu stoje
prodol'jem projde glas od sviraoce moje:
ovdi je grbavac, prišal je sam sade,
od smrjeka peharac ki vilam ukrade!
Ter meni u taj čas sviraoca pripusta
od straha na taj glas ispade iz usta.
Bivši me tolik strah, jak bolna prid smrti,
tiem se mnjah vas u prah tutako satrti;
ter trudan vajmeh tuj protreptjeh kako prut
i kako žuti ruj probliedi moja put.
I rekoh: neće man sviren'je moje bit,
gorska će još neman ka godi k meni prit,
da mi da veći trud, da mi da veći plač,
nesreće moje sud za što je hotil tač,
da nigdjer život moj pod nebom na svieti
tihi mir i pokoj ne može vidjeti.
Tiem tužni nebavac od truda razjadan
izvadih peharac iz mojieh njedar van,
htivši ga vajmeh skrit pod zemlju gdje godi,
prie ner li budu prit nemani ke godi,
ali ga razbiti o stienu u taj čas,
da nitkor njim piti ne bude po viek vas.
Nu kom ga iz njedar izvadih tuj stoje,
toliko čudnu stvar po vrieme sve moje,
odkli sam na svieti i odkli me svies vlada,
očima vidjeti ne mogoh nikada:
vas bješe od zlata ter mnogo prifina,
da mu se znat plata ne može ni ciena.
Nu izlit ne bješe ni maljicem kovan,
i meni se mnjaše da je strugan na toran.
Na dnu mu još staše usadjen drag kamen,
jak sunce ki sjaše ali ti živ plamen.
Vrh čuda vrhu svieh Piligrin grbavi
tanku stvar tuj vidjeh pisanu gdje pravi:
Vulkan me izdube, Vulkan me izdjela
Diani na službe, gospodji svieh vila.
Kad pročtih vajmeh toj, ja ne viem, moj bože,
u tieli život moj ostati gdje može,
ćuteći tolik trud vaj meni nebogu,

od koga ni sam sud učinit ne mogu.
U sebi još rekoh: nie zaman ovaj stvar,
veći trud sad stekoh, neg prije nikadar!
I najdoh gdi je duplja u stabru od hrasta,
duboka i šuplja, potajna i tmasta;
peharac ter skrih taj u pustoj dubravi,
da veće na sviet saj nigdar se ne objavi.
Ne skrih ga po zlobi ner gorske rad viedi,
vaj da me ne oznobi, da moj trud povriedi.
Nu vidjeh, gdje hode vaj meni nebogu
tri vile put vode najbrže što mogu.
I rekoh: taj družba ne može zaman bit,
plač me će i tužba još ovdje oznobit;
hrleći za-č prieše put vode te vile,
ne da me utješe neg da me rascviele.
Od trišlje u drozgu tiem se ja sakrih tač,
prie ner mi nebogu zadadu grozni plač.
Odluka nu mi taj nebogu ne probi,
za-č po tom gorki vaj tužna me oznobi.
Za-č blizu kom biše od mene neboga,
najprie se napiše kladenca živoga;
kladenca živoga site se napiše,
pak lica rumena i ruke umiše.
Meu sobom još rieše: njeke su pečali,
ovdi glas čut bješe od tanke svirali,
ki prošad zvoneći kliče po dubravi:
sam pride hodeći Piligrin grbavi.
Prišal je sam sade Piligrin grbavac,
ki krovom ukrade Dianin peharac;
a nie moć nikoga nigdjere na svieti
kod vira ovoga očima vidjeti.
Što ovoj bit more, koji bi onoj glas,
satiri od gore jeda sad hine nas?
U krovu sad muče, potajno sad stoje,
jeda nas razluče od naše gospoje;
da skrovno nas vile gizdave i krasne
u satirske spile svireći priblazne?

1594 hine *baš.*; *naš rkp.* chine.

Kupido jeda li svireć se proglasi,
po tankoj svirali jeda nas porazi,
strelica da svoja i tužna himba taj
ne da nam pokoja, nego li trudan vaj?
Nu se sad dvignimo ter hodmo ištući,
jeda gdi vidimo koji duh živući,
jeda nam pokaže i pravo objavi
sviraoca što laže u ovoj dnbravi.
Iz krova ja virah iz trišlje zelene
i u sebi razbirah, što će bit od mene;
i vidjeh Bato bog za hridom gdje staše
ter gdi stah ja nebog prstom me kazaše.
U krovu tom stoje povriedjen velmi bih,
ufan'je sve moje za-č tudjer izgubih;
vilinja taj mlados poče me iskati,
ne da mi u rados vesel'je obrati,
ni da mi te vile boljezni odlože,
ner da me rascvile i moj trud umnože.
Nu po tom vidješe, gdje me Bat odkriva,
u trišlji, sve rieše, naša je protiva,
ter prešno dojdoše k zelenoj trišlji toj,
gdje u krovu najdoše čemeran život moj;
vrh tuga vrhu svieh ter višnji moj bože
složiše veći smieh ner li se riet može,
veleći: hodi van, uteći nie ti moć;
grbavče, zao ti dan a gora mrkla noć!
Peharac povrati gdje ga si sad sakrio,
ne moj ga tajati ako t' je život mio.
Ne mož ga potajat ni sakrit nikako,
za-č ga će sada Bat objavit tutako.
Ja trudan na taj glas, Piligrin jadovan,
izajdoh u taj čas iz toga krova van,
ter padši ničice suzeći rekoh ja:
planinske djevice, za sunce koje sja,
za mjesec i zviezde i višnje radosti,
i za rajske gizde od vaše mladosti,
nebescieh svieh boga za milos i ljubav,

1609 bako *baš*. 1617 i 1628 bak *baš*.

sliște me neboga, za-č ću sve riet uprav;
sve vam ću pravo riet i neću slagati
po ništo na saj sviet, da vam je sad znati.
Ja tužni grbavac, pravo se govori,
od smrjeka peharac našal sam u gori;
najdoh ga videći pri vodi studenoj,
od hrasta viseći na grani zelenoj;
od truda žedneći ter se njim napih sit,
na pokon ne mneći da mi će s tužbe bit,
vazeh ga i ponieh, gospoje ljuvene,
očito za što mnieh, da je stavljen za mene
u onojzi dubravi, gdje mi ga čes moja
nebogu objavi, da stradjam pokoja.
Zamjerna nu je stvar, ku vam ću kazati,
gdi mi se taj pehar u zlato obrati
s tolikom svjetlosti, ku nigdar na svieti
vašojzi milosti ja ne viem izrieti.
I njim se sit napih a pak ga u duplju
hrastovu ja sakrih, duboku i šuplju,
da se tuj sahrani taj toli slavan dar
gospoji Diani, kako sve svoja stvar.
Nu krasne gospoje, tužbe su ne male,
za-č misli sve moje daleč su ostale,
ostale od mene, kod javora suha,
u proso stvorene, gdje nie živa duha,
mojemuča ner mala, ka ih sama bljude,
ka mi je zadala velik vaj i trude,
za što me prisudi toj takoj hoteći,
da život moj trudi pustinjom hodeći,
da gorom tuguju jaki sve plačna stvar,
dokli joj daruju postola jedan par,
neka joj dug platim za službe za svoje,
ako se kad vratim gdje misli me stoje.
Bez misli nebavac za toj sam ja zabio,
taj zlati peharac na kom sam mjestu skrio,
i prie ću isčeznut od tuge i vaja,
ner se ću spomenut u krovu gdi je sada.
Tiem Bata molite, da vam ga objavi
a meni prostite rad božje ljubavi;

za-č pravda nie prava da ni će razlog toj,
da se prav skončava bez grieha život moj;
dosta je što ružan pustinjom sad hodim
i plačan i tužan moj život provodim.
Toj li ću noseći, vaj momu životu,
od grbe vrh pleći jadovnu tegotu,
i ošlje još uši na glavi, vaj meni,
bezredno da tuži moj život po sve dni.
Nu vile rieše sve: i kriv si i dužan,
himbe su htjele tve, da si ti tač ružan;
dubravom za-č hodiš ter od nas svieh vila
potajna uhodiš plandišta i vrjela.
A sad nam ne laži, za-č ti nie lagati,
pravedno ner kaži peharac gdi je zlati?
Na taj glas od vila gdje počeh plakati,
mnjah se će od tiela život moj rastati,
u sebi ćuteći tolik strah i muku,
gdje vilam uteći ne mogoh iz ruku.
I rekoh: gospoje, o planinska hvalo,
cvielen'je na moje slišajte daj malo;
nu gojno postojte za ljubav svieh boga,
naglo me ne mojte suditi neboga;
ne mojte u prieši davat mi smrtni trud,
jeda me utješi svieh boga višnji sud,
dil višnje ljubavi vaj jeda sine zgar
ter vam se objavi peharac, vaša stvar,
ter ovdi pri vodi u sjenci zelenoj
truda se slobodi čemeran život moj,
i togaj zla glasa, vrh mene ki pada,
s koga mi poraza ne lipše nikada;
ter milos taj vaša dobro će poznati,
što je bilj i laža, kad vam se povrati
peharac taj zlati, stvar toli pridraga,
s koga se prikrati moj život i snaga.
Nu vile rieše sve: grozni plač ustavi,
čule smo molbe tve, Piligrin grbavi.
Tiem ako ć' u goju srdačce smiriti,
sviraocu sprav' tvoju ter počni sviriti,

ter ćemo poznati, kom počneš sviriti,
hoć li prav ostati, ali ćeš kriv biti.
Priz volju ter tako s tle vazam sviraocu,
zasvirih tutako vaj meni nebavcu.
Svireći suzami sviraoca ma reče:
u hrastu prid vami ne mnogo daleče,
vazmite peharac u duplji ki stoji,
Piligrin grbavac ki skrovno posvoji.
Ja vajmeh po tom čuh, sviraoca što pravi,
mnieh moj se trudan duh od tiela rastavi.
Za toj svak čini sud, bješe li na svieti
pod nebom veći trud ner li toj podnieti,
sviraoca taj tužna gdje me tač izdava,
ni kriva ni dužna, ner kako stril prava.
Tiem pristah zvoneći a počeh plakati
suzice roneći i gorko jadati.
A jedna od vila spravi se u taj čas,
hrlije ner strila, ter najde šupalj hrast;
i u hrastu peharac tuj plaha gorska vil,
gdje ga ja nebavac u duplju bjeh sakril.
I kliče u taj čas: ovo vam peharca!
spaš' jedna zlatan pas ter svežte grbavca!
Pak prišad k toj družbi peharac donie taj,
gdje ja stah u tužbi sliedeći plačni vaj,
i reče: družice, ke ćemo zadati
grbavcu tužice, što je dužan da plati?
I okol sve staše tiem vajmeh kod mene
ter ve mi zadaše jadove pakljene,
s tolikom žalosti, ku javi ni speći
mojojzi slabosti nie dano izreći,
od smieha i od ruga da živu na svieti
me srce iz kruga bude se podrieti.
Pak jedna priljuti odpasa pojas svoj,
da meni njim sputi i ruke i vrat moj.
Htješe me sputiti jak sužna i roba,
da budem ćutiti boljezni do groba;
u trudu i u mukah da ja mrem hodeći,
na grlu i rukah zlati vez noseći.
Tiem vazeh u ruku ja vajmeh iz njedar

od zlata jabuku, da im se da na dar,
jeda se prigodi ter meni mito toj
od veza slobodi i ruke i vrat moj.
I rekoh: gospoje i dieve ljuvene,
podobno ako je, primite od mene
od zlata ovi dar, i krasan i gizdav,
kako sve dragu stvar za milos i ljubav.
Tako vam radosti, družice gizdave,
djevična mladosti, dostojna sve slave!
Tako vam služiti Dianu po viek vas,
ne mojte ružiti me lice i obraz,
ni ostalu moju put, ka vam se pridava,
trepteći kako prut koja se skončava.
Djevice čestite, k tomuj vas molim ja,
život mi prostite za sunce koje sja,
neka se može reć: Piligrin grbavi
milost je mogal steć pri vašoj ljubavi.
Sad činte što znate i da vas bog shrani,
samo me ne dajte suditi Diani.
Nu rieše te vile: nie nam to za platu,
nigdar niesmo bile lakome na zlatu.
I sam si vidil toj, gdi je naša dubrava,
koje naš perivoj jabuke sazdava;
i odkle smo postale na saj sviet do danas,
još niesmo poznale u mitu ka je vlas,
ni himbu, ka stoji u zlatu pokrovna,
s kojom se jad goji i strila otrovna,
ter taj vaj vrh vaja prihitro na saj sviet
prudeći razdvaja hitrinom rajski cviet,
da prije pogine, da se prie potlači
od striele zlaćene, tko ju gorko raslači.
Ja treptjeh u strahu, jaki sve plačna stvar,
a one lie metahu očima na zlat dar.
Nu reče jedna vil: ljuvene družice,
mnoge je provodil Piligrin tužice,
i sad ih provodi, kako sve vidimo,
dokli se slobodi, da mu zled prostimo!
Tiem sada primimo dar, ki nam dariva,
a njega pustimo slobodna i živa;

za-č nam je grieh duši, ako se pritužan
grdije obruži, ner li je prie ružan.
A druga reče vil: o družbo ljuvena,
tako moj obraz bil i lica rumena
ne oprudil zimnji mraz i sjever priljuti,
neću se po viek vas na mito prignuti
po zlatoj jabuci, potajni gdi je jad,
ku nosi u ruci ter nas njom hini sad.
Znate li, ka je plata i ke su žalosti
u mitu od zlata vilinjoj mladosti?
Znate li, što pati i ki ga trud skončava,
tko dlancu pozlati a pravdu prodava?
Što može bit gore, recte mi za rados,
ner vilam od gore sliediti lakomos?
Za toj se svaka nas i čuvaj i bljudi,
dokli nam zlat poraz mladosti ne oprudi.
Družice, a sada što rieči gubimo?
što mu se prikļada, tiemiem ga sudimo,
da mu se da plata, da pozna sam sade,
peharac od zlata za što nam ukrade.
Taj vila rekši toj, gorče me rascvieli,
ner da se život moj od tiela razdieli.
Pak druga reče vil: meni se mni sada,
pravi bi razlog bil da mu se smrt zada.
Tiem ovdi u gori svezana ostavmo,
da se sam umori, a mi se pak spravmo
put našieh dubrava Diani na službe,
planinska gdi je slava od vilinje družbe.
A tretja vil reče: po ljubav svieh boga,
mnim da smo daleče stupile s razloga;
za-č ne viem koju čas mi ćemo moć steći,
kad bude gorom glas lugovi poteći,
da smo se mi stale ter da smo smrt prieku
s plahosti zadale grbavu človjeku.
Viem i znam, da nie prav za svoja zla djela,
nu milos i ljubav gdi je naša zackniela,
ter svoj plač priljuti i od suza usilos

1802 dlancu] *baš.* dlance. 1808 tiemiem] *baš.* tiem.

ne može svrnuti nas vile na milos?
Tiem naš sud sadanji s milosti smiešajmo,
grbavoj maganji ter umriet ne dajmo.
Neka se slobodi, svrnimo smrtni sud
u drugi ki godi, sestrice, manji trud.
Rad molbe njegove tiem se sad pripravmo,
ter oči od sove glavi mu pristavmo,
da trepti i preda od velje tužice,
kad godi zagleda vir bistre vodice;
da mu je noć mila i mrzak dan bieli,
uzrokom od vila da suzi i cvieli;
i vazda da vene kako cviet na travi,
kada se spomene od naše ljubavi.
I rieše ostale: tako nas spasi bog,
dostojna s' sve hvale za dobar taj razlog.
Neće bit inako po vilinj ures tvoj,
sve se će tutako opravit sada toj.
Tiem jedna priskoči s velika poraza
ter slinom me oči tutako pomaza,
i tudjer ja takoj oćutih u glavi
i pogled i vid moj od druge naravi,
i počeh zvierit ja, jaki no i sova,
na sunce koje sja izašad iz krova,
ter bil dan ne mogah trpjeti ni zraku,
ner mrklu noć željah i tmastu pomraku;
i oči moje, mnjah, da mi je taj vila
velike jak orah u glavi stavila.
S očima od sove ter takoj ja ostah,
gdje mnoge jadove i novi trud poznah.
Toprv će ostat, rieh, od mene neboga
veći rug veći smieh, ner nigdar prie toga!
Što lipše meni sad u ovoj dubravi,
razmi sam smrtni jad, da me prie zadavi,
po svakoj državi neka svak može riet:
Piligrin grbavi uteče na on sviet,
a zemlji ostavi i tielo i kosti,
da se prie rastavi s razlikom žalosti.
Ostalieh vrh muka i mimo sve jade
zlata mi jabuka iz ruke ispade.

Tolik trud ćuteći, gdje s desna ni s lieva
ne mogoh uteći od vilinja gnieva,
nit se smjeh prignuti ni prostriet još ruku,
da budem dvignuti s tle zlatu jabuku.
Nu prišad jedna vil, tuj sjede na travi
ter zlatu na svoj kril jabuku postavi,
na kril ju svoj stavi ter vajmeh prida mnom
s velikom ljubavi poče se nišat njom,
od ruke do ruke, da meni da takoj
veći trud i muke i veći nepokoj.
Za-č zlata jabuka, ku vaze taj vila,
u klupko od kuka stvori se srjed krila;
k tomuj se spravi pak s velikom naglosti
plah vihar iz oblak ter plaho za dosti
zanese klupko toj ne viem kud u nesvies
po gori zelenoj, jaki no manen bies.
A vile ljuvene pridoše tutako,
neboga ter mene svezaše na opako
vezom od skrobuta, pri hrastu vajmeh tač,
da tužba priljuta zada mi velik plač.
Ter svezan ostah ja pri hrastu stojeći,
pun tuge i vaja, suzice roneći;
pak vile rieše sve: Piligrin grbavi,
zaman su suze tve i tvoj plač krvavi;
a sam ćeš poznati, koje se u gori
vjekušte zlo pati, tko taku zled tvori.
Ja ne viem, na sviet saj tko se je porodil,
tko bi moj plačni vaj i tužbe pobrojil,
i da se ne boli, gdi mi se od vaja
priplačno na poli srdačce razdvaja,
slišaje dogovor tieh vila od gore,
da mene, boži stvor, prie reda umore,
ali ti gdi zgrde moj obraz i lice,
da mi sve potvrde minute tužice.
Nu reče jedna vil: viem tužni taj sužan
što nam je sakrivil, životom da je dužan,

Od stiha 1871 u rukopisu Bašićevu fali nekoliko listova, t. j. od str. 47 do str, 61.

i da mu smrt prieku zadamo u gori,
kako zlu človjeku, ki svaku zled stvori;
ki naše zelence i naša plandišta
i otajne kladence ne scieni za ništa,
ter nie vir od vode, gdje godi bude prit,
gdi vile prihode, koga nie pjan i sit.
A to nie za dosti po ništa na svieti
vilinjoj mladosti taku zled podnieti;
za toj ga odrieš'mo od hrasta zelena
ter hrlo s njim preš'mo, o družbo ljuvena,
k Diani gospoji, neka se potrudi,
što mu se pristoji, da ga tač osudi.
Uz dubak zeleni tač svezan stojeći,
nebogu vaj meni, suzice roneći,
rekoh sam u sebi meu moj trud ostali:
svi bozi na nebi, mnim, da su zaspali,
ter sada ne mogu, gdje cvielim za svu moć,
prit k meni nebogu, da mi su na pomoć,
da me sad slobode od plača i tužbe
i od ove zle zgode, od vilinje družbe,
gdje hrlo uprieši planinska taj družba
ter me tuj odrieši od hrastova duba;
nu ne htje me ruke od veza slobodit,
svršeno sve muke da budem provodit,
svezaniem ter takoj sa mnom se tuj dieli,
čemeran život moj ter grozno rascvieli,
svezana vaj mene prid sobom goneći,
proz luge zelene stramputno hodeći,
rasputja ni puta gdje vidjet nie moći
— — — — — — — — — — —
i u svako još dobi ter tko tu putuje
togaj trud oznobi, da željno tuguje,
da cvieli i tuži s velikom žalosti,
tko se tač sadruži s vilinjom mladosti,
u vezu hodeći, kako ja pritužan,
slobode želeći plačni rob i sužan,
proz puste lugove, proz guste dubrave,

1930 *rkp.* stramputko 1932 *stiha nema* u *rukopisu.*

videći vukove, pantere i lave,
i zvieri razlike, kojiem ja ne mogu
izreći prilike, vaj meni nebogu.
Hodeći nu tako ne viem gdje zajdosmo,
gdje slavno i rajsko zagorje najdosmo.
Toj slavno zagorje kako raj sve bješe,
gdje jel'je i borje s topolom rastješe,
i zelen ostala i od dubja i od trava,
što je zemlja sazdala razlika narava.
Razliko još cvietje sve vidih tuj cteći,
što blazni proljetje po tihu gojeći.
Vaj koli ljuveno vidjeti još bješe,
gdje vrjelo vodeno po travi tecješe
iz biela mramora, da se tuj snebiva
zagorje i gora i svaka stvar živa.
Srdačce ter vene ter se duh podira,
gdje od vode studene taj žuber razbira.
A ptice gdje poju, slas nie moć izrieti,
ka htješe svies moju sebe van zanieti,
i srce iz kruga po pustoj dubravi,
da žalos i tuga sa mnom se rastavi.
Vaj nu se tuj meni sva rajska taj rados
u tojzi zeleni obrati u žalos,
Dianu videći u bisernu vencu
pod jelom sjedeći pri živom studencu;
i š njome velik broj od planinskieh vila,
ter htješe život moj rastat se od tila,
trpeći tolik trud i muke pakljene,
čekaje vajmeh sud, što će bit od mene.
Nu vile ljuvene, ke sa mnom hodjahu,
svezana ter mene proz luge vodjahu,
pridoše k Diani, gospoji svieh vila,
u sjenci prislavni gdi sjedi kraj vrjela
na travi zelenoj ter se tuj gizdavo
pokloni svaka njoj, kako je i pravo;
pak rieše jednaga: o kruno gizdava,
gospoje pridraga, vječna ti bud slava;
i hvala i slava, za-č si ti oda svieh
gospoja od dubrava i luga planinscieh.

A sad ti znano bud', da je zgara od nebes
odlučil višnji sud i sudom naša čes,
da se živ uhvati ovi rob i sužan,
da zlobe sve plati, sviem vilam što je dužan;
životom i glavom dužan je, gospoje,
za-č hode dubravom, kladence sve tvoje
i slavna plandišta od dubrav i od luga
ne cieni za ništa jak da su od ruga,
dubravom ter hodi, ter od nas svieh vila
potajna uhodi jezera i vrila;
ter nie vir od vode ni s desna ni s lieva,
gdje vile prihode, koji nam ne odkriva
Druzieh je pun zloba, ke nie moć izrieti,
za ke se podoba da bude umrieti.
Tiem se sad prikaza toj tvojoj ljubavi,
smrtnoga poraza neka se ne izbavi;
za-č hoće svi sudi, da se sad umori
za svoje zle ćudi, himbeno ke tvori,
neka se može riet od sada po viek vas,
dokoli teče sviet, da je tvoja slavna vlas,
gospoje izbrana, sva ljeta i godišta:
slobodi svieh strana vilinja plandišta.
Prie (ner) bi uhvaćen, od tebe, gospoje,
grbom bi naplaćen za zledi za svoje;
tve su ga još vile, planinska sva časti,
u gori sudile lie s tvojom oblasti,
od osla da uši prenosi na glavi,
da uzdiše i suzi i speći i javi;
i oči od sove još su mu tve vile
za zledi njegove u glavu stavile,
dubrava i svaki lug i od voda sva vrjela
da od njega čine rug svom družbom od vila.
I toj mu nie dosti jadova i tuga,
vilinjom mladosti ner se još naruga;
a pehar zlati tvoj, gdje smo tamo bile,
gospoje svieh gospoj, najdosmo mi vile,
u duplji od hrasta, ka bješe vidjeti
i mrkla i tmasta, tamna rieč na svieti.
Nu ako i staše u krovu, gospoje,

jak sunce lie sjaše u tmasti toj stoje;
a mi ga izniesmo iz tmaste mrklosti,
i k tebi priniesmo s ljuvenom milosti,
da ti se prikaže od zlata tvoj pehar
od družbe od naše jaki sve slavna stvar.
Tiem hinca umori, na smrt ga prisudi,
da vile po gori ne hini zlom ćudi.
Vrh svega vrh toga, što vile spravljahu,
mnieh sudi svieh boga vrh mene padahu.
Još moj duh popreda, Diana gdje me taj
priz oko pogleda jadovno na sviet saj.
Planinska gospoja još reče taj meni:
nie prva toj tvoja, grbavče himbeni.
Vidiš li što prave, čuješ li što vele
me vile gizdave od tvoje himbe zle?
Znaš, da t' se podoba sto smrti prijati
za mnoštvo od zloba, ke nie moć zbrajati?
A kamo zlaćeni peharac moj sade,
pri vodi ki meni lupeški ukrade?
Grbavče rec gdi je; rec pravo, ne laži,
tko njime sad pije, sredno mi sad kaži.
Ako ga s' gdje sakrio u gori zeleni,
gdi s' tamo njime pio moj živac studeni,
hrlo se odpravi, pritekši ter tamo
našad ga ne ostavi ner dones' ovamo,
ter meni povrati peharac zlati moj,
da ti se ne skrati bezredno život tvoj.
Za zledi za druge, neka t' je još znati,
žalosti i tuge neće ti lipsati.
A ja rieh: gospoje, po boga po živa,
i lice to tvoje, ko suncu odsiva,
neću ja za vas sviet toj tvojoj svjetlosti
niednu stvar lažno riet, ni snovat hitrosti.
Još da imam sto glava, prije ću sve dati,
gospoje gizdava, ner tebi slagati;
za-č mudri govore, da lažac po viek vas
shraniti ne more pri sebi svoju čas;

Stih 2036—2046 ovo govori Diana rugajući se grbavcem. *Opaska rkp.*

a tko čas izgubi, a navlaš lažući,
znaš da ga ne ljubi niedan duh živući.
Tiem vajmeh, sada znaj, istina kako je,
da pehar zlati taj ne ukradoh, gospoje;
ner li ga da meni čes moja prihuda,
pri vodi studeni gdje umirah od truda,
ne znavši niednu stvar u tojzi dubravi,
čigov je taj pehar, tko li ga tuj stavi.
Tiem da znam, da je tvoj, o kruno svieh vila,
prie bi se život moj rastavil od tila,
ner bi ga taknuo ja, govoru ja tebi,
po sunce koje sja više nas na nebi.
Nu trudim misleći, skončam se tomu vas,
smrjekov sud videći kako se u mao čas
u pustoj toj gori pri vodi studeni
u zlato satvori, nebogu vaj meni.
A sad čin' što t' godi, vilinja svjetlosti,
ali me slobodi i trudna oprosti,
ali mi smrt zadaj i sad me umori,
da veće tolik vaj ne sliedim po gori.
I poče Diana sviem vilam govorit:
ma družbo izbrana, neću ja umorit
grbavca ovoga zà pehar moj zlati,
ner ga ću neboga ja živa puštati.
Ter kako plačnu stvar učini tuj mene
svezati za stabar od jele zelene;
ter ostah cvieleći, jadovan i tužan,
slobode želeći, vječni rob i sužan,
gdi jehtjeh i pihah i gdje tuj srjed gore
željnije uzdisah, ner li se riet more,
želeći prie umriet, nego li biti živ,
gdje ne smjeh razlog riet, ne bivši ništa kriv.
Lie uzdisah i jadah i trudan još vele
grbom se naslonjah na stabar od jele;
za-č meu zlo ostalo ne da mi čes moja
ni vele ni malo prijati pokoja,
od truda i od muke s tužicom priljutom,
gdje bjehu me ruke stegnute skrobutom;
skrobutom stegnute, gdje polit suzami

jadove minute ponavljah s tugami,

ter svezan sve predah pri jeli zeleni

i prieku smrt gledah, da pride prie k meni.

Nu spućen gdi ja bjeh pri jeli zelenoj,

rascvieljen tuj vidjeh još velik nepokoj,

gdje od njekud hodjahu dvie vile stranputa

ter vepra vodjahu za grlo zamknuta.

I prišad k Diani, jednaga rieše njoj:

zdrav venče izbrani i kruno svieh gospoj,

prišle smo k tebi sad, jak k našoj gospoji,

da ti se tužan jad od vepra pobroji;

da učiniš pravi sud, vilinja gospoje,

koji će prijat sud za zledi za svoje.

Mi lugom hodeći u družbi jednaga,

zvieren'je loveći, gospoje pridraga,

mladjahna pastira najdosmo cvileći,

gdje suze otira iz glasa vičeći:

jeda je gdje koga, vepar me ukosi,

za ljubav svieh boga hodi me pomozi.

Mi k njemu dojdosmo ter mu tuj bezredno

krvavu najdosmo svu bedru i stegno.

I tuj se nam mnjaše, da vene travica,

gdje mu se vidjaše na bedri ranica;

i riesmo: rec' pravo, ne znaš li za sviet saj,

što je stegno krvavo i bedra tvoja taj,

ter cvieliš grozno tač, gorčije od jada,

a tužba i tvoj plač na on sviet propada.

I reče diete toj od muke pakljene:

čemeran život moj vas trepti i čezne,

i srce sve moje, gdje taj trud razbira,

s korienkom, gospoje, jur se sve podira;

za-č vepar divjačan ljutu mi da ranu,

da tužan i plačan do groba ostanu.

Na bedri ranica svjedočit može toj,

rad ke mi tužica skončava život moj.

Tiem bliže pridite, da družbo gizdava

bedru mi vidite gdi je sva krvava.

Još kad vam pokažu sve stegno krvavo,

riet ćete, ne lažu, ner li sve dim pravo.

Kom molbu, gospoje, i svoj plač začusmo,
tudjer se tuj stoje na milos svrnusmo,
ter ranu vidjesmo na bedri na svojoj,
i obje dvie riesmo: prašča je rana toj,
pastir je ukošen od prasca gorskoga,
da je nebog umnožen uzdaha gorkoga,
i plača i tužbe da ćuti sve vaje,
od prasca na zube često krat smišljaje.
A mi se spravismo ter drobnom ružicom
bedru mu zavismo i hromom ljubicom,
ter se krv ustavi, ka tiekom tecješe,
i rana ozdravi, jadovna ka bješe.
I nam se tuj mnjaše, da je sasma ozdravljen,
nu malo hramaše na bedru gdi je ranjen.
Pastiru, rekosmo, vrni se na stan tvoj,
a mi pak pojdosmo sliediti zviere toj,
ter hode dubravom najdosmo onuj zvir,
pečurkom krvavom gdje muti bistri vir,
slatki vir od vode, gdje vile ljuvene
k plandištu prihode u sjence zelene.
Ter kom ga uhitismo, prješno mu i hrlo
konopac stavismo na svoj vrat i grlo,
svezana da takoj budemo t' pridati,
da pravda i sud tvoj ne bude lipsati.
Tiem čini sud pravi, neka se umori,
po našoj dubravi da tuj zled ne tvori.
I reče gospoja: o prašče pogani,
za što zled ta tvoja pastira izrani,
po bedri najliše ter ga tač ukosi,
da željno uzdiše, da ranu tuj nosi;
da s ljute te rane, ne bivši t' ništa kriv,
vazda hrom ostane, dokoli bude živ?
I jes li smutil vas pečurkom bistri vir,
u kom je rajska slas, pogana kako zvir?
Čuješ li, što vele me vile od gore,
jednaga ke žele da te prie umore?
I reče prase toj : viem da će smrt prieka

2153 *rkp. piše* priechno.

skratiti život moj ranicom bez lieka,
ter ćutim gospoje očito smrtni jad,
prid lice toj tvoje pokli sam prišal sad.
Nu ti ću riet pravo, tako me bog shranio,
pastirče gizdavo kako sam izranio.
Pastirče toj mlado rudinom hodjaše,
od kozlić ter stado prid sobom gonjaše,
i u surlu zvonjaše, nu s veljom ljuvezni
jantoli pojaše iz glasa u pjesni;
ter sladja čut bješe taj pjesan ljuvena,
ner miris gdje ctieše ružica rumena.
Nu moja sva snaga nevidom ginjaše,
gdje mu se put naga na bedri vidjaše
proz jednu utlinu, govoru ja tebi,
za-č veću rubinu nošaše na sebi,
ter bjelja svoja put tuj bješe vidjeti,
ner li je bil labut, ni ništor na svieti.
Ter željom umirah, vaj momu životu,
gdje u sebi razbirah tuj krasnu ljepotu;
i odlučih izgubit prie reda život moj,
a jednom poljubit u bedru diete toj.
Pritekši ter tako stignuh ga hodeći,
u bedru prislatko ljubit ga hoteći.
Ne htjeh ga raniti, po zviezde blažene,
ner se sta braniti matragom na mene,
ter vajmeh diete toj, pastirče mladjahno,
po bedri po nagoj zagrizoh malahno.
Tiem časti svieh vila, kruno svieh gospoja,
nie glava skrivila ni ostala put moja,
ner zubi jaoh moji, pravo t' je sad rieti,
kojiem se pristoji svaki trud podnieti.
Od zuba tiem tvori na volju, što t' godi,
a mene ne umori ner li me slobodi;
ter ako steć mogu dil tvoje milosti,
prascu mi nebogu moj život oprosti.
I reče Diana: nie hitra moja ćud,
vazda sam pripravna učinit pravi sud.
Tiem vile družice, da vam je sviem znati,
smrtne mu tužice ne mislim zadati;

za-č zubom sviem svojiem krivinu sam ja dal,
prid licem prid mojiem, prid ke je sad prišal.
Tiem pravda nie prava, nit je toj pravi sud,
bezgrešna da glava podnese smrtni trud;
s razlogom istina za-č se je sad stala,
ter zubom krivina sva se je sazdala.
Taj zubom grjehota tiem se će platiti,
a prascu života ne mojmo skratiti.
Jedna se tiem spravi s matragom od duba,
ter prascu ne ostavi u glavi ni zuba;
zube mu ć' smlatiti, da zubi pritužni
zled budu patiti i krivi i dužni.
Tiem jedna te družbe, zamahši svom snāgom,
izbi mu sve zube dubovom matragom;
ter prasac hrocaše bez zuba bez svojieh,
a od vila tuj staše s rugan'jem velik smieh.
Pak reče gospoja: živino prigruba,
htjela je čes tvoja, da ostaneš bez zuba;
po sve dni od sada bez zuba da hodiš,
ni stara ni mlada da veće ne ukosiš.
Bez zuba tiem hodi, nu veće ne moj prit
k bistrojzi toj vodi koju t' nie dano pit,
i ne moj mutiti vir bistre vodice,
ako neć ćutiti vjekušte tužice.
A sam se sad spravi, živino zloćuda,
po pustoj dubravi ter išti želuda,
žiri se i tovi po pustoj dubravi
i koga znaš, zovi da t' zube pristavi.
Diana rekši toj, vepar se taj dieli
a trudan život moj grozni plač rascvieli,
za-č vilam dopusti da vile gizdave
u moje čeljusti te zube pristave,
vaj ter se spraviše ter zube od prasca
u čeljus staviše od mene grbavca,
i tuj mi zadaše plačni trud i tužbe
a pak me prognaše vilinje van družbe,
po pustoj dubravi ter pojdoh hodeći
od prasca u glavi te zube noseći.
Ter plačan i tužan kud godi ja hodjah,

pogrdjen i ružan suzice svud ronjah,
od zuba tegotu u glavi noseći,
a momu životu prieku smrt želeći.
Nu hode tač gorom proz njeku zelencu,
najdoh se pod borom pri živom studencu,
ter mi se tuj mnjaše zemaljski da je raj,
pod borom gdje vraše vodica bistra taj,
i pridoh k vodi toj, hteći se napiti,
te slasti život moj da se sit nasiti.
Nu htješe me zgode, da željno prosuzim,
prie ner li te vode žedjahan okusim;
za-č meu zlo ostalo stvori se vaj meni
u čisto zrcalo taj živac vodeni,
ter s tielom život moj mnjah se će rastati,
zrcalo gdje u toj počeh se zgledati;
za-č meni nikadar vaj meni po viek vas
ne vidjeh grubšu stvar ner bješe moj obraz,
od prasca zle zube videći najliše
strahotne i grube, ke vile staviše
u moje čeljusti, rad kieh se podoba
da me plač vjekušti ne ostavi do groba.
I svu put ostalu kad počeh gledati
u tomuj zrcalu, vas počeh predati,
u suze cvieleći, da dušu dam bogu,
grbav se videći vaj meni nebogu,
i od osla još uši i oči od sove,
da život moj tuži za plačne darove,
ke meni darova vilinja ta mlados,
vrhu svieh jadova da ćutim tuj žalos.
Za toj sad čini sud svaki stvor na svieti,
gdje mogah tolik trud vrh sebe podnieti,
gdje kako nakazan grda me satvori
vilinja prijazan u pustoj toj gori.
Nu takoj videći pogrdjen život moj,
dielih se sliedeći nesrećni nepokoj,
i trudan i žedan po gori sam hode
i bistroga željan kladenca od vode,
gdi bih ja mogal prit bez sumnje slobodan
vode se sit napit, Piligrin nezgodan.

Stramputno tiem zajdoh u pustu dubravu,
od hrastja gdje najdoh zelencu gizdavu;
nu ne'znah kudi proć proz pustu tu goru,
da bi mi živu doć k suhomu javoru,
da bogu dam hvalu, ako bih ja našal
mojemuču malu, gdje ju sam i ošal,
i misli sve moje u proso stvorene,
ke pri njoj tuj stoje, daleče od mene.
Nu rekoh: moj bože, u pustoj dubravi,
ako mi bit može, trudna me ne ostavi;
daj milos tuj tvoju ter priklon' tve uši
na molbu na moju, gdje život moj tuži.
Ja vajmeh rekši toj u pustoj toj gori
od fierle štap se moj blavorom satvori,
velik trud i muke ter prijah na sviet saj,
gdje mi živ iz ruke uteče blavor taj.
i reče: slied' mene, ne moj me ostavit,
žalosti pakljene ako se ć izbavit;
tiem stavi svu snagu ter sa mnom na prešu
sliedi me po tragu, kud lazim i plježu,
ter ako ć' obslužit, što ti se sad veli,
znaj da ćeš sadružit što život tvoj želi.
Vaj kad čuh žagoran, što blavor govori,
mnieh u stup mramoran moja se put stvori,
i kako žnti ruj vas počeh bliediti,
ne znavši kamo tuj nakazan sliediti.
Lie pojdoh nazorom po tragu hodeći
za tiemiem blavorom, velmi se boleći;
strgoh ga i gledah na pokon gdje će prit,
i kako prut predah, ne znavši što će bit
od mene pritužna, pustinjom hodeći,
i plačna i ružna, prieku smrt želeći,
njegda me vriedeći plač, tužba i žalos,
a njegda sliedeći vesel'je i rados.
Za-č ako trud i strah bješe me neboga,
ufan'je nu imah u pomoć svieh boga.
Još ako smrt željah i ob noć i ob dan,
sam sebi lie veljah: još ću bit slobodan.
Još će vrst svieh boga, ki nebo vladaju,

pomoć me neboga u tužbi i vaju;
još se će blažen zvat po trudu život moj,
i malu hvalu dat nesreći prihudoj
i zviezdi nebeskoj, pod kom se porodih
ter s tužbom život moj do sada provodih.
Za što je vlas veća od višnje milosti,
ner huda nesreća svom svojom krieposti,
ni zviezda još moja, ka me tač prisudi,
bez tiha pokoja da život moj trudi;
za-č razum daruje bog našoj naravi,
da zviezdu kraljuje s kom se tko objavi.
Tiem pustih k nebu glas, u suzah plovući,
svieh boga višnju vlas na pomoć zovući,
da svojom milosti od višnje državé
plačna me žalosti i tužbe izbave;
i rekoh: svi bozi, ako je gdi ki živ,
sada me pomozi, gdje trudim bolježljiv.
Jedva ja rekši toj, hode po dubravi,
na travi zelenoj blavor se ustavi,
ter me sta čekati, jak trudna človjeka,
ki smrtno zlo pati od rane bez lieka.
Ne viem gdje pod gorom trudna me čekaše,
u sjenci pod borom jezero gdje vraše,
sladje ner siti med i bjelje od mlieka,
i hladnje ner li led, ni niedna od rieka
bistrija na sviet saj najti se ne more,
vodica ner li taj ka vraše kraj gore.
Nu sumnju svu ostavih i vrgoh za pleći,
a stupaj moj spravih najbrže hrleći,
k blavoru ter momu tuj pridoh nebog ja,
smiljeno rekoh mu: za sunce koje sja,
za ljubav svieh boga, koji su na nebi,
sliši me neboga molim se ja tebi;
ako ku milos steć pri tebi sad mogu,
hotjej mi pravo reć grbavcu nebogu.
Štap si moj veran bio i s tobom u družbi
mnoge sam provodio jadove u tužbi;

2330—2336 Sapiens dominabitur astris *opaska rukopisa.*

a vajmeh sad ne znam, kako ti u gori
od fierle sebe sam blavorom satvori,
ter njeki skroven jad kolje me i davi,
gdje živa takoj sad vidim te na travi;
trud mi bi još velik, slišati u gori
človječji tvoj jezik gdje čisto govori.
Nu da je toj takoj, samo bih znati rad,
može li život moj s tobom bit shranjen sad?
mogu li priniknut k toj vodi studenoj,
da bude počiknut daj malo život moj
prid žedjom tolikom, koju ja na svieti
sam svojiem jezikom ne mogu izrieti;
za-č mi se podira sve srce iz tiela,
taj voda gdje izvira iz mramora biela,
a u sumnji sve stojim, smiem li ja bliže prit,
da je se napojim na volju vajmeh sit;
za-č bistre sve vode pustinjom ke sam pio,
rad njih sam nezgode velike provodio,
i sad ih provodim, kako no vidiš sam,
i svuda kud hodim, svud me je stid i sram,
za-č sam sad prilika, moj dragı blavore,
ne od liepa človika, ner zvieri od gore.
Od osla vidj uši, na glavi ke nosim,
s kieh život moj tuži, da u boga smrt prosim;
od sove vidj oči ter ćeš trud vidjeti,
na sunce s istoči gdje ne smiem pozrieti;
vidj zube od prasca, ke nosim u glavi,
s kieh mene nebavca sliedi plač krvavi;
vidj grbu vrh pleći, s ke ćutim boljezan,
ku nie moć izreći ni javi ni u san.
A sad sam čini sud, zeleni blavore,
moj život tolik trud podnieti gdje more.
A po tom taj blavor pri vodi studeni
da slatki odgovor pod borkom tuj meni,
i reče: Piligrin, ne viem rad kieh djela
svieh boga iz visin volja je toj htjela,
da se ja štapak tvoj, pravo ti govoru,
u gori zelenoj blavorom satvoru.
Dubak sam malahan od fierle prije bil,

u zemlji mladjahan rastal sam i caftil;
dah cvietak i sjeme, s proljetja najliše,
da starcem u vrieme ma pomoć ne lipše,
da se mnom pomože tko je hrom i grbav;
ter hodit ne može ni o sebi stat uprav;
i udriti sam u bah ne moreš ni skrit toj,
da t' niesam u tugah pomoćnik veran tvoj
pustinjom vazda bio svaki hip i svak čas,
odkli me s' oblomio, moj dragi, do danas.
Tiem pridje bio sam dub od fierle zelene,
njegda liep, njegda grub, ki sahne i vene;
zelen sam bio i suh, a sad je u meni
svies, pamet i živ duh, Piligrin ljuveni;
i kad se uputim, ali pak kad stoju,
sve vidim, sve ćutim, i ušima sve čuju.
Još ako i plježu trbuhom po travi,
često svies uzdižu k nebeskoj državi.
Tiem mi je dano zgar, da mogu po tanku
na svieti svaku stvar procienit na dlaku;
i ako sam sad blavor, još se će zgoditi,
u drugi ljepši stvor da se ću stvoriti.
Nu t' dano nie znati, da iskusiš istinu,
ki me bog obrati u ovuj živinu.
Zaman se tiem trudiš i trgaš svies tvoju,
ako hoć da iskusiš tko sam ja, ki stoju
u ovomu blavoru, moj dragi, ter tako
s tobom sad govoru ljuveno i slatko.
A žedju trpi sad, moj dragi, kako znaš,
ako neć gorki jad sam sebi da zadaš.
Toj li ćeš vodu pit od togaj jezera,
sam se ćeš oznobit s plačnoga čemera;
četiri božice za-č sada prihode,
kraj bistre vodice da vas dan provode:
Junon i Palada, Minerva i Venera,
tudjer će prit sada kraj toga jezera.
I po tom bude prit taj družba prislavna,
vodicu tu će pit, ka je za nju pripravna,

Stihom 2434 počima opeta Bašićev priepis.

ter se će radovat zagorje i gora,
kad pridu plandovat pod sjencu od bora.
Kad vajmeh ja začuh, što blavor taj pravi,
tutako moj se duh s dresel'jem rastavi.
U sebi lie veljah: mrtav ću sad biti,
za-č vode ke željah ne smjeh se napiti.
Od žedje ter moje srdačce sve mraše,
pri jezeru tom stoje vodica gdje vraše.
Lie treptjeh, lie predah, za-č ne znah što će prit,
i konac taj gledah na pokon što će bit.
Nu vidjeh hodeći človjeka krilata,
u desnoj noseći peharac od zlata,
toliko svietlu stvar, koja se na svieti
ne može nikadar jezikom izrieti:
i rekoh: blavore, vježbaj me neboga,
tko ovo bit more? je li ki od boga,
ali je stvar druga, s koje bi moglo bit,
da žalos i tuga bude me oznobit?
A zelen tuj blavor da meni tutako
svoj tihi odgovor ljuveno i slatko,
i reče: Piligrin, tuj sumnju ostavi,
ta je stvar iz visin sletjela k dubravi:
nebeska to je stvar, neka t' je sad znati,
svieh boga poklisar Merkurio krilati;
i ovdi će sad priti, i ovdi će vodeno
jezero obiti, jeda je smućeno;
k tomu će još poznat i očito vidjeti,
kom bude pehar zlat k jezeru prinieti,
taj voda prislavna jeda je s jezerom
naliepom trovana i od zmija čemerom.
Kom blavor toj reče, tutako ljuveni
Merkurio doteče pod borak zeleni,
gdi ja sam pod borkom u sjenci gizdavi
počivah s blavorkom, pri jezeru na travi;
ter strašan pogled svoj gdje na me obrati,
tudjer mnjah život moj da prieka smrt skrati.
I gje se izjazi zlosrdo na mene,

Stihova 2439—2440 nema u Bašića.

mnieh jad me porazi iz jame pakljene,
gdje reče najliše: što si tuj prišal sad,
drugo ti ne lipše razmi sam plačni jad.
A može toj znati, komu se prigodi,
koje zlo taj pati tko ovdi prihodi;
i ti se u saj čas Piligrin pripravi,
ter ovuj mednu slas s naliepom probavi,
jezero blaženo i ovaj vodica
za što je stvoreno na službu od božica,
koje će skoro prit pod borkom zeleniem
vodicu bistru pit peharom zlaćeniem.
I po tom toj reče, životu vaj momu,
jak biesan poteče k jezeru bistromu,
ter prstom okusi te vode od jezera
i tudjer iskusi da u njoj nie čemera;
i vrjelo gdje vraše i jezero ostalo,
bistro se vidjaše, jak bistro zrcalo.
K nam se pak povrati po tihu hodeći,
peharac svoj zlati pun vode noseći,
i reče blavoru: rec' pravo sad meni,
što s' prišal tuj k boru i k vodi studeni?
Sjenca je zelena od borka ovoga
s vodicom blažena od višnjieh svieh boga;
a ti si prišal sad pod sjencom počinut,
koliko da si rad bezredno poginut.
Što li taj grbavac kon tebe tuj stoji,
ali se nebavac zlosrd'ja ne boji
od višnjieh božica, za ke je pripravna
taj bistra vodica s jezerom prislavna.
I reče blavor taj: tako mi zdravje steć,
neću ti za sviet saj ništore lažno reć.
Jedna sam ja bila od rajske dubrave
od planinskieh vila, ke tamo borave;
nu lovac od lova, vaj krvnik nemili,
hitro mi iz krova srdačce prostrili
jadovnom strelicom, ka bješe trovana,
da me prie s dušicom rastavi taj rana
pri vodi studenoj, gdje pridoh trudna pit,
gdje ne mnjah život moj da će smrt oznobit.

*

Jupiter u gori za milos ljuvenu
tudjer me satvori u fierlu zelenu,
da zvieri i ptice po smrtnom tom trudu
moj obraz i lice izgrdit ne budu.
Piligrin ovi pak dubravom hodeći
vaze me za štapak u desnoj noseći,
pak tužnu vaj mene huda čes u gori
od fierle zelene blavorom satvori.
Trudi me svi muče tiem vilu jadovnu,
za-č me čes obuče u odjeću blavornu,
trbuhom ničice ter lazim i hodim
i ovdje tužice plježući provodim.
Za toj te neboga sad molim za svu moć,
za ljubav svieh boga, budi mi na pomoć;
ne moj mi mladosti djevici jadovnoj
nadielit žalosti u odjeći blavornoj;
za ljubav i milos ner moj trud prikrati
minutu ter lipos opet mi povrati,
ter moj plač i tužbu kad budeš skratiti,
ja ti ću svu službu darovom platiti.
Prijat ćeš slavan dar od moje mladosti
za taku svetu stvar podoban za dosti,
prijat ćeš od mene venačac ljuveni,
ki nigdar ne vene ner se viek zeleni,
rad moje ljubavi koji ćeš u vieke
pronosit na glavi za ures i dike.
Blavorak toj rekši na travi tuj stoje,
Merkurio pritekši rad molbe te svoje
ter jednom granicom, ku vaze od bora,
blaženom vodicom okropi blavora,
i reče: svi bozi i vi, sve božice,
ovoj vil nebozi vrnite nožice;
i biele još ruke, da svuda kud hodi,
od truda i od muke neka se slobodi;
i ostale lieposti dajte joj od vile,
sve svoje žalosti da bi se skratile.
Vrat'te joj zlatan vlas s pramen'jem na glavi,

2535 i 2537 *rkp.* prijaćeš.

tugljivi svoj obraz da se š njom rastavi,
i ostalu put svoju tom vašom krieposti
za ljubav za moju nadarte lieposti.
Dosta je žalosti trpjela i tužbe,
stradjaje radosti i vilinje družbe,
srdačcem i s duhom svoj ures žaleći,
po zemlji trbuhom ničice lazeći.
Još vas ću moliti, podobno ako je,
ne mojte pobiti moljen'je sad moje,
ko činim za ovuj vil ter uši prignite
ter ga sad u vaš kril ljuveno primite;
za što je grjehota i vam je s priekorom,
da je krasna ljepota stvorena blavorom.
Pak vazam ružice, bosioka i tratora,
i hrome ljubice, ter posu blavora
i reče: djevice, prišal je hip i čas,
da ukažeš tve lice i vilinj tvoj obraz,
dubrava i gora neka te proslavi,
kad kožu od blavora tvoj ures ostavi.
Pak popi pehar vas pun vode studene,
u komu bješe slas vrh slasti medene,
i reče: božice, slobodno pridite
i ove se vodice bez sumnje napi'te;
bistro je i čisto s jezerom sve vrjelo
i u njemu nie ništo, što bi vam naudilo.
A zelen taj blavor svuče se iz kože,
stvori se u ljepši stvor, ner li se riet može,
i reče: svi bozi, vječna vam hvala i čas.
ki meni nebozi vrnuste predjnju vlas,
ter momu životu sve trude skratiste,
i moju ljepotu vilinju shraniste,
da svuda kud hodim s vilinjom mladosti
moj život provodim s velikom radosti.
Kom vila toj reče, stojeći na travi,
k njoj tudjer priteče Merkurio gizdavi,
i reče: ma vilo, ne moj se izgubit,
u lice tve bilo daj nu se poljubit;
za-č ako meni toj budeš mi zabranit,
s ljepotom ures tvoj ne možeš sahranit,

za-č tvoja ta nehar uzrok će biti vas,
da se ti u grdu stvar satvoriš u saj čas.
I reče onaj vil: ne može t' toj biti,
me lišce i obraz bil da budeš ljubiti.
S dievstvom se porodih u gori zelenoj,
i u dievstvu provodih do sada život moj;
s dievstvom ću i umrieti i shranit čas moju,
dokli sam na svieti od vila u broju.
Djevici ni vili za-č se ne podobi,
da se obraz svoj bieli celovom oznobi.
Tiem bih prie obrala smrt prieku u saj čas,
ner bih ti podala taknuti moj obraz.
Za toj se ustavi i želju tuj skrati
od moje ljubavi, za-č neć toj prijati.
Podsil'jem to li sad misliš me poljubit,
mene će tebe rad prieka smrt pogubit.
Sad ću ja djevica sve nokte pripravit,
ter kako sjenica sama se zadavit.
Za toj te sad molju, ne moj mi pri časti
zadavat priz volju tolike napasti.
Ljuveno i slatko taj vila rekši toj,
Merkurio tutako uzvrati stupaj svoj,
i reče: ma vilo, uresu izbrani,
tve lišce pribilo s ljepotom sahrani.
Nie t' sila priz volju, tvoj celov da mi daš,
tiem hodi na volju dubravom kudi znaš.
Nu najprie pripravi dar ki je za mene,
venačac gizdavi ki nigdar ne vene;
za-č žalos nie veća, ma vilo gizdava,
ner tko što obeća, da taj dar ne izdava.
I reče vila taj: taj tuga nie mala,
nu ne bih za sviet saj ja tebi slagala;
za što bih ja bogu zgriešila na nebi.
Nu taj dar ne mogu darovat sad tebi,
za-č ovaj dubrava, Merkurio dragi moj,
nie togaj narava da plodi cvietje toj.
Nu po tom budu prit, gdi je moja zelenca,

2602 *baš.* tegnuti.

tudjer će tebi bit taj darov od venca;
ne samo venčac taj prijat ćeš od mene,
ki nigdar na sviet saj ne sahne ni vene,
ner dare još ine prislavne za dosti,
ako smrt ne odkine cviet moje mladosti.
Nu je vrieme tebe oć, Merkurio dragi moj,
i meni tamo poć k planini vilinjoj,
da se tuj objavi od vila gospoji,
moj ures gizdavi u lugu gdje stoji.
Hrlo se pak spravi dubravom i gorom,
a sa mnom ostavi Merkuria pod borom.
Tudjer se božice pod borom staniše,
kraj bistre vodice jezero gdje vrieše.
Merkurio ljuveni, kom vidje božice,
pun pehar zlaćeni pocrpe vodice,
ter prišad tutako, gdje sjede na travi,
ljuveno i slatko najprie ih pozdravi;
pak nagu glavicu smiljeno prikloni
ter rajsku zdravicu božicam pokloni,
i reče: blažene božice vjekušte,
ovo se studene vodice vjekušte
napi'te na volju, potrebno ako je,
slatko vas ja molju, o višnje gospoje.
Nu slavne božice ne htješe prijati
te slatke vodice ni pehar ta zlati;
ne samo prijati ne htješe niednu slas,
ner svaka obrati još od nje svoj obraz.
I reče Palada: Merkurio dragi moj,
koliko za sada, potrebno nam nie toj;
taj voda nie za nas, za-č joj je prie toga
vazeta svoja vlas a ne viem od koga.
Tiem ako ć' sam piti taj pehar, popi' ga;
toj li ga ć' proliti po zemlji, proli' ga.
Merkurio u taj čas po glasu božice
peharac proli vas vrh drobne travice,
gdje samo jedan cviet, ne viem kom naravi,
tudjer se na saj sviet zemlje van objavi,

2645 *rkp.* naglu.

od koga nikadar ni zimi ni ljeti
nie mogla ljepša stvar okom se vidjeti;
i tko bi mogal steć prikrasni cvietak taj,
pravo bi mogal reć: š njim stekoh višnji raj.
Nu po tom zgledaše taj cvietak rumeni,
sebe van sve staše jak mramor studeni,
i sve ga željahu s velikom ljubavi
i od želje sve mrahu dočiem se objavi,
kojoj će čes dati i višnji sud od zgar
u cvietku prijati toliko slavan dar.
Nu meu sve božice, koje se tuj staše,
na nj Venus očice najveće metaše:
bliediše i venieše pričudno na sviet saj,
od straha ne smješe taknuti cvietak taj,
da joj nie zabave s priekorom najliše
od družbe gizdave koja s njom tuj bješe.
Nu splesa stid i sram meu sviemi stojeći,
jedini cvietak sam utrgnut hoteći,
i reče: blažene božice gizdave,
družice ljuvene dostojne sve slave,
ovi je slavan cviet po višnjoj krieposti
iznikao na saj sviet rad moje lieposti;
bozi su svi htjeli i k tomu moja čes,
da se njim nadieli prid vami moj ures;
ljepotu za-č moju, kom sam sviet dobila,
vrhu svieh ja goju božica i vila.
Tiem se taj pristoji meni cviet gizdavi,
jaki sve gospoji, ka plove u slavi,
ka sada i vazda pri svomu životu
kraljuje i vlada jedinu ljepotu.
Ja ga ću ubrati, pokli je za mene,
i njim se gizdati za vječne spomene.
Kom Venus reče toj, svaka tieh božica
rukami obraz svoj zatište i lica
od stida i od srama i od tužbe ne male,
Venera gdje sama te spravi pohvale,
vazamši cvietak taj zelene travice,
da veći ćute vaj ostale božice,
zlovoljne ke staše ter jedna do druge

očima metaše od vaja i tuge.
Nu reče Palada: čuste li, družice,
Venera ke sada zada nam tužice?
ka svojom lieposti vrh svieh se uzvisi,
a naše krieposti po zemlji ponizi.
O Juno blažena, Minervo gizdava,
pokli je spražena naša čas i slava,
i ures naš častan, tko li će sad rieti,
gdje će naš biti stan odsela na svieti?
Za-č ne viem, za-č ne znam, smiemo li prit gori
u višnji slavni hram, gdje su naši dvori,
od stida i od srama k sviem bogom od nebes,
Venera kom sama potlači naš ures.
Tiem slavna Junona sa uzdahom u taj čas
prid boga Plutona posla svoj plačan glas,
pod zemlju na on sviet, gdje su tme vjekušte,
gdje nie čut ni vidjet sunačce svjetlušte,
veleći: Plutone, za slavnu tvoju vlas
od mene Junone primi moj plačni glas:
izajdi malo van iz jame pakljene
na sunce i bil dan u sjence zelene,
k dubravi ovojzi, molim se ja tebi,
pokli su svi bozi zaspali na nebi,
ter neće da čuju moj čemer i tuge,
u kieh ja tuguju i moje dvie druge,
Minerva i Palada. ke sa mnom trud diele,
ter gorče od jada uzdišu i cviele;
ter čini sud pravi, kad budeš ovdi prit,
rajski cviet gizdavi kojoj će sudjen bit,
ki Venus odtrže ne viem kom krieposti,
da naše povrže u zabit lieposti,
toliku oholas pri sebi gojeći,
ku nitkor po viek vas ne može izreći.
Junona rekši toj, željno ja pihati,
nu tiho pride k njoj Merkurio krilati,
i reče: gospoje, željno te molim ja,
jadove te tvoje i tužbe parjaj tja;
sam čini neugodjaj protiva ljubavi,

meu vami cvietak taj travica da objavi;
k tomuj se sastaše nenavid s lienosti,
jedine da vaše pogrde lieposti,
meu vami da je sad, dokoli teče sviet,
razmirje i nesklad za rumen jedan cviet,
sva slava i hvala od koga, velim ja,
teči će da mala po sunce koje sja.
Božice prislavne, tiem vas ću moliti,
čin' da ste sve spravne vječni mir gojiti,
da vam nie priekora, da vam nie zabave,
od dubrava i od gora i od višnje države;
i da vas ne sudi prikorno mnoštvo toj
na svieti zlieh ljudi, kojiem se ne zna broj.
A vaše lieposti, kiemi se korite,
po višnjoj krieposti jednako gojite,
božice prislavne, ter vaše milosti
slične su i skladne jednakom liposti.
To li vi što mnite, da moj sud nie pravi,
k jezeru pridite rad moje ljubavi,
ter lica prignite vrh vode studene,
da u vodi vidite lieposti ljuvene.
Tada će riet svaka: od zgar je nam dana
ljepota jednaka i dika izbrana,
neka nenavidos zlohitro nikada
meu nami za liepos razmirje ne sklada.
Merkurio rekši toj, smirit ih hoteći,
od pčela pride roj u hustu leteći,
ter cvietak gizdavi Veneri zgrabiše
i s njim se k dubravi leteći spraviše.
Dubravom daleč tja zanieše rajski cviet,
da veće na sviet saj nie ga čut ni vidjet.
Merkurio tudjer pak hrlije od striele
poletje nad oblak u dvore pribiele,
a same ostavi ljuvene božice
u tojzi dubravi kraj bistre vodice,
ke mene vidješe, gdje se bjeh skrio za hrid

Stihovi 2749—2756 napisani su u frat. rkps. grieškom dva puta, ali Bašićev priepis ispravi tu griešku. 2768 *baš.* gustu. 2770 s njim se] ***rkp.*** s njime.

i tiho mi rieše: grbavče, hod' naprid.
Ja tudjer pritekoh, po tom me zazvaše,
gospoje, ter rekoh, za dike sve vaše,
družice svieh boga, ke u slavi plovete,
što me sad neboga prid vaš hip zovete?
Plačan sam i tužan i velmi bolježljiv,
grdoban i ružan prie mrtav ner li živ;
i umrieti ne haju, o višnje gospoje,
da veće ne traju u tužbi dni moje.
Meu sve se snebivam, vaj momu životu,
gdje u sebi priživam tuj vašu dobrotu,
i rajske lieposti, božice izbrane,
od višnje krieposti ke vam su zgar dane,
i ures gizdavi nad vas stvor ostali,
dostojan svoj slavi i časti i hvali;
a ja tač grdoban pričudno na saj sviet
kako sam podoban prid vaša lica prit?
Za toj bih znati rad, za ljubav svieh boga,
što ćete od mene sad grbavca neboga,
pokli sam za dosti u tužbi rascvieljen,
i svakom žalosti i trudom nadieljen,
gdi mi je smrt mila za tolik nepokoj,
da se prie od tiela razluči život moj.
Tiem prid vas za svu moć klikuju što mogu,
da mi ste na pomoć putniku nebogu,
jeda se daj sada po vašoj ljubavi
svieh tuga i jada moj život izbavi,
neka ja mogu reć: moj život u tužbi
milos je mogal steć pri vašoj toj družbi.
Za-č činte što znate, božice blažene,
ali me zadavte, da veće nie mene,
ali me trudna sad nadilte radosti,
da ostavim plačni jad i gorke žalosti,
sve moje dresel'je neka se prikrati
i u rajsko vesel'je sva tužba obrati.
Ter kad se gospoje svieh truda izbavim,
do groba dni moje da vesel provodim,
da grozno Diana s vilami procvieli,
koja me sieh dana svieh truda nadieli,

i koja čini tač u svojoj dubravi,
vaj da me grozni plač do groba ne ostavi.
Tiem se sad smilujte na trudan život moj
ter meni darujte tihi mir i pokoj.
Moljen'je toj moje i uzdah moj jadovit
prid njimi tuj stoje padaše na on svit.
I sve te božice, ke moj trud slišahu,
od velje tužice u sebi pihahu;
i scienjah, da neće tužna me oznobit.
nego li da me će sieh truda slobodit.
Nu sama Venera, ka o sebi sjedjaše,
kraj bistra jezera u oči me piljaše,
i glavom pokima na mene neboga,
jaki sve tko ima zlu volju na koga;
a sama bliedjaše, jaki no žuti ruj,
gdje mene vidjaše cvieleći vajmeh tuj.
Ne da se mnom boli ni da me žaluje
svoj ures oholi ki vas sviet kraljuje,
ne da me umnoži kom godi radosti,
neg da mi priloži k dresel'ju žalosti;
svoj čemer priljuti ter ne htje, tuj stoje,
u blagos svrnuti na molbe na moje,
ner se još izbeči zlosrdo na mene,
jak da ju tir peči u prsi ljuvene.
K tomuj mi još reče : nakazni nemila,
nie mnogo daleče dubrava od vila,
gdje ćeš ti prijati vrhu svieh truda trud,
da ti se naplati i pravda i tvoj sud,
kad tvomu životu snažicu potlačiš,
ki moju ljepotu s druziemi jednačiš.
Pak se taj u magli tutako Venera
od družbe razdieli kraj bistra jezera;
svivši se vihar plah ter vajmeh nebog ja
nit vidjeh niti znah, kudi ju zanie tja.
A ostale božice, ke sa mnom ostaše,
sve moje tužice s jadovi poznaše,
i reče Palada: Piligrin dragi moj,
koliko za sada, kako znaš trpi toj,
pokli ćes prihuda tako ti prisudi,

u trudu vrh truda da život tvoj trudi.
Po trudu po tomu, nu da t' je sad znati,
životu ćeš tvomu rajski goj prijati;
za-č ti rok prihodi, da prijaš slavan dar,
minutoj slobodi da budeš gospodar.
Minerva pak reče: ufaj se u višnju vlas,
nie mnogo daleče vrieme, dan hip i čas,
kad se će prigodit do mala tebi toj,
da budeš provodit slobodan život tvoj.
K tomuj ćeš zabiti sve od svieta žalosti,
i po nas dobiti vjekušte radosti.
Za toj se veseli i ufaj ufano,
što život tvoj želi, zgar ti će bit dano.
Junona prislavna pak reče gospoja:
vazda je pripravna na milos vlas moja,
a sam ćeš poznati u ovojzi dubravi
dar, ki ćeš prijati od moje ljubavi;
i sam ćeš tadaj reć, da si ti pri meni
dar svaki mogao steć u ovojzi zeleni.
Meu rados ostalu, što ć' prijat na svieti,
mojemuču malu skoro ćeš vidjeti.
Pak me tuj ojdoše, gdje ostah nebog sam,
a same pojdoše u višnji dvor i hram.
Sam tako stojeći kraj vode studene,
ugledah hodeći mojemuču put mene.
O štapu hodjaše, prid sobom nu takoj
od zlata gonjaše mravalja velik broj,
i u pored te mravi istakmila bješe,
da sliede drum pravi, kud sama hotješe.
Trud ju još moraše, gdje takoj hodeći
krcate nošaše bisake vrh pleći.
Bisake kad vidjeh na ramu gdi nosi,
sa mnom su sada, rieh, na pomoć svi bozi:
misli će sve moje vrnut se u mene,
potajno ke stoje u prosu skrovene.
Sad se ću nazobat, sad se ću nasitit,
sad se ću moći zvat i blažen i čestit;

Oba stiha 2891—2892 preskočena su u rkp. Bašića.

sad ću moć misliti obilno za dosti,
kako ću ispliti iz trudne žalosti;
misaoce za-č moje meni će svjeta dat,
podobno kako je, koji ću drum obrat,
da pravcem putuju, da veće niedan jad
ni vidim ni čuju, kako ga vidjeh sad
razlikom pustoši zavedši me kosti,
gdje me čes umnoži razlikom žalosti;
i žedan i lačan stramputno hodeći,
rascvieljen i plačan pokoja želeći.
U plaču i u tužbi do sada ter takoj
s nesrećom u družbi provodih život moj.
Mojemuča nu meni o štapu dobata
pod borak zeleni, s mravljami od zlata;
kraj vira vodena prida mnom ter svrže
bisake s ramena, što može najbrže.
Pak sjede uz kami na travi zelenoj
i objema rukami zatište obraz svoj,
zlovoljna ter toli uz kamen sjedeći
suzom se sva poli jadovno cvieleći;
i željno jadaše jaki sve stvar tužna,
gdje mene gledaše grdobna i ružna.
Mnim, poče skladati s tužicom grozni plač,
za-č mene poznati ne može ružna tač,
gdje tada vidjeti grubši bjeh nebog ja,
ner ništor na svieti pod suncem koje sja.
Nu me pak neboga zgledavši uprosi,
veleći: rad boga, reci mi, ti tko si?
Piligrin jes li taj, ki svuda kud hodiš
trudeći plačni vaj pustinjom provodiš?
Piligrin ako si, ki meni dat na dar
obeća nebozi postola jedan par:
što mi se ne javljaš? ner tebi i meni
tužice ponavljaš u ovojzi zeleni,
gdi sam ja prišla sad k jezeru od vode,
trpeći velik jad i mnoge nezgode,
bez postola bosa pustinjom hodeći,
tegotu od prosa na ramu noseći.
Ove sam bisake tegotne nosila

na pleći nejake, ter sam se osadnila.
K tomuj sam neboga bosa bez postola
po trn'ju sve od noga poplate izbola.
Na peti još naboj tolik sam patila,
da srce i duh moj podre se iz tiela
od velje tužice, s ke niesam mogla ja
pojmiti dušice bez truda i vaja.
A sad se objavi imenom ti tko si,
rad višnje ljubavi ku sliede svi bozi;
za što bih mimo sve hotjela sad znati,
kako je ime tve, kiem te ću ja zvati.
Po obličju lie tebe mnim da sad poznavam,
jer sama sva sebe od jada skončavam
i stinem kako mraz, trepteći kako prut,
grdoban tvoj obraz videći i svu put.
I rekoh: o móje, sliši me neboga,
podobno ako je za ljubav svieh boga:
Piligrin ja sam tvoj, prišlo je pravo reć,
vječni mir i pokoj tako mi duši steć!
Postole crljene sada ćeš prijati
za ljubav od mene, da se tvoj trud plati.
A ja sam lie ostao vas plačan i tužan
i svaku zled poznao grdoban i ružan.
I sama vidiš toj, kako sam rascvieljen,
i kom je život moj tužicom nadieljen,
da u boga smrt prosim jadovno cvieleći
rad grbe, ku nosim nebavac vrh pleći;
i oči od sove i od prasca još zube,
u suzah ter plove život moj od tužbe;
i od osla na glavi gdje nosim sad uši,
ke mi čes pristavi da život moj tuži.
Ufan'je sve moje nu sada pridavam
u ruke u tvoje, ja ki se skončavam,
u plaču i tužbi trudom se gojeći,
nesreću na službi priz volju dvoreći.
Sad suze me mole prijazan tu tvoju,
prim' ove postole za ljubav za moju;
uvjetan ovi dar od mene primi sad,
jaki sve plačnu stvar, s ke trpim plačni jad,

neka me nitkore, nesrećna človjeka,
neharstvom ne more prikorit do vieka.
A velje boljezni nie mi moć zbrajati
rad tvoje ljuvezni, ke život moj pati,
gorom se tukući po pustoj dubravi,
postole ištući toj tvojoj ljubavi,
ćuteći u sebi oh ! trude ne male,
me misli pri tebi koje su ostale,
hoće li vrieme doć, da se u me povrate
i da mi tmastu noć u bil dan obrate?
Za-č scienim u mene kad bi se vratile,
sve muke pakljene mnim bi mi skratile.
Za to sad, o móje, misli mi povrati,
u prsi ke stoje, da se trud moj skrati,
jeda me napute na koji drum pravi
ter trude priljute moj život ostavi;
jeda gdje počinem i pojmim dušice,
prie ner li poginem od ove tužice,
ku trudim u trudu pustinjom hodeći,
nesreću prihudu priz volju dvoreći.
I reče: vaj meni, velmi sam ja sada,
Piligrin ljuveni, vesela i rada,
da se sam sastala ja s tobom neboga
i tebe poznala kraj vrjela ovoga;
i što si bil dresel i grozno rascvieljen,
jošte ćeš bit vesel radosti nadieljen.
Znaj, mudri svi vele, Piligrin dragi moj,
da oni ki žele tihi mir i pokoj
ter s trudom borave razlike žalosti,
mno-krat se nahode združeni s radosti.
Sam vazmi bisake ter misli sve tvoje
pozoblji iz šake, u prosu ke stoje.
Nu kad ih budeš sit, pravo ti ja velju,
trudno ćeš ispunit na puno tvu želju;
za-č pune i ako su medene sladosti,
znaj da su u prosu miešane s gorkosti;
gorke su i slatke, plitke su i duboke,
i duge i kratke, uske i široke,
teške su i lake, ne znane i znane,

debele i tanke, i velmi šarane,
male su i velike, još im se ne zna broj,
nit im nać prilike ne more život moj;
česte su i rietke, hitre su i prave,
slabe su i krjepke, svietle su i rdjave.
Malo krat u skladu sobom se skladaju,
i često u jadu vesel'ja stradjaju;
vesel'je plač i smieh u sebi još plode
i mnoštvo bezumnieh stramputno zavode.
Njeke su razumne i pune mudrosti,
a njeke bezumne, ke goje ludosti,
biljuju i lažu, pravo t' se sad pravi,
i druma dva kažu človječjoj naravi.
K tomuj se može riet, veće krat da zajdu
pod zemlju na on sviet, vječni trud gdi najdu;
leteći ali pak mno-krat se odprave
visoko nad oblak put rajske države,
k nebesom višnjiem tja, gdje sada i vazda
sunačce drugo sja bez tmasta zapada.
Dosta je toj za sad, za-č neću ja drugo
vrjemena kratka rad pobrajat u dugo;
iskusil za-č si toj, kom u lug neznani
pustinjom život tvoj strampatno zastrani,
kolike suzice prolio si roneći,
od velje tužice tve misli gojeći,
kad najde javor suh u pustoj dubravi,
gdje jedva tvoj se duh u tielu ustavi.
A sad se pripravi ter ispun' sve volje
i misli probavi, kako znaš najbolje.
Pak vazam postole pritiho i muče
na noge na gole tutako navuče.
A po tom ne malu tuj sama po sebi
sviem bogom da hvalu, koji su na nebi;
i reče: svi bozi, hvala vam za svu moć,
ki meni nebozi pridoste na pomoć,
ter prijah ovi dar od trudna človjeka,
ki prijat nikadar ne scienjah do vieka.

3013 hitre *baš.* krive, *što je valjda bolje.*

Ja prišad k bisakom s naglosti ter takoj
do zrna sve šakom pozobah proso toj,
s mojemučom tuj stoje, gdi je vir vodeni,
ter misli sve moje oćutih u meni,
koje mi tolik trud zadaše nebogu,
od koga ni sam sud učinit ne mogu,
vrh truda vrhu svieh gdje trudan moj trbuh
nadu se kako mieh da ispade trudan duh;
po travi zeleni ter se jah valjati,
a misli u meni staše se karati.
Tolik se kar spravi, ki vajmeh na svieti
človječjoj naravi nie dano izrieti,
i htješe puknuti na poli trbuh moj,
gdje tolik oćuti u sebi nepokoj;
za-č meu zla ostala sta trieska u meni,
jak nemir od ždrala, kada su smeteni,
i guske i patke kada se karaju,
protive ter svake meu sobom skladaju;
a razlog nitkore, kada se tač srieče,
iskusit ne more, meu sobom što krieče.
K tomuj me na pokon činiše tužiti,
za-č pravdu ni zakon ne htješe združiti;
ner svaka način svoj hotješe obrati,
da trudan duh se moj prie reda prikrati.
Ne bi toj za dosti, u karu što bjehu,
s nemirne žalosti ner se još kuniehu,
velmi se za prami zlosrdo vlačeći,
i objema šakami po bocieh mlateći,
njeke me k svietlomu istoku vodeći,
a njeke k biednomu zapadu goneći,
s razmirjem u rati, da ne zna život moj,
što bi htil obrati, na volju obrat toj.
Nemirna svies moja ner ni u čem na svieti
tihoga pokoja ne može vidjeti,
i rekoh: o móje, trjebi je cvieliti,
za-č vrieme prišlo je s duhom se dieliti;
ar misli tolik boj u meni provode,

3062 nemir *ispravljeno u* romur.

ter trudan život moj strамputno zavode.
I togaj rad boja s razmirjem u rati
niednu stvar svies moja ne vie sad obrati,
ter stojim sebe van, bez uma i sviesti,
jak človjek vina pjan, dočiem se osviesti.
Za toj me pomozi, nevoljna ma drugo,
tako te svi bozi shranili u dugo,
moja gospodjice, ma časti i hvalo,
da mi se tužice odloži daj malo,
jeda se moj trbuh daj malo oduši,
prie ner li moj se duh od tiela razdruži.
A zlate sve mravi, neka t' je još znati,
ke laze po travi, hotil bih sabrati,
te mravi zlaćene neka su u stogu
na jedno hranjene pri meni nebogu.
Nu ih shranit ne mogu ni mi toj bit more,
za-č misli nebogu mnoge mi govore:
skrovni su porazi, ne takni te mrave,
i š njimi svi vrazi pakljeni borave;
š njimi je nepokoj s razmirjem u rati,
koji će život tvoj prie reda skončati.
Š njimi su boljezni, ke na sviet nitkore,
ni javi ni u sni, izreći ne more;
š njimi je plačni vaj i priljuta strila,
ka je jur vas sviet saj naliepom ranila,
i ostali jadove, ke nie moć zbrojiti,
ki čine gradove gori dnom oriti.
Misaoce a druge mnoge mi govore:
bez vaja i tuge dokle ti bit more,
pokupi te mravi i shrani s tobom sve
s velikom ljubavi ter ispun' želje tve;
za-č kad ih budeš zbrat, ti se ćeš do groba
čestit i blažen zvat, kako se podoba.
U njih se riet može da je svako blaženstvo
i svake raskoše i od svieta kraljevstvo,
i bez njih nikadar, još mnozi govore,
niedan kralj ni česar krunit se ne more.

3117—3120 ispušteni su u Bašića.

Bez zlatieh tieh mrava jošte se po sve dni
ni mitra ne dava ni klobuk crljeni;
tko ih jošte ne goji pri sebi svaki čas,
zlovoljan taj stoji do groba po viek vas,
nit se taj može zvat ni blažen ni čestit,
ni rados uživat, ner s plačem truda sit
sve ječi i uzdiše rascvieljen za dosti,
u vrieme najliše kad stradja radosti.
Mnieh, da mi bridak mač gorčije od jada,
u misleh stojeć tač, trudan duh propada,
i čemerna striela, s kom su svi naliepi,
kruga van iz tiela me srce koriepi,
s boljezni tolike, ka me tuj rvaše,
kojoj nać prilike niedan stvor ne znaše,
gdje treptjeh i predah, stojeći sebe van,
procienit a ne znah, što je noć što li dan,
čineći razlik sud u meni nebogu,
toliko težak trud podnieti gdje mogu,
gdje ništo život moj obrati ne znaše,
od misli razlik broj gdje me tač rvaše.
I rekoh: o móje, ljuvena i mila,
za trude sve tvoje, ke s' gorom primila,
ljuvena družice, tako t' bog milos daj,
na moje tužice daj malo pogledaj;
misli se karaju u meni nebogu,
i trud mi zadaju, ki podniet ne mogu;
za-č neće za sviet saj, gdje se plaho plaše,
razmirni neugodjaj meu sobom da utaže,
ner veći svaki čas meu sobom kar kladu,
smrtni trud i poraz da mi prie zadadu;
ter trudan život moj po ništor na svieti
toliki nepokoj ne može podnieti.
I reče mojemuča: Piligrin dragi moj,
beza dna od puča dublji je trbuh tvoj,
gdje misli te tvoje, koje su bez broja,
ne mogu da stoje u skladu bez boja;
za-č ti je dano zgar, da budeš na svieti
toliko trudnu stvar u sebi trpjeti.
Za toj se podoba toj tvojoj naravi,

podnosit do groba taj nemir krvavi.
Nu ti će svies tvoja pravi drum kazati,
kako ćeš bez broja te misli vladati;
i krmit i vladat u tvoje nevolje,
da budeš toj obrat, što će t' bit za bolje.
A zlate te mravi, neka t' je još znati,
Piligrin grbavi, ke misliš pobrati,
trudna je vele stvar, govoru ja tebi,
komu nie dano zgar shranit ih pri sebi.
A sam ćeš poznati, kakva je taj plata,
i ko se zlo pati rad mravalj od zlata;
i ako se ka rados kad š njimi dobude,
svrne se u žalos i u plač i trude,
u vrieme u svako za-č rad tizieh mravalja
i gorko i slatko s trudom se probavlja.
Liepe su na svieti od zlata te mravi
očima vidjeti človječjoj naravi,
jadovno za dosti nu štiplju, nu prude,
i s veljom žalosti človjeka potrude,
da javi ni speći pritužna svies svoja
te mravlje gojeći ne prija pokoja.
Tiem čini, da parjaš te mravi zlaćene,
ako neć da prijaš sve muke pakljene.
Mojemuča rekši toj, od zlatieh tieh mravi
tudjer se život moj čemerom zatravi,
vrh sebe za-č stoje, gdje se taj trud ćuti,
ufan'je vaj moje kamo ću prignuti!
Ako bih pobral sad od zlata te mravi,
pri njih je plačni jad človječoj naravi;
toj li bih ostavio od mravi tuj liepos,
trudno bih probavio čemernu usilos.
A misli šarene šaren mi svjet daju,
i mravlje zlaćene svies moju skončaju;
i mojemuča mala, što pravi što veli,
nie mi toj čes dala što život moj želi.
A to jes, da zberu od zlata sve mravi,
pri ovomu jezeru ki laze po travi.
Te misli misleći, stiže me mrtvi san,
na travi ležeći jak da sam vina pjan,

i počeh driemati, za-č se već ne mogah
s tiem şankom rvati od sebe ki gonjah.
Ter zaspah priz volju, i oćutih tač speći
pakljenu nevolju, vjetrom se gojeći;
za-č mravi te prišad jaše me štipati,
veći trud, veći jad da život moj pati
s tolike bolosti, napuzle ke bjehu
sve meso do kosti ter moje grizjehu;
ter s desna i s lieva taj čemer toli ljut
jak divja kopriva prudjaše moju put.
Mojemuča videći, moj život gdje trudi,
na travi tuj speći tužna me probudi,
iglicom suknenom u nos me bodući
i praviem imenom iz glasa zovući:
Piligrin! veleći, prišlo je ustati,
zaman tuj ležeći vrjemena ne trati.
Tvoj trbuh nadmeni za-č se će zaduti,
i mravi zlaćeni u muke svrnuti.
Kroz sanak čujah toj, gdje me tač budjaše,
gdje plačan život moj s boljezni trudjaše.
Nu kom se razbudih i sankom razabrah,
velike oćutih jadove i poznah,
videći iz luga put vode gdje hodi
sam satir bez druga za uzdu ter vodi
divjega pastuha, tovara objesna,
gdje sope gdje puha, kako stvar nesviesna.
Jadovna velmi stvar slišati još bješe.
gdje gorom taj tovar iz glasa revješe,
gora i zagorje da s desna i s lieva
i jel'je i borje velmi se snebiva.
Na pokon pucaše u zemlji živ kami.
gdje strašno prucaše zadnjiemi nogami.
A satir svom snagom, koji ga vodjaše,
hrastovom matragom rebra mu brojaše.
Osedlan nu bješe gizdavo i spravno,
i meni se mnieše toj sedlo sve zlatno;
mnjaše se još meni, moj bože prislavni,

3208 jak] *rkp.* jad. 3223 *baš.* bazdaha.

da mu su stremeni od srebra kovani,
i u tojzi nezgodi misal me rvaše,
što satir pješ hodi a na oslu ne jaše?
Nu prie ner pride k nam taj satir od gore,
ja ne viem i ne znam, izreći tko more
toliko čudnu stvar, ku prije na svieti
ne mogoh nikadar očima vidjeti,
gdje mravlje zlaćene, ke me u san moriše,
u muhe lajnene do jedne se stvoriše,
stvar gruba i grda i toli nemila,
jak da je zla srda iz pakla izvrila.
I kom sę stvoriše u čemer toli ljut,
tudjer se sklopiše sve za jedno u homut,
i sve se dvigoše ter kako pčela roj
visoko sjedoše na grani borovoj.
I gledah, što će bit, jeda će koji gniv
topr' me oznobit, budući jedva živ.
Nu satir k nam prišad tovara vodeći,
velmi se najde rad, mojemuču videći;
i najprie za stabar tovara priputi,
kako sve divju stvar ka razlog ne ćuti,
gologlav tutako pak s veljom ljubavi
ponižen prislatko mojemuču pozdravi,
i reče: o móje, ma draga družice,
uresna gospoje, biserna krunice,
za ljubav svieh boga, koji su na nebi,
sliši me neboga, molim se ja tebi.
Mnogo je prošlo dan, da trudim hodeći,
dubrave moje van ovuj zvir vodeći,
ka s njeke naredbe svies moju svu skrati,
za-č nigdjer vrh sebe ne da mi jahati.
Pasoh ju i hranih i liepo njegovah,
gladih ju i blaznih i sedlom darovah.
Zelena travica još joj nie lipsala,
ni bistra vodica ni hrana ostala;
dostojna dim hrana, nu kad se nasiti,
pruca se svieh strana zadnjiemi kopiti.
I u vrieme u svako travice kad je sit,
ne da mi nikako na saj svit k sebi prit;

i u njem je ćud huda, s koje se zlo pati,
bez muke i truda ne da se sedlati.
Drugo je zlo gore i tuga priljuta,
gdje ostroge ne more trpjeti ni pruta.
Meu tugom ostalom drugo se zlo pati,
ni uzdom ni žvalom ne da se vladati;
štapa se ne boji, kad mu se poprieti,
pripravan ner stoji prnjicat kopiti.
Zaman su još štapi, kad se na nj naklatim,
po rebrieh i sapi ter ga se namlatim.
Nu kad ga priprežu, da k njemu mogu prit,
sputim ga i svežu prie ner ga počnem bit.
Lie štapi niesu za nj, za-č štapa taj tovar
jaki no dubov panj ne mari niednu stvar;
ner počne velmi rut, ne šale ner zbilja,
da ga je gorom čut, najmanje sto milja;
i repom vrteći, još čeljus ociera,
jak da ga biesneći dubravom lav tjera.
I mnom se tač ruga, o móje gizdava,
veći trud i tuga da mene skončava.
Tiem draga gospoje, za ove trude sve
na molbe na moje prikloni uši tve
ter meni svjeta daj, molim te za svu moć,
kako će tovar taj na pokon pitom doć.
Mojemuča satiru pak reče: dragi moj,
gdje u sebi razbiru taj trudni nepokoj,
velmi se bolim ja tvojiemi tugami,
po sunce koje sja sa sviemi zviezdami.
Nu skoro hip će prit, satire ljuveni,
da ćeš ti miran bit u ovojzi zeleni;
a sam ćeš vidjeti, prie ner se smrkne noć,
koli je na svieti krieposna moja moć.
Pak reče: svi bozi, slište me i čujte,
sam satir što prosi, sve mu toj darujte;
A muhe lajnene doli se kalajte,
sve muke pakljene ter oslu zadajte,
pokoj mu ne dajte, dokli je u njem duh,

3276—3277 propušteni u Baš.

neg li ga badajte u nozdre i trbuh;
pod repom najliše dajte mu plačni trud,
da jedva uzdiše za krivu svoju ćud.
U oči i uši dajte mu plačan vaj,
željnije da tuži, nego li satir taj;
da tovar poznava u ovoj dubravi,
ki se trud zadava oholoj naravi.
Taj tovar objestan da se tač nasiti,
koji se objestran prnjica kopiti,
zelenja hranica da u štetu ne gre man,
odkli se prnjica oholo taj neman.
Mojemuča rekši toj od ćudi oslove,
spusti se muha roj s granice borove,
s priplahom naglosti ter na osla napuze,
ki s velje žalosti procvieli u suze.
Te muhe lajnene ter kom se kalaše,
sve muke pakljene tovaru zadaše,
i jade i trude i rane priljute,
da pri njih zabude radosti minute,
oholas najliše po sudu svieh boga,
koja se uzdviže od veće razloga,
koja se može riet da sada i vazda
pod zemlju na on sviet s neharstvom propada.
Na pokon te muhe počeše nemilo
badat mu trbuhe i nozdre i rilo,
i oči i uši, da objesni ta tovar
uzdiše i tuži, kako sve plačna stvar;
i ostalo sve tielo na rane krvave,
da nigdjer nie cielo što bi vlas od glave.
Na pokon taj nezgod pod rep se navrati
u žula i u prohod ter ga ja badati,
ter poče željno rut, da se lug razlieže,
taj čemer toli ljut gdje ga tač bodieše.
K tomuj se prucaše kopiti svieh strana,
gdje mu krv svrcaše pod repom iz rana,
i repom vrteći poče se mahati,
sve muhe hoteći od sebe prognati;

3321 *rkp.* salugnia. *možda* želudnja *ili* zaludnja?

repom se branjaše a od muha trudni roj
  većma ga badaše na veći nepokoj.
Tolike trpeći čemere i jade,
  zubine ciereći na zemlju pak pade;
i od velje bolosti na pokon taj tovar
  po tleh se uprosti kako sve mrtva stvar.
A muhe ne znam ja kud s vragom leteći
  projdoše gorom tja u hustu stojeći.
Mojemuča pak reče: satire, nu gledaj,
  kako sad poklече oholi tovar taj!
Vidiš li, gdje veće ovdi se prid nami·
  ni pruca ni meće zadnjiemi nogami?
I veće od sada nećeš ga vidjeti,
  da pruca na zada ni po što na svieti;
i oholo neće rut, govoru ja tebi,
  za čemer toli ljut ki ćuti u sebi.
Nu ako ga ć' ozdravit oda zla od svega,
  tribi t' je pripravit badelja ošljega,
ter mu svu protri put, kuda je izranjen,
  dokoli budeš čut, da je sasma ozdravljen;
skrobuta pak vazmi, osienča i rute,
  ter mu pod rep ožmi naranče priljute,
kud ga su badale zle muhe lajnene,
  ke mu su zadale sve muke pakljene.
I kad ga ti poznaš, da dobro ozdravi,
  sam jezdi kudi znaš po pustoj dubravi.
I ako ga ć' gojiti, za ljubav svieh boga
  ne moj ga toviti od više razloga;
davaj mu po mjeri, što mu će dosta bit,
  neka se ne zvieri, odveće kad je sit.
Tovar' ga i prti, ne goj ga u bludu,
  po sve dni do smrti da ne jie za ludu;
živina za-č svaka, u bludu ka stoji,
  u njoj se zla mraka njeguje i goji;
pritila i objesna najliše kada je,
  vladaocu nesvjesna sve trude zadaje.
Tiem ne mož' nikada van ali na domu

3356 hustu] *rkp.* chrustu: *baš.* gustu. 3364 za čemer] *rkp.* zač čemer.

plahu zvier bez glada učinit pitomu.
K tomuj se hoće trud plahojzi naravi,
bez koga staru ćud ne može da ostavi.
Taj je liek za dosti, satire dragi moj,
objesnoj plahosti ka sliedi narav svoj.
Pak satir sve spravi, kako stvar poslušna,
ter osla ozdravi grdobna i ružna,
mojemuči malojzi pak s veljom radosti
na službi na tojzi zahvali za dosti,
i reče: o móje, velika ti hvala,
gizdava gospoje, ka mi s' taj svjet dala.
Bog s tobom u družbi, a ja ću bit za toj
do groba na službi, ljuveni satir tvoj.
Ja se ću sad spravit put moje dubrave,
i tebi pripravit darove gizdave;
za što se pristoji za toli vriednu stvar
takojzi gospoji prikazat slavan dar.
A tovar prikloni i glavu i rilo
ter joj se pokloni ljuveno i milo,
koliko da pravi: hvala t' na milosti,
tvoj me liek ozdravi od velje žalosti;
tako mi ne izgubit glavicu životom,
krotak ću, móje, bit i sada i po tom;
neće me satir čut, ki mnom se sad vlada,
da ću ja veće rut oholo nikada;
nit se ću ja prucat, ner li ću nebavac
do groba gojno stat, jak tihi jaganjac;
nit se ću kratiti podnosit svaki trud,
i svu ću zabiti oholu moju ćud.
Neću se pridati lienosti prihudi,
dat ću se vladati ostrozi i uzdi.
Spravan sam na posluh, dat se ću sedlati
i objestan moj trbuh poprugom stezati.
A toj će vidjeti svi bozi ki su zgar,
kako ću živiti odsela ja tovar.
A po tom satir taj jak hrabar hrabreno
maši se kako zmaj u sedlo zlaćeno,
ter uzdom vladaše tovara na posluh,
i petmi badaše objestran u trbuh.

A tovar popruži tih po toj dubravi,
kako taj po tuzi ki zlu ćud ostavi.
Ja vajmeh od tuge a nješto od straha
ne vidjeh proz luge kud satir projaha,
s mojemučom nu stoje, sobom se boleći,
jadove sve moje i trude brojeći,
za čemer priljuti ter ne vieh posudit,
kud se ću svrnuti, kamo li potrudit,
da trudan život moj pravcem se uputi,
da tih mir i pokoj daj malo oćuti.
I rekoh: o móje, neka t' je sad znati,
jur vrieme prišlo je s duhom se rastati.
Za toj me pomozi, ne moj me plačna oć,
tako ti svi bozi prispjeli na pomoć;
u ovojzi dubravi pokli si kod mene,
truda me izbavi i muke pakljene;
rastav' me s trudom sad, o móje gizdava,
koja mi velik jad i tužbu zadava;
jošte mi posluži, da grozno ne grozim,
svrni mi i uši od osla ke nosim.
Vrh toga vrh svega dušu mi nasladi,
od vepra divjega zube mi izvadi;
i od sove još oči vaj meni nebogu,
na sunce s istoči pozrieti da mogu.
A ti me za roba i primi i posvoj,
da t' služi do groba čemeran život moj.
I reče mojemuča: ja ne imam te sile,
otvorit bez ključa ta vrata od spile,
gdi je Čirče vražala i gdje se riet more,
da je ljudi stvarala u zvieri od gore,
i gdi je bajala i gdi je svom oblasti
pod zemljom vladala pakljene propasti,
i svojom krieposti gdje čini na bil dan
mrtačke da kosti ishode groba van.
Meu čuda ostala s krieposti od trave
starce je vraćala u mlace gizdave;
i kad je hotila, sunce je nad nami
pomrčat činila i mjesec zviezdami.

Još svoja vlas i moć, kom ju ćes nadieli,
mogaše u tmastu noć svrnuti dan bieli,
da živa stvar svaka vesel'je prikrati,
sunčana gdje zraka u tmu se obrati.
Činjaše i rieke stat i vode tekuće,
i gori dnom svrtat kamen'je živuće;
činjaše gromiti, kad hoće na volju,
i liesje lomiti po gori i polju;
činjaše krvave vodene kladence
i mnoge dubrave stradjati zelence:
iz vedra neba tries i munje sjecati,
da kami, zemlja i lies od straha zlo pati,
divja zvier od gore s pitomom da takoj
trpjeti ne more taj trudni nepokoj,
i čuda ostala, ka nitkor na svieti
ni moja svies mala ne može izrieti.
Ako ćeš tamo poć, hod' hrlo na pospjeh
za-č se ćeš tamo moć slobodit zala svieh.
Tamo mož ozdravit, tamo si prisudjen
s grbom se rastavit, s ke si tač utrudjen;
i oči k tomuj još i zube i uši
promienit tamo mož, s kieh život tvoj tuži.
Inako drugi liek, neka t' je još znati,
ne moreš po vas viek ni u čem prijati.
I rekoh: o móje, prišlo je pravo riet,
besjede te tvoje dobar mi daju svjet.
A ja sam vajmeh pješ, Piligrin grbavi,
i niesam puta vješ' proć k tojzi dubravi,
ni najti te spile od velje vriednosti,
gdje su se skupile te slavne vriednosti.
Nu pokli hoće sud, da budem na svieti
za zdravje tolik trud ja nebog podnieti:
ja se ću odpravit, za što bih vele rad
s grbom se rastavit, s ke trpim velik jad;
i tužbu ostalu da sasma ostavim,
da bogu dam hvalu kad dobro ozdravim;
i tebi gospoje da ti se da hvala
za trude sve tvoje ke s' za me prijala.

Vaj nu mi rec' pravo, molim te ja nebog,
tako ti bit zdravo, tako te spasi bog,
ki ću drum sliediti, kada se budem ja
bez tebe dieliti dubravom hode tja?
Ali je u zapad, ali je u istoku
ta spila, ku bih rad po trudu žestoku
nać u toj dubravi, da budu priti k njoj
jeda se oporavi srdačce i duh moj?
K tomuj bih rad znati, kako ćeš vaj meni
ti sama ostati u ovojzi zeleni,
i u ovoj pustoši pri vodi studenoj,
gdje mene umnoži razborjem razlog tvoj?
Gdi li se ć' nastanit, gdi li ćeš tvu staros
do groba sahranit, reci mi za rados?
Za što bih rad znati, gdje će tvoj biti stan,
da se umiem vladati, Piligrin inostran,
ako gdje bude zać stramputno život moj,
da umiem nebog nać i tebe i dom tvoj,
da milos ne kratiš ni tvoje ljubavi,
ner da me povratiš sliediti drum pravi,
neka se rastavim izašad van luga
i sasma izbavim po tebi svieh tuga;
da tebi dam hvalu za ljubav i rados,
kad gorkos ne malu svrneš mi u slados.
Mojemuča nu reče: Piligrin, što veliš,
nie mnogo daleče taj spila, ku želiš;
kamenit nu je put i trudan za dosti,
gdje vidjet neć ni čut s vesel'jem radosti,
ner tuge i plača i vele žestok trud,
crni trn i drača za-č po njem rastu svud.
Najti ćeš još ždrielo, gdi ti će kako prut
streptjeti sve tielo i tvoja trudna put
od tuge i jada, ki do sad na svieti
živ človjek nikada nie mogal vidjeti.
K tomu ćeš zbliediti, jaki no žuti ruj,
kad budeš sliediti nakazni strašne tuj.
Ma nu ti krjepko stoj, ne moj se pripasti,
kad vidiš tolik broj razlike napasti;
napasti velike za-č ćeš nać van spile,

u zvieri razlike ke su se stvorile,
od žena i od ljudi razlicieh jezika,
ke Čirče prisudi da cviele do vieka.
A taj su čudesa pričudna na svieti,
človječa tjelesa u zvierieh vidjeti.
Piligrin dragi moj, tiem se znaj vladati,
za-č ti će velik boj te zvieri zadati.
Vladaj se hrabreno, pridat se njim ne daj,
ako neć takmeno taj š njimi sliedit vaj.
Dubravom kad zadješ, nu ako neć da tužiš,
prvu zvier ku nadješ, čin da ju sadružiš.
Nu najprie reci njoj: bog s tobom, u družbi
Piligrin ja sam tvoj, ki plovem u tužbi;
smiluj se na mene, tužna me pogledaj,
za striele ljuvene s kieh trpiš tolik vaj.
Veće joj niednu stvar, čuvaj se, ne moj reć,
ako ćeš slavan dar i milos od nje steć;
samo ju sliedi svud, hodeći po tragu,
ne štedeć niedan trud, ni kriepos ni snagu.
A što bi rad znati, što je kuća i dom moj,
ne moj me prašati, za-č za te nije toj;
za-č ranu otrovnu sam sebi dobiva,
svoju stvar pokrovnu tko druziem odkriva;
i u tomu svak tko je, manen se govori,
za-č srce tko svoje neznancu otvori.
Piligrin ljuveni, a sada da t' je znat,
i tebi i meni prišlo je putovat;
ti se sprav' ter hodi, ne krti veće sad,
i tvoj drum provodi, ako si zdravju rad.
Tudjer se akvila iz visin pak spravi,
mojemuču vrh krila ter vajmeh postavi;
kamo ju van luga ponese, nu ne znam,
lie se tuj bez druga ja najdoh vajmeh sam,
groznije cvieleći ner li se reć more,
sve trude sliedeći oda zla na gore.
Za-č me trud rvieše, stojeći u tužbi,
gdje sa mnom ne bješe mojemuče u družbi;
ni živa stvar druga, velika ni mala,
ka bi mi van luga trudnu drum kazala.

Nu moj duh želješe s grbom se rastavit,
ter me strah ne bješe tamo se odpravit;
za-č voljah umrieti i plačan i tužan,
ner li tač živjeti grdoban i ružan.
Ter misal ostavih i sumnju svu sa svim,
a sam se odpravih, hodeći lugom tim.
Lie me trud rvieše i žalos i tuga,
za-č mi mrzko bješe samomu bez druga.
Nu gorom hodeći, najdoh se vesel vas,
moja čes hoteći i od boga višnja vlas,
zamjerih zvier malu ter u toj dubravi
sviem bogom dah hvalu na tojzi ljubavi.
Nu tuj zvier ne mogah nikako poznati,
imena nit joj znah, kojiem ću ju nazvati.
Po tiho činjaše stupaje jednake,
i meni se mnjaše pozlatne da je dlake;
i kože i dlake, i bješe svieh strana
razliciem na skake koluri šarana.
Imaše i lice i oči i obrve
od mlade djevice i mnogo gizdave,
i ostali svoj obraz uljudan i običan
ženskojzi bješe vas naravi priličan
Pozlatna kudica još joj se vidjaše,
jak crna kunica kojom se gizdaše.
Meni se još mnjaše, da je krotka i ljuvena,
i veća ne bješe ner vidra vodena.
Lie trgah misleći po sebi svu kriepos,
prid sobom videći od zvieri tuj liepos,
gdi li se objavi, gdi li se odgoji
i u kojoj dubravi gdi stanom sad stoji.
I rekoh: vaj bože, o višnja krieposti,
ino bit ne može, ner dar tve milosti.
Mojemuča što reče, stojeći pri vodi,
sve mi se to steče, sve mi se prigodi!
Ova će zvier mene pustinjom provodit
i od muke pakljene, ku ćutim, slobodit.
Nu s božjom ljubavi po tom me oćuti,
tudjer se ustavi prida mnom na puti,
ter vajmeh prikrati taj zvierca stupaj svoj

i ja me čekati, dokoli pridu k njoj.
Ja tudjer pritekoh ter vajmeh gologlav
smiljeno njoj rekoh: molim te za ljubav,
o zvierce gizdava, tko godi ti jesi,
ku pusta dubrava ljepotom uresi,
za ljubav svieh boga, pravedna ako si,
Piligrina tvoga trudnoga pomozi;
za-č stvari nie druge, ka me će izbavit
od plača i od tuge i s trudom rastavit,
razmi tva milos taj, ka može od mene
razlučit plačni vaj i trude pakljene.
Ako toj mogu steć Piligrin poražen,
sasma ću moći reć: čestit sam i blažen.
Nu ništor zvierca taj, jaki no tvrd mramor,
ne reče na svjet saj, ni mi da odgovor,
nu milo očima na me ja migati,
jak volju tko ima da milos ne skrati;
očima veselo na mene migaše,
svoj obraz i čelo ter meni kazaše
s tolikom ljubavi, travica da vene,
koliko da pravi: Piligrin slied' mene;
ostavi lienosti, a pridaj svu snagu
ter sa svom krieposti sliedi me po tragu.
Ja te ću provodit, do mjesta do togaj,
gdje se će razdvojit s tobome tužba taj.
Pak tiho hodeći spravi se proz taj lug,
i mene vodeći jako no veran drug.
Rasputja ni puta nu nigdjer ne bješe,
ter tuga priljuta tvrdo me rvješe,
misleći, vaj meni, ako me ostavi
u gustoj zeleni u pustoj dubravi
pritiha zvierca taj, neće me nikadar
od smrti na sviet saj slobodit niedna stvar.
Lie voljah umrieti jadovan i tužan,
ner živ bit na svieti grdoban i ružan,
jak strašna nakazan budući put moja,
da javi ni u san ne vidim pokoja.
Nu kom se daleče zajdosmo u taj lug,
svrnu se ter reče taj zvierca i moj drug

Piligrin dragi moj, sviem bogom hvalu daj,
blizu je mjesto toj, blizu je spila taj,
gdje ćeš nać za dosti, pravedno mogu riet,
razlike mladosti, gizdave kako cviet,
na dvorbi ka stoji po sve dni pripravna
njekojzi gospoji, ka je krasna i slavna,
u dubravi tojzi i u slavnoj toj spili,
koju su svi bozi za dike stvorili,
da ništo ne lipše človječjoj naravi,
mladosti najliše koja tuj boravi.
I rekoh : gospoje harno je za dosti
rečen'je toj tvoje mojojzi žalosti.
Za-č s tvojom ljuvezni, ku neću ostavit,
sviem trudom boljezni mnim se ću rastavit.
Ja trudan rekši njoj : takoj se sve zbudi,
ti samo život moj i vladaj i bljudi.
Hodeći nu tako k dubravî dojdosmo,
zvieren'je gdje svako u stadu najdosmo
naravi razlike, kojojzi nitkore
na svieti prilike iskusit ne more.
Nu velmi svies moju me misli lomnjahu,
gdje mirno sve u goju u stadu hodjahu
po tojzi dubravi, gustoj i velikoj,
s velikom ljubavi sliedeći hitri goj,
velike i male te zvieri bez zlobe,
jak da su sve pale od jedne utrobe.
Medju tiem sviem stadom ter nigdjer na svieti
razmirja s neskladom ne bješe vidjeti ;
zlovoljne sve bjehu, a ne viem za ki sud,
meni se sve mnjehu da trpe velik trud.
I uzbih se stojeći, o višnji moj bože,
iskusit hoteći, što ovo bit može,
da zvieri tolik broj, razlike naravi,
provodi život svoj s velikom ljubavi.
Nu jedna od zvieri reče mi : dragi moj,
narav nas ne tjeri ni razlog hoće toj,
da u družbi stojeći živemo ovako,
jedinstvo gojeći u vrieme u svako.
Nu vajmeh to je htil, putniče neznani,

jadovit ljuven stril, koji nas izrani;
s jadovne te strile i rane priljute
ter smo jur zabile sve ćudi minute,
i sve se združimo u stadu hodeći,
i ljubav služimo u robstvu stojeći,
koja se može riet, pod svoja da je krila
bezredno vas saj sviet na službu stavila.
Tuj ljubav služimo, nu velmi za svu moć
jadovno tužimo i ob dan i ob noć,
dočiem se prigodi, jeda nas vaj kada
prieka smrt slobodi svieh tuga i jada;
za-č veće nie lieka protiva ljubavi,
ner koga smrt prieka životom rastavi.
A dobro toj znaju, ki vajmeh u tužbi
s boljezni dni traju ljubavi na službi.
Druga mi zvier reče: hotje' mi sad reći,
gdje grbu tuj steče, ku nosiš vrh pleći?
Tko li ti na glavi od osla te uši,
putniče, pristavi, da život tvoj tuži?
I od sove još oči, da nigdar na svieti
k sunčanoj istoči ne možeš pozrieti?
ni svitlos ni zraku ne vidiš kud hodiš,
u noćnjem pomraku ner bil dan provodiš!
I od vepra te zube tko li ti prikaza,
nemile i grube i pune poraza?
Ter kako nakazan vidjet si vajmeh tač,
ku javi ni u san ne ostavlja grozni plač.
Koje li nemani, koje li zle zgode,
putniče neznani, gorom te zavode
po ovojzi dubravi, gdje nigdar po vas viek
tužnoj se ljubavi ne može najti liek?
K tomuj se svaka nas snebiva misleći,
očiti tvoj poraz i trude videći,
na što si prišal sad, tko li te naputi,
da veći s trudom jad tvoj život oćuti,
kada te čes njeka u ovojzi vaj gori
razložna človjeka u zvjere satvori,
a ne znaš u koje ostavši meu nami,
žalosti sve tvoje ponovit s tugami!

I rekoh zvierci toj: njeka je vrst vila
čemeran život moj u ovi trud stavila;
s pomoći svieh boga nu se će čas zgodit,
kad me će neboga čes moja slobodit
svieh vaja i tužbe i plačnieh svieh jada,
i nesrećne družbe ka mnome svud vlada;
ter ću moć me oči, pravo ti je sad rieti,
k sunčanoj istoči slobodno prostrieti.
Za-č ve je blizu rok, govoru ja tebi,
sunčani da istok priživam na nebi,
i ostale svjetlosti i zrake sve ine,
dar božje milosti vrh mene kad sine.
Tiem vas ću ostavit, a ja ću tamo poć,
gdje me će ozdravit višnjega stvorca moć.
Vi u ovoj dubravi njegujte i gojte,
a vašom ljubavi blaznit me ne mojte;
te rieči medene za-č neće prignuti
svies moju ni mene na taj jad priljuti;
za-č višnji neće toj, ni razlog svieh ljudi,
da se sad život moj na volju prisudi
u ovojzi đubravi s vami se združiti
ni tužnoj ljubavi bezredno služiti.
Kom zvjeri toj čuše, sve staše predaje,
i glave prignuše u zemlju gledaje,
jak da ih bješe sram, ali ti njeki strah,
gdje se ja takoj sam razlogom odrvah.
Sam prasac od gore, jaki sve gnusan stvor,
strpjeti ne more razložni odgovor;
i s prascem konj pastuh i mazak pritili
ne htješe prignut duh da ih razlog primili;
objesni ner tako meu zviermi gdje stahu,
i vrlo i opako kopiti prucahu;
a prasac hrocaše od tuge i jada,
za-č svasma ne znaše, što je razlog i pravda,
i što je višnji sud i tko ga ne obsluži,
koliko plačan trud s njime se sadruži,
kad vajmeh smrt prieka naglo se pripravi,
grešnoga človjeka ter s duhom rastavi.
I rekoh: vaj zvieri, pokli vam bit more,

da vas tač ne tjeri zlosrd'jem nitkore,
dubravom ni lugom nie takoj u stadu
s ljuvenom tom tugom živjeti u skladu,
u miru i u goju bez boja i rati;
a ja ću čes moju nebavac tjerati.
Te zvieri ojdosmo, a ja sam i moj drug
pustinjom projdosmo hodeći proz taj lug.
Dim da drug moj bješe taj zvierca, ka mene
provesti hotješe proz luge zelene,
da mi je za družbu, čiem najdu mjesto toj,
da gork plač i tužbu probavi život moj.
Hodeći nu tako na pokon dojdosmo,
gdje bistro i slatko jezero najdosmo
kraj luga zelena, ter se meni mnjaše,
da slados medena iz vode te vraše.
I počeh tuj suzit od velje žalosti,
za-č ne smjeh okusit te rajske sladosti
od straha od vila, bi li mi od jezera
taj voda probila bez gorka čemera,
misleći minute jadovne za dosti
tužice priljute i gorke žalosti,
ke me su sliedile pustinjom hodeći,
i grozno cvielile po vrjelieh vodeći.
Nu takoj stojeći kraj vode studene,
iskusit hoteći što će bit od mene,
vaj rekoh zvierci toj: k jezeru smiem li prit,
more li život moj od žedje shranjen bit?
Za-č mi se podira trudan duh iz tiela,
gdje tuj slas razbira vodenoga vrila,
ljuvena tužice, vaj meni nebogu,
a pojmit dušice od žedje ne mogu.
Za toj me pomozi, ako me mož pomoć,
u tužbi u ovojzi, molim te za svu moć.
Nu reče družica: viem, da t' je ne mala
od žedje tužica na srce napala;
slobodno nu ćeš prit, pravo ti ja velju,
gdje se ćeš sit napit da ispuniš svu želju.
Jezero slatko toj, pri kom te ja družu,
po njem ćeš život tvoj sahranit i dušu;

a sam ćeš očima vidjeti tutako,
koliku vlas ima jezero to slatko.
Pak prignu glavicu taj zvierca ljuvena
nad bistru vodicu od vrjela studena,
i reče: o vrjelo za ljubav svieh boga,
za koje zlo djelo ja trudim neboga?
Niesam li ja vila s istokom danice
prie sunca isplila iz tebe vodice?
Izašad na saj sviet u luge zelene,
jaki no gizdav cviet od ruže zelene,
neka se dubrave i luzi zeleni
ljepotom mom slave, nebozi vaj meni;
sva vrjela i rieke, kud godi putuju,
vidivši me dike neka se raduju.
O vodo prisveta, niesam li vajmeh ja
u tebi začeta za sunce koje sja?
Nies' li me rodila po višnjoj ljubavi
i u dievstvu gojila u ovojzi dubravi?
Pričista od zlobe a niesam ja pala
od ženske utrobe ni porod poznala,
ni grieha niednoga, ni zlobe ostale,
ja vajmeh neboga, velike ni male.
A na viem, za ki sud od zvieri u odjeći
podnosim tolik trud pustinjom hodeći.
Tiem moja jaoh majko, vodena gospoje,
pokaži tutako krieposti te tvoje,
ter meni nebozi, molim te za svu moć,
pritekši pomozi; ne moj me tužnu oć.
Čin, prjedjnja ljepota da mi se povrati,
prie ner mi života prieka smrt prikrati.
Za dragu prijazan, kom me si gojila,
izajdi vode van na skorup od vrila,
da vidiš vajmeh sad, kolike žalosti
zadava plačan jad mojojzi mladosti.
Najprvo pogledaj, o majko od vila,
koliko plačan vaj s trudom sam združila,
stradjaje vaj meni i u san i javi.
Od zlata prameni, ke nošah na glavi,
koje bih ja vila često krat do pasa

niz bil vrat pustila, niz bil vrat do pasa,
u što su svrnuti? ter sama čini sud,
je li plač priljuti, je li toj smrtni trud?
A crne me oči, u glavi ke stahu,
jaki dvie s istoči danice ter sjahu,
ter kad bih pustila moj pogled ljuveni,
kamen bih probila i mramor studeni:
u zemlju u crnu a sad ih upiram
ter čeznem i trnu i od truda umiram!
Jaoh mojoj mladosti, vaj meni i u vieke
s kolikom radosti provodjah me dike,
u rajskoj zeleni s velikom ljuvezni,
pri vodi studeni pojući u pjesni,
da borje i jel'je i s desna i s lieva
sve ćuti vesel'je, gdje moj glas popieva,
od cvietja razlika s venačcem na glavi,
da slados tolika zvieren'je zatravi.
Vaj prie ću životu momu smrt zadati,
ostalu ljepotu ner li ću zbrajati,
nad vodom jaoh stoje, iz ke sam isplila,
o majko i gospoje neboga ja vila,
gdi mojoj mladosti ni vele ni malo
razlike radosti nie nigdar lipsalo;
za-č tužbe priljute velmi su za dosti,
u tužbi minute zbrajati radosti.
Pak željno procvieli, da puca živ kami,
studenac taj bieli gdje smuti suzami;
cvieleći pak reče: nie višnji svi bozi
prieka smrt daleče vaj meni nebozi,
ka čemer svoj spravi ter hrli i prješi,
da s tielom rastavi moj život i odrieši,
i u zemlju obrati, ako mi moja čes
ljepotu ne vrati i prjedjnji moj ures.
Nu ako mi prieka smrt neće prit s naglosti,
da mene bude strt u ovojzi žalosti,
da vam je sviem znati, o bozi na nebi,
sama ću zadati prieku smrt ja sebi;
za-č volim mrtva bit, ner trudna i plačna
moj život provodit, kako zvier divjačna,

trpeći sve vaje i trude razlike,
vilinje stradjaje lieposti i dike.
Taj zvierca rekši toj, gdje grozno procvieli,
mnjeh trudan život moj s duhom se razdieli,
kušaje za ki sud nezgodna taj vila
koliko jadan trud vaj bješe podnila;
čemerne ter tako suzice ronjaše,
ljuveno i slatko ter vodu moljaše,
i boge ostale, koji su vrhu nas,
na tužbe ne male u toli plačan glas.
Nu hteći nje zgode, ne viem ka od gospoj
na skorup od vode pokaza obraz svoj,
noseći na glavi za dike ljuvene
venačac gizdavi od vrbe zelene,
mokrišem vodeniem popleten ki bješe
i ostaliem bil'jem sviem, kraj vode ko ctieše.
I reče: družice ljuvena i mila,
koje si tužice vode van primila?
koji li nepokoj učini vajmeh tač,
da trudan život tvoj uklada tolik plač;
a taj plač suzami gorčije od jada
mramoran živ kami objestran propada,
i tvoj plač priljuti čemerno za dosti
jezero sve smuti s naliepom s gorkosti;
i u tomuj porazu i u tužbi i u vaju
ja tebe po glasu očito poznaju.
Viem da s' ti Tireno, vilinja sva hvalo,
jezero vodeno koju je sazdalo.
Nu kako bit more, da dike te tvoje
u zvieri od gore u krovu tač stoje?
Tko vajmeh od boga prisudi toj takoj,
da tolik neboga provodiš nepokoj?
Ter taj plač ukladaš jadovit i tužbu,
tvu lipos gdje stradjaš i vilinju družbu,
s kom se si ti vila s postan'ja po sve dni
pri jezeru gojila u rajskoj zeleni,
gdi je krasna tva mlados u gori i u polju
vesel'je i rados sliedila na volju,
i gdje nies' do sada, Tireno, poznala

dresel'ja ni jada, velika ni mala.
I reče zvjerca taj: jaoh ja sam Tirena,
ka sliedim plačni vaj, sestrice ljuvena.
Nu ako t' je ljubko čut, pridraga družice,
moj čemer toli ljut i gorke tužice,
stan' malo vrh vode, neka ti pobroju
me plačne nezgode i hudu čes moju,
koja me čini tač zlosrdo za dosti
sliediti gorki plač i gorke žalosti.
U jutro njeki dan podranih prie zore;
izašad vode van i pojdoh put gore,
pojući iz glasa, pustivši niz bil vrat
s glavice do pasa moj vajmeh pramen zlat,
jeda gdje od luga probudim slavica,
da mi je za druga, čiem sine danica,
taj slavic ljuveni vaj da me sadruži,
po slavnoj zeleni tih vjetric gdje ćuši;
da meni pomaga s velikom ljuvezni,
sestrice pridraga, popievat u pjesni;
da naše pjesance priblazne prie zore
satire u tance i vile od gore.
Nu gorom hodeći, pojući ma mlados,
čes moja hoteći, skrati mi tuj slados;
proz luge zelene za-č takoj hodeći,
susrjete vaj mene u dipli zvoneći
sam pastier bez stada, prid kiem ja vajmeh tuj
probliedih od vaja, kako no žuti ruj;
za što me bješe sram, u lugu gdje mene
taj pastir najde sam, bez družbe ljuvene.
K tomuj me stiže strah, ki se izreć ne more,
uhoda za-č je, mnjah, gusarom od gore.
Ter treptjeh ter predah u sebi kopneći,
svieh strana ter gledah od kih će priteći
taj gusa, družice, da mene uhvati,
me biele ručice da na zad obrati;
uzicom me ruke na zada'kad sputi,
sve trude i muke da moj duh oćuti,
kad me tač rascvieli, da željno s tugami
moj obraz pribieli polievam suzami,

u plaču i u tužbi suzice roneći,
gusarom na službi u gori stojeći.
Nu s veljom ljubavi i slatko milo
taj pastir pozdravi i reče: ma vilo
i diko gizdava, da si ti sva ljeta
vesela i zdrava do konca od svieta.
Nu odkli je htjela čes namjerit na mene
gizdavi tvoj ures i dike ljuvene:
čin' da si ti moja, rumeni cviete moj,
vjekušta gospoja, a ja ću biti tvoj
službica ali rob pri tvojoj ljubavi,
pod kamen dokli grob prieka me smrt stavi.
I rekoh pastiru: ne more t' biti toj,
u goju i u miru ti tvoje stado goj.
Podj, pleti obore, gdje ć' stada hraniti,
a vile od gore ne moj tač blazniti.
S pastirskom mladosti podj, igraj i sviri,
ter u toj radosti tve srce namiri,
a krasne i ljuvene ostavi ti vile,
iz vode studene koje su isplile.
Tebi je za dosti, pastiru dragi moj,
s pastirskom mladosti provodit život tvoj,
gdi tvoje borave i koze i ovce,
goveda i krave junice i teoce,
i ždriebce ostale, podobno kako jes,
velike i male, ke ti je dala čes;
a mene ostavi u ovojzi zeleni,
bezredne ljubavi za-č neć steć pri meni.
Pravo t' se sad veli, za-č neć čut ni vidjet,
tvoj život što želi, do koli teče sviet;
za-č niesam poznala, ljuveni što je vaj,
odkli sam postala ja dieva na sviet saj,
nit ga ću poznati, ni sada ni po tom,
dočiem se rastati ja budem životom.
Ljuvena družice, tuj ti sam ja vila
jadovne tužice u lugu dobila.
Za-č pastir ne bješe, Jupiter ner li sam,
ki dievstvo me htješe na volju da mu dam.
Vuhveno ter takoj kod mene gdje staše

u odjeći pastirskoj, hitro me hinjaše:
kad vidje da mene prihinit ne more
na rieči medene, čistu vil od gore,
pristupi tuj meni s naglosti u taj čas,
da vajmeh ljuveni celune moj obraz.
Ja vajmeh vidiv toj, voljah se zaklati
ner lice i obraz moj taknut mu podati.
U bieg se tiem spravi gizdava ma mlados,
da me se izbavi taj tuga i žalos;
najbrže što mogah ter takoj tekući,
iz glasa klikovah Junonu zovući,
da vidi vajmeh zgar me trude i tuge,
koli me jadna stvar tjeraše proz luge.
Lie mi se umoli Junona prislatka,
ter velik dаž proli iz višnjieh oblaka.
K tomuj se dan bieli u tmastu noć stvori,
kad mene razdieli s tom tugom u gori.
Nu ne viem, nu ne znam, gdje vajmeh u oblaku
Jupiter osta sam u tmastu pomraku.
A zorom kad sinu s istoka danica,
sva mrklos priminu, jak s vihrom maglica.
Nu po tom dan bieli odkri se na svieti,
čemer me rascvieli, ki nie moć izrieti;
Jupiter za-č mene nebogu u gori
za vječne spomene u ovuj zvier stvori,
dubravom i lugom kud godi ja hodim,
da s plačem i s tugom moj život provodim;
ali ti planinom da cvielim i tužim,
vaj ali ravninom vječni trud da družim.
Tiem sveta vodice, gospoje i majko,
od vila božiçe, molim te prislatko,
tvoju vlas i kriepos od mene ne skrati,
ner diku i liepos prjedjnju mi povrati.
Jaoh a ti djevica, koja si pribiela
vode van tva lica nad skorup izniela,
ljuvena družice, pokle si tuj stoje
sad čula tužice i tužbe sve moje,
za milos ljuvenu, za ures tvoj gizdavi,
mol' majku vodenu, da me sad ne ostavi;

čin' da se smiluje, da svojom krieposti
opet mi daruje minute lieposti.
A velmi ljuvena i krasna taj vila,
vrh vrjela vodena ka bješe isplila,
od jada procvieli ter vajmeh u taj čas
svoj obraz pribieli suzami poli vas,
i reče: družice, čula sam, tuj stoje,
čemerne tužice i jade te tvoje,
i gorke žalosti i tužbe ostale,
koje t' su za dosti boljezni zadale;
jezero nu ovoj iz koga s' isplila,
i gdje si život tvoj s vesel'jem gojila,
još ga ćeš uživat s velikom radosti,
i pri njem pribivat vesela za dosti.
Sad tvojom krieposti kladenče studeni,
povrati lieposti nebozi Tireni;
za što je grjehota i priekor svieh ljudi,
vilinja ljepota bezredno da trudi,
jaki zvier od gore, da trudna taj mlados
prijati ne more vesel'ja ni rados.
Tiem svoj trud procieni, ako toj bit može,
da trudna promieni odjeću od kože,
kako je prie bila, da ovdi u vodi
u družbi od vila svoj život provodi,
sva hvala i slava da tvojoj krieposti
vazda se sazdava od naše lieposti.
Taj molba skrušena pokaza usilos,
da voda studena svrne se na milos,
od rajske ter se vas radosti tuj smutih,
gdje njeki meden glas u vrjelu oćutih,
ki reče: Tireno, tuj žalos prikrati,
ja te ću ljuveno na milos prijati.
Znaj, da sam ja majka vodenieh svieh vila,
vrjemena po svaka koje sam gojila,
neka se diči sviet, gdje vile sve moje
od dievstva rajski cviet njeguju i goje.
A ti se s' rvala, jak hraben taj vitez,
komu se da hvala, kad satre ljuven vez,
ter plove u slavi, ter za taj počten glas

venačac na glavi pronosi po viek vas.
Za toj se ti spravi ljuvena Tireno,
ter se sad uplavi u jezero vodeno;
za što ćeš bit moja, kako si prie bila
u dievstvu od broja od vodenieh vila.
Ja te ću prijati s velikom ljuvezni,
da se tvoj trud skrati i tvoje ljuvezni.
Nu zvierca, ka staše pri jezeru studenu,
ter željno moljaše tuj vilu vodenu,
simbaći u vodu, zabivši sve trude,
da prjedjnju slobodu i liepos dobude.
I kliče iz glasa: majko, tvom ljubavi
plačnoga poraza Tirenu izbavi.
O Juno prisveta, a ti tvom krieposti
vrati mi opeta minute lieposti,
da život moj spravim, da tvoju slavnu vlas
i hvalim i slavim bez konca po viek vas.
Tuj meni čudna stvar ne mala da straha,
iz neba vedra zgar Junona gdje sjaha,
u drobahnoj rosi sjedeći vrh duge,
Tireni nebozi da skrati sve tuge.
I reče: Tireno, dosta si tužila,
jezero vodeno a sad si združila.
Tiem se sad povrati u prjedjnju ljepotu,
da se taj trud skrati pri tvomu životu.
Tutako na taj glas Tirena djevica
rumeni svoj obraz promieni i lica,
i ostalu put svoju, kako je prie bila,
u družbi i u broju od vodenieh vila.
Junona a pake tudjer se odieli,
nad višnje oblake u svoj dvor pribieli,
jašući na duzi, gdi je svoj višnji hram,
a vajmeh u tuzi ja ostah vajmeh sam
kraj vode sjedeći, pun trudna poraza,
čudnu stvar misleći, ka se tuj prikaza,
gdje bješe rumena i modra i žuta
sblavana i zelena, kako luk prignuta,
nebeska taj duga nad mnom se zgar svela,
vrhu svega luga od čela do čela;

a od zgara krapaše pridrobna rosica,
prid sobom ku slaše Junona božica.
Nu ja sam tu stoje, kako panj stanovit,
mnieh, trude sve moje čes mi će ponovit,
da moj plač i tužbe vrne mi opeta
samomu bez družbe huda čes prokleta,
ako me ostavi Tirena taj vila,
po pustoj dubravi ka me je družila.
Nu rekoh: o vilo, Tireno gospoje,
za ličce tve bilo i dike te tvoje,
za ljubav svieh boga, za sunce koje sja,
sliši me neboga željno te molim ja:
tve ličce rumeno i čestit ures tvoj
u vrjelo vodeno sakriti još ne moj,
dočiem se smiluje tvoj ures gizdavi,
ter meni daruje dar svoje ljubavi,
da meni rečeš sad, kako ću ozdravit,
gdje li će plačni jad sa mnom se rastavit,
da veće ne blidim, da veće ne venu,
da veće ne sliedim hudu čes pakljenu.
I reče Tirena: Piligrin dragi moj,
do malo vrjemena, što želiš bit će toj.
Spravi se ter putuj i ovoj za biljeg
najti ćeš spilu tuj, gdje prvi najdeš brieg,
ki je velmi kamenit, i mučan i trudan,
nu je mnogo zlamenit i čudno pričudan.
Vrh briega vrh toga gusta je dubrava,
od dubja svakoga razlika narava,
i u dubju gomila, ka se je sva rutom,
brštanom pokrila i ljutiem skrobutom,
i lozom divjačnom i ostalom pustoši
trnovom i dračnom, koja se tuj množi.
Kad mineš gomilu, najti ćeš tutako
u hrid'ju tuj spilu, hodeći po lako,
medju dvie litice, gdje nećeš vidjeti
ni zvieri ni ptice, ni ništor na svieti.
Dim, niednu živu stvar, ka ljeze i hodi,

za-č se tuj nikadar ni radja ni plodi,
ner trava nemila i pustoš zelena,
kojom je taj spila u hrid'ju skrovena.
Tirena rekši toj, tutako ljuveni
zanese ures svoj pod skorup vodeni.
Zlovoljan nu ja bjeh i tužan za dosti,
za-č veće ne vidjeh te moje radosti;
u ruke u svoje za što bjeh postavil
ufan'je sve moje, kako bih ozdravil.
A sad svak čini sud i razlog ne skrati,
koji bih veći trud ja mogal prijati,
neg srce gdje moje ciepa se od tužbe,
u gori tuj stoje samomu bez družbe;
ter jadah ter pihah, jak da sam vas ranjen,
ufan'je nu imah još da ću bit shranjen.
Nu pojdoh hodeći sam vajmeh po sebi,
sve boge moleći, koji su na nebi,
jeda me svieh boga, ako mi bit može,
hodeći samoga zgar milos pomože.
Svieh boga vlas i moć nu gorom, gdje trudjah,
pride mi na pomoć i najdoh što žudjah :
najdoh tuj gomilu na briegu zelenu,
na pokon i spilu u hrid'ju skrovenu,
i počeh vapiti: o višnja krieposti,
shranjen ću sad biti po tvojoj milosti;
sve mi se sad steče i da mi čes moja,
iz vode što reče Tirena gospoja.
Pak počeh kucati Piligrin grbavi
od spile na vrati, jeda se tko javi.
Nu niedan boži stvor ne htje se javiti,
da mi da odgovor ter se htjeh smamiti,
vrh sebe stojeći ter trgah život moj,
velmi se boleći, što može bit ovoj.
Na pokon dobata sva biela starica,
od spile na vrata kako no janjica,
koja se vidjaše nemila i gruba,
i u desneh ne imaše ner samo dva zuba.
I ta bjehu krni i bjehu vidjeti
kako pakao crni, gruba stvar na svieti.

Meni se još mnjaše, pakljena da je neman,
gdje joj se vidjaše vas obraz nakrješpan,
i k tomuj sve lice i usni, što bjehu,
svud joj bradavice kako bob rastjehu.
I bješe razoka i strašan nje pogled
i od oka do oka bješe joj ciela ped.
A pipci na glavi bjehu joj vidjeti
sadjavi i rdjavi, na čičak poviti.
I bješe grda stvar i velmi nemila,
gdje obrvi bješe zgar nad oči spustila
s dlakami nemilo takoga načina,
jaki no hropilo od praščieh četina.
Stas ini od tiela bješe joj vidjeti,
jak da je vodila u sadjah sto ljeti.
A ostalu nie mi kad grdobu skladati,
vrjemena kratka rad ni u pjesan zbrajati;
za-č toli grdu stvar ne bi ju po vas viek
penilom nikadar upengao živ človjek.
Nu k vratom kad pride, strjeptje mi svaki vlas,
za-č me strah obide, kom pozrieh taj poraz.
A kamo, a kamo, gdje kliče za vrati:
tko je tamo, tko je tamo, tolicma ter mlati?
Zlosrdi ter taj glas kad čuh, što govori,
mnieh da se pakljen jaz poda mnom otvori.
Ljuveno i slatko nu ju jah moliti,
i rekoh: o majko, ne moj me znobiti;
miran sam i gojan ja ovdi prišal sad,
nu trudan i bolan podnosim gorki jad,
za ljubav svieh boga, koji su na nebi,
pomoz me neboga, molim se ja tebi;
ako ka gospoja pribiva u spili toj,
prijazan ta tvoja prida' me tamo njoj.
Za što je mnogo dan, odkli grem trudeći,
iz moga doma van pustinjom tužeći.
A sama vidiš toj, kolike žalosti
podnosi život moj jadovan za dosti.
Gledaj me ter sudi, tere ćeš poznati,
kolici vaj trudi hoće me skončati,
grdoban i ružan jedva živ gdje hodim

i plačan i tužan moj život provodim.
Tiem vajmeh pomozi, tužna me sahrani,
i što t' se sad prosi, togaj mi ne brani.
Iman'ja ni blaga nu te ja ne prosim,
o majko pridraga, za ljubav ku t' nosim;
samo me pomili tom tvojom ljubavi,
da vidim u spili, tko tamo boravi,
za-č mi je kazano po vili vodenoj,
da je stan'je prislavno u vašoj spili toj.
Za toj bih rad znati, jaki sve željna stvar,
mogu li prijati od tebe tolik dar.
Naviešten još sam tač, da ću tuj ozdravit
i tužbu i moj plač i vas trud ostavit.
A drugo ne žudim, ner samo toj steći,
da veće ne trudim pustinjom hodeći;
i ako se po tebi ne budem shraniti,
neću se po sebi na moj stan vratiti,
od velje žalosti ner li ću vaj meni
ostavit me kosti u spili zeleni,
da zvieri i ptice, groba van gdje stoju,
izgrde me lice i ostalu put moju.
Tiem volim umrieti, da veće niesam živ,
ner ove podnieti jadove boležljiv.
Nu reče starica: i prie sam toj znala,
tako mi glavica od trupa ne spala;
i ja te poznavam, Piligrin dragi moj,
nu se sva skončavam videći obraz tvoj,
i pleći grbave i prašče te zube,
i oči od glave nemile i grube,
i ošlje te uši, rad kojieh život tvoj
taj čemer sadruži i plačni nepokoj.
Nu te ću tamo oć, Piligrin grbavi,
čiem budu opet doć do tvoje ljubavi;
a ti ćeš čekati, dokle t' se tuj stoje
odgovor povrati od naše gospoje.
Starica zajde tja u spilu ne viem kud,
a (tuj) sam ostah ja, ćuteći ne mao trud,
kako prut ter predah i treptjeh vajmeh vas,
starica za-č ne znah ki mi će doniet glas.

Nu hotje odluka od višnje ljubavi,
da moj trud i muka malo se ustavi;
za-č takoj gdje predah u misleh stojeći,
krasnu stvar ugledah spile van stojeći.
Djevica bješe toj uresne lieposti,
od koje jezik moj ne ima te krieposti,
da može stoti dio, stoti dio da može
izreći, što bi htio, o višnji moj bože!
Za-č da se prigodi i da se može riet,
da človjek obhodi okolo vas saj sviet,
ni sada ni po tom, svakomu da je znat,
s krasnijom ljepotom ne bi se mogao stat.
Ku diku i liepos vrjemena kratka rad
ja neimam tuj kriepos u pjesni skladat sad.
Gizdava i mila lie bješe vidjeti,
jak planinska vila najljepsa na svieti.
Nu prišad do mene tutako otvori
nje usni rumene, da sa mnom govori,
i reče: zdrav budi, Piligrin, po viek vas,
što srce tve žudi, sve ti će bit na čas.
Pak me tuj tutako od spile za vrati
ljuveno i slatko za ruku uhvati,
i reče: dragi moj, ne moj se sam znobit,
ni sumnji ni se boj, ovdi ćeš shranjen bit;
ovdje ć' nać gospoju, pripravna ka stoji,
da žalos tuj tvoju s tobome razdvoji.
Ovdi je hram i dvor, ki nigdar na svieti
človječi niedan stvor ne može izrieti
od divne lieposti, ka u njem pribiva,
i od rajske sladosti, ka se tuj uživa.
Za toj se ne pripad', ner stupaj tvoj spravi
ter sa mnom hodi sad u naš dvor gizdavi:
ja ti ću bit straža, dokli vas vidiš dvor,
gospoja gdje naša pridava odgovor.
Vesel se tuj najdoh, nu ne viem kako ja
s pameti ne zajdoh sebe van daleč tja,
tolike radosti u sebi ćuteći,
ke mojoj slabosti nie dano izreći;
za-č gdje bjeh u vaju i u plačnu dresel'ju

mnieh da sam u raju i u vječnom vesel'ju,
aki sve tko trudi ter mu se trud skrati
i zdravja kad žudi ter mu se povrati.
Nu rekoh: hvala ti. gizdava gospoje,
koja jur prikrati tužice sve moje.
Pokli je toj takoj, ovo t' se po viek vas
pridava život moj, pod tvoju da t' je vlas.
Odkli ti u ruke život moj pridaju,
čin moj trud i muke da mene parjaju.
Nu kom ja ovoj rieh, o višnji moj bože,
uloži veći smieh, ner li se riet može;
u smieh se tuj spravi, ruku mi pak svoju
od šale postavi na grbu na moju;
tiho me gladeći, reče mi u šali:
tko ti tuj vrh pleći tegotu navali?
Grbavče, rec' pravo, ne moj mi za vas sviet,
tako ti bit zdravo, ništore lažno riet.
I rekoh: gospoje i kruno gizdava,
rečen'je toj tvoje tvrdo me skončava;
vremena za-č nie sad, da t' tužbu svu moju
i čemer i moj jad s načinom pobroju.
Za toj mi milos daj ter mene na volju
timuni i vladaj, željno te ja molju;
vodi me, vaj meni, djevice i vilo,
za ures tvoj ljuveni i lice pribilo,
u vaše te dvore, gdi priti želim ja,
ako mi biti more, za sunce koje sja;
za-č mi je 'svaki čas, koliko sto ljeta,
čiem svrši tvoja vlas, što mi se objeta.
I reče: misli tve zališne ostavi,
što želiš, bit će sve, putniče grbavi.
Slied' mene ter hodi, da tebe čes tvoja
svieh truda slobodi i naša gospoja.
Ter s veljom ljubavi smirit me hoteći,
sa mnom se odpravi u spilu hodeći,
ter mene po lako i tiho šetaje
zavede tutako u skrovne potaje,
gdje veće spile van ne scienjah na svieti
sunačce i bil dan očima vidjeti,

scieneći nie taka, o višnji bože moj,
tmastija pomraka u jami pakljenoj,
mrklina ner li taj, s ke željah umrieti,
gdje veće tolik vaj ne mogah podnieti,
jaki sliep gdje ostah ter s tuge i vaja
iskusit ne mogah, na kom sam svietu ja,
gdje li se nahodim, kamo li pritužan
moj život zavodim, nesreći ki je sužan;
da li me nikadar ne more izbavit
nesreće niedna stvar ni s trudom rastavit?
I rekoh: prisudjen ovdi ću poginut,
gdje scienjah utrudjen u goju počinut.
I da me ne vodi za ruku taj vila,
po mojoj nezgodi smrt bi mi tuj bila;
i u tojzi mrklosti, dim, na bil, bez šale,
moje bi tuj kosti groba van ostale.
Nu taj mrak ojdosmo, na pokon na vrata
šetaje dojdosmo, ka bjehu sva zlata.

Rukopis fr. knjižnice završuje riečima: fine di libro grande di Dum Mauro Vetrani; *a Bašićev priepis dodaje*: ne spjeva ino pjesnik.

USKRSNUTJE ISUKRSTOVO.

ak. a. Rukopis jugosl. akademije 349. tu su samo stihovi 251—478.
ak. b. Rukopis jugosl. akademije 538. tu su samo stihovi 1—214.
ak. c. Rukopis jugosl. akademije 779. tu su drugom rukom pisani na prilie-pljena dva lista stihovi 83—126. 197—226, i to u ovom redu: 197—218, 83—126, 219—226.
dubr. Rukopis male braće u Dubrovniku 193 (31). tu su samo stihovi 1—214.

Duh govori ostalim duhovom:[1]

Stražani ognjeni jednaga svi skoč'te,
ter pali gvozdeni sva vrata zaklop'te,
i doli na straži najbrže jedan vas
Čerbera razdraži, da pusti strašan glas;
za č grede put od nas toliko čudna stvar,
koju prie do danas ne vidjeh ni kadar:
človjek je inostran, nu sudim po hodu
da je velmi kripostan i kaže slobodu,
slavna je uresa, obličja i vida,
na zada ne uspreza, neg stupa naprieda,
prid njim je zlamenje tolike oblasti
da živo kamenje prid njime sve hrsti,
jak sunce vrh gori i kaže po sjeni
da nam dvor obori i da nas poplieni.
Za toj se svi sprav'te najbrže svi tamo,
ter straže postav'te, do čim ga poznamo.

Ostali dusi gledaju Isusa[2] *gdi hodi.*

Jedan od njih govori:[3]

Vaj čuda! vaj čuda! taj vitez krvavi,
družino, od kuda na sviet se objavi?
tko li mu taku vlas na svietu može dat',
ter grede put od nas jak da će vojevat'.

ak. b. i dubr. imaju nadpis: ‚Govor prvi. Vrata pakljena. Vitorog, Krivorilo, Čemernik, Smrdilo, duhovi pakljeni.' [1] *mjesto toga ima ak. b. i dubr.* Vitorog. 1 stražani] *ak. c.* strašni, *koje se može čitati i* stražni. 2 *ak. c.* palim gvozdenim. 5 *ak. b. i dubr.* tolika. 6 prie — vidjeh] *ak. b. i dubr.* pri — vidih. 7 *ak. b. i dubr.* človik. sudim] *ak. b. i dubr.* ćutim. 10 *dubr.* uspreža. *ak. b. i dubr.* naprida. 11 njim je] *ak. b. i dubr.* njime. 12 prid *ak. b. i dubr.* pod. 15 *ak. b. i dubr.* za to. 16 ga] *ak. c.* ih. [2] *ak. b. i dubr.* Jesusa. *a može se čitati i* Jezusa, *tako i na drugih mjestih.* [3] *mjesto toga ima ak. b. i dubr.* Krivorilo. 18 od kuda] *ak. c.* okuda. 19 *ak. b.* svitu.

'Mnim, ako pride k nam, bit' nam će do tužbe,
oholo er gre sam po sebi bez družbe.
Za toj svak gonetaj i pamet postavi
da pozna tko je taj, koj se k nam upravi,
a nazad ne bježi prid našom oblasti,
oholo neg preši pakljenoj propasti;
toliki kaže strah i tolik kaže jad
jak da će vas u prah sprašiti pakal sad.

Treti duh pakljeni govori:[1]

'To je sin Davidov, koji bi skoro dan
na križu od Židov i propet i zaklan.
O pakljeni dusi, za toj vam budi znat',
er ćemo u tuzi sader š njime ostat',
kad bude k vratom doć', ter pakal usplaši,
ako mu naša moć posilje ne spraši.
Za toj se svak spravi, ako bi ka bila,
neka se proslavi naša moć i sila.
Za č pisma govore, skoro će toj biti,
Kad nam će sve dvore taj človik probiti
i veljom kriposti da će se proslavit',
u vječne svjetlosti toj robje postavit'.

Četvrti duh govori:[2]

Huda se, druzi, čes nam kaže po sebi,
er človjek taj s nebes od zgara poslan bi,
iz dalek ter kaže da će sad boj biti,
kreposti sve naše zaman će tuj biti

21 *ak. b. i dubr.* pridje — bit će nam. 22 po sebi] *ak. c.* oholo. 23 *ak. b. i dubr.* to. 24 koj] *ak. b. i dubr.* ki. 26 *ak. b. i dubr.* k pakljenoj. 28 sprašiti] *ak. c.* spražit, *a može se čitati i* sprašit, *ak. b. i dubr.* spržiti, *ali se u dubr. ne razlikuje svagda* š *i* ž; *isporedi 34. 56.* [1] *mjesto toga ima ak. b. i dubr.* Čemernik. 29 koji] *ak. c.* ki. 30 i zaklan] *ak. c.* issadan. 31 *ak. c.* znati. 32 *ak. c.* sad š njime ostati. 34 *ak. b. i dubr.* podsilje. spraši] *u ak. c. može biti i* spraži, *ak. b.* spraši, *tako i dubr., ali u njemu nije* š *pouzdano. ispredi 28.* 35 *ak. b. i dubr.* to. 38 *ak. b. i dubr.* kad nam će taj človik sva vrata pobiti. 39 *dubr.* da se će. 40 u vječne] *ak. c.* i višnje: *ak. b.* svitlosti. [2] *mjesto toga ima ak. b. i dubr.* Smrdilo. 41 druzi] *ak. c.* družbe. 42 *ak. b.* človik, *dubr.* čovik. 44 *ak. b. i dubr.* kriposti. biti] *ak. b. i dubr.* priti.

i ključi i brave s gozdeniem zapori
i ostale priprave, kad vrata obori;
Zlamenje er nosi, pri kom je taka vlas,
da nas svieh pokosi jakino srpom klas.

Dodje Isus prid vrata od pakla i govori:[1]

Otvor'te dvorove, o dusi nemili,
ter dajte robove, ke ste vi spremili:
ako su zgriešili, tuj se su za dosti
sve roke svršili u tojzi tamnosti.
To li ih ne date bez boja meni sad,
na vratieh gledajte s čemerom tužan jad;
ere će sada vlas od dvora ovoga
sprašiti u saj čas s udorca prvoga
taj vrata od spile i od vječne tamnosti,
ter ćete me sile poznat' i kriposti.

Jedan duh odgovara Isusu:[2]

Viteže uzmnožan, zlosrdno ne prieti,
ako si razložan, čuj što ću t' sad rieti.
Čuda su velika smišlati za dosti
da taka prilika pristupa k tamnosti;
u naše pomrake er ko gre po sebi,
sunčane tej zrake ne vidi na nebi,
ni izlazi pak na dvor, neg vikom tuj stoji,
vječna tma i ponor za što ga posvoji;
a pitaš ti robe, koji su po sudu
stavljeni za zlobe u vječnomu trudu,
i nie toj za dosti, neg jošte govoriš
da tvojom jakosti vrata nam oboriš

47 er] *ak. c.* tač *jamačno grieškom mjesto* za č. [1] *tu ima ak. b. i dubr.* Govor drugi. Isto mjesto. Pridje Jezus i duhovi gori rečeni. 50 vi] *ak. b.* tu, *dubr.* tuj. 51 *ak. b.* zgrišili. tuj] *ak. b. i dubr.* jur. 54 *ak. b. i dubr.* na vratih gleda'te. 55 ere] *ak. c.* er, *može biti da bi trebalo* er se. ovoga] *ak. c.* tamnoga. 56 sprašiti] *ak. c. i ak. b. i dubr. kao u 34.* saj] *ak. c.* taj. 57 taj] *ak. b. i dubr.* ta. i] *nema dubr. ni ak. b.* 58 *ak. c.* poznati. *dubr.* kreposti. [2] *mjesto toga ima ak. b. i dubr.* Vitorog. 59 *ak b. i dubr.* zlosrdo. *ak. b.* priti. 60 *ak. c.* što ću sada. *ak. b.* riti. 63 *ak. c.* pomrke. *dubr.* tko. 66 *ak. b.* vična. 67 *ak. c.* robje. 68 *ak. c.* zlobe vječnom. 69 toj *nema ak. b. ni dubr.*

i naš dvor da plieniš, s posiljem da ćeš doć'.
a ništa ne scieniš uzmnožnu našu moć,
prid kojom trepti sviet i sviet se trese vas,
i misliš naprid it' i plienit' hoćeš nas.
Za toj se odpravi u tvoje dvorove,
u našoj državi er ti nie ulove;
za č vrata pakljena, pravo t' se govori,
tvrdo su sklopljena gvozdeni zapori;
tiem tvoje sve sile i slavna tva dika
ne bi ih probile da lupaš do vieka.
To li ćeš boj biti, kako ti govoriš,
i vrata razbiti da robje izvodiš,
molimo tvoju vlas, počeka' za vrati,
čiem kralju doli glas budemo pridati,
neka kralj skupi zbor u dvoru gdi stoji,
da se da odgovor, kako se pristoji;
za č se mi vladamo razumno i naš zbor
i taciem ne damo uljesti u naš dvor
ni take prilike u vrata primiti
bez krvi velike; za to nam ne prieti.

Jesus govori duhovom:[1]

Ne ću sve odirat' dvorove pakljene,
neg li ću obirat' što bude za mene.
Tiem kralju podj doli i kralju govori:
zlotvore oholi, vrata mi otvori;
to li ne ć' otvorit' na volju ti meni,
vrata ću oborit' i vas dvor pakljeni,
a mojom jakosti plieniću vas tvoj dvor
i tobom zabosti strmoglav u ponor.

71 *ak. b.* pliniš. *ak. b. i dubr.* podsiljem. 72 *dubr.* cieniš. 73 *dubr. i ak. b.* svit *oba puta.* 74 i] *ak. c.* a. naprid it] *ak. c.* ti napried. 75 toj] *ak. b. i dubr.* to. *ak. c.* *nema* se. odpravi] *ak. b. i dubr.* upravi. 76 nie] *ak. b. i dubr.* ni. 78 *dubr.* sklopjena, *ak. c.* sklonjena. *ak. b. i dubr.* s gvozdeniem. 79 *ak. b.* tim. 80 *ak. b. i dubr.* vika. 83 *ak. b.* počekaj. 83—126 *u ak. c. drugom rukom na dva priliepljena lista, tako da su pred tiem stihovi* 197—218, *a za tiem* 221—226. 84 *ak. b. i dubr.* čim — podati. 88 *dubr. i ak. b.* tacim. 90 *ak. b. i dubr.* priti. [1] *ak. b. i dubr. samo* Jesus. 93 *ak. b. i dubr.* tim. 96 oborit] *dubr.* otvorit. 97 a] *ak. b. i dubr.* i. *dubr.* plienit ću. 98 strmoglav] *ak. b. i dubr.* strm glavom.

Jedan duh iz pakla govori:[1]

Vi, ki ste od straže, čudi se pakljen dvor,
što se gori kaže taj čudan odgovor,
toli se upire okolo svieh strana
proz pakljene mire taj zraka sunčana.
Za toj se čudimo pričudno za dosti,
gdi zraku vidimo u vječnoj tamnosti,
prid kojom padamo i trepti svaki nas,
a doli ne znamo od kud je taka vlas,
da pakao prociepi, ter svjetlos taj sada
doli nas zasliepi gorčije od jada,
i oči nam bliešte, vid smo izgubili,
a duše sve triešte po pakljenoj spili.
A za toj jedan vas najbrže hod' od zgar,
er želi čuti glas pakljeni gospodar.

Duh kralju pakljenomu govori:[2]

Uzmnožna o kruno, tužni su jadove,
tiem sada na puno razbira' glasove.
Jevrienske djevice dojde sin jedini,
od naše krvnice, da nam dvor poplieni;
zlamenje toj nosi u ruci, neka znaš,
i robje još prosi, pod tvoju što je vlas,
oholo ter prieti i takoj govori:
vrata ću podrieti od pakla, ki gori,
ako mi ne date robove bez boja,
koje tuj imate u paklu bez broja.
I hoće robje toj na volju obirat'
inako dvor će tvoj posiljem odirat'.

[1] *mjesto toga ima ak. b. i dubr.* Govor treti. Propas pakljena. Gadnidah duh nečisti. 99 ki] *ak. c.* koji. 101 *dubr. i ak. b.* u okolo svih. 102 proz] *dubr. i ak. b.* kroz. *ak. b.* ta. 103 *ak. b. i dubr.* to. 104 *ak. b.* vičnoj. 107 *ak. b. i dubr.* pakal procipi. *ak. b.* svitlos. taj] *ak. c. može se čitati* saj. 108 *ak. b. i dubr.* zalipi. 110 *ak. c.* trieste. *ak. c.* pakljeno. 111 *ak. b. i dubr.* to. — *Izmedju stiha* 112 *i* 113 *ima ak. b. i dubr.* Govor četvrti. Dvor pakljeni. Čemernik duh nečisti i Lučifer kralj pakljeni. [2] *mjesto toga ima ak. b. i dubr. samo* Čemernik. 113 o *nema ak. c.* jadove] *ak. b. i dubr.* jadovi. 114 *ak. b. i dubr.* tim — razbiraj glasovi. 115 *dubr.* evrienske. *ak. b. i dubr.* dodje. 118 vlas] *ak. c.* vlaš, *dubr.* oblas 119 *ak. b.* priti. *ak. b. i dubr.* tako. 120 podrieti] *ak. b.* podriti, *ak. c.* oboriti. ki] *ak. c.* gdi. 123 *dubr.* roblje. 124 *ak. b. i dubr.* podsiljem.

A za toj, a za toj, moj kralju izbrani,
posiljem pakao tvoj i sebe sahrani;
sve sile pripravi u tamnoj propasti,
u tvojoj državi, u mraku i tmasti,
o kralju, ter ne daj po svojoj slobodi
da t' robje človjek taj podsiljem izvodi;
nu tolik kaže strah, kad oči izvrati,
da živo sve u prah kamenje obrati,
i svjetlos tuj kaže, prid kojom, vaj, sada
pakljene sve straže uzmiču nazada;
polače sve naše i ovi doljni kram
tvrdo se sve plaše, kad sine njegov plam,
i u paklu sve duše i sužnji svi tvoji
ni cvile ni tuže, neg muče svak stoji,
er zraku gledaju i svjetlos neznanu,
ter prid njom padaju i bježe na stranu.
A sada sam sudi, u našem pomraku,
koji su toj trudi gledati tuj zraku.
Zlamenje er kaže taj zraka na sviti,
polače sve naše da nam će podrieti.
Tiem ako pak'o vas bude se oborit',
gdje će se taj propas pod nami otvorit',
gdi bi se shranila prislavna naša moć,
gdje li se stanila pakljena vječna noć?
Za č nie pod nami vječnoga pomraka,
neg zemlja i kami i sunačna zraka,
jakino vrhu nas sunce je svjetlušte,
pri kom je vječna vlas svjetlosti vjekušte.

126 *ak. b. i dubr.* s podsiljem. *dubr.* pako. *ak. b. i dubr.* tebe. 127 *ak. c.* prepravi. 129 svojoj] *ak. c.* svoj. 130 *ak b. i dubr.* človik. podsiljem] *ak. c.* pod silje. 133 *ak. b.* svitlos. prid kojom] *ak. c.* pri koim. 135 *ak. b. i dubr.* donji. 139 *i* 140 *u ak. b. i dubr. glasi*:

er zraku neznanu i svjetlos gledaju,
i bježe na stranu, ter prid njom padaju.

139 *ak. b.* svitlos. 143 taj] *ak. b. i dubr.* ta. 144 da] *ak. c.* i sve. *ak. b. i dubr.* podriti. 145 *ak. b. i dubr.* tim — pakal. 146 *ak. b.* gdi. *ak. b. i dubr.* se će. 148 *ak b. i dubr.* gdi. *ak. b.* vična. 149 *ak. b.* vičnoga. 150 *ak. b. i dubr.* sunčana. 151 *ak. c.* vrh. *ak. b.* svitlušte. 152 pri] *ak. b. i dubr.* prid. vječna] *ak. b.* višnja. *ak. b.* svitloste vikušte.

Kralj pakljeni govori:[1]

Čudo je vrh čuda smišljati taki glas,
taj čovjek od kuda toliku ima vlas,
ter tako govori i silom napira,
da vrata obori i pakao odira;
a bil je skoro dan od Židov na sviti
raspet i pokopan, a takoj sad prieti;
a sada čovjek taj od mrtvieh opeta
vrnu se na sviet saj i k paklu došeta.
A za toj, a za toj protivnom naravi
dat' nam će nepokoj i nemir krvavi.
Da vidim stvar novu, za toj ću poći sam,
i silu njegovu, s kom je prišal k nam.

Kralj pakljeni pogleda Isusa, uspregnu i govori:[2]

Tko si ti, zlotvore, ki strašno govoriš,
i moje da dvore pakljene oboriš?
odkle je taj sila, ter se tak oholi?
tko li ju posila da moj dvor ogoli,
ter tako nag i bos po sebi dodje sam
prigazit' ognjen mos, gdi gori vječni plam?
kako te ne bi sram, kako te ne bi stid
bez družbe dojti sam, da oriš pakljen zid,
i moje sve sužnje, kojim je doli stan,
bez ruke oružne izvodit' na bil dan?
Viteže oholi, za toj mi rec' sada,
u naše dvore tko doli po sudu upada,

[1] *Mjesto toga ima ak. b. i dubr.* Lučifer. 153 je *nema ak. c.* 154 *ak. b. i dubr.* človik. 156 *ak. b. i dubr.* pakal. 157 *dubr.* svieti. 158 *dubr.* tako. *ak. b.* priti. 160 *ak. b.* svit. 161 toj] *ak. b. i c. oba puta* to. 163 *ak. b. i dubr.* to. 164 *ak. c. i ak. b.* kojom. — *Izmedju stiha* 164 *i* 165 *ima ak. b. i dubr.* Govor peti. Propas pakljena. Lučifer i Jezus spasitelj. [2] *mjesto toga ima ak. b. i dubr. iza stiha* 164 uputi se Lučifer, uzri Jezusa, ter uspregnu. 165 strašno] *ak. c.* straži. 167 tak] *ak. b. i dubr.* tač. oholi] *ak. b. i dubr.* ohodiš. 168 ogoli] *ak. b. i dubr.* oznobiš. 169 po sebi] *dubr.* poše bi, *ak b.* pože bii. 170 *dubr.* gdjo. 172 dojti] *ak. b. i dubr.* doći. 173 *dubr.* sužne. 174 izvodit] *dubr.* izvadit. 175 za toj mi] *ak. b. i dubr.* za to nam. *ak. b. i c.* reci. *ak. c.* sad. 176 *ak. b. i dubr.* u naš dvor — po sudih.

ne znaš li er viek po niednoj oblasti
   ne izlazi taj človik iz ognjene propasti?
Za č je toj hotjela božja moć od vieka,
   koja je stvorila od zemlje človjeka.
Tiem božja osveta nikoga za milos
   ne vodi opeta iz pakla na svjetlos.
A ne viem ja, od kud moglo ti je toj biti,
   da s pravdom božji sud ti hoćeš pobiti,
ter takoj dodje k nam i stražu usplaši
   i u paklu doljni kram smeten se ustraši;
ter tvoja taj sila i svjetlos neznana
   zraku je pustila po paklu svieh strana,
ter duše sve ciče gore neg nikada
   i u tle sve niče gdi zraka propada.
Za toj se svak čudi od družbe od naše,
   odkli su ti sudi koji sad postaše,
što nie prie vik višnji bog satvori,
   da pride živ človik, da naš dvor obori,
a navlaš taki stvor, ki bi ovieh dan
   na svietu od zlotvor za pjenez mao prodan.
Ne bi li ti prognan i tvrdo izgrdjen
   i na križ ovieh dan od Židov postavljen,
koji te izbiše i daše sve muke
   i k drievu pribiše i noge i ruke,
ter tako izdaše jaki sve pozlobit?
   i sada hoć' naše dvorove porobit',
i zakon stanovit potvrdjen od vieka

177 *ak. b. i dubr.* ne zna li er u viek. 178 *ak. b. i dubr.* čovjek iz donjieh. 179 toj] *ak. c.* taj. božja] *ak. b.* vična, *dubr.* vječna. 180 *ak. b.* človika, *dubr.* čovjeka. 181 *ak. b. i dubr.* tim. 182 *ak. b.* svitlos. 183 viem] *ak. b. i dubr.* znam. 184 *ak. c.* boži. *ak. b. i dubr.* dobiti. 185 *ak. b. i dubr.* tako. 186 *ak. b. i dubr.* donji kram smete se i uplaši. 187 ter] *ak. b. i dubr.* er. *ak. b.* svitlos. 188 zraku] *ak. c.* zrak, *ak. b. i dubr.* strahu. *dubr.* s svieh. 189 nikada] *dubr.* i kada. 190 i u tle sve niče] *ak. c.* u tle sve ničice. zraka] *ak. b. i dubr.* straha. 193 *ak. b. i dubr.* što ni pri u vik. *dubr.* bog višnji. *ak. c.* satvorio. 194 *ak. b. i dubr.* pridje. naš] *dubr. i ak. b.* nam. 195 ki bi ovieh] *ak. c.* koji bi človjek. 197—218 *u ak. c. drugom rukom na prilieplјena dva lista.* 197 izgrdjen] *dubr. i ak. b.* izranjen. 200 k] *ak. c. i ak. b.* g. drievu] *u ak. b. bilo je* drvu, *pa je popravljeno* drievu, *dubr.* drvu. 201 izdaše] *ak. c.* viteže. jaki] *dubr i ak. b.* i. 203 stanovit] *ak. c.* postavit.

hoće sad ponovit' taj tvoja smrt prieka
da ne ima osvete višnja moć i sila,
gdi duše proklete u pakao posila.
A to je sviem znano, tko se k nam obrati,
da je dolu pisano od pakla na vrati:
Per me si va nella città dolente,
per me si va nell' eterno dolore,
per me si va trà la perduta gente.
Dinanzi a me non fur cose create,
se non eterne, ed io[1] eterno duro:
lasciate ogni speranza,[2] voi ch' entrate.
Za toj se utaži, i vrat' se na dom svoj,
a pakla ne straši, er ne će zakon toj.
Toj li se ne vrati oholas taj tvoja,
na dvor ću poslati drokune bez broja,
i priljute zmaje i zmije ognjene,
i ostale sve vaje, koje su kon mene,
vukove i lave zlosrde bez mjere
i zmije troglave, da te tuj otjere,
ter će sad poznati oholi pogled tvoj
od pakla za vrati kako se bije boj.

Jesus govori:

Ne reži, Satanas, i takoj ne grači,
od zgar je prišla vlas da t' pakao potlači.

Jesus obori vrata, uljeze unutra, govori:

O sužnji, tko je moj, na svjetlos hod' gori,
ovdje Jesus tvoj sad vrata obori,
brieme se izvrši, izidje rok i čas,

204. taj *nema ak. c.* 205 višnja] *ak. b. i dubr.* naša. 206 *ak. b. i dubr.* pako. 207 tko se k nam] *ak. b. i dubr.* kako nami. 208 dolu] *ak.b. i dubr.* doli. — *Što je izmedju stiha* 208 *i* 209 *nema ak. c nego samo ak. b. i dubr.*, *a ovdje se štampa iz* La Divina Commedia di Dante Alighieri con note di P. Costa. Milano 1850. [1] *ak. b.* et Dio, *dubr.* e Dio. [2] *ak. b. i dubr.* uscite di speranza. 209 *ak. b. i dubr.* to. utaži] *ak. b. i dubr.* ustavi. svoj] *ak. b. i dubr.* tvoj. 210 *ak. b.* pakao, *dubr.* pako. ne će zakon] *ak. b. i dubr.* nie za te. 213 i priljute zmaje i zmije] *ak. b. i dubr.* priljute ter zmije i zmaje. 214 koje] *ak. b.* koji. kon] *ak. c.* kod. 217 ter] *ak. c.* jer. 221—226 *u ak. c. drugom rukom na prilieplјena dva lista.* 223 izidje] *ak. c.* ‚ismidie‘, *a može biti i* ‚i pridje‘.

da djavlu moć skrši uzmnožna moja vlas;
hodite, hodite k višnjojzi radosti,
i taj mrak odjite i vječne tamnosti.

Obrati se, ne vidje nikoga za sobom,[1] *i govori:*

Adame! Adame! što si tamo ostao sam?
izljezi prida me, ne moj te biti sram.
Moju sam krv prolio, da te njom odkupim,
i ovdi pristupio, da vrata razlupim,
da tebe za milos nebeskom oblasti
izvedem na svjetlos iz vječne propasti.

Adam govori:

Ne mogu bez stida pristupit' ovi prag
od pakljena zida, za što sam go i nag,
Jesuse moj pridrag, Jesuse slatki moj,
ter kako go, i nag da pozrim obraz tvoj?

Jesus Adamu:

Ne krsmaj, neg hodi, nie koli čekati,
i robje toj vodi, koji su za vrati.

Izlazi Adam i Eva i ostali; poklonivši se Jesusu govori:

Prvi sam ja sužan i prvi poznah grieh,
za č ne bih poslušan, u raju kada bjeh,
kada mi zabrani toj božja odluka,
da mu se sahrani sva ciela jabuka;
ma nu me, vaj, hrlo prevari ženski glas,
lakomos i grlo, da kušam rajsku slas,
ter bokun jabuke ugrizoh u raju,
rad koga sve muke oćutjeh u vaju.
Nu, slatki Jesuse, rad toga poraza
ja cvilih u suze do ovoga časa,
i život moj plaka i duša jednaga,
do čiem me oplaka tvoja krv pridraga.
Za toj sam uzrok vas, pravo se govori,

[1] *ak. c.* sobon. 235 Jesuse] *ak. c.* Jesus je *oba puta.* 237 krsmaj] *ak. c.* ‚charcmai‘. nie] *ak. c.* neg. 249 *ak. c.* plakat. 251 za toj] *ak. a.* za što.

od pakla da propas za me se otvori,
neka tuj svak pada i neka svak gine,
ko stupa nazada od prave istine;
neka tuj svak muči i plačem boravi,
ko sasma odluči da boga ostavi.
Još žalos i boles život moj oćuti,
ter sljeze ti s nebes i ti se uputi,
u žensku utrobu tere se uplodi
za moj grih i zlobu, da se svit slobodi;
i da se u ruke čoviku grišnomu
i trpi sve muke na svitu tamnomu,
i sam se osudi za moj grih na volju,
da tebe zli ljudi na križu zakolju;
i proli krv tvoju, ter milos ne krati,
da zlobu svu moju njom budeš oprati.
Pokli se dostoja i na svit pristupi,
dobrota da tvoja krvi me odkupi,
Jesuse dragi moj, uzmnožna kriposti,
blagosov daj mi tvoj i grih mi oprosti;
vrh sužna ovoga smiluj se sa svu moć,
prid oca prid tvoga er ne smim tamo doć',
ako me ne okriži taj tvoja desnica,
koja me odrieši od vičnih tamnica;
za č mi će vajmeh rit': Adame zlotvore,
kako smje gore prit' u nebeske dvore?
za što zled uzmnoži i taj grih oholi,
ter dragi sin boži za tebe krv proli?

Jesus Adamu govori:[1]

Moj dragi Adame! Adame dragi moj!
prišlo je prida me cviljenje i plač tvoj.

253 i neka] *ak. a.* neka tuj. 254 ko] *ak. a.* tko. 256 sasma] *ak. c.* samsa. 257 *ak. a.* žalost i bolest moj život. 258 ter] *ak. a.* jer. *ak. a.* slize. 261 grišnomu] *ak. c.* grješniku. 262 sve] *ak. a.* zle. 265 ter] *ak. c.* da. *ak. a.* milost. 267 *ak. a.* pokle. 268 da] *ak. a.* ta. *ak. a.* krvju. 269 *ime* Jesus *ak. a. piše svagda* Isus. 270 *ak. a.* blagoslov. 271 *ak. c.* vr. *ak. a.* sužnja. sa] *ak. c. ne razlikuje* s *i* z, *ak. a.* za, *ali mislim da je tu praep.* s *i acc.* 272 *ak. a.* jer ne smin. 273 okriži] *ak. c.* očisti. 274 *ak. a.* odriši. 275 za č] *ak. a.* svak. 276 *ak. a.* kako si smio prit'. 277 taj] *ak. a.* tvoj. 278 *ak. a.* božji.

Moj otac naredi po svojoj milosti,
da ti se sve zledi i tvoj grih oprosti;
prosto ti sve budi, blagosov primi taj,
i veće ne trudi, neg s mirom počivaj.

Eva govori:[1]

Prva sam ja žena stvorena od kosti
velmi poražena i tužna za dosti;
od svih sam poznana grišenja rad moga
vaj — da bih prognana iz raja bludnoga,
djavao mi govori i stavi u dušu,
oči mi otvori da voća okušu;
nu kada okusih, u ti čas do sada
u suze sve suzih gorčije od jada,
po tojzi jabuci za što htje pravi sud,
da radjam u muci i trpim tolik trud;
za toj sam radjala u veljoj bolesti
i u plaču strajala nebeske svitlosti.
I ljudi i žene i još ki nastaše,
Jesuse, rad mene svaku zled poznaše;
er zloba bi moja, govoru t' istinu,
da ljutstvo bez broja rad mene poginu.
Za tolik moj poraz ter niesam, grišnica,
dostojna tvoj obraz pozrieti ni lica;
još žalos primaga nevoljnu svis moju,
gdi bosa i naga prid tobom ja stoju,
od stida Jesuse prid tobom ter sada
sve mi se na kuse srdačce raspada.
Još scinju neboga misleći sa svu moć,
prid otca prid tvoga kako ću gori doć;

283 *ak. a.* blagoslov. [1] *ak. a.* Eva govori Isusu. 287 *ak. a.* zgrišenja. 289 *ak. c. nema* i. 290 *ak. c.* i oči me. da voća] *ak. a.* jabuku da. 293 htje] *ak. a.* hti. pravi] *ak. a.* božji. 294 tolik] *ak. a.* velik. 295 *ak. a.* to. veljoj] *ak. a.* veloj. 296 i u plaču] *ak. c.* ja plaču, *ak. a.* u paklu. *ak. a.* stradjala, *ali tako da se može čitati i* strajala. 297 ki] *ak. c.* koji. 298 Jesuse] *ak. a.* bole se. 299 er] *ak. a.* i. *ak. c.* govori. 300 *ak. a.* ljustvo brez. rad] *ak. a.* za. 301 *ak. a.* nisam. 302 ni lica] *ak. c.* na like, *u ak. a. poderano.* 304 prid tobom] *ak. c.* pri tobom. 306 *ak. a.* srdašce. 307 *i* 308 *nema ak. c.*

er mislim da će rit': o tužna grišnice,
kako si mogla prit' prid moj hip i lice?
od prvi čas vieka niesi li ti žena
od kosti čovjeka po meni stvorena?
a tvoja oholas učini da moj stvor
upade u propas, paklјeni gdi je dvor;
ter moj sin izbrani za tvoju oholas
na zemlju bi poslan, da slomi djavlu vlas.
Jesuse, meni još od tuge i jada
objestran bridak nož srdačce probada,
misleći što će riet' Marija djevica,
kad budem gori prit' ja tužna grešnica;
er mnim da govori angjelska taj dika:
tko ti raj otvori? grešnice velika!
ali te ne bi sram, sada mi govori,
u ovi višnji kram da prideš ti gori?
Opet se povrati, ter hodi, kako znaš,
ovdi za č za vrati ti stana ne imaš;
er dragu krv proli moj sinak jedini
za tvoj grieh oholi, koji te poplieni.
Misli su još njeke, ke mene tač kose,
jak da me sve rieke u ponor zanose,
ter mnim da za ludu bit' mi će pokora,
na vratieh kad budu od angjelscieh dvora,
angjelski svi kori, angjelska sva sila
da mi raj zatvoti, za što sam griešila,
ter bi tuj osvetu činili vrh mene,
hvaleći krv svetu, ku proli za mene.

309 er] *ak. a.* i. 310 prid moj hip i] *ak. a.* prid moje sad. 311 *ak. a.* vika nies' li. 312 *ak. a.* človika. 313 oholast. 314 *ak. a.* propast. *ak. a.* pakleni. 315 *ak. a.* oholast. 316 *ak. a.* djavlu slomi vlast. 317 od tuge i jada] *ak. c.* o tvoga grada. 318 *ak. a.* s obi stran pritak — srdašce. 319 što] *ak. a.* ča. *ak. c.* *nema* će. *ak. a.* rit. *ak. a.* divica. 320 budem] *ak. a.* buden. prit] *ak. c.* priet. *ak. c.* grišnica. 321 *ak. a.* jer. *ak. a.* ta. 322 *ak. a.* grišnice. 324 višnji kram] *ak. a.* vičnji hram. 326 *ak. a.* za č ovdi. 327 *ak. a.* jer. 328 *ak. a.* grih. poplieni] *ak. a.* prihini. 329 *ak. a.* nike koje me. 330 jak] *ak. a.* joh. *ak. c.* *nema* me. *ak. a.* rike. 331 *ak. a.* jere mnim za ludu. 332 *ak. a.* vratih. *ak. a.* angelskih, *koje se može čitati i* anjelskih. 333 *ak. a.* angelski — angelska, *koje se može čitati i* anje- 334 *ak. a.* zgrišila. 336 hvaleći] *ak. a.* žaleći.

Tim prostri desnicu, ter me njom okriži,
i mene grešnicu od zledi odriši,
neka ja neboga, ako mi može bit',
prid oca prid tvoga bezgrešna budu prit'.

Isus govori Evi:

O Eva pridraga, po mojoj milosti
ljubav me primaga, da ti se grieh prosti;
ako si u bludu i griehu ti bila,
moja krv za ludu nu se nie prolila;
tim misli ostavi, ne moj se snebivat',
za što ćeš u slavi ti sa mnom pribivat'.

Noje govori Jesusu:

Stari sam ja Noje, Jesuse ljuveni,
živuće sve što je, shrani bog po meni,
i sve što kopore, u potopno brieme
od svega vrh gore sahranih ja sjeme;
i s neba potopi kada se proliše,
ter voda poklopi sve gore najviše,
i polja i brjegovi i vas sviet potonu,
da se sve ponovi po novom zakonu;
za što se razgnjevi višnji sud za dosta,
ter nijedan duh živi na svietu ne osta,
neg samo kon mene u arci što bješe,
vrh gore Armene, kad voda uzbježe.
A za toj, a za toj, za ljubav i milos
pokli sam sluga tvoj izišal na svitlos,
po tvojoj ljubavi, Isuse, ter mene
tužice izbavi i jame pakljene,
blagosov daj meni, blagosov daj mi tvoj,

338 *ak. a.* grišnicu od zleda. odriši] *ak. c.* odveži. 340 *ak. a.* bezgrešna] bez griha. 341 *ak. a. nema* o. 342 *ak. a.* da t' se grih oprosti. 343 *ak. a.* grihu. 344 nu se nie] *ak. a.* nie se. 347 *ak. a.* Noe. *ak. a.* ljubeni. 348 sve] *ak. a.* se. 349 potopno] *ak. c.* potajno. brieme] *ak. a.* vrime. 350 *ak. a.* zahranih — sime. 251 proliše] *ak. a.* probiše. 353 i brjegovi] *ak. a.* s brigovi. *ak. c.* svit. 355 za što] *ak. a.* za to. *ak. a.* razgnivi vičnji. 356 *ak. a.* svitu. 357 neg] *ak. a.* ner. *ak. a.* biše. 358 *ak. c.* vr. voda] *ak. c.* gora, *ak. a.* vode. *ak. a.* pobiže *ili* pobiše. 359 *ak. a.* milost. 360 *ak. a.* pokle — izašal — svitlost. 362 *ak. a. nema* i. *ak. a.* paklene. 363 *ak. a.* blagoslov *oba puta.*

Jesuse blaženi, Jesuse dragi moj,
neka k njim uzidu do vrata od raja,
i tamo kad pridu, neka mi nie vaja,
neka mi ne reku za vrati: hod' od zgor,
opet se povrati, niesi ti za naš dvor;
iždeni, iždeni, podoban nie za nas,
u vodi blaženi za č nie opran vas.

Isus govori Noi:[1]

O Noje, o Noje, govoru ja tebi,
moljenje toj tvoje primil sam ja k sebi;
za č niesam raspet bil na križu za ludu
i zaman krv prolil u muci i trudu,
ner da se slobodi od svieta svaki grieh
po krvi i vodi, na križu ku prolih;
a za toj blažen bil, kako ćeš i biti,
zakonom er si ktil u vječni raj priti.

Abram govori:[2]

Jesuse dragi moj, oni sam ja Abram,
koga je otac tvoj iz glasa zazval sam,
i reče: Abrame, učini da sin tvoj
prolije krv za me na gori visokoj.
posvet' ga za mene kako stvar najdražu
vrh gore kamene, gdi ti ja pokažu.
Ja se ne uzmakoh, neg hrlo na volju
bridak nož izmakoh, da sina zakolju;
tvoj otac jedini nu svoj kram otvori,
ter mi ga zamieni ovnićem u gori.
Druga je još veća, Jesuse ljuveni,
er mi bog obeća i zakle se meni,

365 k] *ak. a.* s. 366 nie] *ak. a.* ni. 367 *ak. a.* neka mi za vrati ne reku odizgor. 368 *ak. a.* nisi. 369 iždeni] *ak. a.* izreni *oba puta.* nie za] *ak. a.* nisi. 370 nie] *ak. a.* nisi. [1] *ak. a.* Nou govori. 373 *ak. a.* nisam. na križu] *ak. a.* ja na križ. 374 *ak. c.* krvi polit. 375 ner] *ak. a.* neg. *ak. a.* svita — grih. 377 *ak. a.* to. bil] *ak. c.* bi 378 *ak. c.* a zakonom. *ak a.* zakonon jer — htil — vičnji. [2] *ak. a.* Abram Isusu govori. 383 kako] *ak. a.* jak. 384 *ak. c.* vrg. pokažu] *ak. a.* ukažu. 387 *ak. a.* hram. 388 *ak. a.* zamiri. 390 *ak. a.* jer.

da ću ja po tebi rasplodit' narod moj
  jak zviezde na nebi, kojim se ne zna broj;
i jošte blaženstvo, Jesuse ljuveni,
  i vječno kraljevstvo obeća on meni.
A sada k raju prit' ja ne smim nikako,
  er mi će gori riet' vratari tutako:
unutra ne hodi, vrni se na tvoj stan,
  u blaženoj vodi er niesi ti opran.
Za toj me ne ostavi, Jesuse dragi moj,
  neka te proslavi prem sasma sluga tvoj;
pokaži ti meni za ljubav, ku t' nosim,
  blagosov ljuveni, od tebe ki prosim,
molim se ja tebi, čin' da nie pogrdjen
  i gori na nebi, neg da je potvrdjen;
za č što ti pogrdi, Jesuse dragi moj,
  veće ne potvrdi u vike otac tvoj.

Jesus Abramu govori: [1]

Prišla je prida me tvoj uzdah i molba,
  za č si ti, Abrame, vas opran od zloba;
moja krv prolita za što se ne brani,
  svi griesi od svieta da su njom oprani.

Izak govori: [2]

Izak sam ja stari, koga sam otac tvoj
  sjemenom nadari, komu se ne zna broj
jak zvizdam na nebi i morskoj pržini,
  govoru ja tebi, Jesuse medeni.
I milos još tvoja i taj mi dar darova,
  toj mnoštvo bez broja sela i gradova

392 *ak. a.* zvizde. 393 *ak. a.* jošće. 394 *ak. a.* vičnje kraljestvo. 395 sada k raju] *ak. a.* za toj u raj. smim] *ak. c.* umim. 396 *ak. a.* jer. gori riet] *ak. a.* govorit. *ak. a.* tujtako. 397 vrni se] *ak. a.* neg hodi. 398 *ak. a.* nisi. 399 *ak. c. nema* ne. 402 *ak. a.* blagoslov. ljuveni] *ak. a.* blaženi. 403 nie] *ak. a.* ni. pogrdjen *u ak. a. može se čitati i* pogrjen. 404 potvrdjen *u ak. a. može se čitati i* potvrjen. 405 za č što] *ak. a.* za č ča, *ak. c.* za što. 406 ne] *ak. c.* neg. [1] *ak. a.* Isus govori Abramu. 407 *ak. a.* prišlo. 409 za što] *ak. a.* za to. 410 *ak. a.* grisi od svita. da] *ak. a.* za č. [2] *ak. a.* Izak Isusu govori. 411 *ak. a. piše* Izak, *a ak. c. ne razlikuje* s *i* z. 412 *ak. a.* simenom. 413 zvizdam] *ak. a. i ak. c.* zvizda.

i zemlje tolike, kad moj dan uzmnoži,
ter kralje razlike pod moju vlas složi.
A za toj božja vlas. Jesuse, nikadar
čoviku do danas nie dala ljepši dar,
neg li ga meni da po tvojoj ljubavi,
da tolik puk vlada moj porod u slavi.
A sada ti mene, Jesuse, izvadi
iz jame pakljene i duh moj nasladi;
nu meni nie toj za dosti, neka znaš,
blagosov dokle tvoj, Jesuse, meni daš;
za č ne bih rad nebog da mi reku gori:
nie pravda ni razlog, da t' se raj otvori,
ter ovdi ne hodi, ni ti je ovdi stan,
blaženi u vodi tko nie doli pran;
zakone neg nove tko pravo obsluži,
ter ga bog zazove, da se š njim sadruži.
Jesuse, tvoja smrt za što je toj ktjela
zakone stare strt' i stara sva djela,
neka se svit ovi ljubavi jedine
u vjeri ponovi da veće ne gine.

Jesus Izaku govori:

Izače dragi moj, u vieke bio blažen!
ostavi nepokoj, sa mnom ćeš bit' shranjen,
er višnja odluka moju krv ne brani,
od pakljenieh muka da narod sahrani.

Jakob govori:[1]

Stari sam ja Jakob, Jesuse moj meden,
tvoj sužan i tvoj rob na svitlos izveden

417 kad moj dan] *ak. a.* kud mu moć. uzmnoži] *ak. c.* uzmnožiš. 418 ter] *ak. a.* i. *ak. c.* složiš. 419 a za toj božja] *ak. a.* tako da moja. 420 nie] *ak. a.* ni. dala] *ak. c.* dana. *ak. a.* lipši. 421 tvojoj] *ak. a.* svojoj. 422 *ak. a. nema* puk. 424 *ak. a.* paklene. 426 *ak. a.* blagoslov. meni] *ak. a.* mi ne. 427 mi] *ak. a.* mu. 428 nie] *ak. a.* ni. 429 ni ti je ovdi] *ak. a.* ovde za č nima. 430 *ak. a.* u blaženoj vodi ko. 431 neg nove] *ak. c.* er naše. 433 *ak. a.* htila. 434 *ak. a.* dila. 436 *ak. a.* viri. 437 *ak. a.* vike. bio] *ak. a.* bi. 439 *ak. a.* jer vičnja. 440 *ak. a.* paklenih — zabrani. [1] *ak. a.* Jakov govori Isusu. 441 *ak. a.* Jakov *tu i dalje*. 442 *ak. a.* sužanj. *ak. a.* svitlost.

iz pakljene jame, koju si ogolio,
za što si ti za me pridragu krv prolio;
a po tom jes znano, u tielu kad sam bil,
tvoj otac srčano da me je obljubil,
i da mi velju moć i uzmnoži narod moj,
da izrit' nie moć' ni znati tolik broj.
Meu ljubav ostalu, koju mi kazal jes,
vidil sam ja skalu od zemlje do nebes,
pričudnu na saj svit, na koj se vidjahu
angjeli na sviet da po njoj idjahu
i doli i gori, Isuse prislavni,
gdi su tvoji dvori blaženiem pripravni,
gdi reče otac tvoj, Isuse izbrani,
da mene i dom moj za ljubav sahrani.
Nu velja tužica jad mi je zadala,
blažena vodica za č me ni oprala;
Za toj me prikrsti, molim te sa svu moć,
i rukom i prsti, da mi je gori doć',
da mi nie prikora, kad budu k vratom prit',
od angjelskih kora, za što bi mogli rit':
raj ti je zaklopljen, unutra ne hodi,
za č niesi pokropljen u blaženoj vodi.

Jesus Jakobu [1] *govori:*

Potriba nie taj, kad pridješ ti gori,
da ti se vični raj, Jakobe, zatvori,
za što si ti ljubljen od oca i mene
i krvi odkupljen bez vode blažene;

443 *ak. a.* paklene — ogoli. 444 *ak. a.* za to — prolil. 445 *ak. a.* jest. *ak. c.* znamo. *ak. a.* tilu. sam] *ak. c.* si. 446 *ak. a.* srčeno. *ak. c.* obljubio. 447 velju] *ak. a.* velu. i uzmnoži] *ak. a.* uzmnožit. 448 *ak. c.* znat. 449 *ak. a.* skazal. 450 *ak. a.* vidio. 451 *ak. a.* pričudno. na koj] *ak. c.* koji. vidjahu *u ak. a. može se čitati* vijahu. 452 *ak. a.* angeli *može biti i* anjeli. *ak. a.* na ovi svit. idjahu] *ak. a.* hogiahu, *može biti i* hojahu. 453 *ak. a.* i gori i doli. 454 *ak. a.* blaženim. 457 velja] *ak. a.* vela. 459 toj] *ak. a.* to. sa] *kao u st. 271.* 461 nie] *ak. a.* ni. budu] *ak. a.* budem. 462 *ak. a.* angelskih, *koje može biti i* anjelskih. što] *ak. a.* to. 463 *ak. a.* zaklopjen. 464 *ak. a.* nisi. [1] *ak. a.* Jakovu. 465 taj] *ak. a.* tač. pridješ] *ak. a.* prideš. 466 *ak. a.* vičnji. *ak. a.* Jakove. 467 što] *ak. a.* to. *ak. a.* ljuben. 468 i] *ak. a.* u. bez] *ak. a.* brez.

blagosov er sada jur nie pogrdjen,
moj otac ki ti da, neg li je potvrdjen;
za toj se ne stidi, nego li bez vaja
veselo ti pridi na vrata od raja.

Mojzes govori: [1]

Stari sam Moizes, Jesuse dragi moj,
komu se zgar s nebes ukaza otac tvoj
u njekoj kupjeni, po sebi gdi gori
u plamen ognjeni, kad pasieh u gori;
i da mi u taj čas višnji bog s nebesa
toliku čudnu vlas, da činim čudesa;
i ostah vojevoda i ostah ja duka
jevrienskoga roda i božjega puka,
koga bog provodi do rieke Jordana,
iz robstva slobodi nevirnih pogana;
od ruke Egipta, od ruke neznane,
i jošte ga napita od nebeske mane;
i da mi zakone tvoj otac vrh gore,
neka puk ne tone u vječne ponore,
i zakon taj boži svu moju družinu
narodom uzmnoži jak morsku pučinu;
i kad me uzmnoži tvoja moć tolika,
poda mnom podloži kraljevstva razlika;
nu grozno ja plaču jaki sve poražen,
da moj grih oplaču, Jesuse priblažen;
očito er poznah da zgriših ja tvrdo,
kraljeve za č poznah pogansko zlosrdo.
Jesuse dragi moj, za toj te ja molim,
blagosov daj mi tvoj, neka se ne bolim,
i mimo sve stvari moli tu blaženu,
neka me vratari od raja ne iždenu;
za č mnim da govore: ovdi ti nie stana,

469 *ak. a.* blagoslov. pogrdjen *u ak. a. može se čitati i* pogrjen. 470 ki] *ak. a* koji. potvrdjen *u ak. a. može se čitati i* potvrjen. 471 *ak. a.* brez. [1] *ak. a.* Mojzes Isusu govori. 473 *ak. a. piše* Mojzes, *a ak. c. nerazlikuje* s *i* z. 474 ukaza] *ak. a.* prikaza. 475 *ak. a.* nikoj kupini, kada bih u gori. 476 kad pasieh u] *ak. a.* po sebi gdi. 477 *ak. a.* vičnji. 478 *ak. a.* toliko. vlas] *ak. c.* stvar. 483 od] *ak. c.* o. 497 mimo] *ak. c.* mirno. 498 iždenu] *ak. c.* ‚izagnu'.

nies' mogao, zlotvore, prigazit' Jordana,
er tvoj mač oholi, oholi tvoj mač
od mnozih krv proli i mnoge stavi u plač.

Jesus Mojzesu govori:

Otac je moj hotil da budem s neba sit',
za toj sam krv prolil, da se njom shrani svit:
i ti si shranjen u krvi, ku prolih,
iz pakla izbavljen, koj sada ogolih,
otac moj za č je ktil da se tme izbaviš,
zakone za č si bil pripravan da shraniš.

David govori:

Oni sam ja David, o vječna svitlosti,
komu je žena vid zanila liposti,
koju ja obljubih u želji ljuveni
i slugu izgubih, ki vjeran bi meni;
nu se pak pobolih roneći suzice,
er pravu krv prolih od virne službe;
po mojoj glavi prah cvileći ter prosuh,
odkli tuj zled oprah, da mi se shrani duh;
da operem zled moju, još grozno proplakah,
er mnogo u boju kraljeva ja poklah,
za ljubav i vjeru ja plakah zlo čine,
boži puk u miru da gojno počine;
er toj bog naredi, zakone da hranim
i poganske zledi da svoj puk obranim,
poganske ter strane ja silom ogolih,
idole pogane po zemlji oborih;
za toj mi tvoj otac za milos, ku prošah,
odrieši konopac, na grlu ki nošah,
i da mi jošte vlas, može se toj rieti,
da mi je slavan glas meju kralji na svieti,
i da će moj narod toliko slavan bit',
er se će blažen rod od njega porodit',
i biće taj žena meu svim narodi

501 *u drugoj polovini nedostaje jedan slog.* 514 pravu] *ak. c.* prvu. 522 i *u rkp. ak. c. stoji tako, da bi se moglo čitati i* iz. 528 mi] *ak. c.* me.

u vieke blažena, ka taj rod porodi;
a ti se s' Jesuse u taj plod uplodil,
ki si sviet od uze djavolje slododil,
svetu si krv prolil i umro napokon
i smrti ponovil Mojzesu vas zakon,
minulih sih dana, pri ner bi ukopan,
kraj rike Jordana er vodom bi opran;
ter tako po vodi i božjoj milosti
vas se svit slobodi od vječne žalosti;
golubak taj bieli svjedočit' može toj,
koji se raskrili, Jesuse dragi moj,
nad tvojom glavicom kraj rike Jordana,
blaženom vodicom kad ti bi oprana,
i dodje s neba glas: moj je sin ljuveni,
čin'te mu svaku čas jaki no i meni;
i njega žalite narodi svi moji,
i hvalu mu dajite, za što se pristoji.
Jesuse ljuveni, a toj smo svi znali,
u jami pakljeni ki te smo čekali,
da ćeš ti poslan bit' od oca višnjega
i vrata oborit' od pakla vječnoga;
i toj se toj zgodi, i sada pride k nam
i svih nas slobodi hoteći umrit' sam.
Jesuse, nu ne viem, što ću sad od vaja,
er prići ja ne smim na vrata od raja,
za č mnim da govori iz neba njeki glas:
stana ti ni gori, za što si krvav vas;
najprie se operi u vodi kršteni,
a pak raj otvori da uživaš blaženi;
za č ljudi krvavi ne mogu pribivat'
u angeoskoj slavi ni rados uživat'.
Tiem milos od boga ne htje mi dar dati,
da templa svetoga ja budem zidati,
neg li ga po meni sazida Salamun
i moj sinak ljuveni razuma svega pun.
Jesuse, a za toj sumnje me izbavi,

537 sih] *ak. c.* svih 539 *ak. c.* božjo. 543 *ak. c.* na tvojom. 547 žalite *valja da bi trebalo* slavite *ili* hvalite. 555 *ak. c. nema* ne. 562 *može se čitati i* angjeoskoj.

blagoslov daj mi tvoj od tvoje ljubavi,
na vrata kad pridu od vječnoga hrama,
da vesel uzidu bez stida i srama,
iz glasa da poju i imne i psalme
za milos za tvoju, ki proli krv za me.

Jesus Davidu govori:

Davide, jes znano, da si ti vjeran bil,
moj otac srčano za to te jes ljubil,
i duh ti napuni taj milos prisveta,
da s' svietal u kruni vrhu svih profeta;
za toj ti ja daju blagosov od mene,
da pridješ š njim k raju u duše blažene.

Šimun prorok govori:

Šimun sam tvoj sluga, koga si ti sada
izbavil svih tuga i pakljena jada;
višnja je htjela vlas i otac nebeski,
da ćutim vječnu slas, o kralju angeoski;
najprvo u puti i u moju još staros
život moj oćuti veselje i rados,
u templu kad bješe od majke prikazan,
me oči vidješe tuj tvoju prijazan,
ku držah u ruci, o zrako sunčana,
po božjoj odluci ka mi bi zgar dana,
i tmaste me oči po tvojoj milosti
a sunce s istoči nadari svitlosti,
ter te se nagledah za života moga
prie ner se ja rastah od tiela tamnoga;
i drugo ne žudjah, o vječna ljubavi,
ner tielo me u prah da se tuj rastavi,
a duh moj u slavi ljubavi rad tvoje
da vikom boravi, blaženi gdi stoje;
Jesuse, za što ti tadaj mi za dosti
dušicu nasiti nebeskom sladosti,
a sada opeta ti mene pohodi

580 i *stoji u ak. c. tako da bi se moglo čitati i* iz. 582 ***može se čitati i*** angjeoski. 584 oćuti] *ak. c.* ‚ochixti‘.

i od pakla prokleta sasma me slobodi;
i sad me sadruži, Jesuse dragi moj,
da ćutim u duši vječni slas i pokoj;
za toj te sad molju, pokli me ktje shranit'.
blagoslov na volju ne moj mi tvoj branit';
Jesuse dragi moj, za č njeku zled ćutim,
bez njega u dvor tvoj ako se uputim;
za č mnim da mi će rit', Jesuse, straža taj:
čovječe, ne moš prit' u ovi vječni raj,
vrni se opeta, gdi je družba ostala,
vodica prisveta za č te ni oprala;
za č ovdi ne hodi nit' mu je ovdi stan,
u blaženoj vodi tko tamo ni opran.

Jesus govori Šimunu proroku:

Otac je ktil tako da tebe sahrani,
blagoslov da se moj od tebe ne brani;
i za toj bio blažen, Šimune ljuveni,
u vike i amen po ocu i meni!
I ostale profete blaženi svi bili!
iz jame proklete ki su sad isplili.

Mladienci govore:

Mladienci smo mali, Jesuse, neka znaš,
koji smo podali za tebe život naš;
Irud nas oholi pokla i podavi
i našu krv proli rad tvoje ljubavi;
taj žalos u Rami i taj plač kad bješe,
kada se suzami svi puti poliše
i staše tužan glas, Jesuse prisveti,
čovjeku svaki vlas na glavi da trepti,
Rakela cvileći sa svu moć i snagu
poklanu videći dječicu pridragu,
žalos i boles, da se svit čudjaše,
gdi deri do nebes taj se glas čujaše,
i zemlja cviljaše, ka je toj vidjela,
gdi mu se cidjaše prava krv iz tiela.

604 tvoj] *ak. c.* toj. 611 č *nema ak. c.* 621 Irud nas] *ak. c.* trud naš. 627 sa] *kao u st. 271.*

A sada, Jesuse, sam dobro razberi,
ke bjehu toj suze i s jadom čemeri,
kad majke plakahu jadovno u tugah,
koje nas držahu dršćući na rukah
povojim povite, milosti prisveta,
i krvi polite od glave do peta;
Jesuse prisveti, a ne bi taj glava
da nas tuj osveti od biesnoga lava,
nit' bješe tej družbe ni take ljubavi,
od plača i tužbe da nas tuj izbavi;
neg gdi se suzami naša krv ciedjaše,
zemlja, lies i kami tuj grozno cviljaše.
Takoj su vajmeh nas, Jesuse, poklali
i to smo do danas mi tebe čekali,
da nas ti izvadiš iz vječne tamnosti
i duh nam nasladiš nebeskom radosti;
a ti nas pohodi, ter tvoja slavna moć
jame nas slododi, u koj je vječna noć.
Jesuse, a sada, o vječna ljubavi,
pokli nas od jada pakljena izbavi,
mladience nas male prekriži sad tvoje
jaki te ostale, prid tobom ki stoje;
pokli nas s' slobodil od pakla tamnoga,
pokaži i nam dil blagoslova tvoga;
er da nas pustiš tač bež njega, Jesuse,
opet bi vječni plač stigal nas i suze,
ter gora tužica još bi nas skončala,
blažena vodica er nas ni oprala;
Jesuse, ter gori ne bismo smjeli prit',
gdi su tvoji dvori, za č bi nam mogli rit':
hod'te tja od tuda, ko je tuj privel vas?
o djeti priluda, nie ovi dvor za vas:
tko nisu kršteni, nikako ne gredu
u ovi dvor blaženi po ovomu redu.
Jesuse dragi naš, za toj te molimo,
blagosov da nam daš, ki vele želimo.

636 dršćući] *ak. c.* držeći (darscechi). 647 izvadiš] *ak. c.* izvedeš. 648 nasladiš] *ak. c.* nasladeš. 650 u koj je] *ak. c.* u kojoj. 653 prekriži] *ak. c.* ‚priekrisce'. 655 s' *nema ak. c.* 663 *ak. c.* hote.

Jesus angelom govori:

Kamo ti venci? dajte ih ovamo,
ovdi su mladienci, neka ih njim damo.

Jesus mladiencom kruneći govori:

O dragi mladienci, vitezi gizdavi,
za vas su ti vienci, nos'te iḫ na glavi;
za č otac hoće moj, da taj dar uživa
ko godi bije boj i bojak dobiva;
a vi ste boj bili, vitezi gizdavi,
i krv ste prolili rad moje ljubavi;
za toj sad primite blagosov od mene
i š njime pridjite u dvore blažene.

Mladienci Isusa hvale govoreći:

Slava tebi, gospodine,
o Jesuse, višnja slasti,
ki nas ize iz dubine
i slobodi od propasti.
Za to ti se poklonismo
kako kralju nebeskomu,
svaku ljubav još primismo
po tvom dvoru velikomu.
Er krv našu, ku prolismo,
o Jesuse naš prisveti,
vele tomu radi bismo,
za č nas sada svih osveti.
Tiem padosmo zemlji nica,
da te od nas svaki slavi,
er nas ize iz tamnica
i sahrani po ljubavi.
I blažena taj djevica,
koja te je porodila,
o Jesuse, i desnica.
koja je pakao ogolila,
i utroba, ka te rodi,
o Jesuse, er po tebi

686 dvoru *biće pogrješka mjesto* daru. 692 te] *ak. c.* će.

shraniše se svi narodi,
koje primi sada k sebi;
i blažene tvoje vlasti,
ke su sada orobile
vječna vrata od propasti,
i slomiše djavlu sile;
i blaženi časi bili,
i blaženi oni hipi,
kad smo za te krv prolili,
a sada nas svih pokripi;
i blažene majke naše,
o Jesuse naš prisveti,
koje grozno proplakaše,
kad nas pokla kralj prokleti.
Za toj ti se poklonismo,
o Jesuse, na ljubavi,
vječne vience er primismo,
ke nosimo sad na glavi.
Š njimi ćemo gori prići,
o Jesuse, k višnji slavi,
dí su tamo tvoji dvori
puni slasti i ljubavi.

Jesus lupežu govori:

Tko ono sam sjedi kod pakljene jame,
a družbu ne sliedi, ka pridje prida me,
nego li osta sam i kaže dreselje,
a ne će prići k nam u vječno veselje?

Lupež govori:

O silo i slavo, Jesuse uzmnožit,
mni mi se, nie pravo da tamo budu prit';
za što sam zao čovjek, za što sam zao hinac,
lupež i razbojnik i velik zločinac;
mnoge sam ogolio i mnoge ja odrieh
i pravu krv prolio od ljudi nevoljnieh;
za toj nie pravedno, ni će taj sud pravi,

704 orobile *može biti da bi trebalo* oborile. 718 nosimo] *ak. c.* nosismo

da sam ja zajedno s tom družbom u slavi;
za toj sam pritužan, Jesuse moj prisvet,
pogrdjen i ružan na križu bio raspet.
Jesuse, nu tadaj na križu si mi sam
obeća' vječni raj i ovi vječni kram,
i reče u taj čas: pravo ti govoru,
sa mnom ćeš bit' danas u vječnomu dvoru.
A sad me na svjetlos jaki prav gospodin
za ljubav i milos izvede iz dubin;
nu mislim sa svu moć, kako ću ja gori
nebavac tamo doć', di su tvoji dvori;
za č da me poznaju vratari od raja,
ki stražu čuvaju, bit' mi će do vaja,
za č mi ne će dati uljesti u taj dvor,
neg me će prognati: opeta hod' na dvor,
jaki sve privrla, komu su utrobe
sve pune do grla i griha i zlobe;
to li me pitaju: ko je tamo za vrati?
toprv ću u vaju i plaču ostati;
govorit' er ne smim niednu stvar na saj svit,
neg bih stal jaki nim i kamen stanovit;
za č bi me poznali po momu jeziku,
ter bi mi zadali tužicu veliku,
rekli bi: u taj čas vrni se opeta,
lupežu to je glas, o struko prokleta;
nie za te ovi stan ni ovi dvor sveti.
krvi si vas opran, lupežu prokleti;
za toj se svak čudi od družbe od ove
za što se zatrudi u vječne dvorove,
ter se si pokunio i stojiš tuj muče,
jeda si odlučio pokrasti nam ključe?
er ti obraz kaže, lupeškom da vlasti
dvorove ti naše došao si pokrasti,
kako si ti krao, na svieti kad si bil,
gdi s' mnoge tuj pokrao i pravu krv prolil.
I za to neka znaš, Jesuse, er trudim,
blagoslov da mi daš, od tebe ki žudim,

743 *kao u st. 271.* 752 toprv ću] *ak.c.* ‚torparu ki'. 764 *ak.c.* kluče. 768 *ak.c.* prolio.

čiem ću se slobodit' od tuge i vaja,
kad budu goru prit' na vrata od raja,
Jesuse ljuveni, neka se sve steče,
na križu ti meni viseći što reče.

Jesus govori lupešu:

Ja ti sam sve prostil i otac moj prosti,
za č se si pobolil skrušeno za dosti;
a sada primi taj blagoslov od mene,
s kojiem ćeš prit' u raj u duše blažene,
a sad ostavi sram i misal i tužbu,
i ovdi pridi k nam u blaženu družbu.

Izidoše sveti oci iz pakla.

Kralj od pakla gleda k nebu i govori:

Otvori višnji kram, o pravdo jedina,
ter doli pozri sam iz gornjih visina,
da vidi toj čudo prislavna tvoja vlas,
gdi čudom i tvrdo smeten je pakal vas;
za č vrata sva zjaju od pakljena dvora
i veće ne imaju niednoga zatvora,
i veće nie mraka u paklu, vaj, sada,
sunčana er zraka unutra propada,
ter pakao svietli vas, gdi zraka prohodi,
što se prie do danas u vieke ne zgodi;
vrata, ka stvorena za pravdu jur biše,
sada su oborena, silom ih razbiše;
a uzrok bi ovoj od togaj poraza,
da se ti nepokoj u paklu pokaza:
njeki se doskita bez ruke oružne,
prid vrati ter pita robove i sužnje,
pak bliže pristupi, pravo t' se govori,
ter prage razlupi i vrata obori;
i pakljene zgrade za ništa ne scieni,
neg silom upade i naš dvor poplieni,
izvede velik broj od robja od moga,

779 sad] *ak. c.* sa. 782 sam *nie pouzdano, u rukopisu je popravljano, može biti pogrješka mjesto* k nam. *isporedi 972.* 791 biše] *ak. c.* bješe. 799 *ak. c.* ispakljene.

a ne vim, je li toj od hotenja tvoga,
da se tač ulazi podsiljem u naš dvor
i opet izlazi po volji pak na dvor;
er pravda ne će toj, o bože, a ti znaš,
posiljem da takoj plieni se pakao naš;
za č ga ti satvori da prima sve k sebi,
za zlobe tko gori ne može prit' k tebi,
i da sve proždira i ljudi i žene,
tko godi umira bez vode blažene,
i viekom da tuže u plaču i vaju
po zlobi tej duše, ke doli padaju.
Sad doli ti side, o pravdo jedina,
ter duše izvede iz tamnieh dubina;
velja je toj šteta, pravedni moj bože,
da tvoja osveta trpjeti toj može;
er ako polipšu od pakla sad ključi,
gdi zlobne pedepšu, kako ti odluči,
gori će bit' ljudi nego li pridnjih dan,
za č pravda i sudi biti će sve zaman;
er niedan živi duh, neka ti je toj znati,
ne će ti dat' posluh niti će hajati,
potrjebno ter će bit' vas saj svit pod tobom
opeta ponovit' vodenim potopom.
Nu, pravi bože moj, ja ne viem istine,
kamo će množtvo toj, kad paka pogine;
er za grih vječni raj ne će ga primiti,
a ovi vječni vaj zaman će jur biti,
pokli sad tej sile i tužne nezgode
iz pakljene spile robove izvode.
To li je tvoja vlas hotjela da doli
pakljena sad propas takoj se ogoli,
u prvi čas vieka što stvori vječni raj?
što stvori čovjeka? što stvori pakljen vaj?
što stavi zakone i pravdu za ludu
da tako sviet tone bezredno u bludu?
er nitko u raju ne će se shraniti,
ni doli u vaju pakljenom staniti,

813 ti side] *ak.c.* ,uside'. 817 *ak.c.* kluči. 819 *ak.c.* neg li pridnjih dana. 824 *ak.c.* po tobom. 833 stvori] *ak.c.* tvori.

ter će bit' još veća bez pravde taj sila
i žalos i smeća nego je prie bila:
tolici nemiri za što će postati,
od ljudi i zvieri svi se će poklati,
i ptice napokon, pod nebom ke lete,
poznaće zao zakon nepravde proklete.
Tiem čini sud pravi, kako sve pravi bog,
neka se proslavi i pravda i razlog;
er moga zlotvora pozivam sad gori.
ki pakljena dvora sad vrata obori,
izvede toj mnoštvo iz jame pakljene,
što držah u robstvo po pravdi za mene.
Veće se još bolju, o pravi suče moj,
er poče na volju obirat' robje toj,
najbolje ter što bi, po jedan po jedan
u paklu porobi, izvede na bil dan.
Sad sudi tva milos, tko kripos tuj ima,
da duše na svitlos iz pakla izima.
Tiem mene i moj glas, bože, ne pogrdi,
neg s pravdom tvoja vlas razloge potvrdi;
učini da sada moj se dvor ne tuži,
i razlog i pravda čin' da se sadruži;
Jevrienke neka sin, o suče jedini,
opet mi vrne plin, ki ovdi poplieni;
slomi mu oholas, čin' da se umili,
čin' veće svoja vlas da pakla ne cvili.

Angeo dobri govori:

O slavo i silo, pravedni bože moj,
ljuveno i milo molim te sluga tvoj,
višnji kram otvori, da tvoj sud posluša
što Satan govori, zli krvnik od duša;
tuži se i boli prid tobom i plače,
da Jesus ogoli pakljene polače,
za ljubav i milos gdi oce prisvete
izvede na svitlos iz jame proklete,

839 ter] *ak. c.* jer. 853 ter] *ak. c.* er. 861 *ak. c.* jevrienske. 866 molim] *ak. c.* molin, *a može biti i* moliu, *t. j.* molju.

ter hoće pozvati Jesusa na sud tvoj,
da mu sad povrati robove i plien svoj.
Ti ga si zgar poslal, da paklu pristupi,
i ti mu s' krjepos dal, da vrata razlupi;
ne pride lupeški, pravo t' se govori,
nego li viteški sve prage obori,
ter jaki sve vitez, tko s viencom prohodi,
odrieši pakljen vez i mnoge slobodi,
u jami ki stahu od vječne tamnosti
i njega čekahu veselo za dosti,
da dojde toj brieme od velje ljubavi,
da Jesus sve ime u paklu proslavi;
i dojde pripravan tvoj sinak jedini,
uzmnožit i slavan, i pakal poplièni,
izvede pravednih, ki mu se pridaše,
ki zlobu i svoj grih suzami opraše,
a zlobne ostavi, gdi su vječni trudi,
koje tvoj sud pravi za zlobe osudi;
za č nie pravedno da doli u vaju
bezgrješni zajedno zlobniemi ostaju;
jer Jesus što obra, izvede iz vaja,
družba je taj dobra, dostojna je raja.
Neka se volja tva ispuni i oni rok,
što stara pisma sva govore od prorok,
kojiem ti naviesti da će doć' taj milos,
koja će izvesti pravedne na svitlos;
za č se će porodit' od dieve i žene,
ki će sviet slobodit' od jame pakljene.
A dobro toj znaju angjelski svi kori,
kad bjehu u raju slatki odgovori,
prid tobom kad stahu i ljubav i milos
ter tvrdo moljahu uzmnožnu tvu kripos,
da sinka ne brani poslati s nebesa,
da se sviet sahrani od pakljena veza;
i ti se umoli, milostiv za što jes,
Jesusa ter doli odpravi zgar s nebes,
i ti mu naredi da doli na svieti
za puk se ne štedi svaki trud podnieti;

873 *ak. c.* Jesuse. 886 *ak. c.* umnožit. 889 zlobne] *ak. c.* lobne.

a gori plač staše od angjelscih kora,
kada se spravljaše da side od zgora,
i svi se skupismo angjeli zajedno,
ter lica polismo suzami bezredno,
jednaga moleći prislavnu tvoju vlas,
i tako cvileći prid tobom velik čas,
Jesusa da s nebes ne budeš poslati,
er žalos i boles velja će postati:
ne moj ga poslati, tamo ga ne trudi,
er ga će zaklati na svietu zli ljudi.'
I reče moj bože: trebuje tamo poć',
za što rieč ne može na manje moja doć',
ja ga sam ljubavi obećal s milosti,
da se sviet izbavi pakljene žalosti;
neka se uplodi u žensku utrobu,
da po njem narodi operu svu zlobu,
po novom zakonu da se raj otvori,
da duše ne tonu u paklu, ki gori.
O bože, a za toj, sve, što si odlučil,
Jesus je sinak tvoj do konca obslužil:
najprie porodjen i život vas trudi,
i tvrdo pogrdjen od Židov zlih ljudi,
i podnie sve muke blag Jesus prisveti,
davši se u ruke grišnikom propeti;
ter proli krv svoju i prija smrt prieku
za ljubav tuj tvoju, ku nosiš človjeku,
ku nosiš človjeku, er človjek stvoren bi
na tvoju priliku, ter ga tač obljubi.
Tiem je li pravi sud, pravedni bože moj,
da zaman tolik trud podnese sinak tvoj?
svoja krv prolita da li će zaman bit',
za zdravje od svieta koju ktje sam prolit'?
A za toj potvrdi pravi sud po rieči,
Satanas zlosrdi da veće ne krieči,
da svoju oholas oholu prikrati
i dolu u propas neka se povrati.
Ne znaš li, moj bože, Satanas da zlotvor
blaženstvom ne može uživat' višnji dvor?

911 *ak. c.* ‚angielcich'. 919 ne moj] *ak. c.* ne mo.

ne bi mu za dosti, urešen što bješe
   nebeskom svitlosti, nego li još ktješe
pristolje postavit' izviše zvizda svieh
   i sebe postavit' vrh dvora nebeskih,
i poče misliti veliki u sebi:
   sličan ću ja biti višnjemu na nebi.
I oholas obljubi, neharstvo ter za toj
   višnji kram izgubi i slavni darov tvoj.
Od koli bi Satan, o suče pravedni,
   za zlobe zgar prognan u pakal ognjeni,
ne može razloga niednoga pitati,
   ni Jesusa tvoga na tvoj sud pozvati.
A sad se razgnjeva, ter, višnji suče moj,
   pravedna poziva Jesusa na sud tvoj,
jak da nie krivac u griehu i zlobi
   i velik zločinac, pravednih ki znobi.
O bože blaženi, o pravdo prisveta,
   za toj ga proženi u ponor opeta;
nevernik od svieta čin' da se prožene,
   da veće ne pita dušice blažene;
i ti ga pogrdi i slomi njemu vlas,
   a Jesusu potvrdi u pravdi razlog vas.

Drugi angeo pogleda k nebesom, govori:

O slavo jedina, otvorì gornji kram,
   iz gornjih visina ter pozri doli k nam,
svjedočbu da mnogu ti čuješ i vidiš,
   po dobru razlogu da pravi sud sudiš.
Ne zna li zli Satan, pravedni bože moj,
   da Jesus ovieh dan mučen bi, sinak tvoj?
odkli se porodi, dokli bi ukopan,
   svoj život provodi čemeran i jadan;
jošte ga imaše u ruke zli ljudi,
   tere ga frustaše Židovi zli ljudi
pri stupu onomu konopi vezana
   po tielu svetomu okolo svih strana,

964 znobi] *može se čitati i* snobi, *ak. c. ne razlikuje* s *i* z. 975 *ak. c.* znaš.

čemerno za dosta i toli krvavo,
da tielo to osta svieh strana ranavo;
a ondi su ostali, vaj, biči priljuti,
čiem ga su frustali po svetoj toj puti;
i oni krunicu trnovu saviše,
na svetu glavicu koju mu pribiše,
ter kruna prisveta na glavi stojeći
od glave do peta čini mu krv teći;
i kad ga izbiše davši mu sve muke,
na križu pribiše i noge i ruke:
a ovdi su svjedoci, o suče naš pravi,
ti čavli žestoci i vele krvavi;
pak gola i naga, pravedni moj bože,
Jesusa pridraga na križu dvigoše;
a po tom smiešaše i žuči i octa,
ter mu toj pridaše čemerno za dosta:
taj spenga svjedoči, o bože stanovit,
čemerne žestoči, koju mu daše pit';
i kada izdaše boljezni rad svoje,
gore se rastaše i briezi u dvoje,
i živo kamenje poče se pucati,
neka toj zlamenje vik bude ostati;
svjedoče nebesa, koja pomrknuše,
i sveta telesa, koja uskrsnuše,
i ona pomrka tugljiva za dosti,
sunčana kad zraka pokri se tamnosti,
i mjesec zviezdami u mraku kad staše,
zemlja, lies i kami kad grozno plakaše,
svoj stvorac videći gdje umrie izmučen,
na križu viseći, na zlu smrt odlučen;
još kada izdaše, ne zna li vlas tvoja
da njemu ne daše ni mrtvu pokoja?
ner golu i nagu prsi mu probiše
tere krv pridragu po zemlji proliše:
toj kopje svjedoči, koje ga probode,
kad točak iskoči od krvi i vode;

988 na svetu] *ak. c.* prisvetu. 997 žuči] *ak. c.* žuci. 999 stanovit] *ak. c.* sanovit. 1002 u *nerazgovietno, te bi moglo biti i* iz. 1007 *ak. c.* ‚tugliua.‘

po krvi i vodi tere se opraše
razlici narodi i čisti ostaše.
Sada križ pogledaj, na kom bi umoren,
po kom je vječni raj pravedniem otvoren.
Tiem bože vječni moj, hoće li pravi sud
da Jesus sinak tvoj podnese tolik trud?
i proroci sveti da zaman svi budu,
a dusi prokleti da pravdu dobudu?
da pakal napune, u kom ni pokoja,
da se ne ispune pisma i rič tvoja?
Ako li Satanas što sumnji, krvnik tvoj,
da ne ima moć Jesus slobodit' robje toj
i pakal probiti posiljem po sebi
i pravdu dobiti, o suče, po tebi,
prišadši u slavi jak pravi tvoj sinak
i mesija pravi učini taj plienak,
ovdi se slavan boj od prorok prigodi,
što Jesus sinak tvoj od pakla slobodi,
usta im otvori, o pravdo jedina,
da svaki govori što hoće istina;
a navlaš, bože moj, neka zna vas narod,
da j' Jesus sinak tvoj i da je pravi plod
od dieve i žene na sviet se porodil,
vrhu svih blažene, koje si ti stvoril.
Reci Esaija, rec' kralju Davide,
reci Jeremija, razlozi da vide,
er pisma ne lažu od roka ovoga,
pravedno ner kažu da je Jesus sin boga,
od oca obećan, da s nebes pristupi
i svoj puk ovieh dan da krvi odkupi,
i oce prisvete za ljubav za milos
iz jame proklete izvede na svitlos.
Blaženi proroci, svjedočbu ter dajte,
istini svjedoci za toj se sad sprav'te,
neka se proslavi pravedni sin boga,
a Satan izbavi zla suda svakoga;

1025 zaman] *ak. c.* ,sam'. 1027 u] *ak. c.* o. 1033 prišadši] *ak. c.* prišači. **1040** j' *nema ak. c.*

er Satan govori prid bogom čudnu stvar
  i Jesusa tvori da je krivac i gusar;
i što je sam skrivil i ostale hudobe,
  tiemiem je potvoril Jesusa bez zlobe,
a toj zna svaki nas i svaki duh živi,
  da čovjek u oni čas po djavlu sakrivi,
i djaval bi varka i djavlje postaje,
  dušica da svaka u griehu ostaje;
tiem djaval pritužan, rad koga puk tuži,
  i kriv je i dužan, Jesusa da duži,
na pravdi još pita robove zli Satan,
  draga krv prolita da bude sva zaman,
ter hoće dobiti sud kriviem razlogom
  i pravdu pobiti prid ljudmi i bogom.

Jesus govori:

Sliedi me, tko je moj, ter sa mnom hod' gori
  u vječni raj, pokoj er vam se otvori,
blažene dušice, hodite vi k meni
  iz vječne tužice u pokoj blaženi.

1056 *prvoga* i *nema ak. c.*

POSVETILIŠTE ABRAMOVO.

ak. Rukopis jugosl. akademije 325. tu su samo stihovi 992—2009, a ni to nije cielo, nego je na dva mjesta odadrt po jedan list, a na jednom dva.

dubr. a. Rukopis male braće u Dubrovniku 193 (31).

dubr. b. Rukopis male braće u Dubrovniku 309 (57).

n. a. Rukopis nepoznat stariji } oba upotrebljena u *dubr. b.* i u *od.*

n. b. Rukopis nepoznat mladji }

od. Rukopis slovenske biblioteke u Odesi 2.

Imena onieh koji govore u ovemu prikazanju.

Gospodin bog.
Abram, prvoroditelj puka izabranoga.
Šišman, pastir, djetić Abramov.
Sara, žena Abramova.
Kujača, službenica Abramova.
Izak, sin jedini Abramov i Sarin.
Gojisava,
Grlica,
Marava,
Kamprela,
} službenice Abramove i Sarine.
Angjeo Gospodinov.
Kresoje, djetić Abramov.
Pastiri Abramovi u grozdu.

SKAZANJE PRVO.

GOVOR PRVI.

Poljana kod brda.

Gospodin Bog,[1] *Abram.*

BOG:

Abrame! Abrame!

ABRAM:

Ovdi sam, bože moj!

BOG:

Učini da za me primine sinak tvoj:
posvet' ga, da je moj, kako stvar najdražu,
na gori visokoj, gdje ti ja pokažu.

ABRAM:

Ne samo, bože, toj, što mi sad naredi,
ma z glavom život moj tebi se ne štedi;
spravno će biti sve, o višnja ljubavi,
božanstvo da se tve u svemu proslavi.

Diobe na ‚skazanja' i na ‚govore' nema u n. a., n. b., ak.; za prva dva rukopisa piše u dubr. b. i od.: ‚ni u jednomu ni u drugomu rečenieh rukopisa nije nijedne razluke od skazanja i govora; nu ovemu u pripisu sve prikazanje za veći i bolji red u taj diela' (*čitaj* u tej diele) ‚razlučilo se'. — *Brojevi su kod tieh dielova u dubr. a. rimski, a u dubr. b. i od. ovako kako se ovdje štampaju.*

[1] *dubr. a.* i. 4 *od. i dubr. a.* prikažu. 5 *dubr. b.* to. 6 ma] *dubr. a.* nu, *od.* nu i.

5—8 *nema n. a., ili kako sam dubr. b. veli: ‚skaz. 1. gov. 1. lipšu ornji najposlednji, to jes od 5. do 8., u kim se uzdrži Abramov odgovor'.*

GOVOR DRUGI.

Šatori.

Abram,[1] *Šišman*[2] *pastir, djetić Abramov.*

ABRAM:

O sinci ljuveni, molim vas boga rad,
čin' da ste vi meni na posluh spravni sad;
primotu i bisake spravite na prešu
i potrebe svake, ke putom naliežu;
pobrzo sve sprav'te, i medju sve ostalo
kosora ne ostav'te ni željesce malo.
Er nam je na put poć' po božjoj ljubavi,
neka se ova noć blaženstvom proslavi;
ovi put priblažen jošte je moći reć'
po vas viek i amen, dokle sviet bude teć'.
A jedan se poteži i hrlo potrudi,
Izaka, gdje leži, ter tiho probudi,
tiho ga probudi, da s nami putuje;
nu se čuva' i bljudi da Sara ne čuje;
i od ovieh svieh stvari po ništo na svieti
ne mojte vi Sari najmanju rieč rieti.

ŠIŠMAN:

Mi ti smo svi spravni, da z božjom ljubavi
taj se put prislavni na volju opravi.

[1] *dubr. a.* i. [2] *to je ime u dubr. a. pisano svuda tako da se može čitati* Šisman *ili* Šizman. 13 *od.* meju. 14 *dubr. b. i od.* želješce. 20 *ime je* Izak *u dubr. a. pisano svagda tako da se može čitati i* Isak. 24 *dubr. b.* rič. 25 *od.* s božjoj.

9—24 *u n. a., kako veli dubr. b., ,inako se nahodi' t. j. mjesto tieh stihova ima n. a.*: Abram govori na vrati od tabernakula:

Podj' jedan tamo zvat' Izaka da ustane,
er nam je putovat' prie neg se rasvane;
i ništo vi Sari, čuva'te se, ne rec'te,
od ovieh stvari, ner li se potež'te,
za toj se bljudite, nemojte tvrdo zvat',
tiho ga budite, za č mi je putovat'.

25—26 *u n. a. ,ne nahodi se', kako veli dubr. b. i od.*

GOVOR TRETI.

Šatori.

Abram,[1] *Sara, koja iz šatora začula je naredbe Abramove, i*[2] *izlazi na vrata.*

ABRAM:

Nu podji ti Sara, ter dones' maher moj;
tuj visi od zgara o sosi o štropnoj.

Sara donosi[3] *maher, Abram ga ogleda i sliedi:*

Što ovo bit' more? odkle li je kupjen,
do sada nie gore prie bio istupjen;
ne valja jedan kus, ištećen jur je vas.
Dodaj to, Sare, brus, neka ga jedan čas
daj malo nabričim, da se njim kad godi
u vrieme podičim, kad mi se prigodi.

SARA *iz šatora*:

Vajmeh si menie, što ću ja za boga!
nigdjer ga brižna nie, kud ću sad neboga?

ABRAM:

Vaj ko ga zavrže? vidj sjemo i tamo,
nadji ga najbrže i dones' ovamo;
jučer je tuj ostao u košu nad vrati;
tko ga je zavrgao? oh da mu bog plati.

SARA *donosi brus*[4]:

Vas sam stan obašla, tako me bog shrani!
jedva ga sam našla pod strjehom na plani.

[1] *dubr. b.* i. [2] *dubr. a. nema* i. 27 maher] *dubr. a.* ‚macher', *tako i medju stihom* 28 *i* 29. 28 *od.* ozgara. [3] *dubr. b.* donese. 32 dodaj to] *dubr. a.* dodajte *jamačno grieškom, isporedi* 2242, 2368, 2404. 34 *dubr. b.* brieme. 35 *dubr. b.* vajmeh si e menie, *od.* vajmeh si meni. 37 ko] *od.* tko. 39 jučer — u košu nad] *dubr. b. na strani i od.* sinoć — o Sara za. 40 tko] *dubr. b.* ko. *od.* zavrgo. *dubr. a.* ah. [4] *dubr. a.* Sara s brusom. 42 našla] *od.* iznašla. *od.* strehom.

29—34 *mjesto tieh ima n. a.*:

Ne valja jedan kus, tvrdo t' je zavraćen,
Dodaj to Sara brus, koli će bit' plaćen.

ABRAM *oštreći obreza se*:

Vazmite oštrilo, osprem'te ga tamo,
a nadj'te ognjilo i dajte ga ovamo.

SARA *stavi se*[1] *u sumnju*:

Kudje sad misliš poć'? kudjer se odpravljaš?
vidiš li mrklu noć? komu dom ostavljaš?
Nie prie niko god od našieh nikada
putov'o priko noć prije zore do sada.
Er nije ni časno, neg li je s prikora
po noći poć' kasno iz muškoga dvora.
To li te stiskuje ki razlog i sili
da se prie putuje neg svane dan bili,
molim te, učini, kako ti ja pravim,
do zore počini, čim brašno pripravim;
a pak se odieli, ter s božjom ljubavi,
kom zora zabieli, na tvoj se put spravi.

ABRAM:

Molim te za ljubav, sedlo mi daj, Sara,
i uzmi i oglav, da sedlam tovara;
sam ga ću sedlati, a vi svi zajedno
počnite spravljati primotu naredno,

43— 44 *glase u n. b.*:

Spremite oštrilo na mjesto na svoje,
a stav'te ognjilo u bisake moje.

[1] *od.* stavlja se. 45 kudje] *od.* kude. 46 komu dom] *dubr. b. na strani i od.* kako nas. 48 *dubr. b. i od.* po noći. *rieč* zora *i druge od nje postale svuda su u dubr. a. i dubr. b. i od. pisane tako da bi valjalo čitati* cora. 60 *od.* spravjati.

47—52 *nema n. a.* 53—56 *mjesto tieh stihova ima n. a.*:

Molim vas, učin'te, kako vam ja pravlju,
do zore počin'te, čiem brašno pripravlju,
za č se mrak stiskuje, a mjesec zahodi,
tko mrakom putuje, varan se nahodi.

57—82 *mjesto tieh stihova ima n. a.*:

Abram: Sedlo mi daj, Sara, i uže i oglav,
da sedlam tovara, molim te za ljubav.
Ako je mrkla noć, ne moj stat' u tužbi;
bit nam će u pomoć višnji bog u družbi;

brašance najliše, što u putu trebuje,
da ništor ne lipše, dočim se putuje.
Ti Sare gospoje, molim te boga rad,
podobno ako je, sliši me malo sad.
Ne mari, er je noć, bit' nam će u družbi
višnji bog na pomoć, komu smo na službi;
i ako je poć' kasno, sja mjesec kako dan,
nebo je sve jasno, a put je kako dlan;
i od nas je svaki vješ, ali dan ali noć,
na konju ali pješ, tim putom vazda proć';
i put je ravan vas, zajti se ne more,
od glavę što bi vlas, do samo kraj gore;
naćemo još družbe, gdje putem prohodi;
tim sumnje i tužbe sasma se slobodi.
Er da bi ti znala, na što grem ja sada,
sasma bi ostala vesela i rada.
Velmi se lje bolju, za što me ne spravljaš
neg me tač priz volju putovat' ustavljaš.
Nu te sad molim ja, ničiem se ne brini,
svu sumnju vrzi tja, ter gojno počini,
i vladaj dvor i dom, kako znaš, naredno,
sjutra ću bit' s tobom prie podne zajedno.

62 *od.* ništa, *u dubr. b. nerazgovietno.* 65 *dubr. a.* bit će nam. 71 *dubr. a.* zajtit. 73 *od.* putom. 82 *dubr. b.* sutra.

---

ničiem se ne brini, vrz' tugu priljutu,
ner s mirom počini, vješti smo svi putu;
a ja sam pripravan putovat' put gore,
i put je vas ravan, zajti se ne more,
pravcem se sve hodi, naćemo još družbe;
za toj se slobodi zlieh misli i tužbe;
ne moj se proricat', tako ti bit' zdravo,
ni(ti) duh moj ticat', za što nie ni pravo
da mi s' ti priz volju, ter me sad ustavljaš;
za toj se ja bolju, za što nas ne spravljaš;
tiem srce nasladi, tako te bog shrani,
na domu ti radi i z bogom ostani,
kako znaš sa[1] svu moć počteno dom vladaj,
čiem budu opet doć', skoro nam se nadaj.

[1] *od.* za.

SARA:

Učini to za me, rec' pravo za milos,
koja te, Abrame, primaga usilos
s tolikom naglosti putovat' po mraku,
a od zore svjetlosti ne ć' čekat' ni zdraku?
Taj mi tvoj čini put, da vajmeh takmeno
propada stril priljut me srce kameno.
Misleći u sebi sad ne umijem što ću reć'.
gdi nie moć' pri tebi toliku milos steć',
da mi bit' ne more, da mi se smiluješ,
da čekaš do zore, da s dnevi putuješ.
Kad bih ja mogla steć' pri tebi tolik dar,
pravo bih mogla reć': stekla sam slavnu stvar.
Prošenje a moje, što Sara tva prosi,
od preše tej tvoje sve vihar raznosi;
taj tvoja odprava nebogoj ter meni
velik trud zadava i nemir pakljeni.
Abrame dragi moj, tim stani vrh sebe,
kako ja i dom tvoj ostaje bez tebe.
Gdi je kletva i vjera? i razlog gdi je pravi
i prva namjera od vjerne ljubavi?
Od moje mladosti s tobom sam zajedno
do stare starosti živjela pravedno,
niesam se štedjela vrh svega vrh toga
dušu dat' iz tiela za tebe dragoga;
i u svem si ti meni na volju pogodio,
jak otac ljuveni odkle me s' posvojio.
A milos, ku t' prosim, što mi sad zabrani
za ljubav, ku t' nosim, Abrame srčani?
ter molbu sad moju po ništo ne ć' čuti
ni odluku tu tvoju na milos prignuti;
a sad me ne čuješ, družicu nebogu,
neg s mrakom putuješ protiva razlogu.

86 *dubr. a.* zraku. 90 *od.* prid tebi. 96 tej] *od.* se. 105 vrh toga] *od.* već toga. 111 *od.* ništa.

83—114 *nema n. a.*

ABRAM:

Vazda sam poslušan višnjemu bio bogu,
i što mu sam dužan, poreć' se ne mogu;
i u vrieme u svako niesam se uzmaknuo
vratit' mu tutako što sam se držan čuo.
Sad ne smijem čekati danice ni zore,
ni mraka gledati ni straha od gore.
Tiem sada putuju i poć' se ne kratim,
što mu se kriv čuju, da mu toj povratim;
ter hrlim i prešim, Sare ma družice,
da s grla odriešim zavjetne uzice,
da miran u goju život moj provodim,
dušicu kad moju od duga slobodim.
A Izak putuje sa mnome jednaga,
da vidi i čuje, družice pridraga,
skrušeno gdje toli s goruštom ljubavi
višnji se bog moli i hvali i slavi.
Čujući svaki duh ter se će snebiti
videći za posluh što će se zgoditi
noćaska prie zore u slavnoj dubravi
na vrhu od gore, gdje mi se bog javi.
Za to te ja molju, počni nas odpravljat',
ne moj me priz volju uzdržat' ni ustavljat'.
Božja je volja toj i božje odluke,
komu se život moj pridava u ruke.

SARA:

Pokli je toj takoj, da s mrakom sad prešiš,
zavjetni uzao tvoj da s grla odriešiš,
digni ga i odrieši, a za me nebogu
dušicu ne grieši, u svem bud' prav bogu;

122 toj] *od.* to. 131 *dubr. a.* ter će se. 135 *od.* opravljat'. 136 *dubr. b. i od.* ne mo. 139 toj] *od.* to. 142 dušicu] *dubr. a. i b.* družicu.

115—138 *nema n. a.* 139—184 *mjesto tieh stihova ima n. a.*:

Sara. Pokli je preša taj, ter mi se sad spravi,
čin' da me smrtni vaj nebogu ne stravi;
tako te slobodi višnji bog svih tuga,
sobome ne vodi Izaka dragoga;

ter putuj, ter hodi, kud godi misliš poć',
da te bog provodi i da ti dobru noć.
A ja ću neboga u trudu ostati
i u ruke od boga moj život pridati,
neka me on vlada, stvoritelj izbrani,
i sada i vazda oda zla sahrani.
Ti ć' noćas putovat', a u svem je poznati
da ću ja tugovat' i sjetno ostati;
prie zviezde danice ti ć' boga moliti,
a ja ću sve lice suzami politi;
na gori visokoj ti ć' boga proslavit',
a trudan život moj s tielom ćeš rastavit'.
Za č mi srce dava da ne će dobro bit',
ter me trud skončava, ki me će oznobit'.
Još te ću moliti, vazmi dva junaka,
a ne moj voditi sobome Izaka;
neka je kod mene moj sinak ljuveni,
er srce me čezne, kad ga ni pri meni;
kada ga ne vidim kod mene za mao čas,
sva venem i blidim i stinem kako mraz.

148 *od.* od. 152 *od.* suzama. 154 ćeš] *od.* će se. 155 za č] *dubr. b. i od.* sad. 156 ki me će] *od.* ki će mu. *dubr. b. i od.* osnobit. 158 *dubr. b.* ne mo. 161 kada] *dubr. b. i od.* i kad.

---

vazmi dva junaka, š njimi se odpravi,
a sa mnom Izaka na stanu ostavi,
neka je kod mene moj sinak ljuveni,
za č srce me vene, kad ga nie pri meni,
i kad ga ne vidim kod mene jedan čas,
sva trudna probliedim i stinu jaki mraz;
er ve je to meni djetece[1] pridrago
razgovor medeni i moje sve blago;
a sam ti znati mož kad mene žaljaše,
kada me bridak nož nebogu koljaše,
neplodna kad ja bjeh[2] jaki dub kad svene,
ter ploda vaj željeh vidjeti od mene,
i bog mi da rados po svojoj ljubavi
začetje u staros protivnom naravi;
a sad se zla zgoda s nesrećom pripravlja
ter mene od ploda dragoga rastavlja.

[1] *od.* djetešce. [2] *od.* bih. *od.* želih.

Er bo je to meni djetečce pridrago
razgovor ljuveni i moje sve blago;
toj je me uzglavje, toj su sve radosti,
veselje i zdravlje mojojzi starosti;
to je naša, kako znaš, od oči zenica
i podpor i štap naš i ruka desnica;
to ti je naša čas, koja će po svieti
vjekušti slavan glas leteći pronieti;
naša je to kruna i vjenčac gizdavi,
vriednosti sve puna i božje ljubavi;
naša je to dika i krasno gizdanje,
kraljevska šibika, plemensko ufanje;
i s voljom od boga ima steć' tolik dar,
od plemena svoga stanovit da je stabar;
ter će bit' porod svoj, govoru ja tebi,
kakono zviezda broj, koje su na nebi.
Sad se š njim odpravljaš po tamnoj mrklosti,
ter me tač ostavljaš s velikom žalosti;
je li pravo toj, da me tač ostavljaš,
pri roka život moj da s tielom rastavljaš?
A neka bog sudi, ki hoće vajmeh tač
da život moj trudi sliedeći grozni plač.

ABRAM:

Sare, ma družice, gdi se tač skončavaš,
velje mi tužice s bolesti zadavaš.

163 *dubr. b. i od.* djetešce. 165 toj je] *od. i dubr. b.* to je, *koje se može čitati i* toj je. 166 mojojzi] *od.* mojoj si, *tako je u od. na svakom ovakom mjestu* si *m.* zi. 169 to] *dubr. b. i od.* toj. 180 tač] *dubr. a.* sač *ili* zač. 181 tač] *dubr. a.* sač *ili* zač. 183 ki] *dubr. a.* koji. 168 *od.* vele.

185—212 *mjesto tieh stihova ima n. a.*:

Pomuči, nebore, malo se ustavi,
ino bit' ne more, hrlo nas odpravi;
ne moj nas ustavljat',[1] velju ti istino,
trieba[2] je putovat', ne more bit' ino,
s nami će Izak it', moj druže ljuveni,
družba će dobra bit', oh vjeruj ti meni.
Tiem misli nezgodne sve vrzi na stranu,
jutrom[3] smo prie podne opeta na stanu.

[1] *od.* ustavjat. [2] *od.* triebi. [3] *od.* jutro.

Ne moj se kobiti, ni na zlo poricat',
ni sebe znobiti, ni u srce me ticat';
naredba od boga tjera me i prati,
od puta ovoga da ne imam ostati,
nit mislim ustupit', od glave što bi vlas,
da bih zn'o izgubit' životom narok vas.
Bog, ki je stvorio nebesa i saj sviet,
što je sa mnom govorio, brani mi druzim riet'.
Za č svoje božanstvo što misli stvoriti,
toj skrovno otajstvo ne da mi odkriti;
ter kom bi ti proglasio prie roka ovu stvar,
sud bi me porazio višnjega boga zgar,
andjel bi obratio svrh glave moje mač,
ter bi me rastavio na pola svega tač.
Tiem sumnje ostavi, ne moj me vriediti,
neg li me sviem spravi božji put sliediti,
gdi samo mislim doć', da u tojzi dubravi
ova se sveta noć blaženstvom proslavi.
A s božjom milosti rano će sviet znati,
kojom će svjetlosti ova noć prosjati.
A ovi dar od boga, pravo ti mogu riet',
da je sazdan prie toga neg li je stvoren sviet.
Tiem, Sare gospoje, molim te za milos,
na molbe tej tvoje ne čini usilos;
er za božje djelo, na ko sam spravan poć',
moj život i tielo ne marim tako oć'.

SARA:

Trudno je i mučno proždrieti stvar taku,
nie diete naučno putovat' po mraku;

188 *dubr. b. i od.* snobiti. 192 *od.* s životom. 194 *dubr. a.* druziem. 199 *dubr. a. i dubr. b. i od.* ‚andjel'. 201 *dubr. a.* uvriediti. 211 *dubr. b. i od.* na kom.

213—236 *mjesto tieh stihova ima n. a.*:

Molim te rad boga, čin' da sada na stanu
starica neboga cvileći ne ostanu.
Oh jeda bit' more, moj druže bogom dan,
čekajte do zore, čiem pride bieli dan,

tiem je trieba pit' tu gorku zdravicu,
ka me će oznobit' nebogu staricu.
Tiem trp̈et' ne mogu, što ga ne ć' ostavit'
mogući sve bogu bez njega opravit'.
Ne zna li vajmeh svak, Abrame dragi moj,
za djecu da nie mrak razmi dan i pokoj?
A on je naplašit i tanke naravi:
može ga pristrašit' jedan lis na travi:
sjen malu kad vidi, po mraku najliše,
povene i blidi i od straha uzdiše,
takodjer trepti vas moj sinak ljuveni
i ostine kako mraz i mosur ledeni;
ter me boli duša, ter velmi tugujem,
gdje kako grmuša strepti prid kragujem.
Nu u ovu nevolju pokli me ne ć' čuti,
vodi ga na volju, i š njim se uputi;
čuvaj ga i bljudi, molim te sa svu moć,
ne daj mu nikudi od tebe dalek poć',
da mi se ne stravi, da se ne pripade,
u pustoj dubravi ako mi gdje zajde.
Srce mi lje dava, da ne će dobro bit',
ter me trud skončava i čemer jadovit.

ABRAM:

Ne moj se kobiti, Sare, živ' ti glava!
gdje može zlo biti, gdje sam bog zadava?

216 *dubr. b. i od.* osnobit. 220 *od.* za djece. 223 malu *treba čitati* mȁlu, *jer u rkp. stoji* mallu. 231 ga *nema dubr. a.* sa] *dubr. a. često piše* s *i* z *jednako, dubr. b., koji je u tom pravilniji, ima* sa *i tu i dalje na takih mjestih, i mislim da tako treba, praep.* s *sa akus.*; *a od.* za.

---

ter se z dnem odpravi, z dnevi[1] ćeš pak[2] poći,
da mi se ne stravi djetece[3] po noći;
ža č nie naučno po mraku hoditi,
tiem je sad mučno kudi ga voditi.

237—266 *mjesto tieh stihova ima n. a.*:

Triebi je sada poć', da boga molimo,
nie gledat' mrklu noć; tiem sada hrlimo,

[1] *od.* dnevim. [2] *od.* paka. [3] *od.* djetešce.

Gdi je vjera i duša, gdje li je strašni sud?
tko boga ne sluša, znaš, ki ga čeka trud.
Viem, tva ni zloba, što te sad poriče.
neg sama hudoba tanće te i tiče,
da z bogom omrazi i mene i tebe;
za to se opazi, stojeći vrh sebe.
Ne dajmo uzroka rad božje ljubavi,
da nas smrt prigorka životom rastavi.
Ne snaš li ti sama, o pospoje Sara,
kako bog Adama i Evu pokara,
po himbi od žene kad Adam prosuzi,
s jabuke zelene kom voća okusi?
i po tom zgriešiše po voću varani,
oba dva ter biše iz raja prognani,
ter tako ubozi i trudni ostaše,
i goli i bosi sve zledi poznaše;
i za taj neposluh ost'o je napokon
živući svaki duh od smrti pod zakon,
ter čovjek kada mre, s tilom duh razdruži,
a duša tamo gre, gdje kako zasluži;
i ko se sad radja, radja se pun zloba,
i pokoja stradja po sve dni do groba.
Promisli malo toj, ter ti će svies tvoja
zadat' mir i pokoj, da živeš u goju.

239 gdje li] *dubr. b.* dje li. 241 poriče] *dubr. a.* potiče. 246 *od.* životom prigorka. 253 tako] *od.* kako. 257 *dubr. a.* tielom. 258 *dubr. b. i od.* dje. 262 goju *razgovietno je u sva tri rkp., ako i nije slično.*

---

za ć višnji bog s nebes, komu smo mi sužnji,[1]
odlučil tako jes, da mu smo poslušni,
da se sad spravimo putovat' po noći,
da njega slavimo, on nas će pomoći.
Tiem da bismo znali z glavom se rastati,
ne bismo ostali, ni ćemo ostati
od puta ovoga, na ki se spravismo
naredbom od boga, i tebe ostavismo
staricu izbranu i dušicu moju
s općinom na stanu, jaki sve gospoju.

[1] *od.* sužni

A što se sad spravljam, prie zore ter hodim
i tebe ostavljam i sinka povodim,
ne gleda' ti toga, er se ću dieliti,
zapovied od boga trebuje sliediti.

SARA:

Razlog me tvoj veže i prava istina,
a k sebi poteže prijazan od sina;
i od toga razloga tko bi se porek'o,
i vjere i boga taj bi se odrek'o;
i temu razlogu tko bi se protivio,
pravo ti riet' mogu, sasma bi mamjen bio.
Nu narav što dava, Abrame dragi moj,
muka je krvava opriet' se sili toj;
lje čovjek razložan, ki želi s bogom bit',
ne da se podložan naravi pridobit'.
Tim pravo riet' mogu, da niesam ja rada
ni tebi ni bogu sagriešit' nikada;
i prie bih voljela, da me smrt porazi,
ner taka u djela z bogom bit' u omrazi.
A toj zna bog pravi, ki u višnjih pribiva,
ki svojom ljubavi pravednih dariva.
Nu ako se što bolim, ćuteći nepokoj,
željno te ja molim, zazriet' mi ti ne moj.

263 *od.* spravjam. 264 *od.* ostavjam. 265 *od.* gledaj — er ću se. 266 *dubr. b.* trjebuje. 271 *dubr. b.* ko. 279 *od.* bi. 280 ner] *dubr. a. i od.* neg. 284 *dubr. a. i b. i od.* želno.

267—314 *mjesto tieh stihova ima n. a.*:

Potreba kad je taj, a vi se spravite,
ničesa ne gledaj, podj, boga slavite.
Dao vam bog dobar dan, svi zdravo podjite,
i zdravo svi na stan opeta dodjite.
Diete vam u ruke za boga pridaju,
rad koga sve muke sada me skončaju.
Er mi se, brižna, mni, da mi će umriet' [1]
i veće da k meni opeta ne će prit';
za to me nož kolje kroz drago me diete,
za č mi ga prik volje po noći vodite,
ter brižna ostaju velmi ucviljena,
u tuzi i vaju sinkom razdieljena.

[1] *od.* umrit.

Ti si moj gospodar od boga dan meni,
a ja sam tvoja stvar i zavez ljuveni ;
ja ti sam na posluh, kako bog znat' more,
u tielu momu duh dokle živ kopore.
Nu ako što ludo rih, budući bolesna,
nie zloba ni moj grih, neg slabos telesna,
koja me primaga, da noćas ne hodiš,
Izaka pridraga da sobom ne vodiš.
Nu odkle sad hodiš, da tamo vrh gore
bogu se pokloniš noćaska prie zore,
ne boj se ti za me, odkle si ti spravan
čekati, Abrame, danicu ni biel dan,
namiri srce tve i dušu slobodi,
sad će bit' spravno sve, ter, kako znaš, hodi.
Nu ako t' je smjet' rieti, ova će meni noć
prie činit' umrieti, neg budeš tamo doć';
tej tvoje odluke sad me će priklati,
ter ću moj u ruke duh bogu pridati.
Nu odkli ta silos zavjetna od gore
na ljubav i milos svrnut' se ne more,
ti se sad uputi, a bog zna na nebi,
što srce me ćuti i trpi u sebi.
Budi ti na volju, kako hoć', stvar svaka,
željno te lje molju, čuvaj mi Izaka.
Dobra vas čes prati s angjelom u družbi,
lje ću ja ostati sviem stanom u tužbi,
i znaće sva sela po šastvu sad tvomu
koliko ću dresela ostati na domu,
i trudom i tužbom, Abrame dragi moj,
dokli se svom družbom povratiš na stan tvoj.

ABRAM:

Pomuči nebore, nie li ti dano znat'
da ništa nie gore neg mnogo rieči dat'?

290 nie] *dubr. b. i od.* ni. 294 pokloniš] *dubr. a.* pomoliš. 296 biel] *od.* bieli. 302 *dubr. a.* bogu duh. 303 *od.* odkle. 304 *od.* svrnu(t) te. 308 *dubr. a. i od.* želno. 309 *dubr. a. i b.* ‚anghjelom', *od.* andjelom. 311 *mjesto* šastvu *može biti da bi trebalo* ošastvu.

315—326 *nema n. a.*

ne znaš li što veli razumni muški sud,
tko mnogo dedeli, da je lud i prilud?
Tim Sare gospoje, čin' da me ne uzdrže
besjede tej tvoje, spravi nas najbrže.
Sad vrieme utiče i hrlo bježi tja,
a rok se primiče, uvjetan što sam ja
živomu dat' bogu skrušeno vrh gore
najbrže što mogu noćaska prie zore.
Sve misli nezgodne tiem metni na stranu,
sjutra smo prie podne svi opet na stanu.

SARA:

Pokoli toj sili odoljet' nie moć',
bog da vas pomili i da vam dobru noć.
Plat' bogu sve duge, Abrame, na rok svoj,
a jade ni tuge ne gledaj ni trud moj.
Sad dokli na svieti ja živem neboga,
spravna sam podnieti sve trude za boga.
Sudac je on pravi, da pravo govorim,
s kolikom ljubavi služim ga i dvorim.

GOVOR ČETVRTI.

Šator.

Sara, Kujača djevojka,[1] *Abram.*

SARA:

Djevojke, molim vas, pospješno skočite,
ter sada u saj čas spravljati počnite
putničke sve stvari, kako se trjebuje,
er gospodar stari u saj čas putuje,
Spravite kravaja i bilih pogača,
privarenieh jaja i sitnieh kolača;
ne mojte još zabit' dvie grivne smokava
i k tomu pristavit' u gročić suhava,

321 *dubr.b. i od.* vrime. *od.* utječe. 327 pokoli] *n. a.* pokli ve. 329 *od.* tvoj. 330 *dubr.a.* jada. [1] *dubr. a.* i. 337 *od.* trebuje. 340 *od.* privarenih. 341 grivne] *dubr. b. na strani i od.* krifne, *dubr. a.* grisne. 342 u gročič] *dubr. a.* ‚ugrocih', *dubr. b.* uborčić *a na strani* ‚ugrocich', *od.* ‚ugrocich'.

krušaka i jabuka, oraha i lješnika,
glavatoga luka i mječić pun mlika,
i pečeno pleće, priesnaca još malo,
što je jučer odveće na obroku ostalo,
sirenja i sira, drago vas ja molju,
neka svak obira, što je komu na volju,
masaoca i grude i u medu repe,
potrebno kad bude, neka se pokriepe;
vrh svega još toga, što godi spravite,
vinca im rujnoga pun bucat nalijte,
po putu kad godi pustinjom najliše
gospodar prohodi, da ništa ne lipše.
Pošteno i časno sve u način stavite,
neka im nie kasno, saj čas ih spravite.

KUJAČA:

Nie drugo čekati, sve im je spravjeno,
i od dvora prid vrati na ruku stavjeno.
I ako ćeš što veće, gospoje, naredit',
od nas ti se ne će niedna stvar zaštedit'.
Tebi se gospoji, kako hoć' ali vieš,
vladanje pristoji, da nam svim zapovieš;
a nam je dostojno ispunit' volje tve
počteno i dvorno, kako hoć' da t' je sve.

SARA:

Da s' vazda vesela i da ti bog plati!
do samo kraj sela nu ih sele isprati;
na ždrielu ter stani, tako te višnji bog
u dugo sahrani i dao ti sreće stog!
Ter gledaj, kako znaš, ne moj se dieliti,
da me pak uvjedžbaš, ki će put sliediti.
I spravna kom budeš, skačući doteci,
što vidiš i čuješ, tere mi sve reci.

344 mječić] *dubr. b. i od.* mješić, *a može biti i* mješčić (,mjescich'). 346 na obroku] *dubr. b. na strani* na broku. 349 *dubr. a.* masoca. 351 još] *od.* vrh. 352 rujnoga] *dubr. b. na strani* rusoga. 257 *dubr. b.* spravljeno. 358 prid] *dubr. a.* pri. *dubr. b.* stavljeno. 369 gledaj] *dubr. b.* strči, *može biti grieškom mjesto* strzi, *na strani i* gledaj. 370 uvjedžbaš] *dubr. a. i od.* ,uvjegbaš', *dubr. b. samrčeno može biti* uvježbaš *i* ,uvjegbaš'. 372 *dubr. b.* ter meni, *a na strani* tere mi.

Sara Abramu.

Abrame dragi moj, ispuni misli tve,
dieli se, a ne stoj, oto t' je spravno sve.
Z božjom se ljubavi pošteno i časno
u saj čas odpravi, da vam pak nie kasno;
i sliedi dobar put, putujte u dobar čas,
višnji bog slavan skut raskrilio vrhu vas!

GOVOR PETI.

Šator.

Sara,[1] Izak.

Spraviše se da putuju.[2]

SARA:

Izače sinko moj, djetece ljuveno,
prikloni m' obraz tvoj i lice rumeno,
da odkle ćeš poć' tako, prie neg se odpraviš,
ljuveno i slatko s majkom se pozdraviš,
da t' majka starica draga i ljuvena
poljubi tva lica i usta rumena.
Ter sinko sad hrli, ter sinko sad preši,
i majku zagrli i trudnu utješi.

Pridje Izak k materi, slimi klobuk s glave, zagrli ga mati i celiva.

IZAK:

Ostani s bogome, i gojno počini,
a ćaćkom i mnome ništor se ne brini.
Bog nas će provodit' i molitve tvoje,
svieh zledi slobodit', o majko gospoje!
I ufam u boga višnjega na nebi,
da s puta ovoga skoro ću doć' k tebi.
Ne gledaj, er je noć, ner božje ljubavi,
svi ćemo opet doć' veseli i zdravi.

377 dobar] *dubr. b. na strani* sveti. [1] *dubr. a.* i. [2] *dubr. a. nema toga*; *od.* spravjaše se. 379 *dubr. a.* djetečce, *od.* djetešce. 381 *dubr. a. nema* se. *od.* opraviš. 388 *dubr. b.* ćačkom, *od.* ćajkom.

SARA:

Svudi bog s tobom bio, o dragi sinko moj,
i angjeo te provodio, kud stupa stupaj tvoj!
božja te desnica od zlotvor branila
i putem ružica svudjer ti proctila!
Još dragi sinko moj, govoru ja tebi,
boga se tvoga boj višnjega na nebi;
njemu se pridaj vas s goruštom ljubavi,
i mol' ga svaki čas i hvali i slavi.
Roditelju tvomu, kako je tvoja ćud,
u djelu svakomu poslušan vazda bud'.
I ako ćes miran bit' bez vaja i tužbe,
ne moj se zahodit' daleko od družbe;
pri ćaćku tvomu stoj, ter ga služ' i dvori,
ter će se razum tvoj tuj poznat' u gori;
i tvoja dobrota za ljubav, ku t' nosi,
ne bran' mu života, ako t' ga usprosi.
Vrh stvari vrhu svih spametan još budi,
i od zvieri pustošnih čuvaj se i bljudi,
od zmije najveće, u krugu ka leži,
ter se kazat' ne će, putnika ner preži
u travi pokrovno, kako se govori,
ter ga tač otrovno čemerom umori.

IZAK:

Sve ću toj obslužit' na zapovied tvoju,
bog nas će sadružit', počivaj u goju.

Dieliše se [1] *iz šatora, Sara ih odprati* [2] *do vrata.*

396 *dubr. a.* ‚anghjeo', *dubr. b.* ‚angheo', *od.* ‚anghio'. 398 *dubr. a.* putom. *dubr. a.* svuder. 407 *dubr. b.* ćačku, *od.* ćajku. 408 će se] *dubr. a.* ćeš 413 u krugu] *dubr. b.* u skrovnu, *a na strani* u krugu. 414 ner] *dubr. a.* neg. 416 čemerom umori] *dubr. b.* *na strani* čemeran otvori.

[1] *dubr. a.* diele se. [2] *dubr. a.* odpravi, *od.* doprati.

---

416 *iza toga stiha ima n a.:*

Pokli se odieli, moj sinko ljuveni,
tvoj obraz pribieli prikloni sad meni,
da t' majka starica draga i ljuvena
i obraz i ličca celiva rumena.

GOVOR ŠESTI.

Prid šatorom.

Uputiše se Abram i[1] *Izak s djetićima, djevojke obstupiše Izaku. Kujača, Izak,*[2] *Gojisava druga djevojka.*

KUJAČA:

Tako li misliš poć', Izače? rec' pravo,
pohodnju ne ć' li oć'? tako ti bit' zdravo!

IZAK:

Ako se ja spravljam, sestrice ljuvene,
majku vam ostavljam u zaklad za mene;
a ja ću ostavit' božji mir, vječni goj,
a ona će ispravit' pohodnju i dug moj.
Sve z bogom ostajte, nada sve molim vas,
majku mi slušajte, čin'te joj svaku čas,
i sve se ljubite kak prave sestrice,
i u svem se bljudite, ne ogrieš'te dušice.
Vrh svega vrh toga čestite do vika
i mol'te sve boga za mene grešnika.

GOJISAVA:

Ti z bogom putuješ, Izače dragi moj,
nu tamo kad budeš u gori zelenoj,
u gori zeleni i dubravi slavni,
od nas se spomeni, tako te bog shrani!
Molim te rad boga, ako t' se riet' more,
cvietja nam svakoga donesi iz gore,
gorske nam ljubice donesi najliše
i poljske ružice, ka rajski miriše.

IZAK:

Sestrice pridrage, ne štedim ja od vas
ni truda ni snage, sve vam će bit' na čas,

[1] i *nema dubr. a. ni od.* [2] *dubr. a.* i. 421 *od.* spravjam. 422 *od.* ostavjam. 438 ka] *dubr. b.* ke.

419—442 *nema n. a., dakle cieloga šestoga govora.*

ako snieg ne bude tamo me zamesti,
da vam se sve zbude, to vam ću donesti.

Dieliše se Abram i ostali. Kujača[1] *djevojka podje za njima da vidi kud će poć.*

GOVOR SEDMI.

Šator.

SARA *sama:*

O višnji bože moj jedini i pravi,
što m' Abram prijatelj tvoj s porodom rastavi?
što svoja odluka s mrakom se sad dieli,
kako stril iz luka ter me trud prostrieli?
Nu ako je volja tva, zbudi se sve takoj,
i moja dobra sva i život vazmi moj.
Lje ako se i tužu, ništor ti ne branim,
ištom čin' da dušu pri tebi sahranin.
Od božanstva tvoga stekla sam svaku stvar,
i sinka dragoga dao mi si ti na dar.
Nu što mi da, bože, tva ruka prisveta,
na volju sve može vazet' mi opeta.
Samo te lje molju, o višnja ljubavi,
u ovu me nevolju u zabit ne ostavi,
ter milos ne skrati, ner, ljubavi prava,
sinka mi povrati vesela i zdrava.
Daj mojoj starosti da budem na svieti
tolike radosti prie smrti vidjeti.
Za sad me slobodi u ovu nevolju,
a pak čin' što godi od mene na volju.

[1] *od.* a Kujača. 444 m'] *od.* me. 447 je *nema od.*

SKAZANJE DRUGO.

GOVOR PRVI.

Šator.

Kujača djevojka,[1] *Sara.*

KUJAČA:

Čestita gospoje, bog s tobom na stanu!
  tužice sve tvoje parjaj sad na stranu,
ter gospo pridraga ne daj se volji zloj,
  u svem bog pomaga, sliedi mir i pokoj.
Dobra kob, dobra čes po božjoj ljubavi
  i angjel zgar s nebes š njima se odpravi,
ter — ži mi bratica! — toj drži u skutu,
  angjelska stražica da je š njimi u putu.
Podjoše put gore, jur minuše selo,
  tamo su prie zore zdravo i veselo.
Njeka se još zdraka put gore utoči
  iz višnjieh oblaka jak sunce s istoči,
ter gore i briezi svieh strana sinuše:
  a toj su biljezi da zdravo minuše.

SARA:

Da bude toj takoj, jošte bi u staros
  doček'o život moj veselje i rados;

[1] *dubr. a.* i. 466 u svem] *od.* u sve in. 474 *dubr. b.* višnjih.

463—470 *mjesto tieh stihova ima n. a.:*
  Djevojka: O gospo gdi si sad?
  Sara: Ovdi sam neboga.
  Djevojka: Ustavi gorki jad, molim te rad boga,
    dobra je gospo čes, tiem ne stoj u tužbi,
    er višnji bog s nebes š njimi je u družbi.
477—486 *nem n. a.*

nu je sve to pri meni — brižna ti ja Sara —
kako san vuhveni, ki ludih svih vara,
ter srce sve moje, sestrice pridraga,
ciepa se na dvoje, gdje ga trud primaga,
s tolikom boljezni, ku nitko na svieti
ni javi ni u sni nie mogal vidjeti.
A toj zna bog pravi — jaoh mojoj starosti! —
koji me dobavi tolike žalosti.

GOVOR DRUGI.

Gojisava djevojka i rečene.

GOJISAVA:

I ja sam sad z dvora, gospo, vjeruj meni,
praskaje jur zora, nebo se rumeni,
noćni se mrak dieli, zdraka je vrh sela,
skoro je dan bieli danica izvela;
a po tom danica bude se odkriti,
verna će stražica putnikom to biti;
to ćemo u skora očima sve vidit',
danica i zora gdi će tja na oni svit
pod zemlju prognati tmastu noć i sanak,
ter nam će prosjati sunačce i bio danak;
a sunce goruśte po tom se uputi,
zdrake će svjetlušte iz venca prosuti,
ter svietla taj zdraka kom bude posjati,
tmasta će pomraka u skrovu ostati.
Tim parjaj misli tve, čin' da se veseliš,
er ti će biti sve, što hoćeš i želiš;

482 *od.* gdi. 488 praskaje] *od.* prasla je. 490 izvela] *od.* vesela. 498 *od.* vienca. 499 taj] *od.* ta.

493—502 *mjesto tieh stihova ima n. a.*:

Jošte se sa više, gospoje srčana,
konjici spraviše i kola sunčana,
običaj kako jes od svietle danice
izvesti sred nebes sunčane konjice,
tere[1] će sunačce[2] isteći i sjati
i tvoje srdačce[3] veselo ostati.

[1] *dubr. b.* ter. [2] *od.* sunašce. [3] *od.* srdašce.

ter tužbu ustavi, ter veće ne jadaj,
neg boga proslavi i njemu hvalu daj.

SARA:

Čas, hvala i slava bogu se slavnomu —
sestrice, zadava na daru svakomu;
i učinit' on more, kako je sviem znati,
da se vrh od gore doli dnom obrati,
i učinit' još more prislavna svoja moć,
da gora od gore na blizu bude doć';
nu slano sve more prie će se odsolit',
ner srce me more boljezni odolit',
koja me skončava — jaoh mojoj starosti!
i smrt mi zadava s velikom žalosti.
A moj trud ne može nitkori spoznati
neg sam bog, ki može svaki dan sazdati.

GOVOR TRETI.

Grlica, Marava i Kamprela djevojke i gore rečene.

MARAVA:

Bog da te pomaga i dao ti što želiš,
gospoje pridraga, i da se veseliš!
od ljubavi tvoje čin', milost da stečem,

503 ter tužba ustavi] *n.a.* za toj se ustavi. 504 neg] *n.a.* ner. 515 nitkori *tako u dubr. a. i b. i od.*

505—516 *nema n. a.* (*,odgovor Sarin ne namjera se'*). 517—538 *mjesto tieh stihova ima n. a.*:

Zdravo sam ja sada, i ja sam vidjela,
gdi se je livada sva cvietjem prikrila,
ter, gospo, na saj svit što narav satvori,
proctil je svaki cvit u polju i u gori,
vjetrica ter kad ćuh tuj počne pršati,
hoće se s tielom duh od slasti rastati;
er miris ishodi, razliki gdi je cviet,
da duša zahodi deti tja[1] on sviet;
tiem, gospo, danica na prešu ishodi,
sviem zviezdam danica i biel dan izvodi;

[1] *tako i dubr. b. i od. obje rieči, može biti grieškom mjesto* deri na.

*

strpi me, gospoje, dvie rieči da t' rečem.
Z dvora sam ja sada, i ja sam vidjela,
gdi se je livada sva cvietjem odjela,
ter cavti svaki cviet, neka ti je gospo znat',
što narav na saj sviet i zemlja može dat'.
Nu ne viem na sviet saj, tako mi raj steći,
tko može miris taj jezikom izreći,
gdje drobna ružica i vriesac najliše
i hroma ljubica livadom miriše,
gdi taj rajski cviet prid zorom ishodi,
dušicu na oni sviet s mirisom zavodi.
K tomu se riet' more, dobre su sve zgode,
vlašići vrh gore danicu izvode,
danica ter rani i kaže put zori,
da pridvor sunčani u istoku otvori.
Još — ži mi bratica! — čula sam, gospoje,
tihoga slavica u jelju gdi poje,
ter viekom do danas, gospoje ljuvena,
ja ne čuh sladji glas odkle sam rodjena;
er bi se na poli srdačce dvojilo,
danicu gdje moli ljuveno i milo,
istokom da sada danica uprješi,
da tvoje od jada srdačce utješi.
Danica ter prješi, skoro će sinuti,
i putnici naši na zdravje minuti.
Oto nam višnji bog zlamenja sva kaže
da je š njimi srećan stog i dobre sve straže.
U sumnji ti ne stoj, molim te sa svu moć,

523 *dubr. a.* capti. 530 *od. nema* s. 531 k tomu] *dubr. a. i b. i od.* tkomu. 532 gore] *od.* zore. 537 viekom] *dubr. a. i b. i od.* većom *jamačno grieškom.* 538 odkle] *dubr. a.* od kad. 539 *od.* srdašce. dvojilo] *dubr. b. na strani i od.* dielilo. 541 uprješi] *od.* uzprješi. 542 *od.* srdašce. 546 š njimi srećan stog] *dubr. b.* njim dobra kob, *od.* njimi dobra kob. 547 u sumnji ti] *dubr. b. na strani* u misleh tieh. *dubr. b. i od.* sa, *dubr. a.* za. 548 doć] *dubr. b. na strani i od.* proć.

---

još, ži mi bratica! čula sam, gospoje,
tihoga slavica u jelju gdi poje,
ter, gospo, do danas, pravo t' se govori,
ja ne čuh sladji glas, odkli me bog stvori.

er dragi sinak tvoj z družbom će zdravo doć',
za č je bog milostan, on ga će shraniti
i k tebi na svoj stan na zdravje vratiti.

SARA:

Ako bit' to može istina da je prava,
rekla bih: moj bože, hvala ti i slava,
hvaljeno ime tve, er me nies' ostavio,
ner me si tužbe sve i truda izbavio;
rado ću živjeti bez tuge pakljene,
radije umrieti, kad pošlješ po mene.
Nu — brižna! — veselo gdje mogu stat' sada,
me srce dreselo gdje se sve raspada?
koliko da pravi i da mi govori:
tvoj sinak gizdavi pogibe u gori.
Još mi se mni da glas Izaka ja čuju:
oskubi majko vlas, u zemlju putuju,
zemlja me obljubi, iz ke sam prišal van,
a ti me izgubi takodjer i tvoj stan.
Još mislit'— jaoh sele! — muka je krvava,

560 *dubr. a.* pogine. 565 jaoh] *od.* jać („jach").

551—702 *mjesto tieh stihova ima n. a.*:

Hvala ti, bože moj, pokli mi bit' može,
da mi sad nebogoj i tužnoj pomože.
Nu, brižna, veselo ne mogu da stoju,
za č srce dreselo sve muti svies moju,
koliko da pravi i da mi govori:
tvoj sinak gizdavi pogibe u gori.
Još mi se mni da glas bolježliv[1] ja čuju:
oskubi majko vlas, er dalek putuju,
za č me ti izgubi, tiem cvieli i tuži,
a zemlja obljubi, ku sinak tvoj združi.
Za toj se takmeno u misleh[2] vaj sada
me srce kameno u sto dil raspada;
za č mislit'— jaoh sele — tuga je krvava,
pastiri što vele od tizieh dubrava:
gdi su tuj lugove, gdi su te dubrave,
tuj kažu vukove, medvjede i lave
i ljutice zmije, ter pješac ni konjik

[1] *od.* bolježljiv [2] *od.* mislieh.

pastiri što vele od tezieh dubrava,
što mi je trudno čut', er kad se spomenem,
sva treptim kako prut i blidim i svenem.
A za to molim vas ljuveno sa svu moć,
je li kad kojoj vas steklo se tamo poć'?
Ne tajte ništore, tako vam bit' zdravo!
što je tamo vrh gore, rec'te mi sve pravo.
Pastiri za č prave, ki niesu laživi,
puste su dubrave i luzi strašivi,
i zvieri zlosrdieh množ se tuj nahodi,
gorom i po brdieh što pustoš taj plodi;
ter zvieri, još prave, kud hode dubravom,
kolju se i dave zlosrdnim naravom
meu sobom; ter tako, kako se govori,
u vrieme u svako tjeraju s' po gori,
da gora sama taj, tolik trud videći
i toli tužan vaj, sva ostaje u smeći;

566 *od.* tezih. 569 *od.* za. 573 *dubr. b.* pastieri. za č] *dubr. a.* ‚sac'. 582 sva] *od.* sve.

---

proći tuj ne smije, ni žena ni človik.[1]
Ako mi ne lažu, još, draga sestrice,
vile mi tuj kažu i lombre gorstice,[2]
ter tko se osami u tojzi dubravi,
sasma se zamami i pamet ostavi;
a Izak je naprašit: da vidi gdi koju,
tuj se će pristrašit' i ostavit' svies svoju;
to li gdi bude sam od družbe istati,
očito vajmeh znam, zvier ga će zaklati.
Još vele ovčari, da su tuj zle zgode,
tač vrli gusari iz gora izhode,
ter drume zapiru, i tamo na volju
putnike odiru i vežu i kolju.
A sama čini sud, sestrice, ti sada,
mogu li ovi trud razmišljat' bez jada.
Er da mi gusa taj djetece[3] uhvati,
zvala bih smrtni vaj, da život moj skrati;
to li bi zvier koja tamo ga zaklala,
sama bi sebi ja prieku smrt zadala.
Jeda li darov svoj višnji bog ne skrati
ter zdravo sinak moj z družbom se povrati.

[1] *od.* čovik. [2] *valja da* gorštice. [3] *od.* djetešce.

i sam lug jadovno po sebi tuguje,
od zvieri strahovno rikanje gdje čuje;
a zmije priljute svieh zmija jadovnih
rasputja i pute zapiru strana svih,
najliše krilate zmije, ke putniku,
gdi se na nj naklate, zadadu smrt priku;
tuj zmaji ognjeni jošte se nahode
u pustoj zeleni pri jezeru od vode;
a što su vukovi, pantere i lavi,
puni su lugovi zlosrde naravi;
nakazni razlike jošte mi tuj prave,
ke trudne putnike pogledom zatrave
s tolikiem porazom, da tamo u gori
i ledom i mrazom putnik se satvori,
ter tako jadovan, kako mi govore,
noć li je ali dan, procienit' ne more,
i gdi se taj zgoda na njega namjeri,
plemena i roda tudjer se iznevjeri,
sliedeći sve trude s velikom pečali,
ter majku zabude i vas rod ostali,
i u tojzi dubravi s velikom žalosti
na pokon ostavi svoj život i kosti.
I hrabren ni vojnik, ki zdravo može proć',
ni pješac ni konjik, ni ob dan ni ob noć;
to li bi prošal tač kroz zvieri krvave,
gusarski krvav mač svedj mu je vrh glave,
blažen se može reć' u vrieme u svako,
tko bude zdrav uteć' zlosrdje gusarko.
Ter mira ni goja, tko ti tamo zajde,
ne da mu ćes svoja za dlaku da najde.
Sad same čin'te sud, sestrice sve sada,
mogu li ovi trud probavit' od jada?
Er da mi gusar taj djetešce uhvati,
zvala bih smrtni vaj, da život moj skrati;
to li bi zvier koja tamo ga zaklala,

584 gdje] *od.* ter. 585 *dubr. a.* jadovnieh. 586 razputja] *od.* raspustja. i pute] *dubr. a. i b.* u pute. zapiru] *dubr. a. i b. i od.* zapira. 596 *od.* zatvori. 600 *dubr. a. i b. i od.* ‚tughjer'. 615 *dubr. a.* djetečce.

sama bih sebi ja priku smrt zadala.
Jeda li darov svoj višnji bog ne skrati
ter zdravo sinak moj z družbom se povrati!
Još prave, nie tamo livade ni siena,
tetivika samo plodi se i kupjena,
taj gusta kupjena ter se s tetivikom
plete i propina po grmu razlikom,
da u tojzi gustini od pustoga ploda
pitomoj živini nie nigdjer prihoda.
Hridje i kamenje još se tuj govori
jak oštro grebenje da je svuda po gori,
i sam trn priljuti i š njim drača crna,
kojom su svi puti zarasli svih strana.
Tu nitkor na svieti ne može poljane
s livadom vidjeti ni doline ravne,
ni siena po viek vas okolo sve gore,
najmanji što bi vlas, vidjeti ne more;
ni bilje ni trava u vrieme prolitja
ni plodi ni dava mirisnoga cvitja,
i kako što zene, svudi po sve strane
sprži se i svene od rdje i od slane;
i po svem se kaže, što su rekli meni,
da pčelam ni paše ni cvietak medeni,
najliše ljubice, pelina ni vrisa,
ni drobne ružice rajskoga mirisa.
Nit koja ni ovca, ka bi tamo zašla,
ne može nać' doca, gdje bi se napasla.
Još vele, sestrice, ki tamo putuju,
da šturka ni ptice putujuć ne čuju;
divjačni vranovi po stienah ner graču,
kako zli duhovi, u paklu ki plaču.
Sad procien' svaka vas, može li na svieti
jadovni taj poraz moj život podnieti,
gdi sada ni po tom, da vam je svim znati,

618 *dubr. b. i od.* bi. 626 nigdjer] *od.* nigdje. 628 grebenje] *dubr. a. i b. i od.* grebjenje. 635 *od.* vrime. 646 da] *dubr. a.* na. 647 stienah] *dubr. a. i od.* stienac; *jamačno su pisci rukopisa dubr. a. i od. našli u rukopisu iz koga prepisavaše h napisano nalik na z(=c), tako je h u dubr. b. tu i na drugim mjestima.*

Izaka životom ne mislim sčekati.
Ter ako bude zać' jednu ped od družbe,
gorom će svudi nać' plačan vaj i tužbe.
Tim ako ja trudim, trud me moj primaga,
za č ono, što žudim, toj mi češ odlaga.
Što k tomu govore, sestrice pridraga,
toj izriet' ne more moja svies ni snaga.
Žalosti te druge me ne ću pobrajat',
da tugu vrh tuge ne budem ponavljat'.
Samo ću riet' ovoj, što mi se priklada,
da velik nepokoj s boljezni mnom vlada.
Sestrice ljuvena, po glasu er čuju,
mnogo zlih vremena da tamo kraljuju:
ako mi ne lažu, ner pravo govore,
tolik mi trud kažu, ki se izriet' ne more:
tuj dažda ni grada, sniega ni mećave
ne lipše nikada, ni rose rdjave;
svu zimu s jeseni da nigdir na svieti
najmanje zeleni nie moć' vidjeti,
ni dubja ni trava ni živoga duha,
gdi s sniegom mećava zameće i puha,
ter gora sva z briegom svudi po sve strane
pod mrazom i sniegom u skrovu ostane;
ter kad je taj zima, korien se s žilami
pod zemljom podžima i puca živ kami;
i trud je pakljeni vidjet' po sve strane,
mosuri ledeni gdje vise niz grane,
ter dubak obružen bez lista stoji vas
oprudjen i osušen, što g' sprži snieg i mraz;
kad li je s proljetja takodjer i ljeti,
zelence i cvietja želja se nazrjeti;
er često dubravom vihar se plah glaši,
ter dubje i s travom kako plam sve sprži;
kad li je toplina, sred ljeta najliše,
tuj svaka živina od truda uzdiše

658 ni] *dubr. a.* i. 660 *od.* ponavjat. 662 mnom] *dubr. a. i od.* mom. 664 *dubr. b.* vrjemena. zlih] *od.* slidi. 672 *od. nema* s. 675 *dubr. b. nema* s. 677 *dubr. b. i od.* vidit. 679 *dubr. a.* dubah. obružen] *u dubr. a. može se čitati i* obrušen. lista] *dubr. a.* listja. 681 *dubr. b.* proljeća. 682 *dubr. b.* cvieća.

želeći vodice žedna se napiti
i drobne travice da svoj glad nasiti;
kada li gromi grom, velik je strah čuti,
jak da će gori dnom gora se svrnuti;
kada li pukne tries, i munja kad sine,
kamenje, zemlja i lies i svake živine
oćute tolik trud i tolik strašan glas,
jak da će božji sud poronit' saj sviet vas;
trešnje mi velike još tamo govore,
kojim nać' prilike živ čovjek ne more.
Misleći sad ovoj, gdje mogu počivat'
i tolik nepokoj u sebi priživat',
gdje trepti me srce i sve se podira,
jak na dan od smrce kad bolan umira?
Ovaka boljezan od srca i od tiela
ni javi ni u san nie se pri vidjela.

KAMPRELA:

Ustavi gospo jad i uzdah utješi,
ter mene malo sad Kamprelu usliši;
er ti ću pravo reć', što ti će drago bit',
tako mi sreću steć' i pošten glas dobit'!
Ja sam tamo bila, očito, gospo, znaj,
i sve sam vidila, kakva je gora taj.
Sve što ti od gore, gospoje, neka znaš,
pastiri govore, sve je toj gola laž.
Najmanji vjetra ćuh er se tu ne čuje,
i svaki živi duh slobodno putuje;
nie zmije tuj ljute ni od gusa namire,
drumove i pute da komu zapire;
nie zvieri zlosrdih u tojzi dubravi,
gorom i po brdih gojno se boravi;

687 *od.* žedan. 689 gromi] *od.* grmi. 696 kojim nać] *dubr. a.* kojiem. 702 *iza toga stiha ima dubr. a. još jednom stih 697 i 698.* 706 *dubr. b.* počten. dobit] *dubr. b.* gojit, *na strani* dobit. 710 toj] *dubr. a.* to. 711 ćuh] *dubr. b. na strani* huć. 715 *od.* zlosrdieh. 716 *od.* brdieh.

717– 828 *mjeto tieh stihova ima n a.:*

Zelenca gora taj još dušu nasladi;
zemaljski jakno raj, ki sam bog nasadi;

svakom je gora taj uresna zeleni
zemaljski kako raj, gdi je život blaženi;
er ljeti i u jesen, zimi i proljetjem
vječna je tuj zelen s mirisom i cvietjem,
i tuj ti nikada, tako mi glavice!
na tle lis ne pada s dubka ni s travice;
svud raste ružica i rumen trendofil
i hroma ljubica, kaloper i bosil,
dosta je tu cmilja i liera bieloga
i razlicieh gjilja kolura svakoga
i od radosti velje milost je sazdana,
srčano gdje zelje miriše svieh strana,
ruzmarin zeleni liep je još na svieti
i trator rumeni očima vidjeti,

719 *dubr. a.* proljećem. 720 cvietjem] *dubr. a.* s cviećem. 721 tuj ti] *dubr. a.* tujzi. 722 *dubr. b. i od.* list. *dubr. a.* pade. dubka] *dubr. a.* dubja. s travice] *od.* travice. 725 tu] *dubr. a.* tuj. 726 gjilja *valja da tako treba čitati, u rkpp.* ‚giglia‘. 727 *od.* zazdana. 728 *dubr. a.* gdi, *dubr. b.* dje.

---

er ljeti i u jesen, zimi i u prolitje[1]
vječna je tuj zelen i miris i cvietje,
ter, gospo, nikada, tako mi glavice,
zelen, lis ne pada na zemlju travice;
drobna je ružica i rumen trendofil
i hroma ljubica, kaloper i bosil,
dosta je tuj smilja[2] i lira biloga
i razlicieh gjilja kolura svakoga;
bilja su svakoja, kojemu po vas viek
ne može znat' broja pod nebom živ čovjek;
ter tamo po gori da vidiš raskitje,
rekla bi da gori u plamu sve cvietje,
pozlatno[3] kovilje još se tuj nahodi,
razliko ter bilje ljepotom nadhodi;
za nj da me tko plati, kad bih tjela[4] brat',
kiticu prodati mogla bih zlat dukat;
i lug je tuj taki, komu nie prilika,
na kom se lis svaki jak zlato svjetliška;
vide se još grane od dubja od toga
jak da su skovane od srebra samoga,
ter zviezda kad mine da bil dan objavi,

[1] *od.* proljetje. [2] *od.* cmilja. [3] *u dubr. b. i u od. može se čitati* pa zlatno, *gledaj isto mjesto gore.* [4] *od.* htjela.

a medni što je vries od boga tuj sazdan,
čovjeku čini svies zanesti sebe van;
a što je . . . . , ke je krepos tolika,
od mrtva bi živa vratila čovika;
a pelin kad cavti svieh strana po gori,
rekla bi, gospo, ti, živi plam da gori;
krasno je raskitje i ostale zelence,
milost je sve cvietje upletat' u vience;
bilja su razlika od polja i od gore,
kojim broj ni slika najti se ne more;
pozlatno kovilje još se tuj nahodi,
razliko ter bilje ljepotom nadhodi.

731 *od.* zazdan. 732 zanesti] *od.* zavesti. 733 *na praznom mjestu nema dubr. b. ništa, od. ima* iva, *a dubr. a. ima napisano u novije vrieme olovom* trava iva; *može biti da pjesnik navlaš nije htio kazati imena travi koju je mislio.* 735 *dubr. a.* capti. 739 *dubr. a. nema* su. 740 kojim broj] *dubr. a.* kim broja. 741 *od.* pazlatno, *u dubr. b. bilo je* pozlatno, *pa je popravljeno* pazlatno; *isporedi* 1999 *i ovo mjesto dolje u n. a.*

---

jak sunce sve sine po tojzi dubravi.
Neka ti još reku, gospoje izbrana,
kladenci tuj teku i vrve svieh strana,
i ptice žubere[1], da se tom sladosti
srdačce[2] podere od velje radosti.
Tuj su, gospo, rajske ptice,
staglici i faganieli,
modrokosi i vavlice
i muhavci s rukarieli;
tuj su sebe[3], tuj su štice
i kalandre i slavici,
kukuljave i sjenice,
žutokljuni, čučke i kvinci,
vioglavi i drozgovi
i batići i judice,
pčelozobi i kosovi
i djeteli i čikavice;
razlike su jošte druge,
ke lietaju sa svieh strana,
navlaš, gospo, žute vuge,
ke su žuće[4] od čafrana.
A što ti su papagali,
žamor ih je[5] čut' od svudi

[1] *od.* gjubere. [2] *od.* srdašce. [3] *od.* sobe, *dubr. b.* sebe. [4] *od.* žutje. [5] *dubr. b.* žamoriće.

rad bih ga htjela brat', za nj da me tko plati,
kiticu zlat dukat mogla bih prodati.
A lug je tuj taki od dubja razlika,
na kom se list svaki jak zlato svjetlika;
vide se još grane od dubja od toga
jak da su skovane od srebra samoga,
ter zraka sunčana gdje se tuj upira,
milost se srčana s veseljem razbira,
gdje svjetlos po gori sama sja po sebi,
jak da se otvori višnji kram na nebi.
Neka ti još reku, gospoje srčana,
kladenci tuj teku i vrve svieh strana;
bistra je još rieka hladnija od leda
i bjelja od mlieka i sladja od meda;
gdje ptice žubere svaki hip i svak čas,
da se duh podere slišaje rajsku slas;
rajski se glas ćuti, gdje u miru i goju
pribieli labuti začinju i poju
okolo sve rieke i ob noć i ob dan,
da od slasti tolike nadje se čovjek pjan;
i ptice ostale od kopna i od vode,
velike i male, sve se tuj nahode,

743 *dubr. b.* tjela. 751 *dubr. b. i od.* svjetlost. 755 hladnija] *dubr. b. i od.* hladna je. 757 *dubr. b. i od.* gdi. *od.* svaki čas. 758 se] *od.* te. 760 *od.* lebuti. 764 *dubr. b. i od.* tu.

---

kako da se budu ljudi
gdje na zboru tuj sastali,
i žuti su i crljeni,
pune ih su sve tej gore,
kako ljudi ter govore
i u pjesance poju svake,
ter se čuju tej pjesance
po dubravi tamo hode,
kako da tuj vile vode
po poljani luke[1] tance.
Jošte tamo po dubravi
četrkaju jarebice,
i vide se prepelice
kako da tuj ljezu[2] mravi.

[1] *tako u oba rukopisa; gledaj isto mjesto na strani 271.* [2] *od.* pljeze.

kovača, gusaka, divieh kokošica,
noraca, plovaka i morskieh slavica;
čaplje su još njeke, kojih je velik broj,
ke gazom kraj rieke provode život svoj,
i narav imaju, kraj vode hodeći
da hitro stupaju, ribice loveći,
pod vodu ne nore, er dug vrat imaju,
ter kljunom gambore i jegulje hitaju.
I galebi i kokoške
i utvice zlatokrile
mnogo ljepše neg li morske
očima su vidjet' mile.
Letušte su vrste svake
po svoj gori rajske ptice,
čučke, kvinci, sebe svake,
modrokosi i vavlice.
Tuj su rajski faganieli
tuj čeranti, tuj su štice,
staglinići, rukarieli,
i judice i sjenice.
Tuj grmuše, tuj su svračci,
delemoške i slavici,
i tuj ti su, gospo, bravci,
i priljepci i butići.
Skačatura još je tamo,
ki grmuše ne će lovit',
neg li love pruge samo,
ptice druge ne će znobit'.
Slavica je još za dosti,
i kalandre rajski poju,
ter s veseljem i radosti
tuj provode narav svoju.
K tomu milos vidjet' bješe,
gdje vioglavi i droskovi

767 *dubr. a.* kojieh. 768 gazom] *od. bez sumnje grieškom* glasom. 774 *dubr. a. i b.* zatokrile. 777 *od.* letušta. 780 *dubr. a.* valvice. 785 *od.* svrašci, *dubr. b.* svravšci, *jamačno grieškom.* 788 *od.* butici. 792 *dubr. b.* snobit, *od.* znobit, *dubr. a. u tom je nepouzdan.* 797 *dubr. b. i od.* milost. 798 *dubr. a. i b.* violavi.

žutokljunci zajedno pieše
s pčelozobi i s kosovi.
A prid njimi kukuljave
prolitaju i piešeći
u pjesance boga slave
čestit život provodeći.
A od plisaka i strježića,
što je taj gora rasplodila,
ne bih, gospo, ziv' mi sreća!
u viek tega pribrojila.
I goluba u grlica
i tetrieba po dubravi,
jarebica i prepelica
dosta ih je kako mravi.
Razlike su jošte druge,
ke lietaju sa svieh strana,
navlaš, gospo, žute vuge,
ke su žuće od čafrana.
A što ti su papagali
žamoreći čut' od svudi,
gdje na zboru tu s' sastali,
kako da se bodu ljudi,
I žuti su i crljeni,
pune ih su sve tej gore,
pripievaju po zeleni,
kako ljudi ter govore.
po dubravi gorom hode,
ter se čuju tej pjesance,
kako da tuj vile vode
po livadi luke tance.
Još ne vim tko more trpjeti rajsku slas,
s večera do zore kad šturci pušte glas,

800 *od.* i pčelozobi i kosovi. 802 *od.* prolitjaju. 805 *dubr.a. grieškom* strjezića; *treba li* strie- *ili* strje- *ne može se u rkpp. razabrati; što napried str. 100 ima* strežić, *uzimam za svjedočanstvo da treba* štrje- *a ne* strie-. 807 *od.* srića. 810 *dubr.a.* tetriba. 816 *od.* žutje. 822 *dubr. a.* te. 828 luke *u sva tri rukopisa, može biti grieškom mjesto* lake, *gledaj isto mjesto na str. 269 u dnu.* 829 vim] *od.* vidim. 829—848 *jesu u n.a. i n.b.* ,bez *velje razlikosti*'.

i kada slavici počnu po javoru
istočnoj danici biglisat' u zoru,
ter jele i borje velmi se snebiva,
gore i zagorje gdje slavju odpiva.
Gizdave još ptice zlatiemi huhori
božje kokošice tuj vidjeh u gori;
ljepota ter bješe, gospoje, vidjet' toj,
u jatu gdje pieše po travi zelenoj;
i bješe vidjet' smieh, piešeći gdi nose
u kljunku na pospjeh pelinove kose,
ter vlase beriahu u busu pelina,
ter gniezda pletiahu, gdje raste somina.
Još gospo neka znaš, tu s božjom oblasti
ne može na tle daž ni rosa propasti
od velje gustine, ka se je tuj splela
i suncu vrućine sjenca je vazela;
i nie tuj nikada zimnjega poraza
ni sniega ni grada, mećave ni mraza,
ter zapad, ter istok jednako tuj stoji
i nejma niedan rok da se kad razdvoji.
Tuj vihar ne krši najmanje zeleni,
tih vjetric ner prši pokojan po sve dni;
niti se zvier buni, da plahom naravi
zlosrda otruni jedan list na travi.

832 biglisat *mislim da tako treba čitati, rukopisi niesu sa sviem pouzdani, dubr. a. ima* ‚bighlisat' *a dubr. b. i od.* ‚biglisat'. 833 velmi se] *dubr. b. na strani i od.* sve se toj. 834 *dubr. b.* dje. slavju] *dubr. b. na strani* slatko, *od.* sladko. 835 ptice] *dubr. b. na strani i od.* ptiće. 836 kokošice] *dubr. b. na strani i od.* kokotiće. 839 *od.* gdje. 841 ter vlase] *dubr. b.* te kose, *a na strani* ter vlase, *od.* te vlase. beriahu] *dubr. b. na strani* beriehu. pelina] *dubr. b. na strani i od.* pelinka. 842 gdje raste somina] *dubr. b. na strani i od.* po granah od smrjeka. 854 zlosrda] *u dubr. b. može se čitati* zlosrdo.

849—854 *mjesto tieh stihova ima n. a.*:

Vazda je proljetje, brieme[1] se ne dvoji,
vazda lis i cvietje zeleno tuj stoji,
vječni je tuj istok, ki viekom nikada
bremenit[2] ne ima rok, ni strmu zapada,
plah vihar nit krši tuj dubak bogom dan,
nego vjetric prši i ob noć i ob dan.

[1] *od.* vrieme. [2] vremenit.

Po đubju iz grana još teče medna slas
i nebeska mana zgar pada svaki čas,
i gdi taj kapi sok, neka t' je toj znati,
ne može sladji smok sva narav sazdati.
er bolan da suzi strjelicom izranjen,
a toga da okusi, taj čas bi sahranjen.
I lozje tuj raste pričudna načina,
koje se uz hraste i uz javor propina,
i čudan plod plodi, pravo t' je sad reći,
er vise tuj grozdi od lakta poveći,
grozdja su taj slatka, mrcu bi u njih lik,
a jagoda svaka veća je neg lješnik;
i dobro kad sazri, tolikoj uzbuji,
er da groz zoblju tri, siti bi bili svi.
Jošte je tuj veća slavna milos boga,
pitoma gdje voća vide se tuj mnoga:
razlicieh smokav jes, i visi tuj svaka
po granah kako pes ali dobra šaka;
ter kada pucaju i kad se kuvioče
suzice puštaju kako med i toče.
Kostanji, čičimci jošte se tuj plode,
i alafi šipci mnozi se nahode;
kruška je batvača, turgonje su slive,
i od lakta rogača dosta kako plive.
Neka t' je gospo znat', jošte su tuj njeci
orasi kako bat, i dobri lješnici.
Tamo je, gospo, još, — oh, ži mi dušica!
jabuka velja množ i prasak žutica.

855 *dubr. a.* dublju. teče] *dubr. b.* kaplje *a na strani* teče. 856 zgar] *dubr. b. na strani* tuj. 857 kapi] *dubr. b. na strani i od.* teče. toj] *od.* to. 858 sva narav] *dubr. b.* ulište *a na strani* sva narav, *od.* ulište. *od.* zazdati. 861 i] *dubr. b. na strani* još. 862 *dubr. b.* kraste. 867 *od.* sazdri. *dubr. a.* toliko. 868 bili svi] *dubr. b. na strani* u čohulji. 869 *dubr. b. i od.* tu. 874 kako med i toče] *dubr. b. na strani* od meda i toče. 875 *dubr. a.* čičinci. 878 *dubr. a. i b.* pljive. 879 jošte] *od.* za što. 881 ži] *od.* živ'.

865—866 *u n. a. glase:*

Višnji bog toj sazda, uzmnožni vladalac,
da svaka jagoda deblja je neg palac.

A što je još ljepse vidjeti na svietu
  ner višnje i krieše kada su u cvietu!
kad li se uzore, gospoje, voća taj,
  pod nebom ništore ni sladje na sviet saj.
A što su datale, ke sam tuj vidila,
  pri njih bi ostale sve voćke zabila.
I tu je gospo smrjek i smrjekinj do volje,
  mrcu bi u njih liek, da ih se nazoblje.
A što je planika, maginje gdje radja,
  najti se do vika ne more stvar sladja.
Drenjine ali pak, gdje se tuj rumene,
  pri njih bi ošal svak sve stvari medene.
I tu je još balsam, govoru ja tebi,
  ki raste, gospo, sam i nikne po sebi.
A želud, ki rodi česvina i hrasti,
  kostanje nadhodi ljepotom i slasti.
Litice i stiene tamo su još nike,
  ke u ničem procjene ne imaju ni slike,
kamenje pridrago u kih se nahodi,
  sve svieta ter blago dragosti nadhodi.
A jutrom sunčan zdrak kad sine po gori,
  mogal bi reći svak da se raj otvori,
da se raj otvori i višnja država,
  i u plamu da gori sva z gorom dubrava,
ter gdje sja svjetlos taj, kad bi je tko vidio,
  rekal bi: blažen raj ovdi je bog stvorio,
ovdi su sladosti, ovdi su po sve dni

888 *dubr. a. i b. i od.* voće. 893 *dubr. b. i od.* gdi. 894 pri] *od.* po.
903 *dubr. a.* zrak.

897—910 *mjesto tieh stihova ima n. a.*:

Njeke su još stiene, neka ti je toj znati,
  ke zlatom procjene ne mogu imati,
gdje sunce upira, ter njekom naravi
  srdačce[1] podira od velje ljubavi;
er se tuj drag kamen svieh strana po gori
  jaki no živ plamen svjetlika i gori,
i gdi je zraka taj, da bi ju tko vidil,
  rekal bi: vječni raj ovo je bog stvoril.

[1] *od.* srdašce.

s veseljem radosti i život blaženi.
Još je tuj česvina ljepša stvar od svieta,
feniče jedina vrh koje oblieta,
ter gniezda tuj sama plete i pripravlja
sred živoga plama, na kom se ponavlja,
i nad njom ni druga, ka čudnim naravom
plamom se naruga i živom žeravom.
Još vidjeh njeki dan, gdje u toj dubravi
ptičica pelikan sam sebe krvavi,
na gniezdu stojeći od truda žestoka
sam sebe hoteći umorit' prie roka;
ter bješe vidjeti, gospoje, velik vaj,
gdje poče bjesniti na gniezdu ptica taj,
za č ptiće smrt prika vazet' joj hotiaše
ljekara ni lieka a vidjet' ne biaše,
u biesu ter toli ljuto se izrani
i krvi, ku proli, svoj porod sahrani,
ter ju trud krvavi svieh truda isprti,
er sinke izbavi od prike tej smrti.
Još vidjeh, gospoje, medju dare razlike
na smrti gdi poje bio labut kraj rike,
bez niedne žalosti, neg s veljom ljuvezni
i s veljom radosti pojući u pjesni;
taj labut pribieli, taj labut gizdavi

913 plete i] *dubr. b. na strani i od.* s istoka. 914 sred] *dubr. b. na strani i od.* od. 918 *dubr. b.* tičica. 919 *dubr. b.* gnjiezdu, *tako i 922.* 926 svoj porod] *dubr. b. na strani* sve sinke. 928 izbavi] *dubr. b. na strani* ozdravi. tej] *od.* te. 929 *dubr. a.* meu, *od.* meju. 930 *od.* gdje. *od.* lebut. 933 *od.* lebut *oba puta.*

915—920 *mjesto tieh stihova ima n. a.:*

Njeka je još druga, ka čudniem naravom
plamom se naruga i živom žeravom;
er da bi prem pala na plamen ognjeni,
viekom bi tuj stala jaki mraz studeni.
Gniezdo sam njeki dan još tamo vidjela[1]
ptičica pelikan gdje bješe zavila.

929—935 *mjesto tieh stihova ima n. a.:*

Još sam tuj vidjela, gospoje, čudnu stvar,
ku ne bih[2] ja mnjela vidjeti nikadar,

[1] *od.* vidila. [2] *i u dubr. b. i u od.* vidjet *mjesto* ne bih.

s tielom duh razdieli i saj sviet ostavi,
koliko da veli taj ptica pribiela:
život se moj želi rastavit' od tiela;
svjetovne ljuvezni er niesu vaj drugo
neg mnogo boljezni uživat' u dugo,
ali pak u kratko, ter tko toj razbira,
živjet' mu nie slatko, pokli se umira;
za toj se ne boju ja smrtne strjelice,
veselo neg poju kraj bistre vodice,
neka moj glas čuje svaki duh na svieti,
kako se putuje, tko želi umrieti.
Pojući ter takoj bieli vrat proteže
i odluči život svoj na travi, gdi leže.
O gospo, a po tom svaki duh procvili,
taj ptica životom gdi se tuj razdili;
i od njeke boljezni rieka se zamuti,
labuta tej pjesni er veće ne oćuti.
U sumnji nu ne stoj za ovu, gospo, stvar,
prilika za č je toj i od boga slavan dar,
njom da se vladaju svi ljudi na svieti,
koji se nadaju da budu umrieti.
Tamo sam još drugu slavnu i veliku
stojeći u lugu vidjela priliku:
ljuvenu tužicu grlica gdje ćuti,
ter bistru vodicu od jada zamuti,
a bistre vodice ne hotje da okusi,
od velje tužice neg željno prosuzi,
poletje pak lugom i po svoj dubravi,
jeda je gdje s drugom koja čes sastavi;
nu kada ne najde svoga verna druga,

935—954 *nema u n. b. nego je uzeto u dubr. b. i od. iz n. a.* (*,izeto je iz staroga rukopisa, pokli lipše u novomu' veli dubr. b.*) 950 *od.* lebuta. 951 *dubr. a.* u sumnju. 960 *dubr. a.* želno, *od.* žalosno.

---

gdje se kuf pribieli stojeći kraj rieke
s dušicom razdieli od smrti od prieke;
nu prie neg smrtni čas s dušom ga rastavi.
angelski tamo glas pojući pripravi.

žalos ju obajde i čemer i tuga;
na dubku zelenu ne htje da počiva,
tužicu ljuvenu da sasma uživa,
vrh suhe granice neg sjede od jada,
da k tuzi tužice cvileći priklada,
gorčije od jada ter poče tužiti,
i z druziem nikada ne htje se združiti,
neg obra za družbu, pridraga gospoje,
gorki jad i tužbu po sebi tuj stoje.
U ovoj ptičici meu sve ostalo
svakoj udovici kaže se zrcalo,
kad ju smrt rastavi od vernoga druga,
da opet ljubavi ne mari bit' sluga.
Orla sam vidila još u toj dubravi
pozlaćenih krila s krunicom na glavi,
ter bi se čudio svak videći stvar taku,
gdje leti nad oblak u sunčanu zraku,
ter rados razbira od zrake svjetlušte,
gdje oči upira u sunce goruště,
a oko mu ne trepti, obrva ne preda,
nad oblak gdje leti i svjetlos tuj gleda;
i što se već vija u nebeske strane,
većma se opija svjetlosti sunčane,
jak da se tuj hvali, da sunce prigorko
krioca mu ne pali, gdi leti visoko.
I ovaj prilika mnokrat se nahodi,
stramputna človika na pravac dovodi;
a navlaš boži kram tko hoće iskati,
boži mu može plam tuj milos zadati,
sunčana da zraka po božjoj milosti
vodi ga iz mraka k sunčanoj svjetlosti.
To li me ti prašaš, gospoje pridraga:

964 ju] *dubr.a.* je. 965 *dubr.b. i od.* ktje. 967 vrh] *od.* već. neg] *od.* nek. 973—976 *nema n.b.* 977 *dubr.b. i od.* vidjela. 978 *dubr.a.* s pozlaćenieh. 980 *dubr.a.* na oblak. 984 *dubr.b.* svjetlost. 985 i] *od.* a. 990 *dubr.b. i od.* stranputna čovika. 991 *dubr.b.* ko. 992 zadati] *u dubr.a. može se čitati i* sadati, *dubr.b. i od.* sazdati. 993 *ak.* sunčena. 994 *ak.* sunčenoj.

981—984 *nema n.a.*

Kamprela, kako znaš da je gora taj blaga?
zdravo mi ti bila, da t' pravo govoru,
mnokrat sam vidila i prošla tuj goru;
tamo ja rad paše, gospoje, budući,
i ovčice naše s pastiri bljudući,
pastiri ostali mnogiš bi tuj mene
s plandišta poslali put gore zelene
s vjedarcem na glavi donieti vodice
prie neg se objavi zraka od danice;
s jutra bih ja takoj prie danka ustala,
po zdraci mjesečnoj ter ti bih šetala,
iz glasa pojući, gospoje pridraga,
slavica zovući da mi pjet' pomaga;
bez obuće bosa pošla bih otole,
da mi zorna rosa ne smokri postole,
dim sitnu rosicu, iz vedra ka pada
ter mokri travicu, gdi je ravna livada;
i nigdjer ni drače, drumci su gizdavi,
nu se skuti vlače po cvietju i travi,
ter bih se Kamprela bez stida i srama
spried skuce zapregla hodeći tuj sama.
Još mi se prigodi meu djela ostala,
da mnogiš pri vodi sama bih zaspala
u liepoj zelenci, govoru t' ja pravo,
gdje bistri kladenci žubere gizdavo;
a pak bih ustala, ter oko vodice
njedra bih nabrala ružice i ljubice
i cvietja svakoga razlike naravi,

996 taj] *ak.* ta. 998 *dubr. b.* vidjela. tuj] *ak. i od.* tu. 1000 naše] *ak.* vaše. *ak.* bludući. 1001 mnogiš bi] *ak.* mnogi ki. 1003 *ak.* vidarcem. *ak.* doniti. 1004 *ak.* prija. *ak.* zdraka. 1005 takoj] *dubr. a.* tako. prie] *dubr. b. i od.* pri, *ak.* prija. 1006 *dubr. b. i od.* zraci, *ak.* ‚strazi' *koje se može čitati i* straži. *ak.* misečnoj. ter ti] *dubr. a.* tere. 1008 *ak.* pet. 1010 *ak.* zornja. 1013 i nigdjer ni] *ak.* nigdi nie. *ak.* drunci. 1014 nu] *ak. grieškom* u. *ak.* cvitju. 1015 ter bih se] *ak.* ter ti bih. 1016 *ak.* sprid. 1017 *ak.* dila. 1018 mnogiš] *ak.* mnokrat. 1019 *ak.* lipoj. *ak. grieškom* govori 1020 *ak.* gdi. *ak.* hladenci. 1021 *ak.* okol. 1022 *ak.* nidra. ružice] *dubr. b. na strani i od.* ruže. 1023 *ak.* cvitja, *dubr. a.* cvieća.

1011—1012 *nema ni a. n. ni ak.*

sazdana od boga, šetaje po travi,
ter zorom vjenačce sjedeći tuj splela
prie neg bi sunačce danica izvela,
jutrnja danica, ku danak bio želi,
sve cvietje i travica da se njom veseli.
Er, gospo, niednu stvar ne sumnjah od zvieri,
ali pak da gusar na me se namjeri;
za č gusi nie tuj stan, nit može tamo stat';
i koga rve san, slobodno može spat';
i gdi je vodi vir, niedna tuj može doć'
iz luga strašna zvir ni ob dan ni ob noć,
ner samo jeljenci poludnem dohode
plandovat' u sjenci kod studene vode;
košute ali pak kunjeli i zeci,
da pasu drobni zlak po tojzi zelenei;
ter ti bih ukrala lanetce od košute
i njim se nišala, vazamši na skute;
pak do sred koljeni skuce bih sabrala
ter bih se s jeljeni rudinom tjerala.
Još je tuj livada, od koje nikadar
višnji bog ne sazda na svieti ljepši dar,
gdje kako po raju, — tako me bog ljubi!
pauni šetaju, fagjani i golubi
i tihe grlice, još, gospo, ostale
pitome sve ptice, velike i male;
ter pasu ružicu, ter pasu, gospo, zlak,

1024 *ak.* šetajuć. 1025 ter zorom vjenačce sjedeći] *dubr. b. na strani i od.* i mnoge vjenačce poslie bih, *ak.* i mnoge venčace posli bih. 1026 *ak.* prija. *ak. i od.* sunašce. 1027 jutrnja] *tako je u dubr. b. i od., gdje piše* ,jutærgna', *u drugih nije pouzdano.* 1028 *dubr. b. i od.* cvitje. 1029 *ak.* jer. *ak.* zviri. 1030 *ak.* namiri. 1032 može] *ak.* more. 1033 i] *ak.* ter. *od.* vode. *ak.* tu. može] *dubr. b. na strani i od. i ak.* ne će. 1035 ner] *ak. i dubr. a.* neg. *ak.* jelinci. 1036 *ak.* sinci. 1037 *ak.* kunilji. 1038 *dubr. a. i b. i od.* slak, *ali u tom niesu pouzdani.* 1039 lanetce] *dubr. b. na strani* latense. 1040 nišala] *dubr. b. na strani i od.* niškala, *ak.* igrala. vazamši na] *ak.* kla(d)ši ga u. 1041 *ak.* srid. *ak.* kolini. 1042 *ak.* jelini. *ak.* tirala. 1044 *ak.* vičnji. sazda] *ak.* zada. *ak.* svitu lipši. 1045 *ak.* gdi. 1046 *ak.* pavuni. *ak.* s vazani. *ak. nema* i. 1049 *dubr. a.* zlak, *u ostalih* slak.

1027—1028 *nema n. a. ni ak.*

ter pasu ljubicu i drobni bosilak,
ter pasu božurak, ter pasu, gospo, cmilj,
ter pasu kaćunak i rumen trendofil,
i planinsko cvitje, što ni moć pobrajat'.
što naše prolitje ne može ovdi dat';
i sve što priko dne popasu po travi,
sve jutrom prie podne opet se objavi;
a njeke na volju u stadu zajedno
konoplje tuj zoblju i sjeme laneno. .
A tko bi stao muče da boga ne slavi,
pčelice gdje zuče po cvietju i travi?
ter se tuj sred gore pršeći zadosti
u cvietju prpore po mednoj sladosti,
i gdi tej pčelice plode se i roje,
meda platutice po dupljih svud stoje.
I gorske sam ježe još tamo vidjela
u dupljih gdi leže kod njekoga ždriela,
i gdi ti ježići u dupljih tuj stahu,
jaki no prasčići jabuke praskahu,
pitomo sve voće, u kom je rajska slas,
na volju, kad hoće, tuj grizu svaki čas;
s pitomih svih stabar er voće nahode,
što na tle spada zgar, čiem život provode.
Rados je još čuti pri njekom jezeru
utve i labuti gdi okolo cviet beru;

1050 *dubr. b.* bosiljak, *ak.* basilak. 1051 *ak.* smilj. 1052 *dubr. a.* kačunak. *dubr.b. i od.* trendofilj. 1053 *od.* cvietje. ni] *od.* mi. pobrajat] *ak.* pobrati. 1054 što] *ak.* ča. *od.* proljetje. ovdi dat] *ak.* ovd' dati. 1056 prie] *ak.* pri. 1057 njeke] *ak.* ne će (,ne chie'). 1058 *ak.* sime. 1059 a] *ak.* i. 1060 *ak. i od.* gdi. *ak.* cvitju. 1061 *ak.* srid. pršeći] *dubr. b. na strani* pospješno, *ak.* pospišno. 1062 *ak.* cvitju. 1063 tej] *dubr. a. i ak.* te. 1064 *ak.* platunice. dupljih] *dubr. a.* dubljih, *dubr. b.* dubljah, *ak.* dubljih *ali popravljeno istom rukom* dubljah, *od.* dubjah; *biće nom. sing. duplje.* 1065 još] *ak.* ja. *ak.* vidila. 1066 dupljih] *dubr. a.* ,duigli', *dubr. b.* dublji *a na strani* ,duigli', *ak* dupli, *od.* dubju. *ak.* nikoga ždrila. 1067 dupljih] *dubr. a.* dubljih, *dubr. b. i od.* dublji, *ak.* dipli. *od.* tu. 1068 jaki no] *od.* jakno. prašćići] *ak.* prašćići. praskahu] *ak.* prašćahu. 1073 *ak.* radost. pri] *dubr. b. na strani i od. i ak.* gdi u. *ak.* nikom. 1074 lebuti. gdi okolo] *dubr. b. na strani i od. i ak.* kraj vode. *ak.* cvit.

1069—1072 *nema n. a. ni ak.*

kraj toga jezera i ja sam šetala
i mnokrat bisera testemelj nabrala;
tuj svaka stvar živa još bi se čudila,
jezerom gdi pliva riba zlatokrila,
koju sam blaznila na cvietje rumeno
i rukom gladila milo i ljuveno,
i ne bi uspregla nigdjere na saj sviet,
kad bih joj metnula u vodu rumen cviet;
taj cvietak kad bih njoj, gospoje, ja dala,
po vodi studenoj njim bi se gizdala,
kako da poznava po njekoj naravi,
da sam bog sazdava dar svoje ljubavi;
ter s veljom prijazni, pridraga gospoje,
sa mnom se priblazni, kraj vode tuj stoje.
Jednom tuj ribicu uhvatih rukami,
na drobnu ružicu kad se tuj primami;
malo je pogladih, a pak je u vodi
opeta postavih, slobodna da hodi.
Još tamo put plata tko dalje zahodi,
povjesma od zlata po sienu nahodi;
zlato sam to prela veće krat, gospoje,
i gajtane plela u lugu tuj stoje.
Tuj raste još taka i ljepša travica
nego li pritanka grimizna svilica.
I njeke mohune još dubja taj plode,
u kih se od vune mosuri nahode;
tko bi tu vunu preo, ter bi se pak tkala,
tanja bi neg veo taj platna ostala.
Još mi se prigodi, gdje tamo počivah

1075 toga] *od.* tega. 1079 koju sam blaznila] ***dubr. b. na strani i ak.*** ter bih ju mamila. *ak.* cvitje. 1080 *ak.* ljubeno. 1081 *ak.* uspregnula. *ak.* nigdare — svit. 1082 joj] ***dubr. b*** jo. *od.* je. *ak.* ,mechnula'. *ak.* cvit. 1083 *ak.* cvitak. 1085 poznava] *ak.* popiva. *ak.* nikom. 1087 veljom] *od.* velikom. 1094 *ak.* povjesna. 1195 to] *dubr. b.* toj. 1096 *ak.* gojtane. stoje] ***dubr. a.*** svoje. 1097 *ak.* reste. taka] *dubr. b. na strani i od.* njeka. *ak.* lipša. 1099 ***dubr. a.*** neke, *ak.* nike. *ak.* mohunje. taj] *ak.* ta. 1101 ***dubr. a. nema*** vune. 1102 neg] ***dubr. b. i od.*** negli. 1103 *ak.* gdi. ***dubr. a.*** počivat.

1087—1092 ***nema n. a. ni ak.***

u cvietju pri vodi, ter lice umivah,
ištom bih moj obraz i lice umila
i niz vrat rusi vlas do pasa pustila,
ako bih i trudna, nu, gospo, u taj čas
jaki sve razbludna pojući pustih glas;
tuj njeku od zvjeri iz ravne livade
moja čes dotjeri, u moj kril ter pade,
u velju razbludu ter mi se sama da,
jak da ju tuj budu gojila od mlada;
i kad se odielih od vode studene,
silom je otjerih i jedva od mene.
Ona je toj zvierca, ku glasom svak veli,
od čistieh djevica ljubavi da želi,
jednorog se zove, od koga su kosti
kako klas svud plove velike radosti.
Jošte se privuče mojemuča mala
i hitro i muče, gdi ja bih zaspala,
čes ju ma nanese, ter ve mi odtole
odrieši podveze i ukrade postole,
ter veći, gospo, smieh, odkli me bog sazda,
prie toga ne vidih u vieke do sada,
vrh dubja gdi stoje poče se mnom rugat',
i postole moje na noge nazuvat'.
I strježići mali jošter mi zadaše
medju smieh ostali velike tamaše:

1104 *ak.* cvitju. ter] *ak.* gdi. *ak.* lišce. *dubr. a.* umivat. 1105 *u ak. može se čitati i* ištom *i* istom. lice] *ak.* lišce, *dubr. b. i od.* ruke. 1106 rusi] *ak.* ‚rusch‘, *od.* rusni. 1107 *od. nema* u. 1108 jaki sve] *ak.* ja kako. 1109 *ak.* niku. *ak.* zviri. 1111 velju] *ak.* veću. 1112 ju] *dubr. a.* je. gojila] *od.* dojila. 1113 *ak.* odilih. 1114 silom je] *dubr. b. na strani i od. i ak.* jedva ju. *ak.* odtirah. i jedva] *dubr. b. na strani i od. i ak.* gospoje. 1115 toj] *od.* to. *ak.* zvirca. 1116 *ak.* čistih divica. *kod toga je stiha u ak. zapisano istom rukom crveniem mastilom ‚i zove se turia ali lionchorno‘.* 1118 klas — plove *tako u svih rukopisih.* 1119 *ak.* jošce. *ak.* majemulja. 1120 *od.* gdje. bih] *dubr. b. na strani i od.* bjeh. 1121 ju] *od.* je. ter ve] *ak.* tere. 1122 *ak.* odriši. 1123 *ak.* smih. sazda] *ak.* zada. 1124 prie] *ak.* pri toga. *od.* tega. *ak.* u viku. 1125 *ak.* duba. *od.* gdje. 1126 *ak.* postoli moji. na noge] *dubr. b. na strani* poče ih. 1127 strježići] *ak.* ptići tuj. *dubr. b. i od.* jošte, *ak.* jošće. 1128 *ak.* meu smih.

1117—1118 *nema n. a. ni ak.*

pri vodi gdje sidjeh, po meni letjahu
ter ti mi u njedrieh u dojke štipahu,
od smieha ter boke stala bih tištati,
gdje bi me u dojke počeli štipati.
Još tamo po gori, kudi bjeh ja zašla,
od hrasta na kori pismo sam tuj našla,
toj pismo gdje staše od hrasta na kori,
većma se svietljaše neg živ plam da gori,
i bješe pisano: o ljudski narodi,
da vam je sviem znano, er vrieme prohodi,
koje će skoro prit', da ovdi vrh gore
sam će bog otvorit' višnji kram i dvore,
ter će božija moć za ljubav i milos
svrnuti tmastu noć u zraku i svjetlos.
Ter mnim da toj vrime višnji bog objavi
i njegovo ime sada se proslavi;
er zaman nie zraka, toliko divna stvar,
vrhu svieh oblaka ka sinu s neba zgar.
I onudjer, kud hodjah na volju, kako htih,
takodjer nahodjah pisano po stabrih
od duba svakoga, ki gora taj plodi,
po daru od boga ter se tuj nahodi,
pri stupu od borka, smrjeka i jasena,
pri stupu javorka, hrasta i kliena,
pri stupu česvine, briesta i veprike,
pri stupu somine, lovora i planike,

1129 *ak.* gdi sidih — litahu. 1130 ter ti] ***dubr. b. na strani i od. i ak.*** i svud. u njedrieh] ***dubr. b. na strani i od.*** po njedrieh, ***ak.*** po nidrih. u dojke štipahu] ***dubr. b. na strani*** do pasa škripahu, ***od.*** do pasa štipahu, ***ak.*** jak mravi kipjahu. 1131 ***ak.*** smiha. ter boke] ***ak.*** takojće. stala] ***dubr. b. na strani*** ,jaga' ***valja da grieškom mjesto*** jala, ***ak.*** jala. ***ak.*** tišćati. 1132 ***ak.*** gdi. gdje bi me] ***dubr. b. na strani*** gdi meu ***jamačno grieškom.*** 1133 ***ak.*** bih. 1134 hrasta] ***dubr. b. na strani i od. i ak.*** dubja. kori] ***dubr. a. grieškom*** kozi ***ili*** kosi. 1135 ***od.*** krasta. 1138 sviem] ***od.*** sve. prohodi] ***dubr. b. i od.*** prihodi. 1139 ovdi] ***dubr. b.*** odi. 1142 tmastu] ***od.*** smrtnu. ***dubr. b.*** svitlos. 1143 vrime] ***dubr. b.*** brime. 1144 sada] ***dubr. b. i od.*** za da. 1145 nie] ***dubr. b. i od.*** ni. 1147 ***dubr. a.*** onudie. 1149 duba] ***dubr. a.*** dubja. 1151 ***ak.*** smrika. 1152 ***od.*** od javorka. ***dubr. b.*** ,kgliena', ***ak.*** klena. 1153 ***ak.*** česmine, brista. 1154 somine] ***ak.*** masline. lovora] ***ak.*** driva.

1135—1150 ***nema n. a. ni ak.***

pri stupu od vriesa, graba i topole,
pri stupu čepresa, od bukve i jele,
pri stupu brštana i vrbe zelene,
i od čedra Libana, ki viekom ne vene,
pri stupu trišljice, driena i zelenike,
i od krasne mrčice, bzovine i svjetljike;
ter svudi, kud stupah, velmi se ja takoj
snebivah i čudjah videći pismo toj
svieh strana po gori, koliko se širi tja,
i ovako govori, kako ti velim ja:
živući svaki duh skoro će poznati
dar, ki će za posluh bog s neba poslati,
s kim će prit' zadosti u ovojzi dubravi
s veseljem radosti i božje ljubavi.
Meju dar ostali, ki sam tuj prijala,
razlike svirali mnokrat sam slišala
i pjesni gdje poju u višnjoj dubravi,
da slados svies moju i pamet zatravi;
a vidjet' nikoga ne bješe ni čuti,

1156 *ak.* čeprisa, *dubr. a.* čipresa. 1157 *ak.* brštrana. 1158 viekom] *ak.* nigdar. 1159—1160 *nema ak.* 1160 krasne] *dubr. a. grieškom* hrasne. 1161 *od.* svuda. 1163 *dubr. a.* kolika. 1169 *od.* meu. 1171 *ak.* pisni. *od.* gdi. višnjoj dubravi] *dubr. b. na strani* gornjoj visini, *ak.* gornoj visini. 1172 *ak.* sladost svis. i pamet zatravi] *dubr. b. na strani i ak.* manenu učini. 1173 *dubr. b. i od.* nitkoga.

1161—1168 *mjesto tieh stihova ima n. a. i ak.*:

Svud bješe[1] pisano, i pismo toj[2] pravi:
budi vam sviem[3] znano, er[4] ovdi u dubravi
skoro će brieme[5] prit', ter ovdi vrh gore
sam će bog otvorit' nebeske sve dvore,
tere će božja moć za ljubav i milos[6]
obratit' mrklu noć u sunčanu svitlos.[7]
Ter mnim da toj brieme[8] višnji[9] bog objavi
i njegovo ime[10] sada se objavi;[11]
er zaman[12] nie zraka, vrh gore ka minu,
vrhu svih oblaka iz neba ka sinu.

1173—1176 *nema n. a. ni ak.*

[1] *ak.* biše. [2] *ak.* to. [3] *ak.* svim. [4] *ak.* jer. [5] *ak. i od.* vrime. [6] *ak.* milost. [7] *ak.* sunčenu svitlost. [8] *ak. i od.* vrime. [9] *ak.* vičnji. [10] *ak.* hine. [11] *ak.* proslavi. [12] *ak.* zaman er ni.

ner sam dar od boga, koji se tuj ćuti;
i nie tuj boljezan, dreselje ni žalos,
ku ne bi taj pjesan svrnula u rados:
tkogod bi ranjen bil, a slišal tej pjesni,
pri njih bi taj zabil sve svoje boljezni.
Nu život moj trudi misleći vrh toga,
što nie tuj od ljudi naselja niednoga;
za č tko bi tuj zidal s obori naselje,
čovjek bi taj imal sve rajsko veselje;
i tko bi stanom stao, gdi je divna taj zelen,
taj bi se do vik zvao pričestit i blažen.
A bog je svjedok moj, tako da bih zdrava!
istina da je toj i da je bilj prava.
I ja bih ostala, gdi su tej dubrave,
nu se sam bojala s prikorom zabave,
er ne bih vazela da meni rod reče:
granu se Kamprela, u goru uteče,
gora ju zamami, zelen ju zatravi,
sama se osami, da u luzieh boravi.
Tim ustav' gospo plač, molim se ja tebi,
i ne moj vajmeh tač skončat' se po sebi;
i već se ne brini, u sumnji ter ne stoj,
neg gojno počini, er je zdrav sinak tvoj.

1177 tkogod] *n. a.* er tko, *ak.* jer tko. *ak.* te pisni. 1178 *dubr. a.* bih. *od.* moje. *ak.* bolezni. 1180 nie tuj] *ak. ni tu.* 1181 tko] *ak.* ko. tuj zidal] *dubr. a. i b.* tuj zi dal, *od.* tuj si dal, *ak.* tuj sidil. s obori] *ak.* zabori. 1182 *ak.* človik — ta imil. sve rajsko] *dubr. b. na strani i ak. i od.* s blaženstvom. 1183—1184 *nema ak.* 1187 tej] *dubr. b. i od.* te. 1188 *od.* nu sam se, *ak.* dal sam se. 1189 *ak.* jer. vazela] *ak.* ‚nesela'. 1190 u goru uteče] *ak.* ljubavju daleče. 1191 gora ju — zelen ju] *dubr. b. na strani i ak.* ljubav ju — ljubav ju. 1192 sama se osami da] *dubr. b. na strani i od. i ak.* pojde da s vilami. luzieh] *ak.* lugu. 1194 *od.* vajme.

1185—1186 *mjesto ta dva stiha ima n. a. i ak.*:

a bog mi svjedoči,[1] prislavni stvorac moj,
i sunce s istoči, istina da je toj.

1193—1198 *mjeto tieh stihova ima n. a. i ak.:*

A sada čini sud, tako te bog spasi,
je li t' taj človjek[2] lud, ki t' goru tuj mrazi?

[1] *ak.* svidoči. [2] *ak.* je li ta človik. *od.* čovik.

A sama čini sud, tako te bog spasi,
je li lud i prilud, ki t' goru tuj mrazi.

SARA:

Od gore tej rajske od tebe što čuju,
sve ti to do dlake bez sumnje vjeruju;
li je trudan razgovor, nebogo Kramprela;
vaj, da mi nie zazor, vlase bih rasplela
i pošla sidjeti kako kukavica
u mraku i sjeti od trudnih tužica;
er bo struk bosila i rumen ruže cviet,
koji sam gojila pri meni ovieh ljet,
slana ga oprudi i mraz ga opali,
ter život moj trudi nad vas stvor ostali;
i oko me desno mnim da mi ispade,
za č mi je bolesno razbirat' te jade;
ranjeno se srce u sto dil razlupi,
jak na dan od smrce kad bolan duh kupi.

GRLICA:

Ako se može steć' pri tebi ka ljubav,
čuj, gospo, što ću reć', tako ti sinak zdrav!

1198 mrazi] *od.* omrazi. 1204 sjeti] *dubr. a.* sjeni. *dubr. a.* trudnieh. 1211 *dubr. b. i od.* ranjeno se a srce. *kod toga stiha ima dubr. b. na strani* sve mi se s korienom podira.

Za toj se ne brini, u sumnji ter ne stoj,
neg gojno počini, er je zdrav sinak tvoj.

1199—1212 *mjesto tieh stihova ima n. a. i ak.*:

Trudan je razgovor, nebogo Kamprela;
vaj da mi nie zazor, vlase bih rasplela,
i pošla sidjeti[1] od velicieh tužica
u mraku i sjeti[2] kako udovica;
er[3] planta bosila,[4] koju sam kod mene
ljuveno gojila, korienkom[5] jur vene,
ter mi se tač srce u sto dil razlupi
jak na dan od smrce kad bolan duh kupi;[6]
i oko me desno mnim da mi ispade,
za č mi je bolesno razbirat' te jade.

1213—1474 *nema n. a. ni ak.*

[1] *ak.* siditi — velih. [2] i sjeti] *ak.* živiti. [3] *ak.* jer. [4] basila. [5] *ak.* s korenkon. [6] *od.* skupi.

Na vrhu toj gori još niesam ja bila,
ni što se govori očima vidila;
tako mi ti zdravo sviem stanom, gospoje!
zagorje gizdavo nu sve znam kako je:
toj rajsko zagorje, čestito i blaženo,
gdi jelje i borje vazda je zeleno,
milost je vidjeti gdje tamo nikada
ni zimi ni ljeti list na tli ne pada
ni z borja ni s jelja. da svaka stvar živa
srčana veselja u njemu priživa;
za č svoju zelencu višnji bog učini
plandište i sjencu svakojzi živini,
na volju zadosti da taj lug čestiti
nebeskom sladosti svaki duh nasiti,
svaki duh na svieti da može u sjenci toj
hladom se štititi toplini sunčanoj,
gdje se svak raduje i gojno veseli,
tko u njem planduje i hladak ne želi;
poludnem najliše sred ljeta u on čas,
kad sunce najviše stani se vrhu nas,
svu zemlju ter svrući i čini da takoj
svaki duh živući otira sebi znoj,
a tamo utiha s radosti tolikom
gdi je sjenca pritiha trudjahnim putnikom
i rajski razgovor i milos vesela,
gdje prši zelen bor i jasen i jela.
A tko bi mogal steć' od boga tolik dar,
da može sve izreć' toliko krasnu stvar?
navlaš bor i jela i ostala zelenca,
gdi je grane nadvela vrh bistra kladenca,
propina i uplieta, svaki duh da reče:
svu liepos od svieta ovi lug nadtječe,
a srce iz tiela s krugom se podira,
iz mramora biela bistri vir gdje izvira,
vir vode studene, pri kom su za ništa

1219 toj] *od.* tej. 1220 *od.* gdje. 1222 *dubr. a.* na tle. 1233 *dubr. b. i od.* lita. *od.* oni. 1236 sebi] *dubr. b. i od.* sebe, *jamačno mjesto* s sebe. 1242 krasnu] *dubr. a.* strašnu.

sladosti medene pčelinieh ulišta.
A što bi veće htio živ čovjek na svieti
razmi taj toli mio vir bistri vidjeti?
bistri vir vodeni gdje s desna i s lieva
sjenokos zeleni s livadom polieva,
svaki duh živući svoj stupaj da ustavi,
gdje tiho tekući romoni po travi;
ter koj je na svieti oda svieh jezika
da može izrieti blaženstva tolika?
ali da ne reče: ovi med i mana
izvira i teče s istoka sunčana,
iz raja bludnoga, gdi je tamo zadosti
obilja svakoga od rajske sladosti?
a bolan da suzi, na smrti kad bi bio,
te slasti da okusi, tudjer bi ozdravio.
A ostale zeleni, ke se tuj zelene,
vazda se po sve dni mogu reć' blažene,
razlik cviet i trava u kih se nahodi,
što narav sazdava i zemlja što plodi,
ljubica najliše gdi cavti i ruža,
gdi od slasti uzdiše srdačce i duša.
Još hoće tužan duh s tielom se rastati,
vjetrica tiha ćuh kad počne pršati,
zagorjem gdi tako zamjerno na svit saj
ljuveno i slatko pronosi miris taj.
A kamo medni vries, ki bludno zatravi
čovjeku svoju svies mirisnom naravi?
er nie taj oružnik, ki drumom putuje,
ni pješac ni konjik, gdje miris taj čuje,
da ne će sebe van jak manen ostati
i kako vinca pjan pod borjem zaspati
u cvietju i u kitju i u travi zeleni
i od ptica u pjetju pri vodi studeni.
Svjedočit' toj mogu, gospoje čestita,
i tebi i bogu, da je ta stvar očita.
Sad sam ja tuj bila po božjoj milosti

1261 *dubr. b.* di. 1264 *dubr. a. i b.* ‚tughjer'. 1269 *dubr. a.* capti. 1270 *od.* srdašce. 1271 tužan] *dubr. b. i od.* trudan. *dubr. b. i od.* tilom. 1285 tuj] *dubr. b. i od.* tu.

i očima vidila tej rajske sladosti;
krasnu stvar na svieti još mi ćes objavi
očima vidjeti u tojzi dubravi,
gdje smrknuh s večera u travi zelenoj
kraj bistra jezera pri vodi studenoj,
vrh bistre vodice gdi od borka i jele
zelene granice bjehu se nadvele.
ter se meni mnjaše, zelenca gdi je taj,
kako no da bijaše zemaljski bludni raj
i da je blažen stan i bitje veselo,
gdje škrobut i brštan sve bješe poplelo
i stabre i grane, što zemlja taj plodi
svudi po sve strane po bistroj toj vodi.
Milost je velika još, gospo pridraga,
mrča i lovorika gdje raste jednaga,
ter miris ishodi i zimi i ljeti,
koji sve nadhodi mirise na svieti,
i s veljom radosti raskoša tolika
nebeskom radosti opija človika,
da zajde sebe van, da ne zna, gospoje,
što je noć, sto je dan u lasti toj stoje.
Ter kako sve pjana te slasti medene
ni od svojte ni od stana ne činjah spomene;
nu stoje sebe van pri jezeru studenom,
s večer me stiže san pod jelom zelenom,
vrh cvietja na travi razbluduo ter legoh
s velikom ljubavi, i u sebi ja rekoh:
ovdi ću pokojan i tih san vidjeti,
čim zora bieli dan objavi po svieti;
a po tom mrkla noć bude se ukrasti,
tiekom ću sa svu moć na moj stan dopasti.
I počeh slavica bratimit' govore:
budi mi stražica s večera do zore,
vjerno me pobljudi, z borka se ne dieli,
rano me probudi, kom zora zabieli,
molim te sa svu moć, da mogu iz potaje

1286 *dubr. b.* te. 1293 *u rkpp. se može čitati i* mniaše. 1296 *dubr. b.* skrobut. 1320 kom] *dubr. a.* ko.

pri sunca na stan doć' po tihu šetaje.
Neka t' je još znati, da nigdjer na svieti
ne mogoh zaspati, ni sanka vidjeti;
za č hitro i muče ne viem kud iz trave
šturak se privuče meni nakon glave,
ter kako sve biesan, čestita gospoje,
udari u pjesan kod mene tuj stoje;
ter viekom do danas, odkli me bog stvori,
ne oćutih sladji glas u polju ni u gori;
nu se jah snebivat'. gdje mene u pjesni
imenom poče zvat' s velikom ljuvezni,
veleći: Grlica, odtle se ne dieli,
čim svietla danica počne zvat' dan bieli;
er ćeš tuj u cvieti, govoru ja tebi,
krasnu stvar vidjeti s danicom na nebi.
Gospoje, ter pribdjeh s večera po svu noć
i tih san ne vidjeh čekaje što će doć';
a mjesec vas jasan zagorjem gdi sjaše,
tmasta noć kako dan meni se činjaše;
i strah me ne bješe ni od guse ni od zvieri,
ner moj duh što htješe, tim ga čes namjeri.
Nu hitro i muče drobahni šturak moj
kradom se izvuče k livadi zelenoj,
ter taj lug zadosta smete se po sebi,
gdje kako gluh osta, kom šturka čut' ne bi.
Nu u proćuzorje, tako mi živa ti!
sve se tuj zagorje sladosti nasiti,
srdačce a moje mnjah se će sred luga
u lasti toj stoje sve podriet' van kruga,
gdi slavic poče pjet', da s rajskom sladosti
duh zajde na on sviet od velje radosti,
pri zore najliše gdi u tom zagorju
ljuveno bigliše u jelju i u borju,
da se sve snebiva, gdi istočnu danicu

1326 *dubr.b. i od.* nakom. 1330 *dubr.b. i od.* polji. ni] *od.* i. 1331 jah] *dubr.a. i b. i od.* jak. 1335 *od.* tu. 1347 proćuzorje] *dubr.a. i b. i od.* proću zore. 1349 *od.* srdašce. *u rkpp.* ,mgnah'. 1354 bigliše *kao u stihu 832.* 1355 *dubr.a. i b.* gd'.

u pjesan pripiva, pastirsku stražicu,
danica da rani, da sama po sebi
slavan dvor sunčani otvori na nebi,
a zoru potiče ljuveno i srčano
da spravlja konjice i kolo sunčano.
Mramor bi prosuzio, svehla bi travica,
kad bi slas iskusio, gdi istočna danica
zori se toj moli, da zora zove dan,
pod zemlju tuj doli da tjera noćni san,
i da mrak progoni i noćne mrklosti,
da se tma pokloni sunčanoj svjetlosti.
Vaj višnji moj bože, ki s' stvoril svakoja,
procienit' gdje može nejaka svies moja
tolike sladosti videći na svieti,
ke mojoj mladosti nie dano izrieti,
gdi uspregnu zora skut, hrleći sa svu moć,
ter cvietjem posu put, kudi će sunce proć',
ružicom najliše meu cvietja ostala,
po hladu ku biše podraniv nabrala.
I kliče taj zora u pjesan pojući,
od sunčana dvora dvorane zovući,
veleći: dvorane, veće se ne tajte,
konjice sunčane i kola spravljajte;
noćni sam mrak i san pod zemlju poslala,
a svietu bieli dan jur ve sam prizvala.
Kriju se jur zviezde svieh strana okolo,
tim čin'te da sjede sunačce na kolo
s vjenačcem na glavi, kako je običaj,
da svoje objavi svjetlosti na sviet saj.
Pak reče: danice, tebi je vlas dana
izvodit' konjice i kola sunčana;
tim hrli i hodi, ter slavno kolo toj
za sobom izvodi, kako je narav tvoj;
dosta si budila u oborieh pastire

1356 *dubr. b. i od.* pripieva. 1362 *dubr. a. i b. i od.* istočno. 1368 *dubr. b. i od.* dje. 1372 *dubr. a. i od.* prosu, *tako je bilo i u dubr. b. pa je popravljeno.* 1378 *od.* spravjajte. 1380 svietu] *dubr. a.* sviem. 1381 kriju] *dubr. b. i od* kiju. 1382 *od.* sunašce.

i milo bludila, da t' poju i svire,
i pievce po seli, gdi se njih glas čuje,
da se svak veseli i velmi raduje,
najliše seljane, ki žele vidjeti
svjetlosti sunčane da sinu po svieti;
k tomu psi stražnici, čuješ li, gdi laju,
da stada k travici na pašu tjeraju;
lameše i rala spravljaju orači,
i tešu držala motikam kopači;
oštre se kosori, oštre se željeza,
da sieku po gori potrebe od liesa.
A mnozi govore: jur zora progna mrak,
što sunce vrh gore ne kaže svietli zrak?
I zazor i prikor ter daju vas tebi,
što dosle sunčan dvor ne otvori na nebi.
Istočna danice, o kruno zviezda svieh,
jutrnja stražice, tim preši na pospjeh,
zagali bieli skut, er čekat' nie koli,
ter suncu kaži put, kudje će proć' s koli.
Ja ne viem, moj bože, na svieti ki je stvor,
procienit' da može taj rajski razgovor
i slasti medene, ke u jelju i u borju
sama čuh vrh mene u slavnom zagorju,
ke, pravo mogu riet', da mi tu sred luga
zanieše na on sviet srdašce van kruga,
tolike radosti nad sobom videći,
ke mojoj mladosti nie dano izreći,
danica gdje u zraci sunčan dvor otvori,
svjetlušti ter traci sinuše po gori,
ter borje i jelje s zelencom ostalom
uloži veselje s radosti ne malom,
danica dvora van gdje sunce odpravi,
a jutro i biel dan svietu se objavi,

1395 psi — gdi] *dubr. a.* pri — psi. *od.* gdje. 1397 lameše *u sva tri rukopisa.* 1406 jutrnja *da tako treba potvrdjuje dubr. b., koji piše* jutergna. *dubr. a.* stražnice. preši] *od.* praši. 1407 zagali] *dubr. a.* zagrli. 1414 *dubr. b.* srdačce. 1416 dano] *dubr. a.* drago. 1418 *dubr. a.* zraci. 1419 *dubr. b. i od. nema* s. 1420 malom *treba čitati* mȁlom, *jer je u dubr. a. i b.* mallom. 1422 *dubr. b. i od.* bil.

a veće na svieti očima nitkore
nad sobom vidjeti danice ne more;
za č jutrom danak bil po tom se objavi,
prigna ju pod svoj kril, da u krovu boravi.
Ne speći, ner bdeći u tojzi dubravi,
tolik dar videći od božje ljubavi,
mišljah se nastanit', gdi je rajska ta rados,
i život moj shranit' u mlados i staros;
nu stida i srama jah se ja bojati,
kako ću tuj sama bez družbe ostati,
da me rod na stanu i svojta ne kori:
Grlica se granu, viluje po gori,
svojte se odreče i dobra plemena,
i u pustoš uteče kako zvier manena.
Sad sama čini sud, tako te bog spasi,
je li lud i prilud tko goru tuj mrazi?
Najmanjši što bi vlas, ako t' sam slagala,
da bih ja po vik vas srećicu stradjala!
I to ni hitrina, niti je stvar laživa,
neg prava istina, tako mi ti živa!
Sad procien', gospoje, tako bog vas trud tvoj
i tužbe sve tvoje obratio u pokoj!
gdi to bog sam stvori zagorsko kraljestvo,
vrh njega na gori koje je blažensvo,
gdje se tuj po viek vas s velikom ljuvezni
angjelski čuje glas pojući u pjesni,
i rajske svirali, u koje prislatko
višnji se bog hvali u vrieme u svako;
i od boga tolik dar dan je toj dubravi,
da živa svaka stvar tuj mirno boravi.
Za č je sva gora taj po božjoj ljubavi
zemaljski kako raj u istočnoj dubravi.
Nu mene rve trud, er ne umijem, gospoje,
učinit' pravi sud od pameti moje,
odkle je vesela i blaga taj gora,
što u njojzi ni sela, ni stana, ni obora,

1431 jah] *dubr. a. i b. i od.* jako. 1436 *dubr. b. i od.* zvir. 1439 *dubr. b. i od.* najmanši. 1447 tuj] *dubr. b.* tu. 1448 *od.* andjelski. 1458 *dubr. a.* njozi.

gdje bi svak mog'o reć' u vrieme u svako:
ovdi se može steć' blaženstvo zemaljsko;
ovdi se ne tuži, i ovdi tko pribiva,
bez grieha raj duši blaženstvom dobiva.
Tim draga gospoje, čin' da ti je sve čelo
i lice toj tvoje i srce veselo;
i plač tvoj utaži i parjaj na stranu,
putnici er naši pravo će prit' k stanu.

SARA:

Sestrice, od boga toj ti je velik dar,
vrh stvora svakoga ki je slavan gospodar;
nu nie to od gore blaženstvo zadosti,
nasladit' da more me gorke žalosti.
Vas moj trud i muke lje ću ja neboga
pridati u ruke od boga slavnoga
i sada i vazda, čim konac od smrti
svih truda i jada mrtvu me isprti.

Svrha skazanja drugoga.[1]

SKAZANJE TRETJE.

GOVOR PRVI.

Dno od gore.[2]

Abram,[3] *Šišman.*

ABRAM:

Nu vi tu ostan'te, s Izakom ja ću poć',
i primotu sahran'te, čim budu opet doć'.
Poć' ćemo vrh gore oba dva pomolit'
višnjega do zore, pak ćemo doli sit';
i vi tuj polež'te, ter kod vas oglavi

1459 svak] *dubr. a.* sad. 1469 nu nie] *dubr. a. i od.* nie nie. 1471 lje ću] *od. grieškom* ‚biehju' 1474 truda] *dubr. b. i od.* tuga. isprti] *od.* uprti. [1] *tieh rieči nema dubr. b. ni od.* [2] *dubr. b.* od gora. [3] *dubr. a.* i. *Izmedju* 1474 *i* 1475 *nema ak. ništa drugo nego samo crvenilom* Abram govori dvima ditići. 1475 tu] *ak.* tuj. 1476 *ak.* opet budu doć. 1477 *u rkpp.* počemo. 1478 *ak.* vičnjega. 1479 tuj] *od.* tu.

tovarca privež'te u zeleni travi;
vež'te ga po na se, ma nu ga bljudite,
  do čim se napase, često se budite.
A poslije ustan'te, i podj'te u stranu,
  ter šume priprav'te, s čiem ćemo poć' k stanu.
I vas se svaki čuj, ne mojte dalek poć',
  neka vas nadjem tuj, kad budem opet doć'.

ŠIŠMAN:

Ne brin' se nijednu stvar, bog s vami u družbi,
  ti si naš gospodar, a mi smo t' na službi.
Er da bi nam znati na mjestu tutako
  z glavom se rastati, ne će bit' inako,
inako ne će bit', stat' ćemo pripravno,
  kad budeš doli prit' najti ćeš sve spravno.
To li je stvar druga, što ć' veće naredit',
  kako vernieh sluga sve ti će na čas bit'.

ABRAM:

Ne drugo za sada, tuj liepo sve sprav'te,
  neg da vas bog vlada i z bogom ostan'te.

GOVOR DRUGI.

Izak,[1] *Abram.*

Abram vaze drva i postavi Izaku na rame.[2]

IZAK:[3]

Što sami podjosmo, kaži mi oče moj,
  i družbu odjosmo pod gorom ovakoj?
Od drva što ćemo, kud š njimi mislimo,
  od koli gredemo da boga molimo?

1481 ma] *dubr. a.* al. *ak.* bludite. 1483 *ak.* posli — pojte. 1484 *ak nema* s. čiem] *ak.* čin. *ak.* pojt. 1485 i] *ak.* od. *od.* čujt. *ak.* pojt. 1486 *ak.* najdu — budu — dojt. *Izmedju st.* 1486 *i* 1487 *ak. veli* ,pastir jedan Abramu govori' *ne imenujući pastira.* 1488 si] *od.* s. a mi smo t'] *dubr. b. i od. nema* t' *valja da za to što prije bilo* mi t' smo, *pa* t *odpalo, ak.* mi ti smo *bez* a. 1489 *ak.* jer. *ak.* mistu. *dubr. a.* tujtako. 1492 prit] *ak.* sit. najti] *dubr. a. i b. i od.* nati. 1493 što] *ak.* ča. 1494 *dubr. b. i od.* vernih, *ak.* virnih. *Izmedju* 1494 *i* 1495 *ima ak.* Abram govori. [1] *dubr. a.* i. [2] *dubr. a.* Izak i Abram, koji mu postavi drva na rame. [3] *ak.* Izak govori. 1497—1524 *nema ak., jer je odadrt jedan list.*

ABRAM:

Triebi je z drvi it', drugo bit' ne more,
er ćemo posvetit' ovnića vrh gore.
Naredbom od boga to ćemo spravljati,
i ovnića toga na gori zaklati.
Za toj se ne brini, moj sinko, ni mori,
bogu se namini taj ovnić da zgori;
kom zgori sve sade tusto i pretilo,
da uzdah naš pade višnjemu u krilo,
neka nas okrili bog, ki nas satvori,
i tvrdo pomili, taj ovnić kad zgori.

Postaviše otar, usjeknuše oganj.

IZAK:

Otar je postavljen i sve je naredno,
i oganj pripravljen, i drva zajedno,
ne lipše stvar ina, što ć' veće naredit',
neg samo živina, što ćemo posvetit'.

ABRAM:

Bog nam će toj dati, moj sinko jedini,
što ćemo zaklati, ničiem se ne brini.
Bit' nam će na pomoć stvoritelj naš pravi,
da ova mrkla noć sada se proslavi;
krili se vrhu nas od zgara s nebesa,
moj sinko, božja vlas, koja me zaveza,
da moj duh utažu sa svu moć i snagu,
da njemu prikažu moju krv pridragu.

Abram kleknu na koljena, učini molitvu, dviže[1] *se i govori:*

Moj sinko bogom dan, neka t' je sada znat',
ti mi si taj ovan, koga ću bogu dat'.
Za toj se pripravi veselo da umreš,
i boga proslavi, er sada k njemu greš.
Ne moj se pripasti ni smesti, sinko moj,

1503 *od.* spravjati. 1506 *dubr. b. i od.* namieni. 1509 okrili] *dubr. b. na strani i od.* ukrili. 1511 *od.* postavjen. 1512 *od.* pripravjen. 1517 *dubr. a.* bit će nam. [1] *dubr. a.* diže. 1524 ti mi si] *dubr. a. grieškom* tim isti. 1526 *ak.* jer.

er ćeš sad upasti višnjemu u kril svoj.
Sliši me za ljubav, govoru ja tebi,
mogla te nie narav začeti po sebi,
kako je običaj, kako se sviet plodi,
ner čudno na sviet saj ti nam se porodi:
gospodja te Sara u boga isprosi,
majčica tva stara, i zače i nosi,
i mliekom zadoji, moj sinko izbrani,
i liepo odgoji i milo ushrani.
Nu dragi sinko moj, od srdačca moga
neljubav nie ovoj, neg volja od boga,
ki te je nam sazdao za ljubav, ku t' nosi,
on te je sam zazvao, i on te sad prosi.
Za toj se ne muči, i ne moj predati,
neg svasma odluči njemu se pridati.
Za boga er tko mre, po trudu i muci
s palmicom gori gre na on sviet u ruci,
i primi krunicu, ka mu se pripravi
na rusu glavicu da mu se postavi,
koja se po boju vitezu dariva
za krepos za svoju, ki bojak dobiva.
i svako dreselje, takoj ga bog plati,
u vječno veselje da mu se obrati.
A za to ovi sviet veselo ostavi,
k veselju er ćeš prit' vječnomu u slavi.
Bolje je u mlados k nebesom putovat'
nego li u staros na svieti tugovat'.
Za što sviet zliem plaća, nie na njem veselje,
i rados obraća u gorko dreselje.
A gori tko hodi i saj sviet ostavi,

1528 *ak.* jer — vičnjemu. 1531 sviet] *dubr. a.* zvir, *ak.* svit. 1532 *ak.* svit. 1533 *ak.* gospoja. 1534 nosi] *ak.* noši. 1535 *ak.* mlikom. 1536 *ak.* lipo. 1537 *ak. i od.* srdašca. 1539 *dubr. a. i od.* sazdo, *ak.* zadao. 1540 sam] *ak.* san. zazvao] *dubr. a. i od.* zazvo, *ak.* zvao. 1542 svasma] *od.* sasma, *ak.* sa svim. 1543 *ak.* jer. 1544 *ak.* svit. 1545 mu] *ak.* ti. 1546, mu] *ak.* ti. 1548 *ak.* kripost. 1549 takoj] *ak.* tako. 1550 *ak.* vično. *dubr. b. i od.* a vječno. 1551 *ak.* svit. 1552 *ak.* jer. *ak.* vičnjemu. *dubr. b. i od.* i slavi. 1553 *ak.* mladost. *od.* nebesam. 1554 *ak.* starost. *ak.* svitu. 1555 *ak.* svit zlim. nie] *ak.* ni. *ak.* veselja. 1556 *ak.* radost. *ak.* gorka dreselja. 1557 *ak.* ko. *ak.* svit.

u viek se nahodi s veseljem u slavi.
Za toj se pripravi tvoju krv proliti,
er te će bog pravi u svoj kril primiti,
da te tuj sahrani, moj sinko gizdavi,
gdje stoje izbrani s veseljem u slavi,
u vječne polače, pravo t' se sad veli,
gdi nitko ne plače, neg se vik veseli
i viekom pribiva bez tuge i vaja
i rados uživa i slavu od raja;
gdi niesu boljezni ni himbe od svieta,
neg rados i pjesni i ljubav prisveta;
gdje nie vàj tužba s pečali pripravna,
ner angjelska družba gizdava i slavna.
Za toj sviet ostavi i hrli k toj družbi,
da s' š njimi u slavi višnjemu na službi.

Odvrati Abram obraz od sina.

IZAK:[1]

Moj oče, neka znaš, od straha ne trudim,
neg molim da mi daš blagosov, ki žudim.
Pokli toj odluči višnji bog na nebi,
sa mnom se sad ruči, molim se ja tebi;
za č ino ne žudim, oh moje sve blago,
neg samo da ljubim tve lice pridrago;
pokli tuj zdravicu prišlo mi jes piti,
prisvetu glavicu htjej k meni priniti;
za č duša ma vene prie reda, neka znaš,
gdi tako od mene tvoj obraz odvraćaš;
ter mislim pritužan, jeda ćeš sad rieti
da t' niesam poslušan za posluh umrieti.
Tim oče ljuveni, za toj se ne straši,

1558 *ak.* vik. 1560 *ak.* jer. *dubr. a.* će te. 1561 *ak.* i da te zahrani. 1562 *ak.* gdi. 1563 *ak.* vičnje. 1565 *ak.* vikom. 1566 slavu] *ak.* slatkost. 1567 *ak.* nisu bolezni. *ak.* hinbe. 1568 *ak.* radost i pisni. 1569 gdi ni vaj ni tužba. 1570 *ak.* neg. *ak.* angelska, *od.* andjelska. 1571 *ak.* za to svit. 1572 da s'] *od.* daj, *ak.* da. [1] *mjesto* Izak *ima ak.* sin govori. 1574 *ak.* blagoslov. 1575 *ak.* pokle. *ak.* vičnji. 1579 *ak.* pokle tu. *ak.* jest. 1580 htjej] *ak.* hti, *dubr. b. i od.* ktje. *dubr. b. i od. nema* k. priniti] *od.* primiti. 1581 prie] *ak.* pri. 1582 tako] *ak.* takoj. 1583 *ak.* riti. 1584 *ak.* nisam. *ak.* humriti. 1585 *ak.* ljubeni.

s celovom neg meni blagosov prikaži.
Za što sam pripravan umrieti, neka znaš,
blagosov tvoj slavan s celovom kad mi daš.
Tiem ne moj misliti da mi ćeš smesti duh,
da ne ću proliti moju krv za posluh.
Er da imam sto glava, neka ti je toj znati,
moja je priprava za posluh sve dati.
Moj oče, a za toj sumnje se slobodi,
blagosov daj mi tvoj, a pak čin' što t' godi,
i ne moj ti stati tako u zloj volji,
ako me ć' zaklati; vazmi nož, ter kolji.
Tako ti radosti, ne učini inako,
mojojzi mladosti ne prosti nikako.
Bliže se primakni, ter naglo i hrlo
bridak nož izmakni, ter kolji me grlo;
i mnom se ne boli ni mari nijednu stvar,
neg moju krv prolij na prisveti otar.
Pokli sam, oče moj, na saj sviet ja sazdan,
na gori visokoj da budu sad zaklan,
od tiela tamnoga da se duh razdruži,
zapovied od boga neka se obsluži,
neka se posveti, kad priminem svita,
na otar prisveti moja krv prolita.

Izak kleče, obrati se k njemu Abram,[1] *zagrli ga i celova i stavi mu ruku na glavu.*[2]

ABRAM:

Blažen čas i prisvet, po božjoj podobi
u ki si ti začet u majke u utrobi!
blažen i oni dan, blažen hip i čas bio,
moj sinko bogom dan, u ki se s' porodio!
i ruke blažene, ke te su nosile!

1586 *ak.* blagoslov. 1587 *ak.* za to — umriti. 1588 *ak.* blagoslov. 1589 *ak.* tim 1591 *ak.* jer. *ak.* imaš. toj] *dubr. b. i od.* to, *ak.* sad. 1594 *ak.* blagoslov. 1597 *ak.* učin. 1600 *od.* bridki. nož] *dubr. a.* mač. 1602 neg] *ak.* ner. *ak.* oltar. 1603 na] *dubr. a.* za. 1603—1604 *nema ak.* 1605 *ak.* tila. 1606 *ak.* zapovid. 1608 *ak.* oltar. [1] *ak.* Abram k njemu. [2] *ak.* na glavi, i govori. 1610 si ti] *ak.* se hti. 1611 blažen i oni] *ak.* blažen bud' oni. *dubr. a.* čas i hip. 1612 *ak.* bogon. *ak.* rodio. 1613 *dubr. a.* ke su te.

i prsi od žene, ke te su dojile!
blaženi svi puti, kud stupi stupaj tvoj,
i svi dni minuti, o dragi sinko moj,
godišta i ljeta, koja si provodil,
svu rados od svieta u ka si pogrdil!
blažen bio tvoj posluh, za koji sada mreš,
za koji bogu duh u ruke pridaješ!
blažena ona noć, kad se je sazdala.
kad me je božja moć iz visin zazvala!
ter mi te zaprosi, jaki sve dragu stvar,
za ljubav, ku t' nosi, neka te dam na dar.
Za toj te darovah višnjemu ufanju
i slatko celovah na smrtnom rastanju.
A sad se ti k raju, moj sinko, odpravi,
a mene u vaju na svietu ostavi.
Za to ću ćutit' vaj na svietu ja nebog,
želeći višnji raj, gdi je gori višnji bog.
Er duša ma vene, pravo ti gororu,
od želje ljuvene da se prie rastvoru,
da duh moj nasladju, o sinko gizdavi,
neka te prie nadju s angjeli u slavi.
Za toj se sad ne daj zloj volji po vas svit,
tamo mi pogledaj, skoro ću k tebi prit'.

IZAK:

Ti me si porodio naredbom od boga
i liepo odgojio do časa ovoga,
tvoj sam sin jedini, ti s' moje sve blago,
od mene učini sve što ti jes drago;
pripravan za č stoju bez straha nijednoga
proliti krv moju i umriet' rad boga;

1614 *dubr. a.* ke su te. 1615 kud] *dubr. b. i od.* kad. 1617 *ak.* godišći i lita, ka si provodio. 1618 *ak.* radost od svita u ka s' pogrdio. 1619 *ak.* bil. 1620 *dubr. a.* podaješ. 1621 kad se je sazdala] *ak.* ka se je zaznala (,zasnala'). 1622 visin] *ak.* u sni. 1624 dar] *ak.* har. 1625 *ak.* vičnjemu. 1626 *ak.* celivah na smrtnon. 1628 *ak.* svitu. 1629 svitu. 1630 višnji raj] *dubr. b. i od.* vječni raj, *ak.* dojt u raj. *ak.* vičnji bog. 1631 *ak.* jer. 1632 *ak.* prija. 1633 *ak.* naslaju. 1624 *ak.* naju. *ak.* anjeli, *od.* andjeli. 1636 mi] *ak.* me. 1637 si] *dubr. a.* s'. 1638 *ak.* lipo. 1639 *od.* ti si. 1640 *ak.* ča ti je. 1641 bez] *ak.* prez.

ovo ti me grlo rad božje ljubavi,
ne krsmaj, neg hrlo uzicu na nj stavi.

Izak obrati ruke naopako.[1]

Ovo ti me ruke, stegni ih uzicom,
da nigdjer od muke ne svrnu glavicom,
neka se ne maknu i neka ne predam,
dokoli izdahnu i bogu duh pridam.
Za što se ja boju, ako se odriešim,
dušicu da moju nebavac ne ogriešim;
za č želim nebavac da se ja ne maknem,
neg kako jaganjac da muče izdahnem,
da smrtne sad muke dušu mi ne cvile,
ner da me tve ruke životom razdile;
za č želim da umrem rad božje ljubavi
i gori rado grem k veselju i slavi,
prie ner me zla napas od svieta ovoga
potegne u propas od pakla tamnoga.
A za to, moj ćaćko, veselo k bogu grem,
veselo i slatko za posluh sada mrem.

Sveza Abram Izaku ruke naopako.[1]

Nu dragi oče moj, čin' milos da stečem,
čin' da ja šinak tvoj dvie rieči još rečem.

ABRAM:

Moj sinko govori, nu k nebu pogledaj,
gdi se sad otvori nebeski višnji raj,
ter se su skupile nad nami od zgora
blažene sve sile od angjelskieh dvora,
s veseljem ter takoj angjelske te slave
čekaju da duh tvoj u višnji dvor stave.

1644 *ak. i od.* krzmaj. [1] *toga umetka nema ak.* 1645 *ak.* jih. 1646 *ak.* nigdir — svrnem. 1649 *ak.* odrišim. 1650 nebavac] *ak.* u čem. *ak.* ogrišim. 1651 za č želim nebavac] *ak.* rad bih želim a za č. 1652 neg] *ak.* nere. *ak.* janjac. 1655 *ak.* humrem. 1656 *dubr. a.* rad. i slavi] *dubr. a.* u slavi. 1657 *ak.* pri neg — napast — svita. 1658 *ak.* propast. 1659 *dubr. b.* ćačko, *ak. i od.* ćajko. [2] *ak. dodaje*: Izak govori. 1661 *ak.* milost. 1662 *ak.* dvi riči. još] *ak.* da. 1664 *ak.* vičnji. 2666 *ak.* anjelskih, *od.* andjelskih. 1667 *ak.* anjelske, *od.* andjelske. 1668 *ak.* vičnji.

IZAK:

Istina sve je toj, ja mogu to znati,
i duh je spravan moj s tielom se rastati;
nu što će majka rit', moj oče, od mene,
kad budeš k stanu prit' z družinom bez mene?
Ako njoj budeš rit' da umrieh ovako,
sva se će satvorit' u suze tutako,
i ovi tužan glas kad bude uznati,
ne će joj nijedan vlas na glavi ostati,
i pri će suh javor u gori procavtit'
neg ju će razgovor čovječki utažit'.
Tim sada odluči, kad budeš š njom biti,
da tužna ne muči, kako ju ć' kriepiti,
kad mene ne ugleda, ter se počne skupsti,
da tamo prie reda dušicu ne pusti.
Tim reci tiho njoj: ostal je s pastiri
u gori sinak tvoj, dušicu namiri;
sjutra će ovdi prit' prie sunca s ovčari;
tako ti zdravo bit', za nj ništa ne mari.
Er da bi rekal njoj: zvier ga je zaklala,
oni čas duh bi svoj od truda puštala;
vjerovat' nu ne će, da sam ja živ i zdrav,
neg li će to veće tugovat' za ljubav
u mislieh stojeći tužna i neboga,
tvrdo me želeći jak sinka dragoga,
i riet' će: sinko moj, moj sinko primili,
zli ti me nepokoj u staros rascvili
zla ti mi dodje noć a gori bieli dan,
er k majci ne ćeš doć' opeta na svoj stan,
ter veće vidjeti ne mislim ja tebe,
za to ću umrieti prie reda bez tebe.

1669 to] *od.* toj. 1670 *ak.* tilom. 1671 što] *ak.* ča. 1672 bez] *ak.* prez. 1673 *dubr. a.* njom. da umrieh ovako] *ak.* moj otče od mene. 1674 *ak.* sva će se. tutako] *ak.* neredne. 1675 ovi] *od.* ovako, *ak.* oni. 1677 *dubr. a.* prie. *ak.* procaptit. 1678 *ak.* neg će ju. *dubr. b.* človječi, *ak.* človiški. 1680 *ak.* kripiti. 1681 *dubr. a.* skubsti. 1682 *ak.* pri. 1684 namiri] *ak.* da smiri. 1685 će] *od.* ću. prie] *ka.* pri. 1686 *ak.* ništar. 1687. *ak.* jer. *ak.* zvir. 1688 ak. pušćala. 1689 *ak.* virovat. 1691 *ak.* u mislih ter steći. 1693 *ak.* rit. 1694 *ak.* starost. *od.* racvili. 1695 *ak.* dojde. *ak.* bili. 1696 *ak.* jer. 1697 *ak.* viditi. 1698 *ak.* humriti pri. bez] *ak.* prez.

Rad moje prijazni toga rad, moj ćaćko,
kriepi ju i blazni ljuveno i slatko,
neka se bez mene obikne stojeći,
da tužna ne vene suzice roneći.
A pak ju pozdravi pridrago od mene
i rec' joj: boravi kako znaš bez mene;
od svieta tamnoga jur se sam slobodio
naredbom od boga, ki me satvorio;
za toj me ne žali, za toj se ne muči,
neg slavi i hvali, ki tako odluči;
za što sam za po sluh priminul od muke
i dal sam bogu duh i s tielom u ruke.
A sad čin' što t' godi, moj oče, rad boga
hrlo me slobodi od tiela tamnoga;
zamahni, ne uspregni rad božje ljubavi
i sad me protegni za mrtva po travi.
Za ništo na saj sviet ne moj mi prostiti,
neka se tvoj zavjet uzbude svršiti;
volju ću svršiti i božju i tvoju
i rado proliti po zemlji krv moju.
Nu ako t' sam i što kriv, molim te boga rad,
dokli sam jošte živ, prosti mi, ćaćko, sad;
i mojoj mladosti, pridragi oče moj,
čin' majka da prosti, sve što sam zgriešil njoj;
i ostalim tamo svim, koji su na domu,
proštenje ja prosim i praštam svakomu.
I boga vrh svieh jošte ću moliti
da zlobu i moj grieh bude mi prostiti:
o bože slavni moj, ako t' sam što zgriešio,
dokli sam sluga tvoj na svieti živio,

1699 *ak. i od.* ćajko. 1700 *ak.* kripi. 1701 bez] *ak.* prez. 1704 bez] *ak.* prez. 1705 *ak.* svita — jur sam se. 1706 ki me] *dubr. b. na strani i od.* ki me je. 1707 za toj se] *ak.* za to se. 1709 *ak.* za to. 1710 *ak.* i tilo. 1711 čin] *ak.* mi. što t' godi] *od.* što godi, *ak.* ča godi. 1712 *ak.* tila. 1715 *ak.* svit. 1716 *ak.* zavit vas bude. 1719 i što] *dubr. b. na strani* jo-šte. 1720 *ak.* dokla — jošće. *dubr. b.* ćačko, *ak. i od.* ćajko. 1722 *ak.* zgrišil. 1723 *ak.* tamo ostalim. 1724 *ak.* prošćenje — prašćam. 1725 *ak.* svrhu svih jošće. 1726 *ak.* grih. 1727 *ak. nema* što. *ak.* zgrišio. 1728 *ak.* svitu.

za zledi sve moje bolim se i kajem
i u ruke u tvoje duh ti moj pridajem.

Abram vaze[1] *Izaka, privrže ga priko ramena, stavi ga prid otar*[2] *na koljena*[3] *pak*[4] *čini molitvu.*[5]

ABRAM:

O bože nebeski, ki vas sviet satvori,
i kralju angjelski, ti nebo otvori,
er sada proljevam moju krv ja za te
i tebi darivam da pade prida te.
Moj bože istini, molim se ja tebi,
ovo sin jedini, primi ga sad k sebi:
ovo je moja čas i moje gizdanje,
ovo je moja slas i moje ufanje;
ovo je krv moja i tielo pridrago,
za koj bih svakoja, imanje i blago
ja podal sam sebe, da njega sahranim;
a sad ga od tebe, moj bože, ne branim.
Za toj ti ovi dar, moj bože, darivam,
pri komu dražu stvar na svieti ne imam.

GOVOR TRETI.

Angjeo,[6] *Abram,*[7] *Izak.*

Zamahnu Abram, angjel[8] *mu uhvati za ruku i uzdrža ga.*

ANGJEO:

Abrame! Abrame!

ABRAM:

Ovdi sam, bože moj!

1730 *ak.* u ruke tvoje. [1] *dubr. a.* uzme. [2] oltar. [3] *ak.* kolina. [4] *mjesto* pak *ima ak.* Abram. [5] *ak.* govori. 1731 *ak.* svit. 1732 *ak.* anjelski, *od.* andjelski. 1733 *ak.* jer. *ak.* prolivan. *ak.* ja moju krv. 1736 sebi] *dubr. a. i b. i od.* tebi. 1737 *ak.* čast. moje gizdanje] *ak.* tilo pridrago. 1738 *ak.* slast. i moje ufanje] *ak.* imanje i blago. 1739 tielo pridrago] *ak.* moje gizdanje. 1740 *taj stih u ak. glasi:* ovo je čast moja i moje ufanje. 1741 ja] *dubr. b. i od.* i. *prva pola toga stiha glasi u ak.:* podal bih san sebe. *ak.* zahranim. 1744 *ak.* na svitu. [6] *od.* andio. [7] *dubr. a.* i. [8] *od.* andjel.

ANGJEO:

Prišal je prida me prislavni posluh tvoj;
moju si zadosti zapovied ispunio
i sinku ne prosti, ki t' je toli mio.

Zaveča ovnić u travi[1], *Abram odrieši Isaka.*

ABRAM:

Ustani, ne kleči, moj sinko ljuveni,
čuješ li gdje veči tuj ovnić u zeleni?
Bog nam ga objavi, ki tebe slobodi,
oto ga u travi, sjemo ga sad vodi.

Isak dovede ovnića[2], *Abram ga zakla i stavi na otar.*

Istočna svjetlosti, o ljubavi prava,
na ovoj milosti hvala ti i slava.
Tebi se namieni moj sinak vele drag,
a ti ga izmieni ovnićem, bože blag.
A sada zakiljam ovnića ovoga
i gori posiljam prid tebe dragoga,
da ovaj pritilos i miris taj sade
za ljubav i milos prida te vas pade.
Bože ne pogrdi od mene ovi dar,
neg li ga potvrdi jaki sve dragu stvar.
Za tvoje blaženstvo i tvoje slavno ime
i tvoje kraljestvo molim te, sliši me,
o slavo istina, ka od zgar sve vidiš,
u mjesto od sina ovi dar da primiš.

Isa posvetilišta obrati se k Isaku:

Vidje li, moj sinu, tuj svjetlos i tuj slas,
od zgara ka sinu iz neba vrhu nas?
vidje li, sinko moj, koli je slavan dar,
tko bogu život svoj odluči dat' na har?
vidje li od zgora vječni dvor od raja,

[1] *dubr. a.* na travi. [2] *dubr. a.* Izak ga dovodi, a Abram ga zakolje na otar. 1755 namieni] *od.* namjeri. 1757 zakiljam] *dubr. b. i od.* zaklinam, *dubr. b. na strani* zakiljam. 1758 *od.* posilam. 1759 ovaj] *dubr. a.* ova. sade] *jamačno grieškom dubr. a.* sajde, *a dubr. b. i od.* zajde. 1564 *u dubr. b. popravljeno* kraljevstvo 1771 *ak.* vidi. *ak.* zgara vičnji.

koji se otvora bez tuge i vaja
onomu, ki svoj duh bez truda i muke
pridava za posluh višnjemu u ruke?
veselja svakoga, kim ga bog dariva,
tko rado rad boga svoju krv proliva?
ter misli, moj sinu, tuj velju ljuvezan,
tuj milos jedinu i božju prijazan,
ku nam bog objavi i božja dobrota;
za to ga svedj slavi do konca života,
za toj ga svedj slavi jaki sve blagoga,
za č je on bog pravi stvorenja svakoga;
pristoljem on sjedi vrh neba ognjena,
svakoja svud vidi, stvor i pomišljena.
On mi te k sebi zva, da k njemu putuješ,
pak meni darova, da sa mnom druguješ.
Er posluh tvoj sveti sad mi te ne zakla,
neg li dvor prokleti zatvori od pakla.
A sada sidimo, sve bogu bud' na čas,
ter družbu ištimo, ka doli čeka nas.

Sidjoše z gore i nadjoše djetiće.[1]

GOVOR ČETVRTI.

Zagorje.

Abram s Izakom, Šišman[2] *Kresoje djetići Abramovi.*

ABRAM:

O djeti, s vami bog i vječno spasenje,
sreće vam golem stog i dušam shranjenje!
kako se boravi, kako ste tuj stali?
pod dubjem u travi jeste li pospali?

ŠIŠMAN:[3]

Niesmo ti pospali ni sanka vidjeli,
neg smo vas čekali, i dosle smo bdjeli,

1772 *ak.* otvara. bez] *ak.* prez. 1773 bez] *ak.* prez. 1774 *ak.* vičnjemu. 1777 *ak.* velu ljubezan. 1778 *dubr. b. i od.* tu. *ak.* milost. 1780 *ak.* za toj. svedj] *ak.* sve. 1781 *dubr. a.* za to. svedj] *dubr. a.* sve. 1783 *ak.* sidi. 1787 *ak.* jer. 1790 *ak.* išćimo. [1] *od. nema toga, ak.* sajdoše — najdoše dva junaka; *iza toga ak. ima bez drugih nadpisa:* Abram govori. [2] *dubr. a.* i. 1791 *ak.* vično. [3] *ak.* odgovara jedan *bez imena.* 1795 *ak.* nismo tuj pospali — vidili. 1796 dosle] *dubr. a.* dokle, *ak.* doli.

bdjeli smo do sada, nu od straha predaje
duša nam ispada ovdi vas čekaje,
da znamo sto je od vas i jeste li vi zdravi,
koje li vrhu vas čudo se objavi;
u nebeskoj slavi er čusmo njeki glas,
ter nam se na glavi ustrese svaki vlas.
Slišati er bješe pričudno na saj svit
glas, ki te zovieše, toliko strahovit,
i strah nam svaku kos u zglobieh otvori,
nebeska gdje svjetlos svud sinu po gori,
ku svjetlos do danas, moj oče bogom dan,
ne vidje nitko nas ni javi ni u san.
Za č kad se višnji kram vrhu vas otvori,
mnjahomo, u živ plam vas se sviet satvori;
i slavu vrh gore, ku bješe vidjeti,
jezik moj ne more viekom ju izrieti;
ni srce človika, ako bi tko živio
po vas vik do vika, ne bi ju izmislio.
I sada u meni smete se svies moja,
angjeli blaženi gdje bjehu bez broja,
i stahu pripravni da u višnje države
i svoj dvor prislavni tuj njeki duh stave;
ter ćutim tužicu, neka t' je toj znati,
er ne viem dušicu, ku htjehu prijati.

KRESOJE:[1]

Da oni, ki staše, moj oče, vrhu vas,
jak sunce ki sjaše, i pusti strašan glas,
komu se ti javi, stojeći na posluh,

1797 *ak.* bdili. *ak. nema* nu. 1798 *ak.* ovde. 1799 što] *ak.* ča. *ak. nema* i. 1801 *ak.* jer — niki. 1803 *ak.* biše. 1804 *ak.* zoviše. 1805 *ak.* kost u zglobih. 1806 *ak.* gdi svitlost. 1807 *ak.* svitlost. 1808 *ak.* ni vidil — ni u javi. 1809 *ak.* vičnji. 1810 *ak. i od.* svit. 1811 *ak.* biše viditi. 1812 *ak.* jazik. viekom ju] *ak.* nikomu. *ak.* izriti. 1813 srce] *ak.* misal. *od.* čovika. ako bi tko živio] *ak.* ki bi steć mislio. 1814 *glasi u ak.:* tuj slavu do vika, znaj, ne bi smislio. 1815 u] *ak.* hu. *dubr. b. i od.* svis, *ak.* svist. 1816 *ak.* anjeli, *od.* andjeli. gdje] *ak.* gdi, *od.* ki. *ak.* bihu. bez] *ak.* prez. 1817 *ak.* vičnje. 1818 i] *ak.* u. *ak.* niki. 1819 toj] *od.* tuj. 1820 *ak.* jer. viem] *ak.* znam. *ak.* htihu, *od.* ktjehu. [1] *ak.* drugi govori *bez imena.* 1821 ki] *dubr. b. i od.* tko. 1822 sjaše] *dubr. a.* staše.

bješe li bog pravi ali koji drugi duh?
Za č kom ga zgledah ja, gdi svietal sinu zgar,
pod suncem, koje sja, ne vidjeh ljepšu stvar,
ni svjetlos još taku, neka t' je toj znati,
ka noćnu pomraku u svjetlos obrati;
er bješe taka moć svjetlušta po gori,
jak da se mrkla noć u biel dan satvori;
i gori gdje sjaše, tudjer bi rekao svak
da munja šibaše vrh gore iz oblak.
Taj svjetlos nad nami, i toli strašan glas,
od straha živ kami još čini streptjet' vas.
Tiem ako bit' more, rec' nam rad ljubavi,
što se toj vrh gore zlamenje objavi?
što je taj prilika i čudo od glasa
i slava tolika, ka se zgar prikaza?
reci nam ti sada, što može bit' ovoj?
k čemu se priklada zlamenje velje toj?

ABRAM:

Nitkor me ne pitaj, o sinci, molim vas,
što sinu svjetlos taj od zgara vrhu nas,
tko li me zazvao jes, za koje li dilo
od zgara iz nebes ljuveno i milo.
Nu velja ta svjetlos, koju ste vidjeli,
božja je toj milos, kojom nas nadieli,
božja je volja toj, pravo vam ja velju,
da bude to takoj, da ispunim svu želju,
vjerno i pravedno da njemu poslužim,
da gori zajedno blažene sadružim.

1824 *ak.* biše. ali] *ak.* al. 1825 *od.* zagledah ja gdje. *ak.* svital. 1826 koje] *dubr. a. i b.i od.* koja. *ak. i dubr. b.* vidih. *ak.* lipšu. 1827 *ak.* svitlost. *ak. i od.* to. 1828 *ak.* svitlost. 1829 *ak.* jer biše — svitlušta. 1830 *dubr. b.* i *od. i. ak.* bil. 1931 *dubr. b. i ak.* gdi. tudjer] *dubr. a. i od.* tudjer. *dubr. b.* tugjer, *ak.* tuj. *dubr. a.* reko. 1833 *ak.* svitlost. 1834 *ak.* strepit. vas] *ak.* nas. 1835 *ak.* tim. 1836 što] *ak.* ča. 1837 što] *ak.* ča, *od.* i što. 1839 što] *ak.* ča. ovoj] *ak.* onoj. 1840 *dubr. a. nema* k. zlamenje velje] *ak.* veliko čudo. 1842 što] *ak.* ča. *ak.* svitlost. 1843 *ak.* zazval, *dubr. a.* zazvo. *ak.* jest. 1844 *od.* odizgar. *ak.* ljubeno. 1845 *ak.* vela. *dubr. b. i od. i ak.* taj. *dubr. b. i od.* svitlos, *ak* svitlost. *ak.* vidili. 1846 *ak.* milost — nadili. 1847 vam] *ak.* van. 1848 *ak.* spunim. 1849 *ak.* virno.

Er božju tko ispuni zapovied i zakon,
vječnom se okruni krunicom na pokon.
Sad brašno tuj dajte, neka se blaguje,
pak liepo sve sprav'te, ter da se putuje.

Sjedoše[1] *blagovat', izide pastir tudjin s bisaci*[2] *na ramenu.*[3]

GOVOR PETI.

Zagorje.

Pastir tudjin, Izak i ostali goru pisani.[4]

PASTIR:

Dobra kob, junaci! prem nadjoh što sam htio.

IZAK:

Kamo greš s bisaci? i ti nam zdravo bio!

PASTIR:

Nevolja me čini, pravo je vam rieti,
po ljetnoj vrućini poludnem prješiti:
tamo nam su stada na donjem plandištu,
ter hrlim ja sada, družinu da ištu.
Dajte mi pinuti, žedja me umori,
jedva ću minuti, žedja mi domori.

Izak da piti pastiru.[5]

IZAK:

Putniče dragi moj, nut vazmi ter pini,
a pak se ispokoj i malo počini.
To li ćeš što jesti, primotu vrzi tuj,
s nami ćeš tuj sjesti, pak hòdi ter putuj.

Uze pastir da se napije.[6]

1851 *ak.* jer — ko — zapovid. 1852 *ak.* vičnom — ukruni. 1854 *ak.* lipo. ter da] *ak.* neka. [1] *ak.* sidoše. [2] *dubr. b. i od.* bisacim. [3] *dubr. b. i od.* na rameni, *ak.* na rame i govori. *Što je iza toga do stiha* 1855 *nema ak.* [4] *dubr. b. i od.* zgoru pisani. 1855 *ak.* najdoh. *dubr. b.* ktio. 1856 *dubr. a.* zdrav. 1857 *dubr. a.* riti. 1858 *dubr. a.* ljetnom, *ak.* litnoj. vrućini] *dubr. a. i b. i od.* pučini. prješiti] *ak.* hoditi. 1859 donjem] *ak.* gornjem. 1861 *ak.* žeja — humori. 1862 *ak.* žeja. [5] *dubr. a. nema toga, ak. dodaje* i govori. 1864 pak se] *dubr. a.* paka. 1865 što] *ak.* ča. 1866 *ak.* sesti. [6] *dubr. a. nema toga, ak.* uze pastir da pije i govori.

PASTIR:

Neka se napoju, ni triebi stvar ina,
nie kada da stoju, čeka me družina,
gdje pletu obore, ter čekat' nie kada,
za č vuci iz gore napiru na stada,
tekući na volju iz njeke dubrave,
ter sebe sve kolju, i sebe sve dave:
da nie psa Fandaka, da nie psa Tauza,
sve stado zla mraka vazmieše do kusa;
gdje su ovce strigli kod lokve u polju,
tu ih su dostigli, junicu gdje kolju;
još da se njeki drug namjerom ne nadje,
malo se sve u lug imanje ne zadje.

IŽAK:

Dao ti bog dobar dan, a ti se odpravi,
u našieh nu na stan tamo se prijavi;
i majku pozdravi ljuveno od mene,
toj ve mi opravi, moj dragi brajene;
i jošte reci njoj: majko, bogu hvala!
zdravo je sinak tvoj i družba ostala,
zdravo i veselo, o majko pridraga,
svi ćemo u selo skoro prić' jednaga.

PASTIR:[1]

Hvala vam na časti, dao vam bog dobar dan!
tamo ću dopasti u vaših ja na stan,
i sve ću opravit' za ljubav i službu,
da bih znao ostavit' sve stado i družbu.
Nu z bogom vi stojte, pokli je stvar taka,
sumnjiti ne mojte, tamo sam prie mraka.

Dieli se pastir.[2] — *Svrha tretjega skazanja.*[3]

1867 *ak.* ni tribe, *dubr. a.* nie trieb. 1868 *ak.* ni. 1869 *ak.* obere. ter *ak. nema.* 1871 *ak.* nike. 1873 *ak.* Taussa. 1874 vazmieše] *ak.* vazmieš. 1875 *ak.* gdi. 1876 *ak.* gdi, *od.* dje. 1877 *ak.* niki — namirom — naje. 1878 *ak.* himanje — zaje. 1879 dao] *ak.* da. 1880 *ak.* naših. 1881 *ak.* ljubeno. 1882 toj ve mi] *ak.* toj meni. opravi] *dubr. b.* odpravi. 1883 *ak.* jošće. 1885 *ak.* pridraga majko. 1886 *ak.* prit jednako. [1] *ak.* pastir ‚tugin' *koje se u njemu može čitati* tujin. 1887 *ak.* bog van dal. 1890 *ak.* znal, *dubr. a.* zno. i] *od.* u. 1891 *ak.* pokle. 1892 *ak.* pri. [2] *dubr. a. nema toga, ak.* dili se pastir, *pa bez svega što je iza toga u drugih nastavlja rieči koje su pred st. 1893* hodeći puče mu oputa i govori. [3] *dubr. a.* skazanja trećega.

SKAZANJE ČETVRTO.

GOVOR PRVI.

Poljana.

PASTIR TUDJIN *sam*

hodeći puče mu oputa:

Vaj tugo priljuta, zlje ti mi se pritužï,
gdje mi se oputa u nečas opruži!
Nu kad me taj napas sastiže prihuda,
ovdi ću jedan čas počinut' od truda,
ovdi ću malo leć', jeda se omiešim,
a pak ću tiekom teć' po hladu da bježim.

Sjede[1] *pastir, stavi bisake*[2] *pod glavu i leže.*

GOVOR DRUGI.

Šator.

SARA *sama*

dodje na vrata od šatora:[3]

Slavo milostiva, za koji sada sud
velmi boležljiva podnosim ovi trud?
tko da mi sad reče, što mi se od jada
srdačce u peče nebozi raspada?
koja je ovo stvar i nemir priljuti,
što prie nikadar život moj ne oćuti?
ter brižna u tuzi umrieti ne haju,
gdi duša ma suzi u plačnomu vaju.

1893 zlje] *dubr. a.* zliem, *ak.* zlo. ti] *ak.* t'. 1894 *ak.* gdi. 1895 *ak.* ta. sastiže] *od.* zastiže, *ak.* sustiže. 1897 omiešim] *ak.* umiesim, *koje se može čitati i* umiešim. 1898 *ak.* tikom. bježim] *ak.* pješim (‚piesim'). [1] *ak.* sede. [2] *ak.* bisage. [3] *ak. iza rieči dodanih prvomu govoru odmah nastavlja:* Sara dojde na vrata od tabernakula i govori. 1899 *ak. upravo* koji (‚kogi'). 1900 *ak.* bolizniva. 1902 *od. i ak.* srdašce, 1904 *ak.* ćuti. 1905 *ak.* humriti.

Er ova strjelica, koja me sad kolje,
na zlo se prorica, da stojim zle volje;
i smrtni nepokoj tužnu me još davi;
o dragi sinko moj, kud mi se odpravi?
po mraku ter podje, — bog s tobom u družbi!
a majku tvu odje u plaču i tužbi.

Sara podje s vrata unutra u šator, sjede na sto, podniemi se, ter sliedi: [1]

Kamo me odjoše? što ovo bit' more?
ter mrakom podjoše putovat' pri zore?
što ovo bi sada? vajmeh mi! što ovo bi?
sada bih od jada zadala smrt sebi.
Koji bi ovo vaj, ki pade vrh mene?
nie bila običaj putovat' prie dne.
Tko da me utješi, moj sinko jedini!
što Abram uprješi, što ovo učini?
Jaoh što mi ne reče, kamo će s tobom poć'?
neg podje daleče ne gledav mrklu noć.
Vaj što se, Abrame, z družinom ne vrati?
tvoj pospjeh zakla me i život moj skrati,
i grozno rascvieli staricu dreselu;
ne bjehu zapjeli kokoti u selu,
a ti se odpravi u gluho jur doba
i svoj stan ostavi; toj li se podoba,
da mrakom prie zore stanjani pohode
i pri neg vrh gore vlašići ishode?
Ter smrtna strjelica srce mi propada,
da brižna dušica iz tiela ispada,
zle misli misleći, što ću ja od sebe,
i javi i speći, da umrem bez tebe.
Tko da me usliši, o sinko primili,
i plačnu utješi, gdi majka tva cvili?
Trudan mi pride dan, trudnija mrkla noć,

1907 *ak.* ovaj strilica. 1911 *ak.* poje. 1912 *ak.* oje. [1] *ak.* pojde s vrat unutra, podnimivši se govori. 1913 kamo] *ak.* kako. *ak.* ojoše. *ak.* ča. 1914—1977 *nema ak., jer su dva lista odadrta.* 1920 ovo] *od.* ovoj. 1925 *dubr. a.* rascvili. 1928 *dubr. a.* tvoj. ostavi] *dubr. b.* *grieškom* odpravi. 1931 *dubr. b. i od.* strelica. 1937 *od.* pridje.

na oči moje san da nigdjer ne će doć';
venući u brizi, briga me skončava,
svi su zli biljezi, srce mi zlo dava:
oko mi sve trepti, srce mi sve stine,
jur ve je dan treti, a nie mi općine.
Jaoh ovo nie zaman, izgubih svies moju,
u tugah treći dan neboga er stoju,
od straha ter predam, ni šiju ni predu,
ner brižna sve gledam, jeda mi gdje gredu;
a nigdi nikoga nie čut' ni vidjet';
hoću li neboga cvileći sad umriet'?
O dragi moj sinu, rada bih ja znati,
tko mi će istinu od tebe kazati.
Jeda si gdje zašal od družbe put pravi,
ter mi si sam zaspal u pustoj dubravi,
ter njeka huda čes, moj sinko, iz luga
nanesla gusu jes na tebe bez druga,
neka si za sužnja u tojzi dubravi,
da majka pritužna s tobom se rastavi?
Ako bih ja znala, da te je za sužnja
zla gusa vazela u lugu pritužna,
sve bih sad skupila imanje i blago
i tebe odkupila, djetece pridrago;
to li sve bogastvo nie dosta za tebe,
sama bih u robstvo podala ja sebe,
da mi tuj ne stojiš pri stupu cvileći
jaki rob i veziš slobodu želeći.
Za toj se ja bolim i plačno ja tužu,
umrieti er volim, priku smrt da združu,
da mi se tužan grob pri reda otvori,
neg da si, sinko, rob gusarom u gori.
Ali te sred luga samoga privari
zla zmija iz kruga, ter mi te udari
u grozno srdačce s čemerom bez lieka,
— jaoh moje sunačce! vajmeh mi do vieka! —

1942 treti] *od.* trieti. 1946 *dubr. b. i od.* gdi. 1947 *dubr. a.* nitkoga. 1954 *dubr. a.* naniela. 1960 *dubr. a.* djetečce, *od.* djetešce. 1961 *dubr. a.* bogasto. 1969 *dubr. a. nema* te. 1971 *od.* srdašce. *dubr. b. ni od. nema* s. 1972 *od.* sunašce.

ter mi tuj sam osta u lugu ležeći?
a majka tva dosta tužna je cvileći.
Ako bih ja sada bez sumnje toj znala,
sva bih se od jada, moj sinko, skončala:
išla bih stranputa po gorah hodeći,
jak trudna košuta kladenca želeći,
jeda te gdje nadju ležeći na travi,
da staros nasladju, moj sinko gizdavi,
prie neg se rastanu, neka te celivam
i smrtnu tuj ranu neka ti zavijam.
Jak bosil i trator za č gojih tvu mlados,
da mi si razgovor ljuveni u staros;
a sad mi povenu jaki cvit na travi,
i majku ljuvenu cvileći ostavi.
Oh da bih ja znala, da me ćeš ostavit',
ne bih ti ja dala takoj se odpravit';
za č bih se spravila za vami hodeći
i svud bih hodila putom vas sliedeći,
ter ne bih mislila, ni u misleh ovakoj
sad ne bih cvilila ćuteći nepokoj.
O dragi moj sinče, dušice ljuvena,
gizdavi jeljenče od luga zelena!
tko mi te usplaši i s majkom razdieli,
što majku ne utaži, da grozno ne cvieli?
Orle zlatoperi, kamo si poletil?
što majci zaperi u srce jadan stril?
Paune pozlatan, kud zajde po travi?

1974 dosta] *dubr. a.* osta. 1975 *od.* to. 1977 *od.* stramputa. 1978 *ak.* hladenca. želeći] *dubr. b. i od.* žudeći. 1979 *ak.* gdi naju. 1980 *ak.* starost naslaju. 1981 *ak.* prija — celivan. 1982 *ak.* zavijan. 1983 *ak.* mladost. 1984 *ak.* da mi je — ljubeni — starost. 1985 jaki] *ak.* kako. *dubr. a.* cviet. 1987—1988 *ak. a.*:

ne bih si ja dala tamo se odpraviti,
oh da bih ja znala da me ćeš ostaviti.

1990 *ak.* puten — slideći. 1991—2044 *nema n. b.* (*,sve je uzeto iz staroga rukopisu, er se u drugomu ne namjera; sve ostalo do svrhe prikladno je u obieh rukopisieh', t. j. u n. a. i n. b.*). 1991 *dubr. a.* u misli. 1993 *ak.* ljubena. 1994 *ak.* jelinče. 1995 *ak.* razdili. 1996 *ak.* ča. *ak.* cvili. 1998 zaperi] *ak.* zatjeri. jadan] *ak. i od.* jedan. 1999 *ak.* pavune. zajde] *ak.* sada.

jur ve je treti dan da majku ostavi.
Moj sivi sokole, mitaru priliepi,
što majci na pole srdačce prociepi?
Kragujče gizdavi, reci mi boga rad,
u koj si dubravi loveći ostao sad?
Tko mi će ljubiti tve lice pribilo
i tebe bluditi vazamši na krilo?
Jaoh rec' mi istinu, molim te rad boga,
da ovakoj ne ginu u misleh neboga;
jeda si gdje zašal loveći ku vilu,
ter joj si sam zaspal trudjahan u krilu,
u sjenci zeleni, u cvietju i travi,
pri vodi studeni od velje ljubavi?
od mladac i vitez kako je običaj
nositi ljuven vez, pri kom je tužni vaj.
Da griehom toj bude, da mi toj tko reče,
da s' zašal u blude s tom vilom daleče,
sada bih ostavila polače i dvore,
i staros spravila put luga i gore,
i glas bih pustila gorčiji od jada,
da duša iz tila i srce ispada,
po gori hodeći, vaj, gdi su ti luzi,
suzice roneći u vaju i tuzi,
da najdem tuj vilu gdje s tobom pribiva,
gdi mi te na krilu u lice celiva,
bolježljiv da moj plač u tojzi dubravi
sasma te sinko tač s tom vilom rastavi,
da te ta zla zgoda, s kojom su sve tuge,
daleče od roda ne vodi u luge,
da tvoja dobrota k majci se povrati,
da t' majci života prie reda ne skrati.
Za što bi pravedno, o dragi sinko moj,
da s majkom zajedno provodiš život tvoj;

2000 *ak.* jure. *dubr. a.* treći, *od.* trieti 2001 *ak.* prilipi. 2002 *od. i ak.* srdašce. *ak.* procipi. 2003 *ak.* kragulče. 2004 *od.* lovući. *ak.* ostal. 2005 *ak.* ko. 2007 *ak.* joh. 2008 *dubr. a.* izginu. *ak.* mislih, *od.* mislieh. 2009 *dubr. b. i ak.* gdi. *ak.* našal. 2016 *dubr. b. i od.* bludu. 2023 *dubr. b. i od.* gdi. 2024 *dubr. b.* ličce, *od.* lišce. 2025 *dubr. b.* boljezniv, od. bolesni.

za č si moj dragi sin po božjoj ljubavi,
a sad mi trnov klin u srcu ostavi.
i ranu bez lieka, o dragi sinko moj,
da želim do vieka ljuveni ures tvoj.
Toj li te taj vila, cvileći gdi stojim,
joh, ne bi vratila, da mi te posvojim,
rekla bih: o vilo, diete mi slobodi
pridrago i milo, a mene za nj vodi;
sve zlato i blago još ti ću ja dati,
ako mi pridrago djetešce povrati.
Još njeka boljezan kolje me i davi,
ka javi i u san prie mi se ne objavi:
er mnim da njeki glas bolježljiv govori:
raspleti majko vlas, pogiboh u gori,
i crno rušce kroj, na sebe ter stavi,
er dragi sinak tvoj z glavom se rastavi:
lovac se privari tekući za zvieri,
ter mene udari, ter mene umjeri
strielicom, jaoh! sade, koja mi žagorno
objestran propade srdačce jadovno,
u ovoj dubravi ter tužna taj striela
život moj rastavi i dušu od tiela.
Bez sumnje da je toj, kako bih ja znala,
o dragi sinko moj, hrlo bih ustala,
ter tako od tuge bez stida i srama
bjesneći u luge pošla bih ja sama,
jeda te višnji bog jaoh meni objavi,
gdje ležiš ti nebog izranjen u travi,
jeda te zastanu duhata u gori,
da t' vidim tuj ranu, koja te joh mori;
er bilje razliko što je zemlja sazdala,
drobno i veliko, sve bih tuj sabrala,
ter bih ti povila, moj sinko, tuj ranu,
i suzam polila za ljubav srčanu;

2037 toj li] *od.* to li. 2038 *dubr. b. i od.* jaoh. 2042 *dubr. a.* djetečce. 2045 *dubr. b. i od.* boljezniv. 2047 *dubr. a.* ručce. 2051 žagorno] *dubr. a. i b. i od.* šagorno. 2052 *od.* srdašce. 2053 *od.* ta. 2055 *dubr. b.* be sumnje. 2061 zastanu *može se čitati i* sastanu *u dubr. a. i b. i od.* 2062 tuj] *od.* tu. *dubr. b. i od.* jaoh. 2066 *dubr. b. i od.* suzom.

kad suze i bilje zajedno se sastave,
da kažu posilje, da tebe ozdrave;
to li bih ja zaman toj bilje sabrala,
uzdah bih moj jadan k nebesom poslala,
suzice roneći neka tuj izdahnu,
pri tebi stojeći za ljubav istahnu,
neka tuj prieka smrt u tojzi dubravi
oba dva bude strt' i u jedan grob stavi,
ljubavi jedina, da t' majka ne tuži,
da majku i sina jedna smrt sadruži.

GOVOR TRETI.

Šator.

Kujača djevojka i Sara.

KUJAČA:

O gospo, što je toj? — brižna ti ja bila!
što si taj nepokoj i čemer združila?
sve smo se jaki mraz studeni stvorile
gledaje tvoj obraz i oči, ke cvile.
Vrzi plač na stranu, danas ćeš prie mraka
vidjeti na stanu z družinom Izaka,
ne brin' se niednu stvar, ne moj se izgubit';
tamo je gospodar, što može drugo bit'?
Izaku ne će dat' od sebe nikudi,
Izak će svedj š njim stat'; tim veće ne trudi.

SARA:

Neboga Kujača, što mi vaj prikladaš
i ranu od mača po srcu zadavaš?
Sve podj'te na stranu, molim vas rad boga,
neka ja ostanu cvileći neboga;
vajmeh nu nebore! za što sam zle volje,
er žalos to gore svaki me čas kolje,
i naljep s čemerom — brižna ti ja bila! —
me srce kosorom koriepi iz tiela.

2068 *dubr. a.* posilju. 2070 jadan] *dubr. a.* jedan. 2086 svedj] *dubr. b. i od.* sve. 2087 *dubr. b. i od.* nebogo. 2094 *od.* tila.

Zagraka vran.

Čuju gdje grače vran, ne more dobro bit',
hoću li brižna stan crnilom vas pokrit'?
i ruho još crno vazeti na sebe?
za č mi je sve krno i gluho bez tebe;
neka se crni stan, o dragi moj sinče,
pokli mi ljuti trn u srcu izniče.
Za č mi je zao danak, srce mi sve plače,
er zaman taj vranak kod stana ne grače.
Plačna je ovo stvar, žalos me pokosi,
ovi mi poklisar tužan glas donosi;
za što mi govori — vajmeh mi! — vranak taj:
sama grob otvori, živa se ukopaj;
ljuta zvier u gori u pustoj dubravi
Izaka umori i s tobom rastavi.
Moj dragi Izače, reci mi rad boga,
tko mi te izmače iz srdačca moga,
i sasma rastavi i sa mnom razdieli,
jedina ljubavi, da život moj cvieli?
ter ne vim koga zvat', pravedni moj bože,
da cvilit' i plakat' tužnoj mi pomože.
Za č nie tej žene, što na sviet bog sazda,
veće poražene neg li sam ja sada
nevoljna i tužna vječni trud poznala
i plačna i sužna za sinkom ostala.
O zemljo, kako mož trpjeti — jaoh! — sada
gdje meni bridak nož srdačce propada?
O sunce svjetlušte, o zviezde nebeske,
o ptice letušte, o zvieri zemaljske,
djevice i žene pridrage i mile,
od mora Sirene i gorske sve vile,
i vi svi Satiri, ki lugom hodite,
i vi svi pastiri, ki stada gojite,
i svi vi gradjani, velici i mali,
i vi svi seljani, koji ste tuj stali,

2096 brižna] *dubr. a.* tužna. 2104 *od.* ovi m'. donosi] *od.* nosi. 2106 živa] *dubr. a.* sama. 2107 *dubr. b. i od.* zvir. 2110 *od.* srdašca. 2120 *od.* srdašce.

knezovi i bani, vlasteli čestiti,
i puče izbrani, svieh vas ću moliti:
rec'te mi, molim vas, pod nebom jeste li
gorčiju do danas boljezan vidjeli
— a jaoh i lele! — nego li od mene?
gdi me su sapele tužice pakljene,
gdi mi se izvija srdačce — jaoh! — sade,
jak priljuta zmija u prociep kad pade.
Koje bi kameno srdačce — jaoh! — bilo,
da sa mnom zajedno sad ne bi cvililo?
gdje tuga na izmit me srce izvija
i kamen stanovit moj uzdah probija.
Tko je tvrdji neg lav, da me sad ne združi,
da sa mnom za ljubav čemerno ne tuži?
tko je tvrdji neg kami ali panj stanovit,
vaj! da se suzami ne bude vas polit',
tužnu me gledaje i plačnu zadosti,
gdje ćutim sve vaje, i velje žalosti?
Jaoh što se ne stvorih u mramor studeni
prie neg te porodih? moj sinko ljuveni!
ter ne bih cvilila rad tebe za žalos,
ne bih te želila neboga u staros.
Jaoh mislim u saj čas rad tvoje ljubavi
podrieti siedi vlas i s kožom na glavi.
Ptičica je li ka u gustoj dubravi,
da rane bez lika ove me izbavi,
ka ima taku vlas od gornjieh visina
da meni tužnoj glas donese od sina?
O slatki bože moj, harna t' bih ja bila,
biserom ptici toj krioca bih povila,
i drugom još platom tako ju platila,
er perja sva zlatom njoj bih pozlatila,
još bih joj stavila drag kamen na grlo,
pak bi ju spravila veselo i hrlo,
da joj je pohvala od družbe ljuvene,

2130 *dubr. a.* svieh ću vas. 2131 rec'te mi] *dubr. a.* jeste li. 2133 a] *dubr. a.* ah. 2134 *dubr. b. i od.* zapele. 2135 *od.* srdašce. 2137 *dubr. b. i od.* srdašce. 2141 *dubr. a.* nego.

er ju sam poslala s darovom od mene.
Za č ne viem istinu, je li mi zdrav sinak,
ali mi poginu ljuveni moj Izak;
neboga ter tužu tvrdo se boleći,
i dielim sad dušu djetečce želeći.
Ako si sinko živ, k majci se povrati,
da mi plač boležljiv života ne skrati.
Ja te sam rodila, ljubavi jedina,
i prsim dojila, jaki no sve sina;
prsim te ja dojih, starica neboga,
i liepo odgojih do časa ovoga.
Toj li si priminuo, vječni ti duši raj!
a mene pristignuo u tuzi smrtni vaj!
od tuge tolike da se prie rastvoru,
da tvoje vrsnike ne gledam po dvoru;
za č mi su jadove,— brižna ti ja bila!
er ve bjeh darove na tvoj pir spravila,
mlada nevjestica, za te bih ju dala,
za mnom namjesnica koja bi ostala.
Za to će jaoh nemir me srce podrieti,
veselje i tvoj pir er ne ću vidjeti.
Ako te umori, moj sinko ljuveni,
prieka smrt u gori, nebozi vaj meni!
gdje ležiš ničice, ma časti i diko,
nikao cviet ružice i cvietje razliko
svakoga narava, ljuvena ma hvalo!
što zemlja zadava veliko i malo,
po cvietju u gori neka se poznava,
da se tuj rastvori tva mlados gizdava;
i ako putnici u goru ki zadju,
u drobnoj ružici neka te tuj nadju,
neka se spomenu i neka govore:
tko ovdi povenu u cvietju sred gore,
i goru sadruži s majčicom rastavljen,
bog mu dal raj duši u vieke i amen!

2168 *dubr.b.* djetešca, *od.* djetešce. 2170 *dubr.b.* bolježljiv. 2173 *dubr.b.* prsmi. 2175 toj] *dubr.a.* to. 2182 za] *u svieh rkp.* sa. 2190 *dubr. a.* sadava, *ali je u tom nepouzdan.* 2197 *od.* rastavjen.

GOVOR ČETVRTI.

Šator.

Gojisava djevojka, Sara i Kujača.

GOJISAVA:

O gospo, — brižna ja! — što je ti gorki plač?

SARA:

Gojisava podji tja, kolje me bridak mač
i srce podira, tim plaču i cvilim;
er ne imam ja mira, ter brižna duh dilim.
Za toj me niedna vas, čuj, ne moj pitati,
er čekam tužan glas, ki me će priklati;
da tomu prosti bog, tko me sad umori,
tko meni tužnoj grob prie reda otvori,
neka mu bog prosti, duša mu blažena!
ali ja zadosti ostah poražena,
ostah poražena u tuzi i vaju
vrhu svih jaoh žena, ke sinke radjaju.

Ukloniše se djevojke, Kujača sama osta podalje malo[1] *od gospodje.*[2]

Kujača, što činiš? nu sjemo bliže pridj'.

KUJAČA:

O gospo, što veliš? ovdi sam, zapovidj.

SARA:

Oh da znaš, družice, kako sad umiru
i ke mi tužice srdačce podiru,
jaki no grmuša sva bi tuj streptila,
er tielo i duša sva bi se smutila;
a ti toj ne poznaš, kako ja neboga,
za č sinka ne imaš od srca od tvoga;
er da se u moj hip ti budeš stvoriti.
znala bi taj nalip kako je popiti,

2200 *od.* britak. 2210 *dubr. a.* vrh. [1] *od.* malo podalje. [2] *dubr. b.* od gospoje. 2213 oh] *dubr. a.* o. 2214 *dubr. b. i od.* srdašce. 2215 sva] *dubr. a.* sve. *od.* treptjela, *dubr. b.* trjeptila. 2217 toj] *dubr. a.* to.

od srca tko radja po božjoj ljubavi,
pak sinka ustradja, koji ga jad davi.
Tiem posle ostavi, sve, mile, povrzi,
hrlo se odpravi, prid stanom ter stojzi,
jeda tko od kuda da kaže što godi,
od muke i truda da me bog slododi.
Er brižna tuguju, srce mi brižno mre,
dokoli začuju da Izak zdravo gre.

Izide Kujača s kudjeljom, poče se obzirati okolo, ne vidje nikoga,[1] *poče prste lomiti.*

KUJAČA:

Vajmeh meni, moj Izače!
kudje nam se sad odpravi?
tužnu majku ter ostavi,
da za tobom grozno plače.
Još cvileći kad uzdahne
od jadova i tužica,
drobni bosio i ružica
do korienka sve posahne.

GOVOR PETI.

Pridšatorje.

Pastir tudjin, Kujača i Gojisava djevojke.[1]

Pastir, koji osta speći na putu, usplegnu iza sna i sam sebi govori.

PASTIR:

Uglješa, zao ti dan! što t' mi se prigodi!
Zao ti si vidio san! jur sunce zahodi.
Gdi me će mrkla noć zateći s pomrake?
u selo ne ću doć' za sunčane zrake.

Dieli se pastir, vidje ga Kujača iz daleka, zove Gojisavu, koja staše u šatoru.

2224 stojzi] *od. i dubr. a.* stoj si, *dubr. b.* stajzi, *može biti da bi trebalo* strzi. 2227 mi] *od.* m'. [1] *dubr. b.* nitkoga. [2] *dubr. a.* Kujača djevojka i Gojisava. 2239 gdi me će] *dubr. b. na strani* vjed me će.

KUJAČA:

O Goje, Gojisava!

GOJISAVA:

Jeda s' što vidjela?

KUJAČA:

Goje, živ' ti glava, izljez' to do ždriela,
njetko je daleče, sestrice srčana,
umahom nu teče i hrli put stana.

GOJISAVA:

Dobar je biljeg taj, ma nu ga ti tamo
sestrice popitaj s čiem hrli ovamo.

Dodje pastir i Kujači govori iz daleka.

PASTIR:

Pomozi bog, moma, ži t' sreća! rec' pravo,
gospa je li doma? jeste li sve zdravo?

KUJAČA:

Zdravo ti smo, mile, vas nam je zdravo stan,
nu smo danas bile zlovoljne po vas dan;
za č gospa uzdiše i suze otira,
zaman ju svi tješe, od sebe svih tira;
vas dan je sidjela zlovoljna u klieti,
i još nie izjela niednu stvar na svieti;
nu samo nabata štapa se držeći
malo prie na vrata jadovno tužeći,
suzice roneći, ter na dvor izviri,
Izaka hodeći jeda gdje zamiri;
boji se da ga zvir ne bude izjela,
ter tužna ne ima mir, čim bi ga vidjela;
nu kad ga ne vidi, velik trud oćuti,
i taj čas problidi jaki ruj prižuti,
zdrhta se još nje put i od tuge pože se

2242 *dubr. a.* zivi. 2243 *dubr. a.* daleko sestrica. 2245 ma] *dubr. a.* al. 2248 *od.* svi. 2249 zdravo ti] *dubr. a. i b.* zdravi, *ali dubr. b. na strani* zdravo ti. 2252 *dubr. a.* tiše. svih] *dubr. b.* svi. 2253 *dubr. b.* vaz dan. *dubr. b.* kleti, *a na strani* klieti. 2258 *dubr. b. i od.* gdi. 2263 pože se] *dubr. b. na strani i od.* poče se.

jaki no zelen prut, kad vihar njim trese;
poče ju od muke mrtvi znoj topiti,
ter prste i ruke sve poče lomiti;
od velje tužice po zemlji pak leže,
tere se ničice za mrtvu proteže;
a ja toj videći, gdje joj se znoj trže,
uhrlih cvileći pospješno najbrže,
k čerinu potekoh, ter joj na žeravi
dva jajca ispekoh, jeda se oporavi;
i po tom pak skočih, ter joj vinca biela
krastovac natočih bez vodice ciela;
nu ne htje da okusi niednu stvar od jada,
neg grozno prosuzi veće ner ikada;
a ja ti Kujača ne mogoh po vas svit
suzice od plača do sada ustavit'.
Za toj su — jaoh lele! — sve naše polače
žalosne ostale, starica gdi plače,
tim se sve bolimo, pravo je sad rieti,
er velmi želimo Izaka vidjeti.
Treći je dan danas, s Abramom er podje,
a još nam niedan glas ni od kuda ne dodje.
Svehla bi travica od velje ljubavi,
kad majka starica na put ga odpravi,
gdje željno cviljaše u suze sa svu moć,
koliko da znaše da ne će skoro doć'.
Za toj sam izašla, ter stoju prid vrati,
jeda bih sad našla, tko nam će glas dati,
jeda tko od kude putom se namjeri,
da kolač dobude, da gospu namiri.
A sad te zaklinam na vjeru i boga,
i još te vazimam za braca dragoga:
da mi si bogom brat, putniče ljuveni,
ako što moreš znat', objavi ti meni;
ako si gdi što čuo, moj brajo, kaži mi,

2269 joj] *dubr. b.* jo. 2271 k čerinu] *dubr. b.* *na strani* čerinu *bez* k. 2272 oporavi] *dubr. a.* opojavi. 2275 *dubr. b.* ktje. 2276 ner] *od.* neg. 2284 kuda] *od.* kud. 2287 *dubr. a.* gdi. *dubr. b.* cvilaše. 2290 *dubr. b. i od.* ko. 2291 *dubr. a.* od kuda. 2293 *dubr. b.* zaklinjam.

ali se razminuo u drumu gdi š njimi;
kazuj mi sve pravo, toj ve mi posluži,
tako ti bit' zdravo, tako te bog združi!
koje li te zgode, rada bih još znati,
u naš dvor privode, tere se sad svrati?

PASTIR:

Sestrice pridraga. pravo je tebi rit',
ljubav me primaga da budu ovdi prit'.
Prišal sam na pospjeh, da se vam prijavim,
neka vas misli svieh i sumnje izbavim;
nu tamo poteci, priprav'te liepu čas,
gospodji ter reci: grede ti dobar glas.

KUJAČA:

Koji je dobar glas, gospodji što ću rit'?
bit' ti će liepa čas, jeda li ć' bliže prit',
da kažeš od glasa? niednoga nie s nami
na stanu od pasa, tamo su s ovcami,
lale, ži mi duša! pravo ti ja velju,
neg samo mrkuša leži u žeželju.

PASTIR:

Ako ću bliže prit', sve vam ću kazati,
nu ćeš ti gospi rit', da pride tuj k vrati;
er ne ću unutra, neka t' je toj znati,
da bih znao do sjutra za plotom kukati.
Sestrice pridraga, za što je s priekora
priti priko praga od tudjega dvora;
a kamo stid i sram i velja zabava
da tudjin dodje sam gdje muškieh nie glava?
Er ljudi govore, a priča nie zaman,
da ništor nie gore neg mladac besraman,
a navlaš meu nami kad mladić odluči,
da se rukojami, da momu zaruči.

2298 *dubr. b.* razmienio *a na strani* razminuo 2299 kazuj] *od.* kaži. 2302 *od.* vrati. 2310 bit' ti] *u rkpp.* biti. 2313 *dubr. a. iza* duša *ima grieškom* moja. 2318 *dubr. a.* zno.

KUJAČA:

Pokli je toj takoj, a ti ćeš tuj sada
počekat', brate moj, odgovor čiem se da.

GOVOR ŠESTI.

Šator.

Kujača i Sara.[1]

KUJAČA:

Izljezi gospoje, njeka je nova stvar,
k stanu nam sad dodje s planine mlad ovčar,
ter veli darove da budeš spravljati,
er dobre glasove sad nam će kazati.

SARA:

Nu sama popitaj, tako te bog spasi,
od kud je pastir taj i ki su toj glasi;
er ovo ne mogu postupit' od muke,
dala bih sad bogu dušicu u ruke;
ali ga dozovi da pride ovamo,
ki su to glasovi neka ga pitamo,
jeda se za boga daj sada namiru,
er ovo neboga cvileći umiru,
i duh mi ispada tvrdo se boleći
od tuge i jada, djetečce željeći.

GOVOR SEDMI.

Pridšatorje.

Kujača, Pastir i[2] *Sara.*

KUJAČA:

Gospodja ti veli, nu pridji jedan čas,
od tebe čut' želi ki je toj dobar glas.
Pristupi ovamo, tako ti zdravo bit'!
er ona do tamo ne može sada prit'.

[1] *dubr. b. ni od. nema* i. 2330 dodje] *od.* doje. 2331 *od.* spravjati. 2342 *dubr. b. i od.* djetešce. *dubr. a.* žaleći. [2] *dubr. b. ni od. nema* i. 2343 *od.* gospoja. 2346 *od.* more.

PASTIR:

Sestrice, da pridu? nu čekat' nie kada,
  na prešu er idu k družini na stada,
tamo se vučica okoti u ljuti,
  stigla ju tužica, kleti joj svi puti!
er stado gdi stoji i gdi se napasa,
  bune se ne boji ni laje od pasa,
neg sebe sve kolje i sebe sve kosi,
  i štó je najbolje, na štence toj nosi.

Pastir pridje prid vrata, na koja dolasi Sara.

Dobra kob na stanu, gospo, miesi kolač,
  a tužbu na stranu ostavi i taj plač,
ter s mirom počini i veće ne predaj,
  niti se čiem brini, ner hvalu bogu daj;
er z družbom gre Izak, govoru t' ja pravo,
  pridragi tvoj sinak veselo i zdravo,
s velikom ljubavi nazva ti dobar dan
  i slatko pozdravi i ostali vas svoj stan;
za mnom su ostali, u putu planduju,
  i mene poslali da ti glas kazuju:
gredu ti svi zdravi; za toj sam ja poslan,
  a ti sve pripravi, past' ti će sad na stan.
Drugi je gospo glas, ne moj ti žao biti:
  žedan sam kako pas, daj to se napiti,
tiekom sam sve tekao, nigdjer se ne ustavih,
  da bih vam prie rekao, što sada opravih,
ter pikat i pluće u meni sve gori,
  sunačce er vruće tvrdo mi domori.

SARA:

Mlieka da' od tuda, neka se napine,
  u sjenci od truda dokoli počine,
Kujača, pak mu daj s košuljom ubrusac,
  dva sira i kravaj i crven klobučac.

Donese Kujača dar i mlieka u kutlu, ter da pastiru.[1]

2366 past' ti će] *dubr. b.* pasti će, *dubr. a. i od.* pasti t' će. 2369 sve] *dubr. a.* sad. *dubr. a.* teko. 2370 *dubr. b.* bi. *dubr. a.* reko. opravih] *dubr. a.* oporavih. 2372 *od.* sunašce. 2375 *dubr. b. i od.* otuda. [1] *dubr. a.* pastieru.

SARA:

Moj brajo podj' z bogom, hvala ti na službi,
svudi bog bio s tobom po putu u družbi.
Za ljubav primi toj, za što je i pravo,
odkoli sinak moj z družinom gre zdravo.
Htio bi se bolji dar za tako dobar glas,
nu primi toj na har, moj brajo, i na čas.

PASTIR:

Visoka ti hvala, gospoje čestita,
liep mi si dar dala, ino se ne pita;
nie daru zabava, liepa je gospo čas,
liep je dar i sprava, ku primih sad od vas.
Er gospo ovi dar ako bi sad primio
knez ali katunar, ne bi mu zabavio.

SARA

otide u šator govoreći:

Bogu mi sad hvala, komu sam na službi,
er niesam ostala u plaču i tužbi
i velmi dresela u vječnomu vaju,
neg sasma vesela rad sinka ostaju.
Za č prie mnjah od jada s duhom se rastati
neg viekom ikada živiem se sastati.

Vrati pastir[1] *kuto Kujači.*

PASTIR:

Kujača nebore, je li što ostalo?
pluće mi sve gore, kani oto još malo;
jezik se moj veže, usta mi sva sahnu,
sunce mi prižeže, da nebog izdahnu.
A tomuj nie lieka, o Kuje, ži mi ti!
neg kisjela mlieka trbuhe naliti.
Er putnik ki trudi i o trudu ki radi,
taj hipi i žudi da pikat ohladi.

KUJAČA:

O Goje, Gojisava, jeda to kako mož'?
Goje, ži ti glava, dones' to mlieka još.

2381 *dubr. b. i od.* ktio. tako] *dubr. b. i od.* taki. [1] *dubr. a.* pastier.
2398 mi] *dubr. a.* ne.

GOVOR OSMI.

Pridšatorje.

Gojisava, pastir, Kujača.

Donese Gojisava mlieka i da pastiru[1].

GOJISAVA:

Još ga su dva mieha, imaš ga šta piti,
nu ga pij iz tiha, ne moj se pobiti.
Er putnik ki trudi, ter mu put dodije,
mnokrat mu naudi, lakomo kad pije.

Napi se pastir, vrati kutao[2] *Kujači, popleska ju po šiji.*

PASTIR:

Kujača nebogo, što si mekušasta?

KUJAČA:

Ne dedeli mnogo, rdjo mrkušasta!
niti mi pipaj šiju, da t' za takoj dilo
sada ne prišiju plješnicom po rilo,
ter te će naći vaj i velja vaština;
podj' doma, ludo zjaj, gdje ti je baština.

GOJISAVA:

Vrzi smieh na stranu, ne išti pečali;
kad budeš na stanu, z domaćom se šali;
za što je priekor nam i velja zamjera,
prišalac ovdi sam da zube ociera,
ter — ži mi bratica! — sad ti će prileći
objestran vratnica tutako za pleci.

PASTIR:

Vaj bože pečali! što vidim ja sada!
gdje ti se ne šali, gdi je čeljad mlada?

[1] *dubr. a.* Gojisava dava mlieko pastieru. *dubr. b. nema* i. 1405 *od.* miha.
[2] *dubr. a.* kuto. 2409 si] *dubr. a.* s'. *dubr. a.* mekušata. 2410 *dubr. a.* mrkušata. 2411 *od.* tako. 2412 ne prišiju] *od.* na prišu. *dubr. a.* pljesnicom, *od.* plješnicem, *na strani ima dubr. b.* prešlicu. 2413 *dubr. a.* ter će te. vaština] *dubr. b. na strani i od.* taština. 2418 *dubr. b. i od.* odciera. 2419 od] *dubr. a.* tad.

U našem katunu — brižne se čuvale! —
  nečine pobunu, kad se mladi šale;
neg tamo sve mome običaj imaju:
  prie neg se udome, s mladci se štrkaju,
ter naše sve selo, pravo vam sada rieh,
  vazda je veselo, er je tuj šalom smieh,
tanci su i pjesni, glumac je bez broja,
  velje su ljuvezni, rados je svakoja,
diele se kitice i cvietje ostalo;
  a vi se brižnice čuvate za malo.
Još kad se gdje staju, čuje se dva milja
  gdje se tuj mlaskaju celivom nazbilja.
Za to je višnji bog meu nami stolom sio,
  teče se sve na stog, svega je što bi ktio.
Dobar je tuj žitak; jošte se prigodi,
  da z glume pribitak mnokrat se nahodi.
A ovdi je zakon zao, ži mi bog i glava!
  i s vami ne bih stao, da meni tko dava
u šaku da broju tri zlate dukate,
  da s vami dan stoju, kad se vi čuvate.
Nu se ja odpravih, vašim se nadajte;
  ako što ludo rih, za boga praštajte.

Dieli se pastir, a djevojke zakloniše se u šator.

Svrha četvrtoga skazanja.[1]

2424 *dubr. a.* mlade. 2426 *od.* strkaju. 2434 *dubr. b. i od.* gdi — celovom. 1435 i 2436 *nema dubr. a.* 2436 *od.* htio. 2441 *dubr. a.* broje. *od.* zlatne. 2444 *dubr. a.* rieh. [1] *dubr. a.* skazanja četvrtoga, *od. nema te vrste.*

SKAZANJE PETO.

GOVOR PRVI.

Šator.

Sara, Kujača, Grlica djevojke.

Uteče kokot iz šatora, djevojke počeše se smjejati.[1]

SARA:

Što je tamo taj buna? što se taj smieh spravi?

KUJAČA:

Kokošicu kuna pingjuru udavi.

SARA:

Nu tuge i vaja? od kud je skočila?

KUJAČA:

I košic pun jaja jošter je razbila.
Od kud se privuče, nu ne viem kazati,
nu, brižna! povuče pingjuru za vrati,
i tamo na plotu — brižna ti ja bila! —
zlatanu kokotu oguli sva krila.

SARA:

Mnokrat se toj zgodi od časa do časa
da kuna dohodi, gdje čuti nie pasa.

Djevojkam govori,[2] *koje stahu prid vrati:*

Sto tamo zvečite? što li ste tuj stale?
u kuću ždenite kokoši ostale.
Er ako taj kuna opet se povrati,
sve će do bokuna kokoši zaklati.

[1] *dubr. b.* počeše smjejati, *od.* a djevojke počehu smjejati. 2446 pingjuru] *dubr. b. na strani i od.* ,u pingiru'. 2448 *dubr. b. i od.* jošte. 2450 *od.* prižna. *dubr. a.* privuče. [2] *dubr. b. i od. nema* govori. 2455 zvečite] *dubr. b.* ševite, *a na strani* činite, *od.* činite. 2456 ždenite] *dubr. b. na strani* srenite. 2458 *od.* poklati.

GRLICA:

Zaman ja ne stoju, neg strgu bez šale,
jesu li na broju kokoši ostale,
i piplići mali do čim se ukrote,
koji su ostali bez majke sirote.

SARA:

Prosa im uspite, neka se ne bune,
do čim se nasite i volju napune.
Pak obje ustan'te najbrže zajedno,
ter liepo dom sprav'te, da je sve naredno.
Sada će naši bit', koje smo žudjeli,
trudni će k stanu prit', dalek su hodili;
neka sve zastanu. neka se ne brinu,
kad budu na stanu, da trudni počinu.
Miesite kravaje, stolicu naprav'te,
i svega neka je tuj liepo priprav'te,
oni čas kad pridu, da veće nie čekat',
neg na sto da sjedu, da počnu blagovat'.

GRLICA:

Oto će, gospoje, putnici zdravo prit'
i naredbe tvoje sve ti će spravne bit'.
A ti se veseli i ostavi nepokoj,
tve srce što želi za što ćeš vidjet' toj.
I boga proslavi i hvali zadosti;
koji te ne ostavi u veljoj žalosti;
hvalu mu, gospo, daj i slavu svaki čas,
er nam prie na sviet saj ne dodje bolji glas.

GOVOR DRUGI.

Zagorje.

Abram, Kresoje djetić.

Bivši doblagovali, Abram govori družini, koji sjedjahu š njim za trpezom.

ABRAM:

O sinci ustan'te, bogu zahvalimo;
nu liepo sve sprav'te, ter k stanu podjimo;

2469 *u sva tri rukopisa* sastanu. 1473 *dubr. a.* nie veće. 2474 *od.* za stol. 2480 *dubr. a.* velikoj.

najbrže da se gre, da tiekom podjemo,
er Sara strahom mre, dokli prie dodjemo.
Često nas gledaju, kad ćemo k stanu prit',
er od nas ne znaju niednu stvar na saj svit.
Nu prie neg se podje, vidjte po sve strane,
da tko što ne odje, da tu što ne ostane.
I kada na domu budemo zdravo prit',
čujte se, nikomu ne mojte ništa rit'
od ove svjetlosti, koju smo vidjeli,
i božje milosti, kojom nas nadieli.

KRESOJE:

Tako nam ne združit' s tužicom gorki jad!
sve ćemo obslužit' što nam si rekal sad.
Er bi prie svaki nas volio se spražiti
ali se u propas pod zemlju staviti,
da nam tuj viekom duh i cvieli i tuži,
neg li sve na posluh da t' se ne obsluži.
A toj zna bog pravi, ki vlada nebesa,
ki nam sad objavi taj velja čudesa.
Tiem ne moj nikadar niednu stvar misliti
da ćemo ikadar toj čudo odkriti.

Diže se Abram z družinom.[1]

GOVOR TRETI.

Pridšatorje.

Kamprela, Sara i Izak.[2]

Bivši se približao Abram s družinom, Kamprela stavi se od njihova došastja ter zaleti se ti glas kazati Sari.

KAMPRELA:

Izljezi tuj do vrat', žamor se jur čuje,
gospoje — ži mi brat! — družba nam putuje:
na ždrielu što postah izašad prid obor,

2486 mre] *dubr. a.* gre. 2492 *dubr. a.* nitkomu. 2493 *dubr. b. i od.* svitlosti. 2496 *dubr. a.* što si nam. 2497 *dubr. a.* svaki prie nas. spražiti] *dubr. b. na strani i od.* spržiti. [1] *dubr. a. nema toga.* [2] *dubr. b. ni od. nema i.* 2505 *od.* tu.

Izakov tuj poznah po glasu razgovor.
Svi gredu veselo, gospoje pridraga,
sada će u selo svi pasti jednaga.

Izljeze Sara iz šatora, dodjoše svi putnici.

SARA

zagrli Isaka i govori:[1]

Hvaljen bog pravedni! er vas sam vidila;
tvrdo sam ove dni sve od vas mislila;
mnjela sam prie umrit', a toj zna bog pravi,
neg ćete k stanu prit' veseli i zdravi.

Obrati se k Izaku.

Moj sinko, što ovo bi? rada bih ja znati,
što mi vas prie ne bi; hoć' li mi kazati?
Er ti sam ja bila nevoljna do sada
i grozno cvilila od tuge i jada;
od oni prvi čas, ki ste se dielili,
ja ne znah do danas gdi mi ste vi bili;
ter tužna jaoh ostah, tebi se bojeći,
i sumnjit' ne pristah, tvrdo se boleći;
i ne imah nigdar mir, za što sam mislila
da te je ljuta zvir u gori izila.
Sad slava i hvala da pade prid boga,
er niesam ostala bez tebe neboga,
ter mi se sva žalos i gorko dreselje
obrati u rados i rajsko veselje.

IZAK:

Zdravo smo svi bili, majčice, do sada,
boga smo molili da nam bog milos da;
a pak smo mi išli po njivah, gdi siju,
i stada obišli i vodu gdi piju;
dva dni smo pak stali s pastiri, majčice,
i red smo tuj dali, da strigu ovčice.
I tuj sve naredno i spravno odjosmo
i na stan zajedno na zdravlje dodjosmo.

2510 *od.* pastit. [1] *dubr. b. ni od. nema* i govori. 2511 *od.* er sam vas. 2512 *dubr. b.* o vas. 2513 *od.* to. 2520 *dubr. a.* gdje ste mi.

GOVOR ČETVRTI.

Pridšatorje.

Sara, pastiri i vas puk domaći.

SARA:

Pastiri pridite, sve stvari ostav'te,
u dipli svirite, ter boga proslav'te.
klikujte iz glasa, da se bog proslavi,
plačnoga poraza koji me izbavi,
dreselje u rados koji mi obrati
i meni u staros djetečce povrati.

Počeše pastiri sviriti i pojati.

PASTIRI:

O pastiri, bratjo naša,
molimo vas rad ljubavi,
svak se od vas hrlo spravi,
ter ostav'te stada vaša.
Dajte dipli i sviraĺi,
svi se liepo pripravimo,
glasom boga da slavimo,
ki nas zbljude od pečali.
Za č je, bratjo, takoj pravo,
jedniem glasom da kliknemo,
k nebu ruke da dignemo,
er nam Izak pride zdravo.
Za to pjesan ovu pjesmo,
da ju čuje gospa stara,
er nam milos bog od zgara
svu dopusti, kako htjesmo.
Ter svirali ne štedimo,
za č je došlo sada vrime,
da slavimo božje ime
na ljubavi, ku vidimo.

2537 *od.* pridjite. 2542 *dubr. b. i od.* djetešce. 2543 *dubr. a.* braćo. 2551 *dubr. a.* braćo, tako. 2554 *od.* pridje. 2558 svu] *dubr. a.* sve. *dubr. b.* ktjesmo

Slavimo te, bože, sada
u svirali i u pjesni,
er od tuge i boljezni
slobodi nas i od jada.
Hvala bogu na svom daru,
pravednomu gospodinu,
er nam Izak ne poginu,
ter namiri gospu staru.
Veseli se, o gospodje,
i ti s nami boga slavi
na milosti i ljubavi,
er nam Izak zdravo dodje.
I tužice sve ostavi,
za č se ovdi svi stanismo,
i dobro se sahranismo,
i dodjosmo na stan zdravi.
Za toj, gospo naša draga,
sada spravi liepe dare,
ter nadari svoje ovčare,
ne štedi nam svoga blaga,
pokli ti smo došli zdravo;
a sada te bog sahrani
i svakoga zla obrani;
ti nas spasi vječna slavo!

SARA:

Svi, ki ste tuj bili, hvala vam na službi,
er me ste združili u plaču i tužbi,
i mnom se svaki vas žalosno poboli
i suzam svoj obraz rad mene tuj poli.
Za to ću na pospjeh višnjega sad zvati,
ki meni plač u smieh i u rados obrati;
da vam bog milos da, da vam se plod plodi,
i svakoga jada neka vas slobodi;
i one suzice, ke se su prolile,
od boga prid lice da bi se skupile,
da milos od boga svoju moć ne krati,

2571 *od.* gospoje. 2581 svoje] *od.* sve.

od puka ovoga da sve zlo odvrati;
da vas bog sahrani i okrili svieh strana
i da vas obrani istočnieh krstjana;
sv akom zlotvoru neka moć pogine,
a navlaš na moru ki robe i pline.

Obrati se Sara k ženam.[1]

O majke izbrane, ke sinke hraniste,
u tudje pak strane dalek ih spraviste,
visoka vam hvala od zemlje do nebes,
ere sam poznala što prava ljubav jes;
za č me ste u tugah združile zadosti,
kad plovieh u suzah od velje žalosti;
za to ću roniti suzice neboga
i milos prositi i ljubav od boga,
da milos pokaže, da milos ne brani,
da sinke sve vaše oda zla obrani.
da ih bog provodi i sada i u vieke,
i da ih slobodi od smrti od prieke;
i kad se obrate, pak z božjom ljubavi
na stan se povrate veseli i zdravi.
Er kad se radjaju i liepo ushrane,
a pak se stradjaju, mačne su toj rane,
mačne su toj rane i tuge u vaju,
er majke sve plačne za njimi ostaju;
za č majci za sinkom čemerna taj strila
srdačce s korienkom podire iz tila.
Ako je koja vas, ter sinke ka želi,
može znat' taj poraz i nemir dreseli
i čemer bez lieka, kako se probavi,
kad majku smrt prieka od sinka rastavi.
Za ljubav srčanu a sad se odprav'te,
i podj'te sve k stanu, a mene ostav'te;

2598 odvrati] *dubr. b. na strani* obrati. 2599 okrili] *od.* skrili. 2600 obrani] *dubr. a.* obrati. 2902 na] *od.* po. *dubr. b.* pliene. [1] *dubr. a. i od.* k ženami. 2604 u] *od.* i. 2619 *može biti da bi trebalo:* rane su toj mačne. 2622 *od.* srdašce. 2623 ka] *dubr. b. na strani i od.* sad. 2624 taj] *dubr. a.* daj. 2625 probavi] *dubr. a.* boravi.

za što je jur kasno, mjesec je u oblaku,
a ženam nie časno putovat' po mraku.
Tamo dom vladajte, još vas ću moliti,
i sinkom ne dajte po mraku hoditi:
za č mrakom tko hodi i mrklu noć ljubi,
mnokrat se prigodi da glavu izgubi.
Blagosov ovi moj, bože ne pogrdi,
neg li ga u kril tvoj primi i potvrdi!

Svrha petoga i najpokonjega skazanja.[1]

[1] *dubr. a. samo* svrha.

SUZANA ČISTA.

ak. Rukopis jugosl. akademije 538.
dubr. Rukopis male braće u Dubrovniku 193 (31).

Imena onieh koji govore u prikazanju Suzane čiste.

Rabi Izak, Rabi Ilijakin,	popovi i sudci puka izraelskoga.

Suzana, žena Joakinova.

Glasnik.

Joakin, muž Suzaničin.[1]

Cambri, prijatelj Joakinov.

Fannel, parac Suzaničin.[1]

Danio, mladac, prorok.

Nakor, jedan od puka.

Ezer, Dizon,	sudci.

Batuel, parac popovski.

Pisac.

[1] *dubr.* Suzanin.

Pridgovor spjevaoca više Susane.[1]

O vlasteli i vladike
i ostali dragi puče!
molimo vas, stan'te muče,
da u polju nie čut' vike,
čudne stvari i velike
da čujete i vidite,
stare pope i mahnite,
gdje će sliedit' ženske dike
od Suzane od vladike,
ter će tako zać' u blude
i činiće krive sude,
od nepravde od tolike
Suzanu će obaditi
da je ona glavom dužna;
nu Suzana vele tužna
napokon će prava biti.
Za č će putem u sej polje
njeki mladac Daniel priti
i popove osuditi,
da se vrše božje volje.
Od kojih je zlo nastalo
svaka himba i nepravda,
po svem svietu biće sada
za spomenu i zrcalo.
Božja pravda er svieh kolje,
ki ne čine prave sude
i nepravdu koji žude
ter upadu u nevolje.

[1] *mjesto toga ima ak.*: ‚Predgovor. Spjevalac'. 8 gdje] *ak.* di. 10 zać] *ak.* **svak,** *a na strani* zać. 21 *dubr.* kojieh.

Za to ih će puk pobiti,
neka veće niesu živi,
za č su zlobni, za č su krivi
i htjeli su krv proliti
od Suzane izabrane.
Nu Suzanu naće pravu
i dati će bogu slavu,
da se hvali po sve strane.
Pak će pravda takoj dati
po zakonu i po sudu,
krivi starci da se budu
u bunište ukopati,
da sirote zlo ne pate,
veće toga da nie truda,
da krivoga nie suda,
krivi starci da se strate,
neka ostali ki ostaju,
ki će s pravdom sud činiti,
ne budu se prihiniti
da pravednu krv izdaju.

37 hvali] *ak.* slavi.

SKAZANJE PRVO.

GOVOR PRVI.

Drum pred perivojom Suzaniniem.

Ilijakin, Izak, popovi starci i sudci puka židovskoga, izlaze iz perivoja Suzanina.

ILIJAKIN:

Brieme je put stana, moj rabi Izače;
zraka se sunčana u podne zamače.

IZAK:

A ja ću k stanu poć' blagovat' i pospat'.

ILIJAKIN:

Da gdje ćeš pobjed doć'? gdje se ću s tobom stat'?

IZAK:

S popovi i djaci pobjed ću ja biti
prid templom na placi, tuj me ćeš viditi;
ako se ki sudi prigode na pravdu,
da se puk ne trudi iskat' nas po gradu.

ILIJAKIN:

Nu z bogom ti podji, i ja ću k stanu poć',
i opet tuj dodji, za č ću tu i ja doć'.

GOVOR DRUGI.

Isti.

ILIJAKIN:

Dobar dan! što bi toj? jeda je ka šteta
tere se sam takoj povrati opeta?

Brojevi su u nadpisu skazanju i govoru u dubr. svuda rimski. 49 *dubr.* vrieme. 58 za č ću] *dubr.* za ću. 59 *ak.* ,dobær'.

IZAK:

Nesreća prokleta i moja huda čes
ovdi me opeta vrnula tužna jes.
Kazat' vam nu nie moć' ni redom zbrajati
boljezni, dan i noć što život moj pati.
Za č da ti pobroju, ku trpim ja napas,
žalos bi svies moju smamila u saj čas.
Er je taj boljezan, u sebi ku taju,
da mnokrat kako pjan u sebi ostaju,
ter ne mnim boležljiv kazati sad uprav,
ali sam tužan živ ali sam ja mrtav;
i tako od jada, govoru ja tebi,
kako gnila klada tuhinjam u sebi;
i tako nebog ja skončavam se i gnjiju
ne imavši pokoja da malo počinju.
Ako ja i taju, obraz mi ne taji,
koji me skončaju čemeri i vaji
i gorke tužice i muke pakljene,
rad kojih me lice i bliedi i vene,
ter me će skončati prie reda smrt prieka,
er nie moć' imati ljekara ni lieka.

ILIJAKIN:

Očito poznaju, Izače moj druže,
da si vas u vaju zaplienjen do duše.
Ma nu su od mene te tvoje žalosti
velikom skrovene potajom zadosti,
ter ne znam lieka sad, koji bih pripravil,
tuj žalos i taj jad kako bih ozdravil.
Za toj se ne mori u jadu ti stoje,
neg meni otvori žalosti te tvoje
i čemer i tugu; ne učin' inako,
vernomu ko drugu rec' mi sve tutako.
Za što bi moglo bit' da se ćeš ti sada
po meni slobodit' od tuge i jada.
Ako je ljuven plam, ne moj ga tajati,

69 *ak.* bolježiv. 72 *dubr.* ,tughinam'. 78 *dubr.* bliede. 83 ma] *dubr.* al. 90 *dubr.* reci. 93 *i ak. i dubr.* ne mo.

ne moj te biti sram meni ga kazati.
Za što je običaj putene naravi,
da mnokrat ljuven vaj i starca zatravi.
A ja toj sam kusih i dobro poznaju,
ki mnokrat prosuzih u takom u vaju.
Za toj te sad molju, rad moje ljubavi
kaži mi na volju taj čemer krvavi.

IZAK:

Rabi Ilijakine, gdi rieči te čuju,
srce mi sve stine i tvrdo tuguju;
er toga uzroka ne mogu odkriti,
za č mi bez priroka ne može toj biti.
A vjeran tko je taj, sada mi govori,
da mu se ovi vaj i žalos otvori?
Er griehom tko bi toj od mene objavil,
taj čas bi život moj sam sebi prikratil.
Za č veće poraza ne može vaj biti
nego li zla glasa u staros dobiti.
Er veće na saj svit sramote nie ine
nego li sramotit' u staros sjedine.
Nu jedan da sade tko žive u časti,
nevidom upade u koje napasti,
bi li mu smrt mila da ga prie pokosi,
kad bi se odkrila potaja, ku nosi?
Tiem se prie dubi u zemlju svaki nas
nego li izgubi s poštenjem dobar glas.

ILIJAKIN:

Dobro je dobar glas da nigda ne gine,
i shranit' svoju čas, razumni toj čine.
Ufanja da li ni, pravo mi sad pravi,
od tebe pri meni i tvoje ljubavi?
ako su suspeti, sad se ću ja tebi

97 *dubr.* to. 101 *dubr.* Elijakine. 104 priroka] *dubr.* uzroka, *tako i ak.*, *ali na strani ima i* priroka. 107 *dubr.* griehu. od mene] *ak. na strani i dubr.* o meni. 109 *dubr.* veća. 114 da] *ak. i dubr.* do, *ali ak. na strani i* da. 115 mila] *ak. i dubr.* bila, *ali ak. na strani i* mila. 118 *ak.* dobri. 123 *dubr.* sospeti.

i vjerom zakleti i bogom na nebi,
da nigda po vas viek, Izače dragi moj,
po meni živ čovjek ne bude znati toj.
Er bih se u propas prie volio stanit'
nego li tvoju čas s poštenjem ne shranit'.

IZAK:

Pokli se obeća da mi ćeš bit' vjeran,
sva žalos i smeća, za ku sam nemiran,
sad se će odkriti tebi, Ilijakine,
i pravo sve riti što život moj gine.
Ove dni minute s nesrećom huda čes
tužice priljute nanesla na me jes:
jednome po hladu po vrtu šetaje
oćutih u jadu stril, ki me skončaje,
er slavna Suzana izšeta po travi,
nje liepos izbrana ter me tuj zatravi,
rad koje ostaju toliko bolježljiv
i umrieti ne haju, da veće niesam živ;
a to zna bog pravi, koji me satvori,
u živoj žeravi da srce me gori,
i ostala jošte put i kosti i uda
trepte mi kako prut od muke i truda,
želeći taj ures i pozor izbrani,
priličan koji jes ljepotom Dijani,
da se prie š njom stanu, da može toj biti,
tuj liepos sunčanu na volju ljubiti.
Za što nje lipota i slavno gizdanje
od moga života smrtno je skončanje.
Er kada Suzana mimo me tuj minu,
mnjah zraka sunčana svieh strana da sinu,
ter ures taj liepi dostojan svoj slavi
sasma me zasliepi jadovnom ljubavi,
da u boga smrt prosim, da me smrt posvoji
za ljubav ku nosim Suzani gospoji.
Da vidiš moj rabi, kad uze brat' ružu,

127 stanit] *dubr.* stavit. 134 nanesla] *ak. na strani* naniela. 139 *dubr.* bolezljiv. 149 *dubr.* ljepota. 154 me] *dubr.* se.

koji mi klin zabi u srce i dušu,
rekal bi: kako mož', Izače mahniti,
tuj britvu i taj nož u srcu nositi?
Tuj ružu beraše i drobno bosilje,
a mene moraše ljuveno posilje;
nu ja sam stojeći pod dubak zeleni
tvrdo ju želeći da pridje tuj k meni,
neka ja njoj reku, za njome er venu,
da pri njoj tuj steku prijazan ljuvenu;
U mislieh nu stojah, ako tko izide,
tvrdo se ter bojah, da me š njom ne vide;
nu da nju sadružu, kako bih ja htio,
i boga i dušu pri njoj bih zabio,
I vas stid i vas sram jur ve bjeh splesal ja,
toliko ljuven plam er ve mi dodija.
Nesreća prokleta nu misli me skrati,
er hrlo opeta u dvor se povrati;
a ja tuj ostah sam kako brav u gori
ćuteći ljuven plam, u meni ki gori;
iz vrata pak na dvor sam ti ja izadjoh,
nu kako taj mramor studen se ja nadjoh,
i osta mene van pritužna moja svies
ko sasma tko je pjan, ter srne u nesvies;
i ništar ne hajah ni srama ni stida,
u sebi er ne imah pameti ni vida,
i kako kad prase obiesno i sito
prokrene poda se u brlog korito.
Za ljubav jedinu a sada sam sudi,
gdi gorim i stinu, koji su toj trudi?
jesu li toj muke i vaji krvavi,
dati se u ruke prokletoj ljubavi?
i je li boljezan, tko želi da združi
ljuvenu prijazan, a zaman sve tuži,
i tuži i cvili do smrti dan i noć,
ljuvenoj toj sili odoljet' a nie moć'?
pokoja ter ne ima, za č gubi vas pospjeh,

165 njoj] *dubr.* njom. 169 ja] *ak.* sam. 171 bjeh *ak. na strani* bih. 186 gorim] *ak.* korim, *a na strani* gorim. 186 toj] *ak.* tuj.

kako taj tko dima u jedan šupalj mieh,
ali ti tko hrli i tiekom postupi
da vihar zagrli i u šaku poskupi;
tako ti ja zaman u željah sve tužu
ćuteći boljezan tuj liepos da združu,
a ne umijem načina da liečim tuj ranu,
ni tacieh tančina da se gdi š njom stanu
i da š njom govoru potajno i skrovno
prie neg se rastanu životom jadovno.
Toj ti je tuzica veljega od jada,
rad ke mi dušica iz tiela ispada.
Rabi Ilijakine, molim te tiem sade,
ne moj mi sjedine podrieti iz brade,
tako te gnjiv proklet ne ubil i vaji,
čin' da se taj sekret meu nami potaji.

ILIJAKIN:

Sunčanom svjetlosti, koja sja na nebi,
i božjom milosti kunem se ja tebi,
da mramor studeni prie me će pokriti
neg se će po meni taj milos odkriti.
Ah nie li toj znano, razuman sto pravi:
potaju ufano tko drugu objavi,
ufanje ter se toj ne bude tajati,
u velik nepokoj ljubav se obrati.
Za č veća nie tuga, ti možeš toj znati,
neg vjerna sviem druga za ništo izdati;
a kamo priekori od boga i ljudi,
tko taku zled tvori i drugu zlo žudi!
I toga nikadar višnji bog ne ljubi,
tko sliedi zlu nehar i vjeru izgubi,
i sud ga zemaljski osudi na zlu smrt,
nevjernik da taki sasma se bude strt'.
Krvave za č nože svud sije taj tuga,
tko sekret ne može sahranit' od druga.
A i ja ne bih rad pri tvojoj ljubavi

194 *ak.* ko. 205 *ak.* Ilijakime. 207 gnjiv *nema dubr.* 214 ufano] *u dubr. bilo je* uzdano *pa je popravljeno.* 217 *dubr.* toj možeš ti. 226 sekret] *dubr.* tajno.

da se moj tužan jad po tebi objavi.
Za č, brate i druže pošteni Izače,
i mene toj uže za grlo zamače,
i ja ti gorim sam ljuvene od muke,
kako no kad se plam upiri u kuće.
Po svomu naravu za č ljubav prokleta
u živu žeravu me srce popreta,
ter smrtni nepokoj, pravo t' se sad pravi,
skončava život moj u živoj žeravi.
Er da me tko stavi u vrelo od rieke,
ne bih toj žeravi odolio u vieke,
i prie bih u kamen stvoril se studeni
neg li bi taj plamen zagasil ljuveni.
A sada ti postoj tere ćeš ti čuti
moj tužni nepokoj i čemer priljuti;
i moj trud kad čuješ, mnim će se prigodit',
ti koji tuguješ da ć' truda odložit'.
Za č se trud odlaga onomuj tko tuži,
kad mu tko pomaga da u tugah š njim druži.
Za to je općena, Izače ljuveni,
strjelica zlaćena i tebi i meni;
u jednu stupicu oba smo upali
i oba tužicu jednako poznali.
A to je vas uzrok Suzane ljepota,
da se prie skrati rok od moga života.
Za to me skončava lipos od Suzane
i meni zadava bez lieka te rane.
Veliko vrieme jes, nje ures gizdavi
da meni tuj boles u srce postavi,
i čini nje lipos me srce s ljubavi
priviti kako vos u živoj žeravi,
ljuvene žalosti ter me sad skončaju
da mi se sve kosti u zglobieh rastaju;
ljuvena ta striela i šipi ljuveni
dušicu iz tiela koriepe sad meni,
ter bjesni takmeno moj život pri smrti

244 tuguješ] *dubr.* truduješ. 252 se] *dubr.* s'. 253 *dubr.* liepos. 257 *dubr.* liepos. 261 *dubr.* taj.

ko zvierje traženo pri lovci i hrti;
u misli dan i noć ter se toj zlo pati,
da bi mi kako moć' š njome se gdi stati,
jeda mi može bit, za č ino ne radim
neg li ju poljubit', da srce nasladim.
Za č lice nje drago da bi mi poljubit',
podal bih sve blago što imam na saj svit;
još da se podoba, mogu reć' to uprav,
sam sebe za roba podal bih za ljubav,
da veće ne venu u tugah stojeći,
strjelicu ljuvenu u srcu noseći.
Još sam se vas stavil da je prie sadružu,
pri njoj sam i zabil i boga i dušu,
i božje razloge zabil sam i sude,
žalosti er mnoge oćutjeh i trude,
s proklete ljubavi ter zadje svies moja,
ni u san ni javi ne imam pokoja,
u mislieh trudeći, ćuteći tuj ranu,
nje liepos žudeći jeda se š njom stanu;
ufanje nu gubim, i svies ću izgubit',
er zaman toj ljubim što nie moć' poljubit'.
A ti sam mož' znati kakve su pokore
plah vihar tjerati dubravom proz gore.
Bad muke krvave za toj se spravimo
oba dva da glave na rizik stavimo;
za č bi nam jur bolje prie reda umrieti
neg ove nevolje pakljene trpjeti,
i čemer taj tužni jeda se probavi,
pokli smo mi sužnji prokletoj ljubavi;
a veće nie lieka nit ga će imati
po vas viek do vieka neg li se š njom stati.
Za toj se meni mni, dobro bi toj bilo,
Izače ljuveni, kad bi se zgodilo:
perivoj uljesti ako ju vidimo,
da joj se naviesti da je mi žudimo,
ter ćemo vidjeti i po njoj poznati

282 *dubr.* liepos. š njom] *dubr.* gdje. 287 spravimo] *dubr.* stavimo. 288 rizik] *dubr.* pogib. 292 *dubr.* sužni.

što nam će tuj rieti, hoće li pristati
k našojzi ljubavi i da k nam priklada
i da nas izbavi tužice i jada.
To li se ne bude po volji s nami stat'
i voljno u blude ne hoće k nam pristat',
i himbom i silom nju ćemo tentati
ali ju i silom na volju imati;
ljuveno i drago tuj ćemo nju tentat'
i veliko blago sprvice obećat'.
Toj li bi htjela toj Suzana pogrdit',
jedan će poći njoj za kril ju uhvatit';
to li bi tuj htjela rvat' se i vapit',
njoj ćemo zla djela na glavu postavit';
er ćemo riet njoj: gospoje Suzana,
ne vapi, neg li stoj, ljubavi srčana;
toj li se ti stati za ljubav ne ć' s nami,
sada ćeš poznati što je vaj s tugami,
er ćemo mi sebe pravedno opravit'
a poslie tuj tebe s krivinom obadit':
riet' ćemo na sudu, gdi se pravda dieli,
da te smo u bludu ljuvenom vidjeli.
Od straha tere k nam tuj se će pristavit'
i tuj će svaki sram prid strahom ostavit',
pod našu ter će vlas Suzana tad biti
i bieli nje obraz mi ćemo ljubiti,
da se tuj zagasi pokrovno ljuven plam,
koji nas porazi, kakono mož' znat' sam,
ku tvrdo žudimo da se š njom stanemo,
a zaman trudimo i brieme trajemo.
Nu je triebi ovu stvar u srcu tištati
i druziem nikadar ne dat' je saznati.
Ako li ti znati mož', brate, što drugo,
ne mojmo trajati bremena u dugo,
s načinom er pospih kad se mudro spravi,
od tuga oda svih človika izbavi;

301 priklada] *ak. na strani* ,to jes pogodi'. 312 njoj] *dubr.* njom. 313 *dubr.* gospogje. 321 tere] *u oba rkp.* ter će. 322 prid] *u oba rkp.* pri. 328 brieme] *dubr.* vrieme. 330 *ak.* zaznati. 332 bremena] *dubr.* vremena.

kad li se protegne stvar koja dugo dan,
tuj mnogiš ispregne i bude trud zaman.

IZAK:

Ja miran ostaju, tomu sam vele rad,
i umriet' ne haju, da podrem ljuven jad.
Nu čekat' nie kad ni odmicat' do sjutra,
podne je pravo sad, podj'mo tja unutra,
Za č bi moglo bit' da su nje odluke
da bude ona umit' i lica i ruke
na vodi studeni, gdi živac istječe,
taj pozor medeni, za č sunce pripeče.
Za č je nje običaj, da do dan ter do dne,
odavna bila taj, hladit' se u podne,
hladi se i bani po cvietju i travi
nje ures sunčani, koji nas zatravi.
Nu odkli je misal taj da unutra podjemo,
desnu mi ruku daj, da vjerni budemo,
da vikom nikada pod nebom na sviti
drug druga ne izda, da bi znal umriti.

Stisnuše desnice i uljezoše u perivoj, potajaše se pod dubom, uljeze i Suzana.

GOVOR TRETI.

Perivoj Suzanin.

Suzana i dvie službenice.

SUZANA:

O drage sestrice, odkli se prigodi
da ovdi me lice operu pri vodi,
ovdi ću postati pri vodi studeni
i ruke oprati i obraz rumeni;
za što se put moja, prišlo je riet' pravo,
rastopi od znoja, tako mi bit' zdravo.

339 do sjutra] *dubr.* do jutra. 340 tja] *ak. na strani* mi. 341 bit] *ak. na strani* biti. 342 ona umit'] *ak. na strani* umiti. 345 do dan] *ak. na strani* do dne. 347 *dubr.* cvietju. 349 nu odkli je] *ak.* nu odkli, *a na strani* odkli je. 351 *dubr.* svieti. 352 *dubr.* umrieti. 354 *dubr.* operem.

Er gorko sunačce tako mi pripeče
da mi se srdačce razdvoji u peče.
Tim sada podjite pospješno u dvore,
i tamo dodjite u moje komore,
mirisnu ter pomas dones'te vi meni,
kojom ću moj obraz pomazat' rumeni;
i tamo zabiti ne mojte vi vrata
za sobom sklopiti, da tko ne ubata,
da se što ne zgodi, gdi se ja umivam
i trudna pri vodi gdi sama počivam.
Er da bi tko vidil gdi stojim ja sama,
taj čas bi problidil moj obraz od srama,
ter obraz i lice bilo bi me tade
jak cvitak ljubice kad slanom popade;
za što je zabava s prikora i srama
da se ženska glava osami gdi sama,
a navlaš kon vode, gdi je vir studeni,
gdi ljudi prihode počivat' u sjeni.
A sad se potež'te, ter hrlo u saj čas
blustro mi dones'te, mirisna gdi je pomas.

Izljezoše djevojke na dvor, Suzana poče šctati po vrtu.

Svrha prvoga skazanja.[1]

362 komore] *ak. na strani* kamare. 366 sklopiti] *ak. i dubr.* skloniti, *ali dubr. na strani* sklopiti. 369 *dubr.* gdje. 372 *dubr.* cvietak. 373 *ak. na strani* priekora. 374 *dubr.* gdje. 375 kon] *ak. na strani* kod. vir] *ak. na strani* vril. 376 sad se] *ak. na strani* za to. 377 potež'te] *u oba rkp.* poteŝte. [1] *dubr.* skazanja prvoga.

SKAZANJE DRUGO.

GOVOR PRVI.

Perivoj Suzanin.

Suzana, rabi[1] *Izak, rabi Ilijakin.*[2]

Izljezoše starci od puka protiva Suzani, a ona poče prid njima bježati.

SUZANA:

Brižna ti ja bila! što može ovo bit'?
  nisam ti sad mnila da se će što zdodit'.
Djavlja je potaja, djavlje su hitrosti,
  mnim, tuge i vaja bit' mi će zadosti.
Ova stvar nie zaman, ni ovoj zaman, ne,
  što sudci u tudj stan prihode u podne.
Mnim da je krov ovi s velike pečali,
  što su se popovi do sada tajali.

IZAK:

Suzana ne bjegaj, kamo se obrati?
  potreba za č je taj s tobom se sastati.
Ali nas ne poznaš? popovi mi stari,
  prid nami ter bjegaš jak da smo gusari.
Dočekaj nebore, malo se ustavi,
  mi niesmo iz gore vukovi ni lavi
ni gusa nemila izašla iz luga,
  ka bi te zgrabila, da joj si ti sluga,

[1] *dubr. nema* rabi. [2] *dubr.* i *mjesto* rabi. 380 *dubr.* niesam. *dubr.* da će se. 383 ni zaman] *dubr.* nie zaman. ovoj] *dubr.* ovo. zaman ne] *ak.* zamane, *a na strani* zaman ne. 387 bjegaj] *dubr.* bježaj, *tako je bilo i u ak. pa je popravljeno.* 389 popovi mi] *ak.* da smo popovi, *a na strani* popovi mi. 391 *ak.* dočeka, *a na strani* dočekaj. 392 ni] *ak. na strani* i.

ni dà te prodava za zlato i blago.
  gospoje gizdava. neg ti će bit' drago
s nami se sastati, da tebe združimo,
  i ljubav sazdati, da t' vjerno služimo.
Za to se utaži malahno tuj stoje,
  tako se ne plaši prid nami, gospoje.

SUZANA:

Molim vas rad boga, gospodo čestita,
  iz vrta ovoga nu z bogom poj'te tja.
Na svakoj ljubavi velika vam hvala,
  er razlog ni pravi da bih se ja stala
da s vama govoru sama za niednu stvar;
  tamo je u dvoru moj dragi gospodar,
njemu se prijav'te, još ni legao spati,
  a mene ostav'te, da mi je s mirom stati;
er ženam ni časno, a dobro znate vi,
  da se tako lasno dedeli s popovi.

ILIJAKIN:

Ne imaj za niednu stvar ni stida ni srama;
  ni triebi gospodar, nego li ti sama;
er s tobom govorit' prišli smo mi sade
  i tebi otvorit' naš čemer i jade,
koje smo nosili i koje nosimo
  u ljuvenoj sili; za to te molimo,
uresu gizdavi, ne moj nas raniti
  ni tvoje ljubavi ne moj nam braniti,
neg li nas namiri; ovdi ni nikoga
  da nas ko zamjeri od plemena tvoga
ni od tudjih još strana; za to se pri časti
  gospoje sunčana, ne moj se pripasti;
za što je i nam čas i draga i mila
  i svaki dobar glas, kako bi ti htila.

Zaletješe se starci za uhitit' Suzanu.

398 sazdati] *ak. na strani* saznati. 399 *dubr.* za toj. 400 tako se] *ak. na strani* i takoj 407 ni legao spati] *ak. na strani* nie lego spat. 408 stati] *ak. na strani* stat. 411 *ak.* ne ima, *a na strani* ne imaj. 420 *ak. na strani i dubr.* zamiri.

*

SUZANA:

O sudci, molim vas ljuveno ja sada,
stan'te tuj za mal čas, odgovor da se da.

Staše popovi.

Što me tuj tjerate? vaj što ću neboga!
ali vi ne znate ni duše ni boga?
ner se tač smamiste u tužnoj ljubavi
ter boga zabiste i zakon naš pravi.
Što su tej odluke od želje ljuvene?
ne znate li muke i trude pakljene,
u koje svak tone i gdi se svak stani,
tko božje zakone ne mari da shrani
i sasma ne obsluži, ter tužna duša taj
i cvili i tuži, gdi je ti pakljen vaj?
Tim neka vi znate i znat' vam bud' drago,
er da mi sve date imanje i blago,
prie bih puknula na poli u saj čas
neg li se prignula splesati moju čas;
i živa sva u prah prie bih se stvorila
neg li bih boži strah i viru pobila.
Znate li kolik trud u vieke dobiva,
bezredno ženski blud s prikorom ko uživa?
Znate li, višnji gnjiv i srdžba od boga,
toj djelo tko je kriv, da znobi svakoga?
A vi sad krvav mač jednaga spravljate,
u vječni ter me plač s podsiljem stavljate;
ki zemlju sudite, ne će li višnji bog
da pravdu ljubite i zakon i razlog?
Ali vas zamami željenje s ljubavi,
ter treptim meu vami jak ovca prid lavi?
Ah je li pravedno da vaše sjedine
u grihu zajedno s vami me sjedine?

426 da se] *ak. na strani* čiem se. 429 ner] *dubr.* neg. 436 ti] *ak. na strani* taj. 437 tim] *ak. na strani* tiem. vi] *ak.* svi. 441 *ak.* pri. 442 *dubr.* vjeru. 443 kolik] *ak.* velik, *a na strani* kolik. *dubr.* vieke. 445 *ak.* srda, *a na strani* srčba. 446 *oba rkp.* snobi, *tako i dalje.* 447 krvav mač] *ak.* krv i mač, *a na strani* krvav mač. 448 u vječni ter me] *ak.* i vični tere, *a na strani* u vječni ter me. 451 ali] *ak.* a to, *a na strani* ali. 454 *dubr.* griehu. me] *dubr.* se.

Hoće li pravda toj, rec'te mi boga rad,
bezgrišan život moj da upade u grih sad?
To li će božji red popove da ljubim?
bezgrišna za tuj zled da dušu izgubim?
To li se podoba da od popa izhodi,
ta korien pun zloba da se sve zlo plodi?
Te li ste pečali, o starci bradati,
u knigah legali z griehom puk vladati?
Nisam ja pri znala do sada na saj svit,
ni sam se nadala da ću tuj zled vidit',
da crkovne duše i sudci razložni
tako se sadruže na zli grieh podložni.
Kad se so usmrdi, ni li toj znana stvar?
gdi ju svak pogrdi i scieni za ništar,
ter soli smrdeće nitkore kupuje,
neg ju svak razmeće i na nju svak pljuje;
tim vas ću ja molit', rec'te mi pravo sad,
čiem će se solit', u soli kad je gad?
I s popom tko grieši, rec'te mi vi pravo,
tko da ga odrieši? tako vam bit' zdravo!
Toj li bi zrcalo u puku na sviti
od popov ostalo jak svića da sviti?
A sad vas molim ja, ne griš'te ovdi mnom,
odovle podj'te tja počteno na vaš dom.
Ne mojte vi sade višnji sud srditi,
od glave i brade sjedine grditi.
Za č ve me ljuven plam ne može pridobit'
nit mislim višnji kram za ništo izgubit'.
A bog je vrhu nas, ki me će obranit',
koji će moju čas s počtenjem sahranit'.

456 *dubr.* bezgrješan—grieh. 458 *dubr.* bezgrješna. za tuj] *ak.* stavi, *na strani* za tuj, *dubr.* za tu. 460 *dubr* taj. 463 *dubr.* niesam — prie — sviet. 464 *dubr.* vidjet. 467 ni] *ak. na strani i dubr.* nie. 468 scieni] *dubr.* cieni. i scieni za ništar] *ak.* ni li to skladna stvar, *na strani* i scieni za ništar. 469 nitkore] *ak. na strani* nitkor ne. 471 ja molit] *ak. na strani* moliti. 472 čiem će se solit] *ak.* čim će se solit, *na strani* čim će se soliti. 475 *ak.* to li bi, *a na strani* toj li bi. *dubr.* svieti. 476 *dubr.* svieća — svieti. 477 *dubr.* griešte. mnom] *ak. na strani* mom. 478 *dubr.* pošteno. 480 i] *ak. na strani* i od. 481 za č ve me] *ak.* za č mene, *na strani* za č ve me. 484 *dubr.* poštenjem.

Er do sad tudj človik moju put ne taknu,
ni će toj bit' u vik, dokoli izdahnu.

IZAK:

Suzano, Suzano, tebi se molismo
i tebi ufano sve misli odkrismo;
A sad se odmećeš i k nam ne ć' pristati
i našu ti ne ćeš prijazan poznati,
ku tvrdo žudimo da se š njom stanemo
i zaman trudimo i brieme trajemo.
A za to, nebogo, nu malo pomuči,
ne dedeli mnogo, neg sasma odluči
na volju nam dati tve lice pribilo
i s nami se stati ljuveno i milo.

SUZANA:

Te vaše prijazni ja ne ću poznati
ter ćete isprazni i zaman postati;
za č ću prie priklati ja sebe pri časti
neg li k vam pristati u take napasti;
ni javi ni speći ovdi vam nie lov,
man oba stojeći želite moj celov.
O sudci, molim vas, ostav'te ljuven blud,
mislite smrtni čas, mislite božji sud,
imajte božji strah, er se će brieme steć'
u zemlju i u prah da ćete skoro leć'.
Ne mojte zlo tvorit', pravo t' se govori
da ćete i vi prit' da vas puk umori.
Oh jeda može bit'! ne mojte u griesieh
dušice tač znobit' i vaše i druzieh.
Ako je i kasno, rad božje ljubavi,

485 taknu] *ak. na strani* tegnu. 486 ni] *dubr.* nit. 487 Suzano, Suzano] *ak. na strani* Šuzano, gospoje. 488 ufano sve] *ak. na strani* ufanje i. 492 i] *ak.* u, *na strani* i. *dubr.* vrieme. 497—582 *ti stihovi stoje u ak. na kraju pod nadpisom* ‚priložci iz rukopisa g. D. Vlaha Martellini' *a kod stiha 497 zabilježeno je* ‚vidj priložak iza svrhe'; *u dubr. stoje na ovom mjestu s bilješkom:* ‚priložak koji sliedi izvadjen je iz rukopisa g. D. Vlaha Martellini'. 498 postati] *u oba rkp.* posjati, *a u ak. na strani i* postati. 502 man oba] *ak.* i oba ta, *na strani* man oba. 505 *dubr.* vrieme. 509 oh] *dubr.* od.

pošteno i časno ištite drum pravi.
Er vas će višnji bog na sudu pitati
za pravdu i razlog i tanko iskati;
a vam se ne haje ništore na svieti
s ljuvene potaje u griehu umrieti.
Oh jeda može bit'! ne mojte u griesieh
dušice tač znobit' i vaše i druzieh;
jeda je zadosti u goru stanit' se
i od vječne žalosti vi oba shranit' se.
Er zlobnieh od zgara višnji sud svaki čas
pedepše i kara i sudi u propas.
Za toj me ostav'te, za č vam je trud zaman,
i sad se odprav'te i podj'te na vaš stan.

ILIJAKIN:

Nie triebi predika, ni ostale pričice,
neg tvoja taj dika i crne očice
i ljubav i milos, gospoje gizdava,
ljuvena usilos rad ke nas skončava.
A tvojoj milosti moć' nie se umolit'
ni ovoj kriposti ljuvenoj odolit';
ne znaš li na pokon ljuvena da sila
zvieri je pod zakon i ptice stavila?
ter zvieri i ptice, kad ljubav razbiru,
veće krat s tužice ljuvene umiru;
čovječja nu narav nada sve živine
trudi se za ljubav, umire i gine.
nu grieši veće taj tko ne će liek dati
nego li ljuven vaj tko sliedi u rati.
Za toj se čudimo, i naša svies gine,
gdi od tebe vidimo mramorne tvrdine,
i srce gvozdeno, oholas od lava,
koja nas čemerno u tugah skončava.
Er da znaš, gospoje, kako nas duh boli,
puklo bi toj tvoje srdačce na poli,
i od lava taj kripos, ka nas je skončala,
mehša bi neg li vos, gospodje, ostala.

512 *dubr.* pošteno. *ak.* kasno. 517 oh] *dubr.* od. 523 *dubr.* za to. 533 *ak.* razbira. 534 *ak.* umira. 545 *dubr.* krepos. 546 *dubr.* gospoje.

A ti nam prikrati i život i snagu,
za č od nas odvrati tuj lipos pridragu.
Vaj lipos taj tvoja život nam prikrati,
da nie moć' pokoja za mao čas prijati;
ter prvi naš stupaj kunemo i on čas,
angjelski kad nas taj zanese tvoj obraz.
Nu vienče biseran i cviete gizdavi,
čin' da nie trud zaman pri tvojoj ljubavi,
i tako ne bjesni i ne moj tač jadat'
i našoj boljezni tužicu prikladat',
er se ć' pak kajati, što naša može vlas
kad budeš poznati za tebe u zao čas.
Za č ako braniti budeš nam ti tebe.
ne ćeš moć' shraniti ni časti ni sebe.
Er naša odluka tako se pripravi,
u ruke od puka da tebe postavi,
i griehom obadit', pravo t' se govori,
i s pukom osvadit', da te puk umori,
na pravdu kad bude, da s' grešna ostala
i da si u blude nečiste upala;
ter kad se toj zgodi, ne ćeš nać' u vieke
da te tko slobodi od smrti od prieke.
Za toj se ne glasi, ne crni svoj obraz,
da te ti porazi ne stignu u saj čas.

SUZANA:

Bolje je u ruke u božje upasti
i trpjet' sve muke pravednom oblasti,
neg li se spuštati u taj jad krvavi
i tielo pridati prokletoj ljubavi.

IZAK:

Suzano nie pravo da sebe ne shraniš
i lice gizdavo da nam ti zabraniš.
Ako se po volji ne ćeš nam pridati
a ti ć' po nevolji, a sad ćeš poznati.
Za č ako u saj čas ne budeš k nam priti,

548 *dubr.* liepos. 549 *dubr.* liepos. 550 prijati] *dubr.* imati. 554 pri] *dubr.* prid. 579 *u oba rkp.* k nami.

mi ćemo prostrit' glas i na te vapiti,
tere ćeš ti ružna neboga ostati
i plačna i tužna prieku smrt prijati.

SUZANA:

Vim da sam ostala sudjena u nečas,
pokli sam upala pod vašu tužnu vlas.
Za to će dvie muke moj život prikratit',
er ne vim odluke, kamo se obratit'.
Za č ako u taj blud ne budem pristati,
nepravda i kriv sud mene će priklati;
to li ja obljubit' budem vas neboga,
dušu ću izgubit' s rasrdom od boga.
Za to mi jes bolje, i prie obiru
da mi se prikolje i prava umiru,
neg z bogom u svadi živa bit' na saj svit,
da moj duh nasladi, kad budem ja umrit'.

ILIJAKIN:

Ovdi smo mi sami, zapor je za vrati,
ni drvo ni kami toga ne će znati.
Za to sad pomuči, ne moj tač jadati,
neg sasma odluči sad nam se pridati.

Spraviše se starci da uhite Suzanu.

SUZANA:

Vaj kud se spravljate? vaj što su ti jadi?
što tako brljate sjedine u bradi?
Mislite li bogu od griha razlog dat'
ter me tač nebogu hoćete silovat'?

Starci ne hajaše govorenje, htijahu Suzanu silom uhititi, a ona kliknu iz glasu:

Jeda je gdi koga, molim te sa svu moć,
od plemena moga, tec'te mi na pomoć,
i pozri nepravdu i ostala zla dila
u ovomu gradu što sam sad vidila.

580 *dubr.* prostriet. 483 vim] *ak. na strani* vidju. 586 vim] *ak. na strani* umiem. 590 *dubr.* rasrdjbom. 592 mi] *dubr.* me. 595 za] *dubr.* na. 598 sad nam] *ak. na strani i dubr.* nami. 600 bradi] *dubr.* glavi. 602 me tač] *ak.* mene, *na strani* me tač. 603 *ak.* za. 604 od plemena] *dubr. i ak. na str.* plemena od.

GOVOR DRUGI.

Perivoj Suzanin.

Rabi Izak, Rabi Ilijakin, Suzana, dvorani.[1]

IZAK, ILIJAKIN:

Jeda je tko gdi živ? nu tiekom sad hodi,
da vidi božji gnjiv što se sad prigodi.

Dotekoše dvorani iz dvora, čude se.

IZAK:

Slišajte o sluge, svak dobro razbiraj
žalosti i tuge i mnogo tužan vaj,
i toli čudnu stvar, što ovdi vidismo,
što pri nikadar vidjeti ne mnismo;
Vidimo gdi sade gospoja Suzana
u zli blud upade, taj lipos izbrana;
njeki se sad mladac ovdi š njom sastavi,
rad koga konopac na grlo postavi;
a što je ljuven blud, sjutra će poznati,
prid pukom kad na sud bude se pozvati.

Suzana uljeze u svoj dvor, a starci otidoše na mjesto od pravde.

GOVOR TRETI.

Pridvorje s pristoljem[2] od suda.

Rabi Ilijakin i rabi Izak na pristolju,[3] *glasnik.*

ILIJAKIN:

Nu da' ti svudi glas s trumbetom po dvoru
da se puk skupi vas, da je svak na zboru.

Udriše trumbete, skupi se[4] *vas puk, ter s*[5] *starcim podjoše Suzani na dvore.*

[1] *dubr.* i. 611 što] *dubr.* ku. 612 *dubr.* prie. vidjeti ne mnismo] *ak.* mi mnit ne vidismo, *na strani* vidjet ne mnismo. 613 *dubr.* gdje. 614 *dubr.* liepos. [2] *ak.* pristoljom. [3] *dubr.* i. [4] *ak.* skupiše. [5] *ak nema* s.

GOVOR ČETVRTI.

Dvor Suzaničin.[1]

Rabi Izak, rabi Ilijakin, Suzana, dvorani, puk.[2]

IZAK:

Zapovied od suda i od svega zbora,
  Suzanu od tuda izved'te iz dvora.
Vod'te ju jak sužna, vod'te ju nemilo,
  za č je glavom dužna za svoje zlo dilo.

Podjoše unutra dvorani, izredoše Suzanu, koja bješe sakrila obraz.

ILIJAKIN:

Što si tač sakrila i lica i rilo?
  sve što si perila, sve se je odkrilo;
za to tej pokrovi nie tribi nositi,
  da vas puk s popovi pozna te tko si ti.
Za to joj odkrite i obraz i lice,
  da himbe vidite od hitre lisice.

Odkriše Suzani obraz, a ona upravi k nebu pozore.

SUZANA:

Ako si bože živ, zgar pozri bože moj,
  koji me stiže gnjiv i smrtni nepokoj.
Ako sam ja kriva, i ta grih poznala,
  vaj da bih živa u propas upala!

Povedoše Suzanu, i za njom hodi muž nje Joakin i sinovi i kćeri i ostali od kuće kako se pristoji u korotu

GOVOR PETI.

Put.

Joakin muž, Cambri prijatelj Joakinov, Suzana,[3] *puk.*

JOAKIN:

Zgar bože pogledaj trud, ki me ognjivi,
  očima ter mi daj kladenac taj živi,

[1] *dubr.* Suzanin. [2] *dubr.* Isti, Suzana i puk. 622 izved'te] *u oba rkp.* izveste. 623 jak] *ak. na strani* ko. 625 tač] *dubr.* sač. 627 *dubr.* triebi. 633 *dubr.* taj. [3] *dubr.* i.

tak da ne pristanu, neg vikom da cvilim
 plačući Suzanu, s kojom se sad dilim;
za što je i razlog željno ju plakati;
 nu se ću ja nebog pri reda skončati,
ter brižan ne ću moć' jadove zbrajati
 ni tuzi vrha doć', ka me će priklati.
Za č mi se primiče trudna smrt nemila,
 koja mi izmiče srdačce ìz tila.
Tim dragi puče moj, tako ti ljubavi,
 kad smrtni nepokoj tužna me pridavi,
i kad me smrtni vaj prem sasma popleše,
 u grob me ukopaj, Suzana gdi leže,
neka š njom počinu; kad se tuj stanimo,
 da ljubav jedinu i mrtvi shranimo;
vaša vlas pokli tač sada nas rastavi,
 neka se daj naš plač pod zemljom ustavi;
a moje suzice, ke ljevam u jadu.
 neka sad prid lice višnjega dopadu,
cviljenje i moj trud prid bogom da tuži,
 gdi mene krivi sud s Suzanom razdruži;
a neka te ljudi u ovomu gradu
 božji sud osudi, ki čine nepravdu.
A to će bog živi s nebesa viditi,
 vaj gdi će sud krivi pravu krv proliti.
Sad puče ljuveni, molim te ja nebog,
 tako te sahrani oda zla višnji bog,
plačna me utješi rad božje ljubavi,
 Suzanom ne preši, neg li se ustavi,
ter joj smrt prostite, o dragi puče moj,
 a mene vodite na smrtni nepokoj.
Za č volim podniti ja nebog smrt priku
 nego li viditi nje lipos i diku,
da ju sud nepravi od stare nevire
 z glavicom rastavi da prava umire.
To li vam ni drago na meni ju mieniti,
 dat' vam ću sve blago što imam na sviti,

639 je] *dubr.* ju. 655 *ak.* cvilenje. 656 *ak. nema* s. 664 se] *dubr.* ju. 668 *dubr.* liepos. 671 ni] *dubr.* nie. na meni ju] *ak.* na me ju, *na strani* na meni ju. 672 *dubr.* dat ću vam.

neka nag ostanu, neka nag ja hodim,
da samo Suzanu od smrti slobodim,
i ove sirote i drage i mile
neka se ukrote, da veće ne cvile
gledajuć majčicu u smrtne nevolje
jaki no ovčicu, kad ju vuk zakolje.

CAMBRI:

Zaman je s plačem trud i zaman svak trudi,
od popov koga sud na ovaku smrt sudi;
još ako ni kriva, stanovit tom budi,
ne može bit' živa, pokli ju sud sudi;
zakone sam si čtio, Joakime brate moj,
i sada što bi ktio, ne more t' biti toj.
A za toj, moj brate, nu tužbu ostavi,
i mi smo svi za te i tvojom ljubavi
smeteni zadosti i plačni ostali
rad tvoje žalosti, koju smo poznali;
nu veće ne jadaj, sam sebe ni mori,
neg hvalu bogu daj, svakoja ki stvori;
er veće toj strili ne može bit' lika
koga smrt rascvili da tuži do vika,
neg li sam bog pravi da milos ne krati,
po svojoj ljubavi Suzanu da t' vrati.

JOAKIN:

Tužan je razgovor, o drazi i mili;
pokli me ovi zbor s Suzanom razdili,
sudite sad sami, tim vas ću pomolit',
mogu li suzami moj obraz ne polit'?
tko li da ustavi cviljenje i moj plač,
pokli me rastavi s Suzanom bridak mač?
Tim gojno postojte, tako vam radosti!
i čemer ne mojte prikladat' k žalosti.

673 nag ja hodim] *ak.* ja nahodim, *na strani* nag hodim. 678 zakolje] *ak. na strani* prikolje. 681 ako ni] *ak. na strani* ako je. 683 *dubr.* štio. 684 *dubr.* htio. 685 *dubr.* za to. 686 tvojom] *ak. na strani i dubr.* tvojoj. 696 *ak. nema* s. 699 *ak.* cvilenje. 700 *ak. nema* s.

Er veća ni tuga nit gora može bit'
neg li vjerna druga na oči izgubit'.
Tim vašoj ljubavi, molim vas ja slatko,
malo se ustavi, ne preš'te sad tako,
da čuje Suzana vaj što ću sad riti,
dušica srčana, rad ke ću umriti.

Obrati se Joakin[1] *k Suzani i govori pun žalosti i pečali.*

O draga Suzano, ljuvena i mila,
vazda me s' ufano i vjerno ljubila;
a ne vim, moj druže krasni i gizdavi,
tko mi ti toj uže na ruke postavi,
koji li jadan luk napeše zlotvori,
da mi te ovi puk bezgrešnu umori,
ter mi te tač vode zli svati na taj pir
užem u povode jaki no divju zvir.
To li se pristoji, uresu gizdavi,
da te sud razdvoji od moje ljubavi,
tiha golubice i draga i mila,
ter si sad sve lice suzami polila,
i plačna ostala, jadovna i ružna,
i taj trud poznala, time li bi dužna?
Kamo tvoj dobri glas, moj cviete izbrani,
i tvoja slavna čas, s poštenjem ku shrani?
Bila si zrcalo svih djevic i žena,
gizdava ma hvalo, a sad si poražena.
Ti tako upade popovom u ruke,
ter pozna sve jade, žalosti i muke;
a ja sad ostaju bez tebe nebavac
u tuzi i vaju ucviljen udovac,
ter moje veselje i moja sva rados
u vječno dreselje stvori se i žalos;

703 gora] *dubr.* veća. nit veća] *ak.* nit gora. 704 negli vjerna druga] *ak. na strani* neg vjerna sviem. 707 *dubr.* rieti. 708 *dubr.* umrieti. [1] *ak.* Joakim. 709 ljuvena] *dubr.* ljuvezna. 711 vim] *ak. na strani* viem. krasni] *ak. na strani* časni. 712 *dubr.* to. ruke] *ak. na strani* grlo. 714 *ak.* bezgrešno, *na strani* bezgrešnu. 716 jaki no] *ak. na strani* kako no. 719 golubice] *ak. na strani* ljubovnice. 722 *ak.* tim. 726 sad] *dubr. i ak.* sad si, *ak. na strani* sad.

a ne vim nikoga da me sad izbavi
od plača ovoga neg božje ljubavi.
A sada podj' z bogom, bog s tobom u družbi!
a ja ću za tobom lje ostat' u tužbi
i cvilit' svaki čas za tvojom ljubavi,
dokli me smrtna vlas pod zemlju postavi.
Za što je i pravo da grozno vik cvilim,
ma časti i slavo, pokli se tač dilim
od tvoje dobrote i drage i mile;
nu ove sirote, za tobom ke cvile,
komu ih ostavljaš, komu će ostati,
pokli se odpravljaš priku smrt prijati?

SUZANA:

Ako me tko dili od tebe dragoga,
nu veće ne cvili, molim te rad boga;
er zaman cvili taj za drugom i muči,
kada ga smrtni vaj od druga razluči;
a za toj gorki plač i žalos ustavi,
nepravda kad nas tač prem sasma rastavi.
Nu moja ni zloba, a bog će viditi,
za ku se podoba da budem umriti.
A ti znaš, moj druže, kako te ja ljubih
i vjerna do duše kako te ja služih.
Nu ako zlotvori hotješe za nehar,
da me puk umori, a ti znaš za ku stvar.
Za to ti ja sade sa svu moć pridaju
sirote tej mlade, ke s tobom ostaju,
i naš dom ostali i našu svu stoku,
sve što smo imali u našem naroku.
Sad z bogom ostani, ostani sad z bogom,
da te bog sahrani i ostali vas tvoj dom.

743—744 *mjesto tieh stihova ima ak. na strani:*

Er s kiem će ostati, komu ih ostavljaš?
priku će smrt prijati, pokli se odpravljaš.

733 *ak. na strani* viem. 745 tko] *ak. na strani* smrt. 755 tako] *ak.* koji *na strani* tako. 756 za ku] *ak. na strani i dubr.* svaku. 757 *dubr.* sada.

Ako se rastaju z glavicom neboga,
duh ti moj pridaju, za mene mol' boga;
a tko mi smrt žudi i s tobom razdili,
da toga bog sudi u vike da cvili.

Srvha drugoga skazanja.

SKAZANJE TRETJE.

GOVOR PRVI.

Polje, pridvorje s pristoljem od suda i zbor puka, prid kojiem je Suzana s vezaniem rukam. [1]

Rabi Izak i rabi Ilijakin sudci stari popovi. Pristupiše oba dva starca k Suzani i poštaviše joj ruke na glavu.

IZAK:

O puče izbrani, uslišaj ti sada
vaj što se Suzani za zlobe priklada.
Er zakon poplesa, er zakon pogrdi,
ki sam bog s nebesa posla i potvrdi,
Jučer je toj bilo u vrtu pri vodi,
kad se nje zlo dilo odkrivši prigodi.
Srećom se prigodi da u vrtu mi bismo,
i ona gdi hodi oba dva vidismo,
i š njom dvi djevice upored šetahu
i drobno cvitice u krila berahu,
ona se ne stavi od naše stražice,
ter na dvor odpravi obe dvi djevice;
polako, polako, a posli zapori
sva vrata tutako od vrta zatvori,
i osta tuj sama bez družbe po sebi
jaki no tko srama ne ima u sebi,
s načinom da bolje zao pos'o opravi.

766 toga] *dubr.* tega. [1] *dubr.* rukami. [2] *dubr. nema* oba dva starca. 767 uslišaj] *ak. na strani* usliši. 776 *dubr.* cvietice. 777 ona] *ak. na strani* a ona. 778 *dubr.* dvie. 779 zapori] *ak.* zatvori, *na strani* zapori. 780 od vrta zatvori] *ak.* i tu ih pritvori, *na strani* od vrta zatvori. 782 jaki no] *ak. na strani* kako sve.

da ispuni sve volje prokletoj ljubavi;
nu stasmo meu nami oba dva misliti
što se tač osami, što može toj biti.
Tim skrovno postasmo u jednom kantunu
i sasma poznasmo nje himbu na punu,
što ćete čuti sad i što se sad pravi,
da njeki bješe mlad pokriven u travi;
Suzana nu poče bez stida i straha,
k njemu se privuče i š njim se pojaha.
Nu nidan tuj od nas, pravo se riet' može,
pakljeni taj poraz trpjeti ne može,
ter oba trčati počesmo u preši,
da se taj uhvati s Suzanom tko grieši;
nu se toj ne steče, Suzana za č k vrati
potikom poteče, ter vrata razlati;
mladac se uhvati, al uze u zli čas
s nami se rvati, i jači bi od nas,
i toj nas smetljište posiono rukami
od sebe otište i umaha prid nami;
za č ne bi kreposti, ter naša mala moć
prokletoj mladosti ne može vrha doć';
i tuj ga niedan nas ne može poznati,
er tiekom u taj čas stani se prid vrati;
a mi se spravismo, ter takoj u preši
tuj ruku stavismo na ovu, ka zgrieši,
da pravi da biljeg i pravo da reče,
prid nami tko u bieg iz vrta uteče;
nu poče tajati prid nami pakljen vaj
i ne ktje kazati tko bješe mladac taj.
A oči toj naše očito vidiše,
kada se sastaše pod dubom da zgriše.
Pokli su u taj blud prid nami upali,
čemu su sad na sud svidoci ostali?

792 pojaha] *ak.* ‚spognjaha‘ *a na strani* ‚izmieša, bržek pojaha.‘ 793 *dubr.* niedan. 796 *ak. nema* s. *dubr.* zgrieši. 797 za č] *ak. na strani* tač. 798 razlati] *ak. na strani* razklati. 799 al uze] *ak.* ma uze, *na strani* ma **nu se**. 801 *dubr.* smetlište. posiono *ak. na strani* povnivo. 803 *dubr.* te. mala *prvi je slog kratak, jer ak. piše* malla. 807 *dubr.* te. 810 tko] *ak. bješe* tko, *pa je popravljeno* tu, *a na strani* tuj. 812 *dubr.* htje. 816 *dubr.* svjedoci.

Tim veće iskati ne mojte nikoga,
ni veće pitati svjedoka drugoga;
za č smo mi kazali sve pravo, što sad rih,
kako su upali prid nami u taj grih.
Tim družbo izbrana, hoće toj sud pravi
da se sad Suzana z dušicom rastavi,
neka se pobije kamenjem neboga,
da se sud ne krije ni zakon od boga.
To li će parci prit', da ovdi sad budu
razlogom i što rit' prid nami na sudu.

GOVOR DRUGI.

Isto mjesto.

Fanuel parac, Suzana i ostali koji gori[1].

FANUEL:

Svaki bi razlog htil i sudi ostali:
kako ste prvi dil od sudac slišali,
učin'te puče moj, gospodo izbrana,
da reče razlog svoj i druga još strana;
za č pravda ni prava sljepački ko sudi,
neg velja zabava od boga i ljudi,
ter bi bil nam prikor s istoka u zapad,
da ovaki slavan zbor ne obsluži pravdu sad.
Za to vas svih molju, dopus'te pravdi toj,
Suzana na volju da reče razlog svoj.

ILIJAKIN *Suzani*:

Razloge tve reci, ubjegni sve muke,
izprid smrti uteci, ako t' ide od ruke.

SUZANA *poziruć k nebu:*

O sunce s istoči, molim se ja tebi,
pravedno svjedoči prid bogom na nebi,
jesam li Suzana na ovi krivi sud
pravedna izdana podnieti smrtni trud;

823—824 *nema dubr.* 826 i što] *dubr.* ištom. [1] *dubr.* i goru rečeni. 827 *ak.* ktil, *na strani* htil. 831 ni] *dubr.* nie. 833—834 *nema dubr.*

mjeseče s zviezdami i ti si svjedočil,
razgovor meu nami od popov ki je bil;
angjelski jošte dvor svidoči pravedno,
kako ću od zlotvor poginut' bezredno,
ter me će hudi čas pravednu oznobit',
s životom moju čas da budem izgubit';
zemlja, lies i kami svjedoče jošte toj
i čemer s suzami i tužni uzdah moj,
da vikom nikadar, na noge odkli stah,
pozlobna taku stvar ni mislih ni poznah.
O bože, ki stvori po rieči svakoja,
nebesa otvori uzmnožna vlas tvoja,
ter pozri i pogledaj po ovoj državi,
s nepravdom ki se vaj od popov objavi;
a je li toj pravo, da me tač obade
i toli krvavo na sudu osvade?
ter ne vim gdi more trpjeti tvoja vlas,
što zlobno govore da splešu moju čas,
i da me rastave s glavicom na sudu,
a lažno sve prave da sam ja u bludu
A sada puče moj i dragi moj zbore,
popi su sami toj što na me govore;
a mene izdaše, pravo je vam riti,
u ruke u vaše, da budem umriti.
Dobrota jedina oto zna u višnjih,
je l' moja krivina al je zloba njih.
Tim poslah vas moj plač s uzdahom ja sade,
iz neba krvav mač na zemlju da pade,
da ti mač krvavi rad moje osvete
zle pope rastavi od glave do pete,
neka se poznava, er sam ja sieh dana
od popov zlih prava na zlu smrt izdana.

843 *ak. nema* s. 845 *dubr.* svjedoči. 848 *ak.* život, moju i čas, *a na str.* životom moju čas. 849 *ak.* lis, *na strani* lies. *ak. na strani* svjedoči. 850 *ak. nema* s. 852 *ak. na strani* pozlobnu. 855 gledaj] *u oba rkp.* pogledaj, *a ak. na strani i* gledaj. 859 *ak. na strani* viem. *dubr.* gdje. 865 vam] *ak.* sada, *na strani* vam. 867 u višnjih] *ak. na strani* višnji njih. 868 je l'] *ak.* je li. moja] *ak. na strani* ma. 874 *dubr.* zlieh.

*

A sami toj znaju od mene što čine,
koji me izdaju, i njih su krivine.

IZAK :

Ne takoj, ne takoj, smrti si dostojna,
lažno si rekla toj jaki no zlotvorna.
Udrite, udrite, za č joj se podobi,
pobite, pobite, sama je u zlobi,

Htijaše[1] *puk pobiti Suzanu, nu tad izide Danio.*

GOVOR TRETI.

Isto mjesto.

Danio, mladac prorok, Nakor jedan od puka, Ezer i Dizon sudci, i ostali kako gori, dvoranin,[2] *glasnik.*

DANIO :

O slavo uzmnožna, kamo je moć tvoja,
kojoj su podložna na svitu svakoja?
Otvori višnji kram, otvori višnji dvor,
I od zgar pozri sam krvavi dogovor,
rad koga Suzana, koju ti satvori,
prava bi izdana da ju puk umori.
Za to sad posilam prida te moj uzdah
i sudce pozivam, kojim je u rukah,
neka tvoj sudi sud, za što će Suzana
podniti smrtni trud bez griha izdana.
Tim, bože, sad viču prid tvoj hip iz glasa,
ter se vas odriču od toga poraza,
ruke ću još umit', ako se sad bude
pravedna krv prolit', himbeno ku sude,
neka prav ostanu, o bože moj pravi,
ako puk Suzanu z glavicom rastavi.

NAKOR:

Tko ti da taku vlas, pravo nam govori,
ter pusti strašan glas k nebesom uzgori?

878 jaki no] *ak. na strani* kako sve. [1] *ak.* ktijaše. [2] *dubr.* i. 881 je] *ak.* se. 882 *dubr.* svietu. 889 tvoj] *dubr.* toj. 890 *dubr.* grieha. 896 *dubr.* *nema* z.

Je li toj od boga? po sebi ali ti
od puka ovoga došal si prositi
glavicu Suzane, da se puk nakani,
da živa ostane i da se sahrani?

DANIO:

Svi li se smamiste? vidil vas višnji bog!
ter pravdu zabiste i zakon i razlog.
Jeste li svi bili smamljeni do čela,
kada ste sudili kćer od Izraela,
razlučit' ne znaje što je crno i bilo,
da kriva ostaje za nidno zlo dilo,
sljepački ter tako ne znavši istine
sudiste opako da pravda pogine?
Da li vi ne znate, ljuveni moj zbore,
ki pisma legate, što pisma govore,
da se mnokrat zgodi do njeke nezgode,
slip slipa kad vodi, da oba zlo hode,
jaki no mamen brav u jamu padaje
jednaga strmoglav. er puta ne znaje?
Na pravdu svak sada opet se probudi,
himbena er svada pravu krv osudi,
da joj se vrati čas, do čieme jes živa,
a znat' će svaki vas da ništo ni kriva.

EZER *sudac glasnikom:*

Učin'te vi posluh od naše od strane,
od puka svaki duh u goju da stane,
ter da se uzmaknu, da bunu ustave,
i u nju ne taknu pod pienu od glave.

GLASNIK *kliče:*

Sudci vam sad prave, kim se sud pristoji,
pod pienu od glave da s mirom svak stoji,

908 nidno] *dubr.* niedno. 914 *dubr.* sliep sliepa. 915 mamen] *ak.* manen, *na strani* smamjen. padaje] *ak. na strani* padaju. 916 jednaga] *ak.* jednoga, *na strani* jednaga. znaje] *ak. na strani* znaju. 917 probudi] *ak.* potrudi, *na strani* probudi. 919 do čieme] *ak.* dokoli, *na strani* do čieme. 920 ni] *dubr.* nie. 922 da stane] *ak. na strani* ostane. 923 ter] *ak. na strani* neg.

i svak se uzmakni, ne vrzi kamena,
i u nju ne takni, čim bude sudjena.

DIZON *sudac:*

Na sud se vratimo, neka se poznavá,
prie neg ju stratimo, ostaje li prava;
to li bude kriva, neka vam je znati,
er se će sad živa z glavicom rastati.

EZER *Danjelu:*

Pokli bog na nebi za ljubav i milos
dopusti sad tebi pravednu tu kripos,
ter se vas puk čudi, budući toli mlad,
tu, koju sud sudi, slobodit' hoćeš sad,
s naredbom od boga tvoj razum poznasmo,
od sudac jednoga mi tebe obrasmo,
na stolu sideći jak ostali sudci
i ovoj držeći zlamenje u ruci,

Posadjiva ga na pristolje i pridava mu šibiku.

po božjoj ljubavi razložno svakomu
da činiš sud pravi u puku ovomu.

DANIO:

Pokoli obraste za sudca vi mene
i meni vlas daste u stvari pravedne,
božje su toj volje i to je božji dar,
da vidi sve polje danaske čudnu stvar.
Tim zbore pomuči, molim te rad boga,
i ova dva razluči po na se svakoga.
Za č hoće toj zakon, i svak će poznati
kako će na pokon sudjeni ostati.

Razlučiše popove i staviše ih po se.

934 *dubr.* krepos. 935 *dubr. nema* puk. 937 *dubr.* poznamo. 939 *dubr.* sjedeći. 944 u stvari] *ak.* od pravde, *na strani* u stvari. 949—950 *nema dubr.*

GOVOR ČETVRTI.

Isto mjesto.

Danio, Izak i ostali kako gori.[1]

DANIO:

Zovite prvoga, ki stoji sam tamo,
oda svih razloga neka ga pitamo.

Dovedoše starca prvoga Izaka, komu govori Danio.[1]

DANIO:

O kunče zlo krivi, od popov svieh ruže,
ne zna li bog živi da si kriv do duše?
Vaj što sad primože tvoj razum i nauk,
krvave ter nože usija u taj puk?
O prisieda glavo, sjevere priludi,
tako li bi pravo da si rug svih ljudi?
kamo ti dobrota, ter tvoj sud oholi
od mnozih sirota pravednu krv proli?
i tvoj sud krvavi tako se nosaše,
za krivce da pravi sudjeni ostaše,
a krivi ki bješe, za mito i ljubav
ti pravdu dobiše, a krivac osta prav.
Sad usni otvori, i ne moj lagati,
neg pravo govori što te ću pitati:
ki bješe dubak toj, u vrtu kad biste,
pod kojiem dva takoj u grihu vidiste?

IZAK:

Dubak je česvina, pod kim se sastaše,
a bog je istina, da ti se ne laže.

DANIO:

Čelo ti sad kaže, jedna pasja lavi,
da jezik tvoj laže po bradi i glavi.

[1] *dubr.* ostali goru rečeni. [2] *dubr.* Izaka starca prvoga, komu Danio govori 953 kunče] *ak. na strani* suče. 962 da] *ak. na strani* tad. 967 *dubr.* bjeste. 968 *dubr.* griehu. 971 čelo ti] *ak.* kleto ti, *na strani* čelo ti.

Pravda je toj znala, koju ti poplesa,
za to je poslala angjela s nebesa,
nad tobom ki stoji, trkši mač krvavi
da te njim razdvoji i u peče rastavi.

Danio dvoranom:

Postav'te vi tamo pod stražu ovoga,
a zov'te ovamo tamnika drugoga.

Povedoše Izaka na stranu,[3] *dovedoše Ilijakina.*

GOVOR PETI.

Isto mjesto.

Danio, Ilijakin i ostali, Cambri jedan od puka.[3]

DANIO:

O Kamovo sjeme, Kananov kopile,
prišlo je jur brieme, da se su odkrile
sve himbe i zlobe i sasma poznale,
od tvoje utrobe koje su postale;
da li te jur lipos od žene primože,
ljuvenu ter kripos trpiti ne može,
neg ju tuj usadi u srce koštravu,
za koju obadi pozlobno krv pravu?
Hitra je lisica, hitro se uvuče,
nu mnokrat stupica nogu joj prituče,
a mnokrat i glavom unutra upade,
od pasa prid lajom kokoši kad krade.
Plješiva tiem glavo, ni kuda lagati,
za to mi rec' pravo što te ću prašati:
ki dubak taj bješe, prid kiem vidiste
zajedno da grieše, u vrtu kad biste?

974 *ak.* ‚angela' *dubr.* ‚andjela'. 975 trkši mač] *ak.* *na strani* mač držeć. [1] *dubr.* a. [2] *dubr.* Danio, Ilijakin, Cambri jedan od puka i ostali. 979 *ak.* Hamovo, *na strani* Kamovo. 980 *dubr.* vrieme. 983 *dubr.* liepos. 984 *dubr.* krepos trpjeti. 987 hitra je lisica] *ak.* hitre lisice, *na strani* hitra je lisica. 988 stupica] *ak.* stupice, *na strani* stupica. 990 lajom] *ak.* lavom, *na strani* lajom. 991 plješiva tiem] *u oba rkp.* plješljiva, *a u dubr.* *na strani* plješiva tiem. ni] *dubr.* nie. 993 taj] *ak.* *na strani* toj. kiem] *ak.* kojiem.

ILIJAKIN:

Pod trišljom su bili, riet' je pravedno,
kad ih smo vidili da grieše zajedno.

DANIO:

Lažu ti sjedine u bradi i glavi,
er prave istine tvoj jezik ne pravi;
za to ćeš poznati stojeći u trudu,
kako t' je lagati prid pravdom na sudu;
er su mnoge duše od puka ovoga
ke cvile i tuže na vaš sud prid boga;
i kćeri ostale u ovomu puku
sve su zlo poznale po vašem nauku
i dilo ljuveno, od mnogo jur dana
koje ste skroveno sijali svih strana;
meu zlobe ostale, što poznah i vidih,
mnoge su upale prid strahom u zli grih;
za č prietnje zle vaše, prišlo je sada rit',
pravednih prognaše pozlobno na oni svit.
Za to bog posla sad a za tvoj krivi sud
da trpiš vični jad i s jadom vični trud.
Er angjel pristupi i s mačem doteče
da tebe razlupi prid pukom u peče.

Obrati se Daniel k nebu:

Čuješ li bože moj, čuješ li zemljo ti?
gdi mogu sad ovoj nebesa trpjeti?
Čuste li vi sada svi, ki ste na ovi zbor,
kako se priklada popovski odgovor?
O pravdo jedina, o višnja ljubavi,
ovo se istina na sudu objavi.
Hvala ti i slava u vike vik bila,
er se sad krv prava ni ovdi prolila.
Rekao si ti, bože, da duša pravedna
poginut' ne može, neg će bit' shranjena.

995 riet je] *u oba rkp. jamačno mjesto* riet' ti je. 996 *dubr.* vidjeli. 1004 *dubr.* zla. 1005 *dubr.* djelo. 1009 sada] *ak. na strani* pravo. 1012 *dubr.* vječni *oba puta.* 1022 *dubr.* nie.

Tim će pri svakoja na svitu poginut'
neg li će rič tvoja u vike priminut'.
I puk je vas vidil i ljudi i žene
da nisi pogubil dušice pravedne,
neg ju ti pomili i ti ju sahrani,
kriocem okrili i od smrti obrani.

Nabuni se puk na popove, ter zavapi

CAMBRI *jedan od puka*:

Što veće čekate? sud je prid očima,
i pravdi ne date da misto ne ima?
Za to svak udari, ter pope pomlat'te,
neka sad psi stari vas kolik dug plate.

DANIO:

O dragi moj puče, puče moj izbrani,
ne buni neg muče i s mirom tuj stani,
do čim se sud pravi i zakon od boga
s načinom zaglavi srid polja ovoga.
Tim čin'te zlotvore od strane od moje
da se sad zatvore, u tminah da stoje;
er se će pisati sada sud vrhu njih,
koji će prijati za zlobu i svoj grih,
neka su spomene dokli je ovi grad
od popov i mene što ćete čuti sad;
neka se pedipše svaki duh na sviti,
ovakoj ki griše da budu umriti.

Povedoše popove u tamnicu.

Svrha tretjega skazanja.

1025 *dubr.* prie — svietu. 1026 *dubr.* rieč. 1028 *dubr.*niesi. 1030 kriocem] *ak.* o krioce, *na strani* kriocem. 1032 i] *ak.* *na strani* a. *dubr.* mjesto. 1037 do čim] *ak.* *na strani* do čiem. 1038 *dubr.* sred. 1039 zlotvore] *ak.* *na strani* te pope. 1040 zatvore] *ak.* *na strani* zaklope. u tminah da stoje] *ak.* *na strani* za dvoja dostoje. 1045 *dubr.* pedepše — svieti. 1046 ovakoj] *ak.* u pakao, *na strani* ovakoj. *dubr.* grieše — umrieti.

SKAZANJĖ ČETVRTO.

GOVOR PRVI.

Polje i prid dvorom pristolje od suda, zbor svega puka.

Danio i ostali sudci, Nakor jedan od puka.

DANIO:

Sad sudci ostali, rec'te mi istinu,
jeste li poznali od popov krivinu?
od pravde od prave je li sud prid vami,
da se sad rastave za svoj grih z glavami?
ali će sada sud zakone pobiti
i popom smrtni trud na volju prostiti?

NAKOR:

Dužni su glavami, za to sad odluči,
da ih puk prid nami z glavicom razluči.

DANIO:

I parci još neka na pravdi govore
što se pravdi čeka, ka se krit' ne more,
ter čujmo i parce, i parci što će rit',
hoće li zle starce kamenjem puk pobit';
za č veće gdi je ljudi i razumnih glava,
bolje se sud sudi, kad se svjet odava.

GOVOR DRUGI.

Isto mjesto.

Batuel parac, koji govori u razlog[1] *od milosrdja, i ostali kako gori.*[2]

BATUEL:

O suče pravedan, komu je dana vlas
od puka ovih dan i s pravdom slavna čas
i razum i nauk, kako se pristoji,

1050 *dubr.* grieh. z glavami] *ak.* suzami, *na strani* z glavami. 1054 *dubr.* *nema* z. 1056 *dubr.* skrit. 1059 gdi je] *ak.* gdi, *na strani* gdi e. [1] *ak. i dubr.* govori razlog, *ak. na strani* u razlog. [2] *dubr.* i goru rečeni

da sudiš ovi puk, prid tobom ki stoji,
i bog ti objavi potajna da vidiš
i tuj te postavi na stolu da sudiš;
od gornjih visina pokli ti bi dano
da pravda jedina shrani se ufano,
spomen' se ti sada što pisma jur prave
da na tli ne spada najmanji lis trave
od božje milosti, svakoja ki sazda
i svojom kriposti gospodi i vlada.
A za toj misli svak rad božje ljubavi:
ako se ljuven gad meu popi objavi,
sve od božje volje moglo bi biti toj
da sa zla na bolje povrate život svoj;
za što bog toj duši sve griehe oprosti,
koja se pak skruši i boli zadosti,
ter suze prolije i cvili po sebi
da svoj grieh omije prid bogom na nebi,
i bog ju ne izgubi, o suće, za grih taj,
neg li ju obljubi i da joj vječni raj.
Za č božja taj kripos po svojoj ljubavi
i pravdu i milos zajedno sastavi,
i š njimi sadruži vični mir i pokoj,
neka svak u duši uživa vični goj.
Nu pravda pedipše, tko z grihom ostaje,
a milos ne lipše, tko svoj grih poznaje.
Tim pravdu sastavi i milos zajedno
rad božje ljubavi, za što je pravedno
da vrata otvoriš od božje milosti,
da krivce ne umoriš, neg li im grih prosti.
Vim da se pristoji, tko zadje u bludu,
da ga mač razdvoji zakonom po sudu.
Nu misli svaki nas, ko je rodjen od žene,

1067 *dubr.* gornjik. 1069 jur prave] *ak.* govore, *na strani* jur prave. 1070 *ak.* s trave, *na strani* trave. 1071 od] *u ak. je bilo* bez, *pa je popravljeno* od, *a na strani* o. sazda] *ak.* sada, *na strani* sazda. 1072 *dubr.* kreposti. 1073 *dubr.* to. 1075 od božje] *ak. na strani* božje od. 1076 *dubr.* prevrate. 1080 omije] *ak.* odmije, *na strani* omije, *dubr.* umije. 1081 *dubr.* grieh. 1083 *dubr.* krepos. 1085 *dubr.* vječni. 1086 *dubr.* vječni. 1087 *dubr.* pedepše — griehom. 1088 *dubr.* grieh. 1092 *dubr.* grieh. 1093 vim] *ak. na strani* viem. 1095 *dubr.* tko.

podsiona što je vlas koštrave ljuvene;
Er blažen ta bi bil, pravo t' se sad pravi,
tko bi sad odolil prokletoj ljubavi;
lagodna za č je put človika i žene,
a šip je taj priljut strelice ljuvene,
a svi smo od puti, a svih je toj silje,
rad koga svak ćuti ljuveno podsilje,
koje se usija u pope u stare,
i tač im dodija da umriti ne mare;
er se tač opiše prokletom ljubavi,
ter sasma zabiše od pravde drum pravi.
Od one prilike ma nu se ti spomeni,
i molbe tolike, o suče počteni,
Mojses kad kleče bogu se moleći
i ovu rič reče pukom se boleći:
o bože milostiv, pun svake radosti,
ako ćeš da sam živ, grih puku oprosti;
to li ne ć' prostit' grih od puka ovoga,
smrsi me na pospih od libarca tvoga.
Tim ako bit' može, čin' suče dragi moj,
da milos primože odluku i sud tvoj.
Pokaraj, oprosti, na smrt ih ti ne daj,
ter pravdu s milosti jednaga izmiešaj;
za što se sad kaju za zlobu i grih svoj
i dužni se daju, o slavni suče moj;
od koli višnji bog, koji je vrhu svih,
ne stavlja na razlog zled ljudi skrušenih,
tiem te ću moliti, o kruno svieh ljudi,
ne moj krv proliti od skrušenieh ljudi;
pomiluj, pomili, poljubi, poljubi,
zagrli, okrili, dvie duše ne izgubi,

1096 podsiona] *ak. na strani* posiona. vlas] *oba rkp.* klas, *dubr. na strani* vlas. 1100 *dubr.* strjelice. 1101 silje] *ak. na strani* želje. 1103 u pope] *dubr.* popove. 1104 *dubr.* umrieti, *ak. na strani* umriet. 1107 ma nu se] *dubr.* nu se ti. 1008 *dubr.* pošteni. 1109 kleče] *oba rkp.* kliče, *a dubr. na strani i* kleče. 1110 *dubr.* rieč. reče] *oba rkp.* riče, *a dubr. na strani i* reče. 1112 grieh. 1113 *dubr.* grieh. 1118 izmiešaj] *dubr.* izmieraj. 1119 *dubr.* grieh. 1125—1126 *u ak. glase i ovako:*

Pomili, pomili zled ljudi skrušenih,
zagrli, zagrli dvi duše, ne izgub' ih.

pokaži smiljenje vrh popov, ki tuže,
i grozno cviljenje, ter shrani dvi duše;
i milos za ljubav, molim te priklono,
jednaga ter sastav', za što je dostojno,
o sudče slavni naš, koga bog proslavi,
da mjesto pravdi daš, a milos ne ostavi,
ter će puk vas poznat' da s' sudac ti pravi,
i hvalu boga dat', ki nam te objavi.

GOVOR TRETI.

Mjesto isto.

Fanuel parac, koji govori u razlog od pravde, i ostali kako od zgara.[1]

FANUEL:

Izabrani suče, šlišaj što govoru,
i ostali puče, ki ste od' na zboru.
Najprie ću boga zvat' iz glasa sa svu moć
da bude milos dat', da mi je reći moć',
da milos tuj steku prid tobom da sade
ja pravo sve reku u razlog od pravde;
a pravdu tko krije, može znat' svaki vas,
da zaman vapije na pomoć božju vlas;
za č bog ga ostavi, i sasma osudi
u živoj žeravi po vas vik da trudi.
Nu puče što čuh sad od parca ovoga,
velmi sam tomu rad i vesel od toga,
toliku da milos na sudu sad ima
da duše na svitlos iz pakla izima.
Za toj se svak čudi, svi ki ste tuj stali,
gdi prid njom svi sudi zaman su ostali,
i zaman posla bog zakone s nebesa,
kad pravda i razlog zaman se poplesa.
A vaj je toj duši, za č pakal dobiva,

1129 za ljubav] *ak. na strani* s ljubavi. 1130 ter sastav] *ak. na strani* sastavi. [1] *dubr.* i goru rečeni. 1135 izabrani] *ak. na strani i dubr.* izbrani. suče] *dubr.* puče. 1136 od'] *ak. na strani* tuj. 1138 reći moć] *ak. na strani* na pomoć. 1140 ja] *ak. na strani* i ja. 1143 za č] *ak. na strani* za č ga. 1144 *dubr.* viek. 1146 toga] *ak.* boga, *na strani* toga. 1148 *dubr.* svjetlos. 1149 stali] *oba rkp.* bili, *a ak. na strani* stali.

ka zakon ne obsluži, neg li ga pokriva.
Nu pokli na volju ta milos hoće sad
popovi da kolju i deru ovi grad,
sva pisma ždežite i dobre zakone
pod noge splešite, neka puk vas tone,
i neka grad ovi u tomu čemeru
suci i popovi vas kolik prožderu,
i neka popovi i suci i glave
pod zakon pod novi božji puk postave.
Nu ako se izgubi s zakonom pravda taj,
svak jamu sam dubi, i živ se ukopaj;
za č da se toj zgodi, svi bismo poznali
da bi svi narodi žalosni ostali,
s rasrdžbom er bi gnjiv višnji bog zgar poslal,
rad koga boležljiv ovi bi puk ostal;
er kad bog svit sazda po svojoj odluci,
bridak nož pravdi da da nosi u ruci,
da sieče i reže i ciepa tutako,
tko zakon popleše i žive opako.
I ti sam znati mož' i ovi zbor ostali,
Mojzesa kada nož toj mnoštvo povali
i u krv postavi i krvi zamete
rad božje ljubavi i božje osvete;
a to bi za nauk, o suče izbrani,
ostali neka puk zakone sahrani.
A sad sam čini sud i kušaj dobro sad,
može li tolik trud trpjeti ovi grad,
u kom je postala pogana koštrava
i sva zla ostala od sudac i glava,
ki pravdu prodaju i sude po mitu,
obranit' ne haju pravu krv prolitu;
a dobro toj znaju crne udovice,
ke plačne ostaju željeći hranice;
djevice i žene još su toj poznale,

1155 *dubr.* taj. 1157 ždežite] *ak.* šdežite, *na strani* sdežite, *dubr.* sdežite. 1163 *ak.* *nema* s. 1164 svak] *ak.* ter, *na strani* svak. 1166 da bi svi] *ak.* *na strani* da sviet i. 1167 *ak.* rasrbom. 1168 *ak.* *na strani* bolježniv. 1169 *dubr.* sviet. 1175 krv postavi] *ak.* krvi ostavi, *na strani* krv postavi.

ke su poražene od sudac ostale;
i sirote plačne i one toj poznaju,
ke gole i lačne od otac ostaju;
i ovi puk ostali svidočit' može vas;
tim pravdu požali, osveti tvoju vlas.
Za č pravda ni prava ni će bit' božji red,
da u puku krvava ostane taka zled.
Tim pravdu požali i pravdu osveti,
ter pope povali za njih grieh prokleti,
neka tvoj krvav mač učini sud pravi,
zlim popom sve u plač veselje da stavi.
Za č se njim podoba, pravo je sad riti,
za mnoštvo od zloba da budu umriti;
i ona ista smrt neka ih zadavi,
kojom su ktili strt' bezrednom ljubavi
Suzani počten glas, da ju smrt povali,
kako zna tvoja vlas i ovi puk ostali,
za što su ostali i dužni i krivi,
da oba popali s nebesa plam živi.

DANIO:

Pade pravda prava s razlogom na sudu
od popov vrh glava, umriti da budu.

GOVOR ČETVRTI.

Isto mjesto.

Danio, Suzana i ostali kako odazgara[1].

Dovedoše Suzanu prid sudce.

DANIO:

O sestro Suzano i draga i mila,
vim da si ufano ti boga molila;
za to te božja vlas od sudac obrani
i tvoju slavnu čas prid pukom sahrani;

1188 *dubr.* koje. 1191 *dubr.* svjedočit. 1193 bit] *ak. na strani* toj. 1199 *dubr.* rieti. 1200 *dubr.* umrieti. 1202 *dubr.* htjeli. 1203 *dubr.* pošten. 1208 *dubr.* umrieti. [1] *dubr.* od zgara. 1210 vim] *ak. na strani* viem. 1212 slavnu] *ak. na strani* slavno.

i za to ti sade jakino sve prava
  prid sudom ne pade u nokti od lava.
Tim bogu hvalu daj, kako se pristoji,
  er mi te smrtni vaj tužnu ne posvoji,
a puk je vidil vas da se sad ne krati
  na sudu moja vlas, da ti čas povrati.

SUZANA:

Hvalu ću dat' bogu i tvojoj ljubavi,
  koji me nebogu od smrti izbavi;
i dokli na sviti živa sam neboga,
  vazda ću moliti za tebe ja boga;
za što je i pravo da te bog sahrani,
  od sudac svih glavo, i oda zla obrani.

Pokloni se Suzana i otide.

GOVOR PETI.

Isto mjesto.

Danio, pisac, dvorani i ostali ko gori[1].

Danio naredi piscu da piše osudu.

DANIO:

Na slavu i na čas onoga sve budi,
  ki ima taku vlas, vas saj svit da sudi,
kojega dan i noć od časa do časa
  vapije na pomoć ovi puk iz glasa.
Na dvadesti dana mjeseca travnoga
  meni bi vlas dana vrh puka ovoga,
po božjoj ljubavi šibiku držeći,
  da činim sud pravi na stolu sideći;
a za to ja Danil po božjoj oblasti
  pokli sam na sto sil da sudim u časti,
hotil je bog živi i pravda njegova,

1213 jakino] *ak. na strani* kakono. 1214 pado] *ak. na strani* upade. nokti] *ak. na strani* nokte. 1217 sad] *ak.* puk, *na strani* sad. [1] *dubr.* ostali goru rečeni. 1226 *dubr.* svieh. 1229 dana] *dubr.* danas. 1230 vlas dana] *bilo je tako i u dubr.*, *pa je popravljeno* dana vlas. 1231 *dubr.* sjedeći.

da nadjoh sud krivi od zlobnih popova,
ki htjehu pobiti pravednu Suzanu
i od nje proliti pravu krv izdanu;
po našem zakonu sudjeni tim jesu,
da istu smrt onu oba dva podnesu;
za č zakon taj s nebes poslal je bog pravi,
da stari Moizes puku ga objavi,
da se puk njim vlada u strahu stojeći
i da ga nikada ne vrže za pleći.
Na smrt se tim sude, ne može drugo bit'
neg da ih vas bude kamenjem puk pobit'.

Danio dvoranom:

Uzmite vi sada dvorani konope,
rukami na zada ter vež'te te pope,
i sad ih ovamo doved'te svezane,
neka im pridamo razlog od Suzane.

Podjoše dvorani, obukoše pope u vrećine, svezaše im ruke na zada, dovedoše prid Danjela.

GOVOR ŠESTI.

Isto mjesto.[1]

Danio, pisac, rabi Izak i rabi Ilijakin krivci, sudci ostali i zbor svega puka.[2]

Danio naredi piscu da proglasi osudu, kako u prednjemu govoru, iza toga[3] ***starcem***[4] ***koji kleče govori.***

DANIO:

O starci bradati, zlogrive sjedine,
ni kamo lagati, ne tajte istine;
pokli toj hotješe nesreće sve hude,
ki vaše odkriše himbene sve sude,
za to mi ne laž'te, er ni kud lagati,

1236 *dubr.* zlobnieh. 1237 htjehu] ***dubr.*** htiahu, ***ak.*** ktiahu, ***ak. na strani*** htjehu. 1240 onu] ***ak. i dubr.*** ovu, ***ak. na strani*** onu. 1243 strahu] *dubr.* njemu. [1] *nema dubr.* [2] ***dubr.*** *samo* Danio, pisac, Izak i Ilijakin. [3] ***dubr.*** tega. ***u dubr.*** starcom. 1253 hotješe] ***ak. na strani*** ne htješe.

neg zlobu tu kaž'te, ku nie tajati,
u griehu u tomu jeste li vi bili,
po sudu ovomu što vam su sad štili?

IZAK:

Naša je vaj zloba, pravo je vam riti,
rad ke se podoba objema umriti,
Zo to čin' pravi sud i pravdu ne potaj,
er nam je smrtni trud podnesti za grieh taj.

ILIJAKIN:

Hotil je bog živi, koji nas satvori,
da nas sud okrivi i da nas pomori;
za što smo podobni zlom smrti umriti
za ta grieh pozlobni, ki nas će proždriti.
Tim sudi kako znaš po pravoj odluci,
er za grih za taj naš smrti smo u ruci.

DANIO:

Tako li se kleste na viru i boga,
kada vlas uzeste vrh puka ovoga,
da ćete obslužit' zakon i statute
i pravdu sadružit' i od pravde sve pute?
a sad se nadjoste u himbi i bludu
i dalek zadjoste od pravde na sudu,
zlogrivaste kune, za to se priprav'te,
pritile bokune ter sada probav'te,
koje ste žderali bez muke i truda,
i niste gledali ni pravde ni suda,
ni duše ni boga, negli se sklopiste
od puka ovoga tere krv popiste,
i pjenez pobraste meu sobom dileći
i nage prognaste sirote cvileći.
To znaju kantuni, gdi ste se verali,

1258 *dubr.* štili. 1262 *ak. na strani* poduieti. 1264 okrivi] *u oba rkp.* ‚okgnivi', *u ak. na strani* ‚oghgnivi'. 1266 *dubr.* taj. pozlobni] *u ak. bilo je* prokleti, *pa je izbrisano, a na strani stoji* pozlobni. 1269 *dubr.* vjeru. 1270 *ak. na strani* vazeste. 1275 *ak.* zlogrive ste, *a na strani* zlogrivaste. 1278 *dubr.* a nieste. 1281 *dubr.* dielèći.

*

gdi su se kapuni u sapur žderali
i razlike ptice, što može perje dat',
navlaš jarebice, kim nie broja znat',
a kamo škrpine i trigle grbave,
debele murine i druge podstave,
a navlaš cipoli i fazi pritili,
koje ste na poli s čafranom žutili,
zubatci, ovrate i dari ostali,
sve ste to bez plate po mitu papali,
i razliko vince, zajedno kad biste,
u dobre zdravice stumbice ter piste;
a sirote plačne, koje vas poznaše,
i žedne i lačne radi vas ostaše.
Meu druge još stvari od vas sam ja poznal,
i karte i cari bješe vam za posal.
I takoj isprazni bludom se smamiste,
obiesni i lazni ter boga zabiste.
Za to bog odluči i njegov sud sami
da vas sad razluči ovi puk glavami.

Danio[1] *dade biljeg šibikom da pope onudje povedu gdi se imaju pobit'.*

DANIO:

Svi ruke dvignite, o dragi puče moj,
ter pope pobite, er zakon hoće toj;
pak na toj poljani vrz'te ih na stranu,
da nisu kopani, neg da tač ostanu,
neka im telesa tuj muhe raspljuju
i da im sva mesa vranovi raskljuju.

Svrha prikazanja Suzane čiste.[2]

1287 *dubr.* triglje. 1289 *dubr.* pretili. 1292 papali] *ak. na strani* popali. 1299 *dubr.* s bludom. [1] *dubr.* Daniel. 1305 vrz'te *oba rkp.* vrste. 1306 *dubr.* niesu. [2] *dubr. samo* svrha, *a ak. još dodaje* složena po D. Mavru Vetrani Čavčiću, opatu melitenskomu.

HEKUBA.

dubr. Rukopis male braće u Dubrovniku 309 (57).
od. a. Rukopis slovenske biblioteke u Odesi 2.
od. b. Rukopis carskoga universiteta u Odesi 87.
od. c. Rukopis carskoga universiteta u Odesi 89.

Imena onieh koji govore u tragediji.[1]

Sjen Polidora.[2]

Hekuba, kraljica od Troje.

Kor od[3] žena trojanskieh.

Poliksena,[4] kći Hekubina.

Ulise.[5]

Taltibio, sluga Agamenona.[6]

Sluga Hekubina.[7]

Polinesto, kralj od Tracije.[8]

Agamenon,[9] kralj od Mičene.[10]

Semikor.[11]

[1] *od. b.* imena koja ulaze u tragjediju. [2] *od. b.* Polidorov, sin Ekube kraljice. [3] *od. a. b. c. nema* od. [4] *u tom imenu rukopisi imaju* x, *koje u njima može biti* š, *a od. b. ima i* sc. [5] *od. b.* ban gr(č)ki. [6] *od. a.* Agamemnonova. *u od. b. nije zapisan.* [7] *od. b.* Hekube. [8] *dubr. a.* Tratie. [9] *od. a.* Agamemnon. [10] *rkpp.* ‚Micene'. [11] *u od. b. nije zapisan.*

AT PRVI.

SJEN POLIDORA:

Iz strašne tej sjeni, gdi je taj vječna noć,
veselja gdi jaoh ni, gdi plač svu ima moć,
iz pakla, gdi s mukom ne ufav milosti
duše — jaoh — živu tom vječnome gorkosti,
gdi smeta ognjen mrak, od plača tej strane
na slatki došao zrak svitlosti sunčane,
svitlosti, ka toli mila jes umrliem
na zemlji, ka doli slatka je hrana svim,
došao duh, tužna sjen mrtva Polidora
jes, tri dni ki ubjen tuj leži kraj mora,
jedihni sin, štapak Hekube kraljice,
razgovor sam sladak u nje sve tužice,
došao prieku smrt da skažem svim na svit,
koja me hotje strt' mladjahna prem u cvit;
kažem se vam sada, neka ste svjedok vi
od suza i jada, smrti me i krvi,
pod suncem umrlim zrcalo neka jes
i vječni nauk svim prihuda moja čes,
tko godi milostiv začuvši, more bit',
mu tužbu i moj gnjev, hoće mi haran bit',
staviti ter bude u pisma svitla taj
me tužbe prihude, da je moj vječni vaj,
da žive tužba ma, da nigda jaoh ne mre,

Mjesto at prvi *u od. a. i c. stoji* prolog; *dubr. i starom rukom i po njoj novom* at prvi, *a iza toga novom rukom* govor prvi; *od. b.* at prvi. šena prva. *od. b.* sjen Polidorov. 2 *od. b.* gdje plač. 5 *od. a. c.* ognjem. plača] *od. b.* pakla. 6 *od. a. b. c.* svjetlosti. 7 *od. a. b. c.* svjetlosti. *od. a. b. c.* umrlim. 8 *od. b.* sviem. 9 *od. b.* tužan. 11 *od. a. b. c.* jedini. 14 *od. b.* sviet. 16 *od. b.* cviet. 17 *od. b.* umrliem. 18 *od. b.* sviem. 19 začuvši] *od. c.* da čuvši. 20 *od. a. b. c.* gniv. 21 *od. a. b. c.* svietla. 22 *od. c. nema* prihude.

da mojim suzama tko godi suze otre,
pokli smrt ne u vrieme hotje me uzeti,
da tužno me ime vik slove na sviti.
I da vam sve znat' jes, gdi smo sad, mjesto ovoj,
prid kim je Kersones, kićeno polje toj,
perivoj Tracije, ovdi kralj zli vlada,
Polinestor, ki je uzmnožan kralj sada,
kraljuje taj ljudi, oružna s kim je vlas,
junačtva kih svudi visoki slove glas,
kralj grabeć, kralj lakom, krvnik bez milosti
potlači zlobom tom cvit moje mladosti.
Svjedok će vječni bit' u vrieme svakoje
mjesto ovo svim na svit od krvi od moje.
Ovdi moj krvnik sliep oči će žuditi,
ovdi sve u jedan hip zlobe će platiti,
ovdi će dva braca za tudj grih smrt primit',
dva sinka za zla oca pravi će ovdi umrit'.
Ma pokle s milosti svaki od vas gorki jad
i plač me mladosti suzami sliša sad,
budem vam ja kazat' da vaša dobrota
tuj svrhu bude znat' mojega života.
Otac moj veliki od Troje kralj sioni,
istočne strane ki u dobre vlada dni,
strašiv se česti zle, umrle ka tira,
i ljucke stvari sve na pokon satira,
i znajuć pod nebi da vječno ništa ni,
taj njekad čestit bi, sad je od svih najtužni,
u misal upade, da Troju i svoje
visoke tej zgrade Grci kad ne osvoje,
od gradov obstupi er svaka zla priete,
nesreća taj skupi u jedno sve štete,

24 *od. b.* ko. 25 *od. a. c.* u nevrime, *od. b.* ne u brieme. *od. b.* hoće. 26 *od. b.* viek. *od. a. b.* svieti. 27 *od. b.* mjest'. 28 *od. b.* pri kim je Kerones. 29 *dubr.* ‚Tratie', *od. c.* ‚Tracie'. 30 *od. b.* Polinesto. *od. b.* uzmozan. 31 *od. c.* oružena. s kim] *od. b.* kiem. 32 *od. a. c.* junaštva. *od. b.* svuda. 35 *od. b.* brieme. 36 mjesto] *od. b.* mjes'. 37 *od. b.* slip. 39 *od. b.* ovdje. *od. b.* brata. *od. b.* grieh. 40 *od. b.* sina. 41 *od. a. b. c.* pokli. *od. b.* *nema* od. 42 suzami] *od b.* s grozami. 43 *od. b.* skazat'. 44 mojega] *od. b.* od moga. 49 ništa] *od. b.* ništor. 50 *od. b.* svieh. 53 *od. a. b. c.* odstupi. 54 taj] *od. b.* tuj.

malahna iz Troje ter mene on posla,
malahan da boje ne gledam ni taj zla,
sahranjen da stoju daleče od rati,
mlade dni u goju da budem trajati;
Polinesta zloga u krilo poslan bih
a kraljestva svoga u ljepši grad od svih;
želeći otac moj shranit' me u miru,
prida me jaoh takoj nevjernu na viru,
život moj krvniku s imanjem pridan bi,
pri zlatu veliku vjeru i čas ki zabi;
i ako me odpravi suzama ćako moj,
ne s manjom ljubavi primi me prijatelj svoj;
Prijama uzdanje Polines hvaljaše,
prid kim već imanje neg vjera mogaše.
Ja bih sin najmladji od sinov Prijamovih,
rod draži i sladji svim ćaćkom oda svih,
kada me odpravi i skrovno činjaše
jak ćako moj pravi, koji me ljubljaše,
velik dio blaga i zlata da meni
i kamenja draga, procjene komu ni,
neka krv svitla taj od kralja Prijama
od druga na svit saj potrebe ne ima,
i ako huda čes, s uredbom tome ka
zgar vlada od nebes na zemlji sva ljucka,
ktil bi se obrnut' u rasap od Troje
i u gork plač svrnut' blaženstvo sve svoje,
sinovom nesrećnim u tuzi da je doć'
i kćercam tužnim tim gdi godi na pomoć,
Prijamu i ako bi oči zla smrt pokril,
utočište da bi nesrećnoj kući bil,

55 *nema od. b. toga stiha.* 56 malahan] *od. b.* mladjahan. 59 *od. b.* Polinesto. 60 a] *od. b.* od. *od. b.* *nema* svih. 62 *od. c.* nevirnu. *od. a. b.* vjeru. 65 i ako] *od. b.* tako. *od. a. b.* suzami. *od. a. c.* ćajko, *od. b.* ćaćko. 68 *od. b.* kiem. *od. b.* bjeh. *od. c.* sinova. *od. b. c.* Prijamovieh. 70 *od. b.* sladji i draži, *od. b.* sviem. *dubr.* ćačkom, *od. a. c.* ćajkom. *od. b.* svieh. 71 *od. c.* kad. 72 *od. a. c.* ćajko, *od. b.* ćaćko. *od. c.* ljubjaše. 93 velik] *od. b.* veličak. 75 *od. b.* svietla. 77 ako] *od. b.* tako. 79 *od. a. c.* htil. 81 *od. a. c.* sinovim. *od. b.* nesrećniem. 82 *od. b.* *nema* i. *od. b.* tužniem. 83 bi oči] *od. b.* *grieškom* bu iči. *od. b.* smrt zla. *od. b.* pokri.

nie sumnit', i jes to, prem je moj ćako mnil,
od shrane u mjesto da me je postavil,
neprijatelj, od Troje ki mire rvaše,
desnice gdi svoje prostriet' ne mogaše,
kako sve toga, ki oružja nositi
ne mogah ni jaki bjeh s kieme boj biti,
u naše velike potrjebe općene
od krvi kad rieke teciehu crvene,
i naše čim vojske na nogah stojahu
i stvari trojanske viteški branjahu
i ogąnj čim sioni ne bješe spražió
naš slavni grad oni, ki je ures svietu bio,
i do čim živ bješe Ektor brat slavni moj
i vrh svih slovieše junačtvom razum svoj,
ovi mi kazaše kralj krvnik ljubav svu,
koja se mogaše u svomu kraljestvu,
a ja mlad vjerovah, pod krilom njegovim
kako sin mirno spah, kako sin življah š njim;
u goju i takoj u miru stojeći
provodjah život moj, mu mlados gojeći
veseljem, ljubavi i dobrom svakieme
kako gilj gizdavi prolitja u vrieme,
ki blazni tih vitar a sunce kripi toj
a rosa goji zgar na zemlji gdi plodnoj;
nu Ektor kad pade, ki bješe kruna svim,
i Troja i zgrade padoše slavne š njim,
i dokli vrloga Piro sin Akila
ubi oca moga i svitla i mila
u krvi njegova taj lica ocrni
i svetih bogova svetilište ockvrni,
taj prijatelj ljubav, ku kaza mi himben vas,
obrnu u gorku nemilos u taj čas;

85 *od. b.* toj. *od. a. c.* ćajko, *od. b.* ćaćko. 86 shrane] *dubr.* hrane, *pa popravljeno* shrane, *od. a. c.* hrane. 89 ki] *od. b.* k. 90 *od. a. b. c.* bih. 91 *od. a. c.* potribe, *od. b.* potrebe. 92 *od. a. c.* rike tecijahu. 95 *od. c.* bijaše. 97 *od. b.* do čiem. *od. c.* bijaše. 98 i vrh svih] *od. b.* svrh svieh ki. *od. a.* svieh. *od. c.* junaštvom, *od. b.* s junačtvom. 101 *od. b.* njegoviem. 103 i] *od. b.* ter. u miru] *od. b.* i mirnu. 106 *od. b.* proljetja. *od. b.* brieme. 107 *od. b.* vjetar. *od. b.* kriepi. 108 gdi] *od. b.* di. 110 dokli] *od. b.* odkli. 114 svetih] *od. b.* a višnjih. *od. b.* svetilišta.

od ćaka ljubav taj, koja me varaše,
stvori se u gork vaj, er zlato ljubljaše,
grlo ovo priklati, da svaki duh trne,
desnicu ne krati, toj zlato da zgrne;
i tako gizdavi cvit moje mladosti
životom rastavi bez nijedne milosti;
ktje krvi mojome od zlata upiti
tuj žedju, kojome krvnik će sloviti;
i da ga ne more ubojstvom tko tvorit',
vrže me u more, svoj zlotvor mneći skrit';
nu sinje more toj i sjemo i tamo
noseći tielo ovoj treti dan ovamo
vrže me u ovi kraj, gdi velik ni mali
od drazieh nie taj — joh — da mene požali,
vrh mene kosice da skube rukami,
krvavo me lice da plače suzami.
da mi grob pripravi i na moj rusi vlas
da vjenčac postavi cvileći u vas glas,
da čini plačem tim svak da me žaluje,
celovom pokonim da me pak daruje,
vidiv me izbjena, pun mora gdi ležim
srjed žala studena, vukovom obrok zlim.
I tri dni jesu da ja takoj ležeći
nespravno ovuda mučim se hodeći
svitlosti na ovoj, ku život zove svit,
pridragu a sve toj za majku mu vidit';
i ona pritužna tri dni su er dodje
u ovi kraj sužna, a carstvo svoje odje,
i dobra svakoja u dobro jur vrieme
užival jes svoja sviem rodom svojime,

117 od ćaka] *od. a.c.* od ćajka, *od.b.* njegova. 118 *od.a.* ljubjaše. 119 ovo] *od.b.* ovoj. 121 *od.b.* takoj. *od. b.* cviet. 123 *od. a. c.* htje. 124 tuj] *od. a.* taj. krvnik će] *od. b.* krvju kće. *od. b.* slovjeti. 125 *od. b.* ko. 126 svoj zlotvor mneći] *od.b.* zlotvor moj kteći ne. 130 *od.b.* *nema* joh. 131 *dubr.* da skube kosice. 132 da plače] *od. b.* polieva. 133 ne moj] *dubr.*, *od. c.* naj, *od. a.* na *bez* moj. 136 *od. b.* pokonjim. 138 *od. a.b.* sred. *od. c.* vukovim. 139 *od. b.* tako. 140 *od.b.* ovudaj. 141 *od.b.* svjetlosti. *od. b.* sviet. 142 *od. b.* vidjet'. 144 *od. b.* sužnja. 145 *od. a. c.* vrime, *od. b.* brieme. 146 svoja] *od. b.* koja. *od. b.* svojieme.

a Grci oholi, er velja njih sila
toj Troji odoli, ka je strah svim bila,
ne dobro još siti tej krvi od naših,
kom hoće počtiti viteze slavne njih,
Akile nemili žedan je krvi tom,
svu vojsku sad sili da ne ide na svoj dom
pri neg se omasti krvi Poliksene
njegov grob i časti tom svoj duh spomene.
Govori on takoj: o Grci gdi je nam čas?
ukazav vojsci svoj strašivi svoj obraz;
hoće ga tim smirit' i od me sestrice
svetilište učinit' prisvitle djevice,
a hoće i sila uredbe zgara toj
da smrtna jaoh strila srdačce mine njoj.
I takoj taj sužna majka će viditi
smrt sada pritužna od svoje dvoje djeti,
nad kim će suze trt', nad kim će smrt zlu klet',
pri reda ka htje strt' tuj mlados i uzet'.
K moru ću poć' opet, er će doć' na more
djevojka vode uzet', neka me nać' more,
u ruke da bih doć' majke me kraljice
i prispjet' da bih moć' na smrt me sestrice.
More bit' ovi dan to mi da dobra kob,
budem ja ukopan sestricom u jedan grob,
jeda se time vaj utješi vječni moj
i plačna duša ovaj tuj nadje ki pokoj.
Ma ovo starice majke me pritužne,
njekada kraljice, sad sluge i sužnje,
eto gre od zgora već mrtva neg živa
svietloga šatora Agamenonova;

149 još] *od. c. nema, od. b.* jaoh. tej] *od. a. c.* ter. *od. b.* našieh. 150 *od. a. c.* poštili. 151 žedan je] *od. b.* žedjaje. *od. a. c.* krvim. 153 *od. b.* prie. 154 i] *od. b.* u. 155 *od. b.* govore. gdi] *od. b.* di. nam] *od. b.* moja. 156 ukažav] *od b.* u krv. svoj obraz] *od. b.* taj obraz. 157 i od me] *od. b.* od moje. 158 *od. b.* posvetilište. *od. b.* prisvietle. 160 *od. a. c.* srdašce. 161 taj] *od. b.* tuj. *od. b.* sužnja. *od. b.* vidjeti. 162 *od. c.* diti. 163 *od. b.* kiem *oba puta.* 164 *od. b.* prie. htje] *od. b.* će. *od. b.* tu. 168 *od. b.* prispit'. 170 *od. a. c.* s sestricom. 171 time] *od. b.* tiem. 173 ma] *od. a.* nu. 174 *od. a. b. c.* sužne. 175 *dubr. od. a. c.* od zgara. 176 *od. a. c.* Agamemnonova.

misli ju zle more, odkle umrih er svak dan
vas ranjen prie zore kažem se njoj u san;
izišla oto je, poću se od nje skrit',
od sjeni er moje strašiv se hoće umrit'.
Tko je tvrd kami taj, da suze jaoh ne tre,
u starost gdi ovaj kraljica sužna gre?
O majko od tužnih tužna si majka i ti,
tužnija oda svih ke živu na sviti,
da li dodje u strane, gdi ćeš smrt mrtva zvat',
nelieknje tve rane gdi će vik plač vridjat',
životom pritužnim u robstvu gdi ćeš bit'
zrcalo tužno svim, ke tuže na saj svit?
tva slava visoka gdi se je stanila,
od svega istoka kraljica ka s' bila?
toliko uzvišenu gledah te njekada,
toliko sniženu gledam te jaoh sada;
blažena blažene mogaše učinit',
bez nijedne sad scjene gleda te sada svit;
u robstvu eto sad sva ti je zla patit'
u staros tvoju, kad počinut' razlog bi t';
tobom u veselju sviećaše carski dvor,
sad u tvom dreselju ne imaš razgovor.
Jeda ki zavidi od višnjih na mir tvoj
i odzgar navidi tvu slavu i pokoj?
tere se ne krati da tvoje veselje
i slavu obrati u gorko dreselje,
i kako vrh inih zvaše se čestita,
zrcalo tužno svih da si sad od svita?

177 *od. b.* umrieh. 179 izišla] *od. b.* iziće. 180 *od. a.* strašivu 183 *od. b.* tužnieh. si majka] *od. b.* ti s' majko. 184 oda svih] *od. b.* od svieh. *od. b.* svieti. 185 mrtva zvat'] *od. b.* gluhu znat'. 186 *od. b.* neliekne. *od. b.* plač viek vriedjat'.. 187 *od. c.* pritužniem. 188 *od. b.* sviem. 189 stanila] *od. b.* stavila. 191 toliko] *od. b.* koliku. *od. b.* gledam. *od. b.* i njekada. 192 jaoh] *od. b.* ja. 193 blažene] *od. b.* blažena. 194 scjene] *od. b.* ‚scene'. sada] *od. b.* tužnu. 195 eto] *od. b.* oto. 197 sviećaše] *od. b.* captieše. 199 *od. b.* višnjieh. 203 kako] *od. b.* tako. *od. c.* inieh. zvaše] *od. b.* skaže. 204 *od. b.* tužna. *od. b.* svieta. 204 *iza toga stiha ima od. a. c.* at prvi, *a dubr. novijom rukom* govor drugi, *i sva tri* Hekuba, kor žena trojanskieh.

HEKUBA:

U vrieme dobro toj o verne me sluge,
u tuzi sad mojoj nesrećne me druge!
rec'te mi, što ću ja u tugah tolicih?
evo sam tužnija od žena tužnih svih.
Ali ću podnieti, što nie moć' uteći,
i rane trpjeti bez lieka mučeći?
ali ću vrlu zvat' uredbu od nebes,
i plačna proklinat' prihudu moju čes?
ali ću nemile zgar zvizde vapiti,
umrlim ke dile dobro i zlo na sviti,
koje su stavile nemilo vajmeh tač
sve moći i sile za dat' mi veći plač?
na smrti zavidim, kih je satrla,
a žive navidim, er sam ja umrla,
umrla u tugah, živa ukopana,
u plaču i suzah robinja svezana,
Reć'te mi, ali plač meni je vaš odgovor?
da li su tuge tač tugama razgovor?
suze se pristoje tim i sve žalosti,
u mukah ki stoje, ne ufaju radosti.

KOR:

Plač plaču nie lik, prislavna kraljice,
plačem bit' ne će vik manje tve tužice.

HEKUBA:

Ne mojte, molim vas, kraljicom zvat' mene,
toj ime i taj čas nie za me tužnu, ne.

KOR:

Jak oblak vrh gore suncu uzet' kriposti
tač robstvo ne more kralju uzet' svitlosti.

205 *od. b.* brieme. *od. b.* vjerne. 206 *od. b.* nestrjećne. 207 tolicih] *od. b.* velicieh. 208 *od. b.* tuznieh svieh. 213 *od. b.* zviezde. 214 *od. b.* umrliem. *od. b.* diele. *od. b.* svieti. 217 kih] *od. b.* kojieh. 220 suzah] *od. b.* u tugah. 222 *od. b.* tugami. 223 *od. b.* tiem. 224 ufaju] *dubr. i od. a. c.* ufam, *može biti da bi trebalo čitati* ufav. 225 lik] *od. b.* lieka. prislavna] *od. b.* prisvietla. 226 *od. b.* viek. 228 tužnu] *od. b.* tužna. 229 *od. b.* kreposti. 230 *od. b.* svjetlosti.

HEKUBA:

Bolestan tko je taj, da čini u tuzi
gorki vaj da ni vaj i da jaoh ne suzi?
a od srca nepokoj sužom se odlaga,
suza i vaj smrtni moj hrana je ma draga.

KOR:

Ostavi plač i vaj, tužici odoli,
tužba je zaman taj, višnjega zgar moli,
da višnji sahrani rodjenje ostalo
i smrti ubrani, koje ti je ostalo,
ki more nepokoj boljezni odnieti
i tebe i rod tvoj u dobro shraniti.

HEBUKA:

Da pomoz'te, pomozite,
u tužici slatke druge,
da ne padem, uzdržite,
teška staros i zle tuge
u jedno me su obujmile.
Držite mi ruku, drage,
što skazaste danci duzi,
nie u tuzi nie snage,
štapak ovi jeda u tuzi
bude pomoć draga meni.
Teško tielo već nositi
jaoh ne more tužni duh moj,
a trieba je pospješiti,
trieba je izit' na dvor tužnoj,
da se istužu, malo odahnem.
Š njim me more smrtni trudi
noć mi brani slatki pokoj,
strah mi prieti zlo od svudi,

231 *od. b. nema* u. 232 ni] *od. b.* nie. 233 *od. b. nema* a. 235 *od. b.* tužice. 236 *od. b.* da t' višnji. 240 *od. b.* u dobru. 245 *taj je stih u dubr. dodan drugom rukom, a nema ga od. a. b. c.* 246 *od. b.* ruke. 247 skazaste] *od. b.* čekaste. duzi] *od. b.* u tuzi. 248 tuzi] *od. b.* tužnoj. 254 na dvor] *od. b.* na dor. tužnoj *nema od. b.* 255 *od. b.* i malo. 256 š njim me] *od. b.* sinje. trudi] *u rkpp.* hudi.

jaoh odahnut' starici ovoj
ni dan ni noć nie dano.
Čestit, čestit i pričestit,
komu sreća taj se zgodi,
da dni bez zla svrši u cvit,
ali da umre kom se rodi,
pokli za plač radjamo se.
Oče višnji, koji dila
zgara vidiš naša svaka,
zle doseza tvoja strila,
brani dobre tva moć jaka,
i tva pravda svud dohita;
ako srčba silna tvoja
ište sada pedepsati
zla činjenja koja moja,
ne moj za me da prav pati,
prosti oče krvi mojoj.
Ustavi oče srčbu, ustavi,
shrani rod moj dragi i mili;
dosta smrti, dosta krvi;
na tužnu se majku smili,
i čes moja ovdi stani.

KOR:

Ja bih rekla, već strašiti
nie se tebi hude česti,
nebo i svit er su siti
tvoje tuge i bolesti,
a s tobom je Poliksena,
ka je štapak tebi u staros
i razgovor tuzi tvojoj,
ke dobrota i ke lipos
ufa s tobom i dostoji
bolji život uživati.

262 *od. c.* tkomu. 264 ali] *od. b.* ili. 266 *od. b.* djela. 268 doseza] *od. a. c.* dohita. *od. b.* striela. 270 svud] *od. b.* sud. 271 *od. b. c.* ‚srgba'. 276 *od. b.* ustav'. *od. b. c.* ‚srgbu'. 283 *od. b.* sviet. 284 bolesti] *od. b.* žalosti. 288 *od. b.* liepos. 290 bolji] *od. b.* bolje.

HEKUBA:

Ini uzrok da nie meni
o Kasandri sad misliti,
Polidoru i Polikseni,
samo majka od njih biti,
gdje bez brige ja sam tužna;
ma sni hudi i nemili,
ki m' priete, tužnu mene
jesu toli pristrašili,
da od straha lipsa, vene
ova majka i umire.

KOR:

Spovjedj nam što je toj, ako ti trudno ni,
da li i san u plač tvoj slatki ti mir brani?

HEKUBA:

Ne bjeh plačna spala svu noć,
tihi sanak takoj k zori
dodje tužni za dat' pomoć,
plačne oči me zatvori,
ke se ni u san ne utješaju;
prikaza se moj primili
vas izranjen sinak meni,
komu sjaše obraz bili,
lasnuo bješe gilj rumeni,
snig mu bili ličce bješe;
i tako oni, ki se boli,
nače s plačem govoriti:
sad pod suncem vjere doli
medju ljudmi ni na sviti,
tvoj je umro Polidoro;

291 nie] *od. b.* ni. 293 *dubr. i od. a. c.* Polidora. 294 samo] *od. b.* sama. 296 ma] *od. a.* nu. 297 *od. b.* ki mi. *od. b.* tužno meni. 299 lipsa] *od. b.* lipša. 300 *od. b.* ovaj. 301 *od. b.* spovjed. 304 zori *u rkpp. stoji tako da valja čitati* cori. 305 tužni] *od. b.* ,tusciu'. 307 ni *nema od. b.* 311 lasnuo] *dubr. i od. a. c.* hasnuo, *od. b.* gasnuo. 312 *od. b.* snieg. bili] *od. b.* bliedo. *od. a. c.* lišce, *od. b.* lice. 313 tako] *od. b.* kako. 316 *od. b.* medju nami nie na svietu.

i ki s tobom sad govori,
duh je njegov i ne pita
drugo nego pravdu od zgori,
ka zločince svud dohita.
I toj rekši takoj istaja.

KOR:

Ništa nie dobar san taj;
ktje nam drugi spovidjeti.

HEKUBA:

Paka zaspav sanak veći:
doteče mi u skut mlada
košutica biela, mneći
da je utekla tužna tada
od medvjeda, ki ju tiri,
i hteći ju ubraniti
od tej zviri vele hude,
ka režeći smrt joj prieti,
skrih je u krilo, jeda bude
u mom krilu njojzi hrana;
nu bi zaman, er nemila
izdri zvir taj bez milosti
košuticu meni iz krila;
tad u strahu i žalosti
izbečiv se mene ostavi;
odnese je u lug gusti
i razdri ju u sto kusi
krvavima tima usti,
od žalosti da svak suzi,
a srce se me raspade.
I čime se ja uputih
za it' tužna ne znaj kamo,
vidjeh on čas i oćutih

322 *dubr. od. c.* rehši. *u dubr. može biti i* takor. istaja] *od. b.* istraja. 323 taj] *od. b.* ti. 324 *od. a. c.* htjej. 325 *od. b.* zaspah. 327 biela] *od. b.* biedna. 329 *od. b.* ki je tjera. 331 vele] *dubr.* ‚vale' *može biti mjesto* vrle. 332 *može biti da bi trebalo čitati* smrti joj. 335 *od. b.* jer. 336 *od b.* izdrie zvier. 338 tad] *od. b.* i. *od. b.* i u žalosti. 341 *od. b.* razdrie. ju] *od. b.* je. 342 *od. b.* krvaviema tiema. 344 *od. c. nema* se. 345 *od. b.* člieme, *od. a.* čiem. 346 *od. b.* ne znam. 347 *od. b.* oćutjeh.

iz slipoga z groba tamo
duh gdje izide silna Akila,
ki u platu svitlih dila
činjaše se da dar pita
djevičicu lica bila,
i da bješe, ke se hita,
kćerca moja Poliksena.
Kroz toj ne ću viku pristat'
u sve ino me tuženje
zgar višnjega molit' i zvat'
hudih sana da zlamenje
tužnih od nas dalek svrne.

KOR:

Stavi ufanje u onoga
ki svih brani zla svakoga.

HEBUKA:

O ki zgara svit vladate
vlasti vječnom i kriposti
i očima k nam gledate
i od pravde i od milosti,
pogledajte na ovu tužbu.
Ako molbe od nevoljnieh
prid vami se rit' dostoje,
srca vaša ako tužnih
dosezaju tužbe koje,
čujte molbe ovej tužne.
Pokli dobra od svakoga
sasma jesam tužna pala,
i ufanje, lik od toga,

348 *dubr.* i slipoga, *od. b.* iz liepoga. z *nema od. b.* 349 *od. b.* siln'. 350 svitlih] *od. b.* slavnieh. *od. b.* djela. 352 djevičicu] *od. b.* djevojčicu. *od. b.* biela. 355 viku] *od. b.* viek. *od. b.* pristati. 357 *od. b.* zgara. *od. b. nema* i. 358 *od. b.* hudieh. sana] *od. b.* sanak. 359 *od. b.* tužniem. 360 *od. b.* stav'. 361 *od. b.* svieh. 362 *od. b.* zgar sviet. 363 vječnom] *od. b.* vriednom. *od. b.* kreposti. 364 *od. b.* gledajte. 366 *dubr.* pogledate. tužbu] *od. b.* tužnu. 367 *od. b.* moljbe. *od. a. c.* nevoljnih. 369 *od. b.* o(d) tužnieh. 371 *od. b.* moljbe. *od. c.* ove. 374 *od. b.* liek.

smrt je samo meni ostala,
sahranite sinka moga,
ki ostaje kući paloj
sam jedino uzdvignutje,
sam ostaje kući carskoj
ime, život, sjeme i bitje
i kraljestva uzdržanje.
Vaše molbe milostive
višnjem k ocu vi svrnite,
oca stvorca umolite
da mi i kćerca draga žive,
kćerca u tuzi moj razgovor.
Noći, ka si slatki pokoj
svim, ki bil dan s trudom vode,
ka zatvaraš zle nezgode
u zabitje drago u toj,
molim, kako pod tvom sjeni
sve počiva i sve muči,
čini da me strah ne muči,
čas počinut' dopus' meni.
Eto ako tuge moje
gdi dadu mi sanak vidit',
da ne budu mene strašit'
tej prikaze strašne tvoje.
Dosta da sam bili danak
bez pokoja i bez mira,
a koli me san snemira
dalek oči mojih sanak.
Posvećena zemljo mila,
majko od sana dobrih i zlih,
od prikaza uzrok strašnih
kada san spe teška tiela,
ako je istina, tamnim krili

375 samo meni] *od. b.* meni sasma. 378 *od. b.* uzdignutje. 379 kući] *od. b.* tkući. 381 *od. b.* kraljevstva. uzdržanje] *od. b.* uzdignutje. 382 *od. b.* moljbe. 383 *od. b.* k višnjem ocu. 387 ka si] *od. b.* koji. 388 *od. b.* sviem. 396 *od. b.* vidjet'. 398 prikaze strašne] *od. b.* pristrašne sjeni. 399 *od. b.* bioli, *od. c.* bil. 401 me] *od. b.* mi e, *tada bi bilo i* s nemira. 402 *od. a. b. c.* mojieh. 404 *od. b.* zlieh. 405 *od. b.* strašnieh. 407 *od. b.* i(z) stana tamnieh krili.

da prikaze kažeš svima,
er te dio svak nas ima,
čin' da je laživ san nemili,
i da malo počinuti
dopuste mi strašne sjeni,
umoli se plačni meni,
čas da pokoj srce oćuti.
Sve mi tužni srce dava
noviem plačem plakat' da imam,
od tuga se nova sprava
na me spravlja, kojim se otimam,
a zlo stiže koga tjera.
Da je Eleno gdi moj blizu,
ki mi otajna odkrivaše,
da mi spovie zli sni ki su
ki mi odahnut' jaoh ne daše
ni čas pokoj očutiti!
Ali da je meni moći
gdi Kasandri kćerci dragoj,
proročanstva s kom su moći,
spoviditi moj nepokoj
i nakazne noćne sjeni!

KOR:

U san nie vjerovati,
er kad pamet naša javi
koju žalos srcem pati,
u san žalos taj se objavi;
duša što boji, speći sve sni.

HEKUBA:

Ne bi laživ san meni oni
ki Pariša rodiv ja snih,
ki mi u kuću oganj doni;

408 *od. b.* sviema. 413 *od. a. c.* plačnoj. 415 *od. a. b. c.* tužnoj. 416 noviem] *od. b.* oviem. 418 *od. a.* spravja. 419 *od. a. c.* tkoga. *od. a. c.* tira. 427 *od. a. c.* kojom. *dubr. ni od. a. c. nema* su. 428 *od. b.* spovidjeti. 429 *dubr. i od. a. c.* nakaznih moćnih. 434 boji] *od. b.* bdi. speći] *dubr. od. a. c.* sneći. 436 *od. a. c.* Parida. *od. b.* snjeh.

što snih, javi zlo sve vidih,
vidjeh u prah Troju iti.
Ma odovud vidim gdi gre
jednu od starih mojih sluga,
kako s oči suze da tre;
bog će dati, vrh svih tuga
na me gore da ne padu.

SLUGA:

Tebi tiekom jesam došla,
tva služica stara njekad,
i šatore kradom ošla
tega, komu sužna joh sad
služim hudom mojom česti.
O Ekuba, ne nosim ti
razgovora slatku pomoć,
utješila čim bi plač ti,
ma t' glas nosim, s manje nie moć',
vas od plača i od tuge.

HEKUBA:

Sto je to? tužna ja! što li će jaoh toj bit'?
nesrjećo zla moja dokle me ć' progonit'?

SLUGA:

Odlučiše, o kraljice,
zlu odluku i nemilu
grčke vojske poglavice:
tvoju kćercu dragu milu
Poliksenu da ubiju;
jaoh! nje krv da proliju
na grob veli silna Akila,

438 *od. b.* snjeh — sve zlo vidjeh. 439 *od. a. c.* vidih. 441 *od.b.* jedna od starieh mojieh. 442 *od. b.* očiju. 443 *od. b.* svieh. 444 *iza toga stiha dubr. novijom rukom* Govor 3. Sluga, Hekuba, kor žena trojanskieh. 445 *dubr. i od. a. c.* a tebi. jesam] *od. b.* ja sam. 447 kradom] *dubr. i od. a. c.* gradom. 448 sužna] *od. a. c.* tužna, *od. b.* sužnja. *od. a. b. c.* jaoh. 450 *od. b. c.* Hekuba. 453 ma] *od. a. c.* nu. s manje] *od. a. c.* znanje, *tako se može čitati i u dubr.* 455 to] *od. b.* toj. toj] *od. b.* to. 456 zla] *od. b.* jaoh. 463 veli *od. b.* velmi. *od. b.* siln'.

hudu žedju da upiju;
krvi duša taj nemila
tome žedja, tome smagne.

HEKUBA:

Bije me od srca oni zli strah,
i noć i dan nješto, sužna!
ki u prseh vajmeh imah,
satvori se u bilj, tužna,
zbi se što jaoh strah slućaše.

KOR:

Držite ju da ne pade,
pomozite, o sestrice,
duh se iz tiela tužni krade,
stvorio se pepeo lice,
kad nesrećni ovi ču glas.

HEKUBA:

Toliko mi odahnuti
dajte, uzdasi tužni moji,
da je od ove meni čuti
što jaoh more biti ovoj,
što jaoh kolje sada mene.

SLUGA:

Mnim, kraljice, čula da si
kako Akile ognjen u obraz,
kad se spravljat' vojsku upazi,
sva ustavi drieva taj čas,
vrh groba se u oružju ukaza
strašnim glasom vapijući:
kud bježite Grci takoj,
razlog časti ne budući

464 *od. b.* hudju žedju da mi upiju. 465 *nema od. b.* 466 tome] *od. b.* toj me *oba puta.* žedja] *od. a.* žedni. 468 nješto] *od. b.* majka. *od. b.* sužnja. 469 *od. a. b. c.* prsieh. 470 *od.* zatvori. bilj] *od. b.* zbilj. 471 slućaše] *od. b.* slušaše. 476 *dubr. i od. a. nema* ovi. ču] *od. a.* začu. 483 ognjen] *dubr. i od. a. c.* oganj. 484 *od. a. c.* spravjat'. 485 *od. b.* u taj čas. 486 u oružju] *od. b.* oružan 487 *od. b.* strašniem.

i vridnosti dali mojoj?
za čas vašu a ja umrih.
Tuj ti u vojsci velja sila
udri u rieči, razloženja
meu svim staše svak čas veća,
tuj razlici svjeti i htienja
činjahu se sa svih strana.
Ne zaman se ustaviše,
bi besjeda njih odluke,
tresku' i smeću ugasiše,
svak sta gledat' svezav ruke
gdi će silna vojska obrnut'.
Bjehu jedni, ki veljahu
da se Akilu da živina;
mnozi druzi ne htijahu
da djevica taj jedina
ne zgriešivši takoj umre.
Agamemnon od te bješe
kralj ljubovnik kćerce tvoje,
toj more bit' on željaše
cić Kasandre drage svoje,
ljubav koje toli scieni.
A dva brata, kih Atena
sazda, ob jednom svi težahu,
er ni razlog, jedna žena
— od Kasandre rit' htijahu —
da primože kopje Akila.
Na dvie strane stahu, koji
razlog htienja njih branjahu,
jedni u pomoć kćerci tvojoj,
za Akila druzi stahu,
još svak sebi primagaše,
čim izide slatkorjeki

490 *od. b.* vriednosti. 491 *od. b.* umrieh. 493 *od. c.* i razloženja. 494 *od. b.* medju sviem. 495 *od. b.* ktienja. 496 *od. b.* činjaše. *od. b.* svieh. 497 ne] *od. b.* na. 498 *dubr. i od. a. c.* odluka. 501 *od. a.* obrnuo. 504 *od. b.* ktijahu. 507 *od. b.* Agamenon. te] *od. b.* tej. 510 *od. a. b. c.* cieč. 512 kih] *od. b.* tih. 513 sazda] *od. b.* vazda. 514 ni] *od. b.* nie. 515 *od. b.* riet' ktijahu. 518 *od. b.* ktienja. 522 *od b.* čiem. *od. b.* slatkoj rieki.

hitri Ulise, dragi puku,
ki u sladak način njeki
rieči svrnu u odluku
od dvie jednu silnu vojsku,
govoreći: razlog nie
vrjednijemu od nas takoj,
za čas našu pao ki je,
za ugodit' ženi jednoj,
živinu mu sužnu branit';
ni da može doli riti,
što razlogom reć' bi mogao,
koji k mrtviem bude siti:
bez časti je Akile ostao,
već neharstvo vriednos plaća.
Ulise će doći kroz toj
sada, sada, za iz krila
izdriet' majci slatki rod svoj,
što si, majko, odhranila
za razgovor u tvu staros.
Za to hodi i ne krzmaj,
zovi pomoć višnjih od zgor,
svetilišta obid' sva taj
pod najsvitlji kralju šator,
prida nj padi umiljena;
pitaj milos, plači i moli
i na zemlji i na nebi,
jeda ti se takoj umoli,
krvi kćerce tve da ne bi
grob polili silna Akila.

HEKUBA:

Tko mi će suze dat' u tuge tolike
da budem jaoh plakat' ne pristav sve vike?

524 u sladak] *dubr. i od. a. c.* vladati. 530 *od. c.* jedinoj. 533 *od. c.* s razlogom. 534 *dubr. i od. a. c.* s mrtvim. 536 vriednos] *dubr.* vridon, *od. a. c.* vridom. 537 *od. a. c.* doć. 541 tvu] *od. b.* tu. 542 to] *od. b.* toj. krzmaj *u dubr. i od. b. može se čitati i* krsmaj, *od. a. c.* krzmaj. 543 *od. b.* višnjieh. *dubr. i od. b.* od zgar. 545 *dubr.* ‚najsvitgli', *od. b.* nasvjetli. 546 prida nj padi] *od.b.* tere prida nj. umiljena] *od.a.c.* podnižena. 547 *dubr.* pita. *dubr. b. nema* i. 549 takoj] *od. b.* tko. 552 *od. b.* suza. 553 *od. b.* vieke.

er suze ke ronim jaoh nisu zadosti
  tugama mojizim ni mojoj gorkosti.
Kiem glasom upiti na hudu moju čes,
  koja se ne siti na nijednu mu boles?
Jesu li nemile u srcu komu kad
  tuge se sve zbile, jak meni tužnoj sad?
i muke tolike pate li sudjeni
  u paklu, kolike ja patim u meni?
tko da mi pomoć da? gdje da se utečem?
  od koga jaoh sada ku milos da stečem?
sirota ostala od sinov prisvitlih,
  u tuge sve pala od dobar tolicih,
vidjela u staros jaoh majka tužna ova
  krv i smrt i žalos od peset sinova,
i smrt zlu vidjela ćaka njih a moga
  gospodina mila, kralja trojanskoga,
koji me ostavi da plačem ovakoj
  i da se ne ustavi do smrti zli plač moj.
Komu jaoh da stupaj nemoćni obrnem?
  komu li gorki vaj starica da svrnem?
koji glas, smrtni glas, dodje jaoh sad meni?
  glas, s koga jedan čas živiti meni ni.
Meni je umriti, i dosle li živih
  da budem viditi smrt tužna mojih svih?
Smrt meni, za me smrt, blažena, blažena,
  da me jaoh hotje strt' u dobra vremena!
stupaju stupi moj, nemoćno, ako i kad,
  ponesi tielo ovoj u ova vrata sad.

KOR:

O kraljice plačna tužna!
  bi kraljica, sad si sužna,

554 *od. b.* niesu jaoh. 555 mojizim] *od. b.* mojiem. ni] *od. b.* i. mojoj] *dubr. i od. c.* mojom. 556 moju] *od. b.* budem. 557 ne siti] *od. b.* nasiti. 560 *od. b.* pati. 561 ja patim] *od. b.* ćutim ja. 562 *od. b.* gdi. 564 *dubr.* prisvitlik, *od. b.* prisvietlieh. 565 *od. b.* tolicieh. 566 u] *od. b.* pod. *od. b.* tužna majka. 568 *od. a. c.* ćajka, *od. b.* ćaćka. 571 *dubr.* ostavi. 572—3 *nema od. a. c. a u dubr. je dodano novijom rukom.* 576 *od. b.* umrieti. dosle] *od. b.* dosla. *od. b.* živjeh. 577 *od. b.* vidjeti. *od. b.* tužnu. *od. b.* svieh. 678 za me *od. b.* sama. 579 *od. b.* hoće — bremena. 581 vrata] *od. c.* vrat.

koliko bi t' bolje umriti
tužni sada neg živiti.

HEKUBA:

Kćerce, kćerce tužna moja,
kćerce majke od svih tuga,
s plačem ide majka tvoja,
koj u tuzi jaoh nie druga.
Izid', izid', da te vidju
od sunačca ma svitlosti,
k tebi tužna majka idju
da t' naviestim sve gorkosti,
da t' naviestim glas, ki slove
vrh života tvoga sada,
glas, ki na smrt mene zove,
tebe na krv, kćerce mlada.

POLIKSENA:

Majko moja draga, mila
majko, u tuzi utješenje,
što si takoj pobliedjela?
što l' je tvoje toj cviljenje?
Iznenadke što li takoj
jak ptičica s gore mlada
činiš trepteć da ovakoj
k tebi letim tužna sada?

HEKUBA:

Vajmeh kćerce, kćerce vajmeh!

POLIKSENA:

Da li vajmeh poče u toj
u zlamenje tužno? ne htjeh
da počinješ majko takoj.

584 *od. b.* umrieti. 585 *od. b.* tužnoj. *od. b.* živjeti. 586 moja] *od. b.* majka. 587 majke] *od. b.* majci. *od. b.* svieh. 589 koj] *od. b.* kojoj. *od. b.* *nema* jaoh. 591 *od. c.* sunašca. ma] *od. c.* na. *od. a. b. c.* svjetlosti. 597 *od. c.* kćerca. *Iza toga stiha ima dubr. novijom rukom:* Govor četvrti. Poliksena i Hekuba. 600 *od. a. b. c.* probliedila. 601 tvoje] *od. b.* takoj. *od. a. c.* cvilenje. 603 gore] *od. b.* grane. 606 *u od. b. glasi:* vajmeh oh kćerce, vajmeh. 607 u toj] *od. b.* takoj. 608 tužno] *od. b.* u toj. *od. b.* ktjeh. 609 *od. c.* počineš.

HEKUBA:

Životu se kćerce tvomu
tva pritužna majka boji.

POLIKSENA:

Odkri tugu srcu momu,
a bez tuge i ne stoji.
Ti uzdasi što će rieti?
sva od straha tužna venem.

HEKUBA:

Tužna ti si kćerce i ti,
tva tužnija majka u svem.

POLIKSENA:

Što je majko? kaži meni,
majko, moja sva radosti.

HEKUBA:

Grci hudi i kameni
puni zlobe i vrlosti
odlučiše tuj nemilu
zlu odluku, kćerce mlada,
tvojom krvi da Akilu
žedju upiju mrtvu sada.
Živ te iska, sad te ište
mrtvu, kćerce, srce moje,
hoće da posvetilište
njemu učine krvi od tvoje.

POLIKSENA:

O nesrjećo zlobna huda,
da li svak čas nosiš takoj
tuge, gorkos, suze od svuda
plačnoj, tužnoj kući našoj?
kad li se ćeš nasititi

612 *od. b.* tuge. 613 stoji] *od. b.* stojim ti. 618 što je] *od. b.* za toj. 628—673 *nema od. b.* 630 *od. a. c.* nesrećo. 634 *od. c.* *nema* se.

svitle krvi, suza groznih
i da takoj već cviliti
jaoh ne budeš plačnih, tužnih?

HEKUBA:

Takoj hoće žive biti,
kćerce, dušo srca moga,
za mrtvima pogoditi,
a na pomoć ni zvat' koga.

POLIKSENA:

Jaoh bolesna i ti s' tužna
majko od plača, majko od tuge,
majko od svih zala sužna,
majko, u tuzi koj nie druge.
Ki pakljeni duh nemili
srčan, pun zla i jadovit
dodje u staros da te ucvili
i čini ti plačem slovit',
i čini ti da tva gorkos
ogleda je svim tužnima,
i bolesna da tva staros
razgovor je tugam svima?
Srce mi se sve raspada,
er ne mogu majko biti
tebi u staros druga sada,
tebe u staros poslužiti.
Videći te gdi ostaješ
jaoh sirota tužna toli,
bez pristanka suze gdi treš,
to me kolje, to me boli;
i videći majci tužnoj
gdi iz krila hoće ugrabit'
svoje hranjenje, slatki rod svoj,
to je smrt ma, netom ću umrit'.
er bo smrt nie smrt, neg je svrha

645 koj] *dubr.* ko. 657 poslužiti] *dubr. i od. a.* poslušati. 666 er bo] *dubr.* ego.

od svih zala i žalosti;
smrt dohodi sama vrha
plaču, suzam i gorkosti.
Kako tihu košuticu
iz skuta će majko uzeti
bez milosti tvu djevicu,
dragu kćercu Grci kleti.
Joh da li ćeš, majko moja,
nedostojnu smrt vidjeti
tvoje kćerce tužne? koja
cić toga će dvaš umriti.
Toj će mene tužnu umorit',
ne smrt prika vajmeh sada,
smrt će mene zla slobodit',
ti ćeš ostat' puna jada;
smrt će biti lik žudjeni,
u nevoljah ki svak pita,
tužni meni, tužni meni
od svih tuga sega svita.

673 *dubr.* ćercu. 674 joh] *od. a. b. c.* jaoh. ćeš] *od. b.* će. 675 *od. a. c.* viditi. 676 tvoje] *od. b.* svoje. 677 *od. u. b. c.* cieć. *od. b.* umrieti. 678 *od. b.* to. 679 *od. b.* prieka. 683 ki] *od. b.* koji. 684 *od. b.* tužnoj meni, sužni meni. 685 *od. b.* svieh. *od. a. b. c.* segaj. *od. b.* svieta. *Iza toga stiha ima od. b.* Svrha od prvoga ata; *od. c.* svrha od ata prvoga; *a iza toga ima od. b.* intra media satiri govore:

Je li ovoj ona vila
slavna toli od istoka,
ke je sva čas vriedna bila
sviem kraljicam od istoka,
ka planine pohodjaše
u tolikoj časti i slavi,
oko sebe okupljaše
gor(s)ke vile po dubravi?
Mi satiri vodjahomo
u veselju svud gorome
liepe tance tuj prid njome,
diliti se od nje ne umiahomo.
Eto sada gdi vidimo
u veselju tuj od svieta,
dje čes huda ne dohita,
kako da ne procvilimo?

Ako pjesni naše kada
razgovor ste tužniem bile
i radosti, skup'te sada
za ovu tužnu razgovorit'
a veselje nam jedino.
Kako slavu svieta sega
brieme dava, brieme krati,
kako svrha jes od svega,
i nie dolu ni u što ufati,
sve je doli brjemenito.

Hekuba:

Čemu je taj radost, ke ko se izbavi,
gorku mu svu žalos u srce đostavi?
Zaman je tuj plakati i hudu čes zvati,
gdi ne mož' lika dat', a brieme sve krati.

AT DRUGI.

KOR:

Evo ide Ulise, vidim ga s prešom it';
Ekuba, spravi se, nov ti će glas donit'.

ULISE:

Mnim da znaš, o ženo, i da si čula toj
što je odlučeno u vojsci u našoj;
ma t' budem i ja sad, da čuješ bolje, rit'
i navlaš toga rad hotio sam k tebi prit'.
Grčka je vojska sva danas odlučila
da umre taj kći tva na grobu Akila,
da posvetilište od nje se učini,
Akile taj ište od nas dar jedini.
Ktjeli su da sam ja od groba nie družba,
djevici svakoja da je čas i služba,
i od posvetilišta Piro će glava bit',
vriedna će ruka ta živinu tuj ubit'.
Sad za što se pristoji, ti dobro mož' znati,
a dobro t' ne stoji s jačiem se rvati;
i naša znaš sila koliku ima vlas:
eto je slomila trojansku oholas,
s koje si upala u tuge svakoje,
robinja ostala pokonje dni tvoje.
Mudros je razum svoj na brieme ukazat'
i sred zla znati toj, potreba što je znat'.

dubr. počinje drugi at, *iza toga dubr. novijom rukom* Govor prvi. Kor, Ulise, Hekuba, Poliksena. *od. a.* at drugi. *od. b.* drugi at. šena prva. *dubr.* kor govori. 686 *od. b.* vidimo. 687 *od. c.* Hekuba. *od. b.* novi. *od. b.* doniet. 690 sad] *od. b.* kazat'. *od. b.* riet. 692 *dubr. i od. a.* do danas. 693 *od. b.* ta. 696 *od. a. c.* htjeli, *od. b.* kćeli. od] *od. b.* do. 698 *od. b. nema* i. 700 *od. b. nema* sad. 702 i] *od. b.* jer. 703 slomila] *od. b.* satrla. 705 pokonje] *od. b.* pokojne. 706 mudros] *od. b.* mudra. 707 *od. b.* srjed.

HEKUBA:

Dodje jaoh zla tuga, koje se bojah ja,
u srce iz kruga peči me zla zmija.
Jaoh da li još ovoj dočekah u staros
i prodljih život moj za vidit' svu žalos,
zlo vrh zla za gledat' sim plačnim očima
a svrhu ne ufat' nevoljam mojima?
Čemu oganj i zla smrt s Trojome u jedno
ne hotje mene strt', neg sada neredno
čini mi živiti, čini mi svakoje
žalosti vidjeti pokonje dni moje?
U Troji, u Troji bješe mi liepo umrit'
i tuj mi se dostoji ostavit', tužni, svit.
Jaoh ako za žalos robinje i sužne
mogu gdi ku milos izdvorit' pritužne,
dopusti, dopusti, sužni ovoj ne brani
da dvi rieči izusti, mili banu izbrani,
malu stvar da samo ja tebe uprašam,
a svitlos da tvoja odgovor da mi sam.

ULISE:

Govori; ne udi, ako malo i pocknim,
milos ti taj budi, ne štetim posao tim.

HEKUBA:

Znaš li, kad uhoda ti dodje u Troju,
Elena i onda kad odkri var tvoju?

ULISE:

Znam i toj u zabit ne mogu staviti,
istinu i za rit', imah sreću iziti.

711 *od. b.* vidjet'. 712 sim] *od. b.* svim. 715 *od. b.* hoće. 716 mi] *od. b.* me *oba puta.* 717 *od. c.* žalos viditi. *od. b.* pokojne. 718 *od. a.* lipo. *od. b.* umriet'. 719 *od. b. nema* i. *od. c.* tu. 720 *od. b.* sužnje. 721 *od. b.* gdje. *od. b.* izdorit'. 723 *od. b.* dvie. 724 *od. b.* tebe ja da samo. 725 *od. b.* svjetlos. sam] *dubr. i od. a. c.* sad. 728 *dubr. ni od. a. c. nema* li. 729 *od. b.* Helena. 730 *od. b.* to. 731 i] *od. b.* a. *od. b.* riet'. *od. b.* srjeću.

HEKUBA:

I znaš li, u dvor moj kada te vodiše
a s tebe krvav znoj od straha idjaše?

ULISE:

Pri zlu se nahodjah ne malu onada,
tko ne bi imao strah, mramor bi bio tada.

HEKUBA:

Prida me pade ti, na zemlji i takoj
poče me moliti da t' prostim život tvoj.

ULISE:

Sve je to istina, i ja se hvalim tim,
tva milos jedina uzrok je da živim.

HEKUBA:

Prostih ti život, pak poslah te domome.

ULISE:

Ovoga sunca zrak naziram tobome.

HEKUBA:

Što mi si govorio, Ulise, onda, kad
u rukah mojih si bio, spomen' se malo sad.

ULISE:

Riečmi sam najsladjim, koje sam mogao,
i molbam lipim svim i himbam nastojo,
iskao sa svu moć, da bi mi zdravo izit',
da bi mi glavu moć' od smrti slobodit'.

HEKUBA:

Pokli ne ć' drugo rit', odgovor i ta jes,
ne misliš haran bit' meni u mu sad boles,

732 *od. b.* dor. *od. b.* vodjaše. 733 *dubr. i od. b.* ,igiasce', *od. a.* ,idjasce'. 736 *od. b.* zèmlju. 738 *od. b.* toj. 740 *od. c.* prosti — posla. 742 si] *dubr.* se. 743 *od. b.* u rukah si mojieh. *od. c.* spomeni se. 744 *od. b.* riečim. *od. b.* najsladjiem. *od. b. c.* kojiem. 745 *od. b.* liepiem sviem. *od. b.* nastojao. 746 *od. b.* iska sam sa su moć. 748 *od. b.* riet. 749 *od. b.* ne misliš li.

ne misliš pomoć dat', koju ja dah tebi,
neg tebe budem zvat' vrhu svih pod nebi
neharna, ki plaćaš dobro zlim, i koji
za život smrt vraćaš, što t' veomi zlo stoji.
Svi koji ištete s mnoštvom se ugodit'.
veomi se kažete nespravni na saj svit;
prijatelatelj se zabude, na stranu podje har,
od mnoštva gdi bude čas i ki slavan dar.
Sad poznam u tuzi er nehar svit vlada,
i tužnu, ki suzi, milosti ni sada.
Ja ne znam ki razlog nemili hoće toj,
žive mrtvim na grob da bijete takoj,
i krvi ljuckome da duše ištete
napajat' vrućome, a mislit' ne ćete
er gorka nemilos višnjega ne budi
na ljubav i milos, neg zlobe da sudi.
Sad moju djevicu ka vaša kletva ktje
da kako krvnicu hoćete zaklat' je?
Niesu li volovi za posvetilišta,
za koja ljudi svi zvirenja biju ta?
ali ište Akile osvetu i zove
pravdu cić nemile tej smrti njegove,
ova ma djevica što mu je skrivila?
njemu je krvnica Elena nemila:
Elena potegnu Akila u Troju
i mnozih još stegnu, da umru u boju;
Elenu ubite, Akile prosi toj,
djevici prostite ovojzi pravednoj.
Ako li ljepote ištete, pri vaših
liposti sve su te, nie toga u naših:
Elena dobiva sve ine liposti
i licem odsieva od sunca svitlosti;

750 *od. b.* ku dah ja. 751 *od. b.* svieh. 752 ki] *dubr. od. a. c.* ti. 753 *od. c. nema* t'. *od. a. c.* veoma. 755 *od. b.* neispravni. 758 *od. b.* sviet. 759 ni] *od. b.* nie. 760 ja] *od. b.* i. 761 *od. b.* mrtviem. *od. b. nema* da bijete takoj. 766 ka] *od. a. c.* da, *od. b.* ku. *od. a.* htje, *od. b.* kti. 767 *od. b.* krvnici. zaklat' je] *od. b.* zaklati. 769 *od. a. b. c.* zvjerenja. 771 *od. a. c.* cieć. 774 *od. b.* Helena. 775 *od. b.* mnozieh. 778 *od. b.* vašieh. 779 *od. a. b. c.* lieposti. *od. b.* našieh. 780 *od. a. b. c.* lieposti. 781 *od. a. b. c.* odsiva. *od. b.* svjetlosti.

ne manje nego mi a i ona, mogu rit',
kriva je prid vami; pravo je nju ubit'.
S razlogom velicim mnim da sam rekla ovoj,
mnim da prid svitom svim prav bi bio razlog moj.
Ma sada tva svitlos razlog je da onoj
ukažeš ku milos, ka shrani život tvoj,
da molbe nje čuješ, ka ti se umoli,
nje suze da otreš, ka se tvojim boli,
da u me pogledaš, da poznaš po meni
kakav je život naš, kako ufat' ni u što ni,
i kako čes zgara na volju sve vlada,
kako nas svit vara, svih tuga dopada.
Tko se kad veseli i zva se blažen tač,
sada se dreseli, sada ga druži plač;
u rietko i blažen tko se je njekad zvao,
od tuge poražen da pak nie proplakao.
Moljaše ti njekad u tvoj plač, u mu zled
eto ja molim sad, dohodi svim svoj red.
Ulise, tim ne moj molbe me pogrdit',
umol' se tužni ovoj, mramoran ne moj bit';
od majke ne diljaj svoje slatko rodjenje,
život nam ovi daj, ona je me življenje;
kćerca ova sama jes razgovor medeni
u hudu moju čes, u staros štap meni,
njom mi se žalosti tužni odlagaju,
njom moje gorkosti medom se stvaraju;
od kćeri tolicih, koje sam imala,
sama mi je pokoj tih i družba ostala;
u zabit njome sad zle tuge stavljam ja,
ona je sad moj grad, slava i čas sad moja;

783 *od. b.* pred. 784 *od. b.* veliciem. 785 *od. b.* svietom. 786 ma] *od. a.* nu. 787 tvoj] *od. b.* svoj. 788 *od. b.* moljbe. 789 tvojim] *od. b.* tobom. 790 po] *od. b.* u. 791 *od. a. c.* u ništo. 793 *od. b.* sviet. *od. b.* svieh. 794 *od. b.* ko. 796 *od. b.* ko. *od. a. nema* je. 797 *od. b.* da nie pak. 799 *od. b.* sviem. 800 tim] *od. b.* ti. *od. b.* moljbe. 802 diljaj] *od. b.* odieljaj. 803 nam] *od. b.* mi. življenje] *od. b.* služenje, *od. a. c.* živjenje. 806 njom] *od. b.* š njom, *dubr. i od. a. c.* njoj. *od. b. nema* mi. *od. b.* tužnoj. 807 *od. b.* š njome se gorkosti medom satvaraju. 808 *od b.* tolicieh. 809 *od. b. nema* mi. 810 *od. b.* s njome. *od. a. c.* stavjam. 811 sad] *od. b.* sva.

Malahni što ovoj ja zaimah djevici,
sad harna vraća toj svoj majci starici;
ona je sad sama, ona je, pravo dim,
život moj, duša ma i štapak, kim hodim.
Umol' se tim, njekad tebi se umolih,
neharan ne moj sad meni bit' vrhu svih.
Kim sreća da dobit' pri svakom jur sudu,
ne imaju vrli bit' vrh kojih dobudu.
Ima se misliti, er svaka slava i moć
pod suncem na sviti na manje ima doć';
nitkore razuman ne ima ufati
u što more uzet' dan i vrieme što krati.
Što bjeh ja njekada, eto sam mož' vidit',
toj niesam ja sada ni mogu veće bit';
blaženstva ka imah jedan mi dan uze,
osta mi sam uzdah, kim živem, i suze.
Sad na me, moj mili, pogledaj, Ulise,
na tužnu, ka cvili, staricu smili se.
Hotjej se vratiti na grčke šatore,
gospodi svoj riti, er višnji od zgore
ni pravda ljucka ta ne hoće da žene
na posvetilišta kolju se takoj, ne,
u srčbi u krvi ke prie ne biste,
vitezi slavni vi, ma liepo shraniste;
zakon je stari ti vrh krvi, znate vi,
ki ne će da klati budu se robovi.
Rič tvoja i tva moć, još da ni dobar svit,
prid vojskom sve će moć', što rečeš sve će bit'
čovjeka od vlasti svaki svjet ima vlas,
a ki je bez časti, nie čuven mudar glas.

812 malahni] *od. b.* mladjahni, *od. b.* ja što ovoj. 813 *od. b.* svojoj. 817 nemoj] *od. c.* nemio. *od. b.* meni sad ne moj. *od. b.* svieh. 818 pri] *od. b.* prid. 819 kojih] *od. b.* kih. 820 ima se] *od. b.* i mo'š. 821 *od. b.* svieti. 822 *od. a. c.* nitko se. 823 *od. b.* ***nema*** u. *od. b.* brieme. 824 vidit'] *od. b.* znati. 825 *od. b.* već biti. 827 *od. b.* kiem. 828 *od. b.* ***nema*** na. *od. b. c.* pogleda. 830 hotjej] *od. b.* hoćeš. 831 *od. b.* rieti. 832 žene] *od. b.* žive. 833 *od. c.* posvetilištu. 834 *od. a. b.* ,srgbi'. 838 *od. b.* rieč. ni] *od. b.* nie. 839 sve će moć'] *od. b.* svak će moć. sve će bit'] *od. b.* učinit'. 841 ki] *od. c.* ko. *od. b.* mudar čuven.

KOR:

Koje će srce bit' kameno vajmeh tač,
da ne će prosuzit' ovaki čuvši plač?
i ki duh na sviti bez niedne milosti
ne će se boljeti ovakoj žalosti?

ULISE:

Ekuba, nu me čuj, i ne mo' boles ta
da pamet tvoju tuj i razum sad smeta.
Neharna ne scieni ki pravo bude it',
neprijatelj a to ni, ki razlog ište rit'.
Ja mislim ubranit' i želim život tvoj
na brieme shranit', kako ti shrani moj;
toliku i tvu har, čim budem živiti,
ne budem nikadar u zabit staviti;
istinu ma za rit', robinji za jednoj
ženi sad ugodit', ne hoće razlog toj
da slavu i da čas pogrdimo onih,
počtili ki su nas viteškom smrti njih,
bojnika da vridnos stavi se u zabit,
robovom a milos da bude svaka bit',
budući slomili od Troje sve vlasti
i travom činili tolik grad porasti.
I hoću da t' je znat', prvi sam nastojao,
i ne ću toj tajat', i Grkom svjet moj dao
da posvetilište učine ovi dan
kćere tve, ku ište Akile slavni ban,
da se čas tomu da komu se dostoji,
er platu čas gleda tko na čas nastoji.
Gospostvo tuj gine, a ludos tih sudi,
gdi časti ne čine vridnosti od ljudi;
a s vridnim nevridni upored gdi stoje,
pokonji svi su dni države svakoje.

844 *od. b.* svieti. 845 *od. b.* ovakom. 846 *od. a. c.* Hekuba. *od. a. b. c.* ne moj. 847 sad] *od. b.* da. *od. c.* sameta. 848 *od.* cieni. 849 ni] *od. c.* tu. 850 tvoj] *od. b.* svoj. 851 *od. a. c.* vrieme sahranit. *od. c.* sahrani. 854 *od. b.* riet'. 858 *od. b.* vriednos. 863 *od. b.* *nema* i *pred* Grkom. 868 *od. b.* tieh. 869 *od. b. c.* vriednosti. 870 *od. b.* vriedniem nevriedni. 871 *od. b.* pokojni. su] *dubr. i od. a. c.* svi.

Akila sve časti držimo vrh inih
dostojna, er pasti htje za čas od naših.
Bila bi gruba stvar, s koga si častan ti,
da tomu malu har ukažeš po smrti,
i koji život nas svih časti, svih ljubi,
od mrtva da on čas spomena se izgubi.
Kad bismo mi takoj u zabit stavljali
tej, ki su bijuć boj za grčku čas pali,
tko bi opet pod Troju ktil doći? ki bi bil,
. ki za nas u boju život bi ne štedil?
Gdi plate krvi ni, viteški je ne umrit',
ma život da shrani, pripravan i brz bit'.
Od svieta digni čas i platu vriednosti,
od dobra uzrok vas dvigao si mladosti.
Ki ini biju boj bez straha nego ti,
ki smrti život svoj nastoje počtiti,
ki znaju njih ime i vriednos da će bit'
u ustieh sve vrieme od ljudi na saj svit?
I za riet' istinu, ja za ino ne trudim
neg za čas jedinu, umriet' s kom žudim,
u duga vrjemena da slove, i želim,
glas moga imena pod nebi medju svim,
i da grob mramoran, čiem svietlo sunce sja,
spovieda noć i dan svim na svit što sam ja.
Slava i glas, ka slove od svete vriednosti,
na dobro sve zove izbrane mladosti.
Tužna sam, ti ćeš riet', prem sasma za djecom;
i druzi na saj svit bolesti bole tom.

872 *od. b.* inieh. 873 naših] *od. b.* na(s) svieh. 874 s koga si častan ti] *od. b.* s koga čas imamo. 875 ukažeš po smrti] *od. b.* po smrti mi damo. 876—7 *nema od. a. c. a u dubr. je dodano novijom rukom.* 876 nas] *rkpp.* naš. 879 bijuć] *dubr. i od. a. c.* bojeć. grčku] *od. b.* grku *i na drugim mjestima. Izmedju 879 i 880 opet dolaze u od. b. stihovi 874 i 875 onako kako su u dubr.* 880 *od. a. c.* htil. *od. b. nema* bi *iza* tko. ki bi bil] *od. c.* tko bi bil. 882 *od. b.* umriet. 884 *od. b.* dvigni. 888 *od. a.* vridnos. 889 *od. a.* vrime, *od. b.* brieme. 891 *od. b.* umrieti. 892 *od. a. c.* vremena, *od. b.* bremena. *od. b.* slovem. 894 *od. a. c.* svitlo. 895 *od. c.* sviem na sviet. 896 svete] *od. c.* svita. 898 *od. a. c.* rit'. za djecom] *od. b.* s djecome. 899 *od. b. nema* i. bolesti bole tom] *od. b.* bole se takome.

Kolike mladosti od naših u Troji
padoše, tih kosti vaša zemlja osvoji;
nis' sama, starice, ka plačeš sinove;
mnoge udovice žaliće mužove;
mladice kolike pod mirim od Troje
drage vjerenike izgubivši svoje,
lica će grditi u grčkoj zemlji toj,
za drazim cviliti vas kolik život svoj.
Razgovor u tuzi budi ti drug tužan,
ki cvili i suzi kako ti po vas dan.
I ako nemili budemo tebi bit',
er smo odlučili tve kćerce krv prolit'
i darom časnim tim da častan vitez jes,
koji je Grkom svim vriedna čas i ures,
volimo zgriešiti prid vami zlobom tom
nego od nas platiti jednoga neharstvom,
ki svojom vriednosti shranil je našu čas,
a svakoj mladosti od dobra ošao glas.
Ni od griha takoga štedit' se budemo,
veomi se od toga držani čujemo;
vitezom er kad tim dobru har imamo,
od dobra uzrok svim u naprid davamo.
A vi i ini barbari er razlog ne znate,
ni časti ni hari prijateljom imate,
ki za vas ne brane svaki trud ni glavu,
da liepo sahrane vašu čas i slavu
vitešku, i smrti tih stavljate u zabit,
spomena nie od njih ni da će koja bit'.
Meu nami ne takoj; časnim je čas plata,
a vridnim razum svoj vridniji je od zlata;

900 *od. b.* našieh. 901 tih] *od. b.* kojieh. osvoji] *od. c.* ostavi. 903 *od. b.* muževe. 904 *od. b.* miri. 905 izgubivši] *dubr. i od. a. c.* izgubili su. 907 *od. b.* draziem. 908 drug] *od. b. c.* drag. 909 *dubr. i od a. c.* i ti. 910 ako] *od. b.* kako. 911 krv] *od. c.* kr. 912 *od. b.* časniem tiem. 913 *od. b.* sviem. 915 *od. b.* neg. 916 shranil je] *od. b.* shraniše. 919 *od. b.* ma veomi. 920 *od. c. nema* tim. *od. b.* haru. 921 *od. b.* u napried. 922 *dubr. od. b. nema* i. *od. b.* znajete. 923 *od. b.* prijateljem, *ali nerazgovietno.* 924 ni] *od. b.* i. 926 vitešku] *od. b.* viteze *od. b.* smrt. 927 nie] *dubr. i od. a. c.* ki. 928 *od. b.* medju. 929 *od. b.* vriedniem. *od. a. b. c.* vrjedni.

tim cvjeta, slove tim Grecija prislavna
razlogom lipim svim, er je u svem ispravna,
ogleda vladanjem državam svim će bit',
vridnosti i znanjem vike će sve slovit';
a vašim zakoni slika nie i vaš glas,
a časna glasa ni, gdi vridnos ne ima čas.

HEKUBA:

Kad milos na glas moj meni jaoh gluha jes,
a hoće vajmeh toj prihuda moja čes,
ti kćerce, ti sad taj puštaj tvoj tužan glas,
jeda tvoj plač i vaj uzima koju vlas,
jakino u gori ucviljen slavic tih
sve tužbe kad tvori, na milos steže svih.
K zemlji umiljena padši kćerce obhiti
Ulisu koljena, čuvena ćeš biti;
jer je i on, kćerce ma, od sinov ćačko blag,
i on svoj rod ima, zna koli je ćačku drag,
jeda tva ta lipos i tva rič medena
pritegne na milos srca ova kamena.

POLIKSENA:

Ulise, vidim ja, odnosiš obraz tvoj,
da se vridnos tvoja ne smili na plač moj,
da suze ognjene tve srce ne smute,
tve prsi kamene da žalos ne oćute;
er ban blag kako ti, ovaki čuvši plač,
kako da ne oćuti u srcu bridak mač?
a kriješ i ruku, ku ljubit' kad bih bil',
strašiš se milos ku da ne bih izdvoril'.
Tej misli brzo sad hoću te slobodit',
svitlos tva toga rad mirna će sada bit';

930 *od. b.* cvita. 931 *od. b.* liepiem. *od. c.* u svim. *od. b.* razlogom er liepim u svem je ispravna. 932 *od. b.* vladanje. *od. b.* sviem. 933 *od. b.* vriednosti. i znanjem] *od. b.* uzdanie. vike] *od. b.* vikom. 934 vaš] *dubr. i od. a. c.* vas. 937 a] *od. b.* i. 938 *dubr. i od. a.* pušta. 940 jakino] *od. c.* i kino. 941 steže] *od. b.* tuga. *od. b.* svieh. 944 *od. b.* er. *od. a. c.* ćajko. 945 koli] *od. b.* tko. *od. a.* ćajku, *od. b.* ćaćku, *od. c.* ćaku. 946 *od. b.* taj liepos. *od. b.* rieč. 949 *od. b.* vriednos. 953 *od. b.* ćuti. 954 bil'] *od. b.* til'. 955 *od. b.* strašiv.

budem ti još rieti ostaviv molbe sve,
spravna sam slіditi stupaje hrle tve,
spravna sam i umrit' i krvi mojom sad
Akile da je sit, Akile da je rad;
ili t' me sad na toj uredba zgar sili
ili mi ovakoj mladi umrit' omili,
hoću da pozna svit, ako sam i mlada,
er volim dobro umrit' neg živit' zlo sada.
Neka se bljudu ti i smrti zle boje,
bez tuge na sviti ki traju dni svoje;
ja ne imam uzrok taj smrti se tej strašit',
ne marim na svit saj ovako živa bit'.
Od krvi rodjena kraljeve gospodja,
u slavi gojena, što sam sad, gdje li ja?
kći kralja od Troje, cara istočnoga,
jaoh plača ovo je početak od moga,
dvignuta u gizdah, od bana služena,
djevica ka se zvah u svemu blažena,
cvit moje liposti, kom slovih toliko,
za pir pun svitlosti hranjah tač visoko,
čekaje dan po dan za bit' vjerenica
visoka kralja i stan moj vidit' kraljica,
i da se oholi medju kralji i slavi
taj ki svim odoli prid mojom ljubavi;
eto sam sad sužna, nesrećna kraljica,
eto sam jaoh tužna vrhu svih djevica.
Zvahu me gospodjom trojanske gospodje,
kraljice časti tom diče se i goje;
medju svom mladosti slovih dili izvrsnim,

958 *od. c.* riti. *od. b.* moljbe. 959 *od. b.* sliediti. 960 *od. b.* umriet'. *od. a. c.* krvim. 962 ili] *od. b.* ali. 963 *od. b.* ili t'. *od. b.* umriet'. 964 *od. b.* poznam sviet. 965 *od. b.* umriet — živjet'. 967 *od. b.* svieti. 969 *od. b.* sviet. 970 *od. a. c.* gospoja. 972 *od. b.* kralja Prijama. 973 jaoh] *od. b.* od. od] *od. b.* jaoh. 974 *od. b.* dignuta. 976 liposti] *od. b.* mladosti. kom slovih toliko] *od. b.* hranjah tač visoko. 977 *od. b.* svjetlosti. hranjah tač visoko] *od. b.* kom slovieh toliko. 979 *od. b.* *nema* i. *od b.* vidjet'. 980 *od. a. c.* meju. medju kralji] *od. b.* od kralja. i] *od. b.* toj. 981 taj ki] *od. b.* takim. 983 svih] *od. b.* inih. *od. b.* divica. 984 *od. a. c.* gospojom — gospoje. 985 *od. c.* častim. tom] *od. b.* kom. 986 *od. a. c.* meju. *dubr. od. c.* *nema* svom. *od. b.* dieli.

a svitlom liposti zanošah oči svim;
s radosti rajskom stah u dvoru carskomu
i mlados mu gojah u dobru svakomu;
zavidit' er višnjim ne mogah u čem zgar,
neg smrti, ka tužnim bila je vazda u har;
kraljica tolika eto sad robuje,
pala tač s visoka žive da tuguje.
Blažena, blažena smrt, ka me će umorit',
pokli bih sudjena ovako živa bit',
i uzroka inoga da ne imam smrt žudit',
cić robstva samoga već ne imam živa bit';
u robstvu er čekat' što mogu neg nečas,
i sluga komu ostat' neharnu život vas,
ki me će slobodit' svih tuga? Tim ne moj
nemila kćerci bit' navidiv nje pokoj.
Tim hvala velika višnjemu, ki ne će
djevica tolika da robuje veće,
kći kralja slavnoga medju svim na svit saj,
Ektora svitloga dostojna sestra taj,
ni, što bi još gore, da vodi život svoj,
izgubit' gdi more sve djevstvo čisto toj,
koje samo meni jes tolicih od dobar
ostalo za ures, ostalo za lip dar.
I tako sad meni milo je umriti,
milo je tužne dni ob jednom svršiti;
i veće sad evo da ni čas ne imam cknit',
na desno, na lievo spravna sam s tobom it',
i tužno tielo ovoj, ke skonča gorki jad,
posvetilište u toj svim srcem dava sad.

987 *od. b.* svietlom lieposti. 990 *od. b.* zavidjet'. mogah] *od. b.* imah. 991 *od. b. nema* u. 996 i uzroka] *dubr. i od. a. c.* jutroska. *od. b. nema* ne. 997 *od. c.* cieć. *od. b. nema* već. 998 *dubr.* sčekat'. 1000—1001 *u od. b. glase:*

ki bi me ne scienil i ni jedne od gorkosti
koji sit ne bi bil od moje mladosti.

1002 *od. b.* tiem. 1004 *od. a. c.* meju. 1006 ni što] *od. b.* jaoh. 1007 *od. b.* svoje čisto djevstvo. 1010 *od. b.* umrieti. 1011 ob jednom] *od. b.* u jedno. 1012 evo] *od. b.* ovoj. *od. c.* nemam. 1014 ke] *od. b.* koje. gorki] *od. b.* tužni. 1015 *od. b. nema* u. *od. c.* srcom. *od. b.* davam.

Vodite, vodite, i krvi mojome
Akila polite svitli grob vrućome;
Grem rada, voljno grem, svim spravna slidit' vas,
jednome da umrem, da ne mrem na svak čas.
Smrti ovom, more bit', sine mi svitli dan
i tamo na oni svit bude mi sladji stan.
Ti majko draga ma, ako mir ljubiš moj,
s groznima suzama smetat' me tač ne moj;
odluku lipu mu, kom obrah umriti,
u srcu sad momu ne moj pogrditi;
ma kćercu potukaj da slidi hip i čas
prie neg ki gorki vaj ockvrni našu čas.
Sužnju su gorči dni nego smrt na sviti,
naučan koji ni sužanstvo trpjeti;
a čovik u tuzi mramora tvrdji jes,
i trpi i suzi i kune hudu čes;
nu dobro živiti nie muka velika,
a zlim zlo sliditi ures je i dika.

KOR:

Istom krv svitla taj sjemena carskoga
odkriva na svit saj plod dobra svakoga;
dobro da svak vriedan sunce je svojim svim,
krune je dostojan od krune dili tim.

HEKUBA:

Prem kažeš, kćerce ma. da si krvi prave
kći kralja Prijama dostojna svim slave,
lipo je umriti, hvalit' je svima toj,
kad smrti počtiti budu vas život svoj;
ma lipo ni umrit', kad smrti tko ima
s tolike tuge bit' pridrazim svojima.

1017 *od. b* svietli. 1018 *od. b.* sliedit'. 1019 da ne mrem] *od. b.* za ne mrit'. 1021 oni] *od. b.* onom. *od. b.* sviet. 1023 *od. b.* ***nema*** s. *od. b.* grozniema. 1024 *od. b.* liepu — umrieti. 1025 momu] *od. b.* tvomu. *dubr.* ne mo. 1026 *od. a. c.* ponukaj. *od. b.* sliedi. hip i] *od. b.* liepu. 1027 neg ki] *od. b.* neg li. 1028 sužnju] *od. b.* sužni. *od. b.* svieti. 1029 *od. a. b.* trpiti. 1030 *od. a. b. c.* čovjek. 1032 nu] *od. b.* nie. *od. b.* živjeti. 1033 *od. b.* sliediti. 1034 *od. b.* ištom. *od. a.* svietla. 1035 *od. b.* sviet. 1039 *od. b.* sviem. 1040 *od. b.* liepo. 1042 *od. b.* liepo — umriet'. *od. b.* ko. 1043 pridrazim] *dubr. od. a. c.* prid drazim, *od. b.* sviem draziem. *od. b.* svojiema.

ULISE:

Početak svrši taj, djevice gizdava,
er sve mre na svit saj razmi čas i slava.

HEKUBA:

Ako duh mislite smiriti Akila,
mene jaoh koljite, ja mu sam skrivila;
ja mu sam krvnica, Parišu ja dah stril,
a ne ova djevica, Akila da bi ubil;
od mene prihude — ništo ova ni kriva —
osveta da bude, ja ne imam bit' živa.
Inako smiriti Akila ne ćete,
s prikorom živiti i u miru budete;
moju krv prolite, Akile prosi toj,
djevici prostite ovojzi pravednoj.

ULISE:

Ne tebe staricu ni drugu od svita,
ma ovuj djevicu Akilov duh pila.

HEKUBA:

Ne mojte branit', daj, ne mojte, molim vas,
da s kćercom majka ovaj za jedno umre on čas,
neka duh Akila od dvojih krv pije,
taj žedja nemila jeda se upije.

ULISE:

Dosta će smrt biti od ove djevice,
nie trieba kupiti smrt na smrt, starice.

HEKUBA:

Trieba je svakako da ja umrem s kćercome.

ULISE:

Ja ne znam nikako većega nad mnome.

1047 koljite] *od. b.* vodite. 1048 *od a.* ,Parisu', *od. c.* Paridu. 1050 *od. b.* ništa. 1052 smiriti] *od. c.* smrti. 1053 *od. b.* priekorom živjeti. u miru] *od. b.* umriet'. 1056 ne] *od. b.* ni. drugu] *od. b.* ino. *od.b.* svieta. 1057 ma] *od. a. c.* nu. ovuj] *od. b.* ovu, *od. a. c.* ovi. 1059 on] *od. b.* u oni. 1060 od dvojih] *od. b.* objeju. 1064 *od. b. nema* ja.

HEKUBA :

Ni brštan ne će taj uz dubak svezan bit',
kako će majka ovaj svu kćercu obhitit';
u jedno bridak mač bude nas raniti,
bude se i naš plač u jedno svršiti.

ULISE :

Ne ćeš to učinit', poslušna ma boljim
od tebe budeš bit' mudrosti, moći svim.

HEKUBA :

Ne budem iz ruka mu kćercu ja pustit'.

ULISE :

A moja odluka nikako bez nje it'.

POLIKSENA :

Majko ma ugodi, pusti me neka grem,
neka me već vodi, blažena smrt, kom mrem.
Ti dobro mož' znati, svitli gospodine,
ljubi li jaoh mati svoje diete ali ne;
i ti si majku imal, i ljubav drage tve
majke si, mnim, poznal, umiješ sve, poznaš sve.
Majka je, prosti joj. Nu majko pusti me,
zgar višnji hoće toj, rvat' se nie š njime;
neka se ispuni, uteći što ni moć',
jur plačem silit' ni od zvizda s kom je moć.
Što ktje ti na smrt it', za mene slobodit',
ti živi, ja ću umrit', ti ćeš moj život bit';
nu majko jur ne moj pristavljat' jad na jad,
pokonji danak moj došo je meni sad,
ki me će slobodit' svih tuga; tim ne moj
nemila kćerci bit' navidiv nje pokoj,

1070 to] *od. b.* toj. 1076 *od. b.* svietli. 1078 majku] *od. b.* ljubav. 1080 prosti joj] *dubr. i od. b.* prosti o. 1083 silit'] *od. a. c.* selit'. *od. b.* zviezda. s kom je] *od. b.* silnu. 1084 ktje] *od. a. c.* htje, *od. b.* hoć. 1085 *od. b.* umriet'. 1086 *od. a. c.* pristavjat', *od. b.* postavljat'. 1087 *od. b.* pokojni. *od. b.* došao. 1088 *od. b.* svieh. 1089 navidiv] *od. b.* vidivši, *od. a.* nevidja, *od. c.* navidja.

ni toga srditi s nejakom rukom tač
koga je moliti u tuge i u plač,
neprijatelj, s kim je vlas, da ne uplete ruku;
nu bi li ovi glas za veću mu muku?
pusti me neka grem, da gore ne vidim,
da suze već ne trem, da licem ne blidim;
er moja huda čes hrani me na gore,
protive sve s nebes tjeraju nas i more.
Za mlieko majko sad, ko sisah, drago toj;
za krilo, ko njekad bi slatki moj pokoj;
za prsi, u trudu ke me su nosile,
u goju, u bludu pak milo gojile;
za one celove, malahni meni ke
davahu usti ove, medene i slatke;
za ljubav velju tuj, ku mi si nosila,
od kćerce molbe čuj, moja majko mila;
molbe su tej moje, da bi mi živila,
starosti i tvoje da ne bi mučila.
Kad budeš živa ti, majko draga moja,
ti ć' za me moliti višnjega, za te ja,
ti višnji da prosti djevici griehe ovoj,
a tvojoj starosti da slatki da pokoj;
da višnji u svoj kril primi mu dušicu,
a tebi da bi odnil od srca tužicu
Sad, majko draga ma, pokonji celov taj
s groznima suzama tvojojzi kćerci daj;
prikloni toj lice pridrago i milo,
od gorke tužice ke je potamnilo;
zagrli rukama nejakim kćercu tvu,
ku ć' mrtvu suzama polievat' krvavu;
pokonji dodje čas, ki hoće, majko ma,

1092 i 1093 *stoje u od. b. iza stiha 1095.* 1092 *od. b.* kiem. 1093 nu bi li] *od. b.* u bili. 1095 *od. b.* bliedim. 1097 tjeraju] *od. b.* ćere. 1098 ko] *od. b.* koje. 1099 ko] *od. b.* koje. 1101 *od. b.* i u bludu. gojile] *od. b.* dojile. 1102 malahni] *od. b.* mladjahni. 1104 velju tuj] *od. b.* veliku. 1105 *od. b.* moljbe. 1106 *od. b.* moljbe. su] *od. a. c.* m'. *od. b.* živjela. 1107 i] *od. c.* u. 1110 *od. b.* da t'. *od. b.* grieh. 1112 višnji] *od. b.* tužnu. svoj] *od. b.* tvoj. dušicu] *od. b.* djevicu. 1114 *od. b.* pokojni. 1115 *od. b.* groznіema. *od. b.* svojojzi. daj] *od. b.* da. 1117 ke] *od. b.* koje. *od. b.* potamnjelo. 1118 *od. b.* rukami nejacim. 1119 *od. b.* suzami. 1120 *od. b.* pokojni.

da veće tvoj obraz ne gledam očima.
Sunčana svitlosti, kom gleda vas saj svit,
već tvoje liposti tej ne ću moć' vidit';
mlados ma i lipos pod zemlju ima it',
gdi tamnos i slipos hoće me vik družit';
već majko pozrit' ja tve lice ne ću moć'.
toj hoće čes moja, toj hoće višnja moć.
Nu tko mre pravedan, na život ide taj,
tomu će biti stan sve vike vječni raj.
Za toj plač ustavi, a i ja majko grem,
ovi plač krvavi da s lica već ne trem.
I veće odhodim, majko ma, s bogom stoj.

HEKUBA:

A ja ostah da vodim u robstvu život moj.

POLIKSENA:

Budi je ovo veselje, ko ufah od pira?

HEKUBA:

To je svoje dreselje vječnoga nemira.

POLIKSENA:

Na on svit dalek tja od tebe ja ću it'.

HEKUBA:

A dokle vajmeh ja život ću zli vodit'?

POLIKSENA:

Da li jaoh mrem sužna svitla kći Prijama?

HEKUBA:

Ja vidju prem tužna smrt peset sinova.

1122 *od. b.* svjetlosti. *od. b.* gledam. vas saj] *od. b.* na saj. 1123 *od. b.* veće tve lieposti. tej ne ću] *od. b.* ne ću viek. 1126 *od. c. nema* ja. 1127 *od. b.* hoće toj. moć] *od. b.* noć. 1129 *od. b.* vieke. 1130 *od. b.* ostavi. a i ja majko] *od. b.* ja majko veće. *od. c. nema* i. 1134 ko] *od. b.* ke. 1135 svoje] *od. b.* sve. vječnoga] *od. b.* višnjega. 1136 on svit] *od. b.* onom sviet. *od. b.* ja od tebe tja. 1137 a] *od. b.* da. vodit'] *dubr. i od. a. c.* slidit'. 1138 *od. b.* mre. 1139 prem] *od. b.* gre.

POLIKSENA:

Ektoru što ću ja i starcu ćaku rit'?

HEKUBA:

Rec' er sam tužnija svih žena na saj svit.

POLIKSENA:

O prsi, moj bludu, ma hrano medena!

HEKUBA:

Ah kćerce, za hudu nesrjeću rodjena!

POLIKSENA:

S bogom mi ostani, bog ti dao slatki mir!

HEKUBA:

Ni mira meni, ni. grli me zli nemir.

POLIKSENA:

I s bogom starice Kasandro draga ma,
već pozrit' tve lice ne ću ovim očima.
Brače, i ti s bogom stoj, Polidoro mili!

HEKUBA:

Bog će dat' i u toj da me smrt ne ucvili.
To li me jaoh satrt' nesreće ištu sve.

POLIKSENA:

Živ je, ufam, i u smrt pokriće oči tve.

HEKUBA:

Prie sam ja umrla u tugah tolicih
neg me je satrla smrt, svrha zala svih.

POLIKSENA:

Vodi me već sada, Ulise, već vodi;
obraz bih ja rada pokriti čim godi,
er me plač skončava pritužne majke me,
nje mi plač smrt dava, jaoh, nje plač kolje me.

1140 što ću] *od. b.* što li ću. *od. a. c.* ćajku. 1143 *od. a. c.* ludu nesreću. 1144 *od. b.* i s bogom ostani. slatki] *od .b.* vječni. 1145 ni mira] *od. b.* nie mira. 1147 *od. b.* oviem. 1150 to] *od. b.* da. ištu] *dubr. i od. a. c.* jesu. 1151 pokriće] *od. b.* zatvoriće. 1152 *od. b.* tolicieh. 1153 smrt svrha zala svih] *od. b.* od zala svrha svieh. *od. c.* *nema* svrha.

Ne cknimo, Ulise, srdačce ovdi stav
  raspada meni se na majku mu gledav.
Svitlosti sunčana, od neba ka s' ures,
  i svieća i hrana tva lipos živim jes,
  ne ću te već pozrit', mladjahna er ću umrit'.
Draga je i mila meni tva spomena,
  er mi si svitila u dobra vrjemena,
  kad ne znah žalosti ni nijedne gorkosti.
Već od sad svitlosti ne ć' meni svititi,
  već mojoj mladosti tamnos će drug biti,
  pod zemlju ja ću it', srećnim ćeš ti svititi.
Svitlosti, milo je, čim dodjem na grob taj,
  gdje će tielo moje ostavit' duša ovaj,
  tvu lipos uživat', tve slatko ime zvat'.

HEKUBA:

Jaoh smrtna udava i smrtni nepokoj
  čujem gdi skončava u meni život moj;
i pamet, jaoh, čujem, kriposti er već ni,
  od muke sasma prem gdi lipsa u meni.
O kćerce, kćerce ma, da li mi jaoh podje,
  a smrtnim tugama u družbi majku odje?
ručicu, ručicu ter vajmeh tvu mi da',
  tvu majku staricu pomozi jaoh sada.
Ovako nemila, ka je uzrok tuga svieh,
  Elena cvilila, zrcalo da je od svih,
ke lipos umrla nemilo vajmeh tač
  Troju je satrla, dala nam vični plač.

KOR:

  Tihi vitri, vitri mili,
    ki činite sinje more

1158 *od. b.* scknimo. 1160 *od. b.* svjetlosti. *od. a. c.* nebes. 1161 lipos] *od. b.* svitlos. 1164 *od. a. c.* vremena, *od. b.* bremena. 1166 *dubr. i od. a. c.* *nema* sad. *od. b.* svjetlosti — svietiti. 1168 *dubr.* svitit. *od. b.* srećniem — svietiti. 1169 *od. b.* svjetlosti. *od. b.* čiem. 1170 *od. c.* gdi. 1171 *od. b.* liepos. 1173 u meni život moj] *od. b.* krjeposti tolikoj. 1174 *od. b.* krjeposti. 1175 prem] *od. a. c.* pjem. 1177 *od. b.* družbu. 1178 ter vajmeh] *od. b.* er umrieh. 1180 *od. b.* ovakoj. *dubr. i od. a. c.* svih tuga. 1181 zrcalo da je od svih *nema dubr. ni od. a. c.* 1182 *od. a. b.* liepos. *od. a. c.* vajme. 1183 *od. b. c.* vječni. *Iza toga stiha ima dubr.* Govor drugi. 1184 *od. a. b. c.* vjetri *oba puta.*

čestim vali da se bili,
tiho kada puhav z gore
zemlju plodom napunjate,
brza driva i činite
da se s pticam utjecaju,
ponit' mene kud mislite,
kojoj strani, komu kraju,
da u robstvu mlados vodim?
Ali me ćeš u Dorika
kraja odnit' sužnu onamo,
gdi Pitio slavna rika
goji tekuć sjemo i tamo
plodna polja naredjena?
Ali srećo zoveš mene
na otok lipi i gizdavi,
gdi cte grane posvećene
paome, toli ku svit slavi
ćic poroda od Latone?
gdi se lovor zelen sveti,
pod lovorom er se zgodi,
ki nad nami sada svieti,
oko od neba da se rodi,
da se rodi svića noći;
medju čistim djevicami
da pripivam sve dni moje
mrežu, zlat luk strilami
o Latona kćere tvoje
svete Dijane i pričiste?
Ali mi je more brodit'
put Palade slavna grada,
gdi pod svitla kola vodit'
budem brze konje mlada

1186 *od.c.* valim. 1187 *od.c.* kad. *od.b.* puhat'. 1189 i] *od b.* vi. 1190 *od. b. nema* s. utjecaju] *od. b.* utješaju. 1191 *od. b.* poniet'. 1194 u Dorika] *od. b.* u dno rika. 1195 *od. b.* kraju odniet' tužna. 1196 *od. b.* rieka. 1197 goji] *od. b.* gori. 1200 *od. b.* liepi. 1204 *od. b.* lavor. 1205 *od. b.* lavorom. 1207 *od. b. nema* od. 1208 *od. b. c.* svieća. 1209 *od. c.* meju. *od. b.* čistiem. 1211 *dubr. i od. a. c.* zlat ures luk. *od. b.* strielami. 1212 *od. b.* od Latone. *od. b.* kćerce, *od. a.* kćeri.

i služeći takoj umrit'?
Ali tužna ma mladosti,
očima t' je pogledati
Titonović strašne kosti,
kim oholas Jove skrati
strilom, koja oganj meće?
Tužni naši svi sinovi,
tužne utrobe ke nosiše!
po koli se na svit ovi
za tolika zla rodiše,
za tolike jaoh nevolje!
Tužni i vi oci blazi!
kim razgovor i lip ures
bjehu vaši sinci drazi,
pokli huda sreća vas jes
od njih s plačem razdililа.
Tužna i Troja slavni naš grad!
kad joj grčka sila odoli,
koja strah bi mnozim njekad,
sad u dimu leži doli
oborena i spražena.
Kako slavu svita sega
brieme dava, brieme krati,
kako svrha jes od svega,
i nie doli u što ufati,
sve je doli bremenito.
Eto, vajmeh, ke njekada
u gospoctvu jesmo bile,
robinje smo tužne sada
i sad bismo promienile
s najnesrećniem bitje naše.
Sada nam je Troju oći

1218 *od. b.* tako umriet'. 1221 *od. b.* titonovieh. *od. c.* strašna. 1222 Jove] *od. b.* ove. 1223 *od. b.* strielom. 1224 *od. b.* vaši. 1225 *od. b.* ke ih nosiše. 1226 *od. b.* sviet. 1229 *od. a. b. c.* blagi. 1232 *od. b.* srjeća. 1233 *od. b.* odielila. 1234 *od. b. nema* i. naš grad] *od. b.* grade. 1236 *od. b.* mnoziem. 1238 *od. a. b.* spržena. 1239 *od. a. b. c.* svieta. 1240 *od. a. c.* vrieme *oba puta*. 1243 *od. a. c.* vremenito. 1245 *od. a.* gospostvu. 1246 *dubr.* sade. 1248 *dubr.* s naj s nesrećniem. 1249 *od. c.* sad.

i sve naše dobro velje,
a u grčku zemlju poći,
Imenea gdi veselje
budem smrti ja promienit'.

Svrha ata drugoga.[1]

1251 *od. c.* gršku. 1252 *od. b.* ·Kimenea. [1] *od. a. nema toga*; *od. c.* svrha od ata drugoga, *od. b.* svrha o(d) drugoga ata. *Iza toga ima od. b.* Intra media Hereidne:

Hereidne mi smo vile,
bistre vode ke plovemo,
toli u moru ke slovemo,
kih su u pjesnieh velje sile,

o Ekuba, prišli k tebi,
u istoku ka slovieše,
kruna vrh svieh koja bješe,
druga u vlasti kojoj ne bi,

da vidimo što ćes huda
i što brieme može učinit',
er vjerovat' nie cknit'
tolicieh vidjet' čuda.

Oto očima tiem sad vidimo
što nebismo vidjet' ktjeli
i što niesmo gledat' mnjeli,
što od tuge sve bliedimo.

Jaoh vidimo potlačeno
lice, u istoku koje bješe,
suncu koje odsievaše,
potamnjeno i sniženo.

Je li koja tužna pjesan?
da u pjesnieh procvilimo
grozni plač da š njom dielimo
da je razgovor tužni ki dan.

Ostavimo sad vesele[1]
naše pjesni i ljuvene,
nadpievamo kiem serene;
pojmo pjesni sve dresele.

Kraljicom te njekad znamo
u svem dobru segaj svieta,
sad u tugah svieh gledamo.
Svud li huda ćes dohita?
ne štedi li svietlieh krunu?

Tko se uzda, sviete, u tebe
i blaženstva i u tvoja,
nadje s' izdan sam od sebe,
vodi život bez pokoja
a s bolesti dni dovrši.

Nitkore razuman ne ima ufati
u što more uzet' dan i brieme što krati.

[1] *rkp.* veselje.

AT TRETI.

TALTIBIO :[1]

Ekuba starica gdi je, žene, zna li ka,
koja bi kraljica od Troje visoka?

KOR :

Malo se obrni, kraljica eto ta
na zemlji tuj crni gdi leži prostrta.

TALTIBIO :

O višnji što ću rit'? vidiš li sva s nebi?
ali se ovi svit sam vlada po sebi?
ter oganj, ter more, razlika tere smrt
neredno ter more pražit' nam, topit', trt',
ter se mi tvoju moć nam gluhu varamo
zovući na pomoć, ali je što ne znamo?
Eto ova, ka bješe istočna carica,
ka slavom slovieše vrhu svih kraljica,
sinovim izvrsnim, bogactvom i vlasti
kruna ka bješe svim ke živu u časti,
slavnoga Prijama dostojna taj druga,
eto plačna i sama robinja i sluga
u prahu leži sad združena suzami,
visoki a nje grad oboren s crkvami,
sinovi ubijeni, kćeri odvedene,

dubr. Pocetak tretiega ata, *iza toga novijom rukom* Govor jedini. Taltibio sluga Agamnenov, kor, Hekuba. *od. b* Treti at. šena prva. [1] *dubr. i od. a. c.* govori, *od. b.* Taltibio sluga od Grka govori. 1254 *od. a.* Hekuba. *od. b.* žena. 1258 *od. b. nema* o. *od. b.* riet'. vidiš] *od. b.* gledaš. sva] *od. b.* sve. 1261 ter] *od. b.* da. *od. c.* pržit'. *od. b.* spržit' nas, topi, strt'. 1262 ter se] *od. b.* tere. 1263 *od. b. nema* je. 1264 carica] *od. b.* starica. 1265 slavom] *dubr. od. a. c.* slovom. *od. b.* svieh. 1266 *od. b.* sinovi izvrsniem. *od. a. c.* bogastvom. 1267 *od. b.* sviem. živu] *dubr.* žiu *jamačno grieškom.* 1271 a nje] *od. b.* gine. 1272 *dubr. može se čitati i* kćere.

ostala a njoj ni prilika od žene.
Jaoh star sam i htil bih svršiti moje dni
prie neg ka tuga zlih moj pokoj ockvrni.
Nesrećna starice, ustani za mal čas,
podvigni glavice, odkri taj bili vlas,
u kojoj huda ćes čini ti viditi
sve tuge, svu boles, i još si živa ti.

HEKUBA:

Jaoh tko će bit' ovoj ki brani jaoh sada,
ni zemlji ki pokoj pritužni da ne da?
Ki s' godi, mene sad bolesnu ne vriedjaj,
razgovor ne će jad moj gorki i moj vaj.

TALTIBIO:

Taltibio ja sam, sluga vojske ove,
od strane poslan sam Agamemnonove.

HEKUBA:

O dragi, o mili Taltibio žudjeni
došo jesi li naviestiti meni
da na grob Akilu i mu krv proliju,
tuj žedju nemilu jeda mu upiju?
Ako si prišao s žudjenim glasom tim,
na brieme s' došao, ja ino ne želim.
Podjimo, podjimo najbrže, starče moj,
i veće ne cknimo, mom plaču lik je toj.

TALTIBIO:

Došao sam starice da budem tebe zvat'
da kćerce djevice dodješ tielo ukopat'.
Kraljevi, brata dva, sinovi Atrida
i grčka vojska sva k tebi me šlju sada.

1273 a njoj] *od. b.* u nje. 1275 zlih moj] *od. b.* ovieh mojih. 1277 podvigni *u dubr. je odadrto* podvig *pa dopisano drugom rukom na priliepljenu papiru, a u od. a. i c. stoji prazno. od. b.* bieli. 1278 kojoj] *dubr.* koj. ti] *od. b.* je. *od. b.* vidjeti. 1280 jaoh tko] *od. b.* vaj tko. 1281 zemlji] *od. b.* zemlja. 1282 *dubr.* ne uuriedja. 1283 i] *od. b.* ni. 1285 *od. c. nema* sam. *od. b.* Agamenonove. 1289 *od. b.* i da mu nemilu tuj žedju upiju. 1290 prišao] *od. b.* došao. *od. b.* žudjeniem. 1291 *od. c.* vrieme. želim] *od. b.* žudim. 1294 *od. c.* doš'o. 1297 *od. c.* grška.

HEKUBA:

Da li jaoh nis' došao da s kćercom i ja umrem,
da svršim život zao, da suze već ne trem?
da li mi živiti nesrićni sila jes?
da li jaoh umriti ne da mi huda čes?
da li jaoh glasa ni, ki bi me utješil,
neg koji — jaoh meni — veći mi daju cvil?
Umrie li kćerce ti, ma hvalo jedina,
ku ktješe izdriti iz krila majčina?
Ja sama sirota već ostah pritužna
na svrsi života robinja i sužna.
Ma kako ubiste nesrićnu djevicu?
ali ju stratiste kakono krvnicu,
ali bi život svoj uzet toj djevici
kako se tolikoj dostoji kraljici?
Starče moj, kaži meni, dobro da zadosti
znam, er čut' meni ni neg gorke žalosti.

TALTIBIO:

O ženo, išteš ti da ja plač ponavljam,
a na tve gorkosti da gorkos pristavljam,
da srce sad moje od dvojih plač smuti,
smrt kćere od tvoje, tvoj uzdah priljuti.
S tolicim suzama bi tva kći žaljena,
u srcu er sama bude plač spomena;
ma ako žudiš tač žalosnu čut' nje smrt,
pripravi novi plač, suze i ja budem trt'.
Bješe se skupila od Grka vojska sva
na grob silna Akila, kad pride kćerca tva,
ku Piro uhvati za ruku, i on čas
uzvede na grob ti, a rusag gleda vas;
i kad š njom gori bi, er bješe ublidila,

1298 *od. b.* nies'. 1300 *od. b.* živjeti nesrećnoj. 1301 *od. b.* umrieti. 1303 daju] *od. b.* dava. 1304 li] *od. b.* mi. 1305 *od. a. c.* htješe. *od. b.* izdrieti. 1306 sama] *od. b.* sasma. 1308 *od. b. c.* nesrećnu. 1312 zadosti] *rkpp.* radosti. 1316 dvojih] *od. b.* ovih. 1317 *od. c.* kćerce. *od. b.* od kčerce tvoje. 1318 *od. b.* toliciem. 1319 bude] *od. b.* budi. 1321 suze i ja budem] *od. b.* ja budem suze. *od. a. c.* strt. 1322 skupila] *od. b.* spravila. 1323 *od. b.* pridje. 1326 *od. b.* bi gori. er] *od. c.* e. *od. b.* ubliedila.

pomisli da ne bi taj niz grob skočila,
ter s obje dvie strane djevici gizdavi
mladiće izbrane na stražu postavi;
čašu on držaše, kamenjem pridrazim
i zlatom ka sjaše, u ruci, i prid svim
Akilu silnomu mrtvu grob okropi,
svomu ocu dragomu zdravicu tuj napi,
pak nače: posluh svim od vojske ličnik da'.
Iz glasa ja ličim sred svih ja stav tada,
naviestih vojsci svoj mučanje, mir, posluh;
tuj on čas na glas moj umuknu svaki duh;
a Piro pušta glas i poče govorit',
na glavi a svim vlas poče se strašno vit:
oče moj, svitla čas ti s' grčka bil na svit,
koga će moć i vlas vik živit', vik slovit',
er cvit tve mladosti druži se vriednosti
Pelea slavnoga, sinu oca istini,
prim' sina od tvoga ovi dar jedini,
koji si žudio, koga si željan bio;
ne moj se kratiti iz vječnih tih strana
ovdi k nam sad priti, naša časti izbrana,
da piješ zdravice od krvi djevice,
koju si ljubio, koju si njekada
svim srcem žudio, krvi ke i sada
ja i puk spravljamo da tvoj duh čitamo.
Pomoćnik žudjeni molimo da si nam,
ostalo er nam ni ufanje neg ti sam,
da ćemo kada moć' na drage strane doć'.
Tih vitar da' nam sad Neptunov, po koli
satrsmo Troju grad protiv nam oholi,
da drage vidimo, ke vidit' žudimo.

1327 taj] *od. b.* tuj. 1330 čašu] *od. a. c.* kažu. *od. c.* da držaše. *od. b.* s kamenjem pridraziem. 1331 *od. b. c. nema* i. prid] *od. b.* prida. *od. b.* sviem. 1334 *od. b.* sviem. ličnik] *od. b.* čini. 1335 ličim] *od. b.* vičim. 1336 *dubr.* vojci. 1339 a svim] *od. b.* svoj. 1340 *od. b.* ti, ki. 1342 druži se] *od. a.* družiše. *od. b.* s vriednosti. 1344 *od. b.* od sina tvoga. 1346 vječnih] *od. b.* višnjieh. *od. b.* tieh. 1347 *od. b.* ovdi sad k nam. 1350 i] *od. b.* a. 1351 *od. a. c.* spravjamo. 1354 drage] *od. b.* druge. 1355 *od. b.* vjetar. *od. b.* Heptuno. 1356 *od. c.* strsmo. protiv nam] *od. b.* protivnieh. 1357 *od. b.* vidjet'.

Tako on, a puk vas skrušeno sta molit'
umiljen Pira glas da bude čuven bit'.
I on čas mač ize svoj iz zlatne nožnice,
a kinu, ruke u toj da drže djevice,
od šta Poliksena staviv se oni čas,
da je od svih čuvena ovakoj pušta glas:
o Grci, ki naš grad satrste sasma prem,
znajte er ja voljno sad i rada na smrt grem,
i jedan od vas sam za milos dar pitam :
da ruke nikoje ticat' me ne budu,
i dalek da stoje ki me ovdi sad bljudu;
dobro je lašnje umrit' nego li zlo živit'.
Sama ću pod mač ja me grlo podložit',
čistoća da moja shranjena bude bit',
ka meni sasma jes ostala za ures;
i meni kratak čas prid smrti hip ovi
dopus'te, molim vas, slobodu sada vi,
da umrem djevica kako sve kraljica,
da sramna na on svit medju ine kraljice
ne bude duša prit' od ove djevice,
sužanstvo er tamno i tamo je sramno.
Tuj vas puk: budi joj, iz glasa veljaše,
djevici svak lipoj ugodit' željaše,
i sam se kralj javi i sam kralj odsudi,
djevici gizdavi da bude što žudi;
oko nje ki stahu, mladiće izbrane,
i ki ju čuvahu, poslaše sve strane.
Kad ona vidi toj, zgar prsi oni čas
dopušta, koret svoj oni čas razdri vas,
ukaza tuj mile nje prsi djevica
kakono snig bile i kako ružica;

1361 kinu] *od. b.* čini. 1362 *od. b. c.* stavi se. 1363 *od. b.* svieh. ovakoj] *od. b.* ovaki. 1364 *od. b.* strste. 1365 *od. b.* jer. *od. b.* rado. 1366 *od. b.* od vas jedan. 1368 *od. b.* sad ovdi. 1372 sasma] *od. b.* sama. 1373 *od. b.* pred. 1374 sada vi] *od. b.* vi meni. 1375 *od. b.* umre. 1376 *od. b.* na onom svit. *od. a.* meju. 1378 *od. b.* er tamo i tamno je i sramno. 1380 *od. b.* liepoj. 1383 *od. b.* mladići izbrani. 1384 i ki ju] *od. b.* koje je. poslaše] *od. b.* podjoše. *od. b.* strani. 1385 *od. b.* vidje. *od. b.* on čas. 1386 dopušta] *od. b.* do pupka. oni čas] *od. b.* rukami. *od. b.* razdrie. 1388 *od. b.* snieg biele.

i sama kleknu, pak k Piru rič obrnu,
u srcu a tuj svak žalosno protrnu,
reče mu: mlače ti, u prsi ako me
išteš sad raniti, evo t' prsi me;
ako li hoć' glavu usjeć' mi, evo ti vrat,
na volju sada tvu evo ti budem stat'.
Na rieči medene Piro se vas smuti,
žalosti skrovene u srcu oćuti;
hoće li, ne će li, sta smućen misliti,
djevici vrat bili bude li raniti;
misleći i takoj na pokon desnicu
podviže, i tuj njoj odsieče glavicu.
Velja se krv proli, a pade nje tielo;
na zemlji ma doli vidjet' je bi milo
gdi pokrit' nastoji sramežljive strane,
kako čas dostoji djevice izbrane.
Smrtni mač i kad toj djevici gizdavi
prikrati život svoj, on čas se on stavi
tko grane zelene poda nju stavljati,
tko zublje ognjene za oganj spravljati;
mirisi tolici od svud se nošahu,
svi se toj djevici služiti željahu;
tuj nitkor oda svih za ludu ne staše,
od skupa tolicih svak se njom brinjaše.
Možeš se pohvalit' porodom izvrsnim
i majka djece rit' vrjednija medju svim;
ma, ženo, mogu ja dobro ti sad rieti
da si od svih tužnija ke živu na svieti.

KOR:

Nesrića prihuda — jaoh tužne! — gorko t' nas
satire od svuda i tlači čas po čas;

1389 *od. b.* rieč. 1391 *od. c.* mladče. 1392 evo] *od. b.* ovo. 1393 usjeć' mi] *od. b.* usjeći. evo] *od. b.* ovo. 1394 evo] *od. b.* ovo. 1398 *od. b.* bieli. 1400 tuj] *od. b.* tu. 1401 velja se] *od. a. b.* veljaše. *od. a. c.* tilo. 1402 *od. b.* na zemlju. je] *od. b.* im. 1403 sramežljive] *od. b.* smravljive (*m.* sramljive) sve. 1404 *od. b.* i dostoji. 1406 on stavi] *od. b.* svak pravi. 1407 stavljati] *od. b.* stavljaše. 1410 željahu] *od. b.* spravljahu. 1411 *dubr.* nikor. *od. b.* svieh. 1412 *od. b.* tolicieh. njom] *od. b.* njoj. 1413 *od. b.* može. *od. b.* izvrsniem. 1414 djece] *od. b.* djevice. *od. b.* riet' vriedne. 1416 *od. b.* svieh. živu] *dubr.* žiu *jamačno grieškom.* 1417 *od. b.* nesreća.

njeki gnjev usioni Prijama i dom svoj
prem sasma progoni, zgar zvizde hoće toj.

TALBITIO:

Mramora tvrdji jes, i čovjek nie ti,
ki tvoju hudu čes ne će sad žaliti.

KOR:

Zločes je, tužan je, tužan će i vik bit',
tko stavlja ufanje u ovi svit varovit,
koji te priblazi blaženstvom bjegućim,
a pak te porazi nevoljam vječnim svim.
Noć hvali svitli dan, dobra smrt život naš;
čovječe, u ovi stan ufati ne imaš.

HEKUBA:

Tolike žalosti mene su obujmil',
ma kćerce, er dosti ni sam plač, ni sam cvil,
za moć' se istužit' i za moć', kćerce ma,
tolika zla združit' s dostojnim suzama.
Kad počnem plakati na hudu moju čes,
on čas me uhvati druga tuga i boles;
i na taj gorki vaj druge jaoh žalosti
pridodju u hip taj i druge gorkosti,
koje mi, kćerce ma, odahnut' ne daju,
joh svak čas k tugama tužice pristaju;
i da se ne bolim tvom smrti sada ja,
ni mogu, i ne umim, kćerce draga moja;
takodjer u plač sva da ne idem krozi te,
vridnos me uči tva i hvale tvoje te.
Zla zemlja čudo ni kad dobar rod rodi,
zgor sunce ku blazni i daž joj ugodi;

1419 gnjev] *od. b.* grieh. 1420 *od. b.* zviezde. 1423 tužan će i vik] *od. b.* tužna će viek. 1424 *od. a. c.* stavja. 1425 *od. a.* tkoji. *od. b. c.* priblazni. *od. b.* bjegućiem. 1426 *od. b.* vječniem. svim] *od. b.* tiem. 1429 *od. b.* obujmile. 1430 dosti ni] *od. b.* dosti nie. 1432 *od. b.* dostojniem. 1437 mi] *od. b.* me. 1438 *od. b.* jaoh. *od. b.* ***nema*** k. 1440 ni mogu] *od. b.* ne mogu. i ne] *od. a.* ni. umim] *od. b.* vim. 1441 sva] *od. a.* ***nema***, *od. b.* tva. *od. b.* kroza. 1442 vridnos me] *dubr. od. a. c.* vridnom se. hvale] *dubr. od. a. c.* hvali. *od. b.* k(r)epos me uči tva i hv(a)le svoje tej. 1444 *od. b.* zgar. ***Iza toga stiha ima od. b.:***

Nie se čuditi zla zemlja kad plod da,
koji bude služiti sunce i daž od sv(u)da.

ni dobra kad dobar ne bude plod dati,
potrebu svoju zgar kad ne more imati;
ma čovjek, koga da narav zla na sviti,
ne more nikada nego li zao biti;
tko jednom dobar jes, vazda će dobar bit',
ne more prika čes dobru ćud prominit';
ali će, podj'mo rit', od dobrih života
čista krv uzrok bit' i velja dobrota;
dobrote ali tih uzrok je jedini:
meštara nauk svetih i njih put istini.
Djeteta uzdvignut' zakoni svetima
njeki je općen put i dobrim i zlima.
Tko bude zakon znat', i dobar će umjet' bit'
i umjeće razaznat' dobro od zla na saj svit.
Ma kudje tužna ja, kamo li puta van
zadje sad svis moja razložeć sve zaman?
Ljubimi starče moj, podji mi napried ti,
i grčkoj vojsci svoj i kralju naviesti
da tegnut' ne bude u mu kćer ko godi;
u mnoštvu svud hude ćudi se nahodi,
a skupi od ljudi, vladoca gdi im ni,
silom svrću svudi, i dobar tuj bjesni,
u trjeskah i tih zlih tko gore učini,
bolji je oda svih, razbora er tu ni.
Ti stara službice, malo se sad potrud',
morske mi vodice dones' pun jedan sud;
tve čisto tielo toj najprvo suzama
u vodi pak morskoj da umijem, kćerce ma,
koja neudana udana majci umri,

1445 ni] *od. b.* nie. 1447 *od. b.* zla narav. *od. b.* svieti. 1448 *od. b.* nikadar. 1450 *od. b.* može. *od. b.* prieka — promienit'. 1451 *od. b.* dobrieh. 1452 čista] *od. b.* svietla. uzrok] *od. b.* ures. velja] *od. b.* ostat'. 1454 meštàra] *od. b.* neštara. svetih] *od. b.* svih. 1455 *od. b.* svetiema. 1456 *od. b.* i dobriem i zliema. 1457 i dobar] *od. b.* dobro. umjet'] *od. b.* umjen. 1458 *od. b.* *nema* saj. 1459 kudje] *od. b.* kudi. kamo] *od. b.* kuda. 1460 *od. b.* svies. 1461 ljubimi] *od. b.* ljubljeni. 1462 *dubr.* vojci, *od. b.* vojski. 1463 *od. b.* tko godi. 1464 u] *dubr.* a. hude ćudi] *od. b.* hudih. 1466 svrću svudi] *od. b.* srca sudi. i] *od. b.* a. 1467 *od. b.* treskah i tieh zlieh. 1468 bolji je] *od. b.* i bolju. *od. b.* svieh. 1471 *od. c.* *nema* toj. najprvo] *od. b.* najprije. 1472 *od. a. c.* kčerca, *od. b.* ćerce. 1473 *od. b.* koja je neudana majci svojoj sad umri.

svoje djevstvo vjenčana udadbom a ne skri;
pokonji, kćerce, i dar tva majka da ti da;
ma od kud? ku li stvar da nadjem ja sada?
je li gdje ka godi od druga mojih sih
ukrila što godi od dobar tolicih,
da kćerci djevici uresim tilo toj
kako se kraljici dostoji tolikoj?
da li u svih nijedna stvar velika ni mala
tolicih od dobar nie vajmeh ostala?
Kad ino, kćerce ma, ne more t' majka dat',
groznima suzama tebe će darovat'.
Gdje su jaoh bogactva i dobra tolika
našega kraljestva, gdje li moć velika?
Prijame, ki toli sinovmi izvrsnim
dostojno se oholi i diči, a ima čim,
i ja s tobom starica, tva žena i druga,
njekada kraljica, nesrjećna sad sluga,
gdi je naša oholas, veličanstvo i slava?
da li se u mal čas u ništa stvori sva?
Koli smo jaoh pali od dobar tolicih,
nesrićni ostali vrhu svih ostalih!
kako jaoh nie vire u svietu, ko prem
sve vrieme satire, i ufat' nie u čem!
Svak se u me ogledaj, tko slatko veselje
uživa na svit saj ne znav što je dreselje;
er dobro od svieta, gospoctvo, slava i čas
stvar su bremenita i od riči nadmen glas;
čestit se svak riti i blazen može zvat',
bez tuge na sviti ki bude dni trajat'.

1474 *od. b.* djestvo. *od. c. nema* a. 1475 *od. b.* pokojni. *od. b. nema* i. 1476 *od. a.* najdem. 1477 ka] *od. b.* ko. *od. b. nema* od. sih] *od. b.* svieh. 1478 *od. a. c.* sakrila. *od. b.* tolicieh. 1479 *od. b.* tielo. 1481 *od. b.* svieh. 1482 *od. b.* tolicieh. 1484 *od. b.* grozniema. *od. c.* groznim. 1485 *od. a. b. c.* gdi. *od. c.* bogastva. 1486 *od. b.* kraljevstva. gdje] *od. b.* di. 1487 *od. c.* sinovim. *od. b.* sinovi izvrsniem. 1488 se] *od. b.* s'. 1490 *od. b. c.* nesrećna. 1493 *od. b.* tolicieh. 1494 *od. b. c.* nesrećni. *od. b.* vrh. ostalih] *od. b.* nesrećnieh. 1495 *od. b.* vjere. u] *od. b.* na. ko] *od. b.* kako. 1496 *od. b.* brieme. i ufat'] *od. b.* ufati. 1498 znav] *od. a. c.* zna, *od. b.* znaju. 1499 er] *od. b.* i. *od. a. c.* gospostvo, *od. b.* gospoctva. 1500 *od. b.* stvari. *od. a. c.* vremenita. *od. b.* rieči. 1501 *od. b.* rieti. 1502 *od. b.* svieti.

TALTIBIO:

Ako bi mogla ti, bolje bi da sada
podjemo, er ckniti, starice, nie kada.

HEKUBA:

Joh nesrećna, a ja da grem,
pokli je trieba da idemo;
ma ni snage, starče, ja mrem,
jaoh ni tamo, jaoh ni sjemo
s mjesta mi se nie krenut'.

TALTIBIO:[1]

Pones'te ju, o vi žene,
uzdrž'te ju da ne pade.

HEKUBA:

Eto vidiš, starče, mene;
ja ne mogu doći sade;
ti rec' kralju što sam rekla.

KOR:[2]

Nebo zgara nam spravljaše
sve nevolje i žalosti,
hitri Pariš kad idjaše
slidiv volje od mladosti,
da visoko jelje sieče,
da korablju brzu zgradi,
da s korabljom brodi more,
da k Eleni liepi i mladi
dodje na tej svietle dvore
i Elenu da ugrabi,
ka zanosi svima oči

1505 *od. b.* jaoh. 1506 *od. b.* triebi, *od. c.* triba. 1507 ni] *od. b.* nie. 1509 mi se nie] *od. b.* nie se moći. [1] *od. b.* kor. 1510 pones'te] *od. b.* pomoz'te. ju] *od. c.* je. o] *od. b.* a. [2] *u dubr. novijom rukom*: inter media chor. 1515 *od. a. c.* spravjaše. 1517 *od. a. c.* Paris. idjaše] *dubr.* spravljaše, *od. a. c.* spravjaše. 1518 *od. b.* sliedit'. 1520—1524 *u dubr. je dodano drugom rukom ali starijom od one kojom je dodavano drugo koješta.* 1521 *od. b. nema* s. 1522 *od. b. nema* i. 1523 *od. a. c.* dojde. tej] *od. a. c.* te, *od. b.* nje. svietle] *od. b.* liepe. 1525 *od. b.* sviema.

rajskim cvitom od liposti,
a sunačce od istoči
ne obsiva svom svitlosti
lipšu, dražu ni slavniju.
Jaoh odovle sve dodjoše
gorke tuge, ke nas tire,
radosti nas sve odjoše,
suzam našim da ni mire,
da se u nas svak ogleda.
Ufanje nam nie ostalo,
da se rados naša vrati,
jaoh ni vele, jaoh ni malo
da se boles naša skrati
i da i kad odahnemo.
Ovo je oganj, ki se zgodi
vidjet' u san majci tužnoj;
ovo je rasap, ki se rodi
svoj visokoj Troji slávnoj
i kraljestvu od istoka.
A još poče i onada
naših uzrok tuga hudi,
božicami trema kada
bivši pastir pravdu odsudi,
pravdu, s koje poginusmo,
od liposti davši svu čas
bludnoj majci od ljubavi,
a u rat, u krv i u smrt svih nas
i kraljestvo svoje postavi,
postavi nas u plač vječni.
Još se ne će svi veselit'
od protivnih naših hudih,

1526 *od. b.* rajsciem cvietkom. 1527 *od. a. c.* sunašce. 1530 jaoh] *od. b.* joh, *a može se čitati i* još. 1533 *od. b.* našiem — nie mjere. 1534 *od. b.* i da. 1535 ufanje *u dubr. odadrto te dopisano novijom rukom.* 1539 i kad] *od. b.* kada. 1541 *od. b.* tužni. 1543 svoj visokoj] *od. b.* visokojzi. *od. b.* slavni. 1544 *od. b.* kraljevstvu. 1545 *od. b.* onda. 1546 *od. b.* našieh tuga uzrok. 1547 *dubr. i od. a. c.* triema. kada] *od. b.* tada. 1548 *od. b.* pastier. *od. a.* osudi. 1550 *od. a. b. c.* lieposti. 1552 a u rat] *od. b.* rvat. 1553 *od. b.* kraljevstvo. 1556 *od. c.* protivnik. *od. b.* protivnieh mnozieh hudieh.

tko godi se će i dreselit'
tamo u grčkih stranah u tih,
gdi Evrota rika teče.
Još će, to znam, ka mladica
smrt kunući prieku hudu
za drazima derat' lica;
još nevjeste mnoge budu
ćića svojih proplakati;
majke mnoge i starice
za sinovmi pridrazima
biće prsi grdit' lica.
Lakša je tuga svim tužnima
kad imaju druga u tuzi.

1557 *od. a.* će se, *od. b.* ćeš. *od. b.* dreseljit'. 1558 tamo] *od. c.* samo. u tih] *od. b.* tieh. 1559 *od. b.* gdje. *od. b.* rieka. 1560 *od. b.* toj. 1562 *od. b.* draziema. 1564 svojih] *od. b.* svieh. 1565 starice] *od. b.* udovice. 1566 *od. c.* sinovim. *od. b.* sinovi pridraziema. 1567 grdit'] *od. b.* derat'. 1568 *od. a.* lahša, *od. b.* ‚laghsca'. *od. b.* sviem tužniema. 1569 druga] *od. b.* draga. *Iza toga stiha u dubr. stoji* svrha; *u od. c.* svrha od ata tretiega, *a u od. b.*: Intra media vile:

O Ekuba, gorske vile
slatkim pjesni utješiti
žele tvoje grozne cvile,
eto k tebi ktismo priti,
tebe tužnu razgovorit',
jeda dielak tvojieh tuga
naše pjesni budu odlišit',
pjesni, kojiem mi (s)red luga
od mladosti u ovi naš cvit
razgovor smo tužnim sviema.
Kako pjesni omekšaju
tvrda srca proć ljubavi,
tako tuge odlagaju;
o Ekuba, tim pripravi
mjesto u srcu slatkiem pjesni.
Njekad gore uživahu
tvoje gizde i lieposti
a vile te[1] pripievahu,
sad su tebe zle gorkosti
sasma u srcu potlačile.

Pjesni slatke dubja vodit'
za sobome jur mogoše[2]
sunce ustavit', kami hodit',
jeda u pjesnieh biti može
ki lik tužnu srcu tvomu?
kraljicom te njekad znamo
u svem dobru sega svita,
sad u tugah svieh gledamo.
Svud li huda čes dohita
ne štedi li svietlieh krunu?
O Ekuba, pokli takoj
naše pjesni utješiti
ne mogoše grozni plač tvoj
ni od srca odložiti
gorke tuge, ke te more,
a mi ćemo suze ronit
zajedno s tobom, a cvietice
Polišeni ovoj donit',
tielo mrtve tej djevice
cvietjem posut', suze plakat'.

[1] *rkp.* se. [2] *rkp.* mogaše.

AT ČETVRTI.

SLUGA:[1]

Ekuba starica, jaoh žene, gdi će bit',
od tuga kraljica ka se sad može rit',
bolesti nemile sve, kojim lika ni,
koju su obujmile pokonje svoje dni?
Ona se jedina može zvat' u tuzi,
tužnija nie ina pod suncem ka suzi.

KOR:

Taj jezik prihudi kada će zamuknut',
koji nas odsvudi zle tuge čini čut'?
kad se će ustavit' s tim hudim glasima,
kad li će svrha bit' nevoljam našima?

SLUGA:

Hekubi jaoh tužni tužan glas imam dat',
a u zlu moći ni dobru kob nazivat'.

KOR:

Ah tako nie doć', gdi boles zla prosi
razgovor i pomoć, zao se glas sam nosi.

SLUGA:

Koli si tužnija gospodje sada ti
neg riči mogu ja mojome izriti!
tebi je život tvoj već uzet, mrtva s' ti,

dubr. počinje četvrti at, *iza toga novijom rukom* Govor prvi. Sluga, kor, *od. b.* četvrti at. šena prva. [1] *od. a. c.* sluga govori, *od. b.* govori sluga. 1570 *od. a. b. c.* Hekuba. *od. b.* žena. gdi će] *od. b.* dike. 1572 *od. b.* kojiem lieka nie. 1573 *od. b* pokojne. 1576 kada će] *od. a.* kad će, *od. b.* kad se će. 1578 kad se će] *od. c.* kad ćeš. *od. b.* *nema* s. 1579 *od. b.* našiema. 1583 *od. b.* *nema* sam. *Iza toga stiha ima dubr. novijom rukom*: Govor drugi. Sluga, Hekuba. kor. 1584 *od. a. c.* gospoje. 1585 *od. b.* riečmi — mojiema izrieti.

što živeš sada, toj zli su dni od smrti;
pade ti ufanje kralja gospodina,
a ne osta ti uzdanje ni od grada ni od sina.

HEKUBA:

Ni tuga na saj svit, ka nova jes meni,
ni boles mož' izrit', u meni koja ni.
Ma kudi tielo toj kćerce Poliksene
sad nosiš jaoh takoj bez časti, bez cjene?
niesu li njoj bili oholi Grci ti
častan grob spravili? Što će toj sad riti?
jeda ju ukopat' ne umiše? ali njoj
po smrti ištu dat' još koji nepokoj?

SLUGA:

Još ne zna ni more nesrećna poznati
zlo svoje najgore, ke ju će skončati;
mni, nosim tielo k njoj mrtve Poliksene,
od muke obraz svoj ter svrće od mene.

HEKUBA:

Da tko je, vajmeh ja! koga mi s' doniela?
jeda je kći moja Kasandra svršila
dni svoje, nje tielo ter k majci nosiš sad,
nje majka nemilo da oćuti i taj jad?

SLUGA:

Mjentuješ žive ti, a mrtva ovoga
ne mariš plakati, od srca ki je tvoga.
Oto ga ću odkriti. Poznaš li tko je ovoj,
nesrićna majko ti? Polidor je ovo tvoj.
Ovo nis' čekala prid smrti, huda čes,
eto je svu dala oćutit' zlu boles.

1588 pade ti] *od. a. c.* niti. 1589 a ne osta] *od. a. c.* ni more ostat'. ti] *od. b.* t'. uzdanje] *od. b.* ufanje. 1590 ni] *od. b.* nie. 1591 *od. b.* koja ni u meni. 1592 *od. b.* kudje. 1596 umiše] *od. b.* misle. 1599 svoje] *od. b.* tvoje. ke ju će] *od. b.* koje će te. 1600 *od. b.* *nema* k. mrtve] *od. b.* kćerce. 1604—1605 *nema od. b.* 1607 mariš] *od. b.* mores. ki je] *od. b.* htjet'. 1608 ovoj] *od. a. c.* svoj. 1609 *od. b. c.* nesrećna. *od. c.* Polidoro. 1611 eto] *od. b.* er ti. zlu] *od. b.* svu.

HEKUBA:

Sada vajmeh, vajmeh sada,
plačne oči prolievajte
rike od suza, ako i kada,
i vike se ne utješajte.
Boles ova, ka od svita
sve bolesti zle dobiva,
vječne suze vajmeh pita,
vječno majka da plač liva.
Ova gorkos sve gorkosti
dobi moje, ova žalos
skupi u jedno sve žalosti,
ubi sasma mene u staros.
A odolit' gorkoj sili
tužnoj majci nie moći,
zadovoljno da joh cvili
nie snage, nie moći.
Polidoro sinko mili,
majci ufanje ki sam bješe,
gdi je ruža, gdje gilj bieli,
drago lice kim cavtieše?
Koja ruka bez milosti
na te prava srčbu obrati?
tko u cvitak tve mladosti
dni bez griha tvoje skrati?
Moje djetece milo, drago,
da li mrtva tebe gledam,
ki razgovor i sve blago
ostao bješe majci ti sam?
U što majka već ufanje
da bez tebe sinko stavi?
ti sam bješe uzdržanje
kući paloj i stup prvi.

1613 *dubr. i od. a. c.* prolievate. 1614 *od. b.* rieke. *od. b.* kad. 1615 i vike] *od. b.* u viek. *dubr. i od. a. c.* utješate. 1619 vječno] *od. a. c.* vječni, *od. b.* u viek. *od. b.* lieva. 1620 ova] *od. b.* ova moja. 1623 *od. b.* mene sasma. 1630 *od. b.* gdi gilj bili. 1631 *od. b.* captieše. 1633 *od. a. c.* ‚srgbu'. 1634 *od. b.* cvietak. 1636 *od. a. c.* me djetešce. 1639 *od. b.* ti majci. 1643 prvi] *od. b. c.* pravi.

*

Eto svrhu tužna vidih
od Prijama kući slavnoj,
što nesrićna prie ne umrih
neg dočekah zlo tolikoj?
Da li sinko hotje umrieti
prie majke drage tvoje?
tko će majci oči pokriti
dan pokonji smrti svoje?
Proklet zli nož i desnica,
ka ti rani bez milosti
drage prsi, bila lička,
ka cvit satri od liposti.
Ako mariš, višnja moći,
gdje na zemlju pogledati,
ne daj zlobi takoj proći,
čini, krvnik da grih plati;
čini, plačne ove oči
da osvetu vide; čini,
plata od griha da svjedoči
er jes pravde bič istini.

SLUGA:

Tužna ti si majko i ti,
pokli ti je u tvu staros
tač nemilo pogledati
od tve krvi svaku žalos.

HEKUBA:

Sila hoće me nesriće,
sve što živem u napredak,
da me tire gore smeće,
da mi je gorči svaki danak.

1644 svrhu] *od. b.* sva zla. *od. b.* vidjeh. 1646 *od. b. c.* nesrećna. *od. b.* umrieh. 1648 *od. a. c.* umriti, *od. b.* umriet'. 1650 *od. b.* ko. pokriti] *od. b.* ‚protrat'. 1651 *od. b.* pokojni. 1652 *od. b.* prokle. 1654 *od. a. b. c.* lica. 1655 satri] *od. b.* ‚satru'. liposti] *od. b.* milosti. 1658 *od. b.* zlobe. 1659 *od. b.* grieh. 1662 *od. b.* platu od grieha. 1665 ti je] *od. c.* te. 1668 *od. b. c.* nesreće.

KOR:

Je li tuga ka na sviti,
koja na nas nie udrila?
i more li žalos biti,
ka nas nie obujmila?

HEKUBA:

Jaoh moj sinko dragi, mili,
sinko začet u čas hudi,
tko mi tebe smrtno ucvili?
lip cvit toli što oprudi?
gdje li? kako? kojom smrti
puna zlobe taj desnica
tvoju mlados htje satrti,
hotje grdit' svitla lica?

SLUGA:

Ja ne znam ništore, mrtva ga tuj nadjoh,
nesrećna na more i tužna kad dodjoh.

HEKUBA:

Ali ga val morski tuj bješe vrgao,
ali zao čovjek ki tuj bješe smrt mu dao?

SLUGA:

Morski ga bješe val, poznat' se mogaše,
na suh kraj izvrgal, gdi mrtav ležaše.

HEKUBA:

Sada jaoh, jaoh sada! a moje zlo poznah
vajmeh još onada, kad tužna zao san šnjah;
ni mene prikazan taj noćna varala,
zlo moje i u san plačna sam gledala;
što po snu ja sumnjah, što cvilih neznano,

1672 *od. b.* svieti. 1674 *od. b.* može. 1676 *od. a. c.* mili. 1682 *od. b.* hoće strti. 1683 *od. b.* hoće. 1684 *od. b.* mrtvoga tu. 1685 *od. b.* podjoh. 1690 a] *od. b.* ka. 1691 onada] *od. b.* ondaj. *od. b.* tužan. *od. b.* *nema* zao. šnjah] *od. a. c.* snah, *od. b.* snih. 1692 ni] *od. b.* nie. taj noćna varala] *od. b.* strašna sjen strašila. 1693 plačna] *od. b.* tužna. gledala] *od. b.* vidjela. 1694 sumnjah što cvilih] *od. b.* cvilih ja sumnjah.

sve javi jaoh vidih, sve mi bi izdano;
eto sad očima moj rasap pokonji
pogledam mojima, komu jaoh lika ni.

SLUGA:

Taj krvnik nemili tko ti se vidjaše,
ki u san vrat bili djetetu koljaše?

HEKUBA:

Polines, Polines nevjerni nemilo
hranjenje vajmeh jes pogubil me milo.

SLUGA:

Ni drugi, on će bit', a sve to za drago
njegovo osvojit' imanje i blago.

HEKUBA:

Jaoh ni moć' izriti krvnika zlobu ovu,
nie moć' podnieti krv ovu njegovu,
kom zalac neharni vjeru i čas ocrni.
Tej zviri nemile, s kim su sve vrlosti,
ne bi jaoh tač bile toli bez milosti
djetetu, kako ovi krvnik pun otrovi.
Je li gdje tko vjeran, da vjeru obrani
prid ovim, ki svoj stan za ljucku krv hrani,
prijatelje gdi prima da im život uzima?
Kako ti srce da zaklati diete toj,
koga ti jaoh prida u ruke ćako svoj
uzdav se u tebe kako sam u sebe?
Proklet nož nemili, ki t' prsi otvori,
moj sinko, i krvnik zli, koji te umori,
kad ktješe život tvoj bit' hrana kući svoj.

1695 *od. b.* vidjeh. 1696 *od. b.* pokojni. 1697 *od. b.* mojıema, kojiem. *od. b.* lieka nie. 1698 *od. c.* tko li. 1699 u san] *od. a.* uzan. *od. b.* bieli. 1701 vajmeh] *od. b.* moje. me milo] *od. b.* nemilo. 1702 on] *od. b.* er. *od. b.* toj. *u od. b. Hekuba govori i stihove 1702 i 1703.* 1704 ni] *od. b.* nie. *od. b.* izrieti. 1705 nie] *od. c.* ni. *od. a.* podniti. krv] *od. c.* kr. 1706 zalac] *od. c.* zlac. ocrni] *od. b.* ockvrni. 1707 *od. b. c.* zvieri. *od. b.* kiem. 1711 *od. b.* oviem. 1712 *od. b.* gdje. 1714 *od. a. c.* ćajko, *od. b.* ćaćko. 1717 sinko] *od. b.* sinak. *od. b. nema* i krvnik. 1718 *od. a.* htješe, *od. b.* ktje. hrana] *od. b.* haran.

KOR:

Ti si sad oda svih tužnija na sviti,
 i ti se od tužnih zrcalo mož' riti.
Ma ovo gre sjemo Agamemnon slavni
 kralj, za sad mučimo; što ide nie mani.

AGAMEMNON:

Što ne ideš ukopat', Ekuba, kćer tvoju?
 ja ne dam ni ću dat' na nju ruku svoju
staviti nikomu, ni se je stavila,
 kako s' po vernomu Taltibiju molila.
Navlaš sam doći htio, da ne cknim već š njome,
 veće posle ostavio brinuć se tobome.
Koliko za nje čas, tim budi pokojna,
 imala je razlog vas, kako je dostojna,
i kako htje nje čes i mjesto i vrieme,
 er veće časti jes podobna prid svime.
Oh što će bit' ovoj? u naših šatorih
 tko ubijen leži toj Trojana od vaših?
kaže ga haljina da ni Grk; toli mlad
 tko je od vaših sina ovdi ubijen takoj sad?

HEKUBA:

Sama ću u sebi sobome govorit',
 er sama pod nebi tužna se mogu rit';
budeš li sada ti, er ni lika inoga,
 Ekuba kleknuti prid kralja ovoga,
i prid njim pitati od pravde silni mač,
 prid njime iskati ku pomoć u moj plač?
ali ću mučeći zlu boles mu tajat'
 potajno cvileći na višnjoj pravdi stat'?

1719 *dubr. i od. a. c. nema* sad. *od. b.* svieh — svieti. 1720 i] *dubr. od. a. c.* ti. *od. b.* tužnieh — rieti. 1721 ma] *od. a.* nu. *od. b.* Agamenon, *tako i dalje.* 1722 za sad] *od. b.* sada. 1722 *iza toga stiha ima dubr. novijom rukom*: Govor 3. Agamemnon, Hekuba, kor. 1723 *od a. b. c.* Hekuba. 1726 *od. b.* vjernomu. 1727 *od. b.* ktio. *od. b.* veće. 1731 *od. b.* ktje. *od. a.* vrime, *od. b.* brieme. 1732 svima] *od. b.* njime. 1733 *od. b.* šatorieh. 1734 vaših] *od. b.* našieh. 1736 *od. b.* vašieh. *od. b.* tako. 1739 *od. b.* lik. 1740 *od. a.* Hekuba.

AGAMEMNON:

Plačući kud tamo odnosiš obraz tvoj?
 pogledaj ovamo; što mučiš? što je toj?

HEKUBA:

Od mene more bit' kako od protivnice;
 što će jaoh smrt ma bit', svrnuću sve lice.

AGAMEMNON:

Niesam ja prorok, da tudje misli znam;
 ne čuvši zla uzrok, ku pomoć da ti dam?

HEKUBA:

Ma što je ufati sve dobro od toga,
 koji je svim mati, ki prima svakoga?

AGAMEMNON:

Ako ne ć' da znam ja tvoj skrovni nepokoj,
 budi volja tvoja, ni marim ja znati toj.

HEKUBA:

Bez vridne pomoći od kralja tolika
 vrha jaoh nie doći toj zlobi krvnika;
bez njega osveta nikada na sviti
 od krvi djeteta ne će se vidjeti.
Ma što cknim, ter sad ja ne budem k njemu it'?
 Još prid njim rič moja primljena bude bit'.
Nie se pripasti od dobra kralja, ni,
 prida nj ću ja pasti, njemu odkrit' plač grozni;
njemu ću svu izrit' nevolju mu gorku,
 još da znam ne izdvorit' prid njime boles ku.
Kralju Agamemnone, ako plačne i tužne
 kraljevi ne odgone, čuj ove plač sužne.
Za mila koljena, ka grlim sada ja

1748 sve] *dubr.* svoe. 1751 što je] *od. b.* za što ne. 1752 *od. b.* sviem. 1753 tvoj skrovni] *od. b.* tvojoj hrani. 1754 *od. c.* a ja. znati] *od. b.* za. 1755 vridne] *od. b.* niedne. 1757 *od. b.* svieti. 1758 *od. a. c.* viditi. 1760 *od. b. c.* rieč. *od. c.* primjena. 1763 mu] *od. b.* tuj. 1764 boles] *od. b.* milos. 1765 *od. b.* Agamenonu. 1766 *od. b.* plač ove. 1767 ka grlim sada ja] *od. b.* i robinja tvoja.

sluga umiljena i robinja tvoja;
za krunu pomili, kome sjaš, ako i kad,
milosti nadili tužnu ovu jednom sad;
za ruku, ka brani od Grka svitlu čas,
malu stvar ne brani tužni ovoj tvoja vlas.

AGAMEMNON:

Koja će taj stvar bit', ku pitaš takoj ti?
Ako išteš sad izit' iz robstva, budi ti.

HEKUBA:

Ne marim do vika u robstvu stojati,
osvetu krvnika da mi je gledati.

AGAMEMNON:

Ku drugu pomoć ja, sad išteš, da ti dam?

HEKUBA:

Misao ni moja slobodu da pitam.
Vidiš li tielo ovoj, koje plačem suzama?

AGAMEMNON:

Vidim, ma tko je toj, još ne znam, znaš sama.

HEKUBA:

Zače ga i rodi utroba tužna ova.

AGAMEMNON:

Ovo je ki godi od tvojih sinova?

HEKUBA:

Nie nijedan od onih, ki su u Troji pali.

AGAMEMNON:

Još toga vrhu kih djeteta ste imali?

HEKUBA:

Za nesrjeću ovoga, nad kime plačem sad.

1769 *od. b.* za krunu, kome sjaš, pomoli. 1770 *od. b.* nadieli. 1771 *od. b.* svietlu. 1773 *od. b.* stvar ta biti. *od. b.* tako. 1775 *od. b.* vieka. 1778 *od. b.* nie. 1780 ma] *od. a.* mi. 1782 ki] *od. b.* ko. *od. b.* tvojieh. 1783 *od. b.* onieh. 1784 toga] *od. b.* koga. kih] *od. b.* tieh. 1785 *od. a.* nesriću, *od. b.* nesreću. *od. b.* kieme.

AGAMEMNON:

Gdje shrani ti toga, kad ti u ognju bješe grad?

HEKUBA:

Prijatelju ćako svoj posla ga na shranu.

AGAMEMNON:

Jeda ga gdi takoj da od svih na stranu?

HEKUBA:

Da ga ovdi, gdi sada mrtva ga gledamo.

AGAMEMNON:

Gdje Polines vlada, u ove strane ovamo?

HEKUBA:

Za zlato sačuvat', zlato ga izgubi.

AGAMEMNON:

Možeš li i što znat' tko djeteta ubi?

HEKUBA:

A tko će ini bit' neg komu bi pridan?

AGAMEMNON:

Cić zlata ockvrnit' htje zločes viru i stan?

HEKUBA:

Nie za ino, kad vidi svrhu jaoh od Troje.

AGAMEMNON:

Tko nadje, kad li, gdi mrtvo diete tvoje?

HEKUBA:

Ova ga je sred žala kraj mora sad našla.

AGAMEMNON:

Jeda ga je iskala? što je ona tuda išla?

HEKUBA:

Za Poliksenu umit', bješe išla po more.

1786 *od. b. nema* ti. *od. a.* biše. 1787 *od. a. c.* ćajko, *od. b.* ćaćko. 1788 jeda ga] *od. b.* jednoga. *od. b.* tako. da od] *od. b.* oda. *od. b.* svieh. 1790 *od. b.* gdi. *od. b.* Pulines. 1792 i što] *od. b.* istom. tko djeteta] *od. b.* ko diete toj. 1794 *od. c.* cieć. *od. b.* ktje — vjeru. 1797 ova] *dubr. i od. a.* ovo. 1798 tuda] *od. b.* tuj.

AGAMEMNON:

Polines, on će bit', drugi bit' ne more.

HEKUBA:

Ubiv ga bačiti u more hotje njim.

AGAMEMNON:

Za zlobu sakriti odkrio se zloban svim.
Tebe ti svakoje obujmit' žalosti
hotješe u tvoje teške dni starosti.

HEKUBA:

Ni tuga, ka jaoh ni na mene udrila,
svrha je već meni, sve sam zlo vidjela.

AGAMEMNON:

U tugah ka je taj ka žive tolicih?

HEKUBA:

Nisam ja, ma je vaj i tuga skup od svih,
ki žive u meni; a ja sam umrla
i vas plač pakljeni sa mnom sam podrla.
Eto sam toga rad, da čuješ razlog moj,
prida te pala sad i prid sud sveti tvoj;
puštaću tužbe me, samo uši tve mi da',
ni za nj stoj ni za me, s razlogom stoji pravda.
Ako imam patiti s razlogom tolik vaj,
već ne ću rič riti, vas razlog njemu daj;
ako li si moj plač, svitli kralju izbrani,
dostoji pravde mač, pravde mač ne brani;
od pravde prisveti pomoćnik sad budi,
pravedna osveti, krvnika osudi;
osudi, ki tvori toliku zlobu; osud',
ki biča od zgori ni ljucki scieni sud,
koji dom ockvrni prijateljski nevirom,

1801 *od. b.* hoće. 1802 za] *od. a. c.* a. zloban] *od. b.* zlobam. 1803 ti] *od. b.* mi t'. 1805 ni tuga] *od. b.* nie te. na mene] *od. b.* najmanja. 1806 *od. b.* vidila. 1807 ka je taj ka] *od. b.* ko je taj ki. *od. b.* tolicieh. 1808 *od. b.* niesam. ma] *od. a. c.* nu. *od. b.* svieh. 1812 sveti] *od. b.* svitli. 1813 *od. b.* tvoje. 1816 *od. b.* rieč rieti. 1817 si] *od. b.* sad. *od. b.* svietli. 1822 *od. a.* cieni. *od. b.* ne scieni. 1823 *od. c.* prijateljskom. *od. b.* nevjerom.

svetu har ocrni pravednom krvi tom;
od grada, od stana komu bi našega
podobna čas dana i ljubav vrh svega,
u scjeni od prvih prijatelja nam bješe,
uz kralja vrhu svih prid pukom sjedjaše.
Eto vidj, čiem plati na pokon dobro toj:
sinka mi zaklati ktje krvnik ovakoj;
ni grobom ne mari darovat' njega tim,
neg zalac bez hari u more bači njim,
gdi bi se najgore vrle jaoh smutile
tej zviri od gore i žalos ćutile.
Žene smo pritužne pod vlasti od druzih,
nejake i sužne nevolja pune svih;
ma je bog vrhu nas mogući i sioni,
ki vlada svaku vlas svetima zakoni,
zakoni uzdrži nebesa velika,
na zemlji tim drži na uzdi čovika;
u ruke vam na svit pravda je i zakon dan,
bez vas se sahranit' ne može pravedan;
činite, kim doli dano je vladati,
da se pravda ne boli i da prav ne pati;
er ako zloba uz vas vladaoce moć steče,
slatki mir, pokoj vas od ljudi uteče,
već drago na saj svit veselje i rados
meu ljudmi ne će bit', ma dreselje i žalos.
Pravedna sahrana gdje da se bude nać'
kad pravde izbrana sila se bude zać'?
Sad, kralju svitli moj, milosrdje, ako i kad,
ako je grubo ovoj, od mene imaj sad;

1827 prvih] *od. b.* pravih. *od. a. c.* bijaše. 1828 uz] *od. b.* u. vrhu] *od. b.* više od. 1830 ktje] *od. a.* htje, *od. b.* gdje. 1831 grobom] *od. b.* dobrom. 1833 *od. b.* gdje. bi se] *od. b.* bješe. 1834 *od. a. b. c.* zvieri. ćutile] *od. b.* ćuti zle. 1835 *od. b.* druzieh. 1838 ki] *od. b.* koji. *od. b.* svetiema. 1839 *od. b.* zakonim. 1840 zemlji] *od. b.* uzdi. na uzdi] *od. b.* nada sve. *od. b.* človjeka. 1841 *od. b. nema* i. 1842 može] *od. a.* more. 1844 pravda] *od. b.* prav. 1846 pokoj] *od. c.* pokli. 1847 *dubr. i od. a.* na svit saj. *od. b.* sviet. 1848 *od. a. c.* meju, *od. b.* medju. ma] *od. a.* nu. 1849 *od. b.* gdi. 1850 *dubr. i od. b. može se čitati* sać. 1852 *od. b.* ima.

pisalac kako taj razložnim okom tim
dalek stav zamjeraj, kolika zla patim,
kraljica njekada, od gospoj gospoja,
nesrećna jaoh sada sužna i raba tvoja;
od sinov tolicih, koje sam imala,
sirota eto od svih tužna sam ostala;
u staros prognana, kad ufah pokoj tih
od svoga jaoh stana, u tugah ležim svih.
Jaoh bježi, tužna ja! za otit' krade se,
me riči vitar tja prid ovim odnese;
prid ovim ništore, u koga sve ufah,
moj razlog ne more. ne more moj uzdah.
Čemu tač, vajmeh ja! pamet je kršiti,
za umjet' svakoja pod suncem na sviti,
najljepši a ne umjet' zgara dar jedini
riči dat' razumjet' sud i razlog istini?
čemu je toj znati, što ni moć' ukazat',
u srcu imati, a ne moć' na dvor dat'?
Imao bi svak pamet najveće stavljati
za naučit', svih umjet' razlogom vezati;
razložna rič lipa svića je pameti,
a pamet je slipa, koj razlog ne svieti.
Da li će jaoh vesel zli krvnik it' takoj,
a tužan i dresel pravedan ovakoj?
on sinke uživat', sirota ja sa svim
ne pristav prolivat' suzice za mojim?
od svoga on grada vidjeti svu rados?
od moga jaoh sada ja vidim svu žalos;
uživat' on svoj stan s radosti? joh ja dim
od moga sa svih stran pritužna još vidim;
za sužnu mene sad kraljicu oto vode,

1853 taj] *od. b.* ti. *od. b.* razložniem. 1854 *od. b.* razmiraj. 1855 *od. b.* gospodj gospodja. 1857 *od. b.* tolicieh. 1858 *od. b.* svieh. 1861 *od. b. nema* ja. 1862 *od. b.* rieči vjetar. ovim] *od. b.* očim. 1863 *od. b.* oviem. 1864 moj razlog] *od. b.* ter joj razlog. 1866 *od. b.* svieti. 1868 *od. b.* rieči. sud i] *od. b.* svoj. 1869 *od. b.* nie. 1871 *od. b.* imal. 1872 *od. b.* svieh. *od. b.* s razlogom. 1873 *od. b.* rieč liepa svieća. 1874 *od. b.* sliepa. ne] *od. b.* na. 1877 *od. b.* sviem. 1878 *od. b.* prolievat'. *od. b.* mojiem. 1881 *od. a. b.* jaoh. ja dim] *od. b.* radim. 1882 *od. b.* moga jaoh. 1883 *od. a.* tužnu. oto vode] *od. b.* odvode.

a krvnik hodi rad od moje nezgode.
Kad dobri razlog moj, o grčka svitlosti,
prid tobom ovakoj ne ima kriposti,
stran puta hoću it' ma sramom ja sada,
i ljubav tej molit', ka srce tve vlada.
Kasandra kći moja, prilipa ke mlados
noćnoga pokoja bludna je tva rados,
traje sad sve noći u krilu vlasti tve,
ljuvenom tom moći uza te može sve;
nje ljubav isprosi meni sad ku milos,
nje ljubav, ku nosi u srcu tva svitlos;
ako odar ljuveni i noćni celovi
što mogu medeni, tužni se ozovi;
pomoz' mi, što ljubav dariva slatka taj,
ljubežljiv i prav ukaž' se na moj vaj;
bratac je nje ovoj, nad kime trem suze,
a kralju tebi svoj, nevira zla ga uze.
Kasandra srcem svim njega je ljubila,
od mala vrh svih njim vazda se hvalila.
Ne propus' krvnika, Kasandra prosi toj,
čin', zloba tolika da plati grieh svoj.
Malo je sam jezik i sam glas i vika
na toli plač velik, jaoh, na zla tolika;
čemu ruke i noge, prsti i moj svaki vlas
ne stvore se u mnoge jezike i u glas?
i sve što je u meni da pušta glas tužan
prid tvojim koljeni, da moli noć i dan,
u srcu da milos u tvomu probudi,
krvnika nemilos da zloga osudi.
Smili se o kruno svih kralja, pomiluj,
ukaži na puno od kralja svitlos tuj;
od tužnih ni brani desnicu, s kom je moć,

1884 hodi] *od. b.* hudi. 1885 *od. a.b.c.* svjetlosti. 1886 *od. b.* krjeposti. 1887 *od. b.* sramnom. 1889 *od. b.* priliepa. 1891 sve noći] *od. b.* moći. 1898 *od. b.* kralj i prav. 1899 *od. b.* kiemo. 1900 nevira zla ga uze] *od. b.* najvjeran sluga u svem. 1901 *od. b.* sviem. 1902 *od. b.* svieh. 1904 *od. b.* vas grieh, *od. c.* ti grieh. 1905 *od. b. nema* i *pred* sam. 1906 tolika] *od. b.* velika. 1907 prsti] *od. b.* prsi. 1910 *od. c.* koljenim. 1913 kralja] *od. b.* Grka. 1914 *od. b.* svjetlos. *dubr. i od. a.* tu. 1915 tužnih ni] *od. b.* sužnieh ne.

do sada ku hrani od pravde za pomoć;
ovoj se umoli, ka toli skrušena
obhitiv sad moli tva svitla koljena;
ne propus' tolika da zloba prodje tač
bez biča velika, osveti tolik plač.
Svak dobar braniti dobra ima i pomoć',
zle bičem slidi ti od pravde sa svu moć.

KOR:[1]

Pod suncem koja je stvar, koja se zgoditi
ne će još i kadar meu ljudmi na sviti?
ili će zakon bit' nevolja tvrda taj,
i vrieme ke pobit' ne bude na svit saj?
u svetoj ki njekad prijazni živješe,
neprijatelji eto sad krvni se vidješe;
a ki se okom zlim gledaše tolikoj,
eto je medju tim prisveti mir i goj.

AGAMEMNON:

Ekuba, srce me boli se, pravo dim,
i tobom i time tvim sinkom nesrećnim,
i molbe tej tvoje mjesto su imale
prida mnom, i moje srce su svezale;
i htil bih zli krvnik, vjeruj mi, i želim
da plati grih tolik, ogleda da je svim,
s pomoći višnjih zgor da pravda mjesto ima,
da je ki razgovor nevoljam tvojima.
Ma vojska, ne bih rad, smrt njemu da uzmni
za ljubav da se sad Kasandre tve čini;

1916 *od. b.* shrani. 1917 ka toli] *od. b.* zakoni. 1918 *od. b.* molim. *od. a. b. c.* svietla. 1919 *od. a. c.* podje. 1922 *od. b.* sliediti. [1] *od. a. c.* sem(i)ko(r). 1923 koja je] *od. b.* koje. 1924 *od. b.* svieti. 1925 ili] *od. b.* i ki. 1926 *od. b.* brieme. *od. c.* sviet. 1927 njekad] *od. b.* nikad. *od. b.* prijazmi. 1928 *od. b.* neprijatelj. krvni se] *dubr. od. a. c.* krvnike, *od. b.* krvnici se. 1929 a ki] *od. a. c.* ali. 1930 *od. a. c.* meju. 1931 *od. a. c.* Hekuba. pravo dim] *jamačno bi trebalo čitati* pravo t' dim. 1932 *od. b.* tieme tvojiem — nesrećniem. 1933 *od. b.* moljbe. 1935 *od b.* ktil, *od. a. c.* stil. 1936 *od. b.* grieh — sviem. 1937 *od. b.* i pomoć višnji zgar. 1938 *od. b.* tvojiema. 1939 smrt] *dubr. i od. a. c.* strt, *od. b.* ,smat'. njemu da uzmni] *od. b.* ,mu dau da meni'. 1940 tve] *dubr. od. a. b. c.* toj.

Polines er našoj vojsci je prijatelj,
ubijeni a sin tvoj, kako znaš, neprijatelj,
i ako ljubiš ti, majka si njegova;
toj vojska gledati ne ima naša ova.
Ma ovdi mene čuj, ja ti ću prijatelj bit',
a ti čin', ako tuj što možeš učinit';
ni pomoć ni moj svjet ne ću ti braniti,
sve što u toj budeš htjet', sve ću ja toj htjeti,
da mi istom ne budu taj ljuctva Grka gdi
u tolikom sudu zabavit' što godi.

HEKUBA:

Jaoh kako nitkore pod suncem na sviti
zvati se ne more slobodan ni rieti!
Tko ljuctvu, tko zlatu, tko sreći od svita
robuje za platu; a vjetar obhita,
zakonom, tko pravi, svezan je život moj,
ter svojom naravi ne vodi život svoj.
Po koli toj ljuctvo od Grka tvojih tih
drži tve gospoctvo u sumnjah tolicih,
od tebe drugo ja sad ne ću, kralju, iskat'
neg svitlos da tvoja mu misao bude znat':
ja mislim učinit' da zloga krvnika
ne bude takoj it' ta zloba velika,
da plati grieh svoj, a sunce zgar gledat'
ne ima zlo tolikoj ni zemlja uzdržat'.
Ako bi tužbu ku zločinca od toga
začuo i tresku, uzdrži svakoga,
ki vrvom budu doć', i iskat' ki budu
s oružjem dat' pomoć neverniku hudu.

1945 ma] *od. a. c.* nu. 1946 čin'] *dubr. i od. a. c.* čuj. 1948 *od. b.* ktjet' *oba puta.* 1949 da] *od. b.* a. ljuctva] *od. b.* ljucka. *Iza toga stiha u od. b. idu opet stihovi 1920—1949.* 1950 što] *od. b.* gdi. 1951 *od. b.* svieti. 1952 *od. a. c.* riti. 1953 *od. a. c.* ljudstvu. *od. b.* ljucku. tko zlatu, tko sreći] *od. b.* ko zlatu, ko sreći. *od. b.* svieta. 1957 *od. c.* pokli. *od. a. c.* ljudstvo. 1958 *od. a. c.* gospostvo. *od. b.* tolicieh. 1959 iskat'] *dubr. i od. a. c.* rit'. 1960 *od. b.* svjetlos — misal. 1962 velika] *od. b.* tolikaj. 1963 *od. b.* da plati on. 1964 ima] *dubr.* imaj. 1965 *od. b.* zločinac. 1966 *od. b.* ti začuo. 1967 i iskat' ki] *od. b.* iskati i. 1968 *od. a. b. c.* nevjerniku.

Ne kaž' se prijatelj moj, ma pravdi razlog daj,
kad platit' grieh svoj bude zli krvnik taj.
I vjeruj, sve će proć' s tvom časti, i sad ti
vidjećeš što ću moć' i što ću umjeti.

AGAMEMNON:

Što misliš učinit'? jeda ćeš oružjem
starica njega ubit'? ali ćeš jadom kiem,
ali kom pomoći prijatelja? Gdi su ti,
koji će sad doći s oružjem služit' ti?

HEKUBA:

Žena je trojanskih unutra puno sve.

AGAMEMNON:

Hoćeš rit' od grčcih robinja; što će te?

HEKUBA:

Š njima ću se osvetit' od zloga krvnika.

AGAMEMNON:

U ženah gdi će bit' srce i moć tolika?

HEKUBA:

Množtvo je tvrda stvar, najliše kad umije.

AGAMEMNON:

U ženi nikadar covječke ruke nie.

HEKUBA:

Što veliš? U Egjiptu niesu li tej sile
od ljudi i moć tu njih žene slomile?
a u Lemnu ne htješe sjemena ostavit'
muškoga, ma htješe pod sablju sve stavit'.
Kako će bit' ovoj, i ki ću način dat',
neka je meni u toj svu misao tu imat'.

1969 ma] *svi rkpp.* na. *od. b.* na pravdu mjesto da. 1970 *od. b.* platit' on. *od. b.* ta. 1971 s tvom] *od. b.* svom. 1974 *od. b.* starice. ubit'] *od. b.* bit. *od. b.* jadem. 1976 služit' ti] *u rkpp.* služiti. 1977 *od. a. b. c.* trojanskieh. 1978 *od. b.* riet' — grčkieh. *od. a. c.* grcieh. te] *dubr.* ĭ *od. a. c.* toj. 1979 *od. b.* š njimi se ću. 1980 *od. b.* gdje. 1985 *od. b.* Elemu. 1986 ma] *od. a. c.* nu. 1987 *od. b.* a kako. 1988 tu] *od. b.* i oči.

Sad svitla kruno ti, za milos velju tvu,
čini mi provesti kroz vojsku ženu ovu.
A ti ćeš, o ženo, krvniku k momu prit',
himbenu himbeno od moje strane rit':
zove te kraljica od Troje njekada.
Čin' njegova i djeca da dodju š njim sada;
reci mu: posao je tvoj, sinova i tvojih,
ne manje nego svoj; da ne ide, rec', bez njih.
U to bih, izbrana svitlosti, ktjela ja
da bi ukopana bil' s bracom kći moja;
naredi toga rad, ukopom kćere me
da pockne malo sad; učini toj za me,
da majka objema od suza joh sada
nesrićnim svojima pokonji darov da.

AGAMEMNON:

Biti će što pitaš i kako s' ti htjela;
ma da je vitar naš, za to bi prostila;
po koli višnji zgar ne hoće nam poslat'
žudjeni tih vitar, sila nam je ovdi stat'
čekaje od mora korabljam dobar put;
i milo od sgara sve budi bogu u skut;
razlog je prid svima i koris je od ljudi
da dobar dobro ima a da zla zlo sudi.

SEMIKOR:

O kraljestvo slavne Troje,
ne budu se veće znati
neizmjerne sile tvoje,
ni će veće strahu dati
tim, ki sabljom svit smetaju.

1989 *od. b.* svietla. 1991 k momu] *od. b.* tomu. 1994 *od. a. c.* dica. 1995 *od. b.* tvojieh. 1997 *od. b.* toj. *od. a. b. c.* svjetlosti. *od. a. c.* htjela. 1998 bracom] *od. b.* kraljicom. 2001 *od. a. b.* jaoh. 2002 *od. b.* nesrećniem. svojima] *od. b.* suzama. *od. b.* pokojni. darov] *od. b.* darak. 2003 ***jamačno bi trebalo čitati*** bit' ti će. *od. b.* ktjela. 2004 ma] *od. a. c.* nu. *od. b.* vjetar. *od. b.* toj. 2005 *od. c.* pokli. 2006 *od. b.* vjetar. 2008 milo] *od. b.* milos. 2009 *od. b.* sviema. *od. b.* ***nema*** je ***iza*** koris. 2010 sudi] *od. c.* svidi. ***Iza toga stiha ima dubr. drugom rukom*** : Govor 4. 2011 *od. b.* kraljevstvo slavu tvoja. 2012 *od. b.* zvati. 2014 *od. a. c.* nit' će, *od. b.* ne će. *od. b.* straha.

Tebe ti su obujmili
grčke vojske gusti oblaci,
mire tvrde oborili,
lipi ures, gdi junaci
suncu oružjem odsievahu.
Dim iz tebe crni sada,
što bez suza ne gledamo,
skriva nebo; s tebe pada
po poljieh sjemo i tamo
magla ognjena, ka sve prudi.
Veće ne će moje oči
iz prozora na perivoj
na zrak sunca od istoči
u prolitje drago u toj
s mojim drazim zelen gledat'.
Joh nesrićna! meni već ni
s družicami uživati
lipe šetnje, slatke pjesni,
u kih od svud pripievati
čujahomo našu mlados.
Tuga onda smrtna mene
tužnu obujmi, noćno kada
vraćahu se s igre žene,
a ja kose ruse mlada
pletieh zlatom povijaje;
počinuo bješe jur svak,
moj gospodin mirno spaše
blizu mene tihi sanak,
od protivnih ne sumnjaše,
štit mu i kopje visi tamo;
er ne bješe već vidjeti
oko mira slavne Troje

2016 *od. b.* obujmile. 2018 *od. b.* oborile. 2019 *od. b.* liepi. 2028 suuca] *od. b.* sunčan. *od. b.* istoka. 2029 *od. b.* proljetje. 2030 *od. b.* svojim draziem. 2031 joh] *od. b.* jaoh, *od. a. c.* još. *od. b. c.* nesrećna. 2032 *od. b.* sa. 2033 *od. a. b.* liepe. šetnje] *od. b.* želje. slatke] *od. b.* drage. 2034 *od. b.* od kojieh. 2035 čujahomo] *od. b.* činjahomo. 2037 *od. b.* tužno. 2039 ruse] *od. b.* rude. 2044 *od. b.* protivnieh, *od. c.* protivnik. 2045 *od. b.* ***nema*** i.

  protivnike obhoditi
  s bojnim kopi da osvoje
  krvi i smrti grad toliki.
Tada eto treska, vika
  po gradu se prosu svudi,
  svih se strana strašno vika:
  sad je brieme da se ljudi
  silni Grci ukažemo;
sad je brieme, što činimo ?
  u rukah je naših Troja;
  ako vidjet' stan žudimo
  i našega svrhu znoja,
  u oganj, u krv sve da ide.
Ja se od straha u led stvorih,
  u ognju vidjeh gdi sve gori,
  plač se čuje strana od svih,
  noć se mrkla u dan stvori,
  skočih, ne znam, tužna kamo;
prid otar se stanih sveti
  od Palade, ku stah molit'
  zaman, er jaoh Grci kleti
  na moje oči htješe mi ubit'
  druga, hraniv mene za plač.
Ma kada me odvedoše,
  dalek s mora i kad pozrih
  grad, jaoh, koji užegoše,
  sva se u plač tužna stvorih,
  malo ne umrih od bolesti.
Tuj Elenu idoh kleti
  i pastira slavne Ide,
  ki me izbavi, i htje izeti

2049 *od. b. nema* s. *od. a. b. c.* bojniem kopjem. 2051 tada] *dubr. od. a. c.* taka. vika] *dubr. od. a. c.* srika. 2053 *od. b.* svieh. strašno] *svi rkpp.* strašna. 2054 *od. c.* vrieme. 2056 *od. a. c.* vrieme. 2057 *od. b.* našieh. 2058 ako] *od. a. c.* a ku. 2063 *od. b.* svieh. 2064 *od. b.* u dan mrkla 2065 *od. b.* skočiv ne znav. 2066 *od. b.* stavih. 2069 na moje oči htješe mi] *od. b.* hotješe mi druga. 2070 druga shraniv] *od. b.* sahranivši. 2071 ma] *od. a. c.* nu. 2072 *od. b. nema* s. 2073 *od. b.* grad ki jaoh. 2075 *od. b.* umrieh 2076 *od. b.* tu Helenu. idoh] *dubr.* joh, *od. a. c.* jaoh. 2077 *od. b.* pastiera. 2078 izbavi] *dubr. i od. a. c.* izbati. *od. b.* ktje.

s moga stana, da ne vide
već me plačne oči Troju,
da ne vide već veselja,
da se od plača ne ustave;
nju dreselju zla dreselja
stigle ju tuge sve krvave!
ne vidjela stana svoga!

Svrha ata četvrtoga.[1]

2080 *od. b.* Troje. 2081 veselje. 2082 *od. b.* viek ne ustave. 2083 nju dreselju] *od. b.* ‚gdie dosegla'. [1] *od. a. nema toga, od. b.* svrha četvrtoga ata; *iza toga stoji u od. b.*: Tužba vrh mrtva Pulidora: vila govori:

Pulidora svitla časti,
od izbrane sve mladosti
ki kako cvitak hoće pasti,[1]
segaj svieta i radosti
u nebrieme ostaviti,

kad ljepotom tvoja ctieše
mlados slavna i gizdava,
kad u rados slatka bješe
od svieh vila od dubrava
a veselje me jedino;

eto vajmeh tuj ružicu
već né vidim ni tuj svjetlos,
ka t'[2] u dragom sjaše licu,
već pogledaj slatku milos
ne znav mene tko me gleda.

Veće smieha ne će vidjet'
moje oči ni me lice,
meni je lievat', sahnut', bliedit'
već plač grozni već suzice,
već bez tebe živit ni mi.

Biele vile od dubrava[3]
ktješe poslat' poklisara
mene, ka sam tvoja prava
ljubi, ktješe da bez dara
pokojnoga tač ne podješ.

Od cvitica ova dar ti
i pokojni dar od suza,
kako u život tako i u smrti
od ljubavi jedna uza
naša srca bude stezat',

spomena bude biti
srcu našem tve ljubavi,
do čieme svietlo sunce svieti,
medju vilam u dubravi
Polidoro će u viek slovjet'.

Celovom će sad pokojniem
tebe vila darovati,
sadružena suzam grozniem
sama tebe hoće imati
vik u tužnu srcu svomu.

S bogom, s bogom, sad odhodim,
Polidoro, a s tobome
misli moje sve ohodim
i suzami i s tugome
jaoh bez tebe sam' ostajem.

Već nesrećna ma mladosti
vrzi gizde, vrzi igre,
već veselja već radosti
nie ufat tebi, već ti umri
s Polidorom svaka rados.

[1] *rkp.* pusti. [2] *rkp.* kad. [3] dubrave.

AT PETI.

POLINESTO:[1]

O Prijame dragi moj, Ekuba mila ma,
ne mogu lice ovoj ne polit' suzama,
kada vas spomenem, najliše, pravo dim,
u staros tužnu prem gdi tebe sad vidim;
gdi vidim Troju grad, ne mogu ne cvilit',
po zemlji gdi je sad, kako gre ovi svit;
na pokon nemila tve kćerce drage smrt
koga ni činila tej grozne suze trt'?
Kako jaoh ništore nie kripko na sviti!
ni da se gdi more ufanje staviti,
ni se je ufati u što tač vara nas,
ni u dobra stavljati bjeguća našu vlas.
Taj njekad uživa blaženstva i ra̧dos,
sad suze proliva, druži ga sad žalos.
Čestit se može rit' ne koga svit ljubi,
ma ki umije ne cvilit' kad dobra izgubi.
Čemu je taj rados, ke tko se izbavi,
gorku mu svu žalos u srcu ostavi?
Zaman je tuj plakat' i hudu čes zvati,
gdi ne mož' lika dat', a vrieme sve krati.
Ne moj mi zazriti, er niesam prie došal
za tebe vidjeti i posle sve ošal;
u zemlji dalek tja, takoj se zgodilo,
ove dni bil sam ja; i čut' mi bi milo,

dubr. i od. b. Počinje at peti, *iza toga od. b.* šena prva, *a dubr. novijom rukom*: Govor 1. Polinesto kralj od Tratie, Hekuba. [1] *dubr. i od. a. c.* govori Polinesto kralj od Tracije, *od. b. ne kaže tko govori.* 2086 *od. a. c.* Hekuba. 2088 *od. c.* kad. 2090 ne cvilit'] *od. b.* neg cvilit', *tako i od. c. ali je izbrisano* g. 2094 *od. b.* krjepko — svieti. 2095 *od. b.* gdje. 2097 *od. a.* stavjati. *od. b.* naša slas. 2098 *od. b.* blaženstvo. 2099 *od. b.* združi. 2100 *od. b.* riet' — sviet. 2101 ma] *od. a. c.* nu. 2102 *od. b.* ko. 2103 *od. b.* postavi. 2105 a] *od. b.* jer. 2106 *od. b.* zazrieti. 2108 takoj] *od. b.* tamo.

kad sluga od strane tvoje mi naviesti
da tebi na stane budem doli sljesti;
na nje rič ne krsmav sve posle ostavih
i on čas za ljubav, ku t' nosim, doći htih.

HEKUBA:

Polinesto, ne moj za zlo mi imati,
ne mogu obraz tvoj očima gledati.
Čestitu, blaženu ti me znaš njekada,
toliko sniženu gledaš me joh sada.
Sram me je i koga pogledat' u oči,
promjena od moga obraza svjedoči,
a ženska je ćud nika, kad tugu ku pati,
ne more človika u oči gledati.

POLINESTO:

Ja u zlo ništore od tebe ne primam,
ni činit' što more da sumnju ku imam;
ma ako u čem ja mogu te poslužit',
na službi moć moja sva da ti bude bit'.

HEKUBA:

Zelim ti nješto odkrit', otajna je stvar, ka mnim
tebi će draga bit', sinovom i tvojim.
Poslaćeš toga rad gdje tamo sve strane
s oružjem tvoje sad viteze izbrane.

POLINESTO:

Podj'te vi svi tamo, ovdi sam domome,
mi potrebu imamo s kraljicom ovome.
Uzdam se u tvoju, Ekubo, prijazan
kako u glavu moju i kako u moj stan.
Kraljevi, brata dva, u srcu me imaju,
i grčka vojska sva, što sam ja, er znaju.

2110 *od. c.* strane mi tvoje. 2111 *od. b.* da budem na stane k tebi dolu. 2112 na nje rič] *od. b.* na rieči. *od. b.* krsmah, *od. c.* krzmav, *dubr. i od. b. razlikuju* s *i* z. 2113 *od. b.* ktih. 2114 *od. b. nema* mi. 2117 *od. b. nema* gledaš me. *od. a. b.* jaoh. 2120 *od. b* njeka. 2121 *od. a. c.* čovika, *od. b.* čovjeka. 2125 *od. b.* na službu. 2126 *dubr. ni od. a. nema* je. 2127 tebi] *od. b.* da ti. *od. b.* tvojiem. 2128 *od. b.* gdi. 2132 *od. a.* Hekuba, *od. b.* Ekuba. 2133 *od. b. nema* u. 2135 er] *od. b.* riet'.

Možeš mi sad rieti, ovdi ni nikoga,
spravan sam služiti od bogactva moga
nevolji toj tvojoj i tuzi tvojoj toj,
kako se dostoji prijazni tolikoj.

HEKUBA:

Prvo mi rec' ovoj, sve drugo ostaviv,
sin Polidoro moj jedihni je li živ,
iz krila majke ove prijatelju ki tebi
a iz ruke ćakove na uzdano pridan bi?

POLINESTO:

Živ je i zdrav, mir imaj, budi u toj pokojna.

HEKUBA:

Moj dragi, rič je taj tvojih djela dostojna.

POLINESTO:

Sto drugo za time tva milos znat' želi?

HEKUBA:

Spomena prid njime od majke svedj je li?

POLINESTO:

Sad htješe doć' k tebi krijući na uzdano.

HEKUBA:

Čuvaš li koje t' bi zlato š njim pridano?

POLINESTO:

Čuva se liepo toj, hrani se za njega.

HEKUBA:

Hrani ga, i ne moj požudit' tudjega.

POLINESTO:

Nikako; i što imam kad bi mi uživat'!

HEKUBA:

Znaš što ću riti vam i što od vas hoću iskat'?

2136 *od. a. c.* riti. *od. a. b. c.* nie. 2137 *od. a. c.* bogastva. 2138 toj tvojoj] *od. b.* tvojoj toj. 2140 *od. b.* ostavi. 2141 *od. a. c.* jedini. 2142 *od. b.* ovej. 2143 *od. a.* c. ćajkove. pridan] *od. b.* poslan. 2144 *od. a. c.* to, *od. b.* tvoj. 2145 *od. b.* rieč — tvojieh. *od. c.* dila. 2146 *od. b.* tieme. 2147 svedj] *od. b.* sve. 2148 *od. b.* ktijaše. 2149 *od. b.* š njim zlato. 2150 *od. c.* lipo. 2153 *od. b.* rieti.

POLINESTO:

Ja ne znam; recite.

HEKUBA:

Da sinka moga tim
srcem vi ljubite, kojim ja vas ljubim.

POLINESTO:

Što je drugo toliko što nam si htjela rit'?

HEKUBA:

Zlato vam veliko skroveno hoću odkrit'.

POLINESTO:

To li hoć' da tvomu sinu ja naviestim?

HEKUBA:

E toli vjernomu prijatelju sve rit' smim.

POLINESTO:

Djecu ovu da što hti zvat' ovdi ovakoj?

HEKUBA:

Cić ako bi umro ti, neka i oni znaju toj.

POLINESTO:

Taj razlog zao nie, dobro taj svjet stoji.

HEKUBA:

Znaš, crkva sveta gdi je Minerve u Troji?

POLINESTO:

Zlato je crkvi u toj? nie li ki zlamen?

HEKUBA:

Naći ćeš tuj u njoj vrh zemlje crn kamen.

POLINESTO:

Da što bi već htjela? hoć' li što drugo rit'?

HEKUBA:

Zlato sam doniela, što ti ću dat' hranit'.

2155 vi] *od. b.* tiem. *od. b.* kojiem. 2156 *od. a. c.* htila, *od. b.* ktjela *od. b.* riet'. 2157 vam] *od. b.* sam. 2158 *od. b.* ja sinu. 2159 e] *od. b.* a. *od. b.* ***nema*** sve. *od. b.* smiem riet'. 2160 *od. b.* ktje. 2161 *od. a. c.* cieć. *od. c.* ***nema*** i. 2163 sveta] *od. b.* svete. 2164 *od. b.* u crkvi u toj? da nie li. 2165 ***dubr. i od. a. c.*** naćeš. 2166 *od. b.* ktjela. hoć' li] *od. b.* i hoć.

POLINESTO:

Jeda je pri tebi, ali s' to skrila gdi?

HEKUBA:

Skrila sam, da ne bi našao tko godi.

POLINESTO:

Gdje? jeda u grčkih šatorih, ali indje?

HEKUBA:

Stan je ovdi po se od svih žena, toj zlato gdi je.

POLINESTO:

Sumnjiti od koga sad ovdi meni ni?

HEKUBA:

U unutra ni jednoga od Grka, kralju, ni;
uljezi, ni sumnjit', er Grci s' spravljaju
odovle brže it', sam vjetar čekaju;
zlato ovoj da t' pridam, pak brieme bit' ne će;
u tebe er se uzdam samoga od veće;
sinovmi neka ti, prijatelju naš pravi,
budeš se vratiti, gdje nam sina ostavi.

KOR:

Još niesi, more bit', platio griehe tve;
ma ne ćeš vele cknit', u jedno ć' platit' sve;
upao si u more, krvniče, gdi pomoć
nie ufat' da more od kud ti sada doć';
budeš se izbavit' zle duše ovi dan,
život ćeš ostavit', koga nis' dostojan;
er pravda što ljubi, i višnji ljube toj;

2168 *od. b.* toj — gdje. 2169 *od. b.* našao ga ko. 2170 *od. a. c.* gdi. 2171 stan je] *od. b.* stani. od svih žena toj zlato] *od. b.* svieh Polines ženo toj. *od. a. c.* to. 2172 *dubr. i od. a.* sumniti. koga] *od. b.* Grka. meni ni] *od. b.* jes meni. 2173 *od. b.* od Grka nijednoga. 2174 *od. b.* nie sumnit'. *dubr. od. a. b. c. nemaju* s'. *od. a.* spravjaju. 2175 *od. b.* brzo. 2176 *od. a. b. c.* ovo. *od. a. c.* vrieme. 2179 *od. a. c.* gdi. nam] *od. b.* mi. ***Iza toga stiha ima dubr. drugom rukom***: Govor drugi. Kor, Polimnestor, semikor, Hekuba. 2181 ma] *od. a. c.* nu. vele] *od. a.* veće. ć'] *od. b.* ćeš. 2182 upao si] *od. a. c.* ,u parsi'. more] *od. b.* ruke. *od. b.* gdje. 2183 *od. b.* nie ti. *od. b.* da t' more od kudi. 2185 ostavit'] *od. b.* oprostit'. *od. b.* niesi. 2186 i višnji ljube] *od. b.* višnji zgar ljubi.

tko vara, sam gubi prid sobom razlog svoj.
Da vjera pogine, kojom je človik lip,
od svete istine sviet bi ost'o slip.
Nevira i huda lakomos tudjega
ne more od suda uteći višnjega.
U zlu ni uzdanja velika ni mala;
sva su zla ufanja svrh glave zlim pala.
Tako će ukazat' višnji sud u tebi,
tvom zlobom nauk dat' svim ljudem pod nebi.
Ženska će ruka tvoj zli život uzeti,
a pravda hoće toj, ka razlog svoj sveti.

POLINESTO:

Vajmeh ja slip ostah, slip ne vim kuda it',
da li se ženam dah ovako ogrdit'?

SEMIKOR:

Čuste li, sestrice, krvnika zloga plač?

POLINESTO:

Jaoh moja dječice, da li vas kolju tač?

SEMIKOR:[1]

Velika njeka je stvar unutra učinjena.

POLINESTO:

Ne ć' mi uteć' nikadar, nakazni svih žena;
sve ću ovo oborit', budem te nać', zlice;
djecu mi još ubit'; dje si ma desnice?

SEMIKOR:

Uh, nut', gdje obtječe s oružjem, tužna ja!
u tapat svud sieče, sestrice da moja
kraljici da našoj budemo pomoći;
er draga ovakoj nie razlog nju oći.

2187 *od. b.* pred. 2188 *od. a. c.* čovik, *od. b.* čovjek. 2189 sviet] *od. b.* život. *od. b.* ostao. *od. b.* sliep. 2190 nevjera. 2191 suda] *dubr. od. a. c.* svuda. 2192 ni uzdanja] *od. b.* nie uzdanja. 1193 sva] *od. b.* sita. 2194 sud] *od. c.* sad. 2195 *od. b.* sviem. *dubr. i od. a. c.* ljudi. 2198 *od. b.* sliep *oba puta.* kuda] *od. b.* nikud. 2199 *od. b.* ovakoj. [1] *od. b.* kor. 2202 *od. b.* njeka stvar unutra je. 2203 *od. b.* nakazna svieh. 2205 *od. b.* diecu. dje si ma desnice] *od. b.* dje ste ma dječico. 2206 *od. b.* obtiče. 2207 svud] *od. b.* sve.

HEKUBA:

Obori, ne krati, vrz' po tleh stanom svim,
ne ć' sunce gledati očima, ne ć' tvojim,
ni budeš sinove već vidit' tve male,
s razlogom žene ove ke ti su zaklale.

SEMIKOR:[1]

Jeda si dobila na stanu gospo tvom
krvnika nemila kom lipom osvetom?

HEKUBA:

Sad ga ćeš vidjeti, u tapat pipaje
gdi će slip iziti ku od nas iskaje;
dva sina njegova mrtva ćeš još vidit',
od žena družba ova ka mu je htjela ubit'.
Krvnika nemila dostojnu osvetu
eto sam vidjela i pravde moć svetu.
Ma ovo na dvor gre u srčbi i u oganj vas,
krv s oči slipih tre, s oružjem gre put nas;
vrlosti krvnika bolje se uklonit',
s kim je moć velika; sjemo ću strane it'.

POLINESTO:

Vajmeh meni, slip ovakoj
kudi da grem, vajmeh kudi?
ljezem, ni znam, kud li ovoj
pipam tužan, jak zvir svudi
početveronože hode.
Da mi je koju uhvatiti,
da mi je koju magjonica
zubmi izjesti, svu razdriti,
da poznaju što desnica
umije ova silna moja,

' 2210 *od. b.* sviem. 2211 *od. b.* tvojiema. 2212 *od. b.* vidjet'. [1] *od. b.* ženski kor. 2214 gospo tvom] *od. b.* gospoctvom. 2216 sad ga] *od. b.* sada. *od. a.* viditi. 2217 *od. b.* gdje će sliep. 2218 *od. b.* vidjet'. 2219 *od. b.* ktjel. 2221 moć] *od. b.* noć. 2222 ma] *od. a. c.* nu. ovo] *od. b.* evo. *od. a. b. c.* ‚srgbi'. *od. a. b. c. nema* i. *od. b.* ognju. 2223 *od. b.* s očiju slip. 2225 *od. b.* kiem. 2226 *od. b.* vajme. *od. b.* sliep. 2232 *od. b.* magjonicu. 2233 *od. b.* zubim. *od. b.* razdrieti.

koja ište, pipa sada
tej trojanske zle krvnice.
Vaj nesrjećan! kada, kada
upasti će prokletice
u me nokte, kada vajmeh?
Kudi bježe? gdi se kriju?
ne mogu li dostignuti
koju od njih ljutu zmiju,
da krvnica ka oćuti
što je ovakom igrom igrat'?
Svietlo sunce, osvietliti
da mi hoćeš slipi vid moj,
krvave oči izliečiti,
da mi je nazrit' svitli zrak tvoj,
čim bih zlice dostignuo.
Da muč', muči, kradom ćutim
od zlih žena hod mučeći;
vajmeh ne znam kud se putim,
brieme opipom grem gubeći,
a tko slipu ne će uteći?
Hoće li mi zlice ove
pasti u ruke, da napitam
njih zla mesa tej vukove,
na osveti da ih pitam
što mi od djece učiniše?
Jaoh nesrićan kuda hodim,
ostavivši sinke moje
sirjepicam kletim ovim
i bez straže i bez koje
u potrebu njih pomoći,
ostavivši razjedenim

2236 *od. b.* pipa i. 2237 tej] *od. a. c.* ter. 2238 *od. a. b.* nesrećan. 2239 *od. a.* upastit će. *od. b.* ćeš. *dubr. i od. a. c.* prokletica. 2240 *od. b.* moje. 2245 ovakom] *od. a.* svakom, *od. b.* ovom. 2246 osvietliti] *od. b.* od svjetlosti. 2247 *od. b.* hoće sliepi. 2248 krvave oči] *od. b.* krv ovu s oči. 2249 *od b.* nazriet' svietli. 2250 čim] *od. b.* kim. 2251 da] *od. b.* ma. 2252 *od. b.* zlieh. 2253 *od. b.* ajme. *od. b.* uputim. 2254 *od. a. c.* vrieme. opipom] *od. b.* pipom. 2255 *od. b.* sliepu. 2257 *od. b.* upasti. 2261 *od. c.* nesrećan, *od. b.* nesrjećan. *od. b.* kudi. 2263 *od. b.* sjerepicam. *od. a. c.* kletiem. 2266 *od. b.* razjedeniem.

psicam vrlim sinke drage,
gladnim gorskim vajmeh i tim
zlim vukovom janjce blage,
nedostojnu zlim jestojsku.
Gdje da stanem, kudi tužan
da obrnem slipi stupaj?
kako drivo u školj, u stan
u ovi udrih na plač i vaj
zao stražanin djece moje.

KOR:

Eto tužan mož' vidjeti
tvom nevoljom i žalosti
zlobnu koli je grubo biti;
ni tuj ne će tve gorkosti
svršit', za zlo gore čekaj.

POLINESTO:

O, o slavni vitezovi
od Tracije vridna časti,
ozov'te se na glas ovi,
od oružja s kim su vlasti,
bojnim kopim ki slovete.
O, o vojske grčke, i vas
prijatelje zovem sada,
o kraljevi, čujte moj glas,
o, o, tiekom, ako i kada,
skoč'te, skoč'te na mu pomoć.
Vaj čuje li tko mu viku?
nitko li mi ne će pomoć'
u potrebu u veliku?
je li tko jaoh na mu pomoć?

2267 *dubr. od. c.* s psicam. 2268 *od. b.* gladniem gorskiem. *od. b.* tiem. 2269 *dubr. od.b.c.* jaganjce. 2273 *od.b.* drievu. u stan] *od.b.* uzdan. 2274 u ovi] *od. b.* novi. 2276 *od. a.* viditi. 2277 *od. b.* s tvom. 2280 *od. b.* čekat'. 2281 *od. b.* oh oh. 2282 *dubr.* Tratie. vridna] *od. b.* slavna. 2283 ozov'te] *od. c.* osvete. 2284 *od. b.* kiem. 2285 *od. b.* bojniem. *od. a. b. c.* kopjem. 2286 *od. b.* oh oh. 2289 *od. b.* oh oh. 2294 tko jaoh na] *od. b.* jaoh koji u.

Pogubiše žene mene;
žene sužne rasčiniše
slavna kralja od Tracije,
osliepiše, sinke ubiše,
gluhu pomoć a vapije,
nie tko tužnu da se ozove.
Velika je moja tuga,
na potrebi sad mi jaoh ni
srčan prijatelj, verna sluga,
da pomože tužnu meni,
tužnu vrhu svih pritužnih.
Gdje da sada svrnem stupaj,
kad je mrtva pomoć meni?
k višnjim gori svitli u raj
ali u propas k vječnoj sjeni?
Tvrda zemlja, a raj visok.

KOR:

Tko veća zla pati neg more podniti,
zao život kad skrati, svak mu ima prostiti.

AGAMEMNON:

Taj vika velika ovdi me dovela,
a treska tolika koga bi ne smela?
A Eko ni spala kći gorske jame, ni,
svud se je ozvala na toli glas strašni.
Da niesu još sile trojanske sve pale,
vike bi tej bile od smeće ne male.

POLINESTO:

O Agamenone moj, kad te čuh, pravo dim,
glas on čas poznah tvoj; vidiš li što patim?

2296 *od. c.* sužna. 2297 *dubr.* Tratie. 2299 *od. b.* vapijem. 2300 nie tko] *od. b.* nitko. 2302 sad mi jaoh] *od. b.* vajmeh kad. 2303 *od. b.* vjerna. 2305 *od. b.* vrh svieh. pritužnih] *od. b.* i nesrećnu. 2306 *od. a.* gdi. 2308 *od. b.* višnjiem. *dubr.* raju. 2311 *od. b.* veće. *od. b.* podnieti. 2312 *iza toga stiha ima dubr.* Govor 3. Agamemnon, Polimnestor, kor, Hekuba. 2315 *od. c. nema* a. kći gorske jame, ni] *od. b.* ki gorsko ka meni. 2316 *od. b.* tolik. 2318 vike] *dubr. i od. a. c.* veće. 2319 *od. c.* Agamemnone. kad] *od. b.* kom. 2320 *od. c.* poznam.

AGAMEMNON:

Polinesto, ti li s' toj? a što to sada bi?
nesrjećan, što takoj tebe sad pogubi?
tko krvi ta lica ogrdi u z'o hip?
koja ta desnica čini te da si slip?
tko toli nemio bi, ki t' djecu htje zaklat',
prem srčan proć tebi hotje se ukazat'?

POLINESTO:

Ekuba pogubi, ubi me s robinjam,
i veće neg ubi; ti kralju vidiš sam.

AGAMEMNON:

Što veliš na ovoj Hekuba? ide li t'
od ruke tolikoj što vidim učinit'?

POLINESTO:

Jaoh meni! tuj li je? posluž' mi, ako i kad,
do ruka daj mi je krvnicu malo sad,
da mi se napiti nje krvi, da tilo
nje budem razdriti u sto kus nemilo.

AGAMEMNON:

O što se toj čini?

POLINESTO:

Do ruka daj mi ju,
prijatelju jedini, jadovnu zlu zmiju.

AGAMEMNON:

Pridobud' sam sebe, i vrlos i nesvies
odagni od tebe, er pravda ovdi jes;
svak reci razlog svoj, a ja ću suditi;
ti prvo reci tvoj, ona će pak riti.

2321 ti li s'] *od. b. od. b.* ti si. a] *od. b.* oh. 2322 *od. b.* nesrećan, *od. a. c.* nesrićan. takoj] *od. c.* toj. 2323 *od. b.* zao. 2324 *od. b.* taj. čini te] *od. b.* učini. 2325 *od. b.* ktje. 2326 *od. b.* hoće. 2327 *od. a. c.* Hekuba. 2329 *od. b.* Ekuba. 2331 *od. b.* tu. 2333 *od. b.* tielo. 2334 *od. b.* razdrieti. 2335 *od. b.* oh. ju] *od. b.* je. 2338 *od. b.* ovdi pravda. 2340 *od. b.* ti reci pravo tvoj. *od. b.* rieti.

POLINESTO:

Ja ću. Bješe ostao od Prijama sin jedan,
koga otac bješe dao na shranu u moj stan,
na ime Polidor, Ekube sin, koji
skroveno u moj dvor htijahu da stoji.
Ja bivši ogledao u rasap od Troje,
da ne bih sumnju dao od vire vam moje,
diete ovo zaklah ja. Jesam li s razlogom,
svitlos će čut' tvoja, i s dobrom sviesti svom.
Veća se naprieda vazda ima staviti,
a mudar svak gleda, gdi što ima iziti.
Tegnu me strah taki, da ne bi diete ovoj,
kad bude pojaki, dao mislit' Greciji svoj,
oporaviv sile trojanske velike,
ke bi pak vam bile od smeće toljke,
potegle koje bi Grke opet u Troju,
štedili ter ne bi državu i moju.
Veće krat čije zlo primi se susjeda,
a mudar misli to, na dalek ki gleda.
Toj mi sad vidimo, i Troje dio tuga
ovo mi patimo; zlo nie bez druga.
Ekuba i takoj smrt sina kad začu,
s varkom je ovakoj u ovu polaču
sinovmi činila da dodjem k njojzi sam,
kako da bi odkrila ke skrovno zlato nam,
i riečmi slatkima uvela himbeno,
da mene s ovima rasčini svršeno;
gdje mene posade tuj na sag, i mene
i s desna obgrade i s lieva zle žene;
ljubav mi kazahu himbenom rieči njih,

2341 *od. b.* ja ću riet'. 2342 *od. c.* tkoga. 2343 *od. b.* Pulidoro. *od. a.* Hekube. 2344 *od. b.* ktijahu. 2345 *od. b.* biv se ugledao. 2346 *od. b.* vjere. vam] *dubr. od. a. c.* van. 2348 *od. b.* svjetlos. 2349 veća] *od. b.* veće. vazda] *od. b.* uzda. 2352 dao] *od. b.* da. 2354 vam] *od. a. c.* van. *od. b.* vam pak. 2355 *od. a. b. c.* potegli: 2356 ter] *od. b.* er. i] *od. b.* ni. 2357 čije] *od. b.* kada. 2358 *od. b.* toj. 2359 *od. b.* to. 2260 ovo] *od. b.* oni i. 2361 *od. a. c.* Hekuba. *od. a. c.* tako. *od. b.* sinu kada. 2362 varkom je] *dubr. od. a. c.* varkome, *od. b.* varkom. ovakoj] *od. b.* svako. 2364 *od. c.* skroveno. 2365 *od. b.* rieči slatkioma. *od. b.* uvede. 2366 ovima] *od. a. b. c.* očima. rasčini] *od. b.* rastavi. 2369 *od. b.* himbeno. *od. a. c.* rieči, *od. b.* riečmi.

a sve se zgledahu haljina od mojih,
za vidjet' ostalo, svlačit' me idoše,
i malo po malo iz haljin svukoše;
a moje sinove ljubeći svaka njih
odnieše zmije ove s oči jaoh ćaćkovih;
i meni do čime razgovor davahu,
tim sinkom mojime grlo jaoh koljahu,
pak mene udriše, sinovom na pomoć
kad mene vidješe gdje tijah tužan doć';
jedne me držahu od svuda rukami,
a druge derahu me oči iglami;
i što se već siljah sinovom pomoć dat',
sve š njimi već gųbljah, ni mogah odrvat'.
Toj tvoriv idoše, a slipa jaoh mene
nesrićna odjoše krvnice himbene.
Hitih se za njima, ma zaman, kako slip
da nokti ovima sve razdrem u taj hip,
i kako zvir skakah zle psice ištući
i kako lovac plah udarah po kući.
Sve ovo tebe rad, o kralju, samoga,
ubivši patim sad nepritatelja tvoga,
budući ugasio živoga ognja plam,
na pokon ki bi bio s štete svim Grgom vam.
Na svrhu ma za doć' razlǫga mojih sih,
zlo rit' se ne će moć' od žena u jedno svih,
koliko se ima rit', ljutije er zmije
ne hrani od njih svit ni zviri gorčije.
I za dug ne bit' sad, ako tko zlo od njih
govori ili i kad govoril je od starih,
sve ja sad govorim, ni se može izrit' sve

2370 sve] *od. b.* ve. *od. b.* mojieh. 2371 *od. b.* ostale. 2374 *od. b.* očiju. *od. a.* ćajkovih, *od. b. c.* ćačkovieh. 2375 *od. b.* do čieme. 2376 *od. b.* tiem. *od. b.* mojieme, *dubr.* mojiem. 2378 kad mene] *od. b.* kako me. *od. c.* htijah. 2381 i što] *od. a. c.* još, *od. b.* jošte. 2382 *od. a.* gubjah. 2383 *od. b.* sliepa. 2384 *od. b. c.* nesrećna. himbene] *od. b.* tej žene. 2385 ma] *od. a.* nu. *od. b.* sliep. 2386 *od. b.* oviema. 2387 *od. a. c.* ptice. 2391—2392 *nema od. c.* 2392 *od. a. b. nema* s. štete] *od. b.* šte. *od. a. b.* sviem. 2393 *od. b.* mojieh svih. 2394 *od. b.* rieć'. 2395 *od. b.* riet'. 2396 *od. a. c.* shrani. *od. b.* zvieri. 2397 *dubr. i od. a. c. nema* zlo.

jezikom najgorim, koliko su one zle;
er zemlja ni more ne uzdrži sjemena
uzdržat' ni more gorega od žena,
Općenstvo a toj njih svjedoči svakomu,
a dobar ja vrh svih svjedok ću bit' tomu.

KOR:

Zao jezik ne umije nego zlo govorit',
a zao se sam bije, kada mni druzih bit'.
Žene t' su krive sve u jedno ostale,
er te su zlobe tve dostojno izdale.
Žena je svud vridnih kako no i ljudi,
uz dobre jes i zlih, dio svega jes svudi.

HEKUBA:

O kralju, ja ne mnim, dobrota da se ima
kazat' riečmi lipim neg dili lipima,
a dobro tko tvori i dobro diluje,
da dobro govori, dobro ga siluje.
Svih, ričmi ki kriti njih zlobe umiju,
zle himbe na sviti na pokon se odkriju.
Uresom nie moć' od rieči ocrnit'
razloga svitlu moć ni pravdu ockvrnit'.
Ki riči lipome, ne dili ištu čas,
na pokon lažome odkriju grub obraz.
Himbome nikada nie dugo nitkor stao,
kako ni ti sada, za tve zlo ki s' pao.
Veće krat tko vara, privaren ostane;
a hoće toj zgara dobrotu ki brane.
Koliko tebe rad, budi ovo početak;

2400 *od. b.* najgoriem. 2402 ni] *od. b.* ne. 2403 općenstvo] *od. a. c.* Polinesto. 2404 *od. b.* svieh. 2406 *od. b.* druzieh. 2407 *od. b. c. nema* t'. 2409 *od. b.* vriednieh. 2410 *od. b.* zlieh. 2411 mnim] *od. b.* umiem. 2412 *od. a. b. c.* riečim. *od. b.* liepiem. *od. a. c.* dilim, *od. b.* djeli. lipima] *od. b.* dobriema. 2413 a] *od. b.* nu. *od. b.* djeluje. 2415 svih] *od. b.* a. *od. b.* riečmi. ki kriti njih] *od. b.* pokriti ki. *od. b.* umjeju. 2416 zle] *od. b.* njih. *od. b.* svieti. *od. b. nema* se. 2417 nie] *od. b.* i ni. ocrnit'] *od. b.* ockvrnit'. 2418 *od. b.* svietlu. ni] *od. b.* i. 2419 *od. b.* rieči liepome. ne dili] *od. b.* na djeli. 2420 *od. b.* odkrije. 2421 nie] *od. b.* ni. nitkor] *dubr. i od. a. c.* ništor. 2422 s'] *od. b.* si. 2423 *od. b.* ostaje. 2424 *od. b. c.* brani. 2425 *od. b.* bud'.

*

ostalo riet' ću sad i da me čuje svak.
Što veliš od truda da s' Grke slobodil,
tva zloba što huda sinka je moga ubil',
čovječe bez hari, komu daš razumit',
gdje mogu barbari prijatelji Grkom bit'?
I ako s' njih ljubio, kako si, o taman,
prijatelja tvoga ubio, ockvrniv viru i stan?
to li se bojeći cić njega da ne bi
vrativ se plieneći sharali što tebi,
ali ku rodjbinu hoteći sklopiti,
dobru čas i istinu hotio si pobiti;
ali je ljubav ka od tvoga nemila
rodjaka tolika na toj te stavila?
i tu li ć' toliku zlobu naslonit',
čovičkom jeziku koju ni moć' izrit'.
Ako li ćeš rit' uprav, lakomos tvoja bi
i od zlata zla ljubav, ka sinka moga ubi;
i odgovor na ovoj što ima bit', da ti
za grčkoj vojsci toj prijatelj se kazati
ne ubi ga onada, na nogah kad Troja
stojaše, i kada slovieše moć svoja,
visoki kad taj grad miri se branjaše,
viteško oružje kad na njih se svitljaše,
kad Prijam živ bješe, i kopjem vrh inih
kad Ektor slovieše vitezov kruna svih,
kad bi ti sve za har toj Grci imali
od zlata i sadar držani ostali?
U rukah tvojih je bio, u kući u tvojoj
toliko živio, koliko u svojoj;

2426 riet' ću] *dubr.* rieću, *od. b.* reću. 2428 *od. a. c.* tvoja. 2430 *od. b.* barabari. prijatelji] *dubr.* prijatelju. *od. b.* s Grkom. 2431 o taman] *od. b.* oto man. 2432 *od. b.* ockvrnio. *od. b. c.* vjeru. 2433 to li] *od. b.* ali. *od. a. c.* cieć. 2435 ku] *od. a. c.* koju. rodjbinu] *od. a. c.* rodbinu, *od. b.* robinju. 4236 *od. b.* ***nema*** i. *od. a.* htio. 2438 te] *od. b.* se. 2439 i tu li ć'] *od. b.* na što ćeš. naslonit'] *od. b.* nastanit'. 2440 *od. b.* čovje(č)kom. *od. b.* izriet'. 2441 *od. b.* ***nema*** li. 2444 za] *od. b.* sad. *od. a. c.* vojski. toj] *od. b.* svoj. 2445 *od. b.* ubio. 2447 kad taj] *od. b.* dar naš. *od. a. b. c.* mirim. ***dubr. i*** *od. a. c.* banjaše. 2448 na njih] *od. b.* nad njim. *od. b.* svietljaše. 2449 *od. b.* ***nema*** i. *od. b.* inieh. 2450 *od. a. c.* ‚Ettor'. slovieše] ***dubr. i*** *od. a.* sloviaše. *od b.* svieh. 2453 *od. b.* tvojieh.

mogao si i živa u ruke dat' ga njih;
ma brieme odkriva na pokon zlobe svih.
Kada si ugledao da nas ni već na svit,
prijatelju smrt si dao za zlato osvojit';
u dimu kad Troja od svud se vidjaše,
desnica zla tvoja sinka mi koljaše,
u tvoj dom na shranu ki bješe utekao,
na vjeru izbranu ki t' se bješe dao.
Uz ovoj jošte čuj, er hoću odkriti
sašma tvu zlobu tuj, ku ne mož' pokriti.
Diete ovoj kad si ubio za prijateljstvo od ovih,
koji je razlog bio tajati to od njih?
za č zlato, sam koje veliš da na manje
nie došlo, ni je tvoje, ne odnit' prida nje,
koje bi u velike potrebe njih bilo
od hari tolike i u vrieme služilo,
u zemlji kad tudjoj daleče od svojih
bijahu trudni boj potrebni dobar svih?
Ni sad se ne ozivaš, za dat' ga, neg takoj
mukom se otimaš; ma t' ne će proći toj.
Da budeš shranio moje diete zlatom tim,
kako bi razlog htio, imao bi čas prid svim.
Prijatelja dreselje pravoga odkriva,
na slatko veselje a svak se oziva.
I kad bi od zlata potrebu imao,
uz njega bogata ubog se ne bi zvao,
njegovo prijateljstvo da budeš umiti,
bilo bi bogastvo tve velje na sviti.
Prijatelja sad toga ne imaš, er ga ubi,
a srca rad tvoga i zlato izgubi;
a sam si ogleda ostao svim na svit,

2455 njih] *od. b.* njim. 2456 ma] *od. a.* nu. *od. a.* vrieme. svih] *od. b.* svim. 2460 *od. b. nema* tvoja. 2463 uz ovoj] *od. b.* u svoj. 2465 *od. a. c.* ovo. 2467 za č] *od. b.* i. 2469 njih] *od. b.* njim. 2470 hari] *od. b.* časti. *od. b. nema* i. *od. b.* brieme. 2471 tudjoj] *od. b.* tvojoj. 2474 *od. b.* proć' takoj. 2475 *od. b.* hranio. *od. b.* s tiem. 2476 htio] *od. b.* bio. *od. b.* sviem. 2481umiti] *od.b.* umio ti. 2482 *od.b.* bogactvo—svieti. 2481 i 2482 *u dubr. dodano je novijom rukom, u od. a. c. nema.* 2483 toga] *od b.* tvoga. 2484 rad] *od. b.* sad. *od. b.* tvoga] *od. b.* svoga. 2485 *od. a. c.* ogledaj. *od. b.* na svieti.

ni čeka' ni gleda' već čovik da ćeš bit'.
O kralju, a sada ako ku pomoć ti
krvniku zlomu da, zao ćeš se odkriti;
er ne ćeš ni vjerna ni dobra pomilit',
nego li nevjerna, gorega svih na svit;
i rit' ću tako ja, i na zlo ne uzmi toj,
da je i ćud zla tvoja davši zlu proć' takoj.

KOR:

O kako dobrota i riči dobre ima,
a od zla života u zlo se sve prima;
a razlog od riči vazda ures lip druži,
a koji lisiči, ni rič mu ne služi.

AGAMEMNON:

Nie mao trud meni, istinu za riti,
a s manje moć' mi ni tudja zla suditi;
ma nie moja ćud ni časno da je mnim
prida se primit' sud a pak se vrći njim.
Polinesto, za uprav i sudit' i rieti,
za našu nis' ljubav diete ovo ubio ti,
ni koris za koju od Grka toliku,
nego li za tvoju lakomos veliku;
da t' zlato ostane u kući, gledao nis'
prijažni izbrane i da si časti čis.
Meu vami more bit' malahan grieh je toj,
prijatelja svoga ubit' na stanu ovakoj;
meu nami grubša pod suncem na saj svit
ne more nikadar ni čut' se ni vidit'.
Kako bih ja sada ne osudiv taki grih
prikora i kada utekao ljudi svih?
Ma pokli grubo ti učinit' hotio si,
što ne ćeš, sad pati; što s' iskao, našao si.

2486 *od. a. c.* čekaj — gledaj. *od. d. b. c.* čovjek. 2488 *od. b.* krvnika zloga. zao ćeš] *od. b.* sad tie. 2490 *od. b.* svieh na sviet. 2491 *od. b.* rieću takoj. 2492 *od. b. nema* i. proć'] *od. b.* poć'. 2493 *od. a. b. c.* rieči. 2495 *od. b.* rieči. 2496 rič mu] *od. b.* riečmi. 2497 *od. b.* rieti. 2498 s manje] *dubr. i od. a. c.* znanje. 2506 si] *od. b.* s' ti. 2507 *od. b.* medju. *od. b.* malahni. 2507—2508 *nema od. c.* 2509 *od. b.* medju. 2510 *od. b.* vidjet'. 2511 *od. b.* osudio. *od. b.* grieh. 2512 *od. b.* svieh.

POLINESTO:

Jaoh, da li od žene robinje bih dobit,
i gorim od mene da li ću nauk bit'?

AGAMEMNON:

Sudi te zlo tvoje, koje te dostiglo.

POLINESTO:

Jaoh sinci, jaoh moje oči, jaoh velje zlo!

HEKUBA:

Ti plačeš za tvojim; scieniš li da ja sad
ne cvilim za mojim i ćutim gorki jad?

POLINESTO:

Jošte me hoć' dražit', krvnice zla moja!

HEKUBA:

Ne ću li rada bit' takoj te gledav ja?

POLINESTO:

More bit' ne ć' tada. kad moja siona moć —

HEKUBA:

— To ne ću i kada u grčke strane doć'? —

POLINESTO:

Bude te proždriti i tu ćeš svršit' put.

HEKUBA:

Iz driva tko će bit' ki me će istisknut'?

POLINESTO:

Sama ćeš ti takoj na tve zlo natrtat'.

HEKUBA:

Reci mi razum tvoj, jeda ću krila imat'?

POLINESTO:

U psa se ć' satvorit' s neznaniem očima.

2519 *od. a. c.* cieniš. *od. b.* da ni ja. 1522 li] *od. b.* ti. *od. b.* tako. 2524 i kada] *od. b.* nikadar. 2525 *od. b.* budem. te] *dubr.* ti. *od. b.* proždrieti. 2526 *od. b.* drieva koji. *od. a.* biti. me] *od. b.* ne. *od. b.* istisnut'. 2527 tve] *od. b.* svoje. natrtat'] *od. b.* nasrnut'. 2528 *dubr. i od. od. a. c.* rec'. ću] *od. b.* ćeš. 2529 *od. b.* neznanim.

HEKUBA:

Tko prorok hotje bit' taciziem glasima?

POLINESTO:

Dionisio od naših proroka ki je znao.

HEKUBA:

Od tuga tvojih tih ni t' što prorokovao?

POLINESTO:

Ne, er me himba tva ne bi imala ovakoj.

HEKUBA:

Živa ću ali mrtva u more pasti toj?

POLINESTO:

Mrtva, i tve ime na grob će staviti.

HEKUBA:

Imenom kojime, kako ću sloviti?

POLINESTO:

Od psa nesrećnoga mrnara biće svih.

HEKUBA:

Ne hajem ja toga, kad se od tebe osvetih.

POLINESTO:

I tvoja umriće Kasandra mila kći.

HEKUBA:

Vrh tebe toj sve će zlo pasti i doći.

POLINESTO:

Žene će ovoga u jedu njih ubit'.

HEKUBA:

Pindara kći toga vik ne će učinit'.

POLINESTO:

I njega nemilo još bude zaklati.

2530 *od. b.* hoće — takimi. 2531 *od. b.* našieh. je] *od. b.* te. 2532 *od. b.* tvojieh. ni] *od. b.* je li. 2536 *od. b.* kojieme. kako] *od. b.* tako. 2537 biće] *od.b.* biljeg. *od. b.* svieh. 2539 *od.b.* umrieti će, *od. c.* umrieće. 2541 *od. a.c.* ‚ijedu'. 2542 vik ne će] *od. b.* nig(d)a ne ć'.

HEKUBA:

Tebi se toj zbilo, i za sad toj pati!

POLINESTO:

Koljite i bite, ne ć' uteć' od toga.

AGAMEMNON:

Gdi ste vi? dignite s očiju mi ovoga.

POLINESTO:

Nie t' drago čut' ovoj?

AGAMEMNON:

Usta mu sklopite.

POLINESTO:

Što hoćeš, budi toj, zapovied činite.

AGAMEMNON:

Na otok brže ki pus da je sada dan;
nie zalac ovaki inoga dostojan.
Nesrićna ženo ti, podj' veće, ukopaj
tvoje mrtvo dvoje dieti i veće ne krsmaj.
Vi ine žene, dim, na šator podjite,
gospodinom vašim za it' se spravite,
Tih vitar eto ti puha nam, ckniti ni,
ki nas će odniti na naš stan žudjeni.
Bog će dat' da ćemo od truda tolicih,
kad doma dodjemo, uživat' pokoj tih,
i stvari da budu ispravne te tamo,
gdi tolikom trudu svrhu imat' ufamo.

KOR:

Nesrićne podjite, na driva podj'te taj,
već družit' ne mnite nego li plač i vaj,

2546 *od. b.* gdje — dvignite. 2548 *drugu polovinu toga stiha u od. b. govori Agamemnon.* 2549 otok] *od. c.* otole. 2551 *od. c.* nesrećna. 2552 tvoje] *od. b.* tve. *od. a. c.* krzmaj. 2554 *od. b.* vašiem. 2555 *od. b.* vjetar — cknjeti. 2556 *od. b.* odnieti. 2557 *od. b.* tolicieh. 2559 *od. b.* tej. 2560 *od. b.* ufat' imamo. 2561 *od. b.* nesrećne. *od. b.* drieva poj'te. 2562 ne mnite] *od. b.* ne mojte.

sužanstva zlo brjeme noseći život vas
  zločinci s vašime, ki sužne vode vas,
gdi ćete patiti svakoje gorkosti,
  na pokon svršiti s plačem dni mladosti.
Hoće toj siona moć uredbe tvrde zgar,
  kojojzi nie moć' uteći nikadar.

Svrha od tragjedije Hekube.[1]

2563 *od. a. c.* vrime. vas] *dubr. i od. a. c.* naš. 2564 *od. a. b. c. nema* s. *od. b.* vašieme. *od. b.* sužnje. 2565 gdi] *od. b.* koli. 2567 *od. b.* to.
[1] *od. b.* svrha Ekube tragedie. *od. a. c.* tragedie. *u dubr. je dodano prošloga vieka*: Evripida grčkoga spjevaoca, koju u slovinski jezik prinese D. Mavro Vetrani Čavčić Dubrovčanin. kalugjer i opat Mlječanski. Priminu u pristarosti na 15 gennara g. G. 1576. Collegii Ragusini S. J.

STARI PISCI HRVATSKI.

KNJIGA IV.

PJESME

MAVRA VETRANIĆA ČAVČIĆA

NA SVIET IZDALA

JUGOSLAVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI.

DIO II.

U ZAGREBU 1872.

U KNJIŽARI FR. ŽUPANA (ALBRECHTA I FIDLERA) NA PRODAJU.

Historija dubrovačke drame. Napisao prof. Armin Pavić. Izdala jugoslavenska akademija znanostî i umjetnostî. U Zagrebu 1871. Ciena 1 for. 25 novč. a. v.

Pisani zakoni na slovenskom jugu. Bibliografski nacrt dr. V. Bogišića. Na sviet izdala jugoslavenska akademija znanostî i umjetnostî. U Zagrebu 1872. Ciena 1 for. 25 novč. a. v.

Rječnik iz književnih starina srpskih. Napisao Gj. Daničić. U 3 knjige. Ciena cielomu 6 for. a. v.

Nikoljsko jevangjelje. Na svijet izdao Gj. Daničić. Ciena 1 for. 30 novč. a. v.

Život sv. Save i Simeuna. Od Domentijana. Na svijet izdao Gj. Daničić. Ciena 1 for. 30 novč. a. v.

Životi kraljeva i arhiepiskopa srpskih. Od Danila. Na svijet izdao Gj. Daničić. Ciena 1 for. 30 novč a. v.

Vetera monumenta Slavorum meridionalium historiam illustrantia Edidit A. Theiner. Tomus I. Romae 1863. Ciena 8 for. a. v.

☞ *Dalje vidi na prednjoj strani.*

Štamparija Dragutina Albrechta u Zagrebu.

